za 2021 ROK

RAPORT
O STANIE MIASTA GDAŃSKA

GDAŃSK

Raport o stanie Miasta Gdańska za 2021 rok

Spis treści

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA 4

2. MIESZKAŃCY 7

3. BUDŻET 13

4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM 18

5. EDUKACJA 32

6. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT 50

7. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA 65

8. KULTURA I CZAS WOLNY 97

9. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ 115

10. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA 127

11. INFRASTRUKTURA 141

12. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT 157

13. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA 174

14. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE – RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY 186

15. DZIAŁANIA MIASTA W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19 207

16. ZAŁĄCZNIK NR 1 – SPRAWOZDANIE z REALIZACJI BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

17. ZAŁĄCZNIK NR 2 – SPRAWOZDANIE z REALIZACJI POLITYK, PROGRAMÓW i STRATEGII

18. ZAŁĄCZNIK NR 3 – SPRAWOZDANIE z REALIZACJI UCHWAŁ PODJĘTYCH PRZEZ RADĘ MIASTA

W Raporcie prezentujemy aktualne dane statystyczne, na dzień 30.05.2022 r.

Szanowni Państwo!

Już po raz czwarty przekazuję mieszkankom i mieszkańcom Gdańska Raport o stanie miasta. To źródło wiedzy o zmianach, jakich udało nam się dokonać na przestrzeni 2021 roku - czasu, który nadal zdominowany był przez pandemię COVID-19 oraz jej skutki, ale obfitował również w wiele pozytywnych zdarzeń. Tym ważniejszych, bo docenionych przez ogólnopolskie instytucje. I tak w IX edycji ogólnopolskiego rankingu Perły Samorządu 2021, organizowanego przez Dziennik Gazetę Prawną, Gdańsk zajął drugie miejsce w kategorii najlepszy samorząd gminy miejskiej powyżej 100 tys. mieszkańców, a pani Izabela Kuś zajęła trzecie miejsce w rankingu Skarbnik Samorządu 2021 w kategorii miasta na prawach powiatu powyżej 120 tys. mieszkańców. Otrzymaliśmy również wyróżnienie dla miast turystycznych za prowadzone rozwiązania finansowo-zarządcze umożliwiające funkcjonowanie i rozwój sektora turystycznego. Osobiście cieszy drugie miejsce przyznane mi w kategorii najlepszy włodarz gmin miejskich powyżej 100 tys. mieszkańców. Zajęliśmy też drugie miejsce w Rankingu Miast Zielonych opublikowanych przez magazyn „Forbes", który powstał w oparciu o wyniki badań ankietowych, a także analizę wydatków i inwestycji w miejską zieleń, ochronę powietrza oraz działania na rzecz zrównoważonych form transportu.

W 2021 roku niepokój związany z rozprzestrzenianiem się COVID-19 złagodzony został informacją, że niemal 72% gdańszczan zostało w pełni zaszczepionych, co było najlepszym wynikiem w województwie pomorskim. Tak dobry rezultat osiągnęliśmy dzięki licznym punktom szczepień tworzonym na terenie miasta, organizacji bezpłatnego transportu do w/w miejsc dla osób starszych i o ograniczonej możliwości poruszania się oraz kampaniom medialnym, które uświadamiały konieczność ich wykonywania. Ogółem z budżetu miasta na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem pandemii wydano 18,74 mln zł, w tym 13,38 mln zł pochodziło ze środków własnych miasta, a 5,36 mln zł ze środków zewnętrznych – dotacji z budżetu państwa, Unii Europejskiej oraz z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

A skoro mowa o finansach, warto podkreślić, że w 2021 roku dochody Gdańska wyniosły 4305,8 mln zł i wzrosły o 376,5 mln zł w stosunku do 2020, wydatki miasta wyniosły 4166,8 mln zł, tj. wzrosły o 231,1 mln zł w stosunku do 2020, a nadwyżka budżetowa wyniosła 139 mln zł.

Najważniejszym źródłem dochodów budżetowych miasta był udział w podatkach, na drugiej i trzeciej pozycji pod względem wysokości udziału znalazły się odpowiednio subwencje oraz dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, natomiast w strukturze wydatków Gdańska w układzie budżetu zadaniowego największy udział w 2021 roku miały wydatki skierowane na edukację, opiekę wychowawczą, pomoc materialną i realizację instrumentów polityki społecznej oraz system komunikacji miejskiej. Pogłębiającym się z każdym rokiem problemem jest finansowanie systemu oświaty - dopłaty z budżetu miasta niemal zrównały

się z kwotą subwencji i dotacji z budżetu państwa, co oznacza, że oświata i wychowanie jedynie w połowie finansowana jest z budżetu centralnego.

Jednak mimo trudności udało się zrealizować wiele przedsięwzięć, które już zdobyły uznanie nie tylko gdańszczanek i gdańszczan - wystawa stała ECS została jedynym polskim laureatem Nagrody Dziedzictwa Europejskiego/Europa Nostra 2021, a Carillonowa Muzyka Gdańska został wpisana na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, czym zakończyliśmy pierwszy etap starań o wpisanie jej na listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO. W październiku 2021 otworzyliśmy NOMUS – nową przestrzeń dla sztuki nowoczesnej będącą oddziałem Muzeum Narodowego w Gdańsku oraz zakończyliśmy prace rewaloryzacyjne w Domu Zdrojowym w Brzeźnie wraz z jego adaptacją na cele społeczne. Zakończyliśmy też prace budowlane w budynku dawnego ratusza przy ul. Gościnnej, gdzie swoją siedzibę znalazły oddział Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej oraz Rada Dzielnicy. I oczywiście nasza duma - Muzeum Bursztynu – przeniosło swoją siedzibę do Wielkiego Młyna, w którym obecnie wystawa stała zajmuje ponad dwa razy więcej powierzchni niż w poprzedniej lokalizacji, a najcenniejsze skarby gdańskiego dziedzictwa zostały zaprezentowane w nowej odsłonie. Również dwudziesta piąta, jubileuszowa edycja Festiwalu Szekspirowskiego była niezwykle doniosłym wydarzeniem przyciągając do Gdańska widzów oraz artystów z Polski oraz zza granicy. Edycja szczególna, bo pierwsza, która odbyła się bez swojego założyciela i dyrektora artystycznego, profesora Jerzego Limona. Warto zaznaczyć, że w 2021 roku, po okresie dużych ograniczeń w przemieszczaniu się związanych z pandemią COVID-19, odnotowaliśmy stopniową odbudowę ruchu turystycznego. Do Gdańska przyjechało ponad 3 mln gości, o 53% więcej niż w 2020, z czego ponad 80% ruchu wygenerowali turyści krajowi.

W ramach działań związanych z poprawą mobilności kontynuowaliśmy prace rozpoczęte w 2020 roku przy rozbudowie ulicy Kartuskiej na odcinku od Otomińskiej do granicy miasta, w ciągu drogi krajowej nr 7. Rozpoczęto przebudowę skrzyżowania ulic Kartuskiej i Nowatorów - odcinek liczący 1,2 km wybudowano w układzie dwa pasy jezdni w każdym kierunku wraz z oświetleniem. W marcu 2021 zainicjowaliśmy budowę dwukilometrowej linii tramwajowej Nowa Warszawska, której uruchomienie planowane jest na pierwszy kwartał 2023 roku. W dalszym etapie powstanie tam droga rowerowa i chodnik dla pieszych, a zakres inwestycji obejmuje także przebudowę fragmentu torowiska oraz układu drogowego na alei Havla. W wyniku programu „Jaśniejszy Gdańsk" udało się oświetlić ponad 12 km ulic i ciągów pieszych w dwudziestu sześciu lokalizacjach za kwotę blisko 5 mln zł, a w ramach kompleksowej modernizacji energetycznej obiektów oświatowych, ukończone zostały prace termomodernizacyjne w jedenastu tego typu obiektach.

W 2021 roku kontynuowaliśmy prace w ramach budowy instalacji Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów - Portu Czystej Energii, a w ramach planu rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej trwały prace związane z budową zbiornika retencyjnego Jaśkowa Dolina

prawego wału przeciwpowodziowego Opływu Motławy na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników. W wyniku podpisanego we wrześniu 2021 roku kontraktu rozpoczęliśmy prace związane z dostawą i montażem urządzeń modernizujących sortownię odpadów. Głównym celem tych działań jest zwiększenie poziomów odzysku oraz mocy przerobowej linii do sortowania odpadów selektywnie zebranych.

Pandemia COVID-19 skutkująca zamknięciem obiektów rekreacyjnych skierowała szczególna uwagę władz miasta na tworzenie miejsc odpoczynku - zielonych oaz dla mieszkańców Gdańska. W ramach tych działań powstała Uchwała w sprawie zasad postępowania z zielenią, a jej zapisy mają zapewnić zwiększenie ilości terenów zielonych w mieście. Zakłada ona również zdecydowane zwiększenie liczby nasadzeń zastępczych – i tak w ramach zazieleniania przestrzeni publicznej w jednostki miejskie zasadziły 4177 sztuk drzew oraz wypielęgnowano ponad 44,3 tys. drzew w pasach drogowych. Powstały też trzy nowe ogrody deszczowe przy ulicach Uczniowskiej, Sołeckiej i Goszczyńskiego. We wrześniu 2021 roku podjęliśmy też decyzję o powstaniu Parku Południowego, który swoim zasięgiem obejmie trzy dzielnice: Orunia Górna-Gdańsk Południe, Ujeścisko-Łostowice oraz Jasień. Będzie to drugi co do wielkości park w Gdańsku.

Podsumowując działania władz miasta w 2021 roku warto podkreślić rolę Gdańska jako miasta wolności, solidarności, równości i otwartości. Stworzony w czerwcu 2016 roku Model Integracji Imigrantów w dalszych latach okazał się być jedną z istotniejszych inicjatyw działań na polu integracji społecznej. Z pomocy prowadzonego w jego ramach Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek w 2021 skorzystało około pięć tysięcy osób, co okazało się być preludium wobec zdarzeń i potrzeb, z którymi musieliśmy zmierzyć się w kolejnych miesiącach bieżącego roku.

Zachęcam do lektury Raportu o stanie miasta za 2021 rok, bo poza wspomnianymi przeze mnie, tylko niektórymi działaniami podejmowanymi przez władze miasta, znajdziecie w nim wszystko, co udało nam się dokonać na rzecz rozwoju Gdańska na przestrzeni dwunastu miesięcy. Kolejny, niełatwy rok za nami, a wszystkim zaangażowanym w sprawy naszego miasta, gdańszczankom oraz gdańszczanom, dziękuję.

Zapraszam do lektury

prezydent Gdańska

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Gdańsk stanowi główny ośrodek gospodarczy, naukowy i kulturalny województwa pomorskiego i jest szóstym pod względem liczby ludności miastem w Polsce – po Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Poznaniu. To główne miasto rozwijającego się od wielu lat systemu osadniczego w granicach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS).

Gdańsk zajmuje obszar 262 km^2 i graniczy z miastami: Sopotem i Gdynią, oraz powiatami: kartuskim (gmina Żukowo), nowodworskim (gmina Stegna) oraz gdańskim (gminy: Kolbudy, Pruszcz Gdański, Cedry Wielkie oraz miasto Pruszcz Gdański). Najdalej wysuniętymi punktami Gdańska są: na północy – Osowa, na południu – Św. Wojciech, na zachodzie – Rębiechowo, na wschodzie – Świbno.

Miasto położone jest na terenie o dużym zróżnicowaniu przestrzennym i urozmaiconych warunkach środowiska przyrodniczego. Na ukształtowanie terenu, układ hydrograficzny i warunki klimatyczne wpływa położenie Gdańska w strefie nadmorskiej, charakteryzującej się specyficznym oddziaływaniem morza na środowisko przyrodnicze lądu.

Do najważniejszych zasobów przyrodniczych miasta należy duża powierzchnia terenów zieleni: lasów, parków spacerowo-wypoczynkowych, ogródków działkowych, zieleni ulicznej oraz wewnątrzosiedlowej. Lasy skoncentrowane są w większości na zachodzie (głównie lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego) oraz na wyspach Stogi i Sobieszewskiej. Obszary leśne nie tylko mają znaczenie środowiskowe, lecz także są cennym walorem podnoszącym jakość życia gdańszczan.

W 2021 r. największą część powierzchni Gdańska zajmowały użytki rolne – 30% (7853 ha). Gdańsk jest miastem o średnim stopniu zurbanizowania; obszary pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową zajmowały w strukturze użytkowania gruntów 29,9% (7841 ha) ogólnej powierzchni miasta. Znaczny był także udział lasów i zadrzewień – ponad 18% (4755 ha) – i terenów komunikacyjnych – blisko 13% (3360 ha). W 2021 r. odnotowano przede wszystkim spadek użytków rolnych oraz wzrost terenów zurbanizowanych i przeznaczonych pod zabudowę.

Na obszarze Gdańska wyodrębnia się pod względem funkcji kilka głównych obszarów. Wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego położone jest tzw. Centralne Pasmo Usługowe (CPU), obejmujące m.in. Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwę. Pasmo to jest strukturą mającą swoją kontynuację w Sopocie i Gdyni i stanowi ważny element tożsamości aglomeracji gdańskiej. Charakteryzuje się wyjątkową koncentracją usług, w tym miejsc pracy, i dużą liczbą podmiotów gospodarczych oraz wysoką jakością przestrzeni publicznych. W obszarze tym skoncentrowane jest niemal 50% usług całego miasta, m.in. obiekty handlu, nauki, kultury, turystyki, rozwijające się centra biznesu z największymi skupiskami nowoczesnej powierzchni biurowej.

Obszar o dominującej funkcji mieszkaniowej to przede wszystkim tereny tzw. górnego tarasu, w tym Gdańsk-Południe, a także obszar dolnego tarasu, obejmujący m.in. Żabiankę, Przymorze i Zaspę. Nowe tereny rozwojowe obserwuje się przede wszystkim w dzielnicach południowych Gdańska, w których znajduje się ponad 40% terenów miasta przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Tereny portowo-przemysłowe i logistyczne tworzą bazę ekonomiczną miasta. W Gdańsku koncentrują się w 2 głównych obszarach funkcjonujących jako bramy gospodarcze: na porcie i lotnisku. Wraz z CPU stanowią one tzw. bieguny wzrostu miasta. W rejonie portu morskiego priorytet mają funkcje związane z gospodarką i transportem morskim oraz logistyką. Z kolei w rejonie portu lotniczego dużą rolę odgrywają logistyka oraz usługi i przemysł nowoczesnych technologii, składające się na powstające „Airport City". To także druga, po CPU, koncentracja nowoczesnej powierzchni biurowej w mieście.

Na obszarze Gdańska występuje też stosunkowo duża powierzchnia terenów rolniczych. Objęte nią są obszerne fragmenty Oruni, Olszynki, Rudników oraz południowa część Wyspy Sobieszewskiej. Dzięki utrzymaniu tej funkcji chroni się żyzne gleby oraz krajobraz Żuław Gdańskich.

Podział Gdańska na obszary wg ich funkcji na podstawie schematu kierunków zagospodarowania przestrzennego ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska

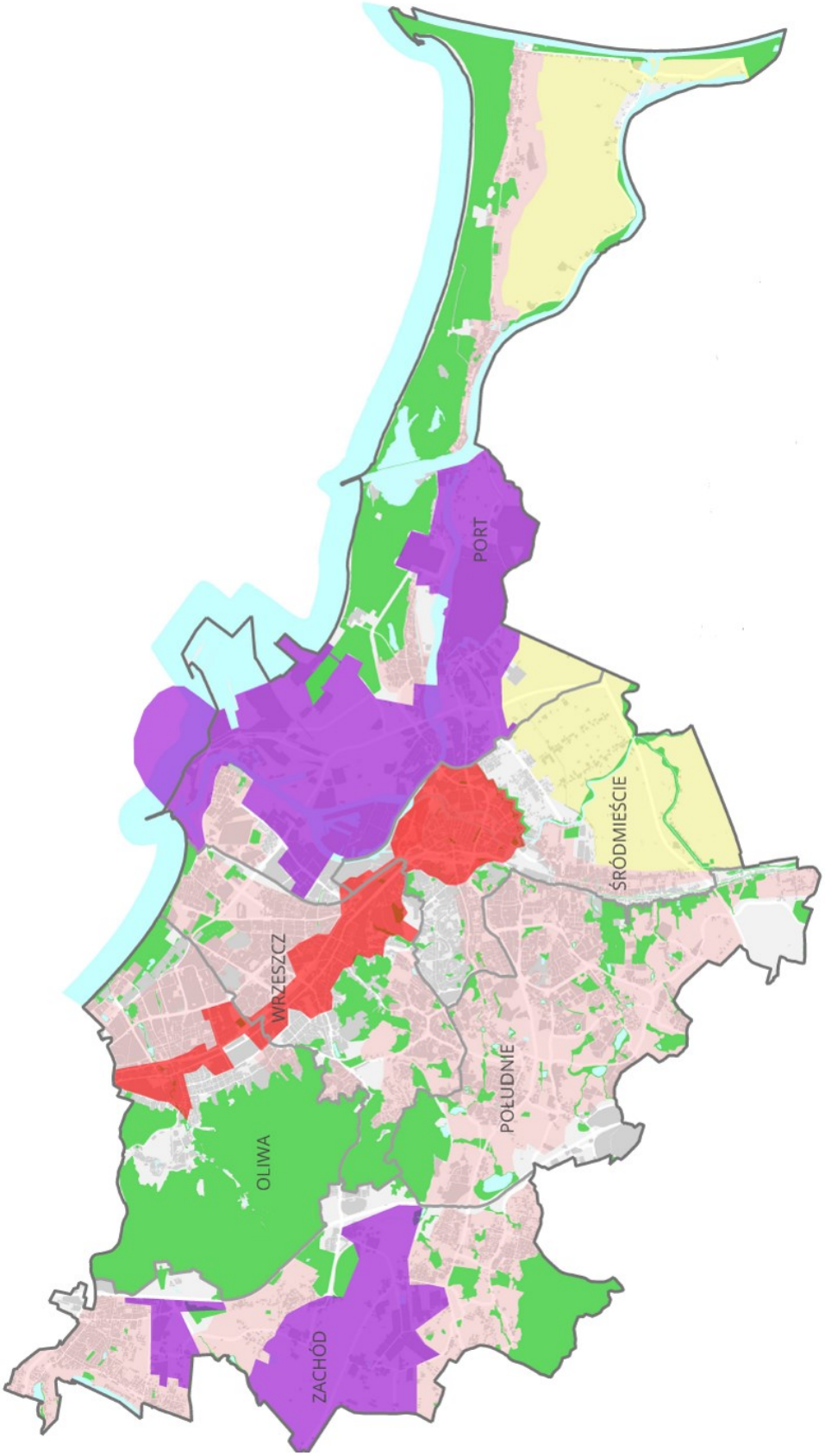

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Dzielnice

Gdańsk podzielony jest na 35 dzielnic: Aniołki, Brętowo, Brzeźno, Chełm, Jasień, Kokoszki, Krakowiec-Górki Zachodnie, Letnica, Matarnia, Młyniska, Nowy Port, Oliwa, Olszynka, Orunia Górna-Gdańsk Południe, Orunia-Św. Wojciech-Lipce, Osowa, Piecki-Migowo, Przeróbka, Przymorze Małe, Przymorze Wielkie, Rudniki, Siedlce, Stogi, Strzyża, Suchanino, Śródmieście, Ujeścisko-Łostowice, VII Dwór, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Wyspa Sobieszewska, Wzgórze Mickiewicza, Zaspa-Młyniec, Zaspa-Rozstaje, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia.

Położenie Gdańska na tle okolicznych gmin oraz podział na dzielnice – stan na 31.12.2021 r.

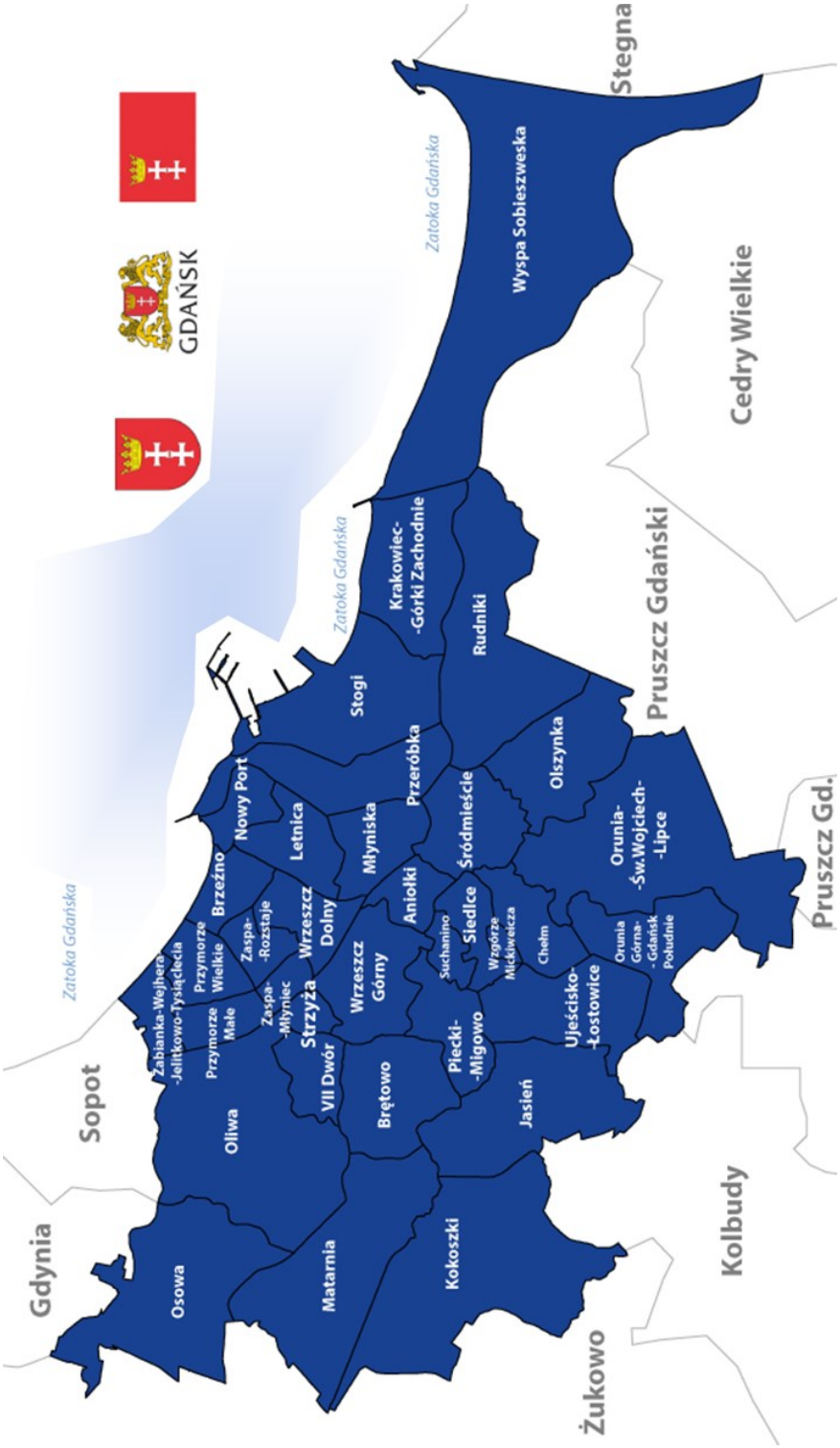

Źródło: Opracowanie własne przez Referat Badań i Analiz Społeczno-Gospodarczych, UMG.

2. MIESZKAŃCY

Liczba i struktura ludności

W 2021 r. w Gdańsku mieszkało 470 621 osób. W ciągu roku liczba mieszkańców spadła o 184 osoby. Ludność Gdańska stanowiła 62,8% ogólnej liczby mieszkańców Trójmiasta oraz 20,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa pomorskiego.

Mieszkańcy Gdańska w latach 2015–2021

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba ludności ogółem		**462 249**	**463 754**	**464 254**	**466 631**	**470 907**	**470 805**	**470 621**
w tym	mężczyźni	218 901	219 756	220 167	221 187	223 066	222 846	222 613
	kobiety	243 348	243 998	244 087	245 444	247 841	247 959	248 008
Wskaźnik feminizacji – liczba kobiet na 100 mężczyzn		*111,0*	*111,0*	*110,9*	*111,0*	*111,1*	*111,3*	*111,4*
Mieszkańcy w wieku	przedprodukcyjnym*	75 649	77 467	79 252	81 522	83 686	85 346	86 241
	produkcyjnym**	281 839	278 511	274 719	272 935	273 226	270 425	269 252
	poprodukcyjnym***	104 761	107 776	110 283	112 174	113 995	115 034	115 128
Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		*64,0*	*66,5*	*69,0*	*71,0*	*72,4*	*74,1*	*74,8*

** wiek przedprodukcyjny: 0–17 lat*
*** wiek produkcyjny: 18–59 lat (kobiety) i 18–64 lat (mężczyźni)*
**** wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

> Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym systematycznie wzrasta. Tylko w latach 2015–2021 odnotowano wzrost odpowiednio o 10,6 tys. osób oraz 10,4 tys. osób.

W strukturze ludności według płci kobiety stanowiły 52,7% populacji, a współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł 111,4.

Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy w Gdańsku w podziale na dzielnice w 2021 r.

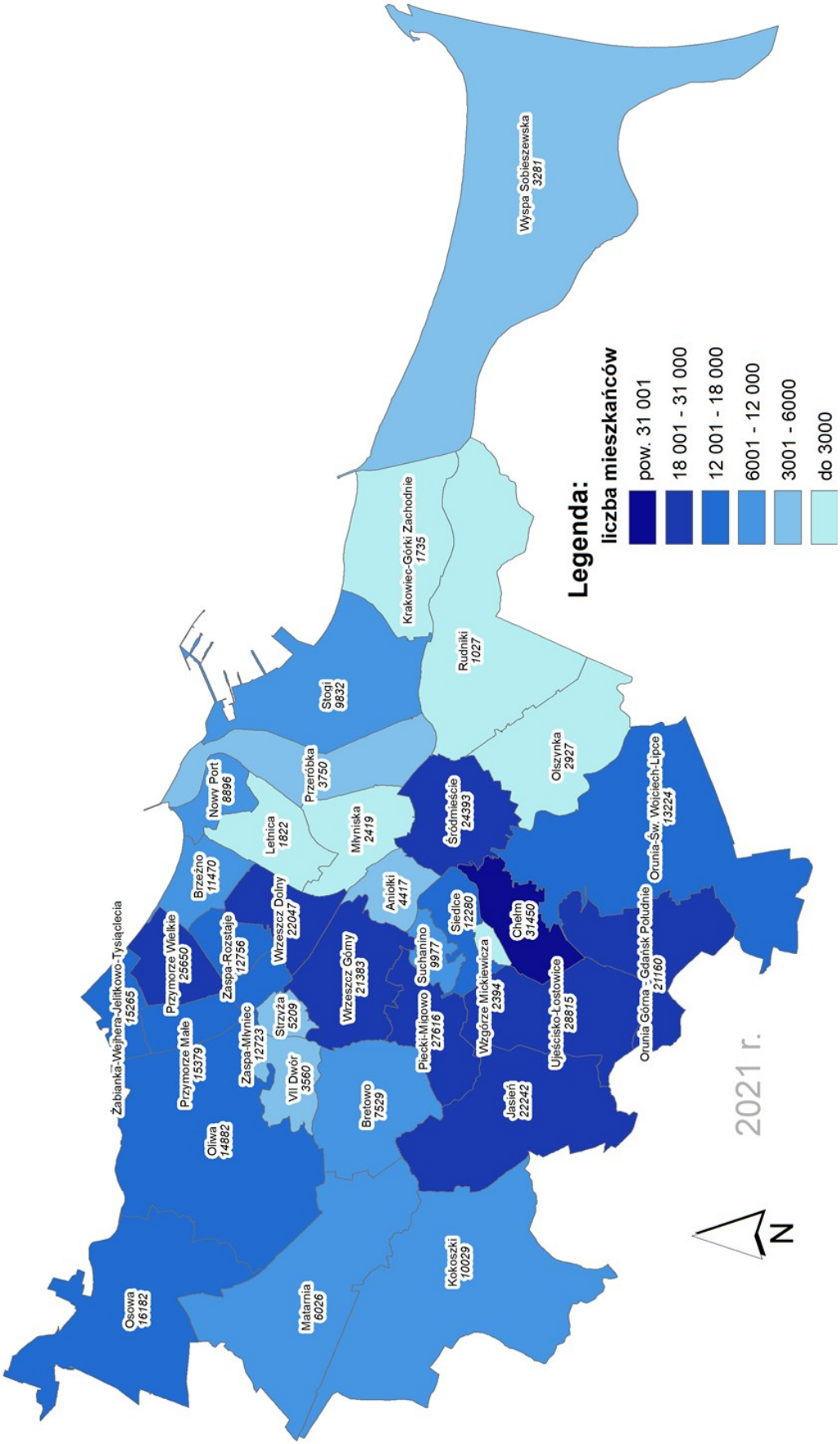

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Liczba mieszkańców zameldowanych w poszczególnych dzielnicach Gdańska jest zróżnicowana. W 2021 r. najwięcej osób zamieszkiwało Chełm (31 450 os.). Dalej w kolejności znalazły się: Ujeścisko-Łostowice (28 815 os.), Piecki-Migowo (27 616 os.), Przymorze Wielkie (25 650 os.), Śródmieście (24 939 os.), Jasień (22 242 os.), Wrzeszcz Dolny (22 047 os.), Wrzeszcz Górny (21 383 os.) oraz Orunia Górna-Gdańsk Południe (21 160 os.). Najmniej osób zamieszkiwało dzielnice: Rudniki (1027 os.), Krakowiec-Górki Zachodnie (1735 os.) oraz Letnica (1822 os.). Systematyczny wzrost liczby mieszkańców odnotowują dzielnice południowe. Liczba mieszkańców Jasienia wzrosła o 1270 osób (+6,1% r/r), Ujeściska-Łostowic – o 561 osób (+2% r/r), a Oruni Górnej-Gdańska Południe – o 374 osoby (+1,8% r/r). Duży wzrost w ujęciu procentowym odnotowano w dzielnicach małych powierzchniowo, o niskim wskaźniku zaludnienia, jak: Letnica – o 240 osoby (+15,2% r/r), VII Dwór – o 149 osób (+4,4% r/r).

Gęstość zaludnienia dzielnic Gdańska zawierała się w przedziale od 70 osób na 1 km² do ponad 10 tys. osób na 1 km². W 2021 r. największa gęstość zaludnienia wystąpiła w dzielnicach: Zaspa Młyniec (10 429 os./km²), Chełm (8085 os./km²), Przymorze Wielkie (7917 os./km²) oraz Suchanino (6928 os./km²). Najmniejsza gęstość zaludnienia cechowała Rudniki (70 os./km²) oraz Wyspę Sobieszewską (92 os./km²).

Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 57,2% ogólnej liczby mieszkańców miasta. Wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, systematycznie wzrasta. Na koniec 2021 r. wyniósł 74,8 os.

Mieszkańcy Gdańska wg kategorii wiekowych w latach 2015-2021

- dane w % -

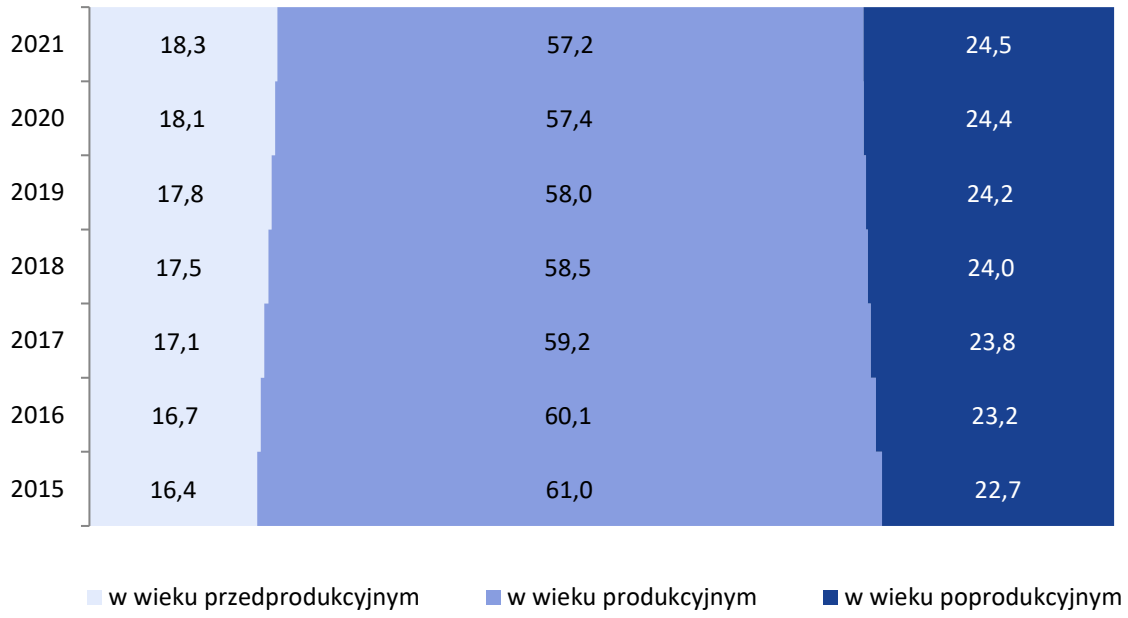

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku.

Piramida płci i wieku – liczba mieszkańców Gdańska zameldowana na pobyt stały i czasowy w podziale na płeć i wiek w 2021 r.

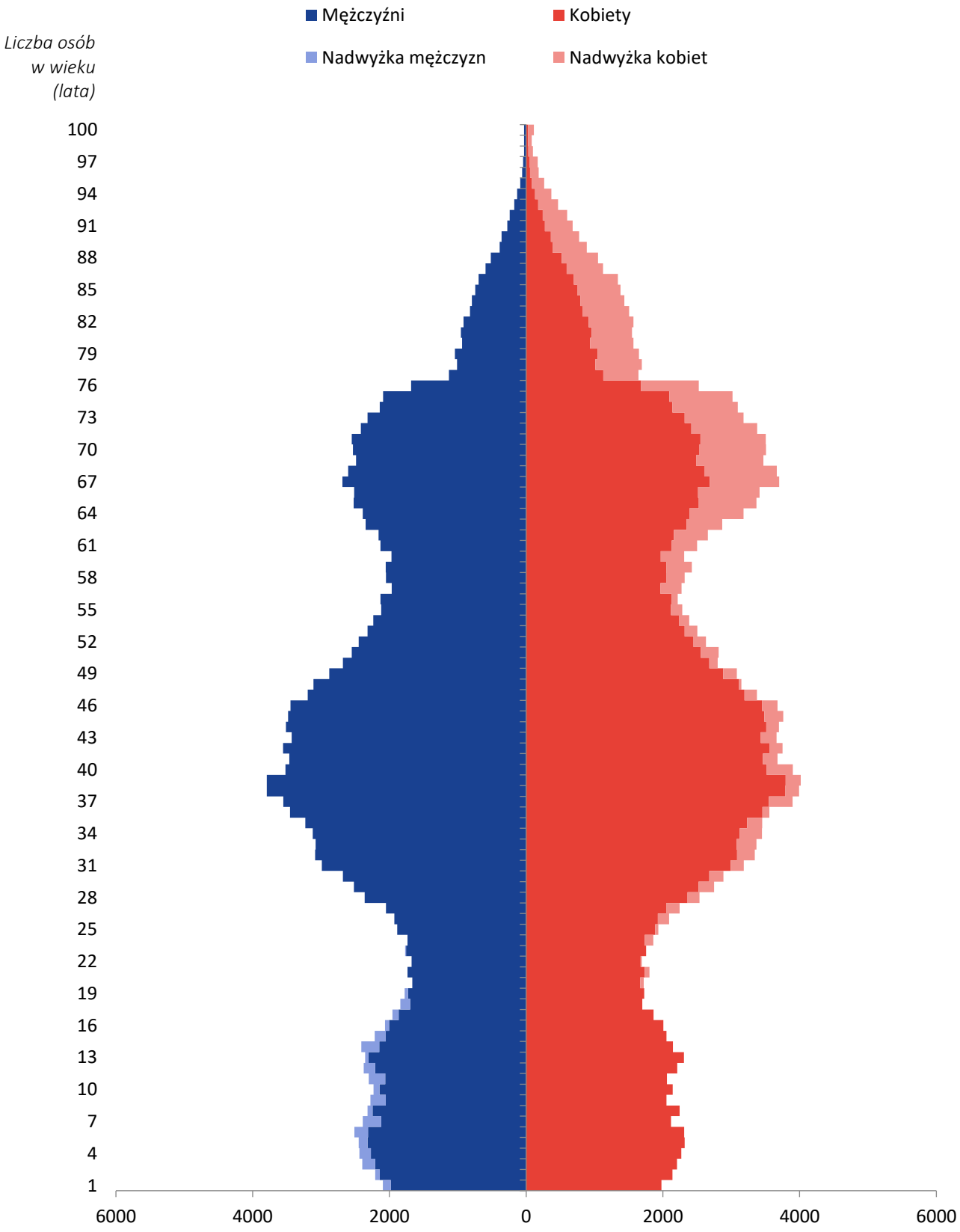

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Urodzenia i zgony, migracje

W 2021 r. urodziło się 5161 dzieci – o 170 mniej niż rok wcześniej. Liczba zgonów wzrosła o 504 osoby i wyniosła 6198 osób (najwyższa wartość po 2000 r.). Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł -1037 osób. Współczynnik przyrostu/ubytku naturalnego, będący odpowiednikiem przyrostu/ubytku naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wyniósł -2,2‰.

Fala zachorowań na COVID-19 jesienią 2021 r. przyniosła ponowny wzrost liczby zgonów w Gdańsku. Widać to wyraźnie na tle poprzednich lat. W latach 2018–2019 średnia miesięczna liczba zgonów nie przekraczała 500; podobnie było w okresie od maja do października 2021 r. W listopadzie zanotowano już ponad 700 zgonów, a w grudniu rekordową liczbę – blisko 950.

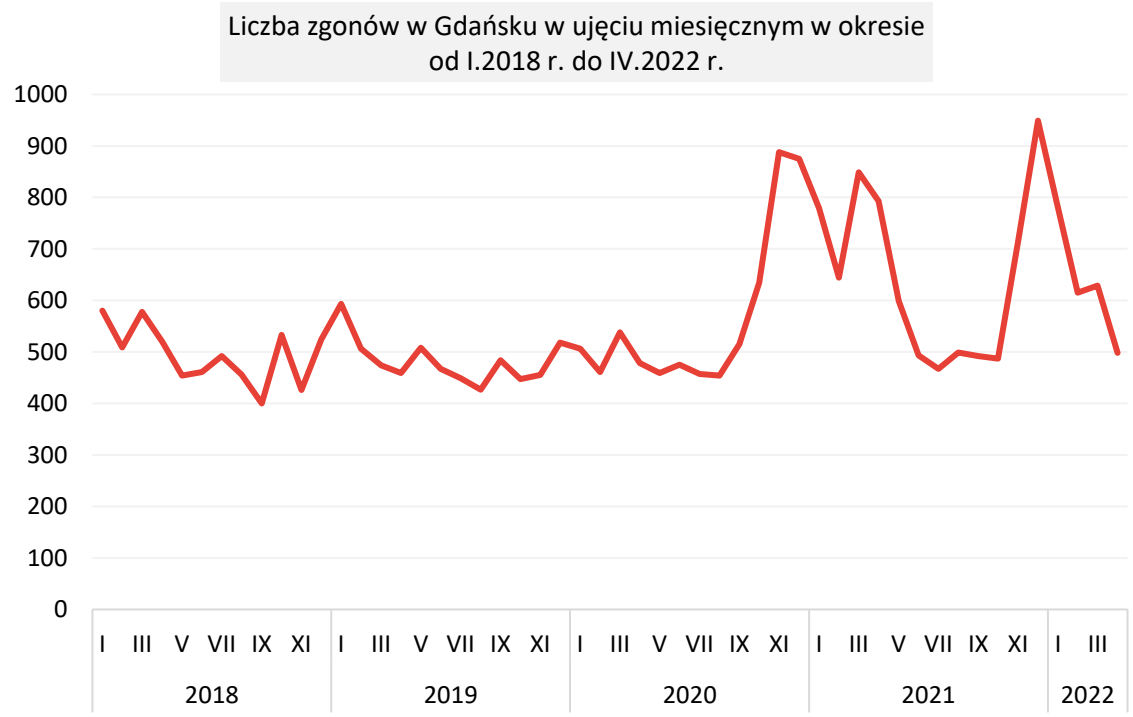

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego.

Ruch naturalny oraz saldo migracji mieszkańców Gdańska w latach 2015–2021

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przyrost naturalny		**49**	**667**	**655**	**232**	**463**	**-363**	**-1037**
w tym	urodzenia żywe	4930	5492	5611	5595	5559	5331	5161
	zgony	4881	4825	4956	5363	5096	5694	6198
Współczynnik dynamiki demograficznej – stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów		1,010	1,138	1,132	1,043	1,091	0,936	0,833
Saldo migracji		**1167**	**1242**	**804**	**1968**	**3121**	**1079**	**1007**
w tym	napływ	5480	5271	5309	6781	7691	4869	5559
	odpływ	4313	4029	4505	4813	4570	3790	4552

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w mieście jest saldo migracji, które w 2021 r. wyniosło 1007 osób. Niezmiennie od wielu lat głównym kierunkiem napływu mieszkańców do Gdańska są okoliczne miasta oraz większe ośrodki miejskie w Polsce. W 2021 r. mieszkańcy meldujący się w Gdańsku przybyli głównie z: Gdyni, Sopotu, Elbląga, Warszawy, Olsztyna, Bydgoszczy, Słupska, Pruszcza Gdańskiego i Tczewa. Głównym kierunkiem odpływu były okoliczne miasta i gminy, takie jak: Gdynia, Pruszcz Gdański, Borkowo, Warszawa, Banino, Kowale, Straszyn oraz Sopot.

> Saldo migracji Gdańska w latach 2015–2021 było dodatnie i wyniosło ponad 10 tys. osób.

Największy dodatni przyrost naturalny w Gdańsku w 2021 r. odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, w dzielnicach: Jasień (+349 os.), Ujeścisko-Łostowice (+195 os.), Orunia Górna-Gdańsk-Południe (+137 os.) oraz Piecki-Migowo (+91 os.). Największy ujemny przyrost naturalny odnotowano w dzielnicach: Przymorze Wielkie (-483 os.), Śródmieście (-333 os.) oraz Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia (-216 os.).

Spośród 35 dzielnic Gdańska największe dodatnie saldo migracji wewnętrznych – w granicach miasta – w 2021 r. odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, na terenie Ujeściska-Łostowic (+300 os.), Jasienia (+259 os.), Oruni Górnej-Gdańska Południe (+145 os.) oraz Kokoszek. Największe ujemne saldo migracji odnotowano na terenie Śródmieścia (-150 os.), Przymorza Wielkiego (-133 os.), Piecek-Migowa (-111 os.) oraz Chełmu (-110 os.).

3. BUDŻET

W 2021 r. dochody Gdańska wyniosły 4305,8 mln zł i wzrosły o 376,5 mln zł w stosunku do 2020 r. Wydatki miasta wyniosły 4166,8 mln zł, tj. wzrosły o 231,1 mln zł w stosunku do 2020 r. Nadwyżka budżetowa w 2021 r. wyniosła 139 mln zł, z tym że na poziom tej nadwyżki znacząco wpłynęła kwota 114,1 mln zł tj. środki jednorazowo przekazane z budżetu państwa na uzupełnienie subwencji ogólnej. Środki te wpłynęły na rachunek miasta w dniu 20.12.2021 r. jako rekompensata (częściowa) negatywnych skutków programu rządowego pod nazwą Polski Ład, który w kolejnych latach istotnie zmniejsza potencjał dochodowy jednostek samorządu terytorialnego.

Dochody, wydatki i wynik budżetu w latach 2015–2021
- dane w mln zł -

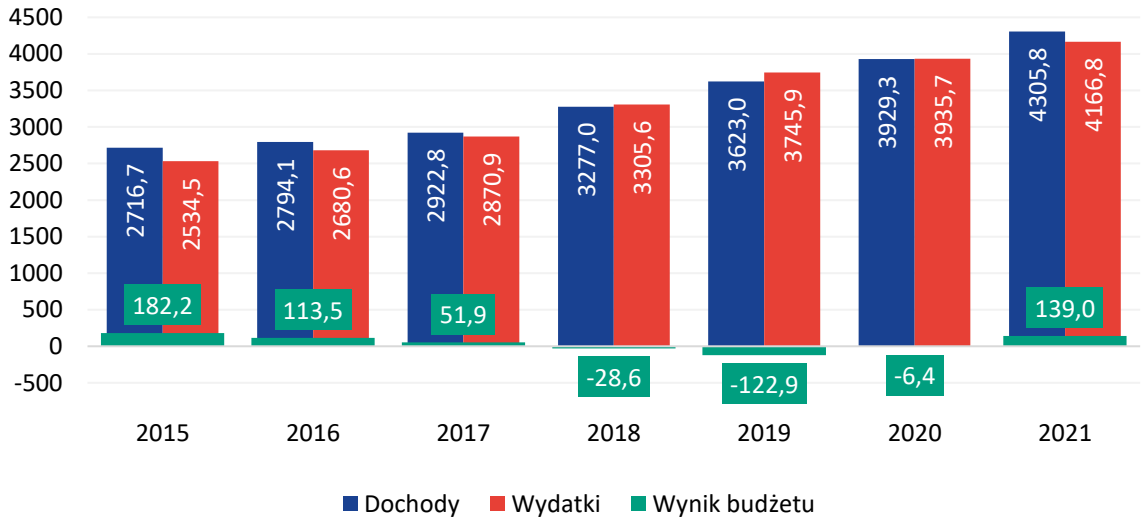

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

> Dochody budżetu Miasta Gdańska w 2021 r. W przeliczeniu na mieszkańca wyniosły 9149 zł, natomiast wydatki zamknęły się w kwocie 8854 zł, z czego na zadania inwestycyjne przeznaczono 902 zł.

Budżet Miasta Gdańska w 2021 r. realizowany był w trudnych warunkach. W wyniku rosnącej inflacji, wzrostu cen mediów, w szczególności energii wzrastały ceny towarów i usług, koszty pracy, stałe bieżące koszty utrzymania, rosły wydatki na edukację. Także trwająca pandemia COVID-19 miała negatywne skutki na wiele obszarów funkcjonowania miasta i jego mieszkańców, w tym na spadające dochody z komunikacji miejskiej. Pozostałe jednostki organizacyjne miasta również uzyskały mniejsze dochody z tytułu sprzedaży biletów wstępu do tych jednostek, z uwagi na konieczne ograniczenia ilości odwiedzających czy tymczasowe zamknięcie niektórych placówek. Ponadto ograniczenie kontaktów bezpośrednich oraz wyjazdów zagranicznych wpłynęło w znacznym stopniu na możliwość realizacji wielu projektów współfinansowanych ze środków unijnych. W konsekwencji harmonogramy realizacji powyższych projektów zostały skorygowane, a ich realizacja przeniesiona na lata następne zarówno po stronie wydatkowej, jak i dochodowej. Ponadto wspomniany na początku stały wzrost cen energii, towarów i usług przyczynił się do ograniczenia realizacji zadań bieżących i majątkowych, przez zmniejszenie zakresu realizowanych zadań czy też konieczność powtarzania postępowań przetargowych.

Dochody

W 2021 r. najważniejszym źródłem dochodów budżetowych miasta był udział w podatkach(tj. udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa: PIT i CIT oraz podatki i opłaty stanowiące dochód gminy pobierane przez urzędy skarbowe). Dochód z tego tytułu wyniósł 1358,9 mln zł, w tym 1240,3 mln zł z podatków PIT i CIT. Na drugiej i trzeciej pozycji pod względem wysokości dochodów znalazły się odpowiednio subwencje (755,2 mln zł, w tym część oświatowa w wysokości 599,0 mln zł) i dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (694,4 mln zł).

Kluczowe dla stabilności finansowej miasta są jego dochody własne, do których zalicza się udziały w podatkach, wpływy z podatków i opłat lokalnych, dochody realizowane przez jednostki budżetowe, subwencje, dochody z mienia komunalnego oraz inne – tzw. pozostałe dochody związane działalnością miasta. Dochody własne systematycznie rosną; w 2021 r. wyniosły 3357,0 mln zł i wzrosły o 488,4 mln zł w stosunku do 2020 r.

Grupy dochodów budżetu Miasta Gdańska w latach 2015–2021

Grupa dochodów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
	w mln zł							w %
Udziały w podatkach	781,3	826,5	920,5	1029,7	1180,8	1130,3	1358,9	31,6
Subwencje	437,3	472,0	486,0	495,1	541,2	605,1	755,2	17,5
Dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	142,2	297,6	370,1	393,6	531,4	690,9	694,4	16,1
Wpływy z podatków i opłat lokalnych	396,3	398,6	434,4	455,6	530,6	511,6	558,5	13,0
Dochody realizowane przez jednostki budżetowe	303,0	330,6	339,1	226,2	224,2	211,2	269,1	6,3
Dotacje na zadania własne	396,9	240,4	142,5	201,8	244,5	369,7	254,4	5,9
Dochody z mienia komunalnego	194,1	154,4	151,0	285,2	186,1	186,3	169,3	3,9
Pozostałe dochody	65,5	74,0	79,3	189,7	184,3	224,2	246,0	5,7
Ogółem	2716,7	2794,1	2922,8	3277,0	3623,0	3929,3	4305,8	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

> W 2021 r. przeprowadzono kolejną piątą edycję loterii „PIT w Gdańsku. Się opłaca!" zachęcającą mieszkańców do rozliczania podatków w Gdańsku. W loterii z atrakcyjnymi nagrodami udział wzięło ponad 16 tys. osób.

Wydatki

W strukturze wydatków Gdańska w układzie budżetu zadaniowego największy udział w 2021 r. miały wydatki skierowane na edukację i opiekę wychowawczą oraz pomoc materialną – było to 31,3% (1305,2 mln zł), pomoc społeczną i realizację instrumentów polityki społecznej – było to 20,8% (867,0 mln zł) oraz system komunikacji miejskiej – było to 18,1% (753,2 mln zł), co w sumie stanowiło 70,2% wydatków.

Kategorie wydatków budżetu Miasta Gdańska w latach 2015–2021

Kategoria wydatków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
	w mln zł							w %
Edukacja i opieka wychowawcza oraz pomoc materialna	793,2	843,8	951,8	1030,4	1141,1	1154,4	1305,2	31,3
Pomoc społeczna i realizacja instrumentów polityki społecznej	231,8	411,1	494,0	529,2	691,3	845,9	867,0	20,8
System komunikacji miejskiej	677,7	586,9	513,2	711,3	859,9	830,2	753,2	18,1
Ochrona środowiska i zieleń miejska	111,0	134,9	151,3	189,8	191,4	254,7	274,1	6,6
Zarządzanie miastem i jego strukturami	109,7	114,7	126,7	136,9	174,5	162,7	253,6	6,1
Sport, rekreacja, wypoczynek i turystyka w mieście	113,5	152,3	140,5	143,9	145,5	139,1	148,8	3,6
Kształtowanie i rozwój kultury i sztuki w mieście	90,8	85,2	93,8	105,6	107,0	106,4	125,0	3,0
Gospodarka komunalna	66,5	65,7	78,1	111,5	112,5	103,7	99,9	2,4
Nieruchomości i gospodarka mieszkaniowa	118,4	71,6	80,6	80,6	80,4	67,2	98,8	2,4
Zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście	56,4	55,6	61,4	66,6	68,8	76,9	76,4	1,8
Finanse miasta	71,9	68,9	70,2	66,5	71,3	73,8	72,3	1,7
Rozwój społeczno-gospodarczy miasta	26,7	21,0	42,7	57,3	21,5	41,4	29,0	0,7
Zdrowie mieszkańców i przeciwdziałanie patologiom społecznym	14,4	17,8	17,7	20,4	23,2	20,5	28,4	0,7
Ład i polityka przestrzenna	29,8	29,4	24,9	26,5	25,1	27,3	17,7	0,4
Sprawy obywatelskie i usługi administracyjne	22,7	21,6	23,9	29,1	32,6	31,5	17,4	0,4
Ogółem	2534,5	2680,6	2870,9	3305,6	3745,9	3935,7	4166,8	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wydatki budżetowe klasyfikowane są także w podziale na bieżące i majątkowe. Wydatki bieżące to te, które związane są ze świadczeniem przez miasto różnych usług, np. edukacyjnych, społecznych, przewozów komunikacją miejską, oraz z kosztami administracyjnymi funkcjonowania poszczególnych podmiotów. Wydatki bieżące w 2021 r. wyniosły 3,6 mld zł. Wydatki majątkowe obejmują środki przeznaczone na inwestycje (np. budowę lub modernizację infrastruktury drogowej), a także związane z zakupem oraz objęciem akcji i wniesieniem wkładów do spółek prawa handlowego. Wydatki majątkowe w 2021 r. wyniosły 566,8 mln zł.

Wydatki bieżące oraz majątkowe, w tym inwestycyjne w latach 2015–2021
- dane w mln zł -

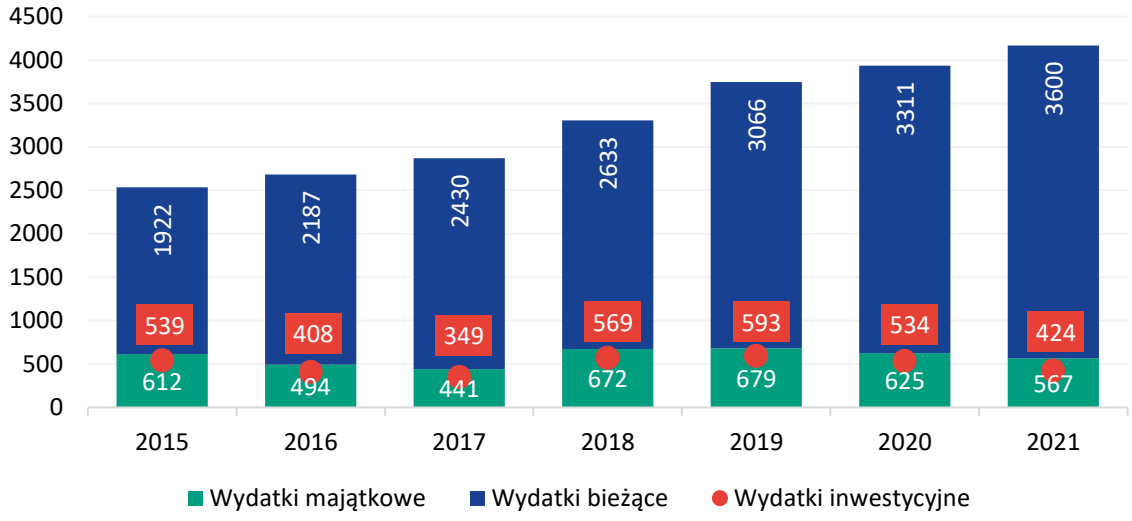

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wzrost dochodów budżetowych w ograniczonym stopniu przekłada się na możliwości samorządu do finansowania nowych inwestycji i projektów. W budżecie miejskim rosną dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (np. wypłata świadczenia wychowawczego 500+). Miasto Gdańsk nie decyduje o sposobie wydawania tych środków, ale musi zapewnić sprawną obsługę zadań (odpowiednią liczbę pracowników, warunki lokalowe dla mieszkańców, sprzęt i biura). Od 2015 r. wysokość dotacji na zadania zlecone i powierzone wzrosła prawie pięciokrotnie (o 552 mln zł), stając się trzecią pozycją w budżecie po stronie dochodów. W tym samym czasie dochody własne miasta wzrosły o 54%.

Realizacja zadań zleconych generuje ponadto dodatkowe koszty po stronie miasta. Dotacje otrzymywane z administracji rządowej są niewystarczające. Miasto ponosi koszty obsługi tych zadań, m.in. dopłaca do kosztów wynagrodzeń pracowników, utrzymania i wyposażenia stanowisk pracy. W latach 2015–2021 każdego roku była to kwota kilkunastu milionów złotych, a w 2021 r. przekroczyła 22 mln zł.

Dofinansowanie z budżetu miasta Gdańska do zadań zleconych przez administrację rządową w latach 2015-2021
- dane w mln zł -

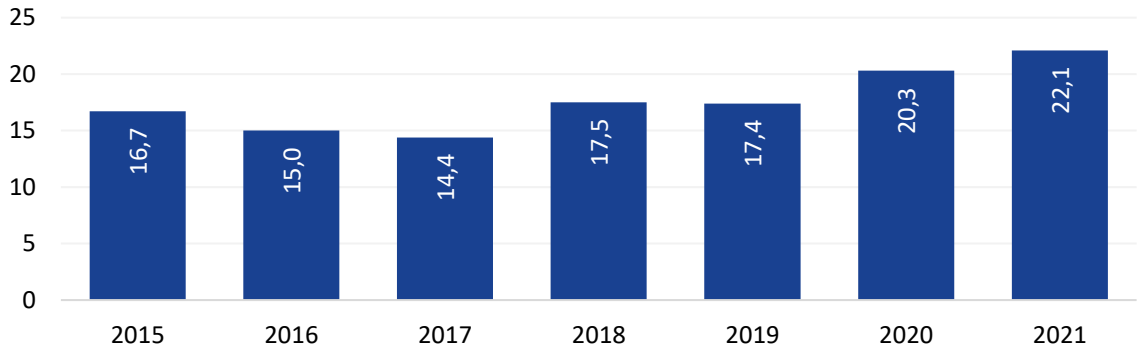

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

> W 2021 r. miasto odprowadziło do budżetu państwa 59 mln zł tzw. janosikowego.

Ocena ratingowa

Gdańsk był jednym z pierwszych miast w Polsce, które przystąpiły do oceny ratingowej. Służy ona określeniu wiarygodności kredytowej w okresie długoterminowym bądź krótkoterminowym, w odniesieniu do waluty zagranicznej i krajowej. Rating określa się skalą kombinacji liter od „A" do „D" oraz cyfr lub znaków „plus" i „minus", gdzie „A" jest oceną najwyższą, która oznacza wysoką zdolność kredytową, natomiast „D" – najniższą, która oznacza niewywiązywanie się z zobowiązań finansowych. Elementem ratingu jest również prognoza określająca możliwość zmiany oceny w najbliższym czasie. Wysoka ocena w ratingu pozwala miastu pozyskiwać kredyty na korzystnych warunkach. W 2021 r. Gdańsk uzyskał ocenę A- z perspektywą negatywną; Fitch Ratings ocenił zdolność miasta do ograniczania wydatków w odpowiedzi na spadające dochody jako „mocną". Utrzymanie ratingu na liście obserwacyjnej ze wskazaniem negatywnym powiązane jest z niepewnością co do możliwości wpływu reformy fiskalnej Polskiego Ładu na budżet Miasta Gdańska. Fitch Ratings planuje zdjąć z listy obserwacyjnej ze wskazaniem negatywnym ratingi jednostek samorządu terytorialnego tak szybko, jak to będzie możliwe, uwzględniając ostateczny zakres obecnie dyskutowanych zmian do ustawy.

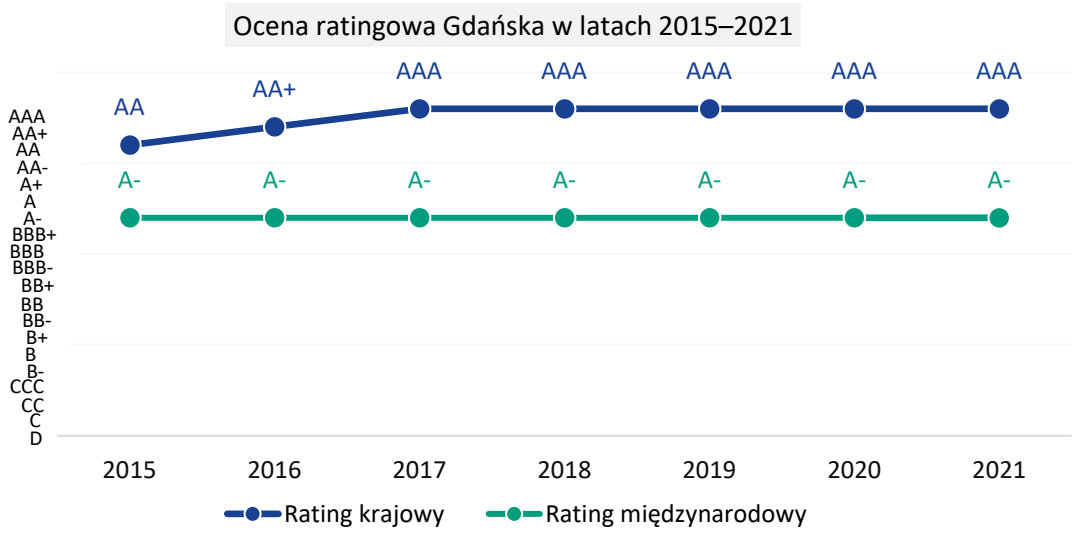

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

Zadłużenie

Zadłużenie miasta w dniu 31 grudnia 2021 r. wynosiło 1065,1 mln zł, co w relacji do dochodów ogółem stanowiło 24,7%. Wskaźnik obsługi długu, wynikający z art. 243 ustawy o finansach publicznych, wyniósł 1,9%, przy maksymalnym dopuszczalnym poziomie 16,3%.

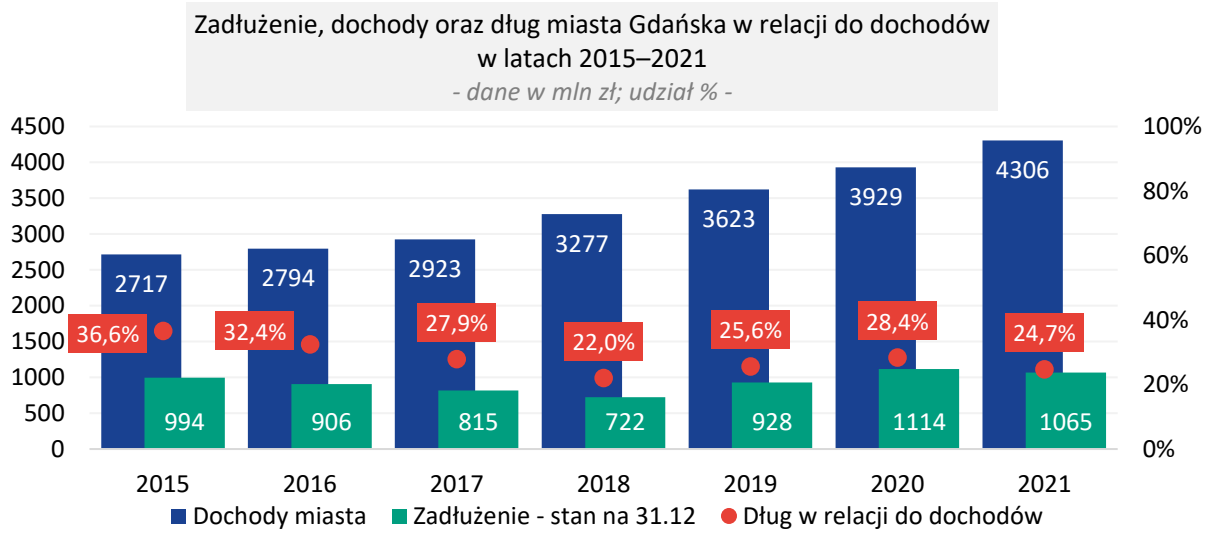

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM

Prezydent Miasta oraz współpracownicy

W 2021 r. w gronie najbliższych współpracowników Prezydent Miasta Gdańska Aleksandry Dulkiewicz nie nastąpiły żadne zmiany. Jednak trzeci rok kadencji prezydent Aleksandry Dulkiewicz obfitował w wyzwania związane m.in. z pandemią COVID-19, która okazała się długoterminowym i interdyscyplinarnym sprawdzianem dla władz Miasta Gdańska.

Władze miasta w 2021 r.

Prezydent Miasta Gdańska – Aleksandra Dulkiewicz

Zastępca Prezydenta ds. zrównoważonego rozwoju – Piotr Grzelak

Zastępca Prezydenta ds. przedsiębiorczości i ochrony klimatu – Piotr Borawski

Zastępczyni Prezydenta ds. rozwoju społecznego i równego traktowania – Monika Chabior

Zastępca Prezydenta ds. inwestycji – Alan Aleksandrowicz

Sekretarz Miasta – Danuta Janczarek

Skarbnik Miasta – Izabela Kuś

Zastępca Skarbnika Miasta – Emilia Kosińska

Rada Miasta Gdańska

Rada Miasta Gdańska jako samorządowy organ stanowiący (uchwałodawczy) i kontrolny odgrywa rolę organu przedstawicielskiego w mieście i jest wybierana na pięcioletnią kadencję. W wyniku wyborów samorządowych w 2018 r. została wyłoniona Rada VIII kadencji, która liczy 34 osoby reprezentujące 6 okręgów wyborczych w Gdańsku. Skład prezydium Rady stanowią Przewodnicząca Rady Miasta Gdańska Agnieszka Owczarczak (Koalicja Obywatelska) oraz troje Wiceprzewodniczących: Mateusz Skarbek (Koalicja Obywatelska), Piotr Gierszewski (Prawo i Sprawiedliwość) i Teresa Wasilewska (Wszystko dla Gdańska).

Skład Rady Miasta Gdańska VIII kadencji w 2021 r.	
Bejm Łukasz	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszczyk Kamila	radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszkowski Wojciech	radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Czerniewska Katarzyna	radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dunajewska Beata	radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dzik Piotr	radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Gierszewski Piotr	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Golędzinowska Anna	radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Hajduk Michał	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Hałas Henryk	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Imianowska Barbara	radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Jankowiak Beata	radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Jaroszewicz Waldemar	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Kłos Krystian	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Koralewski Kazimierz	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Kowalczys Andrzej	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Krasula Alicja (od 26.08.2021 r.)	radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Lodzińska Emilia	radna Koalicji Obywatelskiej (KO)

Skład Rady Miasta Gdańska VIII kadencji w 2021 r.	
Majewski Przemysław	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Malak Przemysław	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Oleszek Bogdan	radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Owczarczak Agnieszka	radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Perucki Jan	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Plewa Romuald	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Rabenda Karol	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Ryś Przemysław	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skarbek Mateusz	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skiba Andrzej	radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Śpiewak-Dowbór Cezary	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Stelmasiewicz Andrzej	radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Strzelczyk Elżbieta	radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Wałęsa Lech	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Wasilewska Teresa	radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Ważny Karol	radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Cabaj Joanna (rezygnacja z mandatu 30.04.2021 r.)	radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)

W 2021 r. radni VIII kadencji obradowali podczas 12 sesji (w tym 1 nadzwyczajnej), na których podjęli 312 uchwał, 3 apele, 2 rezolucje oraz 2 oświadczenia.

W Radzie działa 12 komisji, które odpowiadają za poszczególne dziedziny życia w mieście. Są to: Komisja Rewizyjna, Komisja ds. Skarg, Wniosków i Petycji, Komisja Strategii i Budżetu, Komisja Polityki Gospodarczej i Morskiej, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Samorządu i Ładu Publicznego, Komisja Edukacji, Komisja Rodziny i Polityki Społecznej, Komisja Kultury i Promocji, Komisja Sportu i Turystyki, Komisja Zrównoważonego Rozwoju oraz doraźna Komisja ds. Reformy Jednostek Pomocniczych Miasta Gdańska.

Z uwagi na pandemię COVID-19 w 2021 r. większość sesji i komisji odbywała się zdalnie. Radni zostali wyposażeni w oprogramowanie niezbędne do głosowania na odległość, dzięki czemu praca Rady była ciągła i nie została w żaden sposób zakłócona.

Ograniczone możliwości spotykania się z mieszkańcami nie przeszkodziły radnym Miasta Gdańska interweniować w sprawach zgłaszanych przez gdańszczanki i gdańszczan, m.in. wystosowując interpelacje i zapytania do Prezydent Miasta Gdańska. W 2021 r. złożono łącznie 598 interpelacji i 192 zapytania.

Mandat do reprezentowania swoich spraw ma także gdańska młodzież, która wybiera przedstawicieli do Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska. Działalność Młodzieżowej Rady pozwala na dialog między młodzieżą a przedstawicielami Rady Miasta i prezydentem, co przyczynia się do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań na rzecz gdańskiej młodzieży. Rok 2021 to drugi z kolei rok pandemii; młodym radnym udało się w nim zwołać jedynie 3 sesje, w tym 1 zdalną – podsumowującą działalność Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska V kadencji. Radni podjęli łącznie 5 uchwał. W grudniu 2021 r. odbyły się wybory do Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska na VI kadencję (2022–2024). Mandat uzyskały łącznie 34 osoby.

Pomimo pandemii młodzi radni brali czynny udział w licznych akcjach charytatywnych, m.in. w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy, a także w konferencjach (np. „Szkoła po pandemii") i debatach. Organizowali konkursy (turniej szachowy) oraz warsztaty. Aktywnie uczestniczyli w organizowanym co roku Gdańskim Tygodniu Demokracji.

Organem doradczym Rady Miasta Gdańska jest także Rada Seniorów w Gdańsku. Do jej głównych celów należą integracja oraz wspieranie i reprezentowanie środowiska osób starszych. W skład prezydium Rady Seniorów w Gdańsku wchodzi przewodniczący Aleksander Żubrys wraz z wiceprzewodniczącymi: Anną Butrym i Ireną Samson. W 2021 r. Rada Seniorów w Gdańsku, z powodu panującej pandemii, spotkała się jedynie na 2 sesjach, na których podjęto łącznie 5 uchwał. Seniorzy poruszali ważne tematy, np. dotyczące opieki i pomocy osobom starszym w Gdańsku oraz problemów ochrony środowiska naturalnego w mieście, szczególnie w aspekcie

życia, zdrowia i rekreacji seniorów. Członkowie Rady Seniorów uczestniczyli m.in. w szkoleniu, które miało na celu zwiększenie ich umiejętności cyfrowych z zakresu wykorzystania możliwości smartfonów, tabletów i laptopów (szczególnie w kontekście komunikacji i korzystania z aplikacji umożliwiających uczestnictwo w spotkaniach wirtualnych) oraz ułatwienie kontaktów związanych z pracą Rady i jej współpracą z Urzędem Miejskim w Gdańsku (UMG).

Urząd Miejski w Gdańsku

Zarządzanie miastem wymaga sprawnie działających struktur organizacyjnych. Urząd Miejski jest jednostką organizacyjną, za pomocą której prezydent wykonuje gminne i powiatowe zadania publiczne, w tym zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z ustaw. Instytucja ta działa na podstawie przepisów prawa, Statutu Miasta, Regulaminu oraz aktów prawnych wydawanych przez radę i prezydenta.

Organizację i zasady funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Gdańsku określa Zarządzenie Nr 2165/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 grudnia 2017 r. z późn. zm. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Gdańsku, natomiast szczegółowy zakres zadań wydziałów i komórek urzędu opisano w Zarządzeniu Nr 2166/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 grudnia 2017 r. z późn. zm.

W skład struktury Urzędu Miejskiego w Gdańsku w 2021 r. wchodziły następujące wydziały/biura zarządzane przez dyrektorów:

Wydziały i biura	Dyrektorzy
Biuro Architekta Miasta	Piotr Lorens (od 12.04.2021 r.)
Biuro Audytu i Kontroli	Zbigniew Macczak (do 31.03.2021 r.) Ryszarda Rynkowska (od 1.04.2021 r. – p.o. dyr.)
Biuro ds. Nieruchomości – Inwestycji Miejskich	Tomasz Gałązka
Biuro ds. Rad Dzielnic i Współpracy z Mieszkańcami	Sylwia Betlej (od 1.07.2021 r. – p.o. dyr.; od 1.02.2022 r. – dyr.)
Biuro Energetyki (od 1.07.2021)	Marek Komorowski (1.07.2021 – 13.03.2022 r. – p.o. dyr.) Mariusz Sadłowski (od 14.03.2022 r.)
Biuro Informatyki	Krzysztof Pękala
Biuro Prawne (do 31.05.2021 r. – Koordynator Radców Prawnych)	Marek Szóstakowski
Biuro Prezydenta	Marek Bonisławski
Biuro Prezydenta ds. Kultury	Barbara Frydrych
Biuro Prezydenta ds. Sportu	Adam Korol
Biuro Rady Miasta Gdańska	Wioletta Krewniak
Biuro Zamówień Publicznych	Marek Komorowski
Miejski Rzecznik Konsumentów	Joanna Popik (p.o.)
Urząd Stanu Cywilnego	Grażyna Gorczyca
Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Joanna Pińska
Wydział Budżetu Miasta i Podatków	Jolanta Ostaszewska (do 30.06.2021 r.) Agnieszka Trojanowska (od 1.07.2021 r.)
Wydział Finansowy	Agnieszka Trojanowska (do 30.06.2021 r.) Iwona Góralewska (od 1.07.2021 r. – p.o. dyr.)
Wydział Geodezji	Beata Gaj (do 29.07.2021 r. – p.o. dyr.)
Wydział Gospodarki Komunalnej	Piotr Kryszewski
Wydział Infrastruktury	Piotr Spyra
Wydział Kadr i Organizacji	Karolina Kucharska
Wydział Komunikacji	Grzegorz Bystry
Wydział Polityki Gospodarczej	Iwona Bierut

Wydziały i biura	Dyrektorzy
Wydział Projektów Inwestycyjnych	Marcin Dawidowski
Wydział Rozwoju Społecznego	Grzegorz Szczuka
Wydział Skarbu	Tomasz Lechowicz
Wydział Spraw Obywatelskich	Tomasz Filipowicz
Wydział Środowiska	Maciej Lorek
Wydział Urbanistyki i Architektury	Anna Białecka

W gdańskim magistracie w 2021 r. zatrudnionych było 1245 osób (stan na 31.12.2021 r.), z czego 77,5% (tj. 965 osób) stanowiły kobiety. Wykształcenie wyższe miało 87,2% ogółu zatrudnionych. Oświadczenie o niepełnosprawności posiadało 90 pracowników.

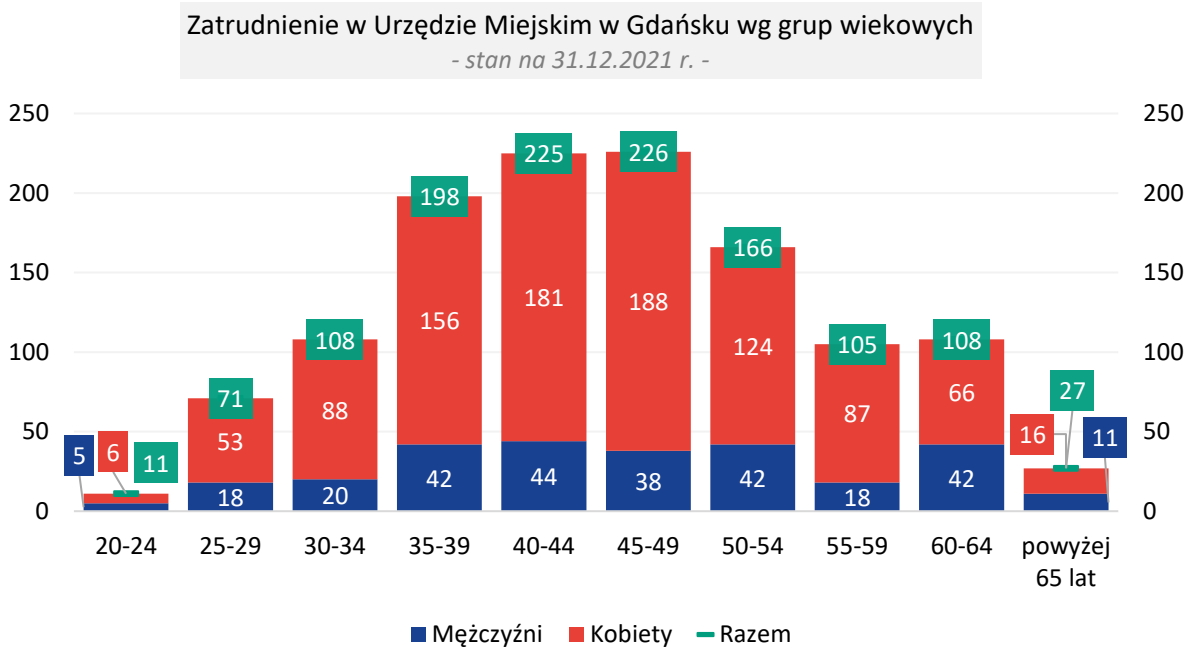

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kadr i Organizacji, UMG.

Obsługa klientów w Urzędzie Miejskim w Gdańsku

Każdego dnia z usług Urzędu Miejskiego w Gdańsku korzysta średnio 3 tys. osób. W 2021 r., w celu sprawniejszej obsługi mieszkańców oraz łatwiejszego dostępu do magistratu, funkcjonowały: 5 zespołów obsługi mieszkańców (ZOM) oraz Urząd Stanu Cywilnego. Nowy zespół (ZOM nr 5), zajmujący się rejestracją pojazdów, został uruchomiony przy ul. Żaglowej 11 w i kwartale 2021 r.

Wprowadzono reorganizację polegającą na przeniesieniu Urzędu Stanu Cywilnego (z Nowego Ratusza przy ul. Wały Jagiellońskie 1) do ZOM nr 1 przy ul. Partyzantów 74 (I kwartał 2021 r.) oraz przeniesieniu Referatu Ewidencji Działalności Gospodarczej (z ZOM nr 1 przy ul. Partyzantów) do ZOM nr 3 przy ul. Nowe Ogrody 8/12 (IV kwartał 2021 r.).

ZOM	Obsługiwane sprawy i procedury
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 1, ul. Partyzantów 74	Informacja i składanie korespondencji, ewidencja ludności, dowody osobiste, potwierdzanie Profilu Zaufanego oraz ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). W 2021 r. Krajowa Izba Doradców Podatkowych w każdą środę świadczyła telefonicznie nieodpłatne porady dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą w Gdańsku w ramach akcji „Biznes w Gdańsku – bezpłatne doradztwo podatkowe na start". W grudniu 2021 r. przeniesiono obsługę spraw związanych z profilem zaufanym oraz działalnością gospodarczą do głównego budynku urzędu, tym samym udostępniono przestrzeń dla pracowników i klientów Urzędu Stanu Cywilnego. Dodatkową usługą w 2021 r. była możliwość dokonania samospisu podczas Narodowego Spisu Powszechnego oraz obsługa korespondencji w zakresie Budżetu Obywatelskiego.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 2, ul. Milskiego 1	Rejestracja pojazdów, odbiór zatrzymanych dowodów rejestracyjnych, przyjmowanie podań i składanie wniosków dotyczących Wydziału Komunikacji, nadzór nad stacjami kontroli pojazdów, nadzór nad ośrodkami szkolenia kierowców, licencje, zezwolenia, zaświadczenia w zakresie transportu drogowego osób i towarów.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 3, ul. Nowe Ogrody 8/12	Ewidencja ludności, dowody osobiste, informacja i składanie korespondencji, Wydział Budżetu Miasta i Podatków (1 stanowisko), Urząd Stanu Cywilnego (1 stanowisko). Dodatkowa usługa dla klientów dotycząca wniosków Budżetu Obywatelskiego oraz możliwość dokonania samospisu podczas Narodowego Spisu Powszechnego. Obsługa klientów dostępna jest w języku angielskim, rosyjskim oraz przy pomocy tłumacza języka migowego. Biorąc pod uwagę zwiększoną liczbę obsługiwanych klientów rosyjskojęzycznych, do pracy w ZOM 3 skierowano pracownika posługującego się biegle tym językiem. Ponadto w ZOM 1 i ZOM 4 wytypowani pracownicy uczestniczyli w przyspieszonym kursie doszkalającym.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 4, ul. Wilanowska 2	Ewidencja ludności, dowody osobiste, ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), potwierdzanie Profilu Zaufanego.
Urząd Stanu Cywilnego, ul. Partyzantów 74	Akty stanu cywilnego, rejestracja stanu cywilnego, urodzenia, małżeństwa, zgony, zmiana imion i nazwisk, sprostowanie i uzupełnienie aktu stanu cywilnego, zagraniczne akty stanu cywilnego, uznanie ojcostwa, archiwum akt do 1945 r.
Urząd Stanu Cywilnego, ul. Wały Jagiellońskie 1	Rejestracja zgonów (od IV kwartału 2020 r. do III kwartału 2021 r.).
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 5, ul. Żaglowa 11	Rejestracja pojazdów.

W celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców w urzędzie i jednostkach miejskich na bieżąco wprowadzane są nowe, innowacyjne rozwiązania i udogodnienia (w 2021 r. podyktowane także ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19). Wśród pytań zadanych klientom UMG w ramach badania satysfakcji znalazła się prośba o ocenę zastosowanych środków bezpieczeństwa. Większość respondentów pozytywnie odebrała wprowadzone rozwiązania, a wszystkie wdrożone zmiany otrzymały co najmniej 68% pozytywnych ocen. Pomimo obostrzeń Urząd Miejski w Gdańsku przez cały 2021 r. był dostępny dla klientów i realizował swoje zadania przy zachowaniu wszelkich możliwych zabezpieczeń. Utrzymywano wprowadzone wcześniej skuteczne rozwiązania minimalizujące ryzyko rozprzestrzeniania się koronawirusa: zabezpieczenia, pomiary temperatury, dezynfekcję dłoni i pomieszczeń, pracę zdalną (hybrydową), rezerwację wizyt. Wraz ze zmieniającą się sytuacją pandemiczną wprowadzano nowe działania, np. ograniczenie liczby osób w salach obsługi i zachęcanie klientów do rezerwacji wizyt. W 2021 r. z usługi rezerwacji wizyt skorzystano ok. 350 tys. razy (dla porównania w roku poprzednim zarezerwowano 117,6 tys. wizyt). Na wszystkich stanowiskach obsługi w zespołach obsługi mieszkańców wydawano klientom bezpłatne maseczki jednorazowe. W związku z doskonaleniem rozwiązań zabezpieczających na szybach wszystkich stanowisk obsługi zainstalowano urządzenia głośnomówiące – interkom.

> W związku z rozwojem nowych technologii coraz więcej klientów korzysta z elektronicznej formy kontaktu z urzędem, wykorzystując również podpis elektroniczny, profil zaufany czy elektroniczny podpis osobisty w dowodzie osobistym z warstwą elektroniczną. Urząd ma także Elektroniczną Skrzynkę Podawczą (ESP), która prowadzona jest na Elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (e-PUAP). W 2021 r. na ESP wpłynęło 102 887 pism. W 2021 r. profil zaufany w UMG potwierdziło 4139 osób.

W odpowiedzi na potrzeby klientów załatwiających sprawy urzędowe przy każdym zespole obsługi mieszkańców (ZOM) dostępne są miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, a przy budynku głównym urzędu – dodatkowo miejsce parkingowe dla kierowców z małymi dziećmi. W budynkach urzędowych dostępne są pokoje dla rodzica z dzieckiem. Dla osób niesłyszących i niedosłyszących oraz mających trudności w komunikowaniu się, a chcących załatwić sprawę w urzędzie lub w Gdańskim Centrum Świadczeń, dostępna jest nieodpłatnie usługa tłumacza języka migowego.

Udogodnieniem dostępnym dla mieszkańców na stronach internetowych miasta jest system płatności *online*. Dzięki temu klienci magistratu mogą szybko i wygodnie dokonywać opłat za czynności urzędowe za pośrednictwem płatności internetowych. Istnieje także możliwość dokonywania opłat kartą płatniczą na miejscu w urzędzie. Dodatkowo we wszystkich ZOM-ach ustawiono opłatomaty, które umożliwiają klientom samodzielne dokonywanie opłat na rzecz UMG.

Gdańskie Centrum Kontaktu

Uruchomione w 2018 r. Gdańskie Centrum Kontaktu (GCK) jest wspólnym punktem kontaktu dla mieszkańców Gdańska, studentów, przedsiębiorców i osób odwiedzających Gdańsk. Ideą GCK jest udzielanie informacji o wszelkich istotnych sprawach dziejących się w mieście, o usługach świadczonych przez jednostki miejskie, a także przyjmowanie zgłoszeń wymagających interwencji służb miejskich.

Gdańskie Centrum Kontaktu funkcjonuje całą dobę przez 7 dni w tygodniu przy wykorzystaniu elektronicznych kanałów komunikacji, takich jak:

- całodobowa infolinia dla klientów ceniących kontakt tradycyjny (tel. 58 52 44 500);
- aplikacja umożliwiająca zgłaszanie różnych interwencyjnych problemów w mieście – dostępna przez przeglądarkę internetową (pod adresem https://zglos.gdansk.pl) lub aplikację na smartfony (do pobrania w sklepach App Store oraz Google Play – Gdańskie Centrum Kontaktu);
- SMS (tel. 500 105 115 – to kanał adresowany głównie osobom niesłyszącym i niedosłyszącym);
- chat przez stronę internetową i komunikator internetowy (Messenger) oraz kontakt za pośrednictwem mediów społecznościowych (Facebook).

> W 2021 r. została uruchomiona aplikacja Gdańskiego Centrum Kontaktu na urządzenia mobilne. Dzięki nowoczesnym, intuicyjnym rozwiązaniom oraz łatwości w obsłudze aplikacja cieszy się coraz większą popularnością.

Przez Gdańskie Centrum Kontaktu można m.in.:

- zgłosić sprawę wymagającą interwencji służb miejskich;
- otrzymać informacje o procedurach realizowanych przez UMG oraz jednostkach organizacyjnych miasta;
- uzyskać wiedzę o programach świadczeń dla mieszkańców;
- umówić się na wizytę w UMG oraz w miejskich jednostkach;
- opłacić podatki oraz opłaty administracyjne;
- dokonać płatności *online*;
- uzyskać pomoc przy głosowaniu nad Budżetem Obywatelskim.

Gdańskie Centrum Kontaktu stanowi dodatkowe wsparcie linii 986 i 112 oraz Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w sprawach, które nie są związane z zagrożeniem życia lub zdrowia. W 2021 r. w GCK zarejestrowano 125 241 kontaktów. Najpopularniejszym kanałem kontaktu był telefon (77,3% wszystkich zgłoszeń w 2021 r. w stosunku do 81,1% w 2020 r.). Wzrósł udział osób kontaktujących się za pośrednictwem aplikacji i strony internetowej (z 9% w 2020 r. do ponad 13% w 2021 r.).

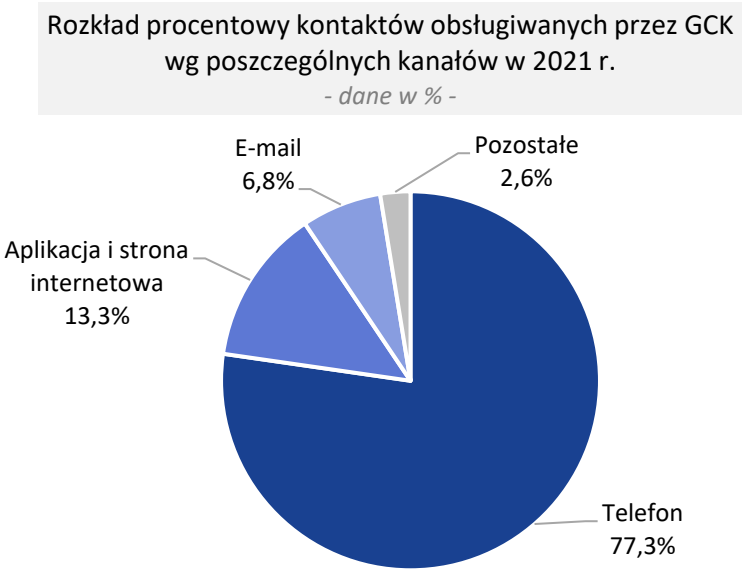

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Urząd Miejski w Gdańsku przez cały 2021 r. realizował najważniejsze i niezbędne dla mieszkańców usługi, oferując jednocześnie za pośrednictwem GCK możliwość uzyskania informacji o sposobie realizacji spraw w urzędzie.

> Możliwość w pełni zdalnej komunikacji i łatwość dostępu do informacji za pośrednictwem GCK zaowocowała wzrostem zainteresowania mieszkańców tą formą kontaktu. Przełożyło się to na liczbę obsługiwanych spraw. Rekordową liczbę zgłoszeń pracownicy obsłużyli w marcu 2021 r., kiedy to przyjęli 12 603 sprawy w ciągu miesiąca.

Do najliczniej zgłaszanych w ubiegłym roku do GCK tematów, które wymagały interwencji służb miejskich, należały: nieprzepisowe parkowanie, uszkodzenia dróg, chodników i ścieżek rowerowych, chore i martwe zwierzęta oraz awarie oświetlenia.

Sprawy związane z rezerwacją wizyt to jeden z najczęstszych tematów rozmów pracowników GCK w 2021 r. W obsłudze spraw dominowały również sprawy dotyczące funkcjonowania urzędu, a w zakresie obsługi merytorycznej – sprawy związane z rejestracją pojazdu, meldunkami oraz dowodami osobistymi.

System zarządzania jakością

Urząd Miejski w Gdańsku opracował i wdrożył system zarządzania jakością w celu doskonalenia metod świadczenia usług oraz zaspokojenia potrzeb swoich klientów. System jakości jest zgodny z wymaganiami normy ISO 9001:2015 i funkcjonuje w urzędzie od 2002 r. Certyfikat przyznawany jest na 3 lata. Polityka jakości w gdańskim magistracie zakłada stałe ulepszanie metod świadczenia usług, aby zapewnić ich terminową realizację oraz sprostać wymaganiom klientów. Ujednolicony opis funkcjonowania urzędu zawarty w „Księdze jakości" i procedurach stwarza możliwości aktywnego włączenia się jego pracowników w proces stałego ulepszania organizacji oraz świadczonych usług. W minionym roku certyfikat według Normy ISO 9001:2015 został przyznany na lata 2020–2023. Jest to już siódmy dokument potwierdzający fakt, że urząd opracował, wdrożył, utrzymuje i rozwija system jakości. Odnowienie certyfikatu zgodnego z normą ISO 9001 dowodzi, że

w instytucji dąży się do doskonalenia metod świadczenia usług oraz wprowadza rozwiązania, dzięki którym możliwe jest coraz lepsze zaspokajanie potrzeb klientów.

W 2017 r. Urząd Miejski w Gdańsku uzyskał certyfikat potwierdzający zgodność z wymaganiami Normy ISO 37120:2014 Zrównoważony rozwój społeczny, wskaźniki usług miejskich i jakości życia. Norma stanowi narzędzie do mierzenia efektów zarządzania usługami miejskimi i jakością życia. Do uzyskania certyfikatu niezbędne było podanie wartości wskaźników potwierdzających wiedzę o funkcjonowaniu miasta. W dniach 23-24 września 2021 r. został przeprowadzony audit potwierdzający zgodność z Normą ISO 37120:2014 i utrzymanie ważności certyfikatu.

Jednostki organizacyjne Miasta Gdańska

Zarządzenie Nr 14/22 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 13 stycznia 2022 r. ustala wykaz zarówno jednostek pomocniczych, jak i jednostek organizacyjnych, podmiotów gospodarczych z udziałem Miasta Gdańska oraz miejskich służb, inspekcji i straży. Na rzecz realizacji zadań w różnych aspektach rozwoju Gdańska działają następujące jednostki (stan prawny na 31.12.2021 r.):

- Biuro Rozwoju Gdańska;
- Capella Gedanensis;
- Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŹNIA;
- Dom Pomocy Społecznej „Polanki”;
- Dom Pomocy Społecznej „Orunia”;
- Dom Pomocy Społecznej „ Ostoja”;
- Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska;
- Europejskie Centrum Solidarności;
- Gdańska Galeria Miejska;
- Gdański Archipelag Kultury;
- Gdański Dom Integracyjno-Rodzinny;
- Gdański Ogród Zoologiczny oraz jednostka strukturalna Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt „Promyk”;
- Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży;
- Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień;
- Gdański Ośrodek Sportu;
- Gdański Teatr Szekspirowski;
- Gdański Zarząd Dróg i Zieleni;
- Gdański Zespół Żłobków;
- Gdańskie Centrum Informatyczne;
- Gdańskie Centrum Świadczeń;
- Gdańskie Centrum Usług Wspólnych;
- Gdańskie Domy dla Dzieci;
- Gdańskie Nieruchomości;
- Hevelianum;
- Instytut Kultury Miejskiej;
- Klub Żak;
- Miejski Teatr Miniatura;
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz jednostka strukturalna Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Muzeum Gdańska;
- placówki oświatowe (przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły i placówki dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zespoły przedszkolne, zespoły szkolno-przedszkolne, zespoły

szkół ogólnokształcących i licea ogólnokształcące, szkoły zawodowe), inne placówki oświaty (Pałac Młodzieży, Państwowa Szkoła Muzyczna i Stopnia, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Bursa Gdańska);

- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Polski Chór Kameralny „Schola Cantorum Gedanensis";
- powiatowe jednostki administracji zespolonej (Gdański Urząd Pracy, Komenda Miejska Policji, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego);
- Straż Miejska;
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego;
- Zarząd Transportu Miejskiego w Gdańsku;
- Zespół Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego.

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska

Gmina Miasta Gdańska przystąpiła do spółek prawa handlowego (lub utworzyła takie spółki), w których posiada udziały lub akcje.

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska (stan na 31.12.2021 r.):

Nazwa spółki	% udziałów / % akcji
Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna sp. z o.o.	100%
Arena Gdańsk sp. z o.o.	100%
Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o.	100%
Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.	100%
Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława" sp. z o.o.	100%
Gdańska Infrastruktura Społeczna sp. z o.o.	100%
Gdańskie Autobusy i Tramwaje sp. z o.o.	100%
Gdańskie Wody sp. z o.o.	100%
Zakład Utylizacyjny sp. z o.o.	100%
Gdańskie Usługi Komunalne sp. z o.o.	100%
Port Czystej Energii sp. z o.o.	100%
Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A.	63,985%
Hala Gdańsk-Sopot sp. z o.o.	50%
Saur Neptun Gdańsk S.A.	49%
Forum Gdańsk sp. z o.o.	44,97%
Port Lotniczy Gdańsk sp. z o.o.	33,63%
InnoBaltica sp. z o.o.	32,01%
Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej sp. z o.o.	17,14%
PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście sp. z o.o.	12,47%
Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.	5,79%
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	3,38%
Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.	2,43%
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	2,32%
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A.	0,88%
UNIMOR RADIOCOM sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej	0,20%
Stocznia „Gdynia" S.A. w upadłości likwidacyjnej	0,0005%

Rankingi, wyróżnienia oraz konkursy

O utrwalonej, silnej pozycji Gdańska jako lidera rozwoju świadczą wysokie miejsca w krajowych i międzynarodowych rankingach, konkursach oraz plebiscytach.

Ranking/konkurs/certyfikat	Nagroda/wyróżnienie przyznane w 2021 r.
Perły Samorządu 2021 (organizator: „Dziennik Gazeta Prawna”)	Gdańsk zajął 2. miejsce w kategorii gmina miejska powyżej 100 tys. mieszkańców. 2. miejsce zajęła również Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulkiewicz w kategorii „Najlepszy Włodarz – gmina miejska powyżej 100 tys. mieszkańców”.
Skarbnik Samorządu 2021 (organizator: „Dziennik Gazeta Prawna”)	3. miejsce dla Izabeli Kuś – Skarbnik Miasta Gdańska w kategorii „miasta na prawach powiatu powyżej 120 tys. mieszkańców”. Gdańsk otrzymał również wyróżnienie dla miast turystycznych za prowadzone rozwiązania finansowo-zarządcze umożliwiające funkcjonowanie i rozwój sektora turystycznego.
Ranking Miast Zielonych (organizator: Forbes)	2. miejsce dla Gdańska. W rankingu poddano analizie wydatki i inwestycje w miejską zieleń, ochronę powietrza oraz działania na rzecz zrównoważonych form transportu.
Ranking Samorządów 2021 Rzeczypospolita (organizator: „Rzeczpospolita”)	Gdańsk zajął 4. miejsce w kategorii miast na prawach powiatu. Ranking weryfikuje skuteczność działań władz samorządowych w kształtowaniu zrównoważonego rozwoju wspólnoty lokalnej, ujmowanego w strategicznych kategoriach: trwałości ekonomicznej, trwałości środowiskowej, trwałości społecznej oraz w zakresie jakości zarządzania.
Polskie Miasta Przyszłości 2050 (organizator: Saint-Gobain oraz Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością)	Gdańsk zajął w rankingu 4. pozycję *ex aequo* z Poznaniem. Został zwycięzcą rankingu certyfikowanej wielokryterialnie powierzchni mieszkalnej. Autorzy rankingu wskazują, że miasto jest jednym z uczestników europejskiej inicjatywy Ruggedised, która ma na celu tworzenie miast przyszłości. Do tej inicjatywy należą również Parma, Brno czy Glasgow.
Ranking Finansowy Samorządu Terytorialnego w Polsce (organziator: Fundacja Insytut Studiów Wschodnich)	Gdańsk uplasował się na 5. miejscu wśród miast na prawach powiatu. W ocenie rankingowej poddano analizie kondycję finansową miasta oraz poniesione koszty na walkę z COVID-19.
Liderzy Inwestycji. Ranking wydatków inwestycyjnych samorządów 2018–2020 (organizator: Pismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”)	Wśród miast wojewódzkich Gdańsk otrzymał 6. miejsce. W rankingu brano pod uwagę średnie wydatki inwestycyjne *per capita* za lata 2018–2020.
Innowacje w polityce 2021 (organizator: The Innovation in Politics Institute GMBH)	Gdańsk znalazł się w wśród dziesiątki wyróżnionych w kategorii „COVID-19 Strategies” za projekt #GdańskPomaga. Miasto zostało docenione m.in. za solidarność, odpowiedzialność społeczną oraz zacieśnienie współpracy i podnoszenie jej jakości między organizacjami oraz władzami miasta.
Ranking Miasta Przyjazne dla Biznesu (organziator: Forbes)	5. miejsce dla Gdańska w kategorii miasta od 300 tys. do 999 tys. mieszkańców.
Gmina dobra do życia (organizator: Serwis Samorządowy PAP)	6. miejsce dla Gdańska wśród miast na prawach powiatu. Miasto doceniono za atrakcyjność migracyjno-osadniczą, jakość oświaty, dostęp do opieki zdrowotnej, rekreację, zieleń oraz wydatki inwestycyjne.
Water City Index (organizator: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Arcadis sp. z o.o. w ramach Open Eyes Economy Summit)	W rankingu Water City Index 2020 dla metropolii Gdańsk zajął 3. miejsce w rankingu głównym. Ocenie zostały poddane m.in. umiejętność radzenia sobie z kryzysami wodnymi czy wykorzystanie wody w kontekście rozwoju gospodarczego miasta.
Top Inwestycje Komunalne 2021 (organizator: Grupa PTWP SA, Portalsamorządowy.pl)	Gdańsk nagrodzono za projekt „Budowa linii tramwajowej, jezdni oraz ścieżki rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą – aleja Pawła Adamowicza”.

Ranking/konkurs/certyfikat	Nagroda/wyróżnienie przyznane w 2021 r.
Bessie Awards (organizator: Wanderful)	Akcja #CityWillWait zwyciężyła w kategorii „Współpraca roku". Podróżniczki z całego świata doceniły wysiłki Gdańskiej Organizacji Turystycznej w przeciwdziałaniu negatywnym skutkom pandemii w turystyce.
Nagroda Marszałka Województwa Pomorskiego (organziator: Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego)	Gdańsk uzyskał Nagrodę Marszałka Województwa Pomorskiego za zasługi dla rozwoju turystyki w Województwie Pomorskim za projekt #ecsonline i #ecsworld, które przygotowało na czas lockdownu Europejskie Centrum Solidarności. Nagroda została przyznana w kategorii: Kreatywna Zmiana.

Gdańsk w krajowych fundacjach, stowarzyszeniach i związkach

Gdańsk przynależy do następujących krajowych fundacji, związków i stowarzyszeń (stan na dzień 31.12.2021 r.):

Fundacje:

- Fundacja Gdańska
- Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości
- Gdańska Fundacja Wody
- Fundacja Centrum Solidarności
- Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Gdańsk-Gdynia-Sopot
- Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza

Stowarzyszenia:

- Gdańska Organizacja Turystyczna
- Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna
- Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot
- Pomorskie w Chinach
- Pomorskie w Unii Europejskiej
- Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk
- Stowarzyszenie Żuławy
- Polska Unia Mobilności Aktywnej

Związki:

- Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej
- Związek Miast i Gmin Morskich
- Związek Miast Nadwiślańskich
- Związek Miast Polskich

Współpraca międzynarodowa

Na rozwój Gdańska, w kontekście zarządzania rozwojem, w znacznej mierze wpływa również wielowymiarowa współpraca o charakterze ponadnarodowym. Jej wartością dodaną jest szansa na realizację koncepcji integracji, na wymianę doświadczeń czy wypracowanie wspólnych rozwiązań. Aktywność na polu współpracy zagranicznej wynika z członkostwa Gdańska w międzynarodowych stowarzyszeniach i organizacjach, a także ze współpracy w ramach projektów europejskich oraz z miastami partnerskimi i partnerami na wschodzie Europy. W 2021 r. najbardziej aktywną współpracę partnerską Gdańsk podejmował z następującymi miastami: Brema (Niemcy), Kalmar (Szwecja), Lipsk (Niemcy), Lwów (Ukraina), Mariupol (Ukraina), Odessa (Ukraina), Rijeka (Chorwacja), Rotterdam (Holandia), Sefton (Wielka Brytania), Turku (Finlandia), Wilno (Litwa).

Warto wspomnieć, że działania Gdańska w sferze współpracy międzynarodowej w 2021 r. w dużej mierze zmieniły swój charakter przez restrykcje związane z pandemią COVID-19. Większość zaplanowanych wydarzeń została przeniesiona do sfery wirtualnej, gdzie dzięki nowoczesnym narzędziom i platformom teleinformatycznym (MS Teams, Zoom, Cisco Webex) obywały się zdalne konferencje, narady, spotkania, warsztaty, konsultacje i panele dyskusyjne.

Z racji istoty spraw na szczeblu międzynarodowym, które mają znaczenie i wpływ na sprawy lokalne – traktują bowiem o globalnych wyzwaniach stojących przed polskimi miastami – Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulkiewicz uczestniczyła w wydarzeniach o zakresie międzynarodowym. Wśród najistotniejszych aktywności w tym zakresie należy wymienić regularne uczestnictwo prezydent Dulkiewicz w spotkaniach **Europejskiego Komitetu Regionów (KR) oraz Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR).**

Europejski Komitet Regionów to ciało doradcze Unii Europejskiej w sprawach związanych z samorządami lokalnymi i regionalnymi. Konsultowane z nim muszą być nowe rozwiązania, które Komisja Europejska chce zaproponować w kwestiach dotyczących zdrowia, ekologii, migracji czy jakości życia lokalnych wspólnot. Komitet powstał w 1994 r. w jego skład wchodzi 350 delegatów ze wszystkich 27 państw unijnych. Od 12 lutego 2020 r. Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulkiewicz jest członkiem 2 komisji (CIVEX oraz ECON) działających w ramach KR. CIVEX (Komisja Obywatelstwa, Sprawowania Rządów, Spraw Instytucjonalnych i Zewnętrznych) odpowiada za kwestie ustrojowe, z kolei ECON (Komisja Polityki Gospodarczej) zajmuje się sprawami gospodarczymi. Nowy skład komisji został wybrany podczas sesji inauguracyjnej VII kadencji KR odbywającej się w Brukseli. Prezydent Miasta Gdańska reprezentuje w Komitecie Regionów Unię Metropolii Polskich.

W 2021 r. Prezydent Aleksandra Dulkiewicz otrzymała zaproszenie Komitetu Regionów do wzięcia udziału w tzw. Grupie Wysokiego Szczebla (High Level Group on European Democracy), w której debatowano na temat narzędzi umocnienia europejskiej demokracji w każdym jej wymiarze: kontynentalnym, krajowym i samorządowym. Komitet Regionów przyjął stanowisko w sprawie Europejskiego Planu Działań na rzecz Demokracji (EDAP). Dokument opiniujący EDAP przygotowała i przedstawiła prezydent Dulkiewicz podczas Sesji Plenarnej Europejskiego Komitetu Regionów w lipcu 2021 r. Głównym założeniem opracowania opinii jest stworzenie planu pracy, który umożliwi wdrożenie działań na rzecz wzmocnienia demokracji w Unii Europejskiej oraz zminimalizowanie zjawisk negatywnych, takich jak mowa nienawiści, dezinformacja (*fake news*) i upolitycznienie mediów. Plan pracy ma uwzględniać priorytety budowania autorytetu Unii Europejskiej, wzmocnienie roli samorządu terytorialnego, edukację obywatelską – krytyczne myślenie i *media literacy* (umiejętność korzystania z mediów) – rozwój społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie partycypacji obywateli.

Nagroda im. Pawła Adamowicza za walkę z nietolerancją i ksenofobią. W marcu 2021 r. Europejski Komitet Regionów, z inicjatywy Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia (ICORN – organizacja oferująca schronienie pisarzom i obrońcom praw prześladowanym w swoich krajach), Miasta Gdańska i grupy członków Europejskiej Partii Ludowej, ustanowił nową europejską nagrodę – im. Pawła Adamowicza. Nagroda za odwagę i doskonałość w krzewieniu wolności, solidarności i równości będzie przyznawana aktywistom miejskim i organizacjom z całej Unii Europejskiej walczącym o wolność, solidarność oraz przeciwstawiającym się uprzedzeniom i ksenofobii. Nagroda im. Pawła Adamowicza będzie także przyznawana organizacjom obywatelskim współpracującym z władzami regionalnymi i lokalnymi na rzecz wspierania integracji społecznej, przestrzegania praw człowieka i wolności obywatelskich. Wyróżnienie to jest hołdem złożonym wszystkim, którzy odważnie przeciwdziałają nietolerancji, ksenofobii, radykalizacji postaw i uciskowi. Pierwszą laureatką nagrody (za rok 2021) została burmistrz Kolonii – Henriette Reker.

23 stycznia 2020 r., podczas posiedzenia Komitetu Politycznego CEMR w Orleanie, prezydent Aleksandra Dulkiewicz – jako reprezentantka Związku Miast Polskich – została wybrana na jednego z pięciorga prezydentów wykonawczych Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR). CEMR to europejska organizacja samorządowa skupiająca krajowe stowarzyszenia miast, gmin i regionów z 41 krajów (w tym Związek Miast Polskich oraz Związek Powiatów Polskich). W 2021 r. prezydent Gdańska otrzymała nominację na członka Konferencji Plenarnej nt. Przyszłości Europy (CoFoE).

Do najważniejszych wydarzeń i wizyt o międzynarodowym zasięgu w 2021 r. należały:

- **Obchody Dnia św. Patryka w Gdańsku.** Od 2016 r. Gdańsk bierze udział w projekcie „Global Greening", który ma związek z przypadającym 17 marca Dniem św. Patryka – narodowym świętem Irlandii. Dla zaznaczenia polsko-irlandzkiej przyjaźni w całym kraju wiele obiektów przybiera zielone barwy. W 2021 r. w Gdańsku na zielono podświetlone zostały fontanna Neptuna i wiadukt przy ul. Kościuszki.
- **XX Nagroda Viadriny i 45-lecie współpracy Gdańska i Bremy.** Nagroda Uniwersytetu Viadrina jest corocznie od 1999 r. przyznawana przez kuratorium Stowarzyszenia na rzecz Wspierania Europejskiego we Frankfurcie nad Odrą osobistościom z Polski i Niemiec, które w szczególny sposób przyczyniły się do polsko-niemieckiego porozumienia. W 2021 r. Nagrodę Viadriny otrzymało partnerstwo miast Gdańska i Bremy. 12 kwietnia 2021 r., w 45. rocznicę podpisania Ramowego Porozumienia o Współpracy Gdańska i Bremy, odbyło się spotkanie (*online*) przedstawicieli Gdańska i Bremy, podczas którego omówiono tematy związane z funkcjonowaniem miast partnerskich w czasie

pandemii, działalność samorządów w sytuacji pandemicznej w Europie oraz plany dalszej współpracy między Gdańskiem a Bremą. We wrześniu natomiast zorganizowano uroczystą jubileuszową sesję Rady Miasta Gdańska z udziałem Prezydenta Parlamentu Bremeńskiego Franka Imhoffa, władz miasta Gdańska i byłego prezydenta Gdańska Andrzeja Kaznowskiego, sygnatariusza porozumienia o współpracy partnerskiej miast w 1976 r. Odbyło się też szereg wydarzeń kulturalnych, m.in. jubileuszowy koncert Orkiestry Bremeńskich Filharmoników.

- **Festiwal „Wilno w Gdańsku".** Impreza tradycyjnie odbyła się w pierwszy weekend września 2021 r. Wydarzenie, zorganizowane z udziałem delegacji z Wilna, przedstawiciela Ambasady Litewskiej oraz przedstawicieli rzemiosła i kuchni litewskiej, cieszyło się dużym zainteresowaniem. Bogaty program artystyczny (pokaz filmów, warsztaty rękodzieła, spotkania literackie) zrealizowano w formule na żywo. W kolejnych dniach września (16-18 września 2021 r.) zorganizowano „Dni Gdańska w Wilnie", jako pogłębienie współpracy miast partnerskich (wymiana dobrych praktyk, rozwinięcie współpracy na polu literackim i poszerzenie jej o nowe tematy, w tym rozwinięcie współpracy organizacji pozarządowych w związku z uzyskaniem przez Gdańsk tytułu Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022; wspólne działania związane z organizacją w 2023 r. 25. jubileuszu partnerstwa Gdańska i Wilna, 700-lecia Wilna i 20. rocznicy „Wilno w Gdańsku").
- **EUROPA NOSTRA 2021.** We wrześniu 2021 r. prezydent Gdańska wraz z dyrektorem i przedstawicielami Europejskiego Centrum Solidarności wzięli udział w uroczystej gali nagrody EUROPA NOSTRA 2021 w Wenecji. Ta najważniejsza nagroda Unii Europejskiej w obszarze dziedzictwa kulturowego trafiła do Gdańska – laury otrzymała wystawa stała Europejskiego Centrum Solidarności. Doceniono ją w jednej z czterech kategorii: „edukacja, szkolenia i podnoszenie świadomości". To jedyny polski laureat tegorocznej edycji prestiżowego wydarzenia. Takie wyróżnienie oznacza też znaczące korzyści: większą krajową i międzynarodową promocję, dalsze fundusze, a w efekcie – wzrost liczby odwiedzających Gdańsk.
- **Wizyty ambasadorów**. W 2021 r. wizytę kurtuazyjną w Gdańsku złożyło 10 ambasadorów. Jeden z tych pobytów (ambasadora Republiki Mołdawii) był związany z otwarciem konsulatu honorowego tego państwa w Gdańsku. Z wizytą w Gdańsku przebywali także: ambasador Republiki Federalnej Niemiec (Tydzień Niemiecki w Gdańsku), ambasador przedstawicielstwa Flandrii, ambasador Wietnamu, ambasador Estonii, ambasador Republiki Południowej Afryki (misja gospodarcza na Pomorzu), ambasador Azerbejdżanu, zastępca szefa misji Ambasady Izraela oraz ambasador Islandii (spotkanie *online*).

Współpraca międzynarodowa realizowana była zarówno na bazie współpracy bilateralnej z miastami partnerskimi, jak i w ramach podejmowanych inicjatyw i zawiązywanych form współpracy w obrębie basenu Morza Bałtyckiego.

W związku z nowymi okolicznościami, które wynikają z pandemii COVID-19, Gdańsk prowadzi stałą korespondencję oraz regularne rozmowy z miastami partnerskimi i zaprzyjaźnionymi, co ma służyć wymianie doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu radzenia sobie na szczeblu lokalnym ze skutkami pandemii.

W ramach aktywności w międzynarodowych związkach i stowarzyszeniach, do których przynależy Gdańsk, należy wymienić następujące działania:

- **EUROB (Stowarzyszenie Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego).** Gdańsk jest członkiem stowarzyszenia EUROB od 2008 r. Zostało ono utworzone we wrześniu 2007 r. po zakończeniu trwającego ponad 5 lat projektu współfinansowanego z programu „INTRREG III B". W 2021 r. odbyło się jedno Walne Zgromadzenie Delegatów w Neubrandenburgu w Niemczech, w którym uczestniczyli przedstawiciele Gdańskiej Organizacji Turystycznej (GOT). Podczas Zgromadzenia uchwalono program obchodów jubileuszu 15-lecia utworzenia Stowarzyszenia EUROB, który przypada na 2022 r.
- **Nowa Hanza**. Doroczne spotkanie członków związku Nowej Hanzy przeniosło się do przestrzeni wirtualnej. Organizowane w ramach 42. Zjazdu Hanzy spotkania w Rydze były prezentowane na specjalnej stronie internetowej.
- **EUROCITIES**. W ramach członkostwa Gdańska w stowarzyszeniach europejskich prezydent Aleksandra Dulkiewicz wzięła czynny udział w konferencji EUROCITIES i spotkaniu generalnym, które odbyły się w listopadzie 2021 r. w Lipsku. W programie konferencji znalazły się debaty i sesje polityczne z udziałem 230 przedstawicieli europejskich miast. Tematyka debat skupiała się wokół strategii klimatycznych miast, zintegrowanego podejścia wobec rosnącej segregacji społecznej oraz przyszłości miast europejskich. Prezydent Gdańska wystąpiła w debacie na temat: **„Przyszłość Europy i wartości europejskie"**. Odbyła też bilateralne rozmowy z burmistrzami Lipska, Lyonu i Turku.

- **Związek Miast Bałtyckich / Union of the Baltic Cities (UBC).** Działania Związku Miast Bałtyckich miały w dużej mierze charakter webinariów i internetowych spotkań licznych komisji tematycznych. W 2021 r. ZMB był uczestnikiem, organizatorem lub współorganizatorem dwóch spotkań Rady Wykonawczej (czerwiec i listopad 2021 r.) i XVI Konferencji Generalnej (październik 2021 r.), ponadto brał udział w organizacji warsztatów i seminariów w ramach Forum SUERMB i projektu Umbrella. Związek jest partnerem lub partnerem stowarzyszonym licznych projektów, m.in. CREST, CASCADE, Empaci, School to Work. W 2021 r. wraz z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Litwy oraz miastami Kowno i Kłajpeda zorganizował Doroczne Forum Strategii UE ds. regionu Morza Bałtyckiego (w formule *online*). W analizowanym roku 2021 ZMB obchodził 30. rocznicę powstania. Z tej okazji przygotowano publikację zawierającą wspomnienia osób związanych z organizacją oraz przegląd najważniejszych osiągnięć i wydarzeń trzydziestolecia.
- **Stowarzyszenie Pomorskie w Brukseli.** W 2021 r. Gdańsk stale współpracował ze stowarzyszeniem (do którego przynależy), wymieniając z nim informacje na temat sytuacji pandemicznej. W związku z dużą aktywnością Prezydent Miasta Gdańska na forum Komitetu Regionów doszło do jeszcze większej intensyfikacji kontaktów i współpracy z Biurem Regionalnym Województwa Pomorskiego w Brukseli.
- **ICORN (Międzynarodowa Sieć Schronienia)** w ramach programu rezydencyjnego ICORN, który wspiera pisarzy prześladowanych z powodów politycznych, we wrześniu 2021 r. w Gdańskiej Galerii Miejskiej rezydencję rozpoczęła Lesia Pchołka – białoruska artystka sztuk wizualnych i aktywistka. W Gdańsku pracuje nad projektem „Niewidzialna trauma", który opowiada historie osób prześladowanych przez białoruski reżim.

Projekty patriotyczne i obywatelskie

Gdańsk angażuje się bezpośrednio w działalność edukacyjną i patriotyczną poprzez organizację wielu miejskich uroczystości rocznicowych i patriotycznych. Wspiera aktywność stowarzyszeń, fundacji i szkół, które realizują działania służące budowaniu postaw patriotyzmu i wzmacnianiu obywatelskości. W 2021 r., mimo trudności organizacyjnych związanych z pandemią COVID-19, udało się upamiętnić wszystkie ważne wydarzenia w historii Polski – w tym m.in. 31. rocznicę pierwszych wyborów samorządowych w Polsce, 41. rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych, 82. rocznicę wybuchu II wojny światowej, 77. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego, Dzień Sybiraka w 82. rocznicę agresji ZSRR na Polskę oraz 82. rocznicę rozstrzelania Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku.

W 2021 r. kontynuowano zmianę kształtu miejskich uroczystości związanych z rocznicą wybuchu II wojny światowej. Jak co roku obchody zorganizowano w kilku lokalizacjach, niezwykle istotnych z punktu widzenia wydarzeń historycznych. Kulminacja uroczystości, podobnie jak w roku wcześniejszym, odbyła się na placu Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku.

Rok 2021 z powrotem przyniósł nadzieję na organizację uroczystości w pełnym wymiarze, z udziałem publiczności i zaproszonych gości. Wiele rocznic, jeżeli tylko pozwalały na to obowiązujące w danym momencie przepisy prawa, zorganizowanych zostało w sposób tradycyjny; pomimo zagrożeń udało się pogodzić uczczenie pamięci o bohaterach walk o niepodległość Rzeczypospolitej z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom uroczystości. Każdorazowo podczas imprez rozstawiany był namiot ze środkami dezynfekcyjnymi oraz rozdawano maseczki ochronne, zadbano także o zachowanie przepisowego dystansu między uczestnikami wydarzeń. Udało się zorganizować modlitwę międzywyznaniową z duchownymi różnych wyznań, a także Koncert Weterana w Europejskim Centrum Solidarności, który cieszył się ogromnym zainteresowaniem i sprawił widzom ogrom radości.

Co roku organizowane są bezpośrednie spotkania szerokiego grona kombatantów z prezydent Aleksandrą Dulkiewicz. W grudniu przed Bożym Narodzeniem środowiska kombatanckie otrzymały od prezydent Gdańska paczki świąteczne ze smakołykami. Władze miasta dokładają starań, by kombatanci mieli możliwość przekazania swojego życiowego doświadczenia młodszemu pokoleniu, dlatego też scenariusz uroczystości z ich udziałem tworzony jest tak, aby do młodych słuchaczy trafił osobisty i bezpośredni przekaz uczestników wydarzeń sprzed lat.

5. EDUKACJA

Edukacja to z jednej strony proces zdobywania wiedzy i kompetencji, a z drugiej – kreowania postaw i cech niezbędnych w nowoczesnym społeczeństwie. Inwestycje i projekty realizowane przez Gdańsk zmierzają do podniesienia jakości i dostępności edukacji oraz organizacji systemu kształcenia, który będzie sprzyjać wyrównywaniu szans edukacyjnych, tak aby dawać każdemu młodemu człowiekowi możliwość rozwinięcia naturalnego potencjału. Priorytetem jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków do odkrywania i rozwijania talentów. Jednym z głównych kierunków rozwoju gdańskiej edukacji jest również zwiększenie atrakcyjności oferty kształcenia zawodowego. Skuteczność działań zwiększana jest dzięki angażowaniu rodziców, nauczycieli, społeczności lokalnej, pracodawców, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów.

W 2021 r. w dalszym ciągu na funkcjonowanie placówek oświatowych silnie wpływała pandemia COVID-19. Okresowo wprowadzano naukę w formie zdalnej lub hybrydowej, przy czym czas trwania tych zmian zależał od wieku dzieci i etapu edukacji. W roku szkolnym 2020/2021 sposób pracy placówek przedstawiał się następująco:

- żłobki i przedszkola funkcjonowały w trybie stacjonarnym, z wyjątkiem czasu od 27 marca do 18 kwietnia 2021 r., kiedy to były zamknięte (w placówkach mogły przebywać dzieci pracowników medycznych i służb porządkowych);
- uczniowie klas I–III szkół podstawowych uczyli się trybie zdalnym od 9 listopada 2020 r. do 17 stycznia 2021 r., po czym nastąpił powrót do nauczania stacjonarnego; od 15 marca w województwie pomorskim trwało nauczanie w trybie hybrydowym, od 22 marca do 25 kwietnia – w trybie zdalnym, a od 26 kwietnia do 2 maja – ponownie hybrydowym; 3 maja uczniowie klas I-III wrócili do nauki w szkole;
- uczniowie klas IV–VIII szkół podstawowych oraz uczniowie szkół średnich przez większość roku szkolnego uczyli się zdalnie – od 24 października 2020 r. do 16 maja 2021 r; w okresie 17–30 maja nauka odbywała się trybie hybrydowym; powrót do regularnej nauki stacjonarnej nastąpił 31 maja 2021 r.

Rok szkolny 2021/2022 rozpoczął się od nauczania stacjonarnego. Naukę zdalną wprowadzono w okresie od 20 grudnia 2021 r. do 9 stycznia 2022 r. (nie dotyczyła ona m.in. żłobków, przedszkoli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych) i ponownie – tylko dla uczniów klas V–VIII szkół podstawowych i uczniów szkół średnich – od 27 stycznia do 21 lutego 2022 r.

W realizacji nauczania zdalnego w samorządowych placówkach oświatowych duże ułatwienie stanowiła Gdańska Platforma Edukacyjna (GPE) zapewniająca wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji *online* (m.in. MS Teams). Na kanale informacyjnym na platformie YouTube udostępniono filmy instruktażowe pokazujące, jak korzystać z aplikacji dostępnych na GPE.

> Od 28 do 30 kwietnia 2021 r. w Gdańsku odbyła się konferencja *online* pt. „Szkoła po pandemii", której celem była analiza i wymiana doświadczeń oraz próba odpowiedzi na pytanie, jakie zmiany przyniósł rok pandemii. Pierwszy dzień konferencji był poświęcony na prezentacje i rozmowy nt. wyzwań przyszłości oraz refleksji popandemicznej. W drugim inicjatywę przejęła młodzież, która odbyła swoje narady nad najważniejszymi dla niej problemami. Podczas trzeciego dnia wypracowano rekomendacje, które są wdrażane w gdańskich szkołach. Uczestnicy uznali, że ta osobliwa sytuacja może być szansą (a nie tylko kryzysem) i momentem przygotowania się do wprowadzania nowych sposobów nauczania/uczenia się, innych relacji, wizyjnego nauczania skierowanego ku przyszłości. Adresatami i uczestnikami konferencji byli uczniowie, nauczyciele, rodzice, urzędnicy samorządowi oraz instytucje zaangażowane w gdańską edukację.

W okresie zagrożenia epidemicznego i zmienionego funkcjonowania placówek oświatowych Urząd Miejski w Gdańsku wspierał placówki oświatowe w organizacji nauczania zdalnego oraz zapewniał środki umożliwiające funkcjonowanie szkół w warunkach pandemicznych.

- Na bieżąco **monitorowano potrzeby** przedszkoli, szkół i placówek oświatowych w zakresie spełniania wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i równocześnie uzupełniano braki w zakresie środków ochrony indywidualnej.
- Organizowano **robocze spotkania z dyrektorami** przedszkoli i szkół w celu wypracowania procedur postępowania w momencie przyjmowania dzieci do placówek. Ponadto prowadzona była współpraca z dyrektorami przedszkoli i szkół oraz ze służbami sanitarnymi w Gdańsku w przypadkach stwierdzenia braku możliwości otwarcia placówki i konieczności zawieszenia zajęć.
- Kontynuowano procedury **wykorzystania podpisu elektronicznego** we wnioskach dotyczących rekrutacji do szkół ponadpodstawowych oraz umożliwiono **składanie dokumentów w formie elektronicznej** w procesie rekrutacji do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i klas pierwszych szkół podstawowych.
- **Doposażono placówki w sprzęt komputerowy** – w wyniku wspólnych zamówień publicznych (zakupiono 409 zestawów komputerowych) oraz umowy najmu (444 iPady).
- Prowadzona była **bieżąca komunikacja** i współpraca z placówkami oświatowymi na temat przestrzegania obostrzeń i organizacji pracy placówek. Informacje i komunikaty zamieszczano na stronie www.gdansk.pl/edukacja, a najważniejsze skierowano również do rodziców i uczniów (poprzez strony internetowe poszczególnych placówek oraz na platformie GPE).
- Utrzymano **wydłużone do 5 tygodni dyżury** w żłobkach oraz przedszkolach w okresie wakacji letnich.
- W ramach rządowego programu zrealizowano w gdańskich szkołach publicznych i niepublicznych ponad 12,3 tys. godz. **zajęć wspomagających uczniów w powrocie do nauczania stacjonarnego**.

Niezależnie od sytuacji epidemiologicznej i ograniczeń w funkcjonowaniu placówek oświatowych kontynuowane oraz inicjowane były projekty i programy, które przyczyniają się do budowania oferty edukacji i wychowania w Gdańsku. Do głównych obszarów rozwojowych należą: wzbogacanie dodatkowej oferty szkół, modernizacja infrastruktury, wsparcie społeczne i profilaktyka chorób oraz rozwijanie współpracy i komunikacji w społeczności edukacyjnej.

> 80,2 tys. uczniów i przedszkolaków rozpoczęło rok szkolny 2021/2022 w gdańskich przedszkolach i szkołach (publicznych i niepublicznych).

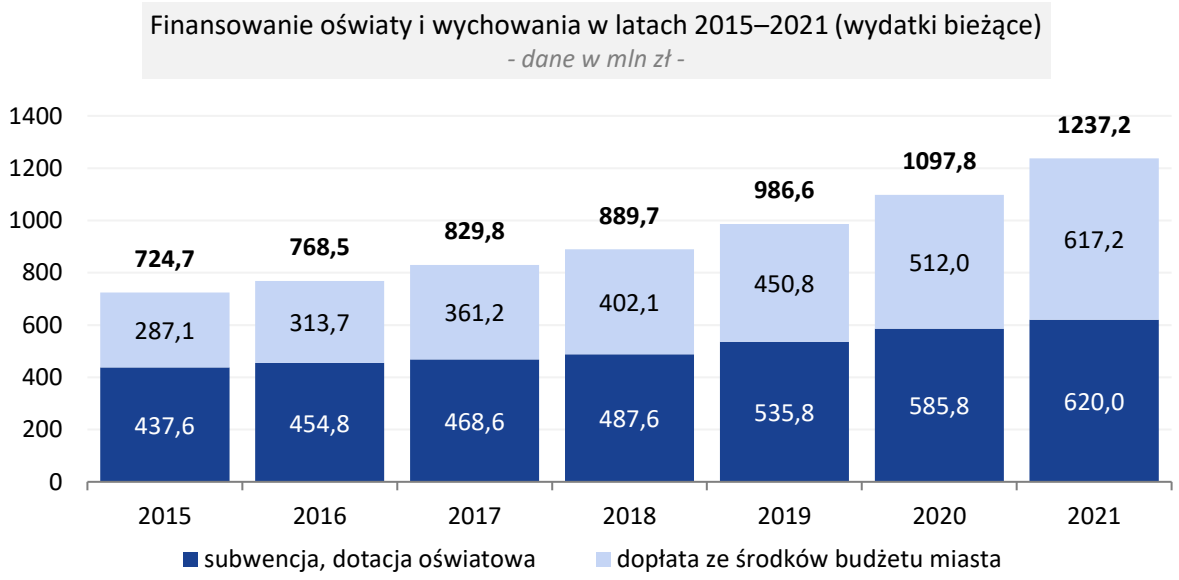

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

Pogłębiającym się z każdym rokiem problemem jest finansowanie systemu oświaty. Wydatki bieżące na oświatę i wychowanie wzrosły o 13% r/r do poziomu 1,237 mld zł. W 2021 r. dopłaty z budżetu miasta niemal zrównały się z kwotą subwencji i dotacji z budżetu państwa, co oznacza, że oświata i wychowanie jedynie w połowie są finansowane z budżetu centralnego. Dopłata z budżetu miasta do edukacji wyniosła 617,2 mln zł i wzrosła o 21% r/r. W latach 2015–2021 wysokość subwencji i dotacji oświatowej wzrosła o 42% (tj. o 182 mln zł), podczas gdy dopłata z budżetu miasta wzrosła ponad dwukrotnie – o 115% (327 mln zł).

Równe szanse w edukacji

Wyrównywanie szans w edukacji to zapewnienie optymalnych możliwości rozwoju każdemu uczniowi. W warunkach szkolnych zwiększonej uwagi i zaangażowania ze strony nauczycieli wymagają m.in. uczniowie z niepełnosprawnością, chorobą przewlekłą, znajdujący się w sytuacji kryzysowej, zagrożeni niedostosowaniem społecznym, z trudnościami edukacyjnymi, adaptujący się w nowym środowisku (np. imigranci) oraz uczniowie szczególnie uzdolnieni. Istotne w tym kontekście jest zwiększenie kompetencji całej społeczności edukacyjnej: nauczycieli – w zakresie zindywidualizowanych form nauczania; rodziców – w zakresie wspierania rozwoju swoich dzieci; uczniów – w zakresie rozwijania wrażliwości na potrzeby innych. Równie ważne jest tworzenie mechanizmów oraz poprawianie warunków organizacyjnych wspierających wyrównywanie szans (stypendia, procedury reagowania, programy edukacyjne itp.). Kolejne wyzwanie to podniesienie jakości edukacji przedszkolnej, tak aby diagnozę i wsparcie rozwoju dziecka przeprowadzać na możliwie wczesnym etapie.

W Gdańsku funkcjonuje 6 samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Do ich zadań należą: diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję placówki oświatowej, wspomaganie placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. W 2021 r. z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w poradniach skorzystało 23,9 tys. osób.

> W 2021 r. rozszerzona została oferta wsparcia psychologicznego – realizowany był projekt „Jestem – wsparcie psychologiczne dla środowiska szkolnego", z którego korzystali uczniowie, rodzice i nauczyciele (łącznie 832 osoby).

W roku szkolnym 2021/2022 w gdańskich placówkach uczyło się 2871 dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (o ponad 500 więcej niż w roku szkolnym 2020/2021). Osoby te uczyły się w oddziałach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych. Wśród samorządowych placówek specjalnych działają 4 przedszkola, 9 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące, 2 szkoły branżowe i stopnia i 3 szkoły przysposabiające do pracy. Na terenie miasta znajdują się również specjalistyczne placówki oświatowe. Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w 2021 r. świadczył opiekę, edukację i terapię 54 wychowankom, a Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 zapewnił edukację 134 wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i z niepełnosprawnością sprzężoną (w tym 12 osobom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim) oraz opiekę całodobową 29 wychowankom. Z kolei Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy, funkcjonujący w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2, udziela kompleksowej pomocy dzieciom z niepełnosprawnością i zagrożonym niepełnosprawnością oraz ich rodzicom do czasu ukończenia rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. W 2021 r. placówka ta udzieliła wsparcia 328 dzieciom (w tym 203 objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju).

W 2021 r. do gdańskich szkół samorządowych uczęszczało 1,6 tys. cudzoziemców. W celu zapewnienia jak najszerszej oferty dydaktyczno-opiekuńczej dla uczniów cudzoziemskich i powracających z zagranicy samorząd realizuje szereg działań wynikających zarówno z przepisów oświatowych, jak i z decyzji związanych z polityką miasta, która opisana jest m.in. w Modelu Integracji Imigrantów. Każdemu takiemu uczniowi przyznane są godziny na realizację dodatkowych lekcji języka polskiego, a w razie konieczności zostają również przydzielone godziny wyrównawcze z przedmiotów, w których potrzebne jest dodatkowe wsparcie. Dodatkowo miasto wspomaga proces adaptacji uczniów przybywających z zagranicy, m.in. przez tworzenie oddziałów przygotowawczych dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, organizowanie nauki języka mniejszości narodowej lub języka regionalnego w szkołach, wspieranie szkół przez 4 koordynatorki do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym (zatrudnione na stanowisku pedagoga, pedagoga specjalnego oraz pomocy nauczyciela), zatrudnianie nauczycieli władających językiem uczniów, a także tworzenie klubów i świetlic integracyjnych dla cudzoziemców i uczniów polskich.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:
Wyrównywanie szans edukacyjnych

- **Szkoła i przedszkole współpracy. Partnerstwo na rzecz rozwoju** – kilkuletni program rozpoczęty w 2017 r. Jego celem jest wspieranie wszelkich form współpracy na liniach: dyrektor placówki – kadra nauczycielska oraz obsługa – rodzice – dzieci. Rozwijane są mechanizmy, programy i projekty poprawiające komunikację i obieg informacji oraz angażujące w rozwój i budowanie naszych przedszkoli, szkół i placówek. Przykładami inicjatyw i działań są:
    - **Gdańskie Forum Edukacyjne** – zainaugurowana w czerwcu 2019 r. platforma wymiany myśli i pomysłów na temat kierunku rozwoju gdańskiej edukacji, powstała na bazie oddolnych inicjatyw i debat społeczności szkolnej; podczas cyklicznych spotkań przedstawicieli całej społeczności szkolnej wypracowywane są m.in. priorytety edukacyjne na kolejny rok szkolny – na rok szkolny 2021/2022 określone zostały następujące priorytety:
        - dobrostan – dbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne,
        - demokratyzacja – wspieranie postaw prospołecznych, partycypacji i aktywizmu,
        - równe szanse – rozwijanie mocnych stron, różnorodności i talentów,
        - kompetencje cyfrowe – równoważenie *offline* i *online*, wykorzystywanie zasobów,
        - współpraca – łączenie ze sobą szkoły, rodziny i sąsiedztwa;
    - rozwijanie funkcji komunikacyjnych **Gdańskiej Platformy Edukacyjnej** – od roku szkolnego 2018/2019 ujednolicono wszystkie adresy i układ graficzny stron internetowych poszczególnych placówek oświatowych oraz usprawniono przekazywanie komunikatów skierowanych do poszczególnych grup użytkowników (sekretariaty, dyrektorzy, nauczyciele, pozostali pracownicy); pod koniec 2021 r. na platformie było ponad 218 tys. aktywnych kont (uczniów, rodziców i pracowników placówek).
- **Projekt „Jestem – wsparcie psychologiczne dla środowiska szkolnego w Gdańsku”**, skierowany do uczniów, rodziców i nauczycieli. W jego ramach odbyły się konsultacje indywidualne i sesje wsparcia indywidualnego (w liczbie 1110) dla dzieci, młodzieży i rodziców oraz 103 konsultacje dla nauczycieli. Przeprowadzono 2 edycje Szkoły dla Rodziców oraz 4 warsztaty i 53 superwizje dla nauczycieli. Ze wsparcia skorzystały łącznie 832 osoby, w tym 351 uczniów, 298 rodziców i 183 nauczycieli. W zakresie oferty skierowanej do cudzoziemców zrealizowano 110 konsultacji i sesji wsparcia psychologicznego dla 16 uczniów i 16 rodziców oraz 7 konsultacji indywidualnych dla 5 nauczycieli. Ponadto 5 nauczycieli wzięło udział w warsztacie „Psychologiczne konsekwencje migracji u dzieci i młodzieży. Jak nauczyciel może wspomóc rodzinę migracyjną?”. Projekt jest realizowany przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a koordynowany przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży.
- **Gdańska Akademia Rodzica** – kampania informacyjna skierowana do rodziców i opiekunów, wzmacniająca ich kompetencje wychowawcze. W jej ramach w 2021 r. za pośrednictwem strony gdansk.pl wyemitowano 4 pogadanki prowadzone przez specjalistów:
    - „Wracamy do szkoły! – powrót dziecka do szkoły, relacje rówieśnicze”,
    - „Relacje rówieśnicze – przyjaźnie i trudności”,
    - „Aktywność fizyczna jako warunek konieczny w prawidłowym rozwoju dziecka i nastolatka”,
    - „Nastolatek w kryzysie – o objawach, których nie wolno lekceważyć i w jaki sposób mądrze wspierać dziecko w okresie dorastania”.
- **Gdańskie Forum Rodziców** – spotkania dla rodziców dotyczące wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży oraz służące wzmacnianiu kompetencji rodziców, organizowane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 3. W 2021 r. odbyły się 3 spotkania z rodzicami w formie wykładu interaktywnego i dyskusji oraz testu diagnozującego. Dotyczyły one m.in. budowania bliskości i kontaktu z dzieckiem, poznania metod regulacji trudnych emocji u rodziców i dzieci, tworzenia relacji w rodzinie. Łącznie w spotkaniach wzięło udział 162 uczestników.
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli, opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego.
- **Jednorazowe stypendia Prezydenta Miasta Gdańska dla uzdolnionych uczniów i maturzystów** przyznawane w ramach Lokalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży. W 2021 r. przyznano 727 jednorazowych stypendiów (o łącznej wartości 370 tys. zł) w 5 kategoriach. Mają one służyć promowaniu uzdolnionych uczniów i maturzystów, zwiększaniu ich szans na sukces edukacyjny oraz nagradzaniu za zaangażowanie i codzienną pracę. Ze względu na sytuację

epidemiczną gale stypendialne się nie odbyły, a gratulacje i podziękowania dla stypendystów prezydent Aleksandra Dulkiewicz złożyła zdalnie.

- Projekt **„Zdolni z Pomorza"** – w 2021 r. kontynuowano zajęcia pozalekcyjne dla 330 uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, wybitnie uzdolnionych w zakresie matematyki, informatyki, fizyki, biologii, chemii i kompetencji społecznych. Dzięki projektowi mogli oni uczestniczyć także w warsztatach rozwijających kreatywność, spotkaniach organizowanych przez uczelnie wyższe i obozach naukowych, a także korzystać z opieki mentora wspierającego rozwój uczniów. Wypłacono 191 stypendiów. Z powodu pandemii COVID-19 część zajęć odbyła się w formie zdalnej.
- **Stypendium Naukowe Prezydenta Miasta Gdańska im. G.D. Fahrenheita** – ułatwia najzdolniejszym absolwentom szkół ponadpodstawowych podjęcie studiów na renomowanych uczelniach zagranicznych. W 2021 r. przyznano je po raz 17. Stypendium otrzymało 10 studentów. Łączna wartość stypendiów przyznanych na rok akademicki 2021/2022 wyniosła 232 tys. zł.
- **Pomoc socjalna** – uczniowie z rodzin o najniższych dochodach otrzymują pomoc materialną. W roku szkolnym 2020/2021 stypendium socjalne otrzymało 418 uczniów, zasiłek szkolny – 23 uczniów, a 576 uczniom przekazano wyprawkę szkolną (finansowaną z rządowego programu). Ponadto ze środków miasta przeznaczono ponad 253 tys. zł na dofinansowanie posiłków wydawanych w placówkach oświatowych.
- W związku z rosnącą liczbą dzieci cudzoziemskich w gdańskich placówkach rozwijana jest oferta wsparcia i integracji imigrantów:
    - **koordynatorzy do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym** – zatrudnieni w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 (od roku szkolnego 2018/2019), Szkole Podstawowej nr 19 i Szkole Podstawowej nr 2 (od roku szkolnego 2020/2021) oraz Szkole Podstawowej nr 57 (od roku 2021/2022);
    - **pakiet powitalny** „Witajcie w Gdańskiej Szkole!" dla dzieci i rodziców z doświadczeniem migracji;
    - **dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego** dla uczniów, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. W 2021 r. korzystało z nich 1216 uczniów;
    - **zajęcia wyrównawcze** dla dzieci, u których zachodzi konieczność zniwelowania różnic programowych;
    - **oddziały przygotowawcze** dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, którzy mają trudności w komunikacji związanej z nieznajomością lub słabą znajomością języka polskiego bądź trudności adaptacyjne wynikające ze specyfiki wcześniejszego kształcenia za granicą. W 2021 r. w gdańskich szkołach samorządowych funkcjonowały 4 takie oddziały (o 1 więcej niż rok wcześniej): w Szkole Podstawowej nr 57 znajdują się 3 oddziały przygotowawcze (I–III, IV–VI, VII-VIII) dla uczniów cudzoziemców, głównie z Ukrainy i Białorusi, którzy w ogóle nie znają języka polskiego i realizują zajęcia edukacyjne zgodnie z podstawą programową, natomiast w Szkole Podstawowej nr 81 znajduje się 1 oddział przygotowawczy na poziomie klas IV–VI dla uczniów pochodzenia romskiego;
    - **program Gdańsk Lab** – kontynuowano cykl warsztatów z wrażliwości kulturowej w szkołach z udziałem przedstawicieli Rady Imigrantów i Imigrantek;
    - **projekt Pomorska Szkoła Włączająca** w zakresie integracji dzieci i rodzin z doświadczeniem migracji w gdańskich szkołach (uczestniczy w nim 6 gdańskich szkół);
    - **Forum Integracji i Migracji** w ramach 10. Forum Inicjowania Rozwoju – poświęcone tematyce edukacyjnej i integracji dzieci z doświadczeniem migracyjnym.
- **Model edukacji włączającej dla uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu** – nowatorski program realizowany w Szkole Podstawowej nr 69. Dla uczniów z autyzmem została stworzona klasa, w której otoczeni są oni opieką wykwalifikowanych nauczycieli i specjalistów. Ważnym aspektem jest wzmacnianie samodzielności uczniów oraz stopniowe i elastyczne włączanie ich do grupy rówieśniczej. Projekt został zainaugurowany w roku szkolnym 2017/2018. W roku szkolnym 2021/2022 naukę w klasie pierwszej rozpoczęło kolejnych 3 uczniów.
- **Klasa z częściową integracją jako optymalna forma włączania dzieci z zespołem Downa** do szkół ogólnodostępnych – innowacja realizowana w Szkole Podstawowej nr 57 w formie klasy integracyjnej oraz w Szkole Podstawowej nr 85 jako innowacja pedagogiczna. Realizacja innowacji korzystnie

wpływa na wszechstronny rozwój dzieci z zespołem Downa. Mają one możliwość integracji z pełnosprawnymi rówieśnikami oraz bycia wśród dzieci podobnych, przy jednoczesnej edukacji dostosowanej do ich indywidualnych potrzeb i możliwości.

- Podnoszenie **jakości edukacji przedszkolnej**. Wśród podjętych działań są m.in.:
    - **ogródki przedszkolne** – w roku szkolnym 2018/2019 rozpoczęła się realizacja 5-letniego programu, w ramach którego przy przedszkolach powstają ogródki, w których dzieci mogą spędzać czas w kontakcie z naturą, prowadzić drobne uprawy czy obserwować procesy przyrodnicze; w 2021 r. kontynuowano działania z lat poprzednich oraz wdrażano to, czego nie udało się wykonać w 2020 r. ze względu na pandemię; nauczyciele wspólnie z dziećmi wysiewali nasiona, pielęgnowali, obserwowali i na końcu degustowali to, co wyrosło; wysiewy prowadzone były w salach przedszkolnych oraz na zewnątrz w specjalnie przygotowanych grządkach;
    - **Gdański Tydzień Przedszkolaka** – w 2021 r. obchody Gdańskiego Tygodnia Przedszkolaka przebiegały pod hasłem „Swobodna zabawa", odwołującym się do zabawy kreatywnej i ruchowej, w której dziecko samo decyduje, co będzie robiło, i która odbywa się na zasadach i warunkach ustalonych przez dzieci; w ramach projektu powstały reportaże przedstawiające swobodną zabawę; laureaci najciekawszych prac – Publiczne Pozytywne Przedszkole nr 2, Przedszkole Niepubliczne im. Panienki z Okienka oraz Przedszkole nr 51 – zostali nagrodzeni nagrodami o wartości po 2,5 tys. zł;
    - **projekty rozwijające edukację przedszkolną** – w 2021 r. podpisano umowy na realizację 3 projektów, których celem jest powstanie nowych miejsc wychowania przedszkolnego (łącznie 546 miejsc) oraz wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwijanie kompetencji kluczowych; projekty – których liderami są: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny i Joachima, Fundacja Pozytywne Inicjatywy oraz Pozytywne Inicjatywy – Edukacja sp. z o.o. – będą finansowane ze środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.

Jakość edukacji

Dobra edukacja pozwala realizować aspiracje zawodowe i finansowe oraz stanowi fundament rozwoju osobistego i świadomego życia. W związku z tym podnoszenie jakości kształcenia jest jednym z głównych wyzwań w obszarze edukacji. W Gdańsku jest ono realizowane poprzez rozwijanie systemu wsparcia i organizacji pracy placówek oświatowych. Duży nacisk kładzie się na sieciowanie i tworzenie warunków do współpracy między szkołami i przedszkolami. Ważnym kierunkiem jest również wspieranie innowacyjności w pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz organizacji pracy placówek. Podejmowane są działania zmierzające do systematycznej poprawy warunków rozwoju zawodowego i osobistego kadry gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki. Wspierane są także inicjatywy służące samodoskonaleniu się nauczycieli, wymianie doświadczeń i umiejętności. Podnoszeniu jakości edukacji sprzyja również włączanie rodziców i społeczności lokalnej w działania służące rozwojowi placówek.

Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku wspiera jednostki oświatowe w podnoszeniu jakości pracy m.in. poprzez pozyskiwanie funduszy na realizację projektów edukacyjnych, wsparcie organizacji pracy placówek, doposażanie jednostek w potrzebny sprzęt, koordynowanie oferty dokształcania i doskonalenia nauczycieli oraz wspieranie współpracy między placówkami. Podobnie jak rok wcześniej, w 2021 r. ważnym tematem współpracy z dyrektorami było bieżące funkcjonowanie placówek w warunkach pandemii COVID-19.

> W roku szkolnym 2021/2022 miasto prowadzi 208 szkół i placówek oświatowych, zorganizowanych jako 122 samodzielne placówki i 40 zespołów.

WYNIKI EGZAMINÓW

Jednym z mierników jakości kształcenia w placówkach szkolnych są egzaminy końcowe. W 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, ze względu na sytuację zagrożenia epidemicznego nie odbył się egzamin maturalny w części ustnej.

W 2021 r., podobnie jak w poprzednich latach, wyniki egzaminu ósmoklasisty były w Gdańsku lepsze od średniej wojewódzkiej i krajowej. Różnice osiągnęły 6–8 pkt proc. w przypadku języka polskiego, 8–9 pkt proc. w wypadku matematyki i 11–12 pkt proc. w przypadku języka angielskiego. Rezultaty gdańskich uczniów były również lepsze od średniej w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (o 1–2 pkt proc.). Zdawalność matury w terminie głównym osiągnęła w Gdańsku 75%. Był to wynik lepszy o 3 pkt. proc. niż w całym województwie pomorskim i zbliżony do poziomu krajowego. Podobnie jak w poprzednich latach zdawalność była gorsza niż w całej grupie dużych miast (o 3 pkt proc. w 2021 r.).

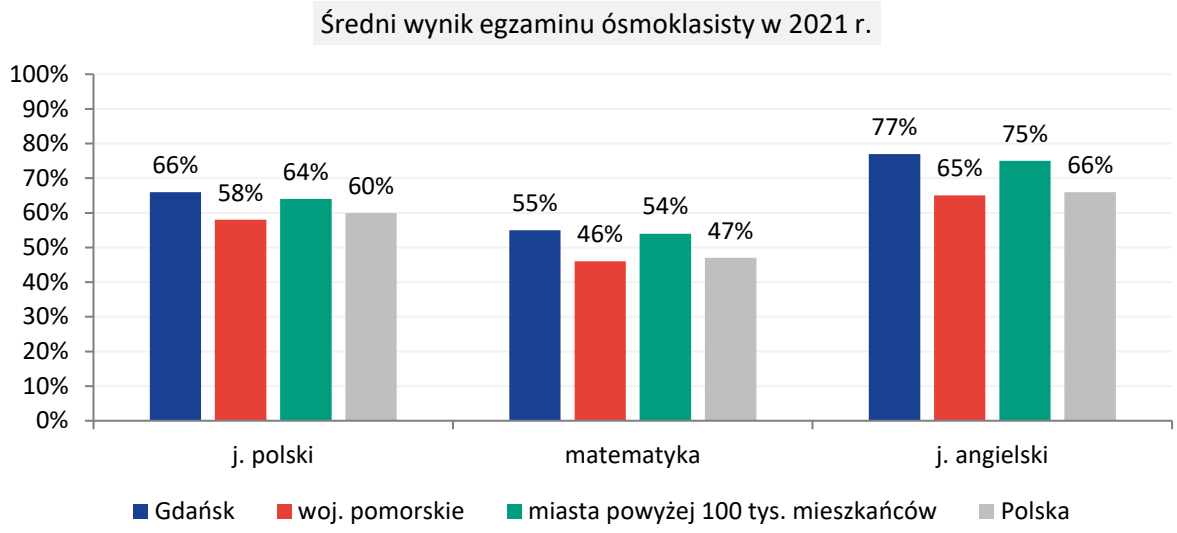

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku i Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

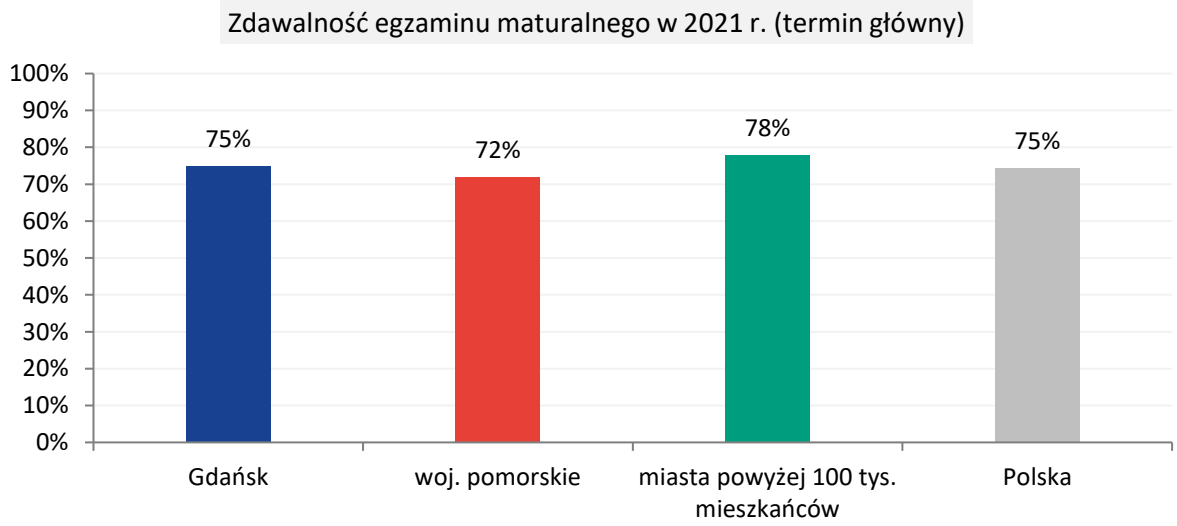

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku i Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

KADRA PEDAGOGICZNA

Podnoszenie kompetencji nauczycieli i pracowników placówek jest realizowane w różnych formach. Miasto wspiera funkcjonowanie grup samokształcenia i wymiany doświadczeń, takich jak np. Kreatywna Pedagogika. Dzięki współpracy z Centrum Edukacji Nauczycieli organizowane są szkolenia i studia podyplomowe, m.in. z zakresu zarządzania oświatą. Gdański Inkubator Przedsiębiorczości „Starter" wspiera dyrektorów i nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji i wprowadzania innowacyjnych metod nauczania. Środkami na doskonalenie i dokształcanie nauczycieli dysponują również dyrektorzy placówek.

W roku szkolnym 2021/2022 samorządowymi przedszkolami i szkołami kieruje 162 dyrektorów. Od września 2020 r. do sierpnia 2021 r. ogłoszono 43 konkursy na stanowiska dyrektorów placówek oświatowych, w których wyłoniono 39 dyrektorów.

W roku szkolnym 2021/2022 przedszkola i szkoły samorządowe zatrudniały prawie 7,7 tys. nauczycieli w łącznym wymiarze niespełna 7,9 tys. etatów pedagogicznych. W placówkach niesamorządowych zatrudnionych było ponad 4,4 tys. nauczycieli na niemal 2,6 tys. etatów.

Struktura zatrudnienia nauczycieli w gdańskich placówkach samorządowych w roku szkolnym 2021/2022

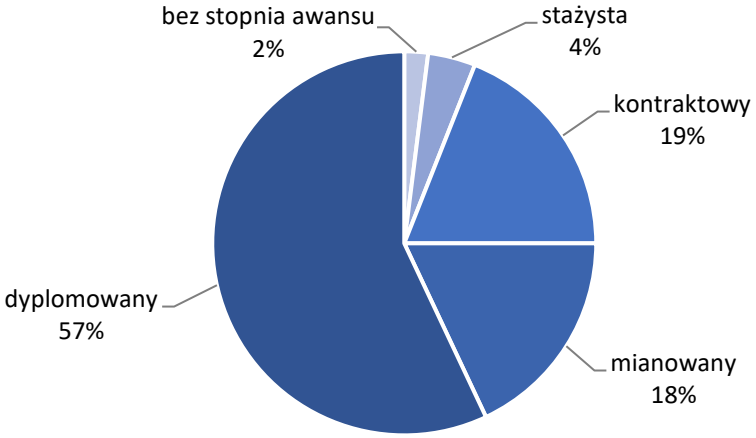

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

Wśród nauczycieli placówek samorządowych najliczniej reprezentowani są nauczyciele dyplomowani, którzy stanowią 57% kadry. Nauczycieli mianowanych jest 18%, a kontraktowych – 19%; najmniejszą grupą są nauczyciele stażyści (ok. 4%) i nauczyciele bez stopnia awansu (2%). Gmina Miasta Gdańska, jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe, przeprowadza sesje egzaminacyjne dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego. W 2021 r. nominację na nauczyciela mianowanego – po zdaniu egzaminu z wiedzy zawodowej i prawa oświatowego – odebrało 138 gdańskich nauczycielek i nauczycieli.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:
Podniesienie jakości pracy placówek gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki

- **Gdańska Akademia Dyrektora** – w listopadzie 2021 r. zainaugurowano spotkania cykliczne dyrektorów gdańskich jednostek samorządowych, prowadzone przez ekspertów w danej dziedzinie, jako odpowiedź na potrzeby środowiska zarządzającego jednostkami oświatowymi w zakresie wsparcia w tematach menadżera placówki. Pierwsze dwa spotkania poświęcone były tematom zamówień publicznych. W 2022 r. planowane są spotkania dotyczące najważniejszych dla zarządzających placówkami kwestii: prawnych dylematów wynikających z niejednolitej interpretacji zapisów prawa, instrukcji kancelaryjnej czy kontroli zarządczej.
- Projekt **„Podaj Dalej”** jest pierwszą, pilotażową inicjatywą odpowiadającą na potrzeby środowiska dyrektorek i nauczycielek gdańskich przedszkoli w zakresie wymiany dobrych praktyk, ze szczególnym uwzględnieniem działań rozwijających kompetencje kluczowe u dzieci. Pilotaż projektu obejmował: stworzenie mini sieci gdańskich przedszkoli i szkół, które dzieliły się dobrymi praktykami w ramach organizowanych cyklicznie zajęć otwartych i wizyt studyjnych w przedszkolach i szkołach z oddziałami przedszkolnymi, warsztatów rozwojowych i tematycznych dla nauczycielek gdańskich przedszkoli, warsztatów rozwojowych dla dyrektorek.
- **Cykliczne spotkania dyrektorów** gdańskich jednostek oświatowych służą wspieraniu pracy placówek i rozwijaniu współpracy. Odbywają się w formule plenarnej – z udziałem dyrektorów wszystkich placówek w Gdańsku – oraz dzielnicowej. Ze względu na zagrożenie epidemiczne w okresie zawieszenia zajęć edukacyjnych w placówkach oświatowych, zorganizowano kilka telekonferencji z udziałem dyrektorów i wicedyrektorów samorządowych oraz niesamorządowych jednostek oświatowych, w których każdorazowo uczestniczyło ponad 200 osób. W sierpniu, w formule

stacjonarnej, odbyło się spotkanie dyrektorów i wicedyrektorów wszystkich miejskich placówek publicznych poświęcone organizacji i planom na rok szkolny 2021/2022.

- **Nagrody finansowe Prezydenta Miasta Gdańska** – przyznawane za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej lub za znaczące podniesienie kwalifikacji zawodowych. W 2021 r. otrzymało je 125 nauczycieli i dyrektorów.
- Wprowadzono nowe **regulacje wynagrodzeń pracowników niepedagogicznych** w placówkach oświatowych – na podstawie zmian w ponadzakładowym układzie zbiorowym.
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego. Jego celem jest podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie rozwijania kreatywności, aktywności i postaw przedsiębiorczych dzieci i młodzieży oraz zwiększenie otwartości nauczycieli na nowoczesne metody nauczania. W ramach projektu przeprowadzono cykl szkoleń, warsztatów, konferencji, konsultacji oraz zajęć autorskich dla nauczycieli. Prowadzone były m.in. tematyczne grupy sieciujące, Akademia Kreatywnego Nauczyciela, Kreatywny Klub Książki, Dyskusyjny Klub Filmowy. Wśród działań wspierających nauczycieli znalazły się również szkolenia i konferencje dotyczące edukacji zdalnej (m.in. korzystania z narzędzi do pracy zdalnej).
- **VII Międzynarodowa Konferencja Edukacyjna „BeZee – Trendy w edukacji"** – odbyła się ona 17–19 listopada 2021 r. w formule *online* i objęła: 9 prelekcji, 3 debaty po prelekcjach, 5 warsztatów, wydarzenie dla młodzieży w formule *speed dating*, wirtualne targi „EduShow" (8 firm i instytucji), wirtualną giełdę młodych pomysłów (10 inicjatyw) oraz wirtualną prezentację lokalnego biznesu (6 firm).
- **Innowacje pedagogiczne** realizowane w większości gdańskich szkół. Przykładami innowacyjnych działań w roku szkolnym 2021/2022 są:
    - Speedminton – gra dynamiczna łącząca tenis, squash i badminton (Szkoła Podstawowa nr 83, kl. IV–VIII);
    - Scratch – narzędzie nauki programowania *online* (Szkoła Podstawowa nr 50, kl. III);
    - Mindfulness – sposób na dobrostan (Szkoła Podstawowa nr 49);
    - „Ogród sensoryczny – ogród zmysłów" – kształtowanie osobowości ekologicznej, promowanie zdrowego stylu życia (Szkoła Podstawowa nr 43, kl. I);
    - „Najwięcej mocy jest w pierwszej pomocy" – zapoznanie z zasadami udzielania pierwszej pomocy (Szkoła Podstawowa nr 12, kl. I–VIII);
    - „Mam tę moc", „Zakodowane podróże" (Szkoła Podstawowa nr 61, kl. I–III), „Smaczna matematyka" (tamże, kl. V–VI).

Rozwój osobisty dzieci i młodzieży

Jednym z głównych kierunków polityki edukacyjnej miasta jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków, które istotnie przyczyniają się do odkrywania i wspierania talentów oraz zainteresowań młodych gdańszczan. Dodatkowe programy i projekty edukacyjne służą rozwijaniu kompetencji, postaw i zainteresowań w zakresie m.in. zdrowia, aktywności fizycznej, przedsiębiorczości, kultury czy aktywności obywatelskiej. Wiele z nich realizowanych jest we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Działania te przyczyniają się do budowania unikatowej oferty edukacji i wychowania w naszym mieście.

W roku szkolnym 2020/2021 gdańskie szkoły realizowały łącznie 10,2 tys. godz. zajęć dodatkowych tygodniowo (o 0,7 tys. godz. więcej niż w roku 2019/2020), z czego ponad 50% stanowiły zajęcia w świetlicy oraz zajęcia indywidualne i terapia; ok. 25% – koła zainteresowań i zajęcia sportowe; ok. 20% – zajęcia wyrównawcze i przygotowujące do egzaminów. Zajęcia prowadzone były przez nauczycieli w ramach wolontariatu, programów realizowanych w Gdańsku, programów ze środków unijnych, środków od klubów sportowych oraz godzin z puli dyrektora szkoły.

> W roku szkolnym 2020/2021 ponad 1,8 tys. uczniów samorządowych szkół podstawowych i liceów ogólnokształcących uczyło się w klasach dwujęzycznych.

Gdańskie szkoły zapewniają dobre warunki do rozwijania talentów sportowych. Uczniowie mogą korzystać z coraz nowocześniejszej infrastruktury (boiska, baseny, hale sportowe) oraz oferty oddziałów mistrzostwa sportowego i sportowych (łącznie 2,75 tys. uczniów w roku szkolnym 2021/2022). W 2021 r. w ramach Centrum Sportów Wodnych przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 w zajęciach uczestniczyło ok. 1 tys. osób. Składały się na to zajęcia pozalekcyjne z wioślarstwa, kajakarstwa, żeglarstwa, ratownictwa wodnego oraz zajęcia realizowane przez Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (w ramach programów: „Żyj z Pasją", „Dzielnicowe Centra Sportu") i Pałac Młodzieży.

Rozwijanie różnorodnych talentów i pasji młodych gdańszczan to podstawowe zadanie Pałacu Młodzieży. Jest to placówka oświatowa z ponad 40-letnim doświadczeniem w wypełnianiu dzieciom i młodzieży czasu wolnego. Główną siedzibą placówki jest budynek przy ul. Ogarnej w samym sercu Gdańska. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rodziców, stworzono projekt „Pałac Młodzieży w dzielnicach", w ramach którego zajęcia prowadzone są również w 9 innych lokalizacjach (Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Strzyża, Matarnia, Osowa, Śródmieście, Jasień, Żabianka, Ujeścisko-Łostowice). W 2021 r. w zajęciach organizowanych przez Pałac Młodzieży uczestniczyło 3,5 tys. dzieci i młodzieży.

Inną placówką oświatową powołaną do rozwijania talentów i kształtowania postaw młodych gdańszczan jest Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (GZSiSS). Zadanie tej jednostki polega na tworzeniu warunków do uczestnictwa w różnych formach aktywności fizycznej. Jest ona organizatorem współzawodnictwa sportowego szkół w ramach całorocznej rywalizacji zwanej Gdańską Olimpiadą Młodzieży. W roku szkolnym 2020/2021, mimo trwającej pandemii COVID-19, w olimpiadzie uczestniczyło 745 dziewcząt i 1055 chłopców z 50 placówek szkolnych. Rywalizacja toczyła się w 3 kategoriach wiekowych: Igrzyska Dzieci (11 imprez sportowych, 545 uczestników), Igrzyska Młodzieży Szkolnej (11 imprez, 543 uczestników) i Licealiada (16 imprez, 712 uczestników). Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego organizuje również stałe zajęcia sportowe i rekreacyjne oraz prowadzi Dzielnicowe Centra Sportu, oferujące zajęcia sportowe dla osób w różnym wieku i na różnym poziomie aktywności.

W realizację projektów i programów rozwijających podstawową ofertę edukacyjną gdańskich placówek oświatowych włączają się również inne miejskie jednostki, zwłaszcza instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:
Wspieranie rozwoju osobistego dzieci i młodzieży

- **Gdańska Akademia Przedszkolaka** – projekt służący rozwijaniu postaw obywatelskich i wzmacnianiu tożsamości lokalnej wśród najmłodszych gdańszczan. W 2021 r. w ramach projektu odbyło się 250 godzin spotkań i spacerów tematycznych dla przedszkolaków, prowadzonych przez miejskich przewodników. Uczestniczyło w nich 43 wychowawców i 2648 dzieci z 29 placówek. W ramach akademii odbywa się także przegląd piosenek „Przedszkolaki śpiewają o Gdańsku", w którym w 2021 r. uczestniczyło 240 dzieci z 14 zespołów.
- **Akademia Gdańskich Lwiątek** – projekt, którego celem jest zachęcanie dzieci z klas I–III szkół podstawowych do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Udział w projekcie trwa 4 lata. Zamiast tradycyjnego koncertu na zakończenie edycji zorganizowane zostało 3-dniowe wydarzenie pod nazwą „Mozaika Gdańskich Lwiątek", którego efektem była Mozaika Herbu Gdańska utworzona przez ok. 580 dzieci.
- **Program Edukacji Morskiej w Gdańsku** – na początku grudnia 2021 r. została zawarta umowa z wyłonionym w postępowaniu realizatorem programu, tj. Uczniowskim Klubem Sportowym „Szóstka" z siedzibą w Gdańsku. Realizator opracował 4 scenariusze 90-minutowych zajęć edukacji morskiej oraz prowadził działania związane z przygotowaniem akcji informacyjnej i rekrutacji uczestników zajęć i szkolnych opiekunów Klubów Edukacji Morskiej oraz realizacji zadania w 2022 r.
- **Gdańsk pod żaglami wiedzy** – w 2021 r. trwały prace nad wypracowaniem koncepcji projektu rozwijania kompetencji morskich i żeglarskich, uzupełniającego Program Edukacji Morskiej. Przeprowadzono diagnozę potrzeb szkół podstawowych w zakresie edukacji morskiej i żeglarskiej. Wynikiem prac było złożenie wniosku aplikacyjnego i pozyskanie dofinansowania projektu, który zakłada objęcie wsparciem 1276 uczniów i 60 nauczycieli z 25 gdańskich szkół. Projekt jest realizowany w partnerstwie ze Związkiem Harcerstwa Polskiego Chorągiew Gdańska. Z końcem roku rozpoczęły się pierwsze działania projektowe.
- **Szkutnia** – projekt dofinansowany z grantu norweskiego, realizowany we współpracy z Fundacją Gdańską (liderem) przez cały 2021 r. Wypracowane zostały metoda edukacyjna i konspekty zajęć

nauki szkutnictwa. Powstały również 2 łodzie typu gig, przy których budowie wspólnie pracowało 40 uczniów i uczennic z gdańskich szkół, w wieku 16–20 lat.

- Do edukacji morskiej oraz pracy profilaktycznej z młodzieżą wykorzystywany jest, należący do miasta, **żaglowiec „Generał Zaruski"**. W 2021 r. zorganizowano dla gdańskich dzieci i młodzieży 9 rejsów szkolnych dla grup zorganizowanych, na co składają się 2 rejsy pełnomorskie (wraz z „Gdańską Szkołą pod Żaglami"), 3 rejsy zatokowe (3-dniowe) oraz 4 rejsy jedniodniowe. Gdańskie dzieci i młodzież brały także udział w rejsach z otwartym naborem: jednodniowych, jak „Poznaj Generała", trzydniowych zatokowych oraz w imprezie „Poznaj Gdańskie Oldtimery". Łącznie w tych działaniach udział wzięło ok. 270 uczestników.
- **6-10-14-18+ dla Zdrowia** – kompleksowy program profilaktyki zdrowia dzieci i młodzieży, służący wczesnemu wykrywaniu chorób cywilizacyjnych. W 2021 r. w programie uczestniczyło blisko 4,5 tys. osób.
- **Gdańsk – jeMy zdrowo** – program skierowany do placówek edukacyjnych, w których odbywa się żywienie zbiorowe, a jego głównymi celami są poprawa jakości żywienia i kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych. Głównym elementem programu jest narzędzie informatyczne – aplikacja, w której rodzice i opiekunowie mogą sprawdzić skład i sposób przyrządzania posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych. W 2021 r. aplikacja wykorzystywana była w 80 placówkach.
- **GratoSfera w Gdańsku** – projekt, w ramach którego przy szkołach powstają miejsca swobodnej i kreatywnej zabawy na świeżym powietrzu dla dzieci z klas 0–III. Strefy składają się z kontenera, w którym gromadzone są przedmioty do zabawy (rzeczy uznane za niepotrzebne, tzw. graty, np. plastikowe rury i pudła, drewniane skrzynie, beczki, drewniane szpule, opony, siatki, tkaniny), oraz z niewielkiego terenu zieleni. W 2021 r. w projekcie uczestniczyło 20 szkół podstawowych. Na terenach szkół pojawiły się kolejne kontenery morskie z oknem lub drewniane wiaty, w których zamontowano okna, wyposażone w skrzynie do przechowywania stopniowo zbieranych gratów. Nauczyciele uczestniczyli w szkoleniach z zakresu wprowadzania swobodnej zabawy do szkół. Zrealizowane zostały badanie sondażowe nauczycieli i rodziców uczniów na temat swobodnej zabawy, badania fokusowe wśród nauczycieli oraz wywiady z rodzicami dzieci z klas 0–III szkół podstawowych.
- **FitKlasa** – nowa formuła gimnastyki korekcyjnej dla dzieci w klasach 0–III, wdrażana w samorządowych szkołach podstawowych od 2019 r. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, by dzieci wykonywały odpowiednio długo intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. W roku szkolnym 2021/2022 w programie biorą udział wszystkie samorządowe szkoły podstawowe (około 12 tys. dzieci).
- **Klasa w drodze** – program, w ramach którego część zajęć realizujących podstawę programową odbywa się poza szkołą, np. w instytucjach kulturalnych, edukacyjnych. Stanowi on urozmaicenie oferty edukacyjnej. Realizowany jest od roku szkolnego 2018/2019 w 4 gdańskich szkołach: Szkole Podstawowej nr 1, Szkole Podstawowej nr 5 (w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 8), Szkole Podstawowej nr 59 oraz i Liceum Ogólnokształcącym.
- **Forum Młodych** – coroczna konferencja dla uczniów szkół średnich organizowana przez Europejskie Centrum Solidarności. W 2021 r. odbyła się w formie hybrydowej w dniach 30 listopada – 2 grudnia. Myślą przewodnią konferencji było hasło: „Mów do mnie jak do człowieka!". Rozmawiano o najważniejszych wyzwaniach współczesności: zdrowiu psychicznym, aktywności publicznej młodych, przyszłości planety.
- **Gdańska Akademia Filozofii** – cykl wykładów *online* dla uczniów szkół średnich rozpoczęty w 2020 r. i będący okazją do pełniejszego skupienia na zdobywaniu wiedzy, a także rozwijania swoich zainteresowań i poszerzania horyzontów. W 2021 r. odbyły się 4 wykłady (w maju, wrześniu, październiku i grudniu). Link do wydarzenia na żywo uczniowie otrzymali na swoje skrzynki e-mailowe. Nagrania wykładów zostały umieszczone w serwisie internetowym YouTube (z możliwością późniejszego odtworzenia).
- **Akcja Zima i Akcja Lato** – to oferta zajęć dla dzieci i młodzieży w okresach wolnych od nauki szkolnej. Podczas ferii zimowych ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną w kraju i w związku z wydawanymi rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej miasto nie organizowało wypoczynku w placówkach oświatowych. W czasie wakacji zajęcia dla dzieci organizowało 68 gdańskich szkół. Dodatkowe atrakcje przygotowały miejskie instytucje kultury, Gdański Ośrodek Sportu czy Pałac Młodzieży. Organizacją zajęć dla najmłodszych zajęły się instytucje miejskie oraz organizacje pozarządowe.

- **Gdański Tydzień Demokracji** – od 11 do 15 października 2021 r. odbyła się 5. edycja wydarzenia, tym razem pod hasłem „Nasze prawa i wolności". Wiele aktywności skierowanych było do uczniów i nauczycieli. Odbyły się debaty, warsztaty, miniwykłady, spotkania autorskie. Zainaugurowano pilotażowy projekt „Gdańskie Lekcje Obywatelskie", którego celem jest edukowanie dzieci i młodzieży do aktywnego życia obywatelskiego. Ważnym akcentem obchodów były wybory do samorządów uczniowskich, które odbyły się jednego dnia w 60 gdańskich placówkach. Gdański Tydzień Demokracji został zorganizowany przez Miasto Gdańsk, Europejskie Centrum Solidarności, Kreatywną Pedagogikę i Uniwersytet Gdański.

Kompetencje zawodowe

Rozwój kompetencji zawodowej to odpowiedź na potrzeby zmieniającego się świata, przemiany technologiczne i społeczne, jak również potrzeby rynku pracy. Coraz większego znaczenia nabiera szkolnictwo zawodowe, które kształcąc fachowców potrzebnych na rynku pracy, daje dobre perspektywy atrakcyjnego zatrudnienia. W Gdańsku podejmowane są działania promujące gdańskie szkoły zawodowe, poprawiające ich ofertę oraz infrastrukturę i wyposażenie, a także zwiększające zaangażowanie przedsiębiorców w proces kształcenia zawodowego. Istotnym zadaniem jest również ułatwienie mieszkańcom, a szczególnie uczniom, dostępu do poradnictwa edukacyjno-zawodowego. Coraz lepsza oferta w tym zakresie ułatwia podjęcie świadomego wyboru ścieżki edukacyjnej i rozwoju kariery zawodowej. Rozwijana jest również oferta kształcenia ustawicznego, w tym dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

> W 14 zespołach szkół zawodowych w roku szkolnym 2021/2022 kształci się 8,8 tys. uczniów. Placówki te oferują kształcenie w 84 zawodach i współpracują z ponad 500 pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego praktycznego i praktyk zawodowych, umów o współpracy i klas patronackich.

W 2021 r. kształcenie ustawiczne realizowały samorządowe placówki przeznaczone dla osób dorosłych: 1 szkoła podstawowa, 1 liceum i 1 szkoła policealna. Kształcenie zawodowe osób dorosłych było prowadzone w 4 szkołach i oferowało zdobycie 4 zawodów oraz 38 kwalifikacji w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych, które są pozaszkolną formą kształcenia ustawicznego skierowaną do osób dorosłych zainteresowanych uzyskiwaniem i uzupełnianiem wiedzy, umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych.

Kształcenie zawodowe osób z niepełnosprawnościami prowadzą 3 szkoły samorządowe. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim mogą korzystać z oferty Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 i Zespołu Szkół Specjalnych nr 2. Dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową ofertę edukacyjną przygotowało Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1. Placówka ta umożliwia kształcenie w zawodach: technik grafiki i poligrafii cyfrowej, technik reklamy, technik procesów introligatorskich, technik fotografii i multimediów. Natomiast uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniach umiarkowanym i znacznym mogą skorzystać z oferty Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 oraz Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 i Zespołu Szkół Specjalnych nr 2, gdzie mają możliwość przysposobienia zawodowego.

Od 2016 r. w mieście funkcjonuje Centrum Rozwoju Talentów – jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy wspierająca mieszkańców w rozwoju osobistego potencjału i znajdowaniu optymalnej ścieżki zawodowej. Oferta centrum skierowana jest do osób pracujących, szukających pracy oraz młodzieży szkolnej. Usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów świadczą również poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Ponadto w 50 gdańskich szkołach dostępni są nauczyciele – doradcy zawodowi.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:
Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców dla sprostania wyzwaniom dynamicznie zmieniającego się świata

- Projekt **„Gdańsk Miastem Zawodowców – podniesienie jakości edukacji zawodowej"** realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego daje szerokie możliwości rozwoju i podnoszenia kompetencji uczniów gdańskich szkół branżowych. Wsparcie udzielane jest w formie doradztwa zawodowego, staży oraz kursów i szkoleń specjalistycznych. W 2021 r. podpisano 793 umowy na realizację staży i praktyk zawodowych, a zakończono i rozliczono 662.

- **Centrum Rozwoju Talentów** – jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy oferująca uczniom gdańskich szkół usługi w zakresie poradnictwa edukacyjno-zawodowego. W ramach Młodzieżowej Krainy Talentów prowadzone są warsztaty dla szkół oraz kompleksowe poradnictwo indywidualne dla młodzieży ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych, skupiające się na diagnozie mocnych stron i talentów oraz wyborze szkoły ponadpodstawowej lub kierunku studiów. W 2021 r. w Centrum odbyło się łącznie 201 warsztatów dla młodzieży, w których wzięło udział 3832 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Ponadto z porad indywidualnych skorzystało 1327 uczniów. Łącznie w 2021 r. z usług Centrum Rozwoju Talentów skorzystało 5159 uczniów. Ponadto kontynuowany był program „Ambasador Talentów" skierowany do szkolnych doradców zawodowych. W 2021 r. ze wsparcia w ramach programu i współpracy z Centrum korzystało 40 szkolnych doradców.
- **Projekty realizowane przez Gdański Inkubator Przedsiębiorczości „Starter"**: „Edu Generator" (spotkania i szkolenia dla nauczycieli na temat innowacyjnych metod nauczania), „NOW" (wzmocnienie współpracy oraz transferu wiedzy i kompetencji między przedstawicielami biznesu a kadrą gdańskich szkół ponadpodstawowych), „Power Lab" (wspieranie postaw przedsiębiorczych i kreatywności gdańskiej młodzieży w nowych obszarach oraz budowanie u młodzieży postaw liderskich), „Gdańsk Business Week" (tygodniowy obóz kreatywności i przedsiębiorczości dla młodzieży, prowadzony w języku angielskim).
- **Tydzień Zawodowca** – cykl wydarzeń, podczas którego ósmoklasiści i ich rodzice mogą przyjrzeć się, jak funkcjonują szkoły branżowe i technika oraz w jakich profesjach kształcą uczniów. W 2021 r. (8–12 marca) został po raz pierwszy przeprowadzony wirtualnie – rozpoczął się konferencją *online* dla uczniów, a w kolejnych dniach odbywały się wirtualne spacery po szkołach branżowych, podczas których nauczyciele na żywo oprowadzali uczniów po wnętrzu placówki oraz odpowiadali na czacie na zadawane pytania. Ostatniego dnia Tygodnia Zawodowca odbyła się *online* gala wręczenia statuetek i dyplomów w konkursie „Pracodawca przyjazny gdańskiej szkole zawodowej".
- Systematyczne **wzbogacanie oferty szkół branżowych** – od września 2021 r. w ofercie dostępny jest 1 nowy zawód: technik robotyk (w Zespole Szkół Łączności). Gdańskie szkoły branżowe współpracują z ponad 500 pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego praktycznego i praktyk zawodowych, umów o współpracy i klas patronackich.
- **Gdańska Akademia Seniora** – skierowana do osób w wieku 50+ w celu stymulowania ich rozwoju osobowego oraz intelektualnej i fizycznej sprawności, aktywizacji społecznej, propagowania aktywnego trybu życia i prowadzenia działalności edukacyjnej. Akademia realizuje swoje cele m.in. przez kursy, wykłady, seminaria i warsztaty dla seniorów. Funkcjonuje w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1, ma również filie na Osowej i w Śródmieściu. W 2021 r. w zajęciach uczestniczyło 510 słuchaczy. Ze uwagi na obowiązujące obostrzenia epidemiologiczne w miarę możliwości odbywały się one w formule *online*.

Infrastruktura edukacyjna

Placówki oświatowe wymagają ciągłego rozwoju i elastycznego dostosowywania do zmieniających się uwarunkowań. Celem miejskich działań jest zapewnienie dostępności i wysokiej jakości infrastruktury.

> W roku szkolnym 2021/2022 gdańską sieć placówek samorządowych tworzą:
> • 13 żłobków,
> • 65 przedszkoli,
> • 75 szkół podstawowych (w tym 1 dla dorosłych),
> • 21 liceów ogólnokształcących (w tym 1 dla dorosłych),
> • 13 techników,
> • 12 szkół branżowych i stopnia,
> • 2 szkoły branżowe II stopnia,
> • 4 szkoły policealne,
> • 3 szkoły przysposabiające do pracy,
> • 11 innych placówek (6 poradni psychologiczno-pedagogicznych, Pałac Młodzieży, Państwowa Szkoła Muzyczna i Stopnia, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Bursa Gdańska, Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem).

Sieć placówek edukacyjnych dostosowywana jest do sytuacji demograficznej miasta i dzielnic, a ich dostępność zwiększana dzięki budowie nowych obiektów oraz tworzeniu placówek w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi. Równie ważnym kierunkiem działań jest unowocześnianie istniejących placówek. Ich stan i użyteczność poprawiają: remonty budynków, modernizacje pracowni i warsztatów, zakupy wyposażenia, w tym sprzętu multimedialnego, oraz modernizacje infrastruktury sportowej. Dzięki konsekwentnie prowadzonym inwestycjom poprawiają się warunki nauki i rozwoju dzieci i młodzieży z Gdańska.

OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

W 2021 r. w Gdańsku funkcjonowało 60 żłobków. W porównaniu z sytuacją w 2020 r. ich liczba wzrosła o 11 placówek, w tym o 5, które powstały w wyniku współpracy miasta z Fundacją Pozytywne Inicjatywy. Liczba miejsc w żłobkach przekroczyła 3 tys. (wzrost o 700 miejsc r/r). Gdański Zespół Żłobków, podobnie jak rok wcześniej, miał 13 filii i oferował łącznie 1088 miejsc dla dzieci. By umożliwić dostęp do opieki żłobkowej większej liczbie rodziców, od 2019 r. funkcjonuje bon żłobkowy, czyli dopłata miasta w wysokości do 500 zł do pobytu dziecka w placówce niepublicznej. W 2021 r. skorzystało z niego 1,3 tys. dzieci. Ofertę opieki nad dziećmi do lat 3 uzupełniano dzięki niepublicznym klubom dziecięcym (59 placówek – 1,2 tys. miejsc) oraz dziennym opiekunom (61 opiekunów, każdy może zapewnić opiekę 5 dzieciom do lat 3). Łącznie wszystkie formy opieki nad dziećmi do lat 3 oferowały ponad 4,5 tys. miejsc.

> W 2021 r. w efekcie współpracy miasta z Fundacją Pozytywne Inicjatywy powstało 5 nowych żłobków. Każdy z nich oferuje 100 miejsc dla dzieci.

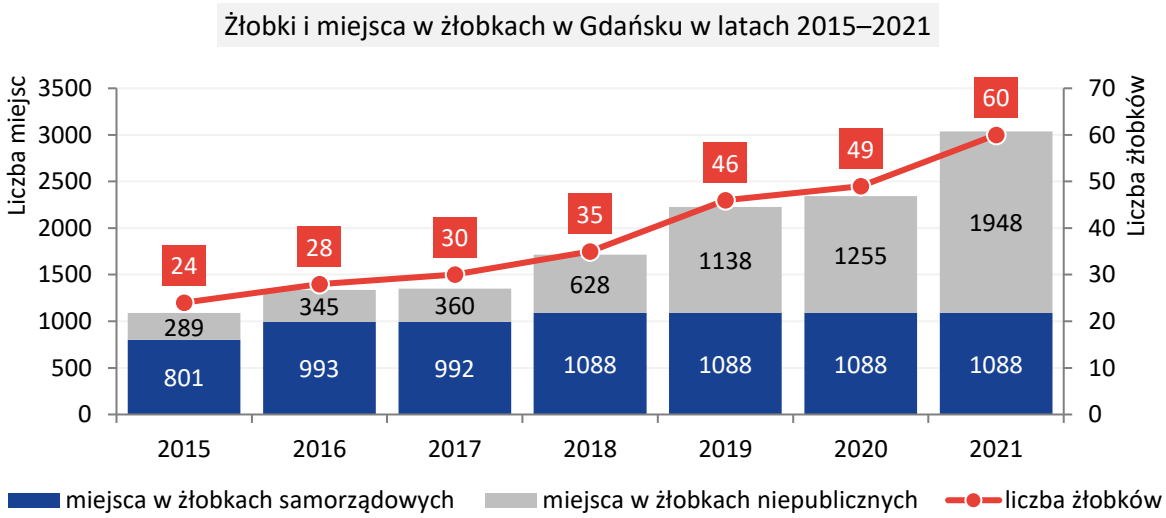

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatorów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska oraz danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Wychowanie przedszkolne zapewniają przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne. Na początku roku szkolnego 2021/2022 w Gdańsku działało 201 przedszkoli (o 6 więcej niż rok wcześniej), oferujących łącznie ponad 17,9 tys. miejsc dla dzieci (wzrost o prawie 1 tys. r/r). Był to kolejny rok wzrostu liczby placówek i miejsc w przedszkolach. Powstały 3 nowe przedszkola publiczne niesamorządowe. Łącznie w 2021 r. były 32 przedszkola publiczne niesamorządowe, które oferowały ponad 3,6 tys. miejsc. Miejsca te powstały w wyniku realizowanych od 2016 r. działań miasta polegających na upublicznianiu placówek niepublicznych oraz tworzeniu nowych miejsc przedszkolnych w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi. Ogółem przedszkola publiczne (samorządowe i niesamorządowe) oferowały prawie 10,6 tys. miejsc, co stanowi prawie 60% wszystkich miejsc w gdańskich przedszkolach. Przedszkola niepubliczne zapewniają ponad 7,3 tys. miejsc. Ofertę wychowania przedszkolnego uzupełniają oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (tzw. zerówki), do których uczęszczało 2,6 tys. dzieci (z czego niemal 90% w szkołach samorządowych), oraz 42 punkty przedszkolne, które oferowały 850 miejsc dla dzieci (w tym 5 placówek publicznych – 110 miejsc).

Przedszkola i miejsca w przedszkolach w Gdańsku w latach 2015/16–2021/22

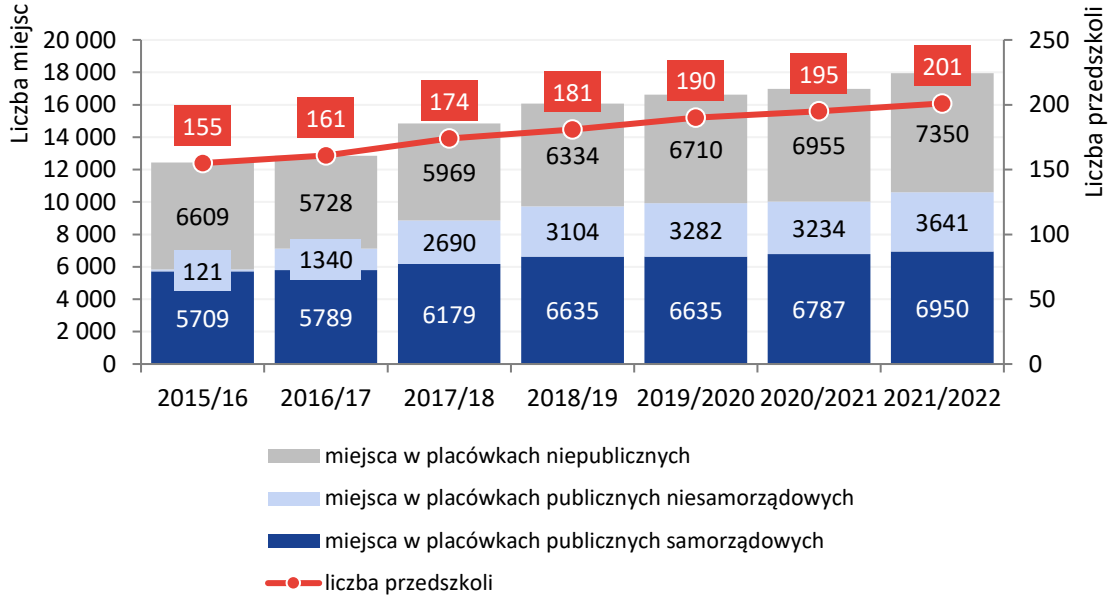

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

> 3 nowe przedszkola publiczne rozpoczęły funkcjonowanie w 2021 r.: Publiczne Pozytywne Przedszkole nr 9 (ul. Nowatorów), Publiczne Pozytywne Przedszkole nr 10 (ul. Chałubińskiego) i Publiczne Przedszkole Cogito (ul. Nieborowska).

SZKOŁY

W gdańskich szkołach rok szkolny 2021/2022 rozpoczęło – łącznie z dziećmi w zerówkach – 68,9 tys. uczniów (dzieci, młodzieży oraz dorosłych). Do szkół samorządowych uczęszcza 50,7 tys. uczniów, co stanowi 74% uczniów w gdańskich szkołach. Najwięcej jest uczniów szkół podstawowych – 39,5 tys. (57% ogólnej liczby uczniów). Do szkół ponadpodstawowych uczęszczało łącznie 24 tys. młodzieży i dorosłych – najwięcej do liceów ogólnokształcących (13,2 tys.) i techników (8,7 tys.). Prawie 5,4 tys. osób kontynuowało naukę w szkołach policealnych, głównie niesamorządowych.

Liczba uczniów w szkołach samorządowych i niesamorządowych w Gdańsku w roku szkolnym 2021/22

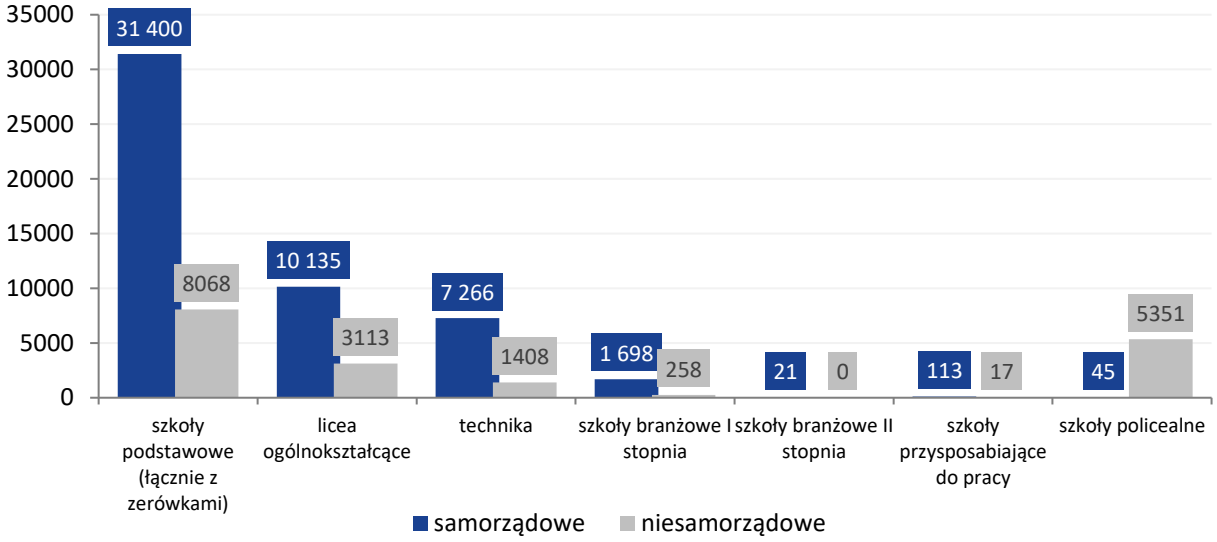

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:
Rozwijanie zasobów infrastruktury edukacyjnej, wychowania i opieki

- **Nowe żłobki** – w 2021 r. zakończono budowę 5 żłobków realizowanych przez Fundację Pozytywne Inicjatywy w partnerstwie z Gminą Miasta Gdańska. Żłobki powstały w następujących lokalizacjach: ul. Syriusza (Osowa), ul. Wąsowicza (Oliwa), ul. Stankiewicza (Jasień), ul. Piecewska (Piecki-Migowo) oraz ul. Hynka (Zaspa). Dzięki dofinansowaniu z Unii Europejskiej opłata za pobyt dziecka została obniżona do wysokości czesnego obowiązującego w żłobkach samorządowych. Gmina Miasta Gdańska przekazała Fundacji Pozytywne Inicjatywy działki pod budowę tych żłobków oraz w partnerstwie z Fundacją złożyła wniosek o dofinansowanie unijne do Urzędu Marszałkowskiego.
- **Gdański Bon Żłobkowy** – dopłata w wysokości maksymalnie 500 zł do pobytu dziecka w niepublicznym żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Celem wprowadzenia bonu jest wyrównanie dostępu do usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 dla osób aktywnych zawodowo i osób wracających na rynek pracy. Wsparcie funkcjonuje od września 2019 r. W 2021 r. skorzystało z niego 1312 dzieci.
- **Zwiększenie liczby publicznych miejsc przedszkolnych** – w 2021 r. utworzono ok. 540 dodatkowych miejsc przedszkolnych w niesamorządowych przedszkolach publicznych. Powstały 3 nowe publiczne przedszkola niesamorządowe: Publiczne Pozytywne Przedszkole nr 9 (75 miejsc, Kokoszki), Publiczne Pozytywne Przedszkole nr 10 (150 miejsc, Chełm) oraz Publiczne Przedszkole Cogito (114 miejsc, Chełm). Dodatkowo Publiczne Przedszkole nr 13 Bursztynowy Kompas zmieniło lokalizację oraz zwiększyło liczbę miejsc (obecnie 250 miejsc, Letnica).
- W zakresie **optymalizacji sieci publicznych przedszkoli i szkół**, a przede wszystkim w celu stwarzania dodatkowych miejsc dla najmłodszych mieszkańców Gdańska, utworzono zespoły szkolno-przedszkolne (6 zespołów w roku szkolnym 2020/2021). Dzięki zastosowaniu takich rozwiązań dzieci z klas zerowych mogą korzystać z infrastruktury szkoły, przy jednoczesnym zwolnieniu przestrzeni przedszkolnych dla najmłodszych dzieci.
- **Nowe szkoły w południowych dzielnicach Gdańska** – w 2021 r. podpisano umowy na budowę 2 publicznych szkół podstawowych, które zlokalizowane będą przy ul. Srebrnej i ul. Morenowe Wzgórze. Rozpoczęcie działalności obu placówek planowane jest na rok szkolny 2023/2024.
- Projekt **„Gdańsk miastem zawodowców – rozwój infrastruktury szkół zawodowych”** – utworzenie nowych pracowni, laboratoriów, warsztatów oraz modernizacja istniejącej infrastruktury szkół branżowych i technicznych. W 2021 r. koszt realizacji projektu wyniósł blisko 12,5 mln zł. Efekty osiągnięte w 2021 r.:
    - Zespół Szkół Samochodowych – zakupiono i dostarczono samochód o napędzie hybrydowym na stanowisko badań systemów wtryskowych;
    - Zespół Szkół Morskich – zrealizowano dostawę sprzętu do prowadzenia zajęć mechaniczno-nawigacyjnych i mechaniczno-logistycznych, dostarczono stanowisko do badania pomp wirowych, dostarczono i zamontowano symulatory elektroniczne i symulatory siłowni okrętowej oraz zmodernizowano istniejące stanowiska;
    - Zespół Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Usługowych – zakończono budowę nowoczesnego budynku warsztatowego, ponadto dostarczono i zamontowano wyposażenie meblowe, wyposażenie informatyczne, przeprowadzono kolejny przetarg i wyłoniono firmę, która dostarczyła ciągnik wraz z osprzętem;
    - Państwowe Szkoły Budownictwa – dokończono budowę jednokondygnacyjnego, parterowego, niepodpiwniczonego budynku warsztatów z pracowniami (wraz z łącznikiem prowadzącym do istniejącego budynku), 2 niewielkich budynków z pomieszczeniami pomocniczymi dla pracowni (z infrastrukturą techniczną, miejscami postojowymi dla samochodów i rowerów) oraz wykonano utwardzone dojścia do budynku, ukształtowanie terenu, zieleń niską; zrealizowano także zamówienie na dostawę i montaż wyposażenia meblowego, wyposażenia informatycznego, narzędzi koniecznych do prowadzenia zajęć oraz pomocy dydaktycznych;
    - Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich – przeprowadzono przetarg na roboty budowlane i wyłoniono ich wykonawcę; wykonano także prace rozbiórkowe w pomieszczeniach dydaktycznych, przeprowadzono remont części łazienek, rozpoczęto budowę ścianek działowych w pomieszczeniach dydaktycznych i prace związane z wykonaniem wentylacji. W 2021 r. ogłoszono i rozstrzygnięto także przetarg na dostawę sprzętu komputerowego oraz na dostawę i montaż wyposażenia gastronomicznego i meblowego.

- **Remonty i modernizacje w placówkach oświatowych** – w 2021 r. przeprowadzono planowane modernizacje w kilkudziesięciu placówkach oświatowych, związane m.in. z realizacją nakazów służb, w tym Państwowej Straży Pożarnej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej, oraz z kontynuacją zadań dotyczących dostosowania wybranych pomieszczeń szkolnych do wymogów reformy oświaty. Łączny koszt tych działań wyniósł prawie 25 mln zł.
- **Termomodernizacja placówek oświatowych** – w 2021 r. kontynuowano realizację procesu modernizacji energetycznej obiektów oświatowych należących do miasta w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Wykonano termomodernizację w następujących budynkach: Żłobek nr 2, Żłobek nr 3, Żłobek nr 4, Szkoła Podstawowa nr 8, Szkoła Podstawowa nr 20, Szkoła Podstawowa nr 21, Szkoła Podstawowa nr 42, Szkoła Podstawowa nr 47, Szkoła Podstawowa nr 55, Szkoła Podstawowa nr 62, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5. Rozpoczęto roboty budowlane w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 oraz w Szkole Podstawowej nr 2, jednakże z powodu nierealizowania przez wykonawcę zakresu przedmiotu umowy dla Szkoły Podstawowej nr 2 wszczęto procedurę odstąpienia od umowy. Taką samą procedurę wszczęto względem wykonawcy rozpoczętych robót termomodernizacji w Przedszkolu nr 74. Kontynuowano prace projektowe dla Państwowej Szkoły Muzycznej i stopnia i Przedszkola nr 75 oraz pozyskano dokumentację projektową dla Szkoły Podstawowej nr 81.
- Unowocześnianie **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** przy placówkach oświatowych:
    - w zakresie boisk:
        - w ramach programu budowy i modernizacji boisk w 2021 r. zakończono budowę boiska przy Zespole Szkół Energetycznych w Gdańsku,
        - przystąpiono do realizacji robót budowlanych boiska przyszkolnego przy Szkołach Okrętowych i Technicznych Conradinum z terminem zakończenia w 2022 r., a dla Szkoły Podstawowej nr 55 i Szkoły Podstawowej nr 49 przygotowano dokumentację projektową (wykonanie zaplanowane na 2022 r.),
        - oddano do użytku kompleks sportowy z wielofunkcyjnym boiskiem przy Szkole Podstawowej nr 65 (obiekt celu publicznego w ramach przedsięwzięcia realizowanego w formule partnerstwa publiczno-prywatnego na Dolnym Mieście);
    - w zakresie basenów:
        - zmodernizowano basen w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2,
        - kontynuowano przebudowę basenów w Zespole Szkół Kreowania Wizerunku oraz w Szkole Podstawowej nr 2;
    - w zakresie sal gimnastycznych:
        - wykonano prace remontowe i modernizacyjne sal gimnastycznych w następujących placówkach: Przedszkole nr 32, Przedszkole nr 84, Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 17, Szkoła Podstawowa nr 60, XXI Liceum Ogólnokształcące, Państwowe Szkoły Budownictwa, Zespół Szkół Kształtowania Wizerunku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 8;
    - w zakresie placów zabaw:
        - doposażono place zabaw przy żłobkach wchodzących w skład Gdańskiego Zespołu Żłobków (w ramach inicjatywy Komisji Kultury i Promocji RMG oraz inicjatyw lokalnych finansowanych przez rady dzielnic),
        - zmodernizowano plac zabaw przy Przedszkolu nr 21 (w ramach inicjatyw lokalnych rad dzielnic),
        - zmodernizowano place zabaw przy placówkach – w 2021 r. nastąpiła wymiana zabawek na placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 85, wymiana modułu zabawowego na placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 17, doposażono plac zabaw przy Szkole Podstawowej nr 1, zmodernizowano plac zabaw przy Szkole Podstawowej nr 8 i Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2, wymieniono nawierzchnię placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 88, a przy Przedszkolu nr 34 zbudowano miniboisko oraz przebudowano plac zabaw,
        - w ramach Budżetu Obywatelskiego – wykonano place zabaw wraz z kompleksami doświadczalnymi do prac ogrodniczych przy przedszkolach nr 51, 57 i 59; zmodernizowano i doposażono place zabaw przy szkołach podstawowych nr 35 i 47

oraz Przedszkolu nr 86; oddano do użytku integracyjny plac zabawowo-rekreacyjny dla dzieci i młodzieży na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2.

- Unowocześnianie wyposażenia placówek – m.in.:
    - na podstawie nowej umowy najmu do 3 szkół podstawowych (kl. IV–V) dostarczono 444 iPady do nauki i pracy oraz zapewniono szafki przeznaczone do ładowania i przechowywania iPadów;
    - zmodernizowano pracownie komputerowe w 18 placówkach oświatowych – w wyniku wspólnych zamówień publicznych zapewniono dostawę 409 zestawów komputerów;
    - dla 22 placówek oświatowych zakupiono pomoce dydaktyczne w zakresie technologii informatyczno-komunikacyjnych – zostały one dofinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach programu „Aktywna Tablica" w kwocie 442 tys. zł;
    - w ramach programu edukacyjnego „Laboratoria Przyszłości", realizowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, zakupione zostało wyposażenie techniczne do 35 szkół podstawowych (o wartości prawie 2,1 mln zł); program służy budowaniu kompetencji przyszłości z kierunków STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka i matematyka);
    - w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu" zakupiono wyposażenie do kuchni dla Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 10 o wartości 25 tys. zł.
- W ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa dokonano zakupu książek do bibliotek szkolnych w 12 placówkach oświatowych.

6. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zdrowie jest jednym z kluczowych czynników wpływających na jakość życia – pozwala wykorzystywać efektywnie nasz potencjał, wpływa znacząco na sytuację zawodową i społeczną. Właściwe zachowania żywieniowe, profilaktyka chorób cywilizacyjnych, aktywność fizyczna, umiejętność radzenia sobie ze stresem czy korzystanie ze wsparcia psychicznego odgrywają ważną rolę w budowaniu potencjału zdrowotnego człowieka.

Podejmowane przez miasto działania z zakresu szeroko rozumianej edukacji zdrowotnej i tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu służy zachowaniu i umocnieniu zdrowia wszystkich mieszkańców. W dążeniu do zachowania zdrowia duże znaczenie ma sport, zwłaszcza powszechny, gdyż sprzyja on ugruntowaniu właściwych zachowań prozdrowotnych. W odpowiedzi na tę potrzebę w Gdańsku prowadzone są programy z zakresu profilaktyki chorób, skierowane przede wszystkim do grup zwiększonego ryzyka zachorowań. Podejmuje się również działania mające na celu podniesienie jakości opieki medycznej i społecznej.

Rok 2021, podobnie jak poprzedni, upłynął pod znakiem pandemii COVID-19. Miejskie jednostki oraz podmioty realizujące zadania miasta angażowały się w działania zmierzające do zmniejszania ryzyka transmisji oraz akcje promujące szczepienia przeciw COVID-19. Miasto wspierało działalność placówek medycznych i szpitali m.in. przez zakup sprzętu medycznego i środków dezynfekujących. Pomimo szeregu ograniczeń, związanych m.in. z wprowadzanych obostrzeń, realizowane były działania miasta w obszarze zdrowia publicznego i sportu. Kontynuowano projekty promocji zdrowia, profilaktyki chorób cywilizacyjnych oraz uzależnień. Działania były dostosowywane do zidentyfikowanych, wynikających z pandemii potrzeb mieszkańców. W niektórych projektach, zwłaszcza tych kierowanych do dzieci i młodzieży (np. 6-10-14-18+ dla Zdrowia), liczba uczestników wzrosła w porównaniu z sytuacją w 2020 r. Po rocznej przerwie powróciły duże wydarzenia sportowe, na czele z finałem piłkarskiej Ligi Europy oraz Mistrzostwami Europy w siatkówce mężczyzn.

> 71,6% mieszkańców zostało w pełni zaszczepionych przeciwko COVID-19 (do marca 2022 r.). Był to najlepszy wynik wśród gmin województwa pomorskiego i czwarty w gronie 10 największych miast Polski.
> źródło: https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia.

Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia

Edukacja zdrowotna kształtuje świadomość i zwiększa szanse na podejmowanie zachowań służących zdrowiu. Działania w tym zakresie są kierowane w pierwszej kolejności do najmłodszych gdańszczan – stanowią wsparcie wychowania do zdrowia realizowanego w rodzinie oraz żłobkach, przedszkolach, szkołach i innych ośrodkach edukacji. W ten sposób utrwala się postawy i zachowania służące zdrowiu. Adresatami projektów i kampanii edukacyjnych są również osoby dorosłe, w tym seniorzy. Skuteczność edukacji zdrowotnej wzmacniają wielosektorowa współpraca różnych środowisk – rodzinnego, oświatowego, naukowego – oraz wsparcie organizacji pozarządowych, instytucji publicznych przedsiębiorców i pracodawców.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT:
Zwiększenie wiedzy dotyczącej wpływu stylu życia i warunków środowiskowych na zdrowie

- Zdrowy Przedszkolak – projekt budowy skutecznej metodyki wspierającej bezpośrednio profilaktykę zdrowia dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat). W jego ramach opracowano eksperckie analizy behawioralnego profilu zdrowotnego dzieci, metody jego oceny oraz zakresy indywidualnego postępowania z dzieckiem i jego środowiskiem. Na ich podstawie przygotowano narzędzie informatyczne tworzące indywidualne behawioralne profile zdrowotne. Pod koniec 2021 r. w 2 wybranych przedszkolach (375 gdańskich przedszkolaków) przeprowadzono testy narzędzia w bezpośredniej profilaktyce zdrowia. Przygotowano indywidualne profile zdrowotne dzieci, propozycje działań profilaktycznych dla ich opiekunów oraz wytyczne dla przedszkoli. Projekt jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.
- Kierunek Zdrowie – program promocji zdrowego stylu życia dla gdańskich dzieci w wieku 6 i 7 lat oraz ich rodziców i opiekunów. Polega na identyfikacji zagrożeń zdrowotnych u dziecka oraz określeniu indywidualnego, kompleksowego planu postępowania prozdrowotnego,

z uwzględnieniem zaleceń lekarskich, dietetycznych, psychologicznych oraz działań dotyczących aktywności fizycznej. W 2021 r. w programie udział wzięło 1686 dzieci.

- **Zdrowy Uczeń** – program promocji zdrowego stylu życia oraz określenie postępowania prozdrowotnego dla dzieci w wieku 9–11 lat. Jego celem jest wykrycie zaburzeń zdrowotnych oraz niekorzystnych czynników mogących oddziaływać na zdrowie. Dzieci z wysokim ryzykiem rozwoju chorób cywilizacyjnych (np. nadmiar masy ciała) kierowane są do interwencyjnego programu medycyny behawioralnej, realizowanego przez Uniwersyteckie Centrum Kliniczne. W 2021 r. w programie uczestniczyło 2313 uczniów z gdańskich placówek oświatowych.
- **Gdańsk – jeMY zdrowo!** – program mający na celu poprawę jakości żywienia dzieci i młodzieży w gdańskich placówkach oświatowych oraz polepszenie jakości komunikacji dotyczącej żywienia dzieci między placówkami a rodzicami i opiekunami. Jego głównym elementem jest narzędzie informatyczne (aplikacja, w której rodzice i opiekunowie mogą sprawdzić skład i sposób przyrządzania posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych). W 2021 r. narzędzie wykorzystywane było w 80 placówkach oświatowych.
- **FitKlasa** – nowa formuła gimnastyki korekcyjnej dla dzieci z klas zerowych oraz I–III szkoły podstawowej. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, aby dzieci w ich trakcie wykonywały odpowiednio długo intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. W 2021 r. w programie uczestniczyły wszystkie samorządowe szkoły podstawowe (ok. 12 tys. dzieci); przeprowadzono 30 audytów na terenie szkół.
- **Trzeci wiek w zdrowiu** – program promocji aktywnego starzenia się, zaprojektowany specjalnie dla seniorów, w ramach którego ustalany jest indywidualny plan postępowania zdrowotnego, realizowany następnie przez udział w 8-tygodniowym cyklu wykładów i zajęć z aktywności fizycznej. W 2021 r. odbyła się jedna edycja programu, w której uczestniczyło 20 osób.

Profilaktyka chorób i uzależnień

Stan zdrowia w największym stopniu kształtowany jest przez styl życia i środowisko. Promocja zdrowego stylu życia i profilaktyka chorób to obszary, w których upatruje się największych rezerw służących budowaniu potencjału zdrowotnego. Szczególnie istotne jest podejmowanie tego typu działań wobec dzieci i młodzieży. Zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia działania dotyczące promocji zdrowia i profilaktyki powinny mieć charakter interdyscyplinarny, łączący wiele dziedzin nauki i różnorodne formy oddziaływania.

Umacnianie potencjału zdrowia oraz poprawa jakości życia mieszkańców Gdańska przez działania z zakresu promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie to główne zadania Gdańskiego Ośrodka Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień (GOPZiPU). Zespół specjalistów ośrodka (lekarzy, psychologów, edukatorów zdrowia oraz specjalistów z zakresu kultury fizycznej i zdrowia publicznego), wsparty merytorycznie przez gdańskie środowisko naukowe, przygotowuje i wdraża interdyscyplinarne programy zdrowotne kierowane do przedszkolaków i uczniów oraz dorosłych gdańszczan. Jednym z kluczowych elementów prowadzenia gdańskiej polityki zdrowotnej jest realizacja Gdańskiego Programu Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2021–2025. Ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych lub używania innych substancji psychoaktywnych jest celem Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Działania z zakresu programu – oprócz GOPZiPU – prowadzą: Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, a także inne placówki realizujące zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

> W 2021 r. minęło 10 lat od rozpoczęcia programu profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodzieży pod nazwą „6-10-14-18+ dla Zdrowia". W tym czasie wykonano prawie 60 tys. badań przesiewowych. Ponad 2 tys. dzieci i młodzieży ukończyło roczną opiekę specjalistów, a u 80% z nich udało się zmienić nawyki żywieniowe i zredukować masę ciała.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki

i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska, a także poprawę jakości życia osób w trudnościach i kryzysach psychicznych oraz z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów i otoczenia społecznego. Działania są realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, inne jednostki organizacyjne miasta oraz organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze.

> W 2021 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego wsparcia udzielono 47 tys. odbiorcom, z czego z bezpośredniego wsparcia psychologicznego (konsultacje, terapie indywidualne i grupowe) skorzystało prawie 3,5 tys. osób.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT:
Podniesienie efektywności programów profilaktyki chorób i uzależnień

- Gdański Program Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym – rozpoczęła się realizacja kolejnej edycji programu – na lata 2021-2025. Jego cele to: wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zakresie zdrowia mieszkańców Gdańska. W 2021 r. zrealizowano m.in. następujące działania:
    - 6-10-14-18+ dla Zdrowia – program w zakresie prewencji i wczesnego wykrywania chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodzieży, polegający na przeprowadzeniu badań przesiewowych i ankietowych w kierunku czynników ryzyka, stylu życia i zachowań zdrowotnych wśród uczniów, wyselekcjonowaniu dzieci z czynnikami ryzyka chorób cywilizacyjnych (tj. cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, zaburzenia odżywiania, zaburzenia depresyjne) i przeprowadzeniu pełnej interwencji edukacyjno-leczniczej u dzieci z wykrytymi problemami zdrowotnymi; w 2021 r. w programie uczestniczyło blisko 4,5 tys. osób;
    - profilaktyka zakażeń grypy – bezpłatne szczepienia dla seniorów w ramach programu „Zaszczep się przeciwko grypie, a będziesz cieszył się jesienią życia", z których w 2021 r. skorzystało 500 seniorów; należy zwrócić uwagę, że stosunkowo niska liczba szczepień zrealizowanych w programie wiązała się z ograniczoną dostępnością szczepionek przeciw grypie na rynku krajowym (dużo wyższy niż w poprzednich latach popyt na szczepienia tego typu spowodowany był pandemią COVID-19);
    - profilaktyka HIV/AIDS – warsztaty profilaktyczne skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz kampanie informacyjno-edukacyjne adresowane do studentów; w 2021 r. działaniami objęto 2,4 tys. osób.
- Z powodu braku dostępności na polskim rynku szczepionek czterowalentnych nie była możliwa realizacja Programu profilaktyki zakażeń wirusami brodawczaka ludzkiego (HPV) na terenie Gminy Miasta Gdańska na lata 2019–2021, którego celem jest zwiększenie odporności osobniczej na zakażenia wirusem HPV wśród gdańskich dziewcząt i chłopców w wieku 12–14 lat oraz podwyższenie poziomu wiedzy w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym i zakażeniom wywołanym przez wirusy brodawczaka ludzkiego.
- Ogólnopolski program profilaktyki czerniaka – służy podniesieniu kompetencji prozdrowotnych dzieci i młodzieży w obszarze profilaktyki onkologicznej. Prowadzony w formie powszechnej edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia przez przeprowadzenie lekcji na podstawie materiałów (scenariusz lekcji, film, plakat, materiały pomocnicze) opracowanych przez Studenckie Koło Naukowe ONKOMA. Ma na celu zwiększenie poczucia odpowiedzialności za zdrowie własne i innych oraz wzmocnienie motywacji do prowadzenie zdrowego stylu życia. W 2021 r. w programie uczestniczyły 33 placówki oświatowe (6251 uczniów, 148 nauczycieli).
- Gdański Program Profilaktyki Cukrzycy – projekt skierowany do aktywnych zawodowo dorosłych mieszkańców Gdańska i gminy Stegna z grupy podwyższonego ryzyka. Jego celem jest zmniejszenie zachorowalności mieszkańców na cukrzycę typu 2. Dla każdej z osób ze zidentyfikowanym stanem przedcukrzycowym zaplanowano roczną interwencję mającą na celu uniknięcie zachorowania. W ramach projektu opracowane zostały procedury medyczne i interwencyjne oraz materiały edukacyjne – w formie zarówno drukowanej, jak i elektronicznej (w postaci dostępu do e-learningu oraz materiałów instruktażowych). Działania projektowe polegają na wczesnej identyfikacji osób ze stanem przedcukrzycowym oraz chorych na cukrzycę w fazie jej bezobjawowego przebiegu. Projekt jest realizowany w kilku wzajemnie powiązanych etapach: 1) wstępna ocena ryzyka wystąpienia cukrzycy typu 2 za pomocą ankiety FINDRISK; 2) kwalifikacja osób obciążonych ryzykiem zachorowania

na cukrzycę typu 2 do działań edukacyjnych; 3) prowadzenie badań OGTT (test obciążenia glukozą) służących identyfikacji osób chorych na cukrzycę i w stanie przedcukrzycowym oraz weryfikacji skuteczności interwencji zdrowotnej; 4) przeprowadzenie programu edukacyjnego w formie złożonego procesu interwencji medyczno-behawioralno-edukacyjnych realizowanego przez interdyscyplinarny zespół specjalistów: lekarzy, pielęgniarek, dietetyków, psychologów oraz fizjoterapeutów. W 2021 r. ankietę FINDRISK wypełniło ponad 5,6 tys. osób, a badania laboratoryjne wykonało 1144 uczestników programu. Stan przedcukrzycowy wykryto u 341 osób, a podejrzenie cukrzycy – u 46. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2019 r. i potrwa do 2023 r.

- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii – kompleksowy program przeciwdziałania problemom uzależnień i ich rozwiązywania, obejmujący działania w 4 obszarach w ramach 3 kierunków: 1) Prewencja – edukacja zdrowotna oraz podnoszenie kompetencji kadr; 2) Prewencja – profilaktyka (uniwersalna, selektywna, wskazująca); 3) Interwencja – redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja zdrowotna, społeczna i zawodowa; 4) Organizacja programu i zadania regulacyjne. W 2021 r. zrealizowano 192 zadania/projekty, z których bezpośrednio skorzystało ponad 51 tys. osób, w tym ponad 21 tys. dzieci i młodzieży. Przeprowadzone kampanie społeczne i działania w mediach społecznościowych dotarły do kilkuset tysięcy osób. W realizację programu zaangażowanych było 250 jednostek, podmiotów, instytucji, organizacji i zespołów. Poniżej przedstawiono wybrane szczegółowe informacje dotyczące realizowanych zadań:
    - moduł edukacyjny w ramach programu „Zdrowy Uczeń" dotyczący kształtowania kompetencji zdrowotnych młodzieży w zakresie unikania substancji psychoaktywnych, w tym prowadzenie na terenie placówek oświatowych warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży (ok. 1,8 tys. uczniów);
    - kampania społeczna „Kieruj bez procentów" promując bezpieczne kierowanie pojazdami bez używania substancji psychoaktywnych, w tym: warsztaty profilaktyczne „Trzeźwa jazda" z uczniami szkół średnich (uczestnicy: 1634 uczniów w 11 szkołach), informacje na Facebooku (odbiorcy: 1248 osób), spoty i webinaria (odbiorcy: ok. 5 tys. osób);
    - kampania społeczna „Młodość bez procentów" motywująca osoby poniżej 18. roku życia do dbania o zdrowie bez używania substancji psychoaktywnych, w tym szkolenia dla sprzedawców alkoholu, warsztaty profilaktyczne „#Ważne wybory" dla młodzieży z klas VII i VIII szkół podstawowych (1083 uczniów w 12 szkołach), warsztaty edukacyjno-informacyjne na temat szkodliwości używania alkoholu dla uczniów pierwszych klas III LO w Gdańsku (181 uczniów);
    - konsultacje specjalistyczne w ramach Poradni Zdrowego Życia dotyczące problemów z używaniem przez dzieci i młodzież alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz dla młodych osób zagrożonych uzależnieniem (224 dzieci i młodzieży);
    - szkolenia i warsztaty specjalistyczne w ramach Akademii Zdrowego Życia w formie stacjonarnej i *online* (webinarium) – 1687 odbiorców, w tym m.in. 1034 uczestników wydarzeń edukacyjnych *online* i 433 uczniów szkół ponadpodstawowych;
    - Good Behavior Game (gra w dobre zachowania) – koordynacja wdrożenia programu/modelu systemowego wsparcia profilaktycznego i wychowawczego dzieci w wieku szkolnym realizowanego na terenie 31 placówek oświatowych na podstawie strategii profilaktycznych (2537 odbiorców), realizowana przez Fundację „Ukryte Skrzydła";
    - wsparcie merytoryczne programu „Profis – sport bez uzależnień" – prowadzenie oddziaływań oraz realizacja programów i projektów w zakresie promocji zdrowia i aktywności fizycznej z wykorzystaniem wiodących i uzupełniających strategii profilaktycznych, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów, w tym grup/osób prezentujących zachowania problemowe/ryzykowne;
    - tworzenie warunków do zabezpieczenia pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) w Gdańsku, zgodnie z Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w tym zapewnienie obsługi administracyjnej, pokrywanie kosztów sądowych, wydawanie opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu, szkoleń członków komisji; GKRPA przyjęła w biurze 1395 klientów, a 8,5 tys. obsłużyła telefonicznie i za pośrednictwem poczty elektronicznej;
    - streetworking – realizacja działań profilaktycznych opartych na metodzie pracy ulicznej w miejscach niemieszkalnych, w których przebywają osoby doświadczające bezdomności; 6 streetworkerów monitorowało sytuację i budowało relację z osobami w kryzysie (łącznie

nawiązano kontakt z 403 osobami); zrealizowano 12 wspólnych patroli streetworkerów ze służbami;

- realizacja projektu „**Housing First – najpierw mieszkanie”**, którego celem jest utrzymanie i rozwój wsparcia osób doświadczających bezdomności dotkniętych problemem uzależnień i/lub zaburzeniami psychicznymi, zapewniającego stabilność i bezpieczeństwo mieszkaniowe, dobrostan psychiczny i fizyczny oraz integrację społeczną w Gdańsku; w 2021 r. w 9 mieszkaniach zamieszkiwało 11 osób;
- **„Żyj z pasją”** – program, którego celem było ograniczenie przez dzieci i młodzież sięgania po szkodliwe dla nich substancje (papierosy, alkohol, używki) oraz zaopatrzenie ich w umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi w życiu poprzez udział w zorganizowanych zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych i profilaktycznych; zajęcia profilaktyczne w ramach programu odbywały się blisko miejsca zamieszkania uczestników i wykorzystywały lokalną infrastrukturę – uczestnikom programu oferowano różnorodną gamę zajęć (w grupach sportowych w 15 placówkach szkolnych), w których systematycznie brało udział ok. 500 osób;
- **pomoc psychoterapeutyczna** dla dzieci, młodzieży i rodziców prowadzona przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży – w 2021 r. z konsultacji i psychoterapii indywidualnej skorzystało 451 osób, a z konsultacji i psychoterapii rodzin i par – 144 osób;
- **Szkoła dla rodziców** prowadzona przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, której celem jest zwiększenie umiejętności wychowawczych rodziców; w 2021 r. przeprowadzono 3 edycje, a z programu skorzystało 28 rodziców;
- **Model pomocy dziecku z podejrzeniem wykorzystania seksualnego** – w Gdańskim Ośrodku Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży przeprowadzono 10 programów diagnostycznych obejmujących diagnozę psychotraumatologiczno-psychiatryczną dziecka prowadzoną w kierunku identyfikacji symptomów traumy seksualnej; dzieci, u których zdiagnozowano traumę seksualną, skorzystały z intensywnej psychoterapii potraumatycznej, a ich rodzice – z konsultacji psychologicznych; w 2021 r. objęto pomocą 21 dzieci oraz 31 rodziców;
- kompleksowa, wielospecjalistyczna pomoc dzieciom z **poalkoholowym spektrum zaburzeń rozwojowych** (FASD) oraz ich rodzicom, realizowana przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży – pomoc obejmowała diagnozę kryterialną i diagnozę neuropsychologiczną, terapię neurorozwojową, neuropsychologiczną, neurologopedyczną oraz psychoterapię; rodzice dzieci z FASD korzystali z grupy wsparcia, warsztatów oraz spotkań ze specjalistami; w 2021 r. z oferty skorzystało 51 dzieci oraz 97 rodziców;
- **Miejska Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia**, która zapewniła kompleksową pomoc terapeutyczną osobom uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin, a także osobom z niepełnosprawnością intelektualną uzależnionym od alkoholu; pomoc otrzymało 397 osób;
- programy **pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób dorosłych, które wychowywały się w rodzinach z problemem alkoholowym** (DDA – syndrom dorosłego dziecka alkoholika) – w 2021 r. wsparciem objęto 154 osoby;
- **programy w obszarze leczenia uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu –** objęły wsparciem psychoterapeutycznym i medycznym 1260 pacjentów oraz członków ich rodzin i bliskie im osoby;
- **programy w obszarze leczenia uzależnienia i współuzależnienia od substancji psychoaktywnych –** objęły wsparciem psychoterapeutycznym i medycznym ponad 900 pacjentów oraz członków ich rodzin i bliskie im osoby;
- **Pogotowie Socjalne dla Osób Nietrzeźwych** świadczące pomoc osobom dorosłym doprowadzonym do placówki przez służby miejskie i porządkowe z powodu nietrzeźwości – prowadzi działania profilaktyczne, których celem jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym z tym związanym; w 2021 r. działaniami motywacyjno-edukacyjnymi objęto 3936 osób;

- **Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku** – podmiot realizujący reintegrację zawodową i społeczną, którego działalność opiera się na ustawie o zatrudnieniu socjalnym; w 2021 r. z usług centrum korzystało 91 osób, w tym 35 osób z uzależnieniami;
- **Centrum Pomocy Dzieciom – kompleksowa pomoc pod jednym dachem** – zapewniono specjalistyczne wsparcie dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzicom/opiekunom, umożliwiono korzystanie w jednym miejscu z bezpłatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej oraz wsparcia edukacyjnego i socjalnego; w 2021 r. centrum udzieliło wsparcia 246 osobom;
- **placówki wsparcia dziennego** – 17 placówek zapewniło pomoc psychologiczną, socjoterapeutyczną i opiekuńczą 823 dzieciom i młodzieży;
- **kompleksowe wsparcie osób zadłużonych z problemem alkoholowym** – zapewniono pomoc psychologiczną i prawną ponad 77 osobom.

- **Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023** (GPOZP) – program kompleksowej opieki i wsparcia mieszkańców Gdańska dotkniętych problemami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi. W 2021 r. w ramach 4 celów szczegółowych GPOZP (prewencja, interwencja, integracja oraz koordynacja i zarządzanie) zrealizowano w sumie **28 projektów**, obejmując wsparciem niemal **47 tys. odbiorców**, z czego z bezpośredniego wsparcia psychologicznego (konsultacje, terapie indywidualne i grupowe) skorzystało niemal **3,5 tys. osób.**

W zakresie prewencji (podniesienie wartości zdrowia psychicznego i ograniczenie zagrażających mu zjawisk) zrealizowano 11 projektów, które dotarły do ok. **41 tys. odbiorców.** Zadania obejmowały:

- **promocję zdrowia psychicznego –** np. **z** działalności Punktu Edukacyjno-Terapeutycznego skorzystało 3046 osób, 20 osób skorzystało z projektu „Wszystko jest w głowie" (różne formy wsparcia, m.in. zajęcia grupowe rozwoju osobistego, arteterapia, trening umiejętności społecznych, metody relaksacyjne, trening uważności), a ze wsparcia w ramach projektu „Mądry umysł – przeciwdziałanie samobójstwom i zachowaniom autoagresywnym u młodzieży" – 30 osób;
- **warsztaty, seminaria, spotkania**, w których wzięło udział ponad 1 tys. – odbyły się m.in. w ramach projektów: „Mój osobisty plan zdrowienia", „Pomost dla szkół" oraz „Być dobrym partnerem. Być dobrym rodzicem";
- **programy psychopedagogiczne** dotyczące wsparcia dla dzieci i młodzieży w żałobie: „Tumbo pomaga i szkoli" – 30 tys. odbiorców;
- **działania edukacyjne z zakresu podnoszenia wiedzy i kompetencji kadr** podmiotów zaangażowanych w działania związane z ochroną zdrowia psychicznego: „Wsparcie dla wspierających" – ze szkoleń skorzystało 22 specjalistów;
- **promocję aktywnego starzenia** – **w** ramach projektu „Kung Fu Senior" z warsztatów choreoterapii i innych form wsparcia skorzystało 78 osób w wieku 55+;
- **przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym**, w tym zaburzeniom jedzenia, uzależnieniom od pornografii, seksu, hazardu, internetu, gier komputerowych – w ramach projektu „Wolny Umysł" z zajęć edukacyjno-informacyjnych, terapii indywidualnej i poradnictwa rodzinnego skorzystały 62 osoby;
- **Gdańska Akademia Rodzica** – w ramach projektu odbyły się 4 webinaria, które udostępniono na stronie internetowej gdansk.pl („Wracamy do szkoły! – powrót dziecka do szkoły, relacje rówieśnicze", „Relacje rówieśnicze – przyjaźnie i trudności", „Aktywność fizyczna jako warunek konieczny w prawidłowym rozwoju dziecka i nastolatka", „Nastolatek w kryzysie – o objawach, których nie wolno lekceważyć i w jaki sposób mądrze wspierać dziecko w okresie dorastania").

W zakresie interwencji (rozwój wczesnej, kompleksowej, dostępnej interwencji diagnostycznej i terapeutycznej oraz zapewnienie bezpieczeństwa i opieki) zrealizowano 10 projektów, z których skorzystały **2073 osoby.** Obejmowały one m.in.:

- prowadzenie **kompleksowych działań interwencyjnych** dla osób potrzebujących, ich rodzin i opiekunów oraz otoczenia, w tym:
  - wsparcie interwencyjne skierowane do osób będących w **kryzysie psychicznym związanym z pandemią COVID-19** – głównym celem było udzielenie pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i psychoterapeutycznej osobom będącym w sytuacji kryzysu psychicznego spowodowanego bezpośrednio bądź pośrednio przez skutki

pandemii – z takiej pomocy skorzystało 38 osób; druga grupa działań obejmowała udzielenie szybkiego specjalistycznego wsparcia terapeutycznego osobom, które znajdują się w kryzysie psychicznym na skutek lub w obliczu utraty pracy spowodowanej pandemią, z powodu zachorowania na COVID-19 oraz podwyższonego ryzyka zachorowania, a także osobom narażonym na wszelkiego rodzaju zagrożenia (w tym długotrwałą izolację) spowodowane wystąpieniem pandemii – z tych działań skorzystało 20 osób,

- **wsparcie psychologiczne środowiska szkolnego** – projekt **„Jestem"** skierowany do uczniów doświadczających trudności emocjonalnych, zagrożonych kryzysem psychicznych oraz ich rodziców i nauczycieli, w ramach którego przeprowadzono: 1110 konsultacji indywidualnych i sesji wsparcia psychologicznego dla dzieci, młodzieży, rodziców, 2 edycje szkoły dla rodziców, 103 konsultacje indywidualne dla nauczycieli oraz 4 warsztaty tematyczne i 53 superwizje dla nauczycieli; ze wsparcia skorzystały łącznie 832 osoby, w tym 351 uczniów, 298 rodziców i 183 nauczycieli; skorzystano także z oferty przygotowanej dla cudzoziemców: ze 110 konsultacji i sesji wsparcia psychologicznego dla 16 uczniów oraz 16 rodziców, z 7 konsultacji indywidualnych dla 5 nauczycieli, których celem było wsparcie nauczycieli w rozumieniu psychologicznych aspektów migracji i pracy z dziećmi z doświadczeniem migracyjnym, oraz z 1 warsztatu pt. „Psychologiczne konsekwencje migracji u dzieci i młodzieży. Jak nauczyciel może wspomóc rodzinę migracyjną?", w którym wzięło udział 5 nauczycieli;

- organizację **wsparcia zewnętrznego dla dzieci i młodzieży w sytuacji wystąpienia kryzysu** – były to m.in. projekty „Ku dorosłości" oraz „Pomaganie przez diagnozowanie i leczenie psychiatryczne" – 339 osób;
- **wsparcie w żałobie**: „Tumbo Pomaga Dorosłym i Dzieciom" – 123 odbiorców (w tym 18 dzieci i młodzieży), „Wsparcie po Stracie" – 56 odbiorców;
- **zapobieganie zdarzeniom o charakterze samobójczym** w ramach takich projektów, jak: „Wczesne wsparcie dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym i okołosuicydalnym" – 100 odbiorców wśród dzieci i młodzieży, „Niebieskie trampki na Viralu" – 112 odbiorców, „Interwencyjny program wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego dla osób dotkniętych kryzysem psychicznym hospitalizowanych w Pomorskim Centrum Toksykologii z powodu podjętej próby samobójczej" – 100 odbiorców.

W zakresie integracji (utrzymanie, wzmocnienie lub powrót do odgrywania ról społecznych, odzyskanie samodzielności i aktywności społecznej) zrealizowano 5 projektów, w których wsparcie otrzymało **465 odbiorców**. Zadania objęły:

- **specjalistyczne usługi z zakresu pomocy psychologicznej i terapeutycznej** dla osób dotkniętych kryzysem psychicznym, trudnościami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi oraz ich rodzin i opiekunów, w tym opiekę psychiatryczną, psychogeriatryczną, rehabilitację długoterminową;
- przygotowanie lub poszerzenie oferty **wsparcia środowiskowego** dla adresatów programu, w tym psychiatrię środowiskową, zespoły leczenia środowiskowego, zespoły interwencyjne, terapię środowiskową, grupy samopomocowe i grupy wsparcia;
- wsparcie i realizację programów **skierowanych do rodzin i opiekunów** osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich otoczenia, np. „Rodzina" – 60 odbiorców, „Kręgi Wsparcia" – 240 odbiorców.

W zakresie koordynacji i zarządzania (zbudowanie systemu zarządzania działaniami z zakresu ochrony zdrowia psychicznego) zrealizowano 2 projekty, z których skorzystało **2939 osób**. Były to:

- **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny** oraz **Aplikacja Mobilna** udostępniające mieszkańcom i mieszkankom informacje o dostępnych w Gdańsku usługach z zakresu zdrowia psychicznego, w tym prowadzenie i aktualizowanie bazy adresowej, prowadzenie infolinii oraz świadczenie konsultacji; w 2021 r. w sposób bezpośredni z konsultacji psychologicznej skorzystało 1615 osób, ponadto rozdystrybuowano 1 tys. egzemplarzy broszur informacyjnych z ofertą wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego realizowaną na zlecenie Miasta Gdańska; strona www.wsparciewgdansku.pl zarejestrowała 59,2 tys. wejść;
- **konferencja edukacyjna w obszarze zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży** z okazji XX-lecia Środowiskowego Domu Samopomocy „Młodzieżowy Szopen", podnosząca poziom wiedzy

na temat ofert placówek pomocowych oraz sposobów pracy z osobami w kryzysach u osób pracujących z dziećmi i młodzieżą – odpowiadała na potrzebę upowszechniania wiedzy nt. tego, gdzie można pokierować młodą osobę w kryzysie, jakiego wsparcia może tam ona oczekiwać oraz w jaki sposób pracować z osobą w szczególnej sytuacji, np. w kryzysie suicydalnym; konferencja odbyła się w formule *online* i wzięło w niej udział 229 osób;

- przeprowadzenie **ewaluacji** GPOZP na lata 2016–2023 za okres od lipca 2018 r. do czerwca 2021 r.

Zadania GPOZP realizowane były także przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz funkcjonujący w jego ramach Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Były to m.in.:

- **środowiskowe domy samopomocy**, świadczące usługi w zakresie treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu i podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym; w 2021 r. zwiększono o 1 liczbę miejsc w środowiskowym domu samopomocy przy ul. Chopina 42 dla dzieci i młodzieży dotkniętych chorobami i zaburzeniami psychicznymi; ogółem funkcjonowało 13 środowiskowych domów samopomocy (333 miejsca), z których skorzystały 402 osoby;
- **kluby samopomocy** – w 2021 r. z usług 6 klubów skorzystało 113 osób;
- **warsztaty terapii zajęciowej**, zapewniające osobom z niepełnosprawnościami rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia; w 2021 r. funkcjonowało 6 warsztatów, z których skorzystało 238 osób;
- **domy pomocy społecznej** dla osób psychicznie chorych, wymagających całodobowej opieki, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych; przebywały w nich 243 osoby;
- wsparcie środowiskowe w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych** dla osób z zaburzeniami psychicznymi dla 158 osób;
- wsparcie środowiskowe prowadzone w formie usług **asystenta osobistego** osoby z zaburzeniami psychicznymi; w 2021 r. z takich usług skorzystało 86 osób;
- **punkt wsparcia środowiskowego** dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym udzielono 2357 porad;
- wsparcie środowiskowe w formie **usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej** – pomoc osobom z niepełnosprawnością w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym (skorzystały z niego 203 osoby);
- wsparcie środowiskowe w formie **opieki wytchnieniowej** – wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad: 1) dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, 2) osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi; usługę wsparcia realizowano w 3 formach:
  - pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością oraz w ośrodku wsparcia (skorzystało 90 osób),
  - pobytu całodobowego w ośrodkach wsparcia lub placówce (skorzystały 22 osoby),
  - poradnictwa specjalistycznego dla opiekunów osób z niepełnosprawnością (skorzystało 59 osób);
- **mieszkania wspomagane** – zapewniono 18 mieszkań oferujących 61 miejsc oraz wsparcie psychospołeczne z zakresu usamodzielniania; w 2021 r. z usługi skorzystały 93 osoby, a 7 mieszkań miało status mieszkań chronionych;
- **mieszkania ze wsparciem** – w 2021 r. prowadzono w tej formule 15 mieszkań przeznaczonych docelowo na wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi, z których skorzystało 15 beneficjentów; w pozostałych projektach mieszkań ze wsparciem pomoc otrzymało ok. 50 osób z problemami i zaburzeniami psychicznymi;
- **Miejski System Interwencji Kryzysowej** (MSIK), w ramach którego 31 instytucji, organizacji pozarządowych, osób fizycznych i prawnych współpracowało na rzecz skutecznego interdyscyplinarnego wsparcia udzielanego mieszkańcom i mieszkankom Gdańska znajdującym się w sytuacjach kryzysowych; w 2021 r. do MSIK wpłynęło 10 spraw.

Wsparcie usług z zakresu ochrony zdrowia

Miasto Gdańsk nie jest organem założycielskim żadnego z funkcjonujących w mieście samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, ale od wielu lat prowadzi politykę wspierania usług z zakresu ochrony zdrowia, m.in. przez stosowanie preferencyjnych stawek najmu lokali z gminnego zasobu komunalnego podmiotom leczniczym, zakup sprzętu dla placówek medycznych, kształtowanie postaw pacjentów zwiększających skuteczność leczenia i działań profilaktycznych, integrację działań pomocy społecznej, psychologicznej i opieki medycznej, działania uzupełniające i komplementarne do zadań finansowanych w ramach ubezpieczenia zdrowotnego.

Gdańsk jako największe miasto regionu i lider rozwoju pełni funkcję ważnego ośrodka na mapie usług z obszaru zdrowia. Na koniec 2020 r. w mieście działalność prowadziło 14 szpitali, które dysponowały niemal 2,9 tys. łóżek. Należy mieć na względzie, że usługi medyczne w gdańskich szpitalach i placówkach leczniczych świadczone są nie tylko gdańszczanom, lecz także mieszkańcom całego województwa pomorskiego i innych regionów Polski. Na terenie miasta w 2020 r. działało 268 przychodni, a liczba pracowników medycznych (liczonych według podstawowego miejsca pracy) wyniosła: 2125 lekarzy, 276 lekarzy dentystów, 637 farmaceutów, 3092 pielęgniarki oraz 391 położnych.

W marcu 2021 r. działalność medyczną rozpoczął szpital tymczasowy dla chorujących na COVID-19. Został on stworzony na terenie kompleksu targowo-konferencyjnego AmberExpo, zarządzanego przez spółkę Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. Funkcjonował do końca czerwca. W tym czasie przyjął 808 pacjentów, w tym 90 na oddziale intensywnej terapii. Średni czas pobytu pacjenta wynosił 11 dni. W grudniu 2021 r. – w związku z kolejnym wzrostem zachorowań na COVID-19 – rozpoczęły się przygotowania do ponownego uruchomienia szpitala. Placówka zaczęła przyjmować chorych w styczniu 2022 r., a zakończyła działalność z końcem marca. W tym czasie szpital przyjął 559 pacjentów, a średni czas pobytu wyniósł 8 dni.

Miasto Gdańsk włączyło się w akcje promowania szczepień przeciwko COVID-19, m.in. poprzez plakaty i kampanie medialne. W obiektach zarządzanych przez miasto – w AmberExpo, Ergo Arenie, przy stadionie w Letnicy – organizowane były punkty szczepień. Okresowe plenerowe punkty tworzono w czasie wydarzeń miejskich, takich jak Jarmark św. Dominika i Jarmark Bożonarodzeniowy. Ponadto zorganizowano jednodniową akcję szczepień w Nowym Ratuszu – 13 czerwca mieszkańcy mogli bez rejestracji i wcześniejszego umawiania przyjąć jednodawkową szczepionkę. Zapewniono również kompleksowe przygotowanie techniczne objazdowego punktu szczepień, który funkcjonował jesienią 2021 r. przy gdańskich szkołach. Dla osób powyżej 70. roku życia, osób z niepełnosprawnościami oraz mających trudności w samodzielnym poruszaniu się zorganizowany został darmowy przewóz do punktów szczepień. Prowadzona była infolinia, za pomocą której można było zgłaszać chęć skorzystania z przewozu.

> W 2021 r. miasto przekazało gdańskim placówkom medycznym dotację celową na zakup sprzętu medycznego w wysokości 1,5 mln zł. Ponadto 5 mln zł przekazano na dofinansowanie prac remontowych, a 1 mln zł – na zakup środków ochrony indywidualnej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT:
Podniesienie jakości opieki medycznej

- **Koperta Życia** – upowszechnienie wśród mieszkańców Gdańska idei posiadania w domu, w oznakowanym miejscu, koperty z krótką informacją o swoim zdrowiu. Projekt zwiększa szanse na skuteczną pomoc w nagłych zdarzeniach zdrowotnych oraz kształtuje umiejętność odpowiedniego gromadzenia i przechowywania dokumentacji medycznej. Prowadzona jest kampania (działanie długofalowe) mająca na celu to, aby posiadanie Koperty Życia wpisało się na stałe w zachowania zdrowotne gdańszczan, o działaniu długofalowym. W 2021 r. pakiety z taką kopertą otrzymało 3,8 tys. osób.
- **Program wsparcia prokreacji dla mieszkańców Gdańska**, składający się z 3 modułów: edukacyjnego, wsparcia psychologicznego i wsparcia finansowego par decydujących się na zapłodnienie pozaustrojowe. W 2021 r. z procedury *in vitro* skorzystało 258 par. Od początku programu urodziło się 467 dzieci, a w samym 2021 r. – 146 dzieci.
- **Doposażenie placówek medycznych** – w 2021 r. przekazano dotację celową na zakup sprzętu medycznego dla gdańskich placówek medycznych – łącznie 9 sztuk sprzętu, w tym dofinansowanie zakupu rezonansu magnetycznego, 4 kardiomonitorów, 3 respiratorów. Zakupiony sprzęt o wartości

1,5 mln zł wsparł Szpital Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o., Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy w Gdańsku, Szpital Dziecięcy Polanki oraz Stację Pogotowia Ratunkowego w Gdańsku. Ponadto ze środków Miasta Gdańska zostały zakupione 4 urządzenia do dekontaminacji powietrza o łącznej wartości ponad 45 tys. zł, które są wykorzystywane na szpitalnych oddziałach ratunkowych Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o.

- **Wsparcie finansowe placówek medycznych** – w ramach przyznanej dotacji celowej przekazana została Samorządowi Województwa Pomorskiego kwota 5 mln zł z przeznaczeniem na dofinansowanie prac remontowych, w tym na przebudowę pomieszczeń Szpitala św. Wojciecha na potrzeby oddziału kardiologicznego. Ponadto w związku z trwającą pandemią samorząd gdański udzielił wsparcia finansowego podmiotom leczniczym, dla których Marszałek Województwa Pomorskiego jest organem tworzącym, w wysokości 1 mln zł z przeznaczeniem na zakup środków ochrony indywidualnej. Ze środków tych zakupiono ponad 1,5 mln par rękawiczek jednorazowych, ponad 0,5 mln maseczek, jednorazową pościel oraz fartuchy chirurgiczne i komplety operacyjne.
- **Defibrylatory** – pod koniec 2021 r. w przestrzeni miejskiej było łącznie 47 ogólnodostępnych defibrylatorów (bez zmian w stosunku do 2020 r.). O 15 zwiększono liczbę defibrylatorów w pojazdach komunikacji miejskiej (łącznie 164 urządzenia).
- Po raz 13. wręczone zostały **nagrody Prezydenta Miasta Gdańska dla pracowników gdańskiej ochrony zdrowia** za osiągnięcia w ochronie zdrowia i szczególny charakter pracy na rzecz pacjenta. Uhonorowano 7 osób: przyznano 5 gratyfikacji finansowych oraz 2 wyróżnienia honorowe. Ze względu na sytuację epidemiologiczną wręczenie nagród odbyło się w kameralnym gronie.
- **Preferencyjne stawki najmu lokali komunalnych podmiotom leczniczym** – w 2021 r. z preferencyjnych stawek najmu lub użyczenia korzystało 45 podmiotów w 81 nieruchomościach i lokalach o łącznej powierzchni 46,5 tys. m^2.

Sport powszechny i wyczynowy

Aktywność fizyczna mieszkańców oraz sport powszechny to aspekt funkcjonowania miasta, do którego rozwoju w Gdańsku przykłada się dużą wagę. Sport, rozumiany szeroko, jest przestrzenią samorealizacji, budowania kapitału społecznego; prowadzony świadomie jest także narzędziem służącym profilaktyce zdrowia. Aktywność fizyczna to nieodzowny element zdrowego stylu życia. Gdańsk wspiera sport powszechny i gdańskich sportowców osiągających wybitne wyniki w swoich dyscyplinach, prowadzi aktywną promocję sportu oraz organizuje wydarzenia sportowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Działania na rzecz rozwoju sportu w Gdańsku oraz organizacji wydarzeń sportowych realizowane są przez Biuro Prezydenta ds. Sportu w Urzędzie Miejskim w Gdańsku. Na rzecz promowania zdrowego stylu życia, aktywnego wypoczynku i dbania o formę fizyczną działa Gdański Ośrodek Sportu. Jednostka ta zarządza również miejskimi obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Z kolei Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego tworzy warunki do rozwijania aktywności fizycznej przede wszystkim wśród młodych gdańszczan.

WSPARCIE GDAŃSKIEGO SPORTU

Sport w Gdańsku rozwija się dynamicznie dzięki ciężkiej pracy zawodników, trenerów i organizacji sportowych. Doceniając ich starania, miasto nagradza i wyróżnia osoby szczególnie zasłużone. Przykładem takich działań są nagrody finansowe za osiągnięcia sportowe i promocję Gdańska oraz wsparcie w przygotowaniach do igrzysk olimpijskich. W sprawach sportu rolę doradczą odgrywa Gdańska Rada Sportu, działająca od 2007 r. i skupiająca największe osobistości gdańskiego świata sportu: naukowców, trenerów, sportowców, działaczy.

Liczba nagrodzonych oraz suma nagród w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu							
Liczba nagrodzonych	46	54	47	55	71	46	54
Suma nagród (zł)	146 600	184 000	154 900	201 700	272 100	125 000	178 500
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu Młodzieżowego							
Liczba nagrodzonych	163	203	131	233	371	167	194

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Suma nagród (zł)	108 400	122 600	85 700	178 500	242 500	108 000	153 000
Nagrody za osiągnięcia sportowe							
Liczba nagrodzonych	307	323	212	295	392	215	265
Suma nagród (w zł)	431 244	418 950	293 569	404 300	514 600	237 900	433 500

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, UMG.

PROMOCJA GDAŃSKA PRZEZ SPORT

Wspieranie kultury sportu, kibicowania i budowania sportowego kapitału społecznego przebiega poprzez działania promocyjne miasta – organizację wydarzeń sportowych oraz wspieranie działalności klubów sportowych. W 2021 r. przeznaczono na ten cel 24,3 mln zł, współpracując z 11 klubami sportowymi.

> W 2021 r. po rocznej przerwie powróciły do Gdańska duże wydarzenia sportowe. 26 maja odbył się, przesunięty o rok z powodu pandemii, mecz finałowy piłkarskiej Ligi Europy. We wrześniu gościliśmy najlepszych siatkarzy Europy.

Wydatki na promocję Gdańska poprzez organizację wydarzeń sportowych oraz kluby sportowe w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	w tys. zł						
Wydatki na promocję Gdańska przez wydarzenia sportowe	3527	3929	4475	4269	5120	3281	5502
Wydatki na promocję Gdańska przez kluby sportowe	8821	9691	11 693	13 402	14 710	13 139	18 810
Razem	12 348	13 619	16 168	17 671	19 830	16 420	24 312

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, UMG.

Dzięki rozwojowi infrastruktury sportowej i wspierania sportu Gdańsk stał się miejscem ważnych wydarzeń sportowych rangi krajowej i międzynarodowej. Gdańszczanie mogą uczestniczyć w tych wydarzeniach jako widzowie i wspierać swoje ulubione drużyny i sportowców. Budowanie kultury kibicowania, dopingowania sportowców jest elementem rozwoju sportu w wymiarze społecznym. W 2021 r. w najważniejszych wydarzeniach sportowych w Gdańsku, mimo obostrzeń z powodu pandemii, uczestniczyło ok. 45 tys. widzów.

Najważniejsze wydarzenia sportowe zorganizowane w Gdańsku w 2021 r.

Nazwa	Termin	Szacunkowa liczba widzów
Mistrzostwa Europy w short tracku	22–24.01	1500
5.5 Gdańsk Maraton	23.05	600
Mecz finałowy piłkarskiej Ligi Europy	26.05	10 000
Challenge Gdańsk – impreza triathlonowa	19–20.06	1500
Finał indywidualnych mistrzostw Europy na żużlu	3.07	2000
Mistrzostwa Europy mężczyzn w siatkówce	1–19.09	28 500
59. Bieg Westerplatte	12.09	1000

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu.

ROZWÓJ SPORTU POWSZECHNEGO

Bieganie jest jedną z dyscyplin sportu, która na przestrzeni ostatnich lat znacznie zyskała na popularności. Gdańsk, odpowiadając na potrzeby i zainteresowania mieszkańców, wspiera i współorganizuje wiele imprez biegowych, nie tylko dla profesjonalistów, lecz także dla osób, które pokonują swoje pierwsze kilometry.

Najważniejsze gdańskie imprezy biegowe zorganizowane w 2021 r.

Nazwa imprezy	Termin	Opis imprezy
5.5 Gdańsk Maraton	23.05	Hybrydowa wersja maratonu na miarę pandemicznych obostrzeń. Bieg na 42 195 m, którego uczestnicy pokonywali dowolnie wybraną trasę po Gdańsku, a symboliczny start i meta zostały ulokowane w parku im. Ronalda Reagana.
Lotto Challenge Gdańsk	19–20.06	W triathlonie zawodnicy pokonują dystanse: wpław – 1,5 km, na rowerze – 40 km, biegnąc – 10 km.
59. Bieg Westerplatte	12.09	Najstarszy w Polsce bieg uliczny na 10 km. Pierwsza edycja odbyła się w 1962 r.

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego.

Liczba uczestników wybranych gdańskich imprez biegowych w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gdańsk Maraton	1857	1825	2919	3320	2453	•	600
AmberExpo półmaraton	1348	2790	4420	6320	4614	636	584
Bieg Westerplatte	3150	3052	3452	3480	3479	•	1300
Bieg św. Dominika	4105	5400	5743	6234	2170	•	1278
Gdańsk Biega	3900	3300	3500	2500	2350	•	•
Maraton Solidarności	724	741	738	610	717	•	•
Runmageddon	•	•	•	3041	2257	1024	1790
Challenge Gdańsk	490	524	720	675	666	649	700
Rodzinny Bieg Gdańszczan	1318	1230	1410	1482	1365	•	•

• *Brak danych lub impreza nie odbyła się z powodu pandemii.*

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego.

> Aplikacja „Sport Gdańsk", stworzona w 2021 r., ułatwia wyszukiwanie bezpłatnych zajęć sportowych organizowanych przez Gdański Ośrodek Sportu oraz proces rejestracji. Zachęca również użytkowników do aktywności fizycznej – zawiera opcję wirtualnych wyzwań sportowych dla każdego.

DZIAŁANIA NA RZECZ SPORTU SZKOLNEGO I MŁODZIEŻOWEGO

Rozwój sportu nie byłby możliwy bez kształcenia i treningu dzieci i młodzieży. Wspieranie sportu szkolnego i młodzieżowego to ważne zadanie realizowane przez miasto i jego jednostki we współpracy z organizacjami sportu. Corocznie organizowane są 2 konkursy, podczas których gdańskie kluby szkolące dzieci i młodzież składają wnioski o dofinansowanie swojej działalności. Dotacje przeznaczane są na szkolenie, zakupy sprzętu sportowego i organizację imprez.

Liczba beneficjentów, którzy uzyskali dotację oraz łączna kwota dotacji w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba beneficjentów	198	197	182	168	154	239	233
Łączna kwota dotacji (zł)	3 181 617	3 593 899	3 463 902	3 272 605	3 549 569	4 812 500	6 124 492

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu.

TOP Talent to jedyny w Polsce wieloletni program rozwoju wyróżniających się młodych piłkarzy w wieku 11–15 lat. Opiekę nad realizacją projektu sprawuje Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu. Program zainaugurowano w 2014 r. We wstępnej selekcji co roku bierze udział 500–800 gdańskich piłkarzy, z których 24 trafia do TOP Talent. Zawodnicy nadal szkolą się w macierzystych klubach, a w ramach TOP Talent spotykają się raz w tygodniu, aby doskonalić swoje umiejętności, skorygować mankamenty oraz poprawić jakość gry na optymalnej dla nich pozycji. TOP Talent zapewnia m.in. indywidualny program szkolenia opracowany przez naukowców Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku oraz trenerów Pomorskiego Związku Piłki Nożnej, dostęp do wykwalifikowanej kadry szkoleniowej, dostęp do specjalistów AWFiS z dziedziny antropologii, fizjologii, żywienia, zespołowych gier sportowych, motoryczności człowieka i psychologii, opiekę psychologa, stomatologa i lekarza sportowego oraz ubezpieczenie.

Od 2019 r. realizowany jest również projekt „TOP Talent dziewcząt", prowadzony przez gdańską Akademię Piłkarską LOTOS, współpracującą z Pomorskim Związkiem Piłki Nożnej oraz Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu. Projekt ma pomóc w sportowym rozwoju najbardziej uzdolnionym piłkarkom nożnym w wieku 11–16 lat.

Liczba uczestników, liczba aplikujących oraz łączna kwota finansowania programu TOP Talent w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
TOP Talent chłopców							
Liczba uczestników	30	30	24	24	24	24	24
Liczba aplikujących	679	823	690	548	586	643	511
Łączna kwota (zł)	206 250	206 250	206 250	230 000	230 000	230 000	230 000
TOP Talent dziewcząt							
Liczba uczestniczek	•	•	•	•	20	20	24
Liczba aplikujących	•	•	•	•	217	247	375
Łączna kwota (zł)	•	•	•	•	71 692	71 692	134 000

• *Brak danych*

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu.

Gdańska Olimpiada Młodzieży to całoroczny cykl zawodów sportowych dla gdańskich szkół, organizowanych przez Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego. Rozgrywki prowadzone są w miejskich obiektach, a w szczególności w salach i na boiskach sportowych. W roku szkolnym 2020/2021, mimo trwającej pandemii COVID-19, w olimpiadzie uczestniczyło 745 dziewcząt i 1055 chłopców z 50 placówek szkolnych. Rywalizacja toczyła się w 3 kategoriach wiekowych: Igrzyska Dzieci (11 imprez sportowych, 545 uczestników), Igrzyska Młodzieży Szkolnej (11 imprez, 543 uczestników) i Licealiada (16 imprez, 712 uczestników).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT:
Zwiększenie udziału mieszkańców miasta w kulturze fizycznej

- Imprezy sportowe – w 2021 r. w okresie pandemii Miasto Gdańsk zorganizowało:
    - 59. Bieg Westerplatte – to powrót do klasycznej formuły sprzed pandemii; w 2021 r. jedną z najstarszych ulicznych imprez biegowych w Polsce ukończyło 1260 osób; w biegu, który stanowi symboliczną formę oddania czci bohaterskim żołnierzom, którzy bronili Westerplatte, dystans wynosił 10 km, a uczestniczy biegli trasą „od wojny do wolności", czyli spod pomnika upamiętniającego polskich Obrońców Wybrzeża Września 1939 r. do Europejskiego Centrum Solidarności;
    - 5.5 Gdańsk Maraton – po raz pierwszy Gdańsk Maraton odbył się w formule hybrydowej: dystans maratonu (42,195 km) w wyznaczonych dniach można było pokonać w dowolny sposób, po dowolnej trasie – przebiec jednorazowo lub na raty, wirtualnie lub na żywo; uczestnik swój bieg mógł rejestrować dowolnym urządzeniem rejestrującym czas i pokonaną trasę, tak aby była możliwość przesłania zdjęcia lub zrzutu ekranu pokazującego bieg z widocznym dystansem i czasem; 5.5 Gdańsk Maraton nie miał trasy wytyczonej w tradycyjny sposób, jednak Gdański Ośrodek Sportu przygotował infrastrukturę w postaci symbolicznego startu i mety imprezy oraz kilku punktów regeneracyjnych w wybranych

lokalizacjach w Gdańsku; dodatkowo chętni mogli skorzystać z pomocy pacemakerów, którzy nie tylko zaplanowali konkretną trasę do przebiegnięcia, lecz także przebiegali ją w określonym czasie; w tej nietypowej imprezie udział wzięło ok. 600 osób.

- Lotto Challenge Gdańsk – zawody triathlonowe, które odbyły się 19 i 20 czerwca 2021 r. w ramach międzynarodowego cyklu Challenge Family; w imprezie wystartowało ponad 700 zawodniczek i zawodników z 17 krajów; zawody rozpoczęły się na gdańskiej plaży, a etap pływacki został poprowadzony w Zatoce Gdańskiej, z kolei trasa rowerowa przebiegała obok Polsat Plus Arena Gdańsk oraz obiema nitkami tunelu pod Martwą Wisłą, a trasa biegowa wiodła ścieżkami wzdłuż gdańskiej plaży i parku Ronalda Reagana; w 2021 r. w całym cyklu Challenge Family odbyły się 33 imprezy w 27 krajach na 4 kontynentach – triathloniści z całego świata zdecydowali, że gdańska odsłona zawodów organizowanych przez Challenge Family była najlepsza spośród wszystkich imprez odbywających się w tegorocznym cyklu, tym samym Gdańsk został laureatem prestiżowej nagrody Race of the Year 2021; LOTTO Challenge Gdańsk był również nominowany w 3 innych kategoriach: Best New Race, Best After Race Food i Best Swim Course;
- #RUNGDN – cykl biegów na 5 km i 10 km – cykl 9 biegów odbywających się na trasach najpiękniejszych i charakterystycznych miejsc Gdańska po zróżnicowanym terenie (Wyspa Sobieszewska, tor motocrossowy, Hevelianum, Kompleks Sportowy Grunwaldzka 244, Stocznia Gdańska, Polsat Plus Arena Gdańsk, Lasy Oliwskie, park im. Ronalda Reagana); zgromadziły one niemal 1,6 tys. startujących;
- Cross Duathlon Gdańsk – zawody na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, w których startujący mieli do pokonania część biegową o dystansie 5 km (pokonywaną dwukrotnie) oraz rowerową o długości ok. 11 km; impreza odbyła się po dwuletniej przerwie spowodowanej pandemią, a zawody ukończyło kilkadziesiąt osób;
- cykl letnich turniejów siatkówki plażowej – w sezonie letnim Gdański Ośrodek Sportu zorganizował na plaży w Gdańsku Brzeźnie cykl czterech turniejów siatkówki plażowej dla par męskich i żeńskich, w których łącznie udział wzięło ok. 130 par;
- zawody Nordic Walking na dystansie 5 km oraz 10 km w Lasach Oliwskich;
- Gdański Test Coopera – w 2021 r. zrealizowano 1 edycję (dla dorosłych) popularnego testu sprawności, który polega na przebiegnięciu jak najdłuższego dystansu w czasie 12 min; odbyło się też 6 mini-Testów Coopera w szkołach podstawowych – wydolność swojego organizmu sprawdziło ok. 1,5 tys. uczestników;
- Aktywuj się w Gdańsku – cykl bezpłatnych systematycznych zajęć, których celem jest poprawa zdrowia uczestników, skierowanych do wszystkich mieszkańców bez względu na wiek i kondycję fizyczną; program realizowany jest przez Gdański Ośrodek Sportu od 2013 r.; w 2021 r. gdańszczanie mogli uczestniczyć w 11 rodzajach zajęć – z oferty skorzystało 97 tys. uczestników (zajęcia odbywały się nie tylko w trybie tradycyjnym, lecz także *online*).

- Gdańska Gala Sportu – coroczna impreza, podczas której nagradzane są wyróżniające się postaci gdańskiego sportu. W 2021 r. gala odbyła się *online*. Wyróżniono 54 osoby w 5 kategoriach: najlepsza dziesiątka sportowców roku, trener roku, drużyna roku, sportowiec niepełnosprawny roku, nadzieje sportowe roku. Najwyższe nagrody, po 10 tys. zł, otrzymali Sportowiec Roku i Sportowiec Niepełnosprawny Roku.
- Gdańska Gala Sportu Młodzieżowego – uroczysta gala i wręczenie nagród sportowcom, trenerom oraz klubom za osiągnięcia w sporcie młodzieżowym. W 2021 r., podczas gali *online*, uhonorowano 194 sportowców i trenerów. Suma nagród wyniosła 153 tys. zł.
- Z Gdańska na Igrzyska Olimpijskie – pomoc finansowa sportowcom z Gdańska, którzy mają największe szanse na występ na igrzyskach olimpijskich. W 2021 r. w programie uczestniczyły 24 osoby, które otrzymały łącznie ponad 144 tys. zł.
- Sportowe Twarze Gdańska – umowa promocyjna zawierana z najlepszymi sportowcami związanymi z Gdańskiem, którzy osiągają międzynarodowe sukcesy, cechują się nienaganną postawą, promują miasto podczas zawodów oraz różnych spotkań i eventów. W 2021 r. w projekcie uczestniczyło 5 sportowców, którzy otrzymali w sumie 125 tys. zł.
- Nagrody sportowe – w 2021 r. 265 sportowców otrzymało nagrody od Prezydenta Miasta Gdańska za sukcesy w zmaganiach sportowych na łączną kwotę 433,5 tys. zł.

- **Dotacje na rozwój sportu dzieci i młodzieży**, przyznawane w otwartych konkursach na realizację zadań na rzecz rozwoju sportu dzieci i młodzieży. W 2021 r. przeznaczono na ten cel 6,1 mln zł; z dotacji skorzystały 233 podmioty.
- **Top Talent** – program profesjonalnego wsparcia rozwoju utalentowanych młodych gdańskich piłkarzy poprzez zindywidualizowanie szkolenia, współpracę z najlepszymi trenerami i specjalistami AWFiS, wykupienie ubezpieczenia, opiekę medyczną. W 2021 r. uczestniczyli w nim 24 chłopcy oraz 24 dziewczęta.
- **Żyj z Pasją** – program profilaktyczny i sportowy obejmujący zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz działania integracyjne i profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. W programie uczestniczyło 472 osoby.
- **DCS – Dzielnicowe Centra Sportu –** program, którego celem jest aktywizacja sportowa mieszkańców Gdańska. Organizowane są ogólnodostępne, bezpłatne i otwarte zajęcia sportowe oraz rekreacyjne dla mieszkańców w każdym wieku. Zajęcia organizowane są w różnych dzielnicach Gdańska. Szacowana liczba uczestników zajęć w skali roku to ok. 40 tys. osób.
- **Mój Sport –** program, skierowany do młodzieży szkolnej, ma na celu rozwijanie zainteresowań w zakresie sportu oraz podnoszenia sprawności fizycznej z ukierunkowaniem na daną dyscyplinę. W programie uczestniczy ok. 300 uczniów.
- **Klasa na medal -** projekt skierowany do wszystkich klas szkół podstawowych w Gdańsku. Zadaniem projektu było zwiększenie aktywności fizycznej wśród uczniów szkół podstawowych poprzez wykonywanie prostych sprawdzianów sportowych przez całą klasę w formie zabawy. Udział wzięło 3413 uczniów.
- Kształceniu żeglarskiemu gdańszczan oraz pracy edukacyjnej i profilaktycznej z młodzieżą służy **żaglowiec szkolny „Generał Zaruski"**. W 2021 r. w 31 rejsach o zróżnicowanej długości (1-dniowe, 3-dniowe, 7-dniowe i dłuższe) wzięło udział ok. 800 osób. Jacht reprezentował Gdańsk w portach Polski i Europy. Oprócz rejsów odbywały się darmowe stacjonarne zajęcia edukacyjne: „Ferie z Zaruskim i Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku", warsztaty żeglarskie Akademii Zaruskiego, szkolne zwiedzanie jachtu.
- **Program budowy i modernizacji boisk** – w ramach programu prowadzone są działania mające na celu poprawę stanu technicznego boisk przyszkolnych. W 2021 r. na realizację programu przeznaczono 0,7 mln zł. Zrealizowano inwestycję przy Zespole Szkół Energetycznych – nowe boisko wielofunkcyjne z bieżnią i skocznią w dal wraz z zewnętrzną siłownią.
- **Program modernizacji basenów przyszkolnych** – w 2021 r. na realizację programu wydano 10,8 mln zł i zrealizowano następujące prace:
    - zakończono przebudowę basenu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2;
    - kontynuowano przebudowę basenów w Zespole Szkół Kreowania Wizerunku oraz Szkole Podstawowej nr 2;
    - kontynuowano opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy basenu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1.
- **Inwestycje dzielnicowe** – w ramach Budżetu Obywatelskiego realizowane są inwestycje sportowo-rekreacyjne, m.in. doposażanie i budowa placów zabaw, boisk, siłowni na świeżym powietrzu. W 2021 r. wykonano m.in.:
    - place zabaw wraz z kompleksami doświadczalnymi do prac ogrodniczych przy przedszkolach nr 51, 57 i 59;
    - modernizacje i doposażenie placów zabaw przy Szkole Podstawowej nr 35, Szkole Podstawowej nr 47 oraz Przedszkolu nr 86;
    - integracyjny plac zabawowo-rekreacyjny na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2;
    - plac zabaw przy ul. Szklana Huta;
    - plac zabaw i siłownię zewnętrzną przy Zbiorniku Augustowska;
    - boisko do gry w piłkę nożną i koszykówkę wraz z urządzeniami zabawowymi pomiędzy osiedlami Pięć Wzgórz a Jaworzniaków;
    - siłownię zewnętrzną przy ul. Pestalozziego;
    - plac do ćwiczeń kalisteniki w Jarze Wilanowskim;
    - tor do gry w bule przy kompleksie sportowym przy ul. Stolema.

7. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Budowanie społeczeństwa ludzi równych, solidarnych, aktywnych obywatelsko nie byłoby możliwe bez prowadzenia polityki integracji społecznej wspierającej tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji. Mowa m.in. o dzieciach pozostających bez opieki rodziców, seniorach wymagających pomocy w jesieni życia, rodzinach przeżywających kryzys, osobach uzależnionych, osobach nadmiernie zadłużonych lub będących ofiarami przestępstw ekonomicznych, imigrantach organizujących swoje życie w nowej rzeczywistości, grupach zagrożonych dyskryminacją. Gdańsk – poprzez kapitał ludzki i społeczny, dziedzictwo historyczne miasta wielu kultur, miasta solidarności – ma być miejscem otwartym, tolerancyjnym, patrzącym z troską na słabszych. Takie czynniki, jak poczucie więzi, bezpieczeństwa i przynależności do wspólnoty, poziom zaufania, zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, odpowiadają w dużym stopniu za poziom dobrostanu odczuwanego przez mieszkańców.

W warunkach pandemii kontynuowane były dodatkowe formy wsparcia skierowane do mieszkańców, przede wszystkim seniorów oraz osób doświadczających długotrwałej izolacji społecznej, jak również innych grup szczególnie wrażliwych w tym czasie, tj. m.in. osób w kryzysie bezdomności, doświadczających przemocy domowej, imigrantów. W niwelowaniu skutków pandemii szczególną rolę odegrały organizacje pozarządowe, które na zlecenie miasta realizowały liczne działania pomocowe. Dzięki doświadczeniom zdobytym podczas realizacji wieloletnich programów, zastosowaniu elastycznych form współpracy oraz zaangażowaniu organizacji pozarządowych, wolontariuszy i urzędników funkcjonował system wsparcia mieszkańców w czasie pandemii o ogólnomiejskim zasięgu.

Za całokształt polityki społecznej i koordynację działań w zakresie edukacji i wychowania, integracji i wsparcia społecznego, aktywności społecznej oraz zdrowia publicznego odpowiedzialny jest Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Wydział ten nadzoruje następujące jednostki organizacyjne realizujące zadania w ww. obszarach: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Gdańskie Centrum Świadczeń, Miejski Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, Gdański Zespół Żłobków, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień, Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży oraz placówki oświatowe.

Rozwój osobisty i społeczny gdańszczan

Działania budujące kapitał ludzki (umiejętności i kompetencje mieszkańców) oraz kapitał społeczny (relacje, powiązania i zaufanie w rodzinach, sąsiedztwie, społecznościach lokalnych) służą rozwojowi osobistemu i rodzinnemu gdańszczan. Obejmują usługi społeczne, projekty i programy w obszarach: edukacji, kultury jako narzędzia animacji i integracji, sportu i rekreacji jako narzędzi zwiększających potencjał zdrowotny i kształtujących postawy współdziałania, wsparcia społecznego jako obszaru wyrównującego potencjał indywidualnego rozwoju każdego mieszkańca.

RÓWNE TRAKTOWANIE

Jednym z celów miejskiej polityki społecznej jest stworzenie warunków sprzyjających różnorodności i równym szansom. Te aspiracje zostały wyrażone w Modelu na rzecz Równego Traktowania, przyjętym w 2018 r. Model określa kierunki zmian i działania, które miasto podejmuje, aby budować bardziej przyjazny i bezpieczny Gdańsk dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy poziom sprawności.

> 13% mieszkańców zadeklarowało, że osobiście w 2021 r. doświadczyło odmiennego, gorszego traktowania ze względu na swoją przynależność do grupy narażonej na dyskryminację.

Do głównych celów modelu należą: zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ochrony oraz wsparcia ofiar przemocy i dyskryminacji, wprowadzenie nowych i poprawienie istniejących polityk i procedur służących upowszechnieniu równego traktowania w Gdańsku, rozszerzenie oferty usług publicznych i zwiększenie dostępu do nich, a także zwiększenie świadomości oraz kształtowanie postaw otwartości i solidarności wśród mieszkańców.

W realizację modelu, oprócz miejskich jednostek organizacyjnych, zaangażowane są organizacje pozarządowe zajmujące się projektami społecznymi w obszarze praw człowieka. W 2021 r. podsumowano pierwszy dwuletni

plan wdrożeniowy modelu, który skupiał się na zwiększaniu świadomości i kształtowaniu postaw w zakresie równego traktowania, a także na wprowadzaniu nowych i poprawie istniejących procedur i działań, które mogą przyczynić się do zwiększenia równego traktowania w Gdańsku. Ważnym obszarem działań było wdrażanie rozwiązań z zakresu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Z myślą o nich został opracowany „Poradnik projektowania uniwersalnego", który ma służyć poprawie dostępności do budynków i przestrzeni publicznych w Gdańsku. Przeprowadzono szerokie konsultacje społeczne tego dokumentu. Zasady dostępności wprowadzane są do zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe. W tym celu do corocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi wprowadzono „listę pomocniczą" – narzędzie, które pozwala na zaplanowanie projektu zgodnie z zasadami dostępności.

> W 2021 r. działalność kontynuowało Gdańskie Centrum Równego Traktowania (GCRT), oferujące bezpłatną pomoc psychologiczną i informacyjno-prawną osobom doświadczającym dyskryminacji. GCRT jest jedynym w Polsce dofinansowywanym przez gminę projektem zapewniającym kompleksowe wsparcie osobom doświadczającym dyskryminacji z powodu 6 przesłanek ustawowych.

DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW

Działania na rzecz seniorów podejmowane są przez miejskie instytucje i partnerów z sektora organizacji pozarządowych. Oferta obejmuje m.in. wsparcie starszych osób w codziennych sprawach, organizację kierowanych do nich wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych, artystycznych i sportowo-rekreacyjnych, spotkania integracyjne, wspieranie aktywności zawodowej, profilaktykę zdrowotną. Angażowanie potencjału seniorów i zachęcanie ich do czynnego udziału w życiu miasta mają charakter priorytetowy; starsi gdańszczanie są więc zarówno odbiorcami, jak i twórcami oferty kierowanej do mieszkańców Gdańska.

Rok 2021 był kolejnym rokiem wyzwań spowodowanych stanem epidemicznym. Z tego względu nacisk położono na 3 kwestie: zapewnienie szeroko rozumianego wsparcia w okresie pandemii, zwiększenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz zapewnienie oferty związanej z przeciwdziałaniem zjawisku osamotnienia osób starszych spotęgowanego przedłużającym się stanem izolacji.

Duże znaczenie mają dobra komunikacja i stała współpraca ze środowiskiem seniorów. Istotną rolę odgrywa w tym zakresie Rada Seniorów w Gdańsku. Została ona utworzona w 2018 r. i jest reprezentacją osób w wieku 60 lat i więcej wyłonioną w drodze wyborów. Ma charakter konsultacyjny, opiniujący i inicjatywny. Koordynowaniem przedsięwzięć skierowanych do osób starszych zajmuje się Pełnomocnik Prezydenta Miasta Gdańska ds. Seniorów.

> W Gdańsku w 2021 r. mieszkało 127,8 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, co stanowiło 27% ogólnej liczby mieszkańców.

INTEGRACJA IMIGRANTÓW

Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, wdraża przyjętą w czerwcu 2016 r. politykę zarządzania migracjami na poziomie lokalnym – Model Integracji Imigrantów. Obejmuje on 11 obszarów życia społecznego: sport, kulturę, społeczności lokalne, zdrowie, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo, komunikację społeczną, edukację szkolną, edukację wyższą, pomoc społeczną i pracę.

> 5 tys. osób skorzystało w 2021 r. z usług Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek.

Kluczowym zadaniem realizowanym na rzecz integracji imigrantek i imigrantów jest prowadzone przez organizację pozarządową Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek, które oferuje tzw. pomoc pierwszej linii – wsparcie prawne, integracyjne i zawodowe. W ramach wdrażania modelu swoją działalność kontynuuje Rada Imigrantów i Imigrantek przy Prezydencie Miasta Gdańska, pełniąca funkcję konsultacyjno-doradczą. W 2021 r. funkcjonowała rada III kadencji, skupiająca 16 przedstawicieli i przedstawicielek 9 narodowości. Członkowie Rady wspierają działalność organizacji pozarządowych, udzielają się w pracach nad kreowaniem nowych polityk

i wdrażaniem nowych rozwiązań w mieście, a także wspierają organizację wydarzeń i działań informacyjnych dla nowych mieszkańców i mieszkanek Gdańska.

OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska oraz poprawę jakości życia osób w trudnościach i kryzysach psychicznych i z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów oraz otoczenia społecznego. Do głównych obszarów działań programu należą: prewencja, interwencja, integracja, koordynacja i zarządzanie. Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Działania na rzecz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi są realizowane przez organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz inne jednostki organizacyjne miasta. W 2021 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego zrealizowano 28 zadań i objęto działaniami ok. 47 tys. osób, z których blisko 3,5 tys. otrzymało bezpośrednie wsparcie psychologiczne (psychoterapię, terapię indywidualną, terapię grupową). Wsparcie interwencyjne skierowane zostało m.in. do osób będących w kryzysie psychicznym związanym z pandemią COVID-19.

> Realizowany od września 2021 r. projekt „Jestem – wsparcie psychologiczne środowiska szkolnego" zwiększył ofertę pomocy psychologicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Oferta obejmowała m.in. konsultacje indywidualne, sesje wsparcia psychologicznego, konsultacje wychowawcze, szkołę dla rodziców, warsztaty tematyczne. Ze wsparcia skorzystały łącznie 832 osoby, w tym 351 uczniów, 298 rodziców i 183 nauczycieli.

DZIAŁALNOŚĆ DZIELNICOWA I SĄSIEDZKA

Niezwykle ważne dla budowania społeczeństwa obywatelskiego są działania wspierające aktywność na poziomie sąsiedztw i społeczności lokalnych. W Gdańsku funkcjonuje sieć domów i klubów sąsiedzkich, pełniących w społecznościach lokalnych funkcję integracyjną i odzwierciedlających niepowtarzalny charakter dzielnic, w których się znajdują. Podobnie jak w 2020 r. kluczową aktywnością domów i klubów sąsiedzkich w 2021 r. było wsparcie mieszkańców w trudnej pandemicznej sytuacji. Domy i kluby sąsiedzkie włączyły się w akcję #GdańskPomaga m.in. dystrybuując posiłki i środki ochrony osobistej.

Kontynuowane były fundusze inicjatyw lokalnych. Te innowacyjne narzędzia aktywizacji grup nieformalnych i organizacji pozarządowych, które chcą zorganizować projekt lub inicjatywę ukierunkowaną na rozwój społeczności, rozwijają się od 2013 r. i są skierowane do młodzieży, seniorów, innowatorów oraz grup sąsiedzkich. Pozwalają mieszkańcom się poznawać i korzystać nawzajem ze swojego potencjału i talentów sąsiadów, aby realizować projekty na rzecz lokalnej społeczności oraz uczestniczyć w szukaniu rozwiązań ważnych problemów społecznych.

> W 2021 r. utworzony został Fundusz Sportowo-Rekreacyjny. Jego celem jest promocja zdrowego stylu życia i podejmowania aktywności fizycznej wśród mieszkanek i mieszkańców Gdańska przy wykorzystaniu miejskiej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, np. przez organizację inicjatyw sportowych dla różnych grup mieszkańców czy realizację dzielnicowych inicjatyw sportowych, integrujących społeczność lokalną. Wsparcie finansowe otrzymały 102 projekty.

Gdańskie fundusze inicjatyw oddolnych w latach 2015–2021

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba inicjatyw realizowanych w ramach funduszy inicjatyw oddolnych ogółem		**127**	**137**	**300**	**280**	**310**	**300**	**309**
w tym:	w ramach funduszu senioralnego	80	66	67	99	81	103	72
	w ramach funduszu młodzieżowego	47	50	103	36	85	57	63
	w ramach funduszu Otwarty IKM	•	21	84	59	63	70	27
	w ramach funduszu sąsiedzkiego	•	•	40	78	72	64	32
	w ramach funduszu sportowo-rekreacyjnego	•	•	•	•	•	•	102
	w ramach funduszu innowacji społecznych	•	•	6	8	9	6	13*

• *Brak danych*
**w ramach Funduszu Innowacji Społecznych podano liczbę projektów, które otrzymały wsparcie merytoryczne*
Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, UMG.

GDAŃSKA KARTA MIESZKAŃCA

Gdańska Karta Mieszkańca (GKM) to innowacyjny projekt skierowany do mieszkańców, dzięki któremu mogą oni korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów projektu. Pod koniec 2021 r. konto w systemie gdańskiej Karty Mieszkańca posiadało ok. 256 tys. osób – o 19 tys. więcej niż rok wcześniej. W ciągu roku mieszkańcy skorzystali z 61 tys. bezpłatnych wejść z Gdańską Kartą Mieszkańca do obiektów kultury i atrakcji turystycznych (o 33% więcej niż w 2020 r.). Skorzystało z nich 43 tys. mieszkańców (o 15% więcej niż w 2020 r.). Niemal połowa (44%) bezpłatnych wejść przypadła na lipiec i sierpień. Liczba wejść rabatowych wyniosła ponad 35 tys. (7-krotnie więcej niż w 2020 r.), a liczba osób, które skorzystały z rabatów – 4 tys. (o 69% więcej niż w 2020 r.).

> W 2021 r. było 256 tys. zarejestrowanych użytkowników Gdańskiej Karty Mieszkańca.

System GKM jest nieustannie rozwijany i uzupełniany o nowe możliwości, dzięki czemu staje się zintegrowanym i spójnym systemem usług miejskich. Poza bezpłatnymi wejściami i rabatami użytkownicy mogą kupić bilet okresowy ZTM bezpośrednio na kartę; dla osób uprawnionych karta jest dokumentem potwierdzającym prawo do bezpłatnych przejazdów. Z kolei Pakiet Dostępności umożliwia użytkownikom GKM będącym osobami z niepełnosprawnością weryfikację przysługujących im uprawnień w wielu gdańskich obiektach tylko na podstawie GKM, bez konieczności okazywania jakichkolwiek innych dokumentów. Za pośrednictwem konta w systemie GKM można również głosować na projekty zgłoszone w ramach Budżetu Obywatelskiego. Użytkownicy GKM mogą korzystać z bezpłatnej aplikacji Jestem z Gdańska na urządzenia mobilne, która oferuje pełną funkcjonalność plastikowej karty.

W 2021 r. do listy partnerów gdańskiej Karty Mieszkańca dołączyły: spichlerz Błękitny Baranek, Kuźnia Wodna w Oliwie oraz NOMUS Nowe Muzeum Sztuki, oferujące użytkownikom bezpłatne wejście raz w roku. Rozpoczęto także prace nad integracją GKM z Kartą Dużej Gdańskiej Rodziny oraz Metropolitalną Kartą do Kultury.

W maju 2021 r. uruchomiono akcję #ODKRYWAMGDAŃSK – „Zostań turystą we własnym mieście" z Kartą Mieszkańca. Za każde bezpłatne wejście z kartą do partnerów TOP były przyznawane punkty wymieniane na nagrody. Do końca akcji punkty zgromadziło 38 588 osób. W czerwcu 2021 r. Gdańska Organizacja Turystyczna

rozpoczęła cykl bezpłatnych spacerów z przewodnikami dla użytkowników Karty Mieszkańca. Do końca września 2021 r. łącznie 1028 osób zapisało się na 39 spacerów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Zwiększenie potencjału rozwojowego społeczności lokalnych, rodzin i osób

- **Model Integracji Imigrantów** – określa politykę miasta wobec nowych mieszkanek i mieszkańców pochodzących z różnych regionów świata. Umożliwia imigrantom lepszą integrację w ramach warunków społecznych, prawnych i kulturowych, jest szansą na wykorzystanie ich potencjału dla rozwoju Gdańska. Działania realizowane w 2021 r. to m.in.:
    - **Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek (CWII)** – kontynuowało działalność, zapewniając porady konsultantów pobytowych, prawnika, wsparcie w realizacji ustawowych programów integracyjnych dla uchodźców, realizując bezpłatne lekcje języka polskiego, wspierało także działania z zakresu wdrażania modelu;
    - **Punkt Pomocy Cudzoziemcom** w Gdańskim Urzędzie Pracy, a także 4. edycja konkursu na Pracodawcę Przyjaznego Cudzoziemcom (GUP);
    - kampania **„Łączy nas Gdańsk"** w mediach społecznościowych;
    - program **rezydencji kulturalnej ICORN**;
    - program **Gdańsk Lab**, skierowany do dzieci z doświadczeniem migracji, w którym prowadzono zajęcia integracyjno-edukacyjne – przyczynił się do lepszej integracji uczniów i uczennic oraz podniesienia ich aktywności obywatelskiej i włączania się w inne działania prowadzone w Gdańsku;
    - platforma współpracy na rzecz integracji i migracji w ramach **Unii Metropolii Polskich**;
    - zatrudnienie dodatkowej **koordynatorki ds. dzieci z doświadczeniem migracyjnym** ze społeczności migranckiej;
    - kolejna edycja **świetlicy letniej dla dzieci** proszących o datki, zagrożonych bezdomnością lub wykluczeniem społecznym;
    - program **„Łatwo mówić"**, którego zadaniem jest rozwinięcie kompetencji językowych obcokrajowców mieszkających w Gdańsku;
    - we współpracy z **Centrum Praw Kobiet –** wsparcie psychologiczne w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim oraz bezpieczne schronienie dla matek z dziećmi będących ofiarami przemocy;
    - kompleksowe **wsparcie dla rodzin romskich** zamieszkujących w Gdańsku;
    - wsparcie inicjatyw **mniejszości narodowych i etnicznych oraz Kaszubów**;
    - kolejna edycja „**CZEŚĆ! Programu dla nowych mieszkańców i mieszkanek"** – dla nowo przybyłych do Gdańska imigrantów.
- **Kampania społeczna „Bądź dla innych"** – Gdańsk jako pierwsze miasto dołączył do kampanii zorganizowanej przez Grupę Granica, czyli koalicję organizacji pozarządowych pomagających uchodźcom. Celem kampanii było uwrażliwienie mieszkańców na sytuację migrantów na granicy polsko-białoruskiej. Plakaty i informacje o kampanii pojawiły się m.in. na przystankach oraz w pojazdach komunikacji miejskiej.
- **Model na rzecz Równego Traktowania** – program skierowany do wszystkich gdańszczanek i gdańszczan, którzy doświadczają dyskryminacji i gorszego traktowania wynikającego z cech tożsamości. Ma służyć budowaniu bardziej przyjaznego i bezpiecznego Gdańska dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy stopnia sprawności. W 2021 r. przeprowadzono następujące działania:
    - wdrożono rozszerzoną listę pomocniczą dotyczącą **dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej, cyfrowej oraz społecznej** dla organizacji pozarządowych składających oferty w konkursach w obszarze działalności pożytku publicznego, która pomaga zaplanować projekty zgodnie z zasadami dostępności; wątkom dotyczącym dostępności przypisano również wysoką punktację w ocenie merytorycznej, a opisanie standardu minimum dostępności (zgodnie z ustawą o jej zapewnieniu) stało się obowiązkowe dla organizacji pozarządowych;
    - realizowano **20 projektów społecznych** na podstawie ofert na realizację przez organizacje pozarządowe zadania publicznego w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka,

równych praw kobiet i mężczyzn oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych, w które bezpośrednio zaangażowanych było ok. 3 tys. osób; projekty te spełniały cele i rekomendacje modelu m.in. przez takie działania, jak:

- kontynuacja działalności **Gdańskiego Centrum Równego Traktowania** – bezpłatnego wsparcia dla osób doświadczających dyskryminacji lub przemocy motywowanej uprzedzeniami,
- **wsparcie prawne, psychologiczne i socjalne** dla kobiet doświadczających przemocy ze względu na płeć, **szkolenia** dotyczące rozpoznawania przemocy ze względu na płeć, skierowane do pracowników socjalnych, grup rozwojowych i wzmacniających osoby LGBT, grup wsparcia dla osób doświadczających mobbingu,
- cykl **mentoringu** dla kobiet pracujących w branży morskiej, cykl **coachingu** dla matek powracających na rynek pracy, warsztaty wzmacniające **kompetencje wychowawcze** rodziców, działania na rzecz **godzenia życia rodzinnego i zawodowego**, w tym na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne,
- **cykl debat** dotyczących ideologii i radykalizmów,
- **działania integrujące** społeczności należące do mniejszości narodowych i etnicznych,
- gala **Gdańskiej Nagrody Równości** za działalność na rzecz praw człowieka w 2020 r.

- **Działania na rzecz seniorów** – programy, projekty i działania integrujące oraz wspierające aktywność seniorów, w tym m.in.:
  - wspierające aktywność – m.in. **Gdański Fundusz Senioralny** (konkurs dla grup nieformalnych oraz dla organizacji pozarządowych), wydarzenia w ramach **Gdańskich Dni Seniora 2021** (w tym projekt **„Aktywni z wiekiem"** – cykl bezpłatnych zajęć o charakterze aktywizująco-edukacyjnym, czyli szkoleń i warsztatów dla seniorów w dzielnicach Gdańska, spotkania o tematyce związanej z działaniami podejmowanymi przez miasto, m.in. na temat budżetu obywatelskiego, edukacji obywatelskiej, Koperty Życia, warsztaty obsługi smartfonów, tajników kaligrafii i piśmiennictwa, dietetyki oraz zajęcia taneczne), **Festiwal Pracy i Aktywności Seniora 2021**, konkursy **„Aktywni Seniorzy 2021"** oraz **Pomorska Olimpiada Wiedzy Obywatelskiej „Senior Obywatel"**;
  - integrujące środowisko seniorów – np. **Parada Seniora** (od 2018 r.) otwierająca obchody Gdańskich Dni Seniora 2021 (wydarzenie promujące obecność osób starszych w przestrzeni publicznej oraz ich aktywny udział w życiu społecznym, budowanie więzi międzypokoleniowych, propagowanie wiedzy na temat dostępnych form pomocy w sytuacjach kryzysowych oraz zwrócenie uwagi na problem pozbawiania godności i należytego szacunku ze względu na wiek);
  - **z zakresu profilaktyki zdrowotnej** – np. kontynuacja projektu „Trzeci Wiek w Zdrowiu", „Koszyk Edukacyjny – Zdrowie Seniora", "Gdańska Koperta Życia", Gdański Samorządowy System Teleopieki Domowej;
  - z zakresu bezpieczeństwa – kontynuowano współpracę z Polskim Towarzystwem Psychologicznym w ramach akcji **„Bezpieczny Senior na drodze"** w zakresie promocji badań refleksu, uwagi i koordynacji ruchowej dla osób 60+; współpraca z **Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych**; kontynuacja współpracy z Warszawskim Instytutem Bankowości oraz Związkiem Banków Polskich w ramach Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy pn. **„Edukacja ekonomiczna dzieci, młodzieży, studentów i seniorów – współpraca sektora finansowego z jednostkami samorządu terytorialnego"**;
  - z zakresu aktywności artystycznej osób starszych – m.in. **V Gdański Konkurs Poetycki oraz** koncert galowy w ramach projektu **„Benefis Dojrzałości"**, Gala Aktywności Senioralnych – koncert połączony z wystawą prac plastycznych seniorów;
  - wspierające aktywność fizyczną osób starszych – projekt Gdańskiego Ośrodka Sportu **„Aktywni z wiekiem"**, zajęcia sportowe organizowane w ramach środków z Gdańskiego Funduszu Senioralnego;
  - komunikacyjno-informacyjne:
    - przygotowanie **„Informatora dla Seniorów 2021"**, zawierającego informacje oraz oferty dla osób starszych, ich opiekunów i rodzin,
    - projekt **Telewizja Senior** – kanał wideo, osadzony w przestrzeni internetu, którego misją jest niesienie informacji seniorom, uruchomiony w 2020 r. jako odpowiedź na

sytuację przymusowej izolacji seniorów; projekt kontynuowany w 2021 r. w ramach cyfrowych Gdańskich Dni Seniora w połączeniu z Multimedialnym Informatorem Senioralnym (senior.gda.pl) był działaniem służącym sieciowaniu istotnych informacji i zapewnieniu zróżnicowanych kanałów informacyjnych dla seniorów,

- szkolenie cyfrowe dla seniorów, dające szansę poprawy komunikacji między członkami Rady Seniorów oraz liderami grup nieformalnych a Urzędem Miejskim, jak również umożliwienia prowadzenia prac Rady z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa jej członków w sytuacji koniecznych „lockdownów";

- Złota rączka dla seniora – bezpłatne drobne usługi naprawcze dla osób powyżej 70. roku życia, które nie mogą lub nie potrafią samodzielnie dokonać naprawy; wykonano 1137 usług naprawczych w ramach 896 zleceń dla 860 osób;
- Centrum Pracy Seniorek i Seniorów – filia Gdańskiego Urzędu Pracy świadcząca usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, ukierunkowana na aktywizację zawodową dojrzałych mieszkańców Gdańska; w 2021 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 329 osób, co pozwoliło na rozbudowanie bazy danych do 1833 seniorów; mimo negatywnego wpływu pandemii COVID-19 (zawieszenie bezpośredniej obsługi klientów do 31.05.2021 r.) 137 klientów Centrum podjęło pracę.

- Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego – w 2021 r. zrealizowano 28 zadań i objęto działaniami ok. 47 tys. osób, z których blisko 3,5 tys. otrzymało bezpośrednie wsparcie psychologiczne (psychoterapię, terapię indywidualną, terapię grupową). Budowanie świadomości społecznej nt. osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi oraz migrantów jako zagrożonych wykluczeniem społecznym odbywa się także dzięki działaniom informacyjno-edukacyjnym wpływającym na proces asymilacji tych osób w społeczeństwie. Jednym z działań projektu „Jestem" był warsztat „Psychologiczne konsekwencje migracji u dzieci i młodzieży. Jak nauczyciel może wspomóc rodzinę migracyjną?", w którym wzięło udział 5 nauczycieli. W ramach kampanii „Gdańska Akademia Rodzica", skoncentrowanej na wzmacnianiu kompetencji rodzicielskiej, odbyła się seria pogadanek psychoedukacyjnych dla rodziców i opiekunów, uwrażliwiających ich na potrzeby i problemy dzieci w różnych sferach.
- Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi – projekt zakończony w 2020 r. W 2021 r. w ramach utrzymania trwałości prowadzono Specjalistyczny Dom Samopomocy (ul. Nowe Ogrody 35), mieszkania wspomagane (ul. Strzelecka, ul. Górka), Klub Integracji Społecznej (ul. Nowe Ogrody 35).
- Testowanie gdańskiego modelu wsparcia dorosłych osób z autyzmem (OzA) – projekt, który oferuje kompleksową, wielodyscyplinarną i zindywidualizowaną pomoc przez zapewnienie dostępu do szerokiego wachlarza usług społecznych, zawodowych, edukacyjnych i medycznych dla dorosłych osób z autyzmem (OzA) i niepełnosprawnością intelektualną zamieszkujących na terenie Gdańska, a ponadto osób z ich otoczenia oraz przedstawicieli podmiotów, instytucji i organizacji realizujących wsparcie. Testowanie modelu rozpoczęto w 2019 r., a do końca 2021 r. wsparciem objęto 73 dorosłe osoby z autyzmem, 82 osoby z ich otoczenia oraz 165 specjalistów.
- Gdańskie Fundusze – to mechanizm, którego zadaniem jest pobudzanie aktywności społecznej gdańszczanek i gdańszczan oraz zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w inicjatywy podejmowane na rzecz szeroko pojętego dobra wspólnego dziejącego się w konkretnych dzielnicach miasta. W 2021 r. działało 6 funduszy: senioralny, młodzieżowy, sąsiedzki, sportowo-rekreacyjny, innowacji społecznych oraz Otwarty IKM. W 2021 r. zwiększona została kwota dofinansowania z 500 do 700 zł na zadania realizowane przez grupy nieformalne i z 5 do 7 tys. zł dla organizacji pozarządowych. W ramach gdańskich funduszy wsparcie otrzymało 309 projektów. Dzięki Funduszowi Innowacji Społecznych INNaczej mieszkańcy i mieszkanki Gdańska mogą uzyskać dofinansowanie w kwocie 10 tys. zł na realizację innowacyjnego projektu społecznego. Otrzymują również kompleksowe wsparcie w postaci konsultacji ze specjalistami, szkoleń czy działań mentoringowych.
- Domy i kluby sąsiedzkie – to działające na rzecz lokalnych społeczności centra aktywizujące mieszkańców i organizujące szereg wydarzeń, głównie o charakterze dzielnicowym, np. zajęcia dla młodzieży czy seniorów. Podobnie jak w 2020 r. kluczową aktywnością domów i klubów sąsiedzkich było wsparcie mieszkańców w trudnej pandemicznej sytuacji. Domy i kluby sąsiedzkie włączyły się w akcję #GdańskPomaga, m.in. dystrybuując posiłki i środki ochrony osobistej. W 2021 r. przy współpracy MOPR z organizacjami pozarządowymi organizowano działania w domu sąsiedzkim

„Zakopianka", uruchomiono wiele zajęć aktywizujących mieszkańców z różnych grup wiekowych. W 2021 r. na terenie Gdańska funkcjonowało 17 domów sąsiedzkich i 5 klubów sąsiedzkich.

- **Akcja Zima i Akcja Lato** – to oferta zajęć dla dzieci i młodzieży w okresach wolnych od nauki szkolnej. Podczas ferii zimowych ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną w kraju i w związku z wydawanymi rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej miasto nie organizowało wypoczynku w placówkach oświatowych. W czasie wakacji zajęcia dla dzieci organizowało 68 gdańskich szkół. Dodatkowe atrakcje przygotowały miejskie instytucje kultury, Gdański Ośrodek Sportu i Pałac Młodzieży. Organizacją zajęć dla najmłodszych zajęły się instytucje miejskie oraz organizacje pozarządowe.
- **Karta Dużej Gdańskiej Rodziny** – ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i pozytywnego jej wizerunku, umacnianie oraz wspieranie rodzin wielodzietnych przez większą dostępność skierowanych do nich usług, a także zwiększanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z tych rodzin. Umożliwia bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej oraz zapewnia ulgi w ofercie miejskich instytucji i podmiotów zewnętrznych. W 2021 r. wydano 1471 nowych kart. W sumie z Karty Dużej Gdańskiej Rodziny w 2021 r. skorzystało 17 977 osób.
- **Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie** dla osób w trudnej sytuacji życiowej i potrzebujących wsparcia – porady świadczone były w 19 punktach, w tym w 5 punktach udzielano porad obywatelskich.
- **Rewitalizacja gdańskich dzielnic** – w 2021 r. w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji kontynuowano działania społeczne, których celem była integracja mieszkańców i poprawa jakości współużytkowanej przestrzeni. Miały one formę m.in. animacji społeczności lokalnych oraz konsultacji i interwencji, ponadto były ukierunkowane na zadbanie o wspólną przestrzeń. Warunki pandemii oraz powiązane z nimi obostrzenia, wymuszały pracę zdalną w ramach projektów lub częściowe zawieszenie zajęć, co wpłynęło na frekwencję. W sumie w działaniach aktywny udział wzięło 250 przedstawicieli społeczności lokalnych. Ponadto kontynuowano zadania inwestycyjne związane z adaptacją lub budową lokali świadczących usługi społeczne: w grudniu 2021 r. swój nowy lokal przejęło Towarzystwo Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko", które prowadzi placówkę wsparcia dziennego na Dolnym Mieście, zakończono modernizację Ratusza Oruńskiego i jego adaptację na cele społeczne, rozpoczęto budowę domu sąsiedzkiego przy ul. Dworcowej 11 oraz rozpoczęto modernizację budynku przy ul. Styp-Rekowskiego 16 na cele domu sąsiedzkiego oraz Centrum Wsparcia Rodziny. Kontynuowano działania w Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin przy ul. Radnej 3/2 (Dolne Miasto), Centrum Wsparcia Seniora przy ul. Biskupiej 4 (Biskupia Górka) oraz Youth Point w lokalu przy ul. Na Zaspę 53 (Nowy Port) na potrzeby świadczenia usług społecznych skierowanych do młodzieży. W odnowionym Klubie Aktywnego Mieszkańca przy ul. Floriańskiej 3 (Nowy Port) prowadzono projekt Centrum Wsparcia Rodzin. Obiekty te oferują w sumie zajęcia stałe dla 460 uczestników i pojedyncze zajęcia dla 135 uczestników.

Udział mieszkańców w zarządzaniu miastem

Gdańsk, jako miejsce otwarte na innych, wrażliwe na słabszych i potrzebujących, jest także miastem ludzi odpowiedzialnych społecznie, aktywnych, zrzeszających się, potrafiących działać wspólnie na rzecz sąsiedztw, lokalnych społeczności, regionu i kraju. Aktywność obywatelska to niezwykle ważny aspekt życia miasta; zaangażowanie mieszkańców jest bowiem gwarancją efektywnego diagnozowania problemów i identyfikowania sposobów ich rozwiązań oraz podejmowania decyzji najlepszych dla lokalnej społeczności. Aktywność obywatelska to zarówno działania nieformalnych grup mieszkańców, udział w wyborach, działalność rad dzielnic, jak i współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi, Budżet Obywatelski czy procesy partycypacyjne – tworzące przestrzeń do wspólnego zarządzania miastem.

> 81% mieszkańców deklarowało w 2021 r. zainteresowanie działalnością władz miasta.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Uczestnictwo mieszkańców w procesach partycypacyjnych – zarówno służących konsultowaniu licznych spraw związanych z działalnością miasta, jak i tworzących przestrzeń dla współdecydowania o konkretnych rozwiązaniach – jest ważnym elementem budowania społeczeństwa obywatelskiego, ludzi aktywnych, gotowych do działania. Współpraca z mieszkańcami co roku zawiera stałe elementy, jak np. Budżet Obywatelski, ale też kształtuje się dynamicznie i dostosowuje do wzajemnych potrzeb.

> Do największych procesów konsultacyjnych realizowanych w 2021 r. zaliczyć można konsultacje dotyczące: statutów dzielnic Gdańska, parku kulturowego, parku Południowego, Młodego Miasta oraz zmian Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus.

RADY DZIELNIC

Ważna dla budowania społeczeństwa obywatelskiego i angażowania się mieszkańców w sprawy lokalne jest działalność rad dzielnic. W 2021 r. rady funkcjonowały we wszystkich 35 dzielnicach. Działało w nich 567 radnych. Skupiając się na działaniach lokalnych, rady złożyły wnioski o dofinansowanie 588 projektów na łączną kwotę ponad 5,1 mln zł. Środki te przeznaczono na sfinansowanie inwestycji w dzielnicach oraz projektów wspomagających mieszkańców.

> 41% mieszkańców deklarowało w 2021 r. zainteresowanie działalnością rady dzielnicy.

Działalność rad dzielnic w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba złożonych przez rady dzielnic wniosków o dofinansowanie projektów	390	464	530	543	776	587	588
Środki wykorzystane przez rady dzielnic (zł)	1 588 986	1 648 897	1 843 741	1 862 041	4 306 518	4 186 966	5 106 560

Źródło: Biuro ds. Rad Dzielnic i Współpracy z Mieszkańcami, UMG.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Zwiększenie roli mieszkańców, organizacji, instytucji i innych podmiotów w kreowaniu polityk miejskich

- **Konsultacje społeczne** – procesy, prowadzone przez miasto i instytucje miejskie, polegające na opiniowaniu oraz uzgadnianiu prowadzonych działań bezpośrednio z mieszkańcami. W 2021 r. część procesów konsultacyjnych odbywała się w formule *online*. Ogółem przeprowadzono 138 procesów o charakterze konsultacyjnym i partycypacyjnym. Najważniejsze z nich były:
    - konsultacje zmian statutów dzielnic Gdańska;
    - warsztaty poświęcone wypracowaniu zmian dokumentu pn. „Gdańsk 2030 Plus Strategia Rozwoju Miasta";
    - konsultacje społeczne nt. parku kulturowego;
    - „Młode Miasto – przyszłość dzielnicy" – nakreślenie kierunków rozwoju obszaru Młodego Miasta;
    - „Park Południowy – zaplanujmy go razem!" – zbadanie oczekiwań mieszkańców odnoście do przyszłego kształtu parku Południowego; w ramach konsultacji zrealizowano punkty konsultacyjne, warsztaty i spacery; z konsultacji zostaną przygotowane wnioski do ewentualnych zmian planów miejscowych.

  Dodatkowo odbywały się procesy z elementami konsultacji, np. spotkania konsultacyjne dotyczące próby wypracowania koncepcji organizacji i modernizacji ul. Myśliwskiej, spotkania informacyjno-

konsultacyjne wspólnie dotyczące inwestycji PPP na Dolnym Mieście czy warsztaty służące wypracowaniu we współpracy z mieszkańcami „Poradnika projektowania uniwersalnego".

- Budżet Obywatelski – w 2021 r. odbyła się dziewiąta edycja BO. Mimo trwającej pandemii udało się dotrzymać wszystkich założonych terminów. Zgłaszanie projektów trwało od 19 kwietnia do 16 maja, a głosowanie odbywało się w dniach 4–18 października. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców padł kolejny rekord. Zgłoszono aż 674 projekty, z czego 387 przeszło do głosowania. W tym roku do dyspozycji mieszkańców było ponad 20 mln zł (w tym ponad 3,5 mln zł przeznaczono na Zielony Budżet Obywatelski), które rozdysponowano na 121 projektów (w tym 70 dzielnicowych, 40 dzielnicowych zielonych, 4 ogólnomiejskie oraz 7 ogólnomiejskich zielonych). Ponownie dużym zainteresowaniem cieszył się Zielony Budżet Obywatelski. Projekty „zielone" można było zgłaszać w 5 kategoriach: nasadzenia i pielęgnacja roślinności na terenach zieleni miejskiej, nowe przestrzenie zielone, budowa ogrodów deszczowych, renowacja i modernizacja zagospodarowania istniejących terenów zieleni oraz działania ekologiczne. Mimo utrudnień związanych z pandemią udało się zorganizować pracę punktów do głosowania rozmieszczonych na terenie Gdańska. Lżejszy przebieg pandemii pozwolił również na powrót do organizacji mobilnych punktów. Wśród głosujących znalazło się 24 199 kobiet oraz 18 991 mężczyzn, co daje nam łączną liczbę 43 190 mieszkańców oraz frekwencję na poziomie 9,89 %.
- Spacery prezydent w dzielnicach – w 2021 r. zostało zorganizowanych szereg spotkań z radami dzielnic, w tym 13 spacerów w dzielnicach: Aniołki, Brzeźno, Krakowiec-Górki Zachodnie, Młyniska, Kokoszki, Matarnia, Rudniki, Siedlce, Zaspa-Rozstaje, Przymorze Wielkie, Wyspa Sobieszewska, Śródmieście i Wrzeszcz Górny. W czasie spacerów z udziałem radnych dzielnicowych i przedstawicieli Urzędu oraz jednostek miejskich poruszanych jest szereg tematów ważnych dla mieszkańców, podejmowane są decyzje dotyczące rozwiązywania zgłaszanych problemów. Przykładowymi efektami spacerów są: remont schodów na Siedlcach, postawienie ławek w Aniołkach czy nowa koncepcja parku na Zaspie.
- Inne spotkania z mieszkańcami i radami dzielnic – odbyło się 7 Kolegiów Przewodniczących Zarządów Dzielnic z udziałem prezydent lub zastępców. Są to spotkania służące wymianie wzajemnej informacji, rozmowie na konkretne tematy poświęcone problematyce dzielnic. Prowadzone były procesy konsultacyjne i spotkania *online* poświęcone konkretnemu tematowi, np. nowej szkole w dzielnicy Piecki-Migowo, czy spotkania z mieszkańcami Dolnego Miasta w ramach prowadzonej inwestycji partnerstwa publiczno-prywatnego na tym obszarze.
- Rady społeczne – szereg rad opiniujących i doradczych działających w mieście. W 2021 r. działały w Gdańsku następujące rady:
    - Gdańska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;
    - Gdańska Rada Sportu;
    - Gdańska Rada ds. Równego Traktowania;
    - Rada Imigrantów i Imigrantek;
    - Gdańska Rada Zdrowia Publicznego (bez spotkań w 2021 r.);
    - Rada Kultury Gdańskiej;
    - Powiatowa Rada Rynku Pracy w Gdańsku;
    - Światowa Rada Bursztynu;
    - Gdańska Rada Działalności Pożytku Publicznego;
    - Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych;
    - Młodzieżowa Rada Miasta Gdańska;
    - Rada Seniorów w Gdańsku;
    - Komitet Rewitalizacji;
    - Rada Programowa Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (w procesie łączenia z Gdańską Radą Zdrowia Publicznego);
    - Gdańska Rada ds. Rozwoju Wolontariatu.
- Rady dzielnic – mimo ograniczonych możliwości podejmują szereg inicjatyw na rzecz swoich mieszkańców. Ponad 5 mln zł ze środków przeznaczonych na działalność w dzielnicach radni przekazali na sfinansowanie drobnych inwestycji w dzielnicach oraz projektów wspomagających mieszkańców.

Wolontariat

Wolontariat to ważny wymiar społecznej działalności. Nie tylko rozwiązuje problemy społeczne i służy rozwojowi solidarności międzyludzkiej, lecz także wpływa pozytywnie na aktywizację mieszkańców. Dla wielu osób jest ścieżką samorealizacji i rozwoju osobistego. Na przestrzeni ostatnich lat wolontariat w Gdańsku znacznie się rozwinął i stał się sposobem na włączanie mieszkańców w aktywność społeczną. W 2021 r. w związku z trwającą pandemią COVID-19 charakter i zakres działań wolontariackich podlegały wielu ograniczeniom bądź zmianom spowodowanym m.in. ogólnopolskimi przepisami związanymi z bezpieczeństwem i próbą zapobiegania rozprzestrzenianiu się koronawirusa.

> W 2021 r. powołana została Gdańska Rada ds. Rozwoju Wolontariatu. W jej skład wchodzą przedstawiciele miejskich instytucji oraz organizacji pozarządowych. Celem rady jest planowanie działań w związku z przyznaniem miastu tytułu Europejskiej Stolicy Wolontariatu Gdańsk 2022.

Rok 2021 to przede wszystkim czas intensywnych przygotowań oraz planowania przyszłych działań związanych z uzyskaniem przez Miasto Gdańsk, przyznawanego przez Centrum Wolontariatu Europejskiego w Brukseli, prestiżowego tytułu Europejskiej Stolicy Wolontariatu w roku 2022. W ramach przygotowań Prezydent Miasta Gdańska powołała Radę ds. Rozwoju Wolontariatu. Rada odpowiedzialna była za przygotowanie koncepcji oraz rekomendacji do stworzenia konkursu, który ma na celu wyłonienie operatora działań obchodów ESW. Dodatkowo zorganizowano warsztaty i szkolenia mające przygotować organizacje i instytucje miejskie do działań w 2022 r., a także wypracować hasło Europejskiej Stolicy Wolontariatu Gdańsk 2022.

Wiodącym organizatorem wolontariatu w mieście jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku (RCWG), którego działalność ma na celu upowszechnienie idei pracy nieodpłatnej na rzecz organizacji, instytucji i osób prywatnych oraz kompleksowe wspomaganie osób zainteresowanych taką aktywnością. Działalność biura polega na współpracy z wolontariuszami, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi z Gdańska, w której RCWG odgrywa rolę pośrednika między osobami (instytucjami) chcącymi angażować wolontariuszy a chętnymi do podjęcia takiej aktywności. Biuro oferuje wolontariat systematyczny, akcyjny oraz tzw. e-wolontariat. Oferty rozpowszechnia za pomocą różnych kanałów informacyjnych – przede wszystkim umieszcza je w bazie ofert wolontariackich na swoim portalu internetowym (wolontariagdansk.pl) oraz w pierwszej w Polsce aplikacji do pośrednictwa wolontariatu (WolontariAPP). Prowadzone są szkolenia dotyczące wolontariatu (także w zakresie zarządzania nim) oraz punkt doradztwa dla organizacji/instytucji. Biuro ma również za zadanie promować idee wolontariatu jako narzędzia aktywizacji społecznej i zawodowej.

Liczba wolontariuszy podejmujących wolontariat przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku w latach 2015–2021

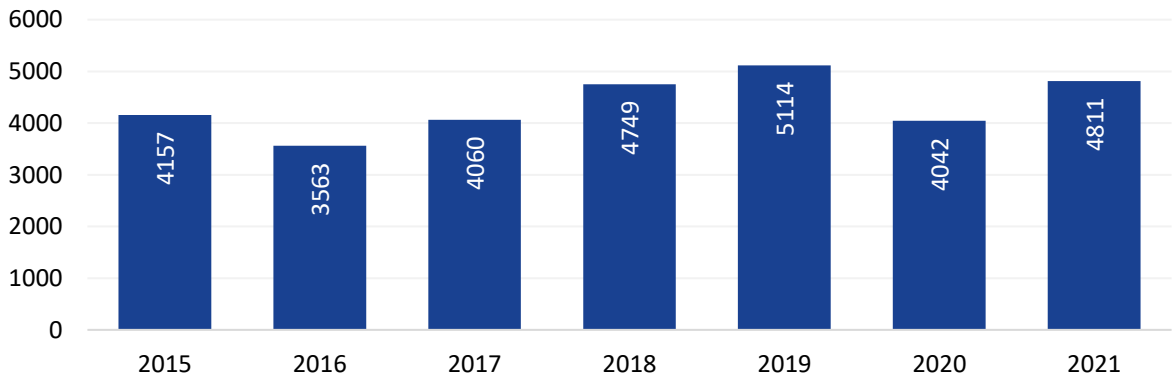

Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku.

Do podejmowania wolontariatu na rzecz potrzebujących osób i rodzin zachęca Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. We współpracy z tą jednostką mieszkańcy mogą angażować się w działania m.in. na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami, rodzin, które mają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzieci i młodzieży z trudnościami w nauce czy młodych osób zaczynających samodzielne dorosłe życie. Rozwijany jest również program wolontariatu pracowników Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Zwiększenie roli wolontariatu jako aktywności obywatelskiej

- **Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku** (RCW) – kluczowy podmiot zajmujący się organizacją wolontariatu w Gdańsku. Prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa i organizacji wolontariatu dla innych podmiotów. W 2021 r. dzięki RCW wolontariat podjęło 4811 osób.
- **Partnerstwo na rzecz Rozwoju Wolontariatu** – platforma współpracy środowisk zajmujących się wolontariatem, która ułatwia wspólne podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju wolontariatu w Gdańsku. Głównym efektem prac Partnerstwa w 2021 r. było opracowanie koncepcji i zrealizowanie Gdańskiego Tygodnia Wolontariatu 2021, w tym gali Aktywni w Mieście.
- **Gdański Tydzień Wolontariatu** – partnerska inicjatywa Regionalnego Centrum Wolontariatu w Gdańsku, Miasta Gdańska oraz gdańskich organizacji pozarządowych i instytucji publicznych, która zawiązała się w związku z Międzynarodowym Dniem Wolontariusza obchodzonym na całym świecie 5 grudnia. Jest to przede wszystkim święto gdańskich wolontariuszy, a ponadto cykl różnorodnych wydarzeń adresowanych do wszystkich mieszkańców Gdańska. Inicjatywa ma na celu docenienie i integrację gdańskiego środowiska wolontariuszy, promocję idei wolontariatu wśród gdańszczan i gdańszczanek oraz upowszechnianie wiedzy o działaniach i akcjach organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i przedsiębiorców, w które w ciągu całego roku angażują się wolontariusze. Głównymi wydarzeniami obchodów Tygodnia Wolontariatu jest Parada Wolontariuszy oraz Gala Wolontariatu Aktywni w Mieście. W 2021 r. odbyła się ona w Europejskim Centrum Wolontariatu. Wręczone zostały nagrody w kategoriach: Wolontariusz Roku (laureatem został Leszek Jenek), Koordynator Roku (laureat: Grzegorz Kwiatkowski), Rodzina Wolontariacka Roku (Daria i Robert Pomirscy), Grupa Wolontariacka Roku (Grupa Pomagamy Nie Ziewamy), Organizacja Przyjazna Wolontariuszom (Fundacja Hospicyjna).
- **Lokalne centra wolontariatu** – miejsca pośrednictwa wolontariatu na poziomie lokalnych społeczności, nastawione na animację społeczności i tworzenie środowiska do rozwoju wolontariatu lokalnego. W 2021 r. działało w Gdańsku 5 lokalnych centrów (na Stogach, w Nowym Porcie, na Oruni Dolnej, Biskupiej Górce i Dolnym Mieście).
- **Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018–2030 – Korpus Solidarności** – inicjatywa, której celem jest wypracowanie i wdrożenie rozwiązań zachęcających obywateli do systematycznego i długoterminowego angażowania się w wolontariat oraz ułatwiających im to. Na terenie województwa pomorskiego realizowana jest przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku we współpracy z Regionalnym Centrum oraz Pomorską Siecią Organizacji i w partnerstwie z Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. W 2021 r. w ramach Korpusu Solidarności m.in. stworzono i przeprowadzono i Pomorskie Forum Wolontariatu. Forum poświęcone było tematowi wolontariatu młodzieżowego w województwie pomorskim.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku** – w ramach programu pracownicy UMG uczestniczyli w licznych wydarzeniach oraz włączali się aktywnie do ogólnopolskich i ogólnomiejskich akcji, takich jak liczenie pieniędzy podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, organizacja zbiórek („OtuliMy" – zbiórka włóczek, drutów i szydełek oraz zbiórka artykułów higienicznych dla kobiet w kryzysie bezdomności), akcja „Zaopiekuj się ogródkiem" czy robienie paczek wielkanocnych dla seniorów, podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Przeprowadzono akcję promującą oddawanie krwi oraz akcję zachęcającą do spędzania czasu z uczestnikami powstania warszawskiego. Pracownicy uczestniczyli w biegach charytatywnych. Przeprowadzono również ankietę wśród pracowników mającą na celu poznanie ich preferencji dotyczących działań wolontariackich oraz przygotowanie planu działań wolontariatu pracowniczego na przyszłe lata. W ramach wolontariatu kompetencyjnego zostały uruchomione porady prawne i warsztaty z obsługi podstawowych narzędzi cyfrowych. Ponadto pracownicy UMG wspierali działania Sanepidu związane z pandemią COVID-19.
- **Termosfera dla szkolnych kół wolontariatu** – nowatorska forma rozwoju wolontariatu szkolnego, która opiera się na wprowadzeniu elementów grywalizacji do działań wolontariackich. Uczniowie szkół podstawowych wykonują w grupach misje i zadania, dzięki którym otrzymują punkty i rywalizują ze sobą. W 2021 r. brało udział 219 uczniów i uczennic z 20 szkół. W ramach zadania odbyły się również spotkania informacyjne w 22 szkołach, w których wzięło udział 275 osób. Spotkania dotyczyły możliwości, jakie daje wolontariat; odpowiadały na pytania: w jaki sposób dołączyć do wolontariatu miejskiego, jakie są prawa i obowiązki wolontariusza, jakie są rodzaje wolontariatu? Spotkania były

prowadzone także przez wolontariuszy zagranicznych, którzy wspierają na co dzień pracę zespołu Regionalnego Centrum Wolontariatu w Gdańsku w ramach programu Europejski Korpus Solidarności. W listopadzie zorganizowano i Forum Wolontariatu Szkolnego – całodniowe wydarzenie poświęcone aktywności wolontariackiej w szkole, w którym wzięło udział 43 uczniów i uczennic wraz z 23 nauczycielami.

- **Projekty z zakresu wolontariatu prowadzone przez pomoc społeczną** – w 2021 r. ok. 1,5 tys. klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie skorzystało ze wsparcia ponad 1,2 tys. wolontariuszy. Podpisano 137 porozumień z wolontariuszami, którzy regularnie pomagali dzieciom w nauce, robili zakupy, wspierali seniorów. Wolontariusze uczestniczyli w organizacji wielu akcji, m.in. w projekcie „koszyczek dla seniora" – wsparcie 171 seniorów i osób z niepełnosprawnościami w okresie przedświątecznym; przygotowanie przez pracowników firm, organizacje oraz osoby prywatne 235 paczek świątecznych dla seniorów, przygotowanie pakietów higienicznych dla 73 kobiet doświadczających bezdomności. Po raz 10. zorganizowano finał akcji „Każdy może pomóc", który był obsługiwany przez wolontariuszy z wolontariatu pracowniczego UMG, harcerzy, licealistów i studentów – w ramach akcji stworzono 600 paczek dla dzieci i młodzieży.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wiele działań podejmowanych w Gdańsku na rzecz mieszkańców jest zlecana przez miasto do realizacji organizacjom pozarządowym. Współpraca z sektorem pozarządowym rozwija się od wielu lat i jest jednym z priorytetów działalności Miasta Gdańska w obszarze społecznym. Główne cele strategiczne współpracy z organizacjami to wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i budowanie partnerskich relacji miedzy samorządem a zorganizowanymi grupami mieszkańców.

Dokumentem określającym cele, obszary i formy współpracy w 2021 r. był, tak jak w latach poprzednich, roczny Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi. Celem programu było wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych przez podnoszenie kompetencji ich liderów i osób w nich działających, wspieranie integracji sektora oraz podnoszenie jakości komunikacji międzysektorowej. W 2021 r. współpraca realizowana była w 23 obszarach, takich jak np. pomoc społeczna, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, działania z zakresu kultury, ochrony i promocji zdrowia, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

> Na współpracę finansową w trybach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie o zdrowiu publicznym przekazano organizacjom pozarządowym z budżetu Miasta Gdańska kwotę 75,1 mln zł, czyli o 5,5 mln zł więcej niż 2020 r. W 2021 r. dotację otrzymało 380 organizacji.

Po stronie organizacji pozarządowych przy realizacji zadań publicznych w 2021 r. zaangażowanych było 5,4 tys. pracowników oraz 9,2 tys. wolontariuszy (długoterminowych i akcyjnych). Bezpośrednimi beneficjentami zadań zrealizowanych przez organizacje pozarządowe na zlecenie Miasta Gdańska było niemal 844 tys. odbiorców.

Organizacje pozarządowe były ważnym partnerem w realizacji działań zmierzających do zapobiegania rozprzestrzenianiu się i negatywnym skutkom pandemii COVID-19. W ramach specjalnego, pozakonkursowego trybu zlecano organizacjom pozarządowym zadania publiczne skierowane do mieszkańców najbardziej narażonych na skutki pandemii – seniorów oraz dzieci i młodzieży. Na wykonanie przez organizacje pozarządowe zadań publicznych związanych z walką z pandemią przeznaczono prawie 1,8 mln zł. Beneficjentami zadań było niemal 5,6 tys. osób, w tym 4,7 tys. seniorów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Podniesienie jakości oraz zwiększenie zakresu współpracy sektora pozarządowego z miastem

- **Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi** – przewiduje wielopłaszczyznową współpracę finansową i pozafinansową miasta z organizacjami pozarządowymi. W 2021 r. prowadzono działania w 23 obszarach (sferach) współpracy. W ramach współpracy finansowej przekazano na realizację zadań publicznych dotacje w wysokości 75,1 mln zł (tj. o 5,5 mln zł więcej niż w 2020 r.). Najwięcej środków przeznaczono na zadania z zakresu: pomocy społecznej,

przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, kultury, ochrony i promocji zdrowia, działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

- W 2021 r. zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska wszystkie organizacje pozarządowe, z którymi były zawarte umowy użyczenia, a lokale przez nich użytkowane znajdowały się w budynkach wspólnot mieszkaniowych, przez cały rok płaciły 1 zł miesięcznie za przedmiot użyczenia (plus opłaty eksploatacyjne). Organizacje pozarządowe użytkowały na **preferencyjnych warunkach** łącznie 285 lokali z zasobów gminy. Ponadto mogły korzystać z powierzchni biurowych i sal w miejskich instytucjach na organizację jednorazowych wydarzeń (konferencje, seminaria, warsztaty, spotkania, wystawy itp.).
- **Solidarność Codziennie** – projekt realizowany przez Europejskie Centrum Solidarności polegający na wspieraniu i rozwijaniu działań organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i miejskich aktywistów, którzy chcą działać zgodnie z misją solidarności społecznej. Udostępniana jest przestrzeń na potrzeby codziennej pracy oraz organizacji wydarzeń. Wyznaczono 4 główne wytyczne na 2021 r.: bezpieczną przestrzeń dla aktywnych obywateli, wzmacnianie i wsparcie młodych grup aktywistycznych, aktywność na rzecz praw człowieka i budowanie odporności obywateli i społeczności, wzmacnianie umiejętności radzenia sobie we współczesnym świecie. W 2021 r. z powodu pandemii COVID-19 działalność przestrzeni była ograniczona. Udostępniono sale na 355 wydarzeń (warsztaty, realizacja projektów, spotkania); z przestrzeni skorzystały 2774 osoby.
- W ramach programu „Solidarność Codziennie" zorganizowano **indywidualne ścieżki wsparcia** dla grup aktywistów i aktywistek społecznych. Podjęto prace z 3 inicjatywami: „Zajmijcie się Pandemią", „Zielone Dolne Akcja Protestacyjna", „ESKAEM". Działanie ma za zadanie pracę nad rozwojem inicjatyw społecznych, które próbują zmienić swoje otoczenie, miasto, społeczność. Spotkania są realizowane indywidualnie, z uwrażliwieniem na potrzeby danej grupy.
- Na zlecenie miasta prowadzone są **Gdańskie Centrum Organizacji Pozarządowych (COP)** oraz **Centrum Inicjowania Rozwoju**, świadczące usługi na rzecz wzmacniania potencjału gdańskich organizacji. Oferta obejmuje wsparcie zarówno merytoryczne (poradnictwo prawne, księgowe, biznesowe, asystenturę), jak i infrastrukturalne (bezpłatne sale szkoleniowe, coworking społeczny czy tzw. studio NGO). Z przestrzeni coworkingowej skorzystało 8 podmiotów. Realizowano również usługi bezpośredniego doradztwa czy miękkiego audytu. Ze wsparcia obu centrów skorzystało łącznie 118 organizacji pozarządowych i udzielono porad w wymiarze 262 godz. Całość oferty wsparcia COP przetłumaczono na języki rosyjski i angielski. W wyniku wsparcia powstało 7 nowych organizacji.
- **Kuźnia Liderek i Liderów Gdańskich NGO** – cykl praktycznych warsztatów dla liderek i liderów organizacji pozarządowych. W 2021 r. zrealizowano kolejną edycję, w której uczestniczyło 12 przedstawicieli gdańskich organizacji pozarządowych. Ze względu na pandemię pierwszy blok zrealizowano w formule *online* na platformie Zoom; drugi blok odbył się stacjonarnie w Europejskim Centrum Solidarności.
- **Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych** jest partnerem miasta w procesach konsultacji aktów prawa lokalnego, które mają wpływ na sferę pożytku publicznego, oraz bierze udział w przygotowywaniu rocznych i wieloletnich programów współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi. W 2021 r. do kluczowych obszarów aktywności GROP w relacjach z miastem należał udział w: Gdańskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego (w której uczestniczą członkowie GROP), zespole konsultacyjnym ds. Budżetu Obywatelskiego, Gdańskiej Radzie ds. Rozwoju Wolontariatu, zespole ds. monitoringu i ewaluacji Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz zespołach konsultacyjnych programów operacyjnych. GROP wspierała również przygotowanie i konsultacje pakietu pomocowego Miasta Gdańska dla gdańskich organizacji pozarządowych oraz dostarczała bieżących informacji o sytuacji i potrzebach sektora społecznego.
- **Forum Inicjowania Rozwoju (FIR)** – spotkania FIR są realizowane niezmiennie od 10 lat przez Fundację Inicjowania Rozwoju UP FOUNDATION. Jubileuszowe FIR zorganizowano w listopadzie 2021 r. w formule hybrydowej. Wzięło w nim udział 360 osób. W debatach uczestniczyło łącznie 12 gości specjalnych oraz 15 prelegentów i prelegentek. Zaproszono ekspertów i ekspertki z samorządu lokalnego, mediów, biznesu, nauki, a także zaangażowaną społecznie młodzież.
- **Narzędzia współpracy z NGO** – od 2017 r. Urząd Miejski w Gdański nieprzerwanie korzysta z elektronicznego systemu wspierającego proces zarządzania usługami społecznymi finansowanymi lub współfinansowanymi ze środków budżetowych Miasta Gdańska. W 2021 r. w systemie odnotowano ponad 3,5 tys. złożonych wniosków na łączną kwotę blisko 145 mln zł w ramach naborów organizowanych przez UMG oraz jednostki miejskie (Gdański Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy

Rodzinie, Biuro Rozwoju Gdańska), a także 3 operatorów zewnętrznych, rady dzielnic i gdańskie szkoły. W ramach systemu wdrożonych było 11 modułów funkcjonalnych obsługujących udzielanie dotacji drogą elektroniczną podmiotom realizującym zadania w obszarze pożytku publicznego oraz zdrowia publicznego, przyznawanie stypendiów uczniom szczególnie uzdolnionym, nabór oraz rozliczanie innych wniosków, m.in. o inicjatywę lokalną, regrantingi, współpracę z radami dzielnic oraz procedurę przekazywania stypendiów kulturalnych, zakup wydawnictw i dzieł sztuki. Na bieżąco wypracowywane były także nowe funkcje wspierające dotychczasowe moduły oraz procesy monitoringowo-analityczne, realizowane przy wykorzystaniu danych dostępnych w systemie. W 2022 r. planuje się kontynuacje działań rozwojowych w zakresie przepływu dokumentów elektronicznych pomiędzy systemem Witkac.pl a systemem EZD PUW. W dobie epidemii koronowirusa zapewnienie ciągłości wsparcia informatycznego tak wielu procedur urzędowych oraz umożliwienie przesyłania dokumentów drogą elektroniczną zwiększa znacznie poziom bezpieczeństwa zarówno naszych klientów, ubiegających się za pośrednictwem systemu o różnego rodzaju wsparcie finansowe, jak i pracowników, których zadaniem jest merytoryczna i finansowa obsługa ww. procesów.

- **Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne** – kontynuowano realizację projektu, którego Miasto Gdańsk jest partnerem. W związku z pandemią wszystkie przedsięwzięcia podejmowane były *online*. Odbyło się 5 spotkań partnerstwa, łącznie z konferencją kończącą projekt. Na poziomie lokalnym stworzono narzędzie autoewaluacji dla domów i klubów sąsiedzkich – indeks sąsiedzkości. Stworzono podstawy do identyfikacji wizualnej Centrum Dolna Brama 8 – przestrzeni aktywności i innowacji społecznych. Projekt zakończył się w czerwcu 2021 r.
- **Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska im. Lecha Bądkowskiego** – ustanowiona przez Pawła Adamowicza w 2001 r. dla podkreślenia roli i wkładu organizacji pozarządowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywaniu lokalnych problemów. Nagrodę przyznaje się w 3 kategoriach za działania realizowane w roku poprzedzającym. W kategorii Gdańska Organizacja Pozarządowa Roku laureatem nagrody została Fundacja Teneo. Wyróżnienia otrzymały Hospicjum Pomorze Dzieciom oraz Stowarzyszenie Garnizon Gdańsk. W kategorii Społecznik Roku laureatem został Eugeniusz Erdmann. Z powodu braku nominacji nie przyznano nagrody w kategorii Darczyńca Roku.

Wsparcie społeczne

Osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym mają możliwość korzystania z usług dotychczas im niedostępnych oraz szansę na pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Wspieranie mieszkańców polega na zwiększaniu dostępności pomocy (m.in. dostępu do specjalistycznych form wsparcia, zaspokajanie podstawowych potrzeb), ale przede wszystkim ma na celu mobilizowanie do samodzielności, aktywności i uczestnictwa w rynku pracy, edukacji, kulturze, sporcie, życiu społeczności lokalnej.

Szczególnym elementem działania w obszarze integracji społecznej jest pomoc społeczna. Ma ona na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Jednostką organizacyjną systemu pomocy społecznej Miasta Gdańska jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR), który współtworzy system pomocy społecznej z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. W obrębie struktury organizacyjnej MOPR funkcjonuje 9 centrów pracy socjalnej, których pracownicy udzielają klientom informacji i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych, świadczą pracę socjalną oraz prowadzą postępowania administracyjne dotyczące świadczeń pomocy społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, realizując misję „Nasze wsparcie – Twoja samodzielność", wspiera gdańszczanki i gdańszczan, którzy bez pomocy z zewnątrz nie poradziliby sobie w trudnej sytuacji życiowej, dążąc do życiowego usamodzielnienia klientów z różnymi problemami poprzez udzielanie pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

W 2021 r. z pomocy społecznej – świadczeń lub pracy socjalnej – skorzystało 7906 rodzin, w których żyły 13 382 osoby, czyli 3,1% ogółu zameldowanych mieszkańców Gdańska. Liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia znacząco i systematycznie spadała do 2019 r., co było skorelowane z poprawiającą się sytuacją społeczno-gospodarczą w mieście. W 2020 r. w związku z sytuacją epidemiczną nastąpiło wyhamowanie spadku liczby rodzin korzystających z pomocy, a w 2021 r. nastąpił wzrost o 1,2%.

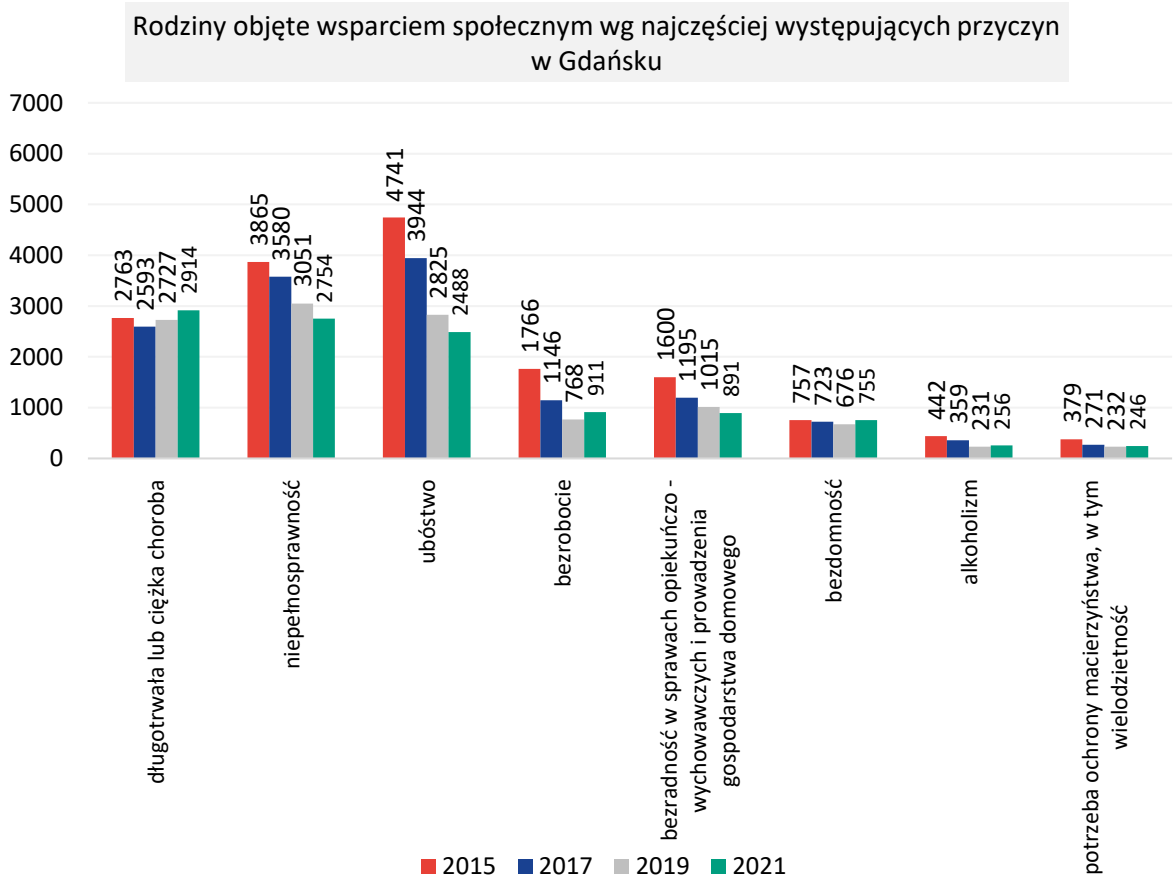

Jedna rodzina może korzystać ze wsparcia społecznego z więcej niż jednego powodu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom z powodu m.in. ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocia, bezdomności lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Trzema najczęstszymi powodami korzystania z pomocy w Gdańsku były: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013–2018 spadła o 11,6%, aby następnie systematycznie wzrastać do 2914 rodzin w 2021 r. (+13,6% w stosunku do 2018 r.). Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności i ubóstwa w latach 2017–2021 systematycznie spadała (odpowiednio o 35% i 55%).

Pomoc społeczna udzielana jest wszystkim potrzebującym osobom i rodzinom. W latach 2018–2019 liczba osób żyjących w rodzinach, którym udzielono świadczenia, spadła o 1 osobę na 1 tys. mieszkańców Gdańska i utrzymywała się na tym samym poziomie do 2020 r. W 2021 r. wskaźnik deprywacji wzrósł o 1 osobę w skali roku. Wśród gdańszczan otrzymujących świadczenie 60% stanowiły osoby długotrwale korzystające ze świadczeń (wzrost o 6 pkt. proc. r/r). Odsetek klientów otrzymujących świadczenia pieniężne i niepieniężne nie zmienił się w stosunku do poprzednich lat.

Wybrane wskaźniki dotyczące obszaru pomocy społecznej w latach 2018–2021

Wyszczególnienie	Opis wskaźnika	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik deprywacji lokalnej	Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1 tys. mieszkańców	23	22	22	23
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy	Odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców	50	59	54	60
Wskaźnik pomocy pieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia pieniężne	55	54	54	54
Wskaźnik pomocy niepieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia niepieniężne	58	59	58	58
Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej	Liczba pracowników socjalnych przypadająca na 50 rodzin (środowisk) objętych pracą socjalną	1,6	1,6	1,7	1,5

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Świadczenia pomocy społecznej przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom, których dochód nie przekracza ustawowego kryterium dla osoby samotnie gospodarującej (701 zł; od 1.01.2022 r. – 776 zł) oraz dla osoby w rodzinie (528 zł; od 1.01.2022 r. – 600 zł). Do świadczeń pieniężnych należą zasiłki: stały, okresowy, celowy, specjalny zasiłek celowy oraz zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. W 2021 r. liczba rodzin, którym przyznano świadczenie pieniężne, wynosiła 3890 i była o 6,5% niższa niż w 2020 r.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin	5 540	5 156	4 302	4 202	4 068	4 161	3 890
Liczba osób w rodzinach	10 638	9 360	7 927	7 048	6 885	7 088	6 400

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Udzielenie świadczeń niepieniężnych nie jest uzależnione wyłącznie od spełnienia kryterium dochodowego, lecz głównie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy. Świadczenia mogą zostać przyznane w następujących formach: schronienie, posiłek, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, zapewnienie pobytu w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych, domach pomocy społecznej, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, sprawienie pogrzebu. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa udzielane są bez względu na sytuację materialną klienta. W 2021 r. świadczenia niepieniężne otrzymały osoby z 3506 rodzin, w których żyły 6293 osoby.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin	4013	4019	3318	3452	3598	3605	3506
Liczba osób w rodzinach	9225	8833	7659	7027	6998	6635	6293

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzi się ją z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Rodziny przeżywające trudności w pierwszej kolejności otrzymują wsparcie pracownika socjalnego. Zadaniem pracownika jest organizowanie pracy z rodziną w taki sposób, aby efektywnie i skutecznie wykorzystywać dostępne zasoby samego klienta, środowiska lokalnego oraz MOPR, jak również podejmować działania profilaktyczne, interwencyjne i aktywizujące. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany dochód osoby lub rodziny. W ostatnich latach obserwowany był systematyczny spadek liczby osób i rodzin korzystających z pracy socjalnej, jednak w 2021 r. nastąpił wzrost o około 10%.

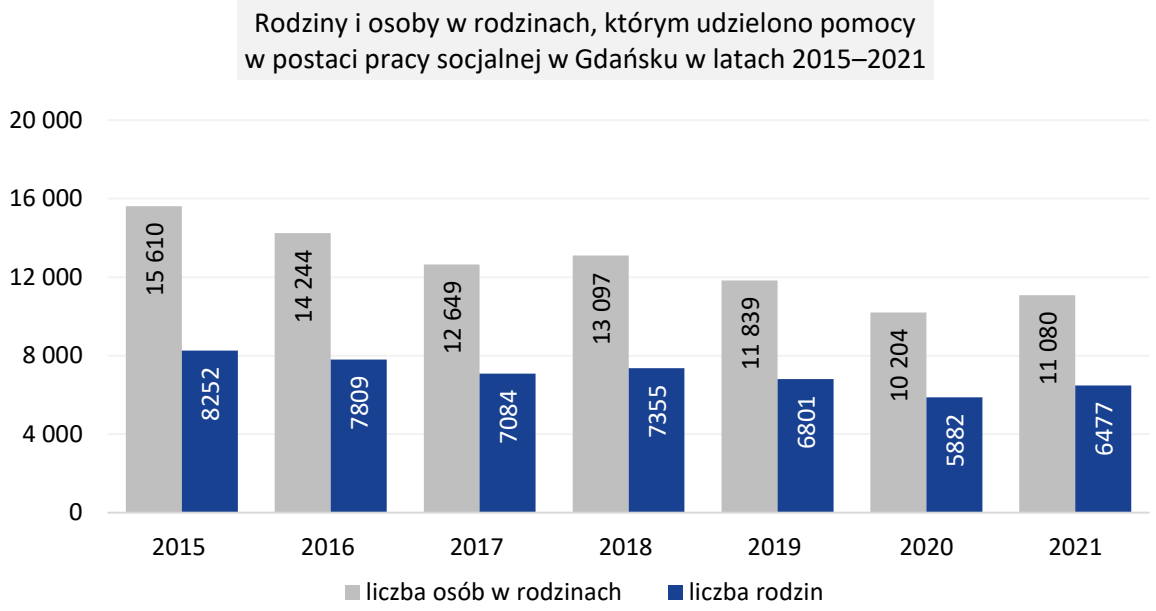

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Wszystkie centra pracy socjalnej pracują, opierając się na modelu rozdzielenia pracy socjalnej od świadczeń. Celem podziału jest podniesienie efektywności oferowanego wsparcia. Zwiększane są podmiotowość odbiorcy pomocy i jego wpływ na pokonanie własnej trudnej sytuacji życiowej – nie tylko przez rzeczywistą współpracę z pracownikiem socjalnym, lecz także przez świadomy, samodzielny wybór oferowanych usług.

Osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje wsparcie w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz – w miarę możliwości – zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług ustalany jest indywidualnie. Obserwowuje się stały wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. W 2021 r. usługi przyznano 1647 osobom; było to aż o 7,5% więcej niż w roku 2020.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze przyznane w Gdańsku w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1101	1182	1163	1248	1459	1532	1647

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Instytucjonalną formą wsparcia całodobowego dla osób, które wymagają opieki, a którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, są domy pomocy społecznej. Placówki te zapewniają konieczną opiekę oraz zaspokajają niezbędne potrzeby bytowe, zdrowotne, edukacyjne, społeczne i religijne osobom w nich przebywającym. W 2021 r. w domach pomocy społecznej wszystkich typów na terenie Gdańska prowadzonych przez miasto i organizacje pozarządowe przebywało 477 osób, w tym 108 nowo umieszczonych. Na terenie innych powiatów przebywały 243 osoby, w tym 22 nowo umieszczone. Na umieszczenie w DPS oczekiwały 194 osoby (o 45 mniej niż w 2020 r.), w tym 87 osób przewlekle somatycznie chorych, 74 osoby przewlekle psychicznie chore, 16 w podeszłym wieku i 17 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Placówki pomocy i wsparcia w Gdańsku (wg stanu na dzień 31 grudnia)

Wyszczególnienie		2019	2020	2021
Środowiskowe domy samopomocy	liczba placówek	12	13	13
	liczba miejsc	315	332	333
	korzystający	368	390	402
	oczekujący	47	40	63
Dzienne domy pomocy	liczba placówek	6	6	6
	liczba miejsc	210	210	210
	korzystający	259	248	259
	oczekujący	4	6	5
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych	liczba placówek	7	7	7
	liczba miejsc	381	473	482
	korzystający	732	731	675
Ogrzewalnie	liczba placówek	1	0	1
	liczba miejsc	20	0	30
	korzystający	0	0	364
Kluby samopomocy	liczba placówek	11	11	11
	liczba miejsc	181	181	181
	korzystający	239	226	230
	oczekujący	18	11	29
Domy pomocy społecznej	liczba placówek	6	6	5
	liczba miejsc	441	441	433
	korzystający	534	459	477
	oczekujący	281	239	194
Ośrodki interwencji kryzysowej	liczba placówek	1	1	1
	liczba miejsc	10	10	10
	korzystający	60	64	86
Placówki wsparcia dziennego	liczba placówek	16	17	17
	liczba miejsc	408	423	413
	korzystający średniodziennie	262	229	217
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	liczba placówek	18	21	21
	liczba miejsc	255	285	285
	korzystający	258	254	266
Centrum Integracji Społecznej	liczba placówek	1	1	1

Wyszczególnienie		2019	2020	2021
	liczba uczestników zajęć	89	62	91
Klub Integracji Społecznej	liczba placówek	1	1	1
	liczba uczestników zajęć	24	15	15
Warsztaty terapii zajęciowej	liczba placówek	6	6	6
	liczba miejsc	227	227	227

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

GDAŃSKIE CENTRUM ŚWIADCZEŃ

Gdańskie Centrum Świadczeń (GCŚ) to wyspecjalizowana jednostka do obsługi świadczeń wypłacanych na rzecz gdańskich rodzin. Zakres świadczeń realizowanych przez GCŚ jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- świadczenia na rzecz dzieci,
- świadczenia dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- fundusz alimentacyjny,
- pomoc mieszkaniową,
- gdański bon żłobkowy,
- stypendia i zasiłki szkolne,
- świadczenia dla żołnierzy,
- świadczenia wypłacane cudzoziemcom legitymującym się Kartą Polaka.

W 2021 r. ze świadczeń wypłacanych przez GCŚ skorzystało ponad 124 tys. gdańszczan. Średnio w ciągu miesiąca do mieszkanek i mieszkańców Gdańska trafiało prawie 52 mln zł. Świadczenia stanowią wsparcie finansowe w procesie edukacyjnym, wychowawczym, opiekuńczym i integracyjnym.

W 2021 r. oferta świadczeń GCŚ wzbogaciła się o dopłaty do czynszu z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. W ramach tego zadania najemcy mieszkań dotknięci ekonomicznymi skutkami epidemii COVID-19 mogli starać się o dodatki mieszkaniowe powiększone o tzw. dopłatę do czynszu.

Okres epidemii to także nowe uregulowania w obowiązujących przepisach, mające na celu zabezpieczenie interesów klientów, którzy z powodu epidemii nie zawsze mogli skorzystać w przysługujących im praw. Przepisy „tarcz antykryzysowych" spowodowały konieczność przedłużenia z urzędu prawa do świadczeń dla cudzoziemców, którym w trakcie trwania epidemii skończyła się ważność dokumentów pobytowych oraz pozwoleń na pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Nie zapomniano także o osobach z niepełnosprawnością. Gdańskie Centrum Świadczeń każdego miesiąca przedłużało dla nich świadczenia. Koleją zmianą jest możliwość skorzystania ze świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego w sytuacji utraty dochodu spowodowanej obniżeniem wysokości wynagrodzenia wywołanym ograniczeniami w funkcjonowaniu większości przedsiębiorstw. Wprowadzono także dodatkowe ułatwienia dla osób korzystających z pomocy mieszkaniowej, które mogły ubiegać się o wypłatę dodatku mieszkaniowego z mocą wsteczną.

W 2021 r. nastąpiły zmiany przepisów, w wyniku których 2 duże programy rządowe realizowane przez GCŚ zostały przekazane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Od 1 lipca ZUS przejął realizację programu „Dobry start", natomiast wraz z końcem roku Centrum zakończyło realizację zadań związanych z przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków o świadczenie 500+.

Z końcem 2021 r. Gdańskie Centrum Świadczeń zmieniło przeznaczony do rozbiórki budynek przy ul. Powstańców Warszawskich 25 na wyremontowany obiekt przy ul. Kartuskiej 32/34. Dotychczasowa siedziba została zlikwidowana. Tym samym zakończyła się trwająca ponad 2 lata przebudowa budynku przy ul. Kartuskiej. Obiekt został gruntowanie wyremontowany i zaadaptowany do nowych funkcji. Nowa siedziba GCŚ to nie tylko nowe miejsce pracy urzędników, lecz przede wszystkim nowa jakość obsługi mieszkanek i mieszkańców Gdańska. Osoby załatwiające sprawy w Gdańskim Centrum Świadczeń mają do dyspozycji profesjonalną salę obsługi, dużą poczekalnię oraz punkt informacyjny.

Liczba osób korzystających ze wsparcia w podziale na rodzaj świadczenia w latach 2017–2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Program „Rodzina 500 plus“	39 123	37 140	79 516*	84 009	87 973
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	13 902	15 653	15 272	12 168	10 435
Świadczenia rodzicielskie	1593	1511	1403	1309	1234
Świadczenia opiekuńcze	12 310	12 686	13 167	13 159	13 539
Fundusz alimentacyjny	3054	2872	2617	2367	2242
Program „Dobry Start“	•	45 376	47 399	47 715	355
Dodatek mieszkaniowy	5625	5189	4896	4291	4141
Dodatek energetyczny	2407	2489	2500	2169	2149
Pomoc materialna dla uczniów	822	734	623	523	413
Świadczenie „Za życiem“	63	49	50	72	48
Świadczenia dla żołnierzy	35	31	32	18	14
Karta Polaka	105	291	372	369	302
Gdański bon żłobkowy	•	•	589	1100	1312
Mieszkanie na start	•	•	•	12	49
Dopłaty do czynszu z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19	•	•	•	•	43
Łącznie	**79 039**	**124 021**	**168 436**	**169 281**	**124 249**

** od 1 lipca 2019 r. świadczenie przysługuje na każde dziecko, bez względu na dochody osiągane przez rodziców*

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń.

Kwota wypłaconych świadczeń (zł) w latach 2017–2021

Rodzaj świadczenia	2017	2018	2019	2020	2021
Program „Rodzina 500 plus“	209 255 279	204 657 183	332 968 918	477 555 968	485 444 487
Świadczenia opiekuńcze	41 598 429	45 788 117	55 110 166	66 333 578	73 424 092
Świadczenia rodzinne	35 449 049	36 891 136	34 805 108	29 193 817	25 976 855
Fundusz alimentacyjny	13 899 286	12 876 109	11 544 855	10 674 402	10 172 906
Program „Dobry start”	•	13 614 450	14 222 850	14 314 800	106 200
Dodatki mieszkaniowe	12 297 041	10 927 134	9 388 821	9 260 049	10 220 670
Karta Polaka	401 300	1 489 475	1 921 372	2 220 278	2 458 913
Pomoc materialna dla uczniów	413 079	381 945	387 698	269 666	204 992
Dodatki energetyczne	292 414	298 257	292 989	259 414	273 005
Świadczenie „Za życiem”	256 000	204 000	196 000	288 000	192 000
Świadczenia dla żołnierzy	1090	3386	26 688	10 373	1 866
Gdański bon żłobkowy	•	•	929 586	3 360 250	4 273 332
Mieszkanie na start	•	•	•	7940	180 270
Składki na ubezpieczenia społeczne	4 344 034	5 743 494	5 544 238	6 592 700	8 297 507
Składki na ubezpieczenia zdrowotne	747 000	898 767	1 063 422	1 340 000	1 606 133
Dopłaty do czynszu z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19	•	•	•	•	176 527
Łącznie	**318 954 001**	**333 773 453**	**468 402 711**	**621 681 235**	**623 009 755**

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Podniesienie jakości systemu integracji społecznej

- **Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na lata 2016–2023** – celem programu jest integrowanie działań związanych z polityką mieszkaniową oraz pomocą i integracją społeczną. W 2021 r. na cele programu przeznaczono z zasobu lokalowego gminy kolejnych 13 mieszkań (1 przeznaczono na mieszkanie wspomagane, a 12 – na mieszkania ze wsparciem). Ponadto kontynuowano prace koncepcyjne nad przygotowaniem inwestycji na cele społeczne związane z realizacją Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego. Ogółem w 2021 r. w ramach programu funkcjonowały 193 mieszkania; wsparcie objęto łącznie 434 osoby: w 72 mieszkaniach wspomaganych z 14 projektów objęto pomocą 265 osób, a w 121 mieszkaniach ze wsparciem z 7 projektów (w tym w 48 pomieszczeniach tymczasowych – Centrum Treningu Umiejętności Społecznych) – 169 osób. W 2021 r. 4 mieszkania wspomagane przekształcono w mieszkania ze wsparciem, a 2 mieszkania ze wsparciem zostały przekształcone w mieszkania docelowe.
- **Gdański Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych** – jest innowacyjnym na skalę kraju rozwiązaniem, które ma przeciwdziałać rosnącemu zadłużeniu mieszkańców, przestępstwom i nadużyciom ekonomicznym oraz związanym z nimi negatywnym zjawiskom. W jego realizacji uczestniczy szeroka reprezentacja przedstawicieli różnych instytucji i organizacji. W 2021 r. kontynuowane były działania i akcje edukacyjne skierowane do mieszkańców, które z uwagi na sytuację epidemiologiczną prowadzono w formule *online* z wykorzystaniem portalu gdansk.pl. Przeprowadzono Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego (14–18.06.2021 r.) w formule *online* oraz Dzień bez Długów (17.11.2021 r.) *online* i stacjonarnie w Galerii Metropolia. Wydano publikację tematyczną „Pocieszek – Poradnik Dłużnika. Zadłużenia czynszowe" w wersji elektronicznej i drukowanej. W Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych odbyło się 137 konsultacji indywidualnych; 1590 odbiorcom udzieliło ono informacji przez infolinię. Doradztwem finansowym ds. bankowych i pożyczkowych objęło 58 odbiorców oraz stworzyło 122 indywidualne plany wyjścia z zadłużenia. W 2021 r. sąd rozpatrzył wnioski o upadłość na kwotę ok. 6,1 mln zł. Działania Centrum poszerzono o wsparcie prawne, doradcze i psychologiczne dla osób, których zła sytuacja finansowa była związana z uzależnieniem od alkoholu (skorzystało z niego 77 osób), a także wsparcie w wypadku zaburzeń adaptacyjno-rozwojowych oraz nawrotów kryzysów i zaburzeń psychicznych związanych z nadmiernym zadłużeniem lub pokrzywdzeniem przestępstwami / nadużyciami ekonomicznymi (62 korzystających). Dla odbiorców programu funkcjonowało w 2021 r. 1 mieszkanie wspomagane, z którego skorzystały 3 osoby.
- **Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na lata 2018–2023** – zapewnia kompleksowe wsparcie osobom doświadczającym bezdomności i działa na rzecz ich społecznej reintegracji. W 2021 r. w ramach programu prowadzono m.in. następujące działania:
    - ze względu na utrzymującą się sytuację epidemiczną kontynuowano zabezpieczenie **miejsc izolacyjno-kwarantannowych** dla osób doświadczających bezdomności zgodnie z wytycznymi Wojewody Pomorskiego – zabezpieczenia w tej formie skorzystały 403 osoby;
    - do mieszkańców i turystów skierowano **akcję informacyjno-pomocową** nt. przeciwwskazań do wspierania żebractwa oraz właściwych sposobów reagowania na to zjawisko;
    - 6 **streetworkerów** dotarło ze wsparciem do 403 osób bezdomnych, z którymi spotkali się 1366 razy – usługa typu *outreach*;
    - w okresie jesienno-zimowym zorganizowano pomoc mobilną – **Autobus SOS** – z dostępem do usług ratownika medycznego i pracownika socjalnego / streetworkera oraz gorącego posiłku; w 2021 r. wydano ponad 25 tys. porcji zupy i ponad 1,8 tys. sztuk odzieży, a z mobilnej pomocy korzystało średnio 56 osób dziennie;
    - zabezpieczono **miejsca w schroniskach z usługami opiekuńczymi** na terenie innych gmin, z czego skorzystało 19 osób;
    - prowadzono **świetlicę** dla osób w kryzysie bezdomności – z pomocą animatorów społecznych, opiekuna i pracownika socjalnego 92 osoby miały okazję bezpiecznie i aktywnie spędzić dzień w świetlicy;
    - 364 osoby objęto **kontraktem socjalnym**, będącym narzędziem pracy z osobami doświadczającymi bezdomności, w którym zapisane są uprawnienia i zobowiązania do działań;

- wprowadzono **indywidualne programy wychodzenia z bezdomności**, polegające na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz udzielaniu pomocy w uzyskaniu zatrudnienia; w 2021 r. programem objęto 27 osób;
- prowadzono **proces usamodzielniania** osób doświadczających bezdomności, w którym uczestniczyło 98 osób, w tym 52 osoby w mieszkaniach wspomaganych, 10 w mieszkaniach ze wsparciem i 36 w ramach projektu Osiedle Sitowie (usamodzielniło się 49 osób doświadczających bezdomności);
- w projekcie **„Housing First"** wdrażano rozwiązania mieszkaniowe w nurcie redukcji szkód skierowane do osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej; wsparciem pracownika socjalnego objęto 11 uczestników;
- prowadzono **Gdańskie Forum Współpracy**, w ramach którego podejmowane były wspólne działania 25 instytucji miejskich, organizacji pozarządowych i służb, m.in. kompleksowo wspierających osoby bez dachu nad głową.

- **Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gdańsku na lata 2021–2031** – zakończono prace nad przygotowaniem nowego, wieloletniego programu, który został przyjęty uchwałą Rady Miasta Gdańska w lutym 2021 r. Podjęto prace nad przygotowaniem harmonogramu wdrażania tego programu z szerokim udziałem środowisk realizatorów i beneficjentów – został on przyjęty zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska na okres 2022– 2024. W ramach programu przewidziano m.in. wsparcie osób niepełnosprawnych przez asystentów osobistych, usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne oraz w zakresie mieszkaniowym i rehabilitacyjnym. Działania podjęte i zrealizowane w 2021 r. to m.in.:
  - **usługa asystenta osoby z zaburzeniami psychicznymi** wspierającego ją w procesie rozwoju, usamodzielniania i włączania w różnych obszarach życia – w 2021 r. zrealizowano 17,7 tys. godz. usług, a wsparciem objęto 86 osób;
  - program **„Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej"** finansowany w ramach Funduszu Solidarnościowego – usługa polegała na zapewnieniu osobom z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym lub umiarkowanym wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowania w życiu społecznym; z usług skorzystały 203 osoby, a łącznie zrealizowano 36,3 tys. godz. usług;
  - zabezpieczenie 13 **środowiskowych domów samopomocy** z 333 miejscami, z których skorzystały 402 osoby, oraz 6 **klubów samopomocy** dla osób z zaburzeniami z 77 miejscami, z których skorzystało 113 osób;
  - pozyskanie dofinansowania (kolejny raz) na prowadzenie **dziennego domu pomocy** w ramach Programu Wieloletniego „Senior +" (ul. Dolna 4);
  - program **„Opieka wytchnieniowa"** finansowany z Funduszu Solidarnościowego – polegał na zapewnieniu wsparcia członkom rodzin lub opiekunom w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami oraz nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności; dzięki usłudze opiekunowie osób z niepełnosprawnościami mieli możliwość m.in. załatwienia codziennych spraw, odpoczynku czy podjęcia działań w kierunku zatrudnienia; usługę realizowano w 3 modułach: I. pobyt dzienny w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością oraz w ośrodkach wsparcia (90 os.), II. pobyt całodobowy w ośrodkach wsparcia (22 os.), III. poradnictwo specjalistyczne dla opiekunów osób z niepełnosprawnością (59 os.);
  - zapewnienie trwałości projektu **„Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi"** poprzez zlecenie dalszego wsparcia mieszkańców w środowiskowym domu samopomocy, klubie integracji społecznej oraz mieszkaniu wspomaganym.
- **Aktywizacja społeczno-zawodowa** – działania i projekty wspierające w powrocie na rynek pracy, skierowane głównie do osób w szczególnie trudnej sytuacji, m.in.:
  - **System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku – komponent aktywnej integracji**, którego celem jest kompleksowe wsparcie mieszkańców Gdańska w powrocie na rynek pracy; do końca 2021 r. wsparciem objęto 700 osób;
  - **System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku – komponent usług społecznych**, którego celem jest zwiększenie dostępności usług społecznych dla mieszkańców Gdańska; do końca 2021 r. ze wsparcia w projekcie skorzystało 515 osób;

- **GPS – Gotowość Praca Samodzielność II** – projekt mający na celu zwiększenie szans na zatrudnienie osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym; wsparciem objęto 480 osób – w efekcie wsparcia projektowego 128 osób podjęło zatrudnienie, 224 osoby uzyskały kwalifikacje, a 41 osób rozpoczęło poszukiwanie pracy;
- **Cała Naprzód II** – projekt realizowany we współpracy z gminą Pszczółki i gminą Suchy Dąb, skierowany głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy; wsparciem objęto 120 osób – dzięki udziałowi w projekcie 96 osób ukończyło szkolenia, a 7 osób odbyło staż zawodowy; 69 osób uzyskało kwalifikacje zawodowe, a 62 osób podjęło zatrudnienie lub poprawiło swoją sytuację na rynku pracy;
- **Cała Naprzód III** – kolejna edycja projektu realizowanego we współpracy z gminą Pszczółki i gminą Suchy Dąb, skierowanego głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy; w ostatnim kwartale 2021 r. wsparciem objęto 15 osób;
- **Z nami zbudujesz swoją przyszłość – aktywizacja zawodowa 30+** – w 2021 r. kontynuowana była 3. odsłona projektu, w ramach której wsparciem objęto 55 osób; trwały też przygotowania do rozpoczęcia 4. edycji;
- **Aktywizacja osób bezrobotnych w powiecie m. Gdańsk i gdańskim** (IV) oraz **Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie m. Gdańsk i gdańskim** (IV) – projekty skierowane do osób bezrobotnych, ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i uzyskanie zatrudnienia, realizowane w latach 2019–2022; w 2021 r. wsparcie otrzymało 711 uczestników obu projektów;
- kontynuwacja działań w zakresie projektu **„Zintegrowana Inwestycja w Talenty"** (III), ukierunkowanego na uzyskanie zatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy oraz na poprawę sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy; projekt objął wsparciem 452 uczestników, a jego realizacja będzie kontynuowana w 2022 r.;
- **Odkryj swój kapitał** – projekt ukierunkowany na zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; realizacja projektu zakończyła się w marcu 2021 r. – wsparciem objęto łącznie 108 osób;
- **Pracownicy 30+** – program aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru metropolitalnego; w 2021 r. kontynuowano realizację 2. edycji, w ramach której objęto wsparciem 110 osób; projekt zakończył się we wrześniu 2021 r., rozpoczęła się również realizacja 3. edycji, która kontynuowana będzie w 2022 r.;
- **Mama na etacie** – program adresowany do kobiet wchodzących i powracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim/wychowawczym; w 2021 r. z oferowanego wsparcia skorzystały 53 kobiety;
- **warsztaty motywacyjne** dla osób długotrwale bezrobotnych oraz poradnictwo zawodowe dla osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności.

- Podjęto działania związane z realizacją **ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami**. W 2021 r. został zakończony proces budowania i szerokich konsultacji społecznych – pierwszych realizowanych przy użyciu wersji w pełni dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami – szczegółowych standardów dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w Gdańsku. Standardy zostały przyjęte w formie „Poradnika projektowania uniwersalnego" Zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska nr 1746/21 z 9 listopada 2021 r. Do 15 osób poszerzono zespół koordynatorów dostępności, których zadania koncentrują się na podnoszeniu i koordynacji dostępności w mieście dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarach wskazanych ustawowo i obszarze dostępności społecznej. Złożone zostały raporty o zapewnieniu dostępności przez wszystkie podmioty realizujące zadania miasta i posiadające numer REGON. Te raporty oraz zrealizowany szeroki audyt dostępności w Urzędzie Miejskim w Gdańsku i jednostkach organizacyjnych stanowią podstawę do prac nad programami poprawy dostępności.
- Gdańsk aktywnie uczestniczył również w pracach nad **Standardem Minimum na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami** przygotowanym z udziałem organizacji i środowiska osób z niepełnosprawnościami. Inicjatorem opracowania była Komisja Społeczno-Gospodarcza przy stowarzyszeniu Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot. W styczniu 2021 r. OMGGS przyjął Standard Minimum na rzecz Osób z Niepełnosprawnością i Ich Otoczenia.

- **Punkty informacyjno-konsultacyjne** umożliwiają wczesne podejmowanie działań na rzecz osób potrzebujących pomocy oraz świadczą pomoc w ramach specjalistycznej sieci wsparcia. W 2021 r. działały: Centrum Informacji i Wsparcia dla Niewidomych i Słabowidzących Mieszkańców Gdańska, 19 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i/lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, centrum informacji przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Hożej, punkt wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w każdym z 9 centrów pracy socjalnej MOPR mieszkańcy Gdańska mają dostęp do poradnictwa pracowników socjalnych oraz specjalistów: psychologa, prawnika i pedagoga i in.
- **Program osłonowy w zakresie dożywiania** – gdańszczanie znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej mogli skorzystać z dożywiania w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023 oraz miejskiego programu osłonowego, będącego rozszerzeniem i uzupełnieniem programu rządowego. W 2021 r. udzielono wsparcia przez dofinansowanie posiłków dla dzieci w szkołach i przedszkolach, zapewnienie dowozu posiłków osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnością do miejsca ich zamieszkania, zapewnienie posiłków w jadłodajniach osobom dorosłym, organizację paczek świątecznych dla dzieci z najuboższych rodzin, przyznanie świadczenia pieniężnego na zakup żywności. Łącznie wsparciem w zakresie dożywiania objęto 5644 osoby (w tym 2327 dzieci, z których 1565 otrzymało pomoc w formie posiłku).
- **Za życiem** – w związku z programem i ustawą „Za życiem" skierowaną do kobiet w ciąży, w szczególności w ciąży powikłanej, a także do rodzin z dziećmi, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę, w Gdańsku realizowano usługi wspierające i rehabilitacyjne (przygotowano 24 asystentów rodziny i 4 rodziny wspierające oraz zwiększono dotację na uczestnika zajęć w środowiskowych domach samopomocy), a także mieszkaniowe (kontynuowano wsparcie w 3 mieszkaniach chronionych dla 11 osób). Z zadań określonych w programie prowadzono również usługi opieki wytchnieniowej. W ramach programu „Za życiem" w 2021 r. funkcjonował również Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy świadczący specjalistyczne usługi wspierające rozwój dzieci do 6. roku życia i ich rodzin. Pomocą objęto 328 dzieci i ich rodzin – zrealizowano 17,6 tys. godz. terapii i konsultacji.
- **Modernizacje w placówkach pomocy społecznej**:
    - zakończono budowę **nowej siedziby Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego**, zlokalizowanej przy ul. Sobieskiego – powstały 3 wolnostojące budynki wraz z częścią rekreacyjną zawierającą m.in. małe boisko, plac zabaw i urządzenia siłowni zewnętrznej; w 2021 r. trwały prace nad zagospodarowaniem przestrzeni nowych placówek poprzez dostosowanie jej do potrzeb nowych mieszkańców i nadanie jak najbardziej domowego charakteru;
    - zakończono **modernizację siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie**, zlokalizowanego przy ul. Konrada Leczkowa 1a;
    - zakończono remont **pomieszczenia hostelowego dla osób o szczególnych potrzebach** w Ośrodku Interwencji Kryzysowej;
    - rozpoczęto **przygotowania do modernizacji placówek dla osób bezdomnych**; trwały prace nad opracowaniem dokumentacji technicznych dla poszczególnych placówek;
    - trwały **prace modernizacyjne budynków Gdańskiego Domu Integracyjno-Rodzinnego** przy ul. Batorego 4 oraz **Gdańskiego Domu dla Dzieci** przy ul. Modrej 69b; realizacja inwestycji przy ul. Modrej 69B została zakończona, a modernizacja placówki przy ul. Batorego będzie kontynuowana w 2022 r.;
    - zakończyła się modernizacja budynku przy ul. Kartuskiej 32-34, po dawnym Gimnazjum nr 2, na potrzeby **Gdańskiego Centrum Świadczeń**; placówka została przeniesiona do nowej siedziby; w 2022 r. kontynuowane będą prace związane z zagospodarowaniem terenu;
    - trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji technicznej dla modernizacji budynku zlokalizowanego przy ul. Srebrniki 5a – na potrzeby utworzenia **Centrum Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży**; prace nad dokumentacją będą kontynuowane w 2022 r., planowane jest także rozpoczęcie robót budowlanych.

Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej

Wielowymiarowe problemy rodzin wymagają prowadzenia systemowych form wsparcia w celu ich rozwiązywania i podnoszenia kompetencji rodzicielskich. Dostępne w ramach istniejącego systemu formy pomocy są kierowane zarówno do rodzin i dzieci w środowisku, jak i rodzin, których dzieci umieszczone zostały w systemie pieczy zastępczej.

Formy wspierania rodzin przeżywających trudności obejmuje:

- wsparcie rodziny przez asystenta rodziny (wspomaganie w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie i podnoszenie kompetencji rodzicielskich),
- dostęp do placówek wsparcia dziennego,
- usługi rodzin wspierających,
- kompleksowe poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, prawne, terapeutyczne,
- animowanie społeczności lokalnych, wsparcie wolontariuszy, działania CSR (społeczna odpowiedzialność biznesu).

Asystent rodziny dokonuje pogłębionej diagnozy problemów w rodzinie, z którą pracuje, formułuje z nią cele i ustala wspólnie plan pracy, a następnie wdraża go we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku gdy dziecko umieszczone jest w pieczy zastępczej, w celu umożliwienia jego powrotu do rodziny, asystent dodatkowo podejmuje pracę z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa dziecko.

Wsparcie rodziny prowadzone przez asystenta rodziny lub/i pracownika socjalnego wymaga ścisłej współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej. Wsparcie kierowane jest również do usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w ich obecnym miejscu zamieszkania.

W 2021 r. w Gdańsku funkcjonowało 17 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez podmioty działające w obszarze pożytku publicznego, w tym 5 opiekuńczych, 4 opiekuńczo-specjalistyczne, 5 specjalistycznych oraz 3 w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Zapewniły one 413 miejsc, z których skorzystało w całym 2021 r. 823 dzieci i młodzieży.

Wybrane wskaźniki dotyczące wsparcia rodziny w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	350	363	426	379	351	324	369
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	46	73	100	151	118	129	174
Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	54	22	44	32	19	35	45
Liczba asystentów rodziny	26	26	25	24	24	24	24
Liczba rodzin wspierających	1	0	3	7	26	11	9

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Jej celem jest praca z całym środowiskiem rodzinnym, aby w efekcie umożliwić powrót dziecka do rodziny lub kiedy nie jest to możliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Przygotowuje dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki oraz nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych. W ramach pieczy zaspokajane są potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze).

Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające w latach 2015–2021

Wyszczególnienie			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Piecza rodzinna: rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka – ogółem		liczba rodzin	377	367	351	351	364	356	359
		liczba dzieci	571	593	591	585	588	589	605
Rodziny spokrewnione		liczba rodzin	220	228	217	217	228	223	224
		liczba dzieci	277	288	279	275	283	279	292
Rodziny niezawodowe		liczba rodzin	113	94	89	85	87	86	89
		liczba dzieci	126	112	104	98	98	100	108
Rodziny zawodowe		liczba rodzin	35	31	29	32	33	32	31
		liczba dzieci	111	96	94	93	94	92	87
w tym:	rodziny specjalistyczne	liczba rodzin	5	7	6	7	7	7	7
		liczba dzieci	8	11	10	11	11	11	12
	rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	liczba rodzin	8	9	9	9	6	6	7
		liczba dzieci	29	30	36	30	22	24	23
Rodzinne domy dziecka		liczba rodzin	9	14	16	17	16	15	15
		liczba dzieci	57	97	114	119	113	118	118

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, która może być prowadzona jako placówka typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego. Zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami. Podejmuje także działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, a także obejmuje działaniami terapeutycznymi i zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych. W 2021 r. w Gdańsku funkcjonowało 21 placówek opiekuńczo-wychowawczych, które dysponowały 285 miejscami; 31 grudnia w placówkach przebywało 266 dzieci i młodzieży.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Podniesienie jakości systemu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej

- Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2023 – głównym jego celem jest tworzenie warunków rozwoju dla dzieci i rodzin przeżywających trudności w wychowywaniu dzieci przez doskonalenie systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Określone 3 cele szczegółowe to: prawidłowe funkcjonowanie rodzin przeżywających trudności w wychowywaniu dzieci w środowisku lokalnym, skuteczne wsparcie dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz rozwój systemu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wychowywaniu dzieci i systemu wspierania pieczy zastępczej. W 2021 r. zrealizowano szereg działań, m.in:

- w ramach wewnętrznego projektu MOPR **„Silna rodzina – bezpieczne dziecko”** w 25 rodzinach udało się uniknąć zabezpieczenia dziecka w pieczy zastępczej dzięki interdyscyplinarnym działaniom, współpracy i konsolidacji działań podmiotów pracujących na rzecz rodzin;
- zorganizowano **zajęcia animacyjne i warsztaty psychologiczne** dla ojców z dziećmi, warsztaty dla osób o obniżonych sprawnościach poznawczo-percepcyjnych i posiadających trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- **asystenci rodziny** współpracowali z 369 rodzinami, w których wsparciem objęto 739 dzieci i młodzieży;
- powołano 9 **rodzin wspierających**;
- prowadzono specjalistyczne interdyscyplinarne **poradnictwo dla rodzin z dziećmi** w pieczy lub zagrożonych umieszczeniem w pieczy dla 40 rodzin z 79 dziećmi; 12 rodzin skorzystało z mediacji, udzielono 747 konsultacji psychologicznych;
- z 17 **placówek wsparcia dziennego** skorzystało 823 dzieci i młodzieży w wieku 5–19 lat; uruchomiono **nową placówkę** (na 20 miejsc) **w formie pracy podwórkowej** prowadzoną przez wychowawcę;
- zorganizowano **kampanię na rzecz rodzicielstwa zastępczego** w celu zachęcenia osób do rozpoczęcia działania jako rodzina zastępcza; przeprowadzono 5 cykli szkoleniowych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka;
- udzielano specjalistycznego **wsparcia i porad dla rodzin zastępczych i dzieci**, stałym wsparciem objęto 325 rodzin; wsparcia rodzinom zastępczym udzieliło także 13 rodzin pomocowych;
- **objęto opieką nowo umieszczone w pieczy zastępczej dzieci** zgodnie z postanowieniami sądu; w pieczy rodzinnej umieszczono 120 dzieci, a instytucjonalnej – 177;
- rozpoczęto realizację projektu **„Pomorskie dzieciom”**, którego celem jest zapobieganie i ograniczenie negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej – uruchomiono długoterminową indywidualną terapię dla 50 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej;
- Łącznie przez cały rok w **21 placówkach opiekuńczo-wychowawczych** przebywało 266 dzieci i młodzieży;
- kontynuowano wdrażanie **„Modelu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Gdańsku”** – zorganizowano 7 szkoleń i spotkań informacyjnych dla młodzieży i kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna usamodzielniania (wszyscy opiekunowie – 50 osób – podjęli współpracę); łącznie w spotkaniach i szkoleniach wzięło udział 87 osób;
- **monitorowano sytuację życiową** 275 ganych wychowanków pieczy zastępczej, z czego 89 wychowanków objęto wsparciem w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

- **Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2024** – kompleksowy zbiór działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach w Gdańsku. Działania programu objęły projekty edukacyjno-profilaktyczne, szkolenia, świadczenie konsultacji, pomoc psychologiczną, a także interwencje i pomoc rodzinom w kryzysie, m.in.:
  - prowadzono **7 programów profilaktycznych i specjalistycznych** dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło ponad 700 osób, w tym 105 dzieci;
  - prowadzono procedurę **Niebieska Karta**, organizowano grupy robocze – w 584 rodzinach wszczęto procedurę i dla każdej powołano grupę roboczą; łącznie w całym roku 786 rodzin objętych było pomocą grup roboczych;
  - **Ośrodek Interwencji Kryzysowej** podjął 7,3 tys. działań – pracownicy udzielili 1,9 tys. porad psychologicznych, a z hostelu OIK skorzystało 86 osób;
  - w **Centrum Pomocy Dzieciom** świadczono kompleksową pomoc dzieciom i młodzieży, które były ofiarami przestępstwa (przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej); wsparciem centrum objęto 246 osób, w tym 81 dzieci i młodzieży, 81 rodziców (opiekunów prawnych) i 84 specjalistów;
  - prowadzono kampanię społeczną **„Dom bez przemocy”** – rozpowszechniano informacje o miejscach i formach pomocy kierowanych do osób doświadczających przemocy bądź będących jej świadkami w najbliższym otoczeniu; uruchomiono całodobowy telefon alarmowy – w 2021 r. przyjęto 406 telefonów oraz 62 e-maile z prośbą o pomoc;

  - w projekcie „**Kochaj, nie krzywdź”**, dofinansowanym ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, podnoszono świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie; w ramach projektu zrealizowano m.in. film o charakterze edukacyjno-profilaktycznym dla dzieci i młodzieży gdańskiej, wykłady dla 5,5 tys. odbiorców, konferencję *online* dla 2,1 tys. odbiorców.

- **Interwencja kryzysowa** – ze względu na wzrastającą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy podczas pandemii COVID-19 od czerwca 2020 r. funkcjonował całodobowy numer (797 909 112) pod hasłem „Dom bez przemocy”. W 2021 r. przyjęto 406 telefonów. Obsługiwano także adres e-mail: wsparcie@mopr.gda.pl, służący kontaktom (również anonimowym) osób znajdujących się w trudnej sytuacji (w tym doznających przemocy bądź chcących zgłosić potrzebę udzielenia wsparcia) z pracownikami MOPR – w 2021 r. zarejestrowano 62 kontakty e-mailowe. Numer telefonu oraz adres e-mail kampanii „Dom bez przemocy” były całodobowo obsługiwane przez wykwalifikowaną kadrę. Instytucje, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne współpracowały w ramach Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej (MSIK) na rzecz skutecznego, interdyscyplinarnego wsparcia udzielanego mieszkańcom i mieszkankom Gdańska znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oraz podniesienia skuteczności działań (łącznie 31 podmiotów). W 2021 r. do MSIK wpłynęło 10 spraw, w związku z którymi podjęto interdyscyplinarne działania mające na celu wsparcie osób potrzebujących.
- **Wsparcie specjalistyczne** – z poradnictwa specjalistycznego korzystają osoby i rodziny wymagające wsparcia wykraczającego poza pomoc świadczoną przez pracownika socjalnego lub asystenta rodziny. Poradnictwo specjalistyczne prowadzi do wzmocnienia rodzin w zakresie odpowiedzialności za własną sytuację życiową. Obejmuje m.in.: stały dostęp do porad specjalistów (psychologa, prawnika i pedagoga), mediacje rodzinne, poradnictwo dla rodzin z dziećmi w pieczy, poradnictwo dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe, wsparcie dla rodzin w kryzysie, doradztwo metodyczne dla pracowników socjalnych, tematyczne warsztaty wspierająco-edukacyjne.
- **Kompleksowe wsparcie dla rodzin w kryzysie zapewniał Punkt Wsparcia i Terapii Rodzin** – m.in. indywidualna psychoterapia krótkoterminowa dzieci i młodzieży, psychoterapia rodzin, psychoterapia par, konsultacje psychiatryczne. Skorzystało z nich 19 rodzin (31 osób, w tym 14 dzieci i młodzieży).
- **Duża Gdańska Rodzina** – cele tego programu to zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępności niektórych usług oraz promocja modelu dużej rodziny i jej pozytywnego wizerunku. Karta Dużej Gdańskiej Rodziny umożliwia m.in. bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej, bezpłatny wstęp do Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego czy ulgi w opłatach za pobyt dziecka w placówce wchodzącej w skład Gdańskiego Zespołu Żłobków. W 2021 r. zawarto 3 nowe porozumienia partnerskie wprowadzające ulgi i zniżki dla posiadaczy gdańskiej karty. Ogółem w program zaangażowanych było 49 podmiotów gospodarczych, oferujących rodzinom wielodzietnym zniżki na swoje usługi i produkty. W 2021 r. wydano 1471 nowych kart. W sumie z Karty Dużej Gdańskiej Rodziny w roku 2021 skorzystało 17 977 osób, a przez cały okres funkcjonowania programu – 34 261 osób.
- W MOPR zorganizowano **grupę wsparcia dla kobiet po przemocy i ich dzieci**, by wzmocnić poczucie wartości u kobiet z doświadczeniami przemocy, ich wiarę we własne możliwości, sprawczość, samodzielność, jak również pogłębić więź matek z dziećmi.
- W 2021 r. prowadzono **remonty dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych**, tj.:
  - placówki opiekuńczo-wychowawczej Zielony Zakątek przy ul. Modrej 69b, prowadzonej w ramach Gdańskich Domów dla Dzieci – remont został zakończony w grudniu 2021 r., a dzieci powróciły do placówki 23 grudnia 2022 r.;
  - placówki opiekuńczo-wychowawczej Dom na Batorego przy ul. Batorego 4, prowadzonej w ramach Gdańskiego Domu Integracyjno-Rodzinnego – przewidywany termin zakończenia prac to koniec marca 2022 r.

Zarządzanie polityką społeczną

Skuteczna polityka społeczna to sprawne zarządzanie oraz spójność i przejrzystość dokumentów o charakterze strategicznym i rozwojowym. Podejmowane są działania uspójniające cele, priorytety i wartości między wszystkimi interesariuszami oraz budujące mechanizmy zarządzania procesem tworzenia, realizowania, monitoringu i ewaluacji polityki społecznej. Ważnym działaniem jest włączenie poszczególnych elementów polityki społecznej miasta do innych polityk, związanych z planowanymi inwestycjami, w tym w szczególności w zakresie mieszkalnictwa, a także przedsiębiorczości, ekonomii społecznej, mobilności, infrastruktury.

Wydział Rozwoju Społecznego realizuje całościową politykę społeczną miasta wspólnie z najważniejszymi jednostkami miejskimi, organizacjami pozarządowymi, partnerami instytucjonalnymi oraz aktywnie wspierającymi działania miasta wolontariuszami. W 2021 r. koordynowano politykę społeczną, uwzględniając obszary: edukacji i wychowania, zdrowia, aktywności obywatelskiej oraz wsparcia społecznego. Priorytetami w horyzontalnym wymiarze świadczenia usług społecznych była deinstytucjonalizacja oraz zapewnienie dostępności architektonicznej, komunikacyjnej oraz społecznej.

Na potrzeby realizowanych zadań monitorowano najważniejsze miejskie dokumenty programowe i strategiczne, tj. strategie rozwiązywania problemów społecznych, programy operacyjne, programy branżowe, modele, procedury oraz kluczowe projekty miejskie. W 2021 r. w obszarze polityki społecznej funkcjonowało łącznie 65 dokumentów branżowych realizujących cele programów operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus. Było to: 20 programów, 2 modele, 40 projektów oraz 3 merytoryczne procedury.

> W 2021 r. opracowano i uchwalono 5 nowych branżowych dokumentów:
>
> • Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2024,
> • Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2023,
> • Powiatowy Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Gdańsku na lata 2021–2031,
> • Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2022,
> • Szczegółowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na rok 2022.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA:
Wzmocnienie koordynacji zarządzania polityką społeczną

- **Gdańska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030** – podstawowy dokument nakreślający kierunki rozwoju społecznego w Gdańsku. Identyfikuje trudności i problemy gdańszczan oraz wskazuje optymalne kierunki rozwiązań. Strategia jest realizowana przez branżowe programy, projekty, modele, procedury i plany. W 2021 r. działania skupiały się na:
    - **koordynacji** rozwiązywania problemów społecznych opartej na zadaniach i działaniach zaplanowanych w branżowych programach, projektach, procedurach i planach oraz w Programach Operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta;
    - uczestniczeniu w pracach **zespołów zarządzających i monitorujących** realizację programów branżowych z obszaru rozwiązywania problemów społecznych oraz zintegrowaniu monitorowania GSRPS i PO ISiAO – zorganizowano 7 spotkań zespołu Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska;
    - prowadzeniu prac nad **budową 6 programów** – opracowywano kolejne edycje tych dokumentów;
    - monitorowaniu Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030 poprzez prace Zespołu Zarządzającego GSRPS – zorganizowano 1 spotkanie Zespołu i sukcesywnie monitorowano Plan Realizacyjny GSRPS na lata 2020–2021; najważniejszym tematem prac była implementacja wniosków wynikających z przeprowadzonej w 2020 r. etapowej ewaluacji strategii odnoszących się do 3 wybranych kierunków działań GSRPS: nr 2 (Wzmocnienie i rozwój partycypacji społecznej), 3 (Rozwój partnerstwa i solidarności na co dzień) i 4 (Subsydiarność).
- **Współpraca metropolitalna** – głównym wymiarem tej współpracy był udział miasta w procesie przygotowywania i konsultowania Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Ponadto koordynowano na poziomie miasta zgłaszanie uwag do projektów Regionalnych Programów Strategicznych, analizowano projekt Wojewódzkiego Planu Transformacji na lata 2022–2026 i zgłaszano do niego uwagi, a także program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027. Ważny obszar aktywności stanowiły ponadto projekty metropolitalne realizowane w ramach Zintegrowanych

Inwestycji Terytorialnych, dzięki którym zwiększa się dostęp do usług społecznych. Podobne działania podejmowane były na podstawie partnerstwa z okolicznymi samorządami w ramach projektów aktywizujących zawodowo i społecznie beneficjentów projektu.

- Współpraca krajowa i ponadnarodowa w zakresie polityki społecznej – wymiana wiedzy i doświadczeń, a także realizacja wspólnych projektów. Główne obszary współpracy w 2021 r. to mieszkalnictwo społeczne, rozwiązywanie problemu bezdomności oraz współdzielone miejskie dobra publiczne. W ramach Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego zorganizowano dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w jego koordynację wizytę studyjną w Stargardzie, podczas której wymieniano się doświadczeniami w zakresie mieszkalnictwa społecznego. Gdańsk we współpracy z Warszawą i Wrocławiem uczestniczył w partnerskim projekcie prowadzonym przez Zarząd Główny Towarzystwa Pomocy św. Brata Alberta z udziałem partnera zagranicznego z Portugalii, wdrażającym rozwiązania w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności ulicznej prowadzone metodą *housing first*. W 2021 r. zakończył się 3-letni projekt „Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne". Kontynuowano realizację projektu EUARENAS „Miasta jako areny innowacji politycznej we wzmacnianiu demokracji deliberatywnej i partycypacyjnej", którego celem jest zwiększenie efektywności i jakości zarządzania na poziomie lokalnym przez stworzenie i testowanie partycypacyjnych metod podejmowania decyzji na poziomie lokalnym (dzielnicowym), włączających mieszkańców w lokalne procesy decyzyjne. W 2021 r. odbyło się 1 spotkanie projektowe w Finlandii oraz szereg spotkań *online* – zarówno wszystkich partnerów projektu, jak i grupy roboczej, do której przypisane jest miasto – oraz warsztaty projektowe na poziomie miejskim. Kluczowym partnerem w kraju była Unia Metropolii Polskich, z którą współpraca skoncentrowała się głównie na zdrowiu publicznym, edukacji i pomocy społecznej.
- Prawo lokalne na rzecz integracji i pomocy społecznej – w 2021 r. opracowano i uchwalono 5 nowych branżowych dokumentów: „Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2024", „Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2023", „Powiatowy Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Gdańsku na lata 2021–2031", „Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2022", a także „Szczegółowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na rok 2022". W prace nad każdym z nich zaangażowani byli przedstawiciele samorządu i organizacji pozarządowych współpracujących merytorycznie w obszarach tematycznych. Dodatkowo w 2021 r. prowadzono prace nad kolejną edycją „Miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli". Istotnym elementem wdrażania Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego było przygotowanie do wdrożenia w politykę społeczną miasta nowego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa społecznego, czyli modelu „Najpierw Mieszkanie" będącego rezultatem partnerskiego projektu, w którym uczestniczy Miasto Gdańsk. Na podstawie tego modelu realizowany jest projekt oparty na redukcji szkód: „*Housing first* – najpierw mieszkanie w Gdańsku".
- Badania, monitoring i ewaluacja – w 2021 r. wdrażano rekomendacje wynikające z badań i ewaluacji dokumentów strategicznych przeprowadzonych w 2020 r. Podjęto następujące projekty badawcze:
    - przeprowadzono badanie jakości usług opiekuńczych, które miało na celu ocenę wdrażania wprowadzonego w 2020 r. standardu usług opiekuńczych w Gdańsku. Narzędzia badawcze zostały dostosowane do sytuacji epidemicznej; w ankiecie telefonicznej odpowiedzi udzieliło 190 usługobiorców, ankiety papierowe i internetowe uzupełniło 120 opiekunów oraz 46 pracowników socjalnych;
    - w 2021 r. stworzono narzędzie badawczo-ewaluacyjne do badania poziomu włączenia społecznego w gdańskich klubach i domach sąsiedzkich przez zaadaptowanie doświadczeń narzędzia „Community Balance" wchodzącego w zakres projektu „Civic eState" dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu URBACT III;
    - sporządzono Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2020 wraz z rekomendacjami;
    - w zakresie mieszkalnictwa społecznego przygotowano analizę otoczenia społecznego potencjalnych działek pod inwestycje na cele Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego oraz analizę kosztów GPMS w kontekście wieloletniej prognozy finansowej;
    - przeprowadzono analizę porównawcza gęstości usług społecznych oraz charakterystyki demograficznej dzielnic Gdańska;
    - dokonano analizy usług świadczonych na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży;

- w zakresie zdrowia psychicznego przeprowadzono analizę potrzeb z zakresu zdrowia psychicznego w pandemii, analizę zdarzeń suicydalnych wśród dzieci i młodzieży oraz analizę procedur w sytuacjach kryzysowych.

Ponadto w 2021 r. zrealizowano badania ewaluacyjne dotyczące:

- programu edukacji zdrowotnej w zakresie zdrowia prokreacyjnego młodzieży w ramach „Programu wsparcia prokreacji dla mieszkańców Gdańska w latach 2017–2020" – raport za lata 2018–2020;
- Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 – za okres od lipca 2018 do czerwca 2021 r.;
- Szczegółowych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii – raport za lata 2019–2020 oraz i półrocze 2021 r.;
- programu „Aktywny Samorząd" (działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami);
- Gdańskiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018–2020;
- Gdańskiego Programu Rozwiązywania Problemu Bezdomności na lata 2018–2023 (ewaluacja *mid-term*).

8. KULTURA I CZAS WOLNY

Rok 2021 to kolejny rok, w którym konieczne było podjęcie starań, by dostosować działalność instytucji kultury do kryzysu spowodowanego pandemią COVID-19. Do gdańskiego kalendarza powróciło wprawdzie wiele odwołanych w 2020 r. wydarzeń, niemniej rządowe obostrzenia miały znaczny wpływ na terminy tych wydarzeń, frekwencję i reakcje publiczności. Utrzymano hybrydowy tryb organizacji wydarzeń kulturalnych dofinansowywanych z budżetu Miasta Gdańska. Tradycyjna, wymagająca fizycznego uczestnictwa forma uzupełniana była streamingiem lub retransmisją. W 2021 r. gdańskie instytucje kultury zorganizowały 3 tys. wydarzeń stacjonarnych i 800 wydarzeń *online*.

Miasto Gdańsk utrzymało szereg działań i programów pomocowych wzmacniające kulturę w pandemii. Skorzystały z nich osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, gdańscy wydawcy i księgarze kameralni. Gdański Fundusz Wydawniczy, powstały w pierwszym roku pandemii, podzielony został na dwa niezależne programy: Gdański Fundusz Zakupu Wydawnictw, będący kontynuacją działania z 2020 r., oraz nowy program wspierający promocję premier wydawniczych (książkowych i muzycznych) – Gdański Fundusz Promocji Wydawnictw.

Uczestnictwo w kulturze i aktywność kulturalna mieszkańców

INSTYTUCJE KULTURY

Gdańsk jest największym w północnej Polsce centrum kultury, a zajmujące się nią instytucje są znane zarówno w kraju, jak i za granicą. Według stanu na koniec 2021 r. sieć instytucji kultury w Gdańsku tworzyło 27 muzeów wraz z oddziałami muzealnymi, 6 teatrów i instytucji muzycznych oraz 13 galerii sztuki. Wśród wymienionych znajduje się 12 instytucji prowadzonych lub współprowadzonych przez Gminę Miasta Gdańska.

Działalność teatralną prowadzą Miejski Teatr Miniatura, impresaryjny Gdański Teatr Szekspirowski oraz Teatr Wybrzeże – instytucja kultury samorządu województwa pomorskiego mająca 4 gdańskie sceny: Dużą Scenę, Czarną Salę im. S. Hebanowskiego, Malarnię oraz Starą Aptekę.

Scenę muzyczną z kolei tworzą dwie instytucje samorządu województwa, tj. Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina i Opera Bałtycka, oraz 2 instytucje miejskie: Cappella Gedanensis i Polski Chór Kameralny „Schola Cantorum Gedanensis". Dziedzictwo miasta i Pomorza prezentowane jest w wielooddziałowym Muzeum Gdańska, instytucjach Samorządu Województwa Pomorskiego i w państwowych instytucjach kultury: Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, Muzeum Narodowym w Gdańsku, Muzeum II Wojny Światowej, Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku.

Dzieje miasta od średniowiecza do współczesności prezentowane są przez Muzeum Gdańska. Instytucja prezentuje swoje zbiory w 5 oddziałach otwartych przez cały rok kalendarzowy, tj.: w Ratuszu Głównego Miasta, Dworze Artusa, Domu Uphagena, nowej siedzibie Muzeum Bursztynu, Muzeum Poczty Polskiej w Gdańsku, oraz w 4 oddziałach czynnych w letnim sezonie turystycznym: w Twierdzy Wisłoujście, Wartowni nr 1 na Westerplatte, Muzeum Nauki Gdańskiej (dawniej: Muzeum Zegarów Wieżowych) i Kuźni Wodnej.

W weekend 22–24 października 2021 r., po 7 latach intensywnych prac, otworzono NOMUS – nową przestrzeń dla sztuki nowoczesnej w Gdańsku będącą oddziałem Muzeum Narodowego w Gdańsku. Muzeum powstało w budynku zlokalizowanym przy ul. Stefana Jaracza 14 na terenie historycznej Stoczni Gdańskiej, a jednocześnie w miejscu działalności oddolnych inicjatyw artystycznych, które kumulowały się tam od końca lat 80. XX w. Miasto dokonuje zakupów dzieł sztuki (od 2017 r.) w ramach tworzenia Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej. Po kompleksowej modernizacji budynek NOMUS-a stał się nowoczesnym obiektem muzealnym z salami ekspozycyjnymi, edukacyjnymi i kinowo-konferencyjną oraz czytelnią i studiami przeznaczonymi na rezydencje artystyczne lub badawcze. Idea utworzenia muzeum sięga 2015 r.; jest to wspólna inicjatywa prezydenta Gdańska Pawła Adamowicza, marszałka województwa pomorskiego Mieczysława Struka oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kulturalną wizytówką miasta jest również Europejskie Centrum Solidarności, którego siedziba jest jedną z gdańskich ikon architektonicznych. Jest to miejsce upowszechniające dziedzictwo pokojowego ruchu Solidarności oraz czynne uczestnictwo w budowie tożsamości obywatelskiej i europejskiej. Europejskie Centrum Solidarności zaangażowane jest silnie w działania na rzecz spójności społecznej. To instytucja, która łączy w sobie funkcję muzeum, ośrodka badań i idei, centrum działań społecznych oraz centrum kultury i edukacji. W ramach swoich zadań statutowych permanentnie gromadzi, opracowuje i udostępnia źródła opisujące opór społeczny wobec władzy komunistycznej w latach 1970–1989.

Do pozostałych instytucji, których organizatorem jest Gmina Miasta Gdańska, należą:

- Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŹNIA – z siedzibą przy ul. Jaskółczej oraz oddziałem ŁAŹNIA 2 w Nowym Porcie;
- czterooddziałowa Gdańska Galeria Miejska – instytucja kultury, na którą składają się odziały: Gdańska Galeria Miejska 1, Gdańska Galeria Miejska 2, Gdańska Galeria Güntera Grassa (4G) oraz Dom Chodowieckiego i Grassa z siedzibą w dawnym Domu Dobroczynności, który będzie miejscem integracji społecznej, obcowania ze sztuką i edukacji kulturalnej mieszkańców;
- Gdański Archipelag Kultury – skupiający w swojej strukturze 10 oddziałów rozproszonych w różnych dzielnicach miasta;
- Instytut Kultury Miejskiej – instytucja założona w 2011 r., która zajmuje się organizowaniem wydarzeń kulturalnych, prowadzeniem badań nad kulturą i wspieraniem jej kadr;
- Klub ŻAK – jeden z najstarszych ośrodków kultury w Polsce, który prowadzi bardzo aktywną działalność koncertową, teatralną, filmową i wystawienniczą.

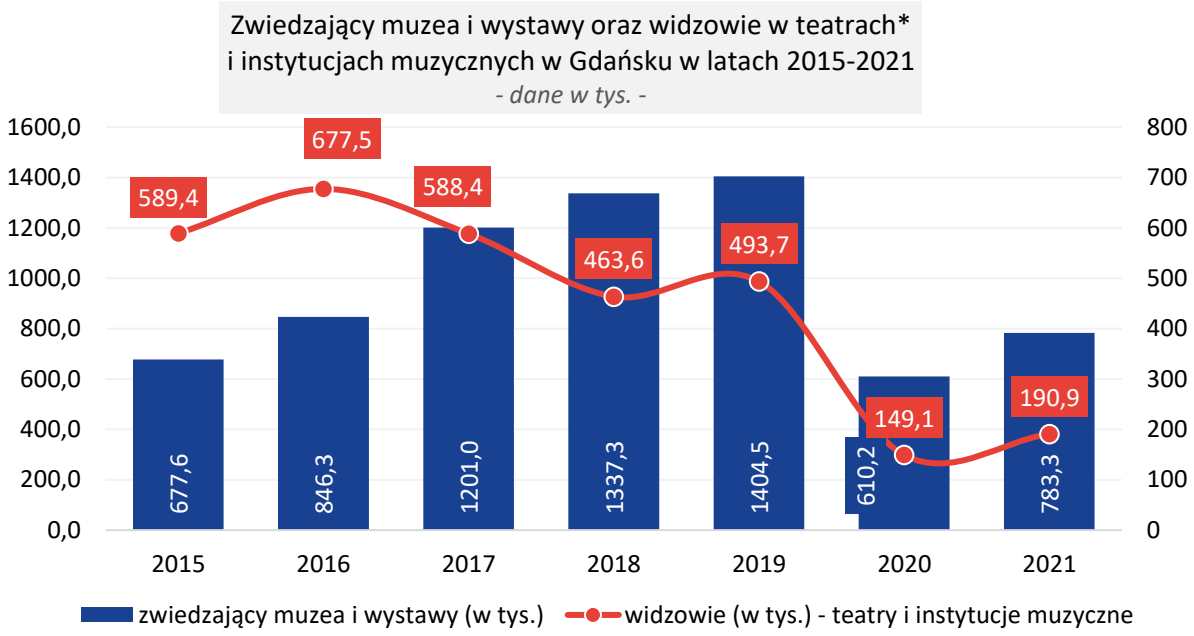

** bez danych dot. Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

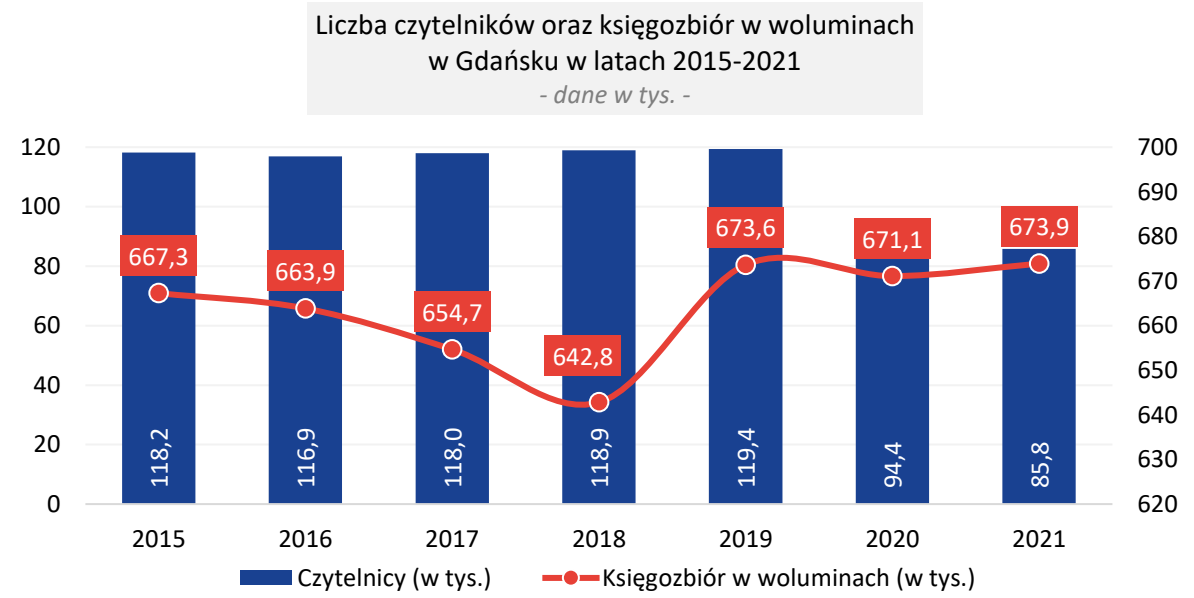

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku.

Istotną rolę w zwiększaniu znaczenia kultury w życiu miasta i jego mieszkańców odgrywają również Hevelianum, Pałac Młodzieży w Gdańsku oraz Nadbałtyckie Centrum Kultury – instytucja kultury Samorządu Województwa Pomorskiego.

Najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowią oddziały biblioteki. W 2021 r. mieszkańcy różnych dzielnic miasta mogli korzystać z 32 filii WiMBP. W 2021 r. WiMBP w Gdańsku zarejestrowała 85,8 tys. czytelników, którzy wypożyczyli łącznie ok. 1,1 mln pozycji katalogowych, co oznacza spadek liczby czytelników w stosunku do 2020 r., ale wzrost wypożyczeń. Nie udało się jednak osiągnąć liczby wypożyczeń sprzed pandemii.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY:
Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i aktywności kulturalnej mieszkańców

- Gdański Archipelag Kultury kontynuował działalność **Mobilnego Domu Kultury**. W lipcu i sierpniu 2021 r. Mobilny Dom Kultury odwiedził Osową, Kokoszki, Chełm, Żabiankę, Jasień, Orunię Górną, Gdańsk-Południe i Ujeścisko-Łostowice. Podczas 6 dni Mobilnego Domu Kultury podjęto 136 aktywności (m.in. warsztaty, koncerty, instalacje artystyczne, spacery, spektakle dla dzieci), w których udział wzięło aż 3690 osób.
- Ze względu na obowiązujące obostrzenia zmieniona została formuła **Nocy Muzeów** na **Weekend Muzeów**, co razem z dodatkowymi działaniami online znacznie poszerzyło udział publiczności. W Gdańsku w wydarzeniu wzięły udział m.in.: Muzeum Gdańska, Gdańska Galeria Miejska, CSW Łaźnia, Europejskie Centrum Solidarności czy GAK Projektornia. W gdańskim Weekendzie Muzeów 2021 wzięło udział ponad 3 tys. osób stacjonarnie, natomiast przedsięwzięcia *online* zebrały 12,5 tys. wyświetleń.
- Projekt Instytutu Kultury Miejskiej **„Lokalni Przewodnicy i Przewodniczki"**, obejmujący cykl wykładów kierowanych do przewodników, został zrealizowany *online*. W sezonie letnim IKM zorganizował łącznie w 7 dzielnicach 266 spacerów prowadzonych przez lokalnych przewodników i lokalne przewodniczki. W spacerach tych wzięły udział 4392 osoby.
- Od 6 lat trwa program **„Otwarty IKM"**, umożliwiający wsparcie realizacji niskobudżetowych projektów animujących gdańszczan. W 2021 r. zrealizowano oddolnie 27 projektów, w tym m.in. e-book „Gdańsk dla wtajemniczonych. 10 pysznych spacerów", cykl webinariów i wykładów o kulturze Białorusi, Ukrainy i Rosji oraz słuchowisko pomagające oswajać dzieci z tematem śmierci.
- W styczniu Instytut Kultury Miejskiej rozpoczął nowy cykl wykładów w ramach Akademii Gdańska. Hasłem przewodnim był fragment łacińskiej sentencji umieszczonej na Bramie Wyżynnej – *Rum omnium fundamenta* – zapowiadający tematykę dotyczącą zabytków w Gdańsku.
- Cappella Gedanensis zorganizowała 15 otwartych dla publiczności koncertów w ramach **„Letnich wieczorów u Mennonitów"**. Łącznie wzięło w nich udział 3,7 tys. osób.
- Po raz trzeci **Amfiteatr Orana** w parku Oruńskim stał się miejscem letnich koncertów piosenki aktorskiej. W niemal każdą niedzielę GAK zapraszał na scenę aktorów teatralnych i filmowych: Krystynę Stańko, Stanisławę Celińską, Katarzynę Skrzynecką, Katarzynę Żak i innych. Letnich koncertów wysłuchało ponad 2 tys. osób (dla porównania: 600 w 2020 r.). Podobnie jak w poprzednim roku na deskach Orany pojawił się **„Teatr w samo południe"**, obejmujący cotygodniowe spektakle dla dzieci. W spektaklach wzięło udział 2250 osób (rok wcześniej – 1350). Do projektu zaangażowano m.in. Miejski Teatr Miniatura.
- Dużą frekwencją cieszyły się też inne wydarzenia otwarte i realizowane w przestrzeniach publicznych Gdańska, m.in. **„Opera w mieście"** zrealizowana w amfiteatrze w Oruni, festiwal **„Narracje"** we Wrzeszczu czy projekt „Miasto, wracam" zrealizowany na placu Wałowym.
- W 2021 r. w ramach pomocy Miasta Gdańska dla instytucji kultury samorządu województwa wsparto szereg premier teatralnych, m.in. przygotowane w **Teatrze Wybrzeże** „Powarkiwania drogi mlecznej" Bonna Parka w reż. Adama Orzechowskiego, „Resztki" na motywach powieści „Stramer" Mikołaja Łozińskiego i opowiadań z tomu „Wyjechali" W.G. Sebalda w reż. Eweliny Marciniak oraz „Nieczułość" Martyny Bundy w reż. Leny Frankowicz. Na scenie **Opery Bałtyckiej**, m.in. dzięki środkom Miasta Gdańska, przygotowano premierę „Madame Butterfly" Giacomo Pucciniego w reż. Romualda Wiczy-Pokojskiego oraz „Kopciuszka" Siergieja Prokofiewa w choreografii Izabeli Sokołowskiej-Boulton i Wojciecha Warszawskiego. Z kolei między lipcem a grudniem przygotowano cykl wydarzeń o nazwie **„Święty Jan od-nowa" w Nadbałtyckim Centrum Kultury**. W programie przedstawiono proces renowacji zabytku, jego rolę w historii i współczesnej kulturze Gdańska oraz rolę NCK

w przekształcaniu ośrodka sakralnego w świeckie centrum kultury. Z budżetu miasta wsparto również działania programowe nowej placówki NOMUS-u, m.in.: program edukacyjny, kampanię promocyjną czy przygotowanie wystaw na otwarcie NOMUS. Weekendowi otwarcia (22–24 października) towarzyszyły wernisaże dwóch wystaw: „Kolekcja w działaniu", złożonej w większości z prac zgromadzonych dzięki programowi Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej, oraz „Niech poprzedza cię płomień", prezentującej sztukę współczesną autorstwa 9 irackich Kurdów.

- W 2021 r. ze środków miejskich wsparto również repertuar koncertowy. Na scenie Polskiej Filharmonii Bałtyckiej im. F. Chopina, podczas festiwalu Gdańska Jesień Pianistyczna, zagrało 3 finalistów XVIII Konkursu Chopinowskiego (2021): Kyohei Sorita, Martín García García oraz Leonora Armellini.
- Uruchomiono stronę projektu „GAPS – Gdańsk Artyści Przestrzeń Sztuka". Pod adresem gaps.gda.pl zamieszczono mapę lokalizacji dzieł sztuki zinwentaryzowanych w przestrzeni publicznej Miasta Gdańska. Celem projektu jest upowszechnianie wiedzy o sztuce znajdującej się w mieście.
- 6. edycja Gdańskiego Biennale Sztuki była okazją do zaprezentowania twórczości kilkudziesięciu artystów mieszkających i tworzących w województwie pomorskim. W 3 oddziałach Gdańskiej Galerii Miejskiej zaprezentowano twórczość 39 artystów. Nagrodę główną w konkursie GBS przyznano Piotrowi Wyrzykowskiemu za pracę „Utwór na: kwartet smyczkowy, teatr leśny i uszkodzony dron". Przyznana została również Nagroda Rektora Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku; trafiła ona do Patrycji Orzechowskiej za pracę „Retrogradacja".
- Instytucje kultury coraz częściej sięgały po podcast jako nowe narzędzie urozmaicające ofertę kulturalną. ECS realizował podcast „Zrozumieć Sierpień" opowiadający o tym, jak wyglądała praca w Stoczni Gdańskiej – miejscu narodzin Solidarności. „Artcast", realizowany przez CSW ŁAŹNIA, koncentrował się na sztuce współczesnej i wywiadach z artystami, a seria podcastów „Pionierki" IKM-u przybliżała sylwetki wyjątkowych kobiet.
- Trwały prace nad uruchomieniem programu Edukacja do Kultury. Przygotowania objęły zadania z zakresu konsultacji, opracowań treści i materiałów edukacyjnych, inwentaryzacji oraz stworzenia katalogu podmiotów o profilu edukacyjnym na terenie Gdańska.
- Pod koniec 2021 r. konto w systemie Gdańskiej Karty Mieszkańca posiadało ok. 256 tys. osób. W ciągu roku odbyło się 61 tys. wejść z GKM do obiektów kultury i atrakcji turystycznych. W maju 2021 r. uruchomiono akcję #ODKRYWAMGDAŃSK – zostań turystą we własnym mieście. W minionym roku do listy partnerów Gdańskiej Karty Mieszkańca dołączyły: spichlerz Błękitny Baranek, Kuźnia Wodna w Oliwie oraz NOMUS Nowe Muzeum Sztuki, oferujące użytkownikom bezpłatne wejście raz w roku. Rozpoczęto także prace nad integracją z Kartą Dużej Gdańskiej Rodziny (we współpracy z Wydziałem Rozwoju Społecznego UM) oraz Metropolitalną Kartą do Kultury (we współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku).
- Po 15 latach działalności w Zespole Przedbramia do nowej siedziby, w wyremontowanym zabytkowym Wielkim Młynie, przeniosło się Muzeum Bursztynu. Otwarcie zostało poprzedzone kampanią informacyjną z nową identyfikacją wizualną oraz zestawem haseł prezentujących ciekawostki związane z bursztynem. Nowa infrastruktura muzeum umożliwiła ekspozycję najcenniejszych zbiorów, m.in. bursztynowych szachów wykonanych w Gdańsku w 1690 r. czy największej na świecie bryły bursztynu, wydobytej na Sumatrze. Ekspozycja obejmuje również edukacyjne elementy multimedialne. Wystawę podzielono na przestrzeń artystyczną i przyrodniczą. W weekend otwarcia, nazwany Bursztynowym Weekendem, muzealnicy zaproponowali szereg działań prezentujących wykorzystanie bursztynu w życiu codziennym, m.in. w gastronomii, medycynie czy kosmetologii. Dla mieszkańców i gości spoza Gdańska, z okazji otwarcia nowej siedziby, muzeum przygotowało pulę bezpłatnych wejściówek. Wieczorami na ścianie Wielkiego Młyna pokazywana była wielkoformatowa projekcja audiowizualna „Bursztynowy Las" autorstwa Roberta Sochackiego z muzyką Piotra Kalińskiego. Bałtycki bursztyn oraz kolekcja Muzeum Gdańska zostały również bohaterami programu telewizyjnego „Warsztaty świata" Anny Orskiej.
- W 2021 r. przypadła 410. rocznica urodzin Jana Heweliusza. Obchody zostały zaplanowane na cały rok; co miesiąc Hevelianum organizowało wydarzenia dotyczące postaci Heweliusza jako astronoma, naukowca, konstruktora, browarnika, artysty, rajcy miejskiego czy obserwatora kosmosu.
- 425-lecie istnienia świętowała Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk – druga nieprzerwanie działająca najstarsza biblioteka publiczna w Polsce. W czerwcu zainaugurowano roczne obchody urodzin instytucji. Historię powstania Biblioteki Gdańskiej oraz jej najciekawsze eksponaty zostały zaprezentowane m.in. w wydanej z tej okazji książce „Fracht" (wyd. słowo/obraz terytoria).

- Z okazji 800-lecia Zakonu Braci Kaznodziejów na ziemiach polskich w Ratuszu Głównego Miasta (oddział Muzeum Gdańska) zaprezentowano wystawę czasową **„Dominikanie w Gdańsku. 800 lat Zakonu Dominikanów** w **Polsce”**, poświęconą dziejom klasztoru i kościoła dominikanów w Gdańsku – od burzliwych czasów reformacji po kasatę w XIX w. i powrót zakonników do miasta po II wojnie światowej.
- **75-lecie świętowała Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku**, która powstała w 1945 r. w Sopocie jako Państwowy Instytut Sztuk Plastycznych. Po 75 lat od powstania gdańska ASP kształci ponad 800 studentek i studentów na 4 wydziałach: Malarstwa, Grafiki, Architektury i Wzornictwa oraz Rzeźby i Intermediów.
- **10. urodziny świętował Instytut Kultury Miejskiej**. Do najważniejszych przedsięwzięć realizowanych przez IKM należą: działania z zakresu edukacji kulturowej, projekty badawcze Obserwatorium Kultury, cykl „Miejsca”, zainicjowana w 2016 r. konferencja „Marketing w Kulturze”, która stale poszerza grono odbiorców wśród menedżerów kultury z całej Polski, a ponadto festiwale: „Europejski Poeta Wolności”, „Odnalezione w tłumaczeniu” i „Narracje”.
- W 2021 r. przypadła 100. rocznica urodzin **Mariana Kołodzieja**, jednego z najwybitniejszych polskich scenografów teatralnych i filmowych, autora papieskich ołtarzy. Z tej okazji zorganizowano cykl wydarzeń w instytucjach kultury, a jeden z nowo zakupionych tramwajów spółki Gdańskie Autobusy i Tramwaje otrzymał imię Mariana Kołodzieja.
- W 2021 r. patronami tramwajów zostały też inne zasłużone osoby: Zbigniew Jujka, Aleksandra Olszewska, prof. Wanda Szczepuła, Janina Jarzynówna-Sobczak, prof. Jerzy Samp.
- Na terenie Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego trwają prace mające na celu poprawić nie tylko jego atrakcyjność, lecz także zapewnić zwierzętom więcej wygody. Z początkiem lipca 2021 r. zoo mogło pochwalić się **nowym wybiegiem i przebudowanym pawilonem dla rodziny hipopotamów karłowatych**. Dzięki budowie przestronnego pawilonu, także w zimie można teraz podglądać hipopotamią rodzinę, a nie jak dotąd - tylko w sezonie, gdy zwierzęta przebywały na dworze. Nową inwestycją jest również pawilon hodowlany dla antylop afrykańskich Elandów. Do użytku oddano przestrzenny pawilon z boksami dla rodzących samic.

DOSTĘPNOŚĆ

W 2021 r. weszły w życie zapisy ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Instytucje kultury przeprowadziły audyty stron internetowych i infrastruktury pod kątem dostępności oraz dostosowywały swoją ofertę, wprowadzając m.in. teksty alternatywne do publikowanych grafik, regulację kontrastów i rozmiaru fontów na stronach internetowych, tłumaczenia zasad korzystania z instytucji na języki obce, tekst prosty i łatwy do czytania oraz zakup pętli indukcyjnych. Pracownicy przechodzili również szkolenia z obsługi gości z niepełnosprawnością i podstaw audiodeskrypcji. Każda organizacja składająca ofertę na realizację zadania publicznego była zobowiązana opisać poziom dostępności realizowanego zadania w zakresie „standardu minimum”. Dostępność obejmowała takie obszary, jak dostępność architektoniczna, cyfrowa i informacyjno-komunikacyjna.

W ECS oraz CSW Łaźnia powstały pokoje wyciszenia dla osób z nadwrażliwością na bodźce sensoryczne oraz dla rodziców z dziećmi. W pełni dostosowana do osób z niepełnosprawnością jest nowo otwarta siedziba Muzeum Bursztynu, zawierająca także kopie eksponatów w formie wydruku 3D do swobodnego dotykania. GAK Projektornia w ramach Mobilnego Domu Kultury zorganizowała spektakle dla dzieci tłumaczone na polski język migowy (PJM). Tłumaczenie symultaniczne na PJM towarzyszyło także niektórym wydarzeniom IKM-u. Ponadto w październiku w Stacji Orunia GAK odbyła się premiera spektaklu „Niema opera” w reż. Tomasza Valldala Czarneckiego, przygotowana na podstawie opery „Niema z Portici” Daniela Aubera. Spektakl wyprodukowano w języku polskim w wersji migowej i mówionej. Zadaniem projektu było prowadzenie interdyscyplinarnych działań edukacyjnych, łączących teatr, taniec i operę, skierowanych do dzieci i młodzieży o różnych stopniach sprawności słuchowej.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna uruchomiła 4 książkomaty pozwalające na odbiór i wypożyczanie książek w dowolnych godzinach. Książkomaty stanęły przy Bibliotece Kokoszki, Bibliotece Chełm, Bibliotece Żabianka oraz Bibliotece Morenowej i są dostępne w kilku językach. Biblioteka uruchomiła również usługę „Książka do Domu”, polegającą na dostarczaniu książek do osób z ograniczeniami ruchowymi. WiMBP wraz z partnerami z Obszaru Metropolitalnego oraz Biblioteką Narodową w Oslo otrzymała informację o przyznaniu blisko 102 tys. euro z Funduszy Norweskich i EOG na realizację w latach 2022–2024 projektu „Kultura włącza”, opartego na działaniach włączających w uczestnictwo w kulturze migrantów oraz osoby

z niepełnosprawnościami. W ramach projektu zaplanowano m.in. przeszkolenie pracowników oraz stworzenie „Podręcznika dobrych praktyk w poprawie dostępu do oferty kulturalnej".

Europejskie Centrum Solidarności zrealizowało integrujący „Festiwal kultury bez barier", w czasie którego odbyły się: bezpłatne zwiedzanie wystawy stałej dla osób z niepełnosprawnością, oprowadzenie po wystawach ECS w języku białoruskim oraz projekcje filmów z audiodeskrypcją.

Gdańska Organizacja Turystyczna w marcu 2021 r. uruchomiła tzw. Pakiet Dostępności, który umożliwia potwierdzanie uprawnień przysługujących osobom z niepełnosprawnościami tylko na podstawie sczytania Karty Mieszkańca – bez okazywania w kasach legitymacji czy orzeczenia. Do końca roku pakiet dodały 402 osoby. W 2021 r. na portalu visitgdansk.com uruchomiona została podstrona dla osób z niepełnosprawnością. Zawiera ona przede wszystkim informacje o dostępności miasta oraz atrakcji turystycznych dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnością, a także materiały pozwalające na zwiedzanie miasta *online* z audiodeskrypcją i tłumaczeniem na język migowy. Powstanie strony poprzedziły wywiady fokusowe przeprowadzone z osobami z niepełnosprawnością na temat ich potrzeb informacyjnych.

Wspieranie rozwoju kultury

Gdańsk wspiera kulturę poprzez działalność miejskich instytucji, które stale podnoszą jakość prezentowanej przez siebie oferty – urozmaicają ją i dbają o relacje z publicznością. W mieście tworzone są, poprzez odpowiednie narzędzia wsparcia, warunki niezbędne do funkcjonowania silnych i zróżnicowanych środowisk kulturalnych i artystycznych. Dzięki temu Gdańsk jest miejscem atrakcyjnym zarówno dla działających w obszarze kultury organizacji i grup nieformalnych, jak i dla indywidualnych twórców i artystów – sprzyjającym rozwojowi ich twórczości.

STYPENDIA I NAGRODY W DZIEDZINIE KULTURY

Dostosowując się do sytuacji wywołanej pandemią, kontynuowano program Stypendium Kulturalnego Miasta Gdańska dla twórców zamieszkujących i płacących podatek dochodowy w Gdańsku z przeznaczeniem na proces twórczy, np. powstanie dzieła, wykonanie/wydanie utworu, zorganizowanie wydarzenia artystycznego lub kulturalnego. Stypendia w wysokości 2,8 tys. zł brutto były wypłacane co miesiąc przez maksymalny okres pół roku.

> W dwóch edycjach stypendium kulturalnego artyści złożyli 492 wnioski; przyznano 190 stypendiów w łącznej kwocie 1,7 mln zł.

Kontynuowano wypracowany przez lata system przyznawania nagród, obejmujący pełne spektrum działalności artystycznej, kulturowej i naukowej mieszkańców Gdańska. W 2021 r. przyznano w tym zakresie 113 nagród; doceniono w ten sposób osoby zaangażowane we współtworzenie i w promowanie gdańskiej kultury. Artystom, twórcom kultury i naukowcom przyznano nagrody w łącznej kwocie 680 tys. zł.

Nagrody z zakresu kultury przyznane w 2021 r.
Nagrodę Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury „Splendor Gedanensis" przyznano **ks. prałatowi Ireneuszowi Bradtkemu** za rewitalizację i ochronę dziedzictwa kulturowego bazyliki Mariackiej w Gdańsku, **Monice Kaźmierczak** za wirtuozerię i popularyzację muzyki carillonowej, która przyczyniła się do wpisania gdańskiej kultury carillonowej na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego Narodowego Instytutu Dziedzictwa, oraz **Dorocie Karaś i Markowi Sterlingowi** za pasjonującą i doskonale udokumentowaną książkę „Walentynowicz. Anna szuka raju", wydaną przez Społeczny Instytut Wydawniczy Znak. **Tytuł Mecenasa Kultury Gdańska** otrzymała Stocznia Cesarska Development Sp. z o.o. **Nagrody Miasta Gdańska dla Młodych Twórców w Dziedzinie Kultury** otrzymali: Zuzanna Dolega, Emil Miszk, Ada Zielińska. Ada Zielińska została również laureatką Nagrody Publiczności. 98 osób otrzymało **Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury**, przyznawaną indywidualnym twórcom za całokształt pracy artystycznej i osiągnięcia na polu ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz dokonania w upowszechnianiu kultury wśród mieszkańców Gdańska, w kraju i za granicą. **Nagrodę Teatralną Miasta Gdańska** otrzymali: Anna Kociarz, Piotr Jankowski oraz Michał Derlatka. **Nagrodę Naukową Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza** za rok 2020 w kategorii nauk przyrodniczych i ścisłych otrzymał **prof. dr. hab. inż. Jacek Tejchman** za wybitne osiągnięcia naukowe dotyczące modelowania uszkodzeń w materiałach inżynierskich w oparciu o metodę elementów dyskretnych i metodę elementów skończonych. Z kolei w kategorii nauk

humanistycznych i społecznych nagrodę odebrała **prof. dr hab. Maria Mendel** – za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauk społecznych, koncepcję pedagogiki miejsca i teorię miejsca wspólnego oraz wkład w rozwój badań nad przestrzeniami podmiotowości.

Nagrodę Miasta Gdańska dla Młodych Naukowców im. Jana Uphagena za rok 2020 w kategorii nauk przyrodniczych i ścisłych otrzymał mgr Klaudiusz Czudek za osiągnięcia w badaniach związane z tematyką losowych układów dynamicznych.

Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska za Twórczość Translatorską im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego za całokształt twórczości translatorskiej otrzymała **Anna Przedpełska-Trzeciakowska**. Natomiast w kategorii „przekład jednego dzieła" nagrodzono **Teresę Tyszowiecką-Tarkowską** za przełożenie z języka angielskiego „Afrykańskich korzeni UFO" Anthony'ego Josepha.

W **Gdańskim Konkursie Literackim im. Bolesława Faca** nagrodą za 2020 r. został wyróżniony Mirosław Tomaszewski – za książkę „Powrót wilka".

Wydatki i liczba przynanych nagród i stypendiów w dziedzinie kultury i sztuki w latach 2015-2021

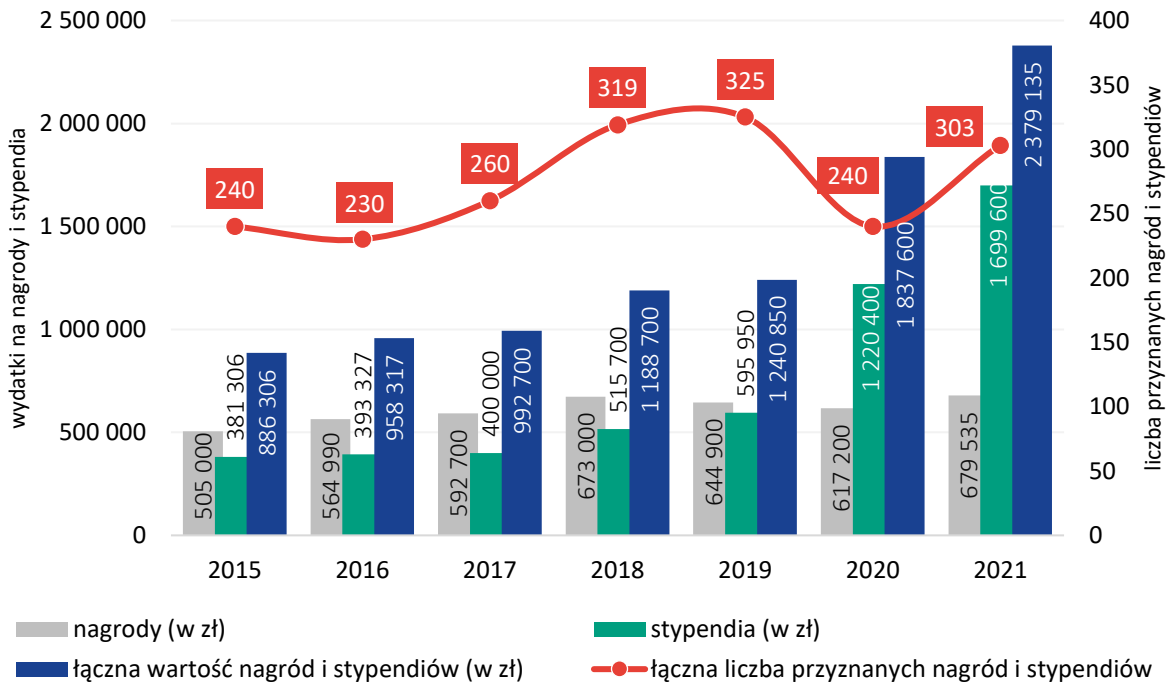

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Prezydenta ds. Kultury, UMG.

W 2021 r. przeznaczono 6 mln zł na konkursy ofert na realizację zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Odbyły się 4 konkursy: 1) na wydarzenia kulturalne, 2) na działania kulturalne, 3) na zadania kulturalne, 4) na działania kulturalne na rzecz integracji społecznej, wyrównywania szans i praw człowieka. W czasie pandemii wprowadzono maksymalną elastyczność, aby każdy z grantobiorców mógł dostosować się do sytuacji epidemicznej i złożyć aktualizację wniosku.

> Łącznie do konkursów wpłynęło 371 ofert, z czego dofinansowanie w kwocie 3,4 mln zł otrzymało 151 oferentów. Kontynuowano 12 projektów wieloletnich, na które przeznaczono kwotę niemal 2 mln zł zł. Prowadzono nabór tzw. małych grantów z dofinansowaniem do 10 tys. zł (w tym na działalność kulturalną *online*). Zawarto 46 umów w łącznej kwocie 401,4 tys. zł.

Na promocję miasta Gdańska poprzez kulturę, w tym projekty wydawnicze w 2021 r. przeznaczono kwotę 335,5 tys. zł. Środki wsparły m.in. takie tytuły, jak „Architektoniczny przewodnik po Wrzeszczu" Fundacji Palma, „Sclavus" autorstwa Tymona Tymańskiego (wyd. Części Proste) oraz album carillonistki Moniki Kaźmierczak i trębaczy: Pawła Hulisza i Emila Miszka (Urbis Sonos/Dźwięki Miasta).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY:
Zwiększenie atrakcyjności Gdańska jako miasta sprzyjającego rozwojowi kultury

- Dzięki Programowi Wsparcia Przedsiębiorców twórcy prowadzący działalność w lokalach wynajmowanych od gminy mogli ubiegać się obniżkę czynszu do wysokości 1 zł netto za lokal. W 2021 r. z programu skorzystało łącznie 7 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą związaną z szeroko pojętą kulturą, w tym 3 podmioty skorzystały z obniżki czynszu do 1 zł netto, a 4 – o 50%. Dodatkowo 3 podmiotom zarejestrowanym jako fundacje lub stowarzyszenia udzielono obniżki czynszu do 1 zł netto.
- Kontynuowano program **„Gdańskie Otwarte Pracownie"**. W 2021 r. odbyły się 2 nabory. Nowym najemcom przydzielono 2 lokale: przy ul. Do Studzienki 9/1 (Marzena Wojciechowska-Orszulak, Jan Orszulak – na działalność z dziedzin artystycznych, w szczególności teatru i filmu oraz arteterapii) oraz przy ul. Ch. de Gaulle'a 2A (Marek Rzepinkowski – pracownia projektowo-artystyczna). We wszystkich edycjach programu wynajęto łącznie 12 lokali w różnych dzielnicach miasta.
- W związku z tworzeniem **Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej** zakupiono 8 zestawów dzieł sztuki, tj.: instalację „Nie toleruję nieczystości" Jacka Niegody, „Autoportret" Hanny Nowickiej, „Shipyard" Edny Baund, „Dzień dobry" Honoraty Martin i Piotra Pawlaka, „ciężka woda/heavy water" Agnieszki Kalinowskiej, fotografię dokumentalną „Husan" Macieja Moskwy, „Łzy szczęścia" Oskara Dawickiego oraz instalację „Płot" Dominika Lejmana. Dzieła sztuki zostały przekazane w depozyt Muzeum Narodowego w Gdańsku.
- W 2021 r. wydano **29 zezwoleń dla plastyków** na prowadzenie działalności wystawienniczo-handlowej przy ulicach: Długiej, Długim Targu, Tokarskiej i św. Ducha.
- Dzięki miejskiemu systemowi tablic pamiątkowych w 2021 r. w przestrzeni Gdańska pojawiło się **7 nowych tablic upamiętniających** mieszkanki i mieszkańców oraz ważne dla Gdańska wydarzenia. Wykonano tablicę upamiętniającą warsztat Lecha Wałęsy na terenie postoczniowym. Ponadto uhonorowano tablicami artystów mieszkających w Oliwie: Annę Fiszer, Kazimierza Śramkiewicza, Władysława Lama, Zbigniewa Ralickiego, Zbigniewa Jujkę, Mariana Osińskiego (nestora gdańskich architektów, profesora Politechniki Gdańskiej) oraz ks. Magnusa Bruskiego, który zmarł, niosąc pomoc mieszkańcom zniszczonego Gdańska w 1945 r. W 2021 r. setne urodziny obchodziła honorowa obywatelka Gdańska, prof. Joanna Muszkowska-Penson. W czasie uroczystości jubileuszowych na ul. Tuwima 25 zawisła tablica poświęcona jubilatce i jej zmarłemu w 1971 r. małżonkowi, prof. Jakubowi Pensonowi, rektorowi Akademii Medycznej w Gdańsku.
- Przeprowadzono i rozstrzygnięto konkurs rzeźbiarski na projekt pomnika **Ireny Jarockiej**. Pomnik stanął w Oliwie na skwerze im. Ireny Jarockiej.
- Kazimierza Stojeckiego i Andrzeja Perzyńskiego symbolicznie upamiętniono wmurowaniem okolicznościowych tablic chodnikowych. Tym samym zakończono montaż cyklu 8 płyt upamiętniających ofiary masakry robotników na Wybrzeżu, zainaugurowany z okazji **50. rocznicy Ofiar Grudnia `70** w 2020 r.
- W 2021 r. programy **rezydencji artystycznych** realizowały 3 miejskie instytucje kultury: Gdańska Galeria Miejska, Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia oraz Instytut Kultury Miejskiej.
- Rozpoczęto działanie programu „Rezydencje Literackie" realizowanego we współpracy z Krakowskim Biurem Festiwalowym, Staromiejskim Domem Kultury, Unią Literacką oraz Stowarzyszeniem Tłumaczy Literatury, zapewniającego wsparcie finansowe i przestrzeń do pracy dla artystów w procesie twórczym. W Gdańsku wyłoniono 5 rezydentów: polską pisarkę Sylwię Chwedorczuk, tłumacza literatury Marcina Gaczkowskiego, a także twórczynie z Białorusi: poetkę Hannę Yankutę, teatrolożkę Ksenię Kniazevę oraz pisarkę i scenariopisarkę Marię Taninę.
- We wrześniu w **Gdańskiej Galerii Miejskiej** rezydencję rozpoczęła białoruska artystka sztuk wizualnych i aktywistka, **Lesia Pchołka**. W Gdańsku pracuje ona nad projektem „Niewidzialna trauma", który opowiada historie osób prześladowanych przez białoruski reżim. Rezydencja odbywa się w ramach partnerstwa GGM w Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia ICORN, łączącej miasta i instytucje kultury niosące pomoc artystom, których życie we własnym kraju jest zagrożone z powodu konfliktów zbrojnych lub prześladowań na tle politycznym.
- Rok 2021 to **pierwsze kroki Miasta Gdańska w kierunku aplikacji do sieci Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie literatury**. W tych staraniach Gdańsk swoimi zaproszeniami do aplikacji do sieci wsparły samorządy miejskie Wilna i Krakowa. Obecnie należy do niej 39 miast z całego świata. Wiążący się z przynależnością do sieci rozwój sektora kreatywnego może wpłynąć na turystyczną atrakcyjność Gdańska i wesprzeć rozwój wielu sektorów gospodarki. Dla gdańszczan to z kolei możliwość

identyfikacji z literackością miasta, a także udziału w rozrywkowych i edukacyjnych wydarzeniach literackich skierowanych do rozmaitych odbiorców, w tym grup marginalizowanych. W grudniu zarządzeniem Prezydent Miasta Gdańska **ustanowiono pełnomocnika ds. programu „Gdańsk Miasto Literatury" – dr. Marcina Hamkałę**, który obecnie opracowuje także nową funkcję dla zabytkowego Zespołu Sierocińca w Gdańsku. Do głównych zadań pełnomocnika należy prowadzenie prac nad wnioskiem aplikacyjnym, inicjowanie partnerstw wspierających programy literackie i czytelnicze oraz wspieranie działań poświęconych literackiemu dziedzictwu Gdańska.

- **Gdański Fundusz Wydawniczy** został powołany w 2020 r. w odpowiedzi na spowodowaną pandemią sytuację księgarń kameralnych i wydawców. W 2021 r. odbyły się 2 edycje Gdańskiego Funduszu Zakupu Wydawnictw, natomiast rozstrzygnięcia dotyczące Gdańskiego Funduszu Promocji Wydawnictw odbywały się w trybie ciągłym. W ramach **Gdańskiego Funduszu Zakupu Wydawnictw** kupiono 488 tytułów na łączną kwotę niemal 400 tys. zł. Wśród wybranych książek znalazły się m.in. tytuły, których tematyka jest ważna dla regionu, tytuły nagradzane w konkursach i książki dla dzieci. Książki są przekazywane do bibliotek publicznych oraz jako nagrody w konkursach organizowanych i współorganizowanych przez miasto. W 2021 r. budżet **Gdańskiego Funduszu Promocji Wydawnictw** wynosił 70 tys. zł. Dzięki jego wsparciu zorganizowano kampanię promocyjną 8 wydawnictw literackich, albumowych oraz muzycznych.
- Rozpoczęto badania gdańskiego pola literackiego, które będą kontynuowane w 2022 r. Ich koordynacją zajmie się pełnomocnik ds. programu „Gdańsk Miasto Literatury".
- Po rocznej przerwie spowodowanej pandemią odbyła się 3. edycja **Gdańskich Targów Książki** współorganizowanych przez Miasto Gdańsk. Uczestniczyło w nich ok. 7 tys. gości oraz 66 wystawców.
- **Instytut Kultury Miejskiej** zrealizował nowe projekty literackie, nastawione na rozszerzenie publiczności w przestrzeni miasta. Należały do nich m. in. akcje poetyckie typu **„Pop-up poetry"** w ramach sieci Versopolis – spotkania autorskie z zaproszonymi poetami i poetkami oraz ich tłumaczkami, a także czytanie poezji na przedprożach kamienic Gdańska.
- 5. edycja organizowanych przez IKM **Gdańskich Spotkań Literackich „Odnalezione w tłumaczeniu"** odbyła się po raz pierwszy w trybie *online*. Motywami przewodnimi były fantastyka, surrealizm i wyobraźnia. Skoncentrowano się także na przekładach z języka hiszpańskiego. W programie znalazły się m.in. dyskusja o tłumaczeniach praw Stanisława Lema, spotkanie z tłumaczami Doroty Masłowskiej oraz spotkanie z Eudardo Mendozą. Wydarzenie otworzył wykład Grzegorza Kasdepkego.
- Festiwalowi „Odnalezione w tłumaczeniu" towarzyszyło wręczenie **Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska za Twórczość Translatorską im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego**. Za całokształt twórczości translatorskiej nagrodzono **Annę Przedpełską-Trzeciakowską**, natomiast w kategorii „przekład jednego dzieła" – **Teresę Tyszowiecką-Tarkowską** za przełożenie z języka angielskiego „Afrykańskich korzeni UFO" Anthony'ego Josepha.
- W Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej z powodu pandemii w pierwszej połowie roku skoncentrowano się na wydarzeniach *online*, w tym na transmisjach spotkań autorskich i autorskiej wideoczytelni. W listopadzie zorganizowano **Gdańskie Spotkania Komiksowe GDAK**, a w grudniu odbył się festiwal miłośników kryminałów – **„Afera Kryminalna"**. Wśród zaproszonych gości znaleźli się Graham Masterton, Max Czornyj i Mariusz Czubaj. W wydarzeniach zorganizowanych przez WiMBP w 2021 r., włączając w to autorskie działania filii, wzięło udział ponad **14,5 tys. osób**.
- Z okazji **Światowego Dnia Poezji**, przypadającego na 21 marca, w przestrzeni publicznej pojawiły się plakaty z wierszami gdańskich autorek i autorów: Anny Czekanowicz, Grzegorza Kwiatkowskiego i Tadeusza Dąbrowskiego.
- Po raz 5. Samorząd Województwa Pomorskiego przyznał Pomorską Nagrodę Literacką Wiatr od morza. Najlepszą Literacką Książką Roku została uznana książka poetycka **Antoniego Pawlaka** „Ale bez rozgrzeszenia". Tytuł pomorskiej Książki Roku trafił do **Mikołaja Trzaski, Tomasza Grzegorczyka i Janusza Jabłońskiego** za **„Wrzeszcz! Mikołaj Trzaska. Autobiografia"**. Natomiast za całokształt pracy literackiej doceniono **Pawła Huellego**. Kaszubską Nagrodę Literacką odebrała poetka **Ida Czaja**. Po pandemicznej przerwie wróciła współorganizowana przez WiMBP gala nagrody.

Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska poprzez kulturę i turystykę

Gdańsk dysponuje unikatowym i istotnym dla europejskiej kultury dziedzictwem oraz ma znaczny potencjał turystyczny. Aby oferta kulturalna miasta była atrakcyjna, należy wzmacniać ją na kilku poziomach, dbając o dziedzictwo, jakość, infrastrukturę, kluczowe wydarzenia i produkty turystyczne, identyfikację marki kulturalnej i turystycznej oraz dobrą komunikację z konkretnymi grupami odbiorców. Aspiracją Gdańska jest również tworzenie warunków sprzyjających międzynarodowej współpracy kulturalnej.

DBAŁOŚĆ O MATERIALNE I NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE

Troska o dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe dziedzictwo miasta, jest jednym z priorytetów Gdańska. Miasto finansuje projekty polegające na modernizacji infrastruktury oraz poprawie możliwości ekspozycji i walorów historycznych budynków. Nie tylko korzysta przy tym z własnego budżetu, lecz także czyni starania o pozyskiwanie funduszy zewnętrznych z krajowych i międzynarodowych programów ochrony europejskiego dziedzictwa kulturowego. Gdańsk promowany jest również przez unikatowe dziedzictwo kulturowe miasta.

> Wystawa stała Europejskiego Centrum Solidarności otrzymała najważniejsze wyróżnienie Unii Europejskiej w zakresie dziedzictwa kulturowego – Nagrodę Dziedzictwa Europejskiego / Europa Nostra 2021. Projekt powołany w 2002 r. przez Komisję Europejską popularyzuje najlepsze praktyki w zakresie dziedzictwa narodowego i wspiera międzynarodową wymianę. Wystawa stała ECS została doceniona w kategorii Edukacja, szkolenia i podnoszenie świadomości za „zachowywanie historii i czynienie ich istotnymi dla współczesnego świata".

W grudniu ECS zorganizowało wydarzenia pod hasłem **„Gdańsk pamięta".** Była to kulminacja 3-letniego cyklu upamiętnienia kluczowych dla Polski i Europy okrągłych rocznic. W czerwcu 2019 roku celebrowano w Gdańsku zwycięstwo Solidarności w 1989 roku. W 2020 roku – narodziny Solidarności 40 lat wcześniej i 50. rocznicę krwawo stłumionych protestów na Wybrzeżu w Grudniu '70. W 2021 r. przypomniano pierwszy zjazd Solidarności w Gdańsku – święto demokracji, które odbyło się 40 lat wcześniej w hali Olivia. W czasie obchodów odsłonięto także 2 płyty upamiętniające osoby zabite podczas wydarzeń grudniowych w 1970 r., które wraz z 6 płytami umieszczonymi rok wcześniej symbolicznie przywołują tragiczne wydarzenia. Po dekadzie projekt **„Zrozumieć Sierpień"** powrócił na tereny postoczniowe. Głównym celem projektu jest integracja mieszkańców przez kultywowanie pamięci o wydarzeniach z sierpnia 1980 r. w Gdańsku oraz interpretację wartości solidarności. Powrót projektu „Zrozumieć Sierpień" na tereny postoczniowe ma być jedną z inicjatyw włączania się Europejskiego Centrum Solidarności w proces oswajania zmian, zachowania historii miejsc i ludzi w obliczu tworzenia się na historycznych terenach dawnej Stoczni Gdańskiej dzielnicy mieszkaniowej.

Rozpoczęto prace nad aplikacją do sieci **Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie literatury**. Powołano pełnomocnika ds. programu „Gdańsk Miasto Literatury", do którego zadań należą m.in. prace nad wnioskiem aplikacyjnym oraz budowanie krajowych i międzynarodowych partnerstw w zakresie literatury i wspierania czytelnictwa.

> Gdańsk jest obecnie jedynym miastem w Polsce posiadającym carillony, na których można koncertować. 19 października 2021 r. w Małopolskim Centrum Kultury „Sokół" oficjalnie wręczono dyrekcji Muzeum Gdańska dokument z decyzją MKDiS o wpisaniu carillonowej muzyki gdańska na „Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego". Tym samym zakończył się 1. etap starań o wpisanie unikatowej w skali kraju gdańskiej kultury carillonowej na listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO.

W ramach działań upowszechniających wiedzę o gdańskich carillonach prowadzony jest cykl zamówień kompozytorskich przygotowanych przez współczesnych polskich kompozytorów. 5 września odbyło się prawykonanie 2 zamówionych utworów: „Hejnału" Zygmunta Krauzego oraz „Pamięci z brązu" Agaty Zubel. Na rynku wydawniczym pojawił się album „Contemporary Carillon", na którym nagrane zostały wszystkie utwory carillonowe zamówione w cyklu. Wykonała je miejska carillonistka Monika Kaźmierczak. Album ukazał się nakładem Państwowego Wydawnictwa Muzycznego w serii „Sounds of Anaklasis". W 2021 r. Muzeum Gdańska przygotowało również przewodnik prezentujący historię gdańskich carillonów. Nakładem PWM/Anaklasis ukazał się album **„Contemporary Carillon"**. Na krążek złożyły się nagrane wszystkie gdańskie zamówienia kompozytorskie w wykonaniu miejskiej carillonistki – **Moniki Kaźmierczak**.

Kontynuowano również starania o wpisanie **Stoczni Gdańskiej** na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (wniosek został złożony już na początku 2020 r.), jednak decyzje w tej sprawie zostały odroczone.

Najważniejsze prace konserwatorskie zabytków architektury i obiektów sakralnych oraz inne działania inwestycyjne podjęte w 2021 r.

W ramach rewaloryzacji obiektów Muzeum Gdańska wykonano szereg prac konserwatorskich i remontowych, w tym m.in. dotyczących **Wielkiego Młyna** – zakończono 5-letni proces adaptacji zabytkowego budynku na potrzeby **Muzeum Bursztynu**. W **Kuźni Wodnej** przeprowadzono konserwację młota wodnego i opracowano koncepcję architektonicznej przebudowy oficyny. **Budynek** otwarto po renowacji w czerwcu. **Twierdza Wisłoujście** doczekała się badania architektonicznego i konserwatorskiego, projektu budowlanego i wykonawczego przebudowy dawnego budynku koszar napoleońskich Szańca Wschodniego oraz badań architektonicznych i konserwatorskich domków oficerskich i Wieńca. Prace rewitalizacji Twierdzy Wisłoujście kontynuowano dzięki pożyczce z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.

Wyłoniono pracownię architektoniczną do stworzenia kompleksowego projektu budowlano-wykonawczego wystawy stałej w przestrzeni **Muzeum Poczty Polskiej** (wystawa zostanie rozciągnięta na poziom piwnicy; konieczne będzie też wykonanie nowego wyjścia i windy). Prace projektowe trwają od sierpnia 2021 r. w ścisłej współpracy z zespołem kuratorskim, a zakończą się w roku 2022.

Miasto Gdańsk wspiera wieloletnie przedsięwzięcie inwestycyjne mające na celu poprawę jakości i atrakcyjności infrastruktury **Teatru Wybrzeże w Gdańsku**, w tym modernizację Dużej Sceny Teatru. Zakres robót obejmuje m.in.: przebudowę widowni oraz foyer, wymianę instalacji ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji, wymianę urządzeń mechaniki sceny, przebudowę frontowej fasady szklanej. Umowa na roboty budowlane została podpisana w lipcu 2020 r., a zakończenie przedsięwzięcia i ponowne udostępnienie obiektu dla widzów planuje się na koniec 2022 r. Wartość kontraktu wynosi 42,1 mln zł brutto. Inwestycja finansowana jest ze środków Samorządu Województwa Pomorskiego, Gminy Miasta Gdańska, a także pochodzących z Pożyczki Miejskiej.

Kontynuowano prace projektowe nad przywróceniem wartości dawnemu **Zespołowi Sierocińca** z adaptacją do **nowych funkcji w obszarze kultury i literatury**. Zaktualizowano koncepcję programowo-przestrzenną, uzyskano niezbędne do przeprowadzenia prac decyzje Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ogłoszono przetarg na I etap prac.

Hevelianum zakończyło prace rewaloryzacyjne w **Domu Zdrojowym w Brzeźnie**. Uroczyste otwarcie odbyło się 18–19 grudnia 2021 r. XIX-wieczny zabytek po gruntownej rewitalizacji jest gotowy na prowadzenie zajęć edukacyjnych, przedsięwzięć kulturalnych i spotkań. Budynek wzbogacił się o restaurację i miejsca noclegowe, w parku wykonano nowe ścieżki spacerowe, a drzewostan przeszedł zabiegi pielęgnacyjne.

W 2021 r. Hevelianum uruchomiło kolejną inwestycję, tj. rewaloryzację 3 z 5 budynków **dawnego Zespołu Szpitalnego Bożego Ciała**.

Po 7 latach intensywnych prac w budynku przy ul. Jaracza 16 otwarto **Nowe Muzeum Sztuki NOMUS**, oddział Muzeum Narodowego w Gdańsku. Miasto Gdańsk zapewniło instytucji siedzibę oraz wsparło poszerzenie kolekcji sztuki w Muzeum Narodowym w Gdańsku. Budynek przy ul. Jaracza 16 został zakupiony, wyremontowany oraz dostosowany do wymogów ekspozycyjnych NOMUS-u. Od 2017 r. realizowany jest program zakupu prac w ramach **Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej**, której depozyt znajduje się w Muzeum Narodowym w Gdańsku.

W zakresie rewitalizacji sieci filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej rozpoczął się remont filii **American Corner**, którego zakończenie planowane jest na wiosnę 2022 r. Do użytku czytelników oddano wyremontowaną **Bibliotekę Chełm**. Trwały również prace remontowe i wyposażeniowe w nowej filii bibliotecznej w odrestaurowanym Ratuszu Oruńskim – **Bibliotece Ratuszowej**. Ruszyły ponadto prace budowlane w nowej siedzibie **Biblioteki Stogi**, która ma zostać przeniesiona z ul. Stryjewskiego na ul. Szpaki 1. Zakończenie prac planuje się na 2022 r.

Po 5 latach spowodowanej remontem przerwy na listę gdańskich atrakcji powrócił **spichlerz Błękitny Baranek**, oddział Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Gruntowna renowacja została wsparta z budżetu miejskiego kwotą w wysokości 850 tys. zł. Dzięki środkom Miasta Gdańska ukazał się również katalog wystawy stałej.

Po 5 latach na turystyczną mapę Gdańska powróciła **oliwska Kuźnia Wodna**. W zabezpieczonym i zrewitalizowanym budynku mieszkańcy i turyści zobaczą nową wystawę stałą, a także wciąż sprawne, zabytkowe, 250-kilogramowe młoty.

Ogłoszono przetarg na wyposażenie budynku **Kunsztu Wodnego**. Ze względu na oferty przekraczające dostępny budżet planuje się powtórzenie przetargu w 2022 r.

Cappella Gedanensis kontynuowała prace nad dokumentacją techniczną adaptacji dawnego **kościoła mennonitów** na Biskupiej Górce. Prace przedłużają się ze względu na długotrwały proces uzgadniania projektu z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W ramach ochrony zabytków i rewitalizacji gdańskiego krajobrazu kulturalnego przyznano 23 dotacje na łączną kwotę 2,83 mln zł na rzecz **remontów zabytkowych obiektów**: bramy Długoulicznej (Złotej Bramy), zespołu dawnego Dworu Miejskiego, Baszty Białej, muru kurtynowego fosy wewnętrznej zamku krzyżackiego, budynków dawnych ślusarni, narzędziowni, hali prefabrykacji warsztatowej, hali prefabrykacji wyposażenia, hali prefabrykacji wyposażenia i ślusarni w historycznym zespole budowlanym Stoczni Gdańskiej, a także obiektów sakralnych (bazyliki św. Mikołaja, kościoła św. Trójcy, kościoła św. Barbary, kościoła Bożego Ciała, kościoła grekokatolickiego św. Bartłomieja i Opieki NMP, kościoła św. św. Piotra i Pawła, jak i kościoła pw. Św. Józefa w Kasparusie) oraz domów i kamienic mieszkalnych (przy ulicach: Bohaterów Getta Warszawskiego, Politechnicznej 4, Długi Targ 17/18, Ogarnej 44/45).

Przygotowano i przeprowadzono postępowania dotyczące wyłonienia wykonawcy robót budowlanych i prac konserwatorskich związanych z wzmocnieniem fundamentów i ścian **Domu Wałmistrza**. Przetarg na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych i prac konserwatorskich ogłoszono w grudniu 2021 r., a termin rozpoczęcia prac zaplanowano na i kwartał 2022 r.

Zakończył się remont XVIII-wiecznej kamienicy przy ul. Rycerskiej 10, **która jako jedna z nielicznych w Gdańsku przetrwała II wojnę światową**. Kamienica oraz sąsiednie budynki, w tym słodownia przy ul. Czopowej, stanowiły kompleks browaru założonego w XVII w. Niepowtarzalny klimat kamienicy stwarzają: XVIII-wieczna klatka schodowa z polichromowanymi tralkami i odtworzoną dekoracją z fliz holenderskich, dekoracja sztukatorska stropu sieni i ścian sąsiadującej z nią izby oraz stolarka drzwiowa z XIX w.

Międzynarodowe Targi Gdańskie SA – zarządca lokalu przy ul. Garncarskiej 18/20, w przeszłości klubu Rudy Kot – ogłosił i rozstrzygnął w 2021 r. konkurs na nowego operatora nieruchomości, który będzie nią zarządzać przez 15 lat. Konkurs wygrała firma Sopocka Odessa. **KOT** – tak ma się nazywać nowy klub. Zgodnie z założeniem KOT będzie eklektycznym miejscem, oferującym aktywności związane z kulturą, rozrywką i biznesem. Kamienica składająca się z 5 niezależnych przestrzeni zamieni się w 5 stref o różnym przeznaczeniu. Będzie to połączenie klubu, kawiarni, baru bistro, niewielkiej sceny koncertowej, kina i alternatywnych form działalności – wszystko wrośnięte w kulturę miejską.

Uzyskano pozwolenia na budowę na wzmocnienie skarpy (osuwiska), na której posadowiona jest Redita Napoleońska znajdująca się na terenie **Fortu Grodzisko**, będąca pozostałością po francuskiej okupacji Gdańska.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY:
Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska przez kulturę

- **Jan Łukaszewski,** dyrygent i dyrektor Polskiego Chóru Kameralnego Schola Cantorum Gedanensis został uhonorowany **Złotym Fryderykiem 2021** za całokształt osiągnięć artystycznych. Jan Łukaszewski uznawany jest za jednego z najznakomitszych w Europie specjalistów w dziedzinie muzyki chóralnej. Fryderyka otrzymała także gdańska klawesynistka **Alina Ratkowska** za album „Johann Gottlieb Goldberg – Complete Solo Harsichord Works" oraz gdańsko-wejherowski zespół kameralny **Art'n'Voices** za album „Midnight Stories – Contemporary Music of Polish Composers". W kategorii „album roku – muzyka ilustracyjna" statuetkę Fryderyka otrzymał **Leszek Możdżer** za muzykę do filmu „Ikar. Legenda Mietka Kosza". Aż 5 statuetek za 2020 r. odebrała Hania Rani. Gdańską artystkę uhonorowano w kategoriach: „album roku" za płytę „Esja", „fonograficzny debiut roku", „kompozytor roku" oraz „najlepsze nowe wykonanie" za utwór „Odprowadź" w duecie z Melą Koteluk.
- Czytelnicy magazynu „Jazz Forum" uznali **Jazz Jantar** za najlepszy polski festiwal jazzowy 2021 r. Jazz Jantar otrzymał najwyższe noty, konkurując z ponad 100 innymi festiwalami odbywającymi się w kraju. Zauważono i doceniono również sam **Klub Żak**, a także pomorskich muzyków: Leszka Możdżera, Grzegorza Nagórskiego, Adama Pierończyka, Macieja Sikałę, Mikołaja Trzaskę i Dominika Bukowskiego. Jesienną edycję festiwalu Jazz Jantar po raz ostatni recenzował dziennikarz kulturalny Tomasz Rozwadowski. Jeden z głównych recenzentów gdańskiej sceny muzycznej odszedł w grudniu 2021 r.
- Na przełomie lipca i sierpnia odbyła się w Gdańsku **25. edycja Festiwalu Szekspirowskiego**. Tradycyjnie w ofercie znalazły się produkcje polskich i zagranicznych grup teatralnych, w tym spektakle wybitnych reżyserów i teatrów z Litwy, Portugalii, Belgii oraz Włoch: Oskarasa Koršunovasa, Tiago Rodriguesa,

Needcompany, ImPerfect Dancers. Była to pierwsza edycja festiwalu bez zmarłego w marcu **prof. Jerzego Limona.**

- Podczas 5 dni stacjonarnej edycji **All About Freedom Festival 2021** (6–10 października) organizowanej przez Europejskie Centrum Solidarności publiczność festiwalowa obejrzała 14 filmów fabularnych i dokumentalnych, w tym 4 polskie premiery. W festiwalowym konkursie zwyciężył komediodramat „Margot i Alma" (reż. Anaïs Volpé).
- Festiwal **Solidarity of Arts** zorganizowano pod hasłem PRZYSZŁOŚĆ rozumianym jako przeciwstawienie się złu dziejącemu się w teraźniejszości. W czasie festiwalu na deskach Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego odbyła się premiera spektaklu „Śnieg" w reżyserii Bartosza Szydłowskiego na podstawie powieści Orhana Pamuka.
- Po rocznej przerwie w przestrzeniach postoczniowych odbyła się 4. edycja **Octopus Film Festival**. Powrócono do seansów z lektorem na żywo. Gdańszczanie mogli obejrzeć 46 filmów podczas 59 seansów. Festiwal przyciągnął łącznie blisko 12 tys. osób.
- Zainteresowaniem odbiorców i mediów cieszyły się **Festiwal Goldbergowski**, a w szczególności jego inauguracja, na której wystąpił Jakub Józef Orliński z zespołem Capella Regia Polona, oraz festiwal **Actus Humanus,** który we względu na pandemiczne obostrzenia w 2021 r. miał tylko jedną ze zwyczajowych dwóch rocznych odsłon.
- Trwała współpraca kulturalna w związku z międzynarodowymi umowami partnerskimi. Na **Międzynarodowym Zjeździe Hanzy w Rydze** Gdańsk reprezentowała wystawa prac **Anity Wasik**. We wrześniu odbyła się prezentacja twórczości współczesnych artystów wileńskich podczas festiwalu **„Wilno w Gdańsku"** oraz artystów gdańskich w Wilnie w ramach **„Gdanskas Vilniuje"**.
- Utrzymane zostało **członkostwo w sieciach współpracy oraz międzynarodowych organizacjach kulturalnych i turystycznych**: Eurocities, Związek Miast Bałtyckich, International Cities of Refuge Network, Cruise Baltic, International Congress and Convention Association, European Cities Marketing. Kontynuowano projekty międzynarodowe: Versopolis, Res Artis, Home of Europe, Fondazione Modena Arti Visive, International Association of Curators of Contemporary Art, Action Culture Europe, Appolonia, Europe for Festivals – Festivals for Europe, International Council of Museums. W 2021 r. Gdańsk dołączył także do sieci European Creative Hubs Network oraz Culture Next.
- Miasto Gdańsk współtworzyło **Koalicję Miast**, która utrzymała działanie jako platforma wymiany doświadczeń polskich samorządów i instytucji kultury, a także współpracy w czasie pandemii.
- Po 15 latach działalności w Zespole Przedbramia do nowej siedziby, w wyremontowanym zabytkowym **Wielkim Młynie**, przeniosło się **Muzeum Bursztynu**. Nowa infrastruktura muzeum umożliwiła ekspozycję najcenniejszych zbiorów oraz edukacyjnych elementów multimedialnych. To uatrakcyjnienie oferty Gdańska jako Światowej Stolicy Bursztynu.
- Z powodu pandemii nie odbyła się wiosenna edycja Międzynarodowych Targów Bursztynu i Biżuterii Amberif. W odpowiedzi na ograniczenia organizatorzy wydarzenia uruchomili portal Amberif Virtual Showroom, zbierający najważniejsze informacje o międzynarodowym środowisku bursztynniczym, w tym o trendbookach, konkursach branżowych oraz konferencjach i warsztatach.

TURYSTYKA

W 2021 r. w Gdańsku odnotowano stopniową odbudowę ruchu turystycznego po okresie dużych ograniczeń w przemieszczaniu się związanych z pandemią COVID-19. Do Gdańska przyjechało ponad 3 mln gości – o 53% więcej niż w 2020 r., jednak wciąż o 14% mniej niż w 2019 r. Szczególnie dużo osób odwiedziło miasto w okresie letnim – 1,1 mln (to wartość zbliżona do wartości z lata 2019 r.) – oraz w 4. kwartale roku – nieco ponad 1 mln osób (tj. o 35% więcej niż w tym samym okresie 2019 r.). Ponad 80% ruchu wygenerowali turyści krajowi, na co wpływ miał niewątpliwie bon turystyczny.

Pandemia wpłynęła jednak bardzo wyraźnie nie tylko na wielkość ruchu turystycznego, lecz także na jego strukturę, w tym proporcję gości krajowych i zagranicznych. Przed pandemią goście zagraniczni stanowili ok. jednej trzeciej całego ruchu, w 2020 r. było to 15,2%, a w 2021 r. – 14,4%. Jeśli przyjrzymy się wartościom liczbowym – ok. 436 tys. gości zagranicznych to o 44,2% więcej niż w 2020 r., ale o 63% mniej niż w 2019 r. Zmianie uległa także proporcja turystów (osób nocujących w Gdańsku) oraz jednodniowych odwiedzających. W 2021 r. turyści stanowili 58,7% całego ruchu, podczas gdy w latach wcześniejszych było to ok. 65%.

Ruch turystyczny w Gdańsku w 2021 r.

2021	krajowi		zagraniczni		ogółem		
	turyści	odwiedzający jednodniowi	turyści	odwiedzający jednodniowi	turyści	odwiedzający jednodniowi	suma
	1 453 676	1 147 336	328 602	107 381	1 782 278	1 254 717	**3 036 995**

Źródło: Raport „Turystyka Gdańska 2021 r." opracowany przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

Wśród gości krajowych, którzy przybyli do Gdańska, przeważali mieszkańcy województw: pomorskiego (26%), kujawsko-pomorskiego (14,8%), mazowieckiego (9,7%) oraz warmińsko-mazurskiego (7,2%). Wśród gości zagranicznych prym wiedli Niemcy – 41,3%; za nimi uplasowali się Skandynawowie (14,2%), Czesi (5,2%) oraz Hiszpanie (5,2%).

W 2021 r. 43,7% turystów i odwiedzających przybyło do Gdańska, aby wypocząć, 17,7% odwiedzało swoich znajomych, 13,4% załatwiało w Gdańsku sprawy służbowe, a 7,7% poznawało miasto i jego zabytki. Najczęstszymi formami spędzania czasu wolnego były spacery (52,4%) oraz zwiedzanie (51,5%); istotne grupy gości realizowały zakupy (26,8%) lub odpoczywały na plaży (21,2%).

Najchętniej wybieranymi obiektami i atrakcjami turystycznymi w Gdańsku w 2021 r. były: Westerplatte (30,2%), molo w Brzeźnie (24%), park Oliwski i archikatedra (22,8%), koło widokowe AmberSky (20,6%), Gdański Ogród Zoologiczny (20,5%) oraz Ratusz Głównego Miasta (19,7%).

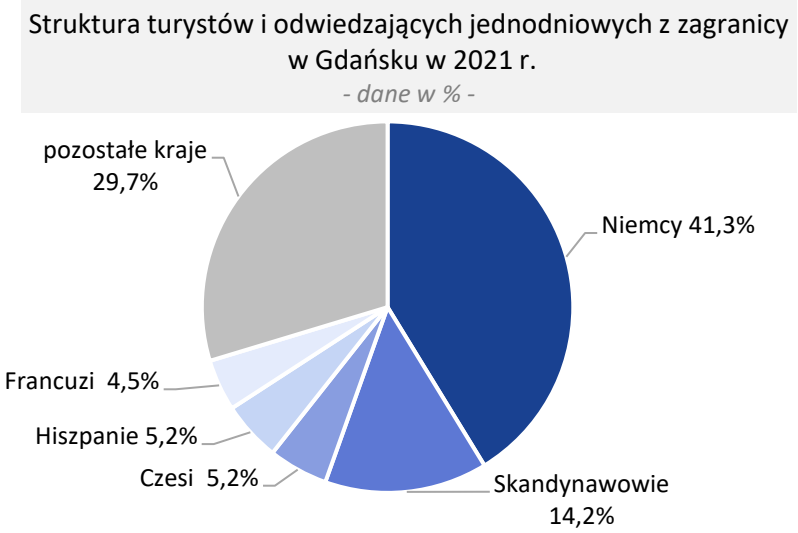

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Turystyka Gdańska 2021 r." opracowanego przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

> Ogólny poziom zadowolenia z pobytu w Gdańsku w 2021 r. był bardzo wysoki – w dziesięciostopniowej skali wyniósł 8,9 pkt. Równie wysoko, bo na 8,7, respondenci ocenili dostosowanie Gdańska do potrzeb turystów.

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA W GDAŃSKU

Rok 2021 był kolejnym rokiem pandemii COVID-19. Dane wskazują, że branża hotelarska wciąż z tego powodu stawała przed dużymi wyzwaniami, jednak widać było stopniową poprawę. Wprowadzenie masowych szczepień oraz coraz większa chęć do podróżowania pomagały znacząco w tej sytuacji.

Średnie obłożenie hoteli w Gdańsku w roku 2021 wynosiło 42% miesięcznie, przy czym tradycyjnie najbardziej popularne wśród gości okazały się miesiące letnie, gdy obłożenie kształtowało się średnio na poziomie 68%.

Gdańska Organizacja Turystyczna nie ustawała w pomocy dla branży, wciąż oferując szkolenia i warsztaty, których zadaniem było znalezienie sposobu na minimalizację negatywnego wpływu pandemii, a także prowadziła akcje promocyjne zachęcające turystów do przyjazdu do Gdańska.

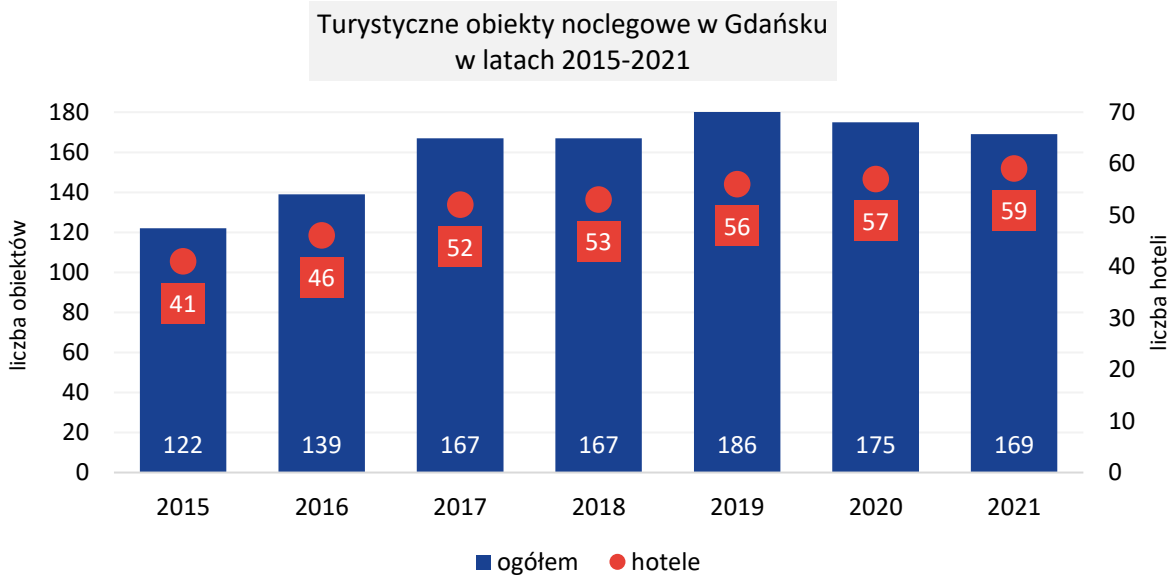

**prezentowane dane uwzględniają obiekty liczące 10 i więcej miejsc noclegowych.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ewidencji obiektów noclegowych w Gdańsku prowadzonej na podstawie decyzji administracyjnych o zaszeregowaniu obiektów wydanych przez Marszałka Województwa Pomorskiego oraz na podstawie zaświadczeń o wpisie do ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, prowadzonej przez Prezydenta Miasta Gdańska (dane te, w przeciwieństwie do danych GUS, ujmują również obiekty liczące mniej niż 10 miejsc noclegowych), było zarejestrowanych 1607 obiektów całorocznych i sezonowych, w tym 66 obiektów hotelarskich (61 hoteli, 1 pensjonat, 1 kemping, 3 schroniska młodzieżowe) oraz 1488 innych obiektów, 28 hosteli i 25 domów studenckich (stan na 31.12.2021 r.)

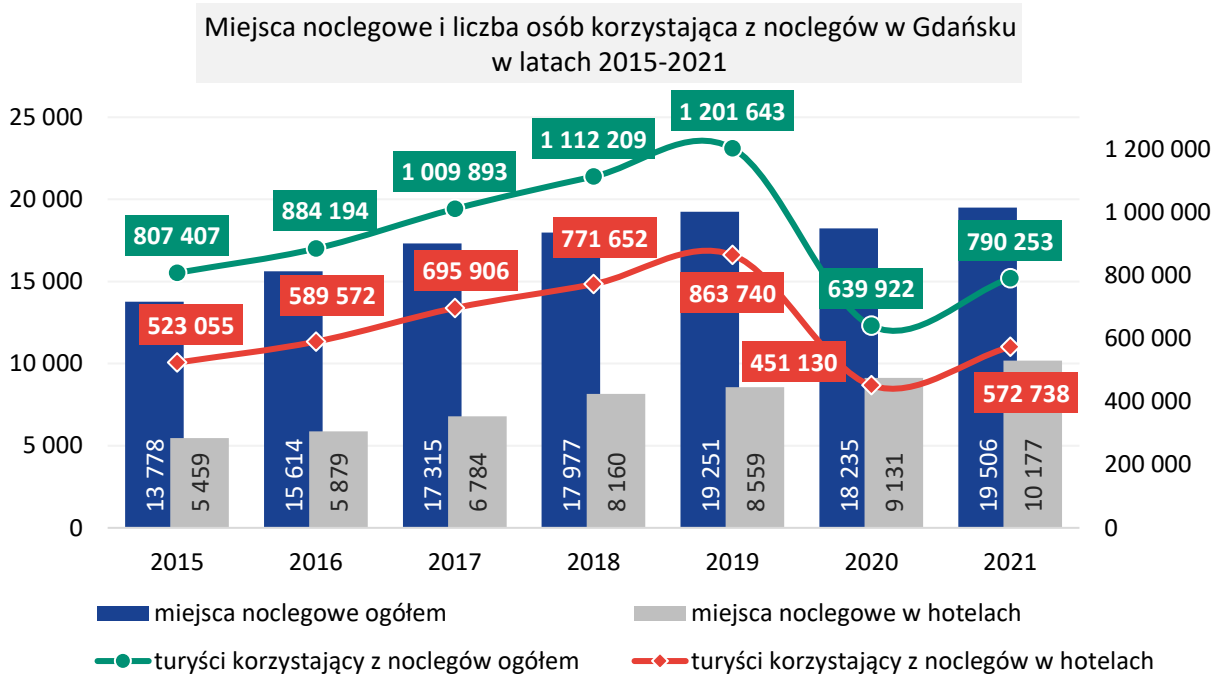

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Turyści, którzy przybyli do Gdańska, najchętniej korzystali z noclegu w hotelu (29%), wynajmowali mieszkanie/apartament (15%) bądź nocowali u rodziny/znajomych (15%).

Istotnym elementem oferty turystycznej Gdańska są również stale rozwijające się usługi gastronomiczne. Według danych z rejestru REGON liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gdańsku i prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem oraz usługami gastronomicznymi (sekcja I) wyniosła w 2021 r. 3699, co oznacza wzrost o 7,6% r/r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych REGON. W zestawieniu ujęte są podmioty gospodarcze macierzyste i lokalne.

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Istotną rolę w udostępnianiu informacji o atrakcjach, usługach i wydarzeniach w mieście odgrywają punkty informacji turystycznej (IT). Gdańska Organizacja Turystyczna obsługuje dwa stacjonarne punkty, które oferują informację w zakresie oferty hoteli, restauracji i innych atrakcji turystycznych oraz oferty kulturalnej. Punkty IT są zlokalizowane przy ul. Długi Targ 28/29 oraz w Porcie Lotniczym im. Lecha Wałęsy. Obsługiwane są również 2 punkty mobilne – w gdańskim zoo oraz na Wyspie Sobieszewskiej – które w okresie od maja do września pracują w weekendy, dodatkowo w lipcu i sierpniu codziennie. W Gdańsku funkcjonują również Pomorskie Centrum Informacji Turystycznej w Bramie Wyżynnej oraz Punkt PTTK Oddział Gdańsk przy ul. Długiej 45. W 2021 r. punkty IT odwiedziło łącznie 167,8 tys. turystów.

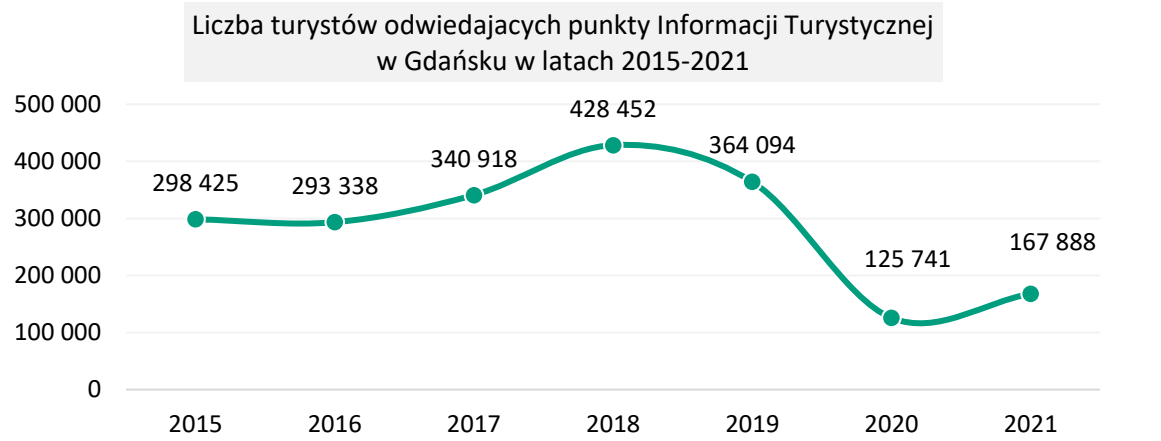

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

GDAŃSKIE PRODUKTY TURYSTYCZNE

Szczególną rolę we wspieraniu działań mających na celu rozwój turystyki odgrywa Gdańska Organizacja Turystyczna (GOT), powołana w 2002 r. z inicjatywy miasta. Jest ona głównym partnerem w kreowaniu rozwoju turystycznego Gdańska i regionu. Działania promocyjne prowadzone są w ścisłej współpracy z Polską Organizacją Turystyczną (POT) oraz Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT). GOT czerpie także wzorce od największych europejskich miast i metropolii zrzeszonych w organizacji European Cities Marketing (ECM). Dodatkowo GOT i Zarząd Morskiego Portu SA reprezentują Gdańsk w międzynarodowej organizacji Cruise Baltic, która popularyzuje region Morza Bałtyckiego wśród turystów, armatorów i tzw. touroperatorów. W strukturze organizacyjnej GOT-u działa Gdańsk Convention Bureau (GCB), które reprezentuje usługodawców z gałęzi przemysłu turystycznego włączonej do obsługi turystów biznesowych. Od sierpnia 2007 r. GCB jest członkiem stowarzyszenia ICCA (International Congress & Convention Association).

GOT kontynuował rozwój systemu Karty Turysty, tak aby jeszcze lepiej dopasować ofertę do potrzeb konkretnych grup odbiorców. W 2021 r. sprzedano 3082 pakietów Karty Turysty. Ich nabywcy skorzystali

z 4899 bezpłatnych wejść do obiektów kultury i atrakcji turystycznych oraz z 882 zakupów rabatowych u partnerów karty. Do partnerów karty dołączyli: Zbiornik Wody Stara Orunia, Zbiornik Wody Stary Sobieski, Zbiornik Wody Kazimierz, Galeria Starych Zabawek, Loopy's World, Playground Arena, Neptun Taxi (w ramach Pakietu Kibica) oraz Flixbus – przejazdy autokarowe. Ponadto, po przerwie spowodowanej przenosinami do Wielkiego Młyna, Muzeum Bursztynu wznowiło honorowanie Karty Turysty. W 2021 r. uruchomiono także aplikację mobilną Karty Turysty, dzięki czemu jest ona w pełni dostępna w wersji elektronicznej.

W lipcu 2021 r., w ramach współpracy z Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT), w ofercie znalazła się Pomorska Karta Turysty z Pakietem Metropolia, obejmującym atrakcje i usługi z obszaru Trójmiasta i okolic (Pruszcz Gdański, Wejherowo itp.). Współpraca z PROT obejmuje sprzedaż pakietów partnera w punktach IT, *online* oraz wsparcie merytoryczne i operacyjne.

W maju 2021 r. uruchomiono projekt TripPass – kartę turysty umożliwiającą korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. Do projektu przystąpiły: Gdańsk, Giżycko, Lublin i Opole. Do końca roku użytkownicy założyli 673 konta, z czego 425 osób wybrało pakiet Gdańsk.

Serwis visitgdansk.com to oficjalny i największy turystyczny portal internetowy miasta. W 2021 r. dotarł on do blisko 350 tys. użytkowników; odnotowano prawie 3 mln odsłon. W serwisie utworzono nową podstronę promującą weekendowe przyjazdy do Gdańska oraz podstronę skierowaną dla osób z niepełnosprawnością.

Przedstawiciele GOT uczestniczyli także w 3 wydarzeniach (targach) promujących turystykę indywidualną: ITB Berlin (*online*), TOUR SALON Poznań oraz WTM Londyn. Dodatkowo stoiska Informacji Turystycznej funkcjonowały podczas Finału Ligi Europy UEFA, Jarmarku św. Dominika oraz Jarmarku Bożonarodzeniowego.

Zarządzanie w kulturze i turystyce

Skuteczne realizowanie założeń dotyczących kultury oraz wzmacniania atrakcyjności turystycznej Gdańska jest możliwe, jeśli systematycznie dokonuje się ewaluacji działań oraz przeprowadza się badania pozwalające na obserwację potrzeb odbiorców i zmian w ofercie. Profesjonalizacja zarządzania kulturą w Gdańsku jest istotna na każdym szczeblu – od kreowania polityki kulturalnej miasta po podnoszenie kompetencji kadr kultury. Obszarem wymagającym monitoringu jest również rynek turystyczny. Badanie trendów w tym zakresie pozwala na dostosowanie oferty do oczekiwań odwiedzających i turystów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY:
Podnoszenie jakości zarządzania w kulturze i turystyce

- W 2021 r. realizowano projekty kierowane do liderów działalności kulturalnej, animatorów, menedżerów kultury, edukatorów oraz kadry nauczycielskiej, takie jak: Akademia Nowych Mediów, MediaLab Gdańsk, Bardzo Młoda Kultura oraz Akademia Aktywnej Społeczności.
- Instytut Kultury Miejskiej kontynuował działania wspierające kadry kultury i sztuki – cykl szkoleniowy **„Sztuka to praca"** dla artystów i artystek rozpoczynających pracę w sektorze kultury i rozwijających działania w kierunku finansowej niezależności. Program realizowany był poprzez cykl webinariów i podcastów.
- W organizowanej przez IKM konferencji **„Marketing w kulturze"** w formie *online* w maju 2021 r. wzięło udział 578 osób. Dodatkowo podczas dwudniowego wydarzenia można było uczestniczyć w 16 szkoleniach.
- Wśród inicjatyw badawczych **Obserwatorium Kultury** znalazły się: badanie potrzeb i oczekiwań gdańskiego środowiska kulturalnego w obliczu zmian wywołanych pandemią wirusa COVID-19, badania publiczności *online* gdańskich instytucji kultury w czasie i po wybuchu pandemii, badanie miejsc kreatywnych w Gdańsku oraz badanie publiczności *online* gdańskich instytucji kultury.
- **Gdański Medialab** zrealizował m.in. maraton tworzenia animacji dla profesjonalistów i amatorów z okazji 425 lat istnienia Biblioteki Gdańskiej PAN, warsztaty z obsługi programu Transkribus przeznaczonego do transkrypcji dawnego pisma odręcznego, cykl spotkań *online* „Self-publishing. Czym jest i czy się opłaca?", warsztaty z korzystania z otwartych warsztatów edukacyjnych oraz warsztaty związane z drukiem 3D.
- W Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Gdańsku rozpoczęto **badania gdańskiego pola literackiego**, które będą kontynuowane w 2022 r. Ich koordynacją zajmie się pełnomocnik ds. programu „Gdańsk Miasto Literatury".

- Instytucje kultury organizowały również szkolenia z zakresu publikowania treści na stronach internetowych i w mediach społecznościowych zgodnie z założeniami ustawy o zwiększeniu dostępności, a także z obsługi gości z niepełnosprawnością.
- 29 października odbyła się konferencja **„Nowe Trendy w Turystyce”**, organizowana przez **Visit Gdansk** po raz pierwszy w formule hybrydowej. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 200 osób bezpośrednio w ECS oraz ok. 650 w formule *online*.
- W 2021 r. Gdańska Organizacja Turystyczna zorganizowała 2 bezpłatne szkolenia, spotkanie z przewodnikami miejskimi oraz z restauratorami. Ponadto odbyło się 6 śniadań **„Dzień Dobry GOT!”** służących integracji branży turystycznej i wymianie doświadczeń (łącznie wzięło w nich udział 210 uczestników).
- Rozpoczęto także **współpracę z branżą turystyczną** w grupach roboczych. Ich celem jest diagnoza problemów oraz wypracowywanie rozwiązań w 7 obszarach tematycznych: dla branży hotelarskiej, restauratorów, instytucji kultury, branży MICE oraz w obszarze PR i marketingu, badań i Karty Turysty.

9. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości koncentrują się w szczególności na kształceniu biznesowych kompetencji dzieci i młodzieży, wspieraniu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw z branż tradycyjnych oraz sektorów innowacyjnych i kreatywnych, w tym start-upów, a także na budowaniu szerokiej współpracy w ramach systemu otoczenia biznesu i rynku pracy. Zaczynając zatem od edukacji i stymulowania postaw przedsiębiorczych wśród najmłodszych, zakres wsparcia obejmuje wszystkie kolejne etapy rozwoju firm, włączając w to także pomoc w zakładaniu działalności, doradztwo w rozwoju biznesu, zwiększanie potencjału innowacyjnego firm, sieciowanie i budowanie relacji oraz ekspansję na rynki zagraniczne. Działania te są koordynowane i realizowane zarówno przy zaangażowaniu instytucji miejskich, np. szkół, jak i dzięki współpracy m.in. uczelni oraz wielu firm i instytucji. Są to m.in. takie podmioty, jak izby gospodarcze i organizacje pracodawców, Gdański Urząd Pracy oraz Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości i prowadzony przez nią Gdański Inkubator Przedsiębiorczości „Starter". Dzięki tak szerokiemu partnerstwu realizowana oferta wsparcia odpowiada kompleksowo na potrzeby lokalnej i regionalnej gospodarki.

Rynek pracy

Wyzwania płynące z rynku pracy wiążą się z potrzebą rozwoju pracowników dzięki programom szkoleniowym i stażowym profilowanym pod kątem potrzeb przedsiębiorców. Ważnymi aspektami są także promocja oferty rynku pracy oraz doradztwo zawodowe wpływające na świadomy wybór i kształtowanie ścieżki kariery. Wiele działań jest skierowanych na kwestie zatrudnienia cudzoziemców. Skupiają się one przede wszystkim na wsparciu w procesie poszukiwania pracy, na pomocy w zakresie legalizacji pobytu, pośrednictwie w kontaktach z pracodawcami oraz przekazywaniu wskazówek na temat bazy noclegowej, instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców. Działania ukierunkowane na rozwój kadr rynku pracy pozwalają na zdobycie pożądanej przez rynek wiedzy, przygotowują do zmieniających się wyzwań i przeciwdziałają bezrobociu oraz pomagają uzupełniać braki pracowników w poszczególnych sektorach gospodarki. Pozwalają także wrócić na rynek pracy na wielu różnych etapach życia. Podmiotem w największym stopniu odpowiedzialnym za prowadzenie tych zadań jest Gdański Urząd Pracy (GUP).

Według najnowszych dostępnych danych GUS pod koniec 2020 r. w gdańskich podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 pracowników pracowało 180,3 tys. osób. Najwięcej z nich zajmowało się handlem i naprawami (14,9%) oraz znalazło zatrudnienie w przemyśle (14,7%). Znaczna liczba osób pracowała w następujących sektorach: edukacja – 12,5%, informacja i komunikacja – 8,4%, transport i gospodarka magazynowa – 6,7%, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 6,2%, opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 6,0%, budownictwo – 5,5%.

W odniesieniu do 2019 r. zatrudnienie w wyżej wymienionych branżach wzrosło w sektorach: informacja i komunikacja (o 7,3%), budownictwo (o 2,5%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 1,9%), transport i gospodarka magazynowa (o 1,7%) oraz edukacja (o 1,2%). Zatrudnienie spadło natomiast w obrębie handlu i naprawy (o -3,6%), przemysłu (o -0,6%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o -0,3%).

> W grudniu 2021 r. w Gdańsku było 24 210 osób ubezpieczonych w ZUS, które w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podały obywatelstwo inne niż polskie. Najwięcej pracowników pochodziło z Ukrainy (17 068), Białorusi (2 236), Rosji (709) i Gruzji (530).

Liczba pracujących[1] w Gdańsku w latach 2015-2020

Sekcja PKD	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	156 336	163 549	178 945	184 550	180 224	180 263
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	23 616	25 653	26 427	27 783	27 799	26 796
Przemysł	24 327	25 031	25 549	25 817	26 636	26 480
Edukacja	20 293	20 961	21 185	21 768	22 300	22 577
Informacja i komunikacja	9250	10 129	10 036	12 741	14 086	15 113
Transport i gospodarka magazynowa	9704	10 024	11 013	11 421	11 805	12 004
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6297	7341	9031	10 469	11 143	11 112
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10 357	10 005	10 434	10 134	10 672	10 871
Budownictwo	9350	9116	10 412	9500	9592	9829
Pozostałe	43 142	45 289	54 858	54 917	46 191	45 481

**W tabeli zaprezentowano aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 30.05.2022 r.*
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

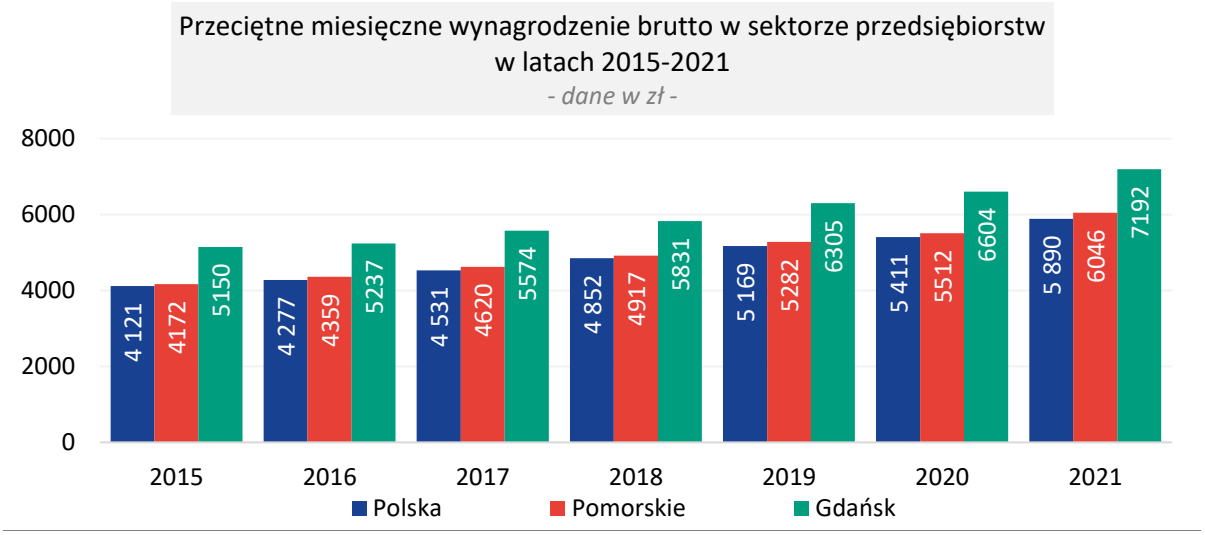

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowane w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku wyniosło w 2021 r. 7192 zł brutto i było wyższe o 8,9% w porównaniu z 2020 r. Jednocześnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku było wyższe o 19,0% niż w województwie pomorskim oraz o 22,1% względem kraju.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji GUP na dzień 31.12.2021 r. wynosiła 7407 osób. W porównaniu ze stanem na 31.12.2020 r., kiedy to wartość ta wyniosła 8890 osób, liczba bezrobotnych spadła o 16,7% r/r. Natomiast w całym 2021 r. w GUP zarejestrowano łącznie 9332 osoby bezrobotne. W stosunku do 2020 r., kiedy zarejestrowane zostały 10 523 osoby, ogólna liczba bezrobotnych spadła o 11,3%.

[1] *Nie obejmuje jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a także fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych, duchownych oraz podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 osób.*

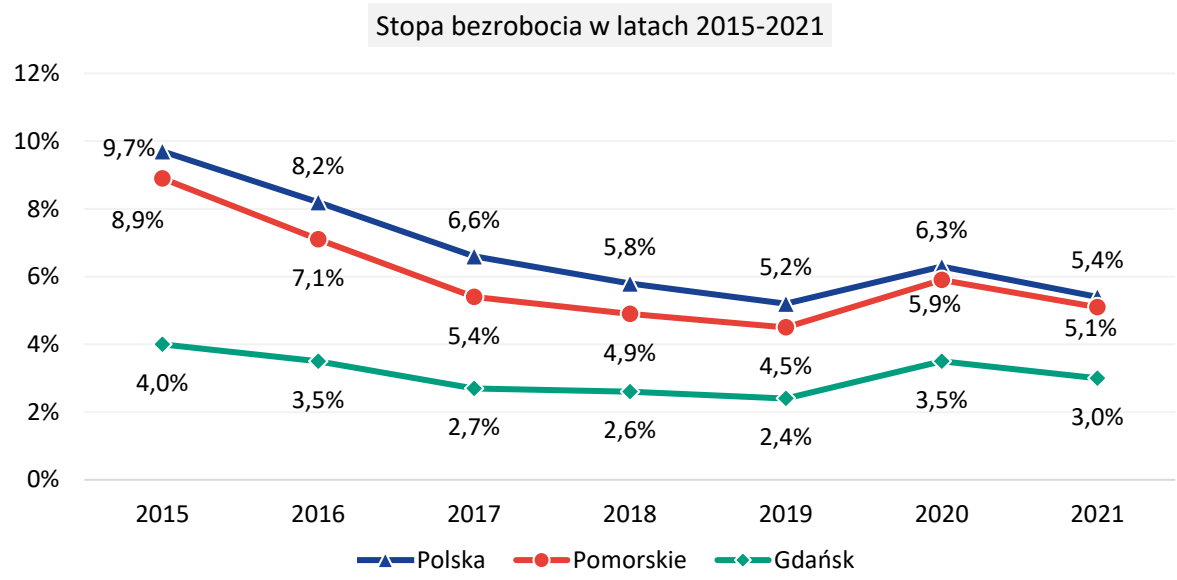

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Wśród 7407 osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2021 r. w Gdańsku dominowały 3 grupy wiekowe: osoby pomiędzy 35. a 44. rokiem życia – 28,6%, między 25. a 34. rokiem życia – 25,6% oraz pomiędzy 45. a 54. rokiem życia – 22,2%. Wśród ogółu bezrobotnych największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 26,5%. W większości osoby bezrobotne pozostawały bez pracy powyżej 24 miesięcy (28,3%) i miały staż pracy poniżej 1 roku (26,1%).

Wśród bezrobotnych najwięcej osób – 710 – posiadało zawód sprzedawcy. W dalszej kolejności był to zawody: magazynier (152 osoby), doradca klienta (134 osoby), kucharz (130 osób), fryzjer (100 osób). W 2021 r. zgłoszenia o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych dotyczyły 9 zakładów pracy zlokalizowanych na terenie Gdańska. Redukcje zatrudnienia miały obejmować 243 pracowników; ostatecznie pracę utraciły 94 osoby.

> Projekty NOW i Power Lab, realizowane przez Inkubator STARTER, zostały wyróżnione w kategorii Liderzy Dobrych Praktyk w zakresie Edukacji w ogólnopolskim konkursie Perły Samorządu.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ:
Zbudowanie środowiska dogodnego dla wzmacniania postaw przedsiębiorczych i kreatywnych

- **SB Bridge** – międzynarodowy projekt mający na celu zachęcenie młodzieży do wybierania w przyszłości ścieżki kariery w sektorach tzw. niebieskiej i zielonej gospodarki (*blue & green economy)*. Młodzież podczas zielonych obozów oraz olimpiad rozwiązywała *case studies* dotyczące biznesu, z wykorzystaniem metody *design thinking*. W 2021 r. z uwagi na pandemię COVID-19 zdecydowano się na realizację wszystkich działań w formule *online*. Młodzież i studenci zostali zaproszeni na 2 obozy (w tematyce zielonego transportu i zarządzania gospodarką wodną) i 1 „techolimpiadę" (dotyczącą celów zrównoważonego rozwoju). Na wszystkie te wydarzenia zgłosiło się ponad 30 osób. Dodatkowo ci, którzy chcieli poszerzyć swoją wiedzę, mieli możliwość skorzystania z platformy edukacyjnej z materiałami z obszaru *blue & green economy*. Partnerami w projekcie byli: Klaipeda University, ATI erc gGmbH education, research and furtherance of cooperation, Gdansk Entrepreneurial Foundation, County Administrative Board of Skåne, Holbaek Municipality, Klaipėda Economic Development Agency.
- **BeZee** – międzynarodowa konferencja dla środowisk edukacyjnych dotycząca trendów w edukacji. W 2021 r. konferencja została po raz drugi zorganizowana w wersji *online*. Uczestnikom zostały zaproponowane 3 bloki tematyczne: „kompetencje przyszłości", „zawody przyszłości", „wyzwania przyszłości". Wydarzeniami towarzyszącymi były targi „eduShow" oraz 5 warsztatów. W 2021 r. w konferencji wzięło udział ok. 150 uczestników, którzy mieli możliwość wysłuchania 10 prelegentów. W ramach konferencji zostało zorganizowane nowe wydarzenie dla młodzieży – *speed*

dating z ekspertami z obszaru biznesu, instytucji kultury, IT, z organizacji pozarządowej działającej w obszarze klimatu i start-upu.

- Edu Generator – cykl spotkań i szkoleń skierowanych do nauczycieli oraz osób zajmujących się edukacją, zainteresowanych innowacyjnymi metodami nauczania. W 2021 r. wszystkie spotkania odbyły się w wersji *online*. Na 6 webinariów zgłosiło się ponad 400 uczestników.
- NOW – pierwsza edycja projektu obejmowała działania inicjujące współpracę, wymianę doświadczeń i wiedzy między przedsiębiorcami a przedstawicielami szkół ponadpodstawowych przez spotkania eksperckie, mentoringowe, warsztaty i webinaria. W 2021 r. zorganizowano 5 warsztatów dla młodzieży z budowania marki osobistej (łącznie 143 uczestników), 5 warsztatów z pracownikami działów HR w szkołach/*online* – próbne rozmowy kwalifikacyjne (łącznie 133 uczestników), 4 spotkania eksperckie w formule *think tank* (łącznie 126 słuchaczy i 26 ekspertów), 10 spotkań mentoringowych *online* z ekspertami z kilku branż – podczas lekcji (łącznie 277 uczestników), a także ewaluację w formie warsztatów *desing thinking* (łącznie 16 uczestników).
- NOW II – celem II edycji projektu jest wzmocnienie współpracy oraz transferu wiedzy i kompetencji między przedstawicielami biznesu a kadrą gdańskich szkół ponadpodstawowych, co w dalszej perspektywie pozwoli na lepsze kształcenie kompetencji poszukiwanych na rynku pracy u uczniów. Działania zrealizowane w 2021 r. objęły przygotowanie przez ekspertów międzysektorowego programu mentoringu odwróconego dla mentorów z biznesu i *mentees* z edukacji (doradcy zawodowi, pedagodzy, wychowawcy, kierownicy szkoleń praktycznych zatrudnieni w gdańskich publicznych szkołach ponadpodstawowych) oraz promocję projektu i rekrutację 8–10 mentorów z biznesu oraz 8–10 *mentees* z edukacji (16–20 osób łącznie) do programu mentoringu odwróconego.
- Power Lab – projekt stanowił odpowiedź na zdiagnozowaną potrzebę rozbudowania istniejącej oferty działań wspierających postawy przedsiębiorcze i kreatywność gdańskiej młodzieży w nowych obszarach oraz inicjowanie działań wspomagających budowanie u młodzieży postaw liderskich. W ramach projektu zrealizowano następujące działania: przeprowadzono 7 webinariów z obszaru przedsiębiorczości i samorozwoju dla uczniów szkół ponadpodstawowych (na wszystkie webinaria zgłosiły się 44 szkoły wraz z 1377 uczniami); zorganizowano 2 warsztaty wzmacniające rozwój kompetencji przedsiębiorczych dla liderów – uczniów szkół ponadpodstawowych (na warsztaty zgłosiło się 31 osób); przeprowadzono jeden warsztat *design thinking* dla liderów – uczniów szkół ponadpodstawowych i przedstawicieli biznesu (na warsztat zgłosiło się 22 uczestników).
- Gdańsk Business Week – w 2021 r. Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości (GFP) podjęła decyzję o wykupieniu licencji Washington Business Week na współorganizację wirtualnej edycji projektu. Uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w pięciodniowym wirtualnym obozie kreatywności i przedsiębiorczości, prowadzonym całkowicie w języku angielskim. Do wyboru było 5 terminów obozów, na które zapisało się 71 osób. Dodatkowo w ramach projektu zostały zorganizowane 3-dniowe warsztaty „Kreowanie pomysłów biznesowych w praktyce".
- Klasa patronacka – od semestru zimowego 2020 r. GFP objęła opieką merytoryczną jedną z klas pierwszych w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 8 im. Jana Pawła II w Gdańsku na cały cykl kształcenia. Misją działania było pokazanie młodzieży, że przedsiębiorczość to nie tylko prowadzenie własnej firmy, lecz także ważna kompetencja. W 2021 r. odbyło się 5 spotkań.
- Młodzieżowy Inkubator Przedsiębiorczości – długofalowy projekt, który ma na celu stworzenie stałej oferty dla młodzieży. W 2021 r. została powołana w ramach Gdańskiego Inkubatora Przedsiębiorczości „Starter" Młodzieżowa Rada Startera, która ma za zadanie opiniowanie koncepcji projektów Startera pod kątem atrakcyjności dla młodzieży, wspólne pisanie projektów i realizację działań zgłaszanych przez młodych. Rada była zaangażowana m.in. w stworzenie koncepcji wydarzenia dla młodzieży podczas konferencji BeZee. W 2021 r. w ramach projektu zostało również przeprowadzenie badanie „Jak widzisz swoją przyszłość? Nowe kompetencje i nowa praca w postrzeganiu młodzieży".
- Starter dla mam – cykliczne spotkania dla młodych mam, które pragną realizować swoje ambicje zawodowe: planują założyć własną firmę, wrócić na rynek pracy lub chcą wyznaczyć swoje zawodowe cele. W 2021 r. wszystkie spotkania odbyły się w formule *online*. Na 8 webinariów zgłosiło się 1018 osób.
- IRIS – międzynarodowy projekt realizowany w partnerstwie 14 inkubatorów i parków technologicznych z Regionu Morza Bałtyckiego (INTERREG). Głównym celem projektu jest poprawa i umocnienie umiejętności zarządzania i rozwijania potencjału inkubatorów przedsiębiorczości oraz parków naukowo-technologicznych. W efekcie audytów partnerskich i warsztatów tematycznych każdy z partnerów zidentyfikował braki, a następnie przetestował i wdrożył nowe rozwiązania

poprawiające jakość działania. W lutym 2021 r. odbył się warsztat „Zrównoważony rozwój jako wyzwanie dla przyszłych inkubatorów". W marcu 2021 r. partner z Hamburga zorganizował konferencję *online* kończącą projekt.

- **Wypracuj Przyszłość –** program staży odbywających się w czasie całego roku, skierowany do pełnoletnich uczniów i absolwentów techników oraz studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia im zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwia znalezienie pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W edycji zakończonej w 2021 r. zarejestrowanych było 94 uczestników ubiegających się o 23 miejsca stażowe, przygotowane przez 8 fundatorów.
- **Wakacyjny Staż** – program staży organizowany w okresie letnim (lipiec–wrzesień), skierowany do studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwiając znalezienie pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W 2021 r. zarejestrowano 983 zgłoszenia uczestników na 251 miejsc stażowych przygotowanych przez 52 fundatorów.
- **Centrum Rozwoju Talentów (CRT) Gdańskiego Urzędu Pracy (GUP)** realizowało zadania z zakresu wspierania nauki przez całe życie, poznawania środowisk pracy, specyfiki konkretnych zawodów oraz budowania świadomości na temat zawodów poszukiwanych i trendów panujących na rynku pracy. Reagując na zmieniający się rynek pracy i sytuację w warunkach pandemii, zaprojektowano i zrealizowano wiele inicjatyw dla młodzieży i dorosłych, które miały ich wesprzeć w myśleniu i zachowaniach przedsiębiorczych. Były to m.in.:
    - **W świecie VUCA** – panele z ekspertami, podczas których wraz z zaproszonymi gośćmi omawiana była tematyka transformacji rynku pracy i edukacji w warunkach zmienności, niepewności, złożoności i niejednoznaczności. Podczas spotkań poruszano tematy związane z edukacją, rekrutacją oraz rynkiem pracy. Podejmowano dyskusję na temat tego, czy ciągła zmienność musi być zawsze niekorzystna i wzbudzająca negatywne emocje, czy jednak może być pozytywnym wyzwaniem. Zastanawiano się, jak odnaleźć się w tej trudnej sytuacji i jak dodatkowo obrócić ją na swoją korzyść. Zrealizowano 8 paneli dyskusyjnych o następujących tematach: „Rynek pracy w świecie VUCA – zmiany, szanse i możliwości", „Wybory edukacyjne w świecie VUCA", „Studia w świecie VUCA", „Rekrutacja w świecie VUCA", a całoroczny cykl zakończono w Europejskim Tygodniu Przedsiębiorczości działaniem: „Bądź przedsiębiorczy, bo w świecie VUCA jutro zaczyna się dziś". Uczestnicy czterech webinariów poznawali tajniki aktywności w warunkach zmienności rynku pracy. W webinarium „Bądź przedsiębiorczy, wystartuj z głową" zdobywali wiedzę na temat prowadzenia własnej działalności gospodarczej, plusów i minusów bycia przedsiębiorcą oraz czynników decydujących o sukcesie firmy. Podczas webinarium „Zawodowe jutro – ścieżka kariery w IT" zastanawiano się, czy branża IT jest dla każdego i jak szybko dostosowuje się ona do zmienności świata VUCA. Rozmawiano ponadto o kluczowych kompetencjach, które powinien posiadać kandydat marzący o tej ścieżce kariery. Webinarium „Zatrudnienie w rzeczywistości VUCA" poruszało temat tego, jak pracujemy i jak zatrudniają pracodawcy; jakie są możliwości świadczenia pracy i dla kogo są one najbardziej korzystne, jak w praktyce wyglądają różne rodzaje umów, czego można się po nich spodziewać i co mówi o tym prawo pracy. Z kolei uczestnicy webinarium „Świadomość w zarządzaniu swoimi finansami" mogli zobaczyć, jak niektóre aspekty naszego życia wpływają na sposób wydawania przez nas pieniędzy i jak dzięki kilku odpowiednio zadanym pytaniom może się zmienić sposób zarządzania domowym budżetem;
    - **Początkujący przedsiębiorca, czyli co powinieneś wiedzieć, zanim założysz własną firmę –** w tym całorocznym cyklu spotkań ze specjalistą, który był skierowany do osób planujących założenie własnej firmy i chcących rozwiać związane z tym wątpliwości, poruszano tematy wyboru formy działalności, formy opodatkowania, prowadzenia dokumentacji rachunkowej. Uczestnicy dowiedzieli się ponadto, jakie instytucje będą pomocne w ich sytuacji i skąd wziąć pieniądze na start. Zrealizowano 9 takich spotkań;
    - **Śladami ścieżek kształcenia w Gdańsku** – cykliczne spotkania z przedstawicielami szkolnictwa technicznego, zawodowego oraz ogólnokształcącego, które miały na celu promowanie różnych możliwości rozwoju i wyborów ścieżki edukacyjnej dla ósmoklasistów. Spotkania dla uczniów składały się z prezentacji: profili, zawodów, przestrzeni szkolnej, języków obcych, orientacyjnych progów punktowych. Oprócz tych informacji szkoły w swoich krótkich

pokazach mogły zaprezentować swoją specyfikę. Zgromadzone materiały stały się zasobnikiem doradców zawodowych CRT;

- Ambasador Talentów – program, kontynuowany w 2021 r. pod hasłem „Bliżej was, bliżej uczniów", był skierowany do szkolnych doradców zawodowych i obecnie liczy już 40 ambasadorów, którzy wspólnie budują wizerunek doradztwa zawodowego jako nowoczesnej i potrzebnej formy wsparcia w szkołach.

Centrum Rozwoju Talentów przeprowadziło w 2021 r. 293 warsztaty i webinaria, w których uczestniczyło 5029 osób. Z poradnictwa indywidualnego skorzystało 2536 osób, w tym 1327 ludzi młodych, którzy otrzymali wsparcie w swoich wyborach edukacyjno-zawodowych.

- Organizacja szkoleń i egzaminów dla osób bezrobotnych – reagując na potrzeby lokalnego rynku pracy, GUP skierował w 2021 r. na indywidualne kursy zawodowe mające na celu podniesienie/nabycie/zmianę kwalifikacji i kompetencji (w tym egzaminy) 769 bezrobotnych. Ponad 68% kursantów ukończyło szkolenia rozwijające postawy przedsiębiorcze, mające na celu ułatwienie rozpoczęcia i prowadzenia własnej firmy.
- Organizacja na wniosek pracodawców staży dla osób bezrobotnych – z możliwości zdobycia cennego doświadczenia zawodowego i praktycznych umiejętności dzięki uczestnictwie w stażach skorzystało 472 bezrobotnych. Głównym kierunkiem zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców były zawody księgowo-biurowe. Ponad 60% uczestników stanowiły osoby młode – poniżej 30. roku życia.
- Dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców / Krajowy Fundusz Szkoleniowy – środki z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) wspierają pracodawców inwestujących w pracowników. Z dofinansowania do kształcenia ustawicznego (kursy i studia podyplomowe) w ramach KFS skorzystało 3557 osób na łączną kwotę blisko 6,5 mln zł. W ramach KFS w 2021 r. GUP wydatkował kwotę wyższą blisko o 280 tys. zł względem roku 2020.
- Dział Zatrudnienia Cudzoziemców (DZC) – komórka funkcjonująca w strukturze organizacyjnej Gdańskiego Urzędu Pracy. Wspiera przedsiębiorców w utrzymaniu stabilności zatrudnienia oraz uzupełnianiu niedoborów kadrowych przez pomoc w kierowaniu do pracy cudzoziemców. W jego ramach został zorganizowany po raz czwarty konkurs „Pracodawca Przyjazny Cudzoziemcom". Ideą plebiscytu jest nagradzanie przedsiębiorców, którzy decydują się na legalne zatrudnianie obywateli innych państw i tworzą dla nich najlepsze warunki do pracy i integracji z mieszkańcami Gdańska. Udział w konkursie wzięło 13 firm. W 2021 r. poprzez DZC zarejestrowano 95 025 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi. Wydano: 1612 zaświadczeń o wpisie do ewidencji zezwoleń sezonowych, 363 zezwolenia na pracę sezonową, 3364 informacje starosty o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy – obejmujące 22 597 miejsc pracy. Dodatkowo w ramach pomocy pracodawcom w zatrudnianiu cudzoziemców zorganizowano 5 spotkań szkoleniowych *online* dla 112 pracodawców oraz nagrano film instruktażowy o tym, jak zarejestrować oświadczenie przez portal praca.gov.pl, który można obejrzeć na stronie Urzędu Pracy. Dla potencjalnych pracowników zza wschodniej granicy przetłumaczono na język ukraiński 189 ofert pracy oraz zorganizowano w tym języku 3 spotkania z zakresu doradztwa zawodowego i przepisów dotyczących legalizacji pracy. W ramach DZC funkcjonuje Punkt Pomocy Cudzoziemcom (PPC). Każdy cudzoziemiec, który potrzebuje wsparcia w poszukiwaniu pracy, pomocy w zakresie legalizacji pobytu czy też wskazówek na temat instytucji i organizacji wspierających obcokrajowców, może taką pomoc uzyskać. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim. W 2021 r. doradca udzielił łącznie ponad 4 tys. porad telefonicznych oraz 763 porad osobistych.
- Centrum Pracy Seniorek i Seniorów (CPSiS) – działalność filii GUP jest ukierunkowana na aktywizację zawodową dojrzałych mieszkańców Gdańska. W 2021 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 329 osób, co pozwoliło na rozbudowanie bazy danych osób zainteresowanych podjęciem pracy w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy o 1833 seniorów. W porównaniu z poprzednimi latami mniejsza liczba nowych klientów oraz osób objętych aktywizacją w 2021 r. to efekt kilku czynników zewnętrznych, tj. sytuacji epidemiologicznej spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 oraz koniecznością czasowego zawieszenia bezpośredniej obsługi klientów. Znaczny wzrost zapotrzebowania na pracowników został odnotowany w poszukiwaniu przez pracodawców kandydatów na wolne stanowiska pracy. W 2021 r. Centrum zarejestrowało łącznie 1037 ofert na 1125 miejsc pracy – o 62% więcej ofert pracy oraz o 59% więcej miejsc w porównaniu z sytuacją w 2020 r. Pomimo ograniczonych działań Centrum odnotowano 137 podjęć pracy. Jest to wynik o 33,5% mniejszy niż w 2020 r. Sytuacja ta jest odzwierciedleniem czasowego zawieszenia obsługi klientów oraz niższej aktywności i gotowości ze strony seniorów do aktywizacji zawodowej w czasie pandemii.

- **Program specjalny „Mama na etacie”** – w 2021 r. rozpoczęła się 3. edycja programu wspierającego bezrobotne kobiety, które po urodzeniu dziecka lub po wychowywaniu go do 6. roku życia poszukiwały możliwości powrotu lub wejścia na rynek pracy. W minionej edycji udział wzięły 53 kobiety, które przy wsparciu GUP otwierały własną jednoosobową działalność (27 mam), uczestniczyły w szkoleniach (20 mam) i podejmowały pracę przy robotach publicznych (6 mam). Dodatkowym dla tej grupy wsparciem, tzw. elementem specyficznym programu specjalnego, była refundacja kosztów opieki nad dzieckiem w wariancie poszerzonym względem tego, co urzędy pracy oferują na co dzień, a także vouchery „Mamy czas” na aktywne formy spędzania czasu z rodziną (place zabaw, basen).
- **Zintegrowana Inwestycja w Talenty (ZIT)** – w 2021 r. kontynuowana była 3. edycja projektu współfinansowanego ze środków EFS w partnerstwie z Pracodawcami Pomorza (projekt zakończony zostanie w czerwcu 2022 r.), a także zawarto umowę na realizację w 2022 r. 4. (ostatniej) edycji ZIT. W 2021 r. z oferowanego wsparcia skorzystało 312 osób. Projekt przewiduje poprawę sytuacji zawodowej bezrobotnych przez szkolenia (113 osób), staże (140 osób), zatrudnienie subsydiowane (59 osób), z wykorzystaniem indywidualnej ścieżki doradczej i pośrednictwa pracy. Partner projektu, Pracodawcy Pomorza, odpowiadał natomiast za objęcie wsparciem osób pracujących, przedstawiając im oferty szkoleń oraz prowadząc poradnictwo zawodowe. Działaniami w zakresie poprawy sytuacji zawodowej objętych zostało 65 osób.

Wspieranie przedsiębiorczości

Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest jednym z najważniejszych elementów dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki, zdolnej do trwałego wzrostu i zapewniającej większą liczbę miejsc pracy. System wspierania przedsiębiorczości kierowany jest zarówno do przedsiębiorstw z branż tradycyjnych, jak i do tych z branż innowacyjnych i kreatywnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu sektora ekonomii społecznej. Podejmowane działania są ponadto ukierunkowane na wszystkie etapy prowadzenia działalności gospodarczej.

Na koniec grudnia 2021 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON w Gdańsku zarejestrowanych było 86 913 podmiotów gospodarczych. W porównaniu z końcem 2020 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w Gdańsku wzrosła o 4,6%.

Podmioty gospodarcze według wybranych sektorów własności w Gdańsku w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem, w tym:	**73 305**	**75 402**	**77 592**	**77 037**	**79 857**	**83 070**	**86 913**
sektor publiczny	1844	1854	1805	1746	1607	1612	1587
sektor prywatny	70 794	72 333	74 221	73 436	76 126	78 991	82 465

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w Gdańsku w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	6661	6636	7014	7263	6749	6279	7482

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze według klas wielkości w Gdańsku w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem, w tym:	**73 305**	**75 402**	**77 592**	**77 037**	**79 857**	**83 070**	**86 913**
0–9 osób	70 276	72 361	74 588	74 395	77 270	80 530	84 384
10–49 osób	2453	2463	2427	2085	2048	2007	1996
50–249 osób	485	487	488	470	449	442	445
250 i więcej osób	91	91	89	87	90	91	88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

W strukturze podmiotów gospodarczych w Gdańsku dominującą grupę stanowiły jednostki zatrudniające nie więcej niż 9 osób, było to 97,1% ogólnej liczby podmiotów. Podmioty o liczbie pracujących pomiędzy 10 a 49 osób stanowiły 2,3%, natomiast jednostki zatrudniające powyżej 50 osób obejmowały 0,6% wszystkich podmiotów.

Przedsiębiorstwa z sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, tj. zatrudniające poniżej 250 pracowników, są postrzegane jako istotny czynnik rozwoju współczesnej gospodarki. Sektor MŚP pełni przy tym wiele istotnych funkcji gospodarczych i społecznych. Odgrywa istotną rolę w kreowaniu postaw przedsiębiorczych i kreatywnych oraz daje możliwość wzrostu poziomu zatrudnienia.

W 2021 r. wśród podmiotów zarejestrowanych w Gdańsku 67,8% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Z kolei udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 15,1%, z czego przeważającą formą prawną, obejmującą łącznie 84,8% spółek handlowych, były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Na koniec grudnia 2021 r. udział spółek z kapitałem zagranicznym wśród ogółu podmiotów zarejestrowanych w REGON w Gdańsku wyniósł 1,7% i pozostał na podobnym poziomie co w 2020 r. W grupie wszystkich podmiotów gospodarczych 5,8% stanowiły natomiast spółki prawa cywilnego.

Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w Gdańsku w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem, w tym:	**73 305**	**75 402**	**77 592**	**77 037**	**79 857**	**83 070**	**86 913**
osoby fizyczne prowadzące działalność	47 248	48 083	49 460	51 888	53 955	56 284	58 937
spółki handlowe, w tym:	11 829	12 797	13 453	10 879	11 444	12 108	13 096
z udziałem kapitału zagranicznego	1813	1887	1926	1279	1321	1335	1480
spółki cywilne	4873	4952	4971	5005	5029	5074	5077

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

> Pomimo niestabilnej sytuacji gospodarczo-ekonomicznej w 2021 r. systematycznie zwiększeniu ulega liczba zarejestrowanych w Gdańsku podmiotów gospodarczych oraz wzrasta przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw.

Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2021 r.
- dane w % -

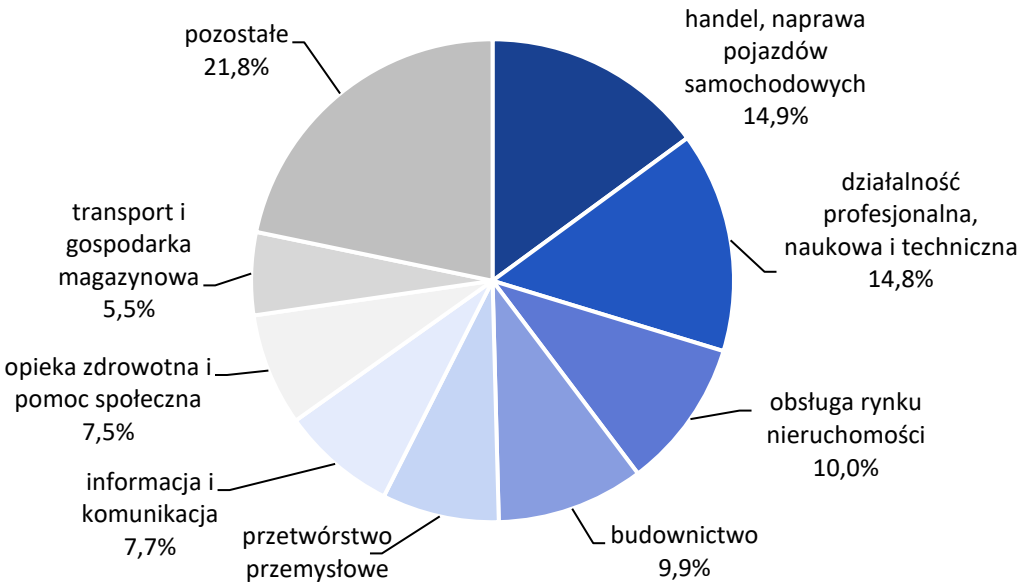

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Ważnym miernikiem obrazującym poziom rozwoju jednostki terytorialnej jest produkt krajowy brutto (PKB). Według ostatnich dostępnych danych w 2019 r. w Trójmieście wytworzono PKB o wartości 67 517 mln zł. Jest to o 9,7% więcej niż w 2018 r. Kwota ta stanowiła 49,6% wartości PKB mierzonego dla całego województwa pomorskiego. Wartość PKB dla Trójmiasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w 2019 r. 89 995 zł i była wyższa niż analogiczna wartość osiągnięta w 2018 r. o 9,3%.

Produkt Krajowy Brutto (ceny bieżące) w latach 2015–2019***

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem (w mln zł)	49 718	52 548	56 227	61 554	67 517
Na 1 mieszkańca (w zł)	66 564	70 306	75 206	82 362	89 995

** Wytworzony w podregionie trójmiejskim*
***W tabeli zaprezentowano aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 30.05.2022 r.*
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ:
Skuteczne i kompleksowe wsparcie gdańskich przedsiębiorstw i organizacji

- Techseed – program oferujący kompleksowy pakiet wsparcia dla zespołów startupowych. Celem projektu jest wzmocnienie merytoryczne, rynkowe i biznesowe gdańskich zespołów startupowych do poziomu pozwalającego na pozyskanie finansowania, a przede wszystkim wzrost i skalowanie biznesu. Projekt ma na celu pokazanie potencjału inwestycyjnego gdańskich start-upów oraz możliwości technologicznych i kadrowych, jakie oferują, a także rozwój prezentowanego potencjału. W ramach projektu w 2021 r. zrekrutowanych zostało 8 zespołów startupowych, które pod okiem ekspertów miały możliwość pracowania nad modelem biznesowym własnych projektów. Uczestnicy wzięli udział w 36 godz. warsztatów grupowych, podczas których pracowali nad biznesem, zespołem, a przede wszystkim nad prezentacją inwestorską, a w ramach „Startup Bootcamp" skorzystali z łącznej puli 30 godz. indywidulanych spotkań z ekspertami. Na zakończenie odbył się Demo Day, podczas którego uczestnicy projektu zaprezentowali swoje pomysły w formie *pitch deck*, czyli krótkich prezentacji biznesowych zawierających najważniejsze informacje o ich planie na biznes.
- Kobiety też budują statki 3 – projekt mający na celu edukację i wzmocnienie kobiet pracujących w branży logistyki morskiej oraz studentek kierunków branżowych poprzez organizację programu mentoringowego. W ramach projektu w 2021 r. zrealizowano: 4 warsztaty (16 godz.) wprowadzające do roli mentora, w których wzięło udział 12 osób; 80 godz. spotkań (sesji mentoringowych), w których uczestniczyło 10 mentorów oraz 10 *mentees* (pracowniczek branży ze stażem mniejszym niż 2 lata i studentek od 2. roku studiów z zakresu logistyki morskiej); 12 godz. sesji superwizyjnych oraz ewaluacyjnych.
- Jump your business – projekt mający na celu wzmacnianie ekosystemu startupowego i młodych przedsiębiorców w Gdańsku. Działania w ramach projektu skupiały się na 3 obszarach (wybranych jako kluczowe przez przedsiębiorców): sprzedaży B2B, mediach społecznościowych, wystąpieniach przed kamerą. W projekcie uczestniczyć mogły wyłącznie osoby prowadzące działalność gospodarczą. W ramach projektu odbyło się 40 godz. indywidualnych konsultacji z 30 przedsiębiorcami z Gdańska oraz zorganizowano 4 bezpłatne webinaria (każde po 1,5 godz.). Dodatkowo powstał e-book zawierający praktyczne informacje i porady dla prowadzących biznes w 3 obszarach (sprzedaż *business to business*, media społecznościowe, wystąpienia przed kamerą), udostępniony na stronie projektu.
- Różnorodność w miejscu pracy – projekt mający na celu stworzenie: 1) materiałów edukacyjnych wideo z zakresu równego traktowania, równych szans, przeciwdziałania mobbingowi i przeciwdziałania dyskryminacji w miejscu pracy dla kadr zarządzających w organizacjach, instytucjach i firmach, 2) regularnych spotkań ekspertek (w formule *mastermind*) mających na celu wzajemną edukację w wyżej wymienionym zakresie rynku pracy. W ramach projektu w 2021 r. zrealizowano 5 spotkań *mastermind* trwających w sumie 10 godz., w których udział brało 8 osób z kadry zarządzającej lub HR z gdańskich firm, instytucji i organizacji. Wypracowano rekomendacje dotyczące tego, jak budować różnorodne i włączające miejsca pracy, które opublikowane zostały na stronie: kobiety.inkubatorstarter.pl. Opracowano 5 modułów filmowych trwających 15–20 min. (w tematyce: mobbing i molestowanie, stereotypy i dyskryminacja przy zatrudnianiu, budowaniu

zespołów, awansach, tworzenie kultury pracy sprzyjającej różnorodności, *unconscious bias* i *cognitive bias*), które zostały opublikowane na platformie YouTube z polskimi i angielskimi napisami.

- Przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej – bezzwrotne dotacje na własną firmę w 2021 r. były jedną z najchętniej wybieranych możliwości finansowego wsparcia osób bezrobotnych. Z oferty Gdańskiego Urzędu Pracy skorzystało 580 przedsiębiorczych osób (w tym 27 w ramach realizowanego programu specjalnego), które mogły przeznaczyć 30 tys. zł na wydatki niezbędne do rozpoczęcia działalności gospodarczej, a ponadto skorzystać ze szkolenia przygotowującego do prowadzenia firmy.
- Wsparcie pracodawców w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy – pracodawcy planujący zatrudnienie nowych pracowników mogli ubiegać się o 30 tys. zł w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby bezrobotnej. Na utworzone miejsca pracy skierowanych zostało 68 osób bezrobotnych.
- Wsparcie pracodawców w zakresie subsydiowania zatrudnienia – częściowa refundacja kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne zatrudnionych osób bezrobotnych jest jedną z form tworzenia nowych miejsc pracy. W 2021 r. subsydiowano zatrudnienie przez organizację prac interwencyjnych (dla 78 bezrobotnych), roboty publiczne (dla 32 osób), refundację wynagrodzeń osób 50+ (dla 12 osób), a także – pierwszy raz w GUP – poprzez zatrudnienie wspierane (dla 1 osoby).
- Wsparcie w zakresie ekonomii społecznej – Gdański Urząd Pracy niezmiennie szerzył świadomość w środowisku biznesu nt. spółdzielni socjalnych poprzez działania informacyjne zarówno na stronie internetowej, jak i przez kontakt bezpośredni. W 2021 r. kontynuowana była obsługa 2 umów o dofinansowanie składek ZUS dla spółdzielni socjalnych.
- Asystent Gdańskiego Przedsiębiorcy – projekt prowadzony w formie serwisu internetowego przedsiebiorczygdansk.pl. Stanowi kompendium wiedzy dla osób zamierzających rozpocząć lub już prowadzących działalność gospodarczą, dzięki czemu merytorycznie uzupełnia pozostałą ofertę wsparcia dla przedsiębiorców. Zawiera m.in. informacje na temat procesu rejestracji działalności gospodarczej, dostępnych źródeł finansowania, problematyki zatrudniania pracowników, usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, informacje w zakresie miejsc na rozwój i prowadzenie biznesu oraz szczegóły dotyczące programów stażowych organizowanych w Gdańsku. W 2021 r. uruchomiono specjalny moduł „KORONAWIRUS", zawierający aktualne informacje dla przedsiębiorców o dostępnym wsparciu związanym z pandemią COVID-19.
- InfoShare – konferencja przeznaczona dla innowacyjnych pomysłodawców, w szczególności mających siedzibę lub prowadzących działalność gospodarczą w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich, pracujących nad produktem (*seed stage*) lub posiadających co najmniej wersję demo swojego produktu MVP (*early stage*). W 2021 r. w wydarzeniu udział wzięło 4,5 tys. uczestników, a do konkursu Startup Contest zgłosiło się 312 start-upów z 46 różnych krajów. Najwięcej zgłoszonych pomysłów to rozwiązania z branż: FinTech, e-commerce oraz MedTech. Dużą grupę uczestników stanowiły także start-upy *social impact* oraz te, które zajmują się ochroną środowiska. Poza udziałem w konkursie obecne na wydarzeniu start-upy mogły nawiązać kontakt z ponad 100 inwestorami z całego świata: aniołami biznesu, funduszami VC i CVC. Fundatorem nagrody pieniężnej w konkursie Startup Contest, o łącznej wartości 30 tys. EUR, jest Miasto Gdańsk.

Innowacyjność i konkurencyjność

Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka cechuje się wysoką zdolnością do przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie i rozwiązania organizacyjne. Zwiększają one szanse na możliwość zdobywania przewag rynkowych i intensyfikują procesy rozwoju społeczno-gospodarczego. Budowie nowoczesnej gospodarki wiedzy sprzyjają przede wszystkim rozwój współpracy pomiędzy biznesem, nauką a administracją oraz kooperacja między start-upami i małymi przedsiębiorstwami a podmiotami średnimi i dużymi. Dzięki temu wzmacniane są mechanizmy transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, w tym w obszarach inteligentnych specjalizacji. Tak kształtowany ekosystem innowacji przyczynia się do zwiększenia liczby wspólnych projektów realizowanych przez biznes i naukę oraz wzrostu konkurencyjności gdańskiej gospodarki.

Innym wymiarem wykorzystania nowatorskich rozwiązań w celu stymulowania rozwoju oraz poprawy jakości życia są innowacje społeczne, które również na podstawie wiedzy i kreatywności mają na celu wdrażanie nieszablonowych rozwiązań, jednakże w ich wypadku inspiracją do poszukiwania twórczych inicjatyw są różnorodne potrzeby społeczne. Wdrażanie innowacji przyczynia się do tworzenia nowych powiązań w społecznościach lokalnych, buduje postawy obywatelskie, sprzyja włączeniu osób i grup wykluczonych.

Wzmacnia także relacje oparte na współpracy różnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. Dzięki temu innowacje społeczne propagują bardziej efektywne, etyczne i odpowiedzialne postawy biznesowe, wyczulone na dobro wspólne, walory otoczenia i zrównoważonego rozwoju.

Według ostatnich dostępnych danych GUS na koniec grudnia 2019 r. prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej wykazało 166 podmiotów gospodarczych mających siedzibę na terenie Gdańska. Liczba osób pracujących (personelu wewnętrznego) w działalności badawczej i rozwojowej w Gdańsku na koniec grudnia 2019 r. osiągnęła poziom 8,8 tys., co oznacza wzrost w porównaniu z 2018 r. o 9,5%. W sektorze szkolnictwa wyższego pracowało 55,1% pracujących w działalności badawczej i rozwojowej, natomiast 42,6% pracowało w sektorze przedsiębiorstw. Ogólna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową przez podmioty mające siedzibę na terenie miasta w 2019 r. wyniosła 1552,5 mln zł i w porównaniu z wielkością z roku wcześniejszego zwiększyła się o 47,6%. Najwyższy udział nakładów bieżących w 2019 r. przypadł na prace rozwojowe (68,5%) oraz badania podstawowe (24,9%), natomiast najmniejszy odnotowano w przypadku badań stosowanych (6,6%).

> Gdańsk przystąpił do międzynarodowego projektu „BLUACT 2nd WAVE URBACT NETWORK", którego celem jest wdrożenie dobrych praktyk w zakresie stymulowania innowacyjności niebieskiej i zielonej gospodarki oraz przeprowadzenie konkursu i programu inkubacyjnego dla branży morskiej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ:
Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gdańskich przedsiębiorstw

- Gdańsk Miasto Przedsiębiorczych – akcja doceniająca i nagradzająca najbardziej przedsiębiorczych gdańszczan i przedsiębiorcze gdańszczanki, których wyboru dokonują kapituła z ramienia Prezydent Miasta Gdańska oraz oddający głosy w intrenecie mieszkańcy. W 2021 r. z uwagi na pandemię COVID-19 zrezygnowano z organizacji gali i zdecydowano się na zaproszenie laureatów konkursu na kameralną uroczystość w Gdańskim Inkubatorze Przedsiębiorczości „Starter" w celu wręczania podziękowań i nagród. W uroczystości brało udział 30 uczestników, a w plebiscycie w 7 kategoriach zostało nominowanych 48 osób. Projekt był współrealizowany przez Miasto Gdańsk, „Dziennik Bałtycki" oraz Gdańską Fundację Przedsiębiorczości.
- Inkubator „Starter" – wsparcie dla start-upów poprzez wynajem powierzchni biurowej po preferencyjnych stawkach, dostęp do doradztwa, promocji firm, animowania społeczności oraz dynamicznego poszerzania sieci kontaktów przez spotkania networkingowe.
- ISP1 – projekt wspierający organizacyjnie i merytorycznie rozwój Inteligentnej Specjalizacji Pomorza w zakresie technologii *offshore* i portowo-logistycznej. Poprzez pełnienie funkcji lidera podejmowane były działania związane z animacją rozwoju Pierwszej Inteligentnej Specjalizacji Pomorza, budowaniem relacji z partnerami zewnętrznymi, a także bieżącym monitorowaniem potrzeb interesariuszy ISP. W ramach projektu ściśle współpracowano z Radą Inteligentnej Specjalizacji Pomorza – Technologie Offshore i Portowo-Logistyczne. Najważniejszymi działaniami w ramach Projektu w 2021 r. była organizacja 2 spotkań tematycznych z ekspertami dziedzinowymi (zgodnie z rozpoznanymi wcześniej potrzebami ISP1), kolejnych 2 spotkań tematycznych o charakterze interdyscyplinarnym w ramach zagadnienia „współdziałanie ISP" i 1 spotkania tematycznego z ekspertem w ramach zagadnienia „działania zmierzające do organizowania centrów rozwoju kompetencji". Ponadto zdiagnozowano potrzeby merytoryczne wśród członków ISP1 oraz przygotowano raport końcowy ISP1 i 2 opracowania pn. „Barometr dynamiki rozwoju ISP".
- BLUACT 2nd WAVE URBACT NETWORK – międzynarodowy projekt, którego celem jest wdrożenie w wybranych miastach europejskich (Gdańsk, Boulogne-sur-Mer, Koper) wypracowanych przez lidera projektu – miasto Pireus – dobrych praktyk w zakresie stymulowania innowacyjności niebieskiej i zielonej gospodarki oraz przeprowadzenie konkursu i programu inkubacyjnego dla branży morskiej. W ramach projektu w 2021 r. zrealizowano 2 spotkania URBACT Local Group i przygotowano Transfer Roadmap.
- Fundusz Innowacji Społecznych INNACZEJ – projekt obejmuje kompleksowe wsparcie osób i organizacji. Powstał z myślą o mieszkańcach Gdańska szukających rozwiązań na wyzwania społeczne w nurcie innowacji. W 2021 r. w partnerstwie z Fundacją Inicjowania Rozwoju UP Foundation przeprowadzono ewaluację dotychczasowych edycji funduszu i sformułowano rekomendacje na

kolejne edycje. Podjęto decyzję o dwuletnim cyklu inkubacji wyłonionych projektów i wspierania innowatorów. W analizowanym roku w naborze zgłoszono 31 inicjatyw, w tym 13 zakwalifikowano do wsparcia merytorycznego, w którego następstwie zostaną wybrane inicjatywy do prototypowania i wsparcia finansowego.

- HUB społeczny Gdańskie Centrum Obywatelskie – w 2021 r. przeprowadzono remont budynku przy ul. Dolna Brama 8. Jednym z głównych zadań Centrum będzie funkcja akceleratora innowacji społecznych. Przygotowana wcześniej w ramach projektu „Civic eState" koncepcja organizacyjna oraz mechanizmy współzarządzania przestrzenią przez jej przyszłych użytkowników zostały w trakcie roku poddane ewaluacji, tak aby w I kwartale 2022 r. możliwe było otwarcie Centrum.

Umiędzynarodowienie przedsiębiorstw

Obecność na rynkach międzynarodowych pozwala przedsiębiorstwom na osiąganie przewag konkurencyjnych. Pomoc w tym zakresie – obejmująca rozwój kompetencji gdańskich małych i średnich przedsiębiorców w kierunku aktywnej ekspansji i nawiązywania międzynarodowej współpracy – jest prowadzona w szczególności przez instytucje otoczenia biznesu. Ponadto firmom świadczy się wsparcie informacyjne w zakresie funkcjonowania i konkurowania na rynku globalnym. Istotnym elementem wzmacniania międzynarodowych powiązań gdańskiej gospodarki są także integrowanie i współpraca lokalnego środowiska startupowego z innowacyjnymi i kreatywnymi podmiotami spoza kraju.

W świetle dostępnych danych Izby Administracji Skarbowej w 2020 r. towary importowane były przez 1179 podmiotów z terenu Gdańska, co oznacza wzrost o 4% w stosunku do 2019 r., kiedy to importem zajmowały się 1134 podmioty. Wartość importu w tym samym okresie spadła o 27,1% – z poziomu 34 539,8 mln zł do 25 167,7 mln zł. Z kolei w eksporcie odnotowano spadek liczby podmiotów eksportujących towary z 784 w 2019 r. do 747 w 2020 r., tj. o 4,7%, przy jednoczesnym zwiększeniu wartości eksportu – z 15 785,7 mln zł do 18 926,8 mln zł, tj. o 19,9%. Do głównych kierunków eksportu towarów z Gdańska wyznaczonych według jego wartości w 2020 r. należały: Niemcy – 10,7%, Niderlandy – 4,6%, Republika Czeska – 4,4%, Norwegia – 4,1% i Rosja – 3,7%. Towary importowane według ich wartości pochodziły natomiast głównie z Rosji – 46,9%, Chin – 10,5%, Niemiec – 6,0% oraz Argentyny – 3,4%.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ:
Ekspansja międzynarodowa gdańskich firm i organizacji

- Pomorski Broker Eksportowy – kompleksowy system wspierania eksportu w województwie pomorskim. Ten realizowany w konsorcjum projekt pomaga przedsiębiorcom z północnej części Polski promować swoje produkty na rynkach międzynarodowych, nawiązywać współpracę z zagranicznymi kontrahentami oraz pozyskiwać wiedzę o szeroko pojętym eksporcie. W ramach projektu w 2021 r. udzielono wsparcia przedsiębiorcom z województwa pomorskiego przez organizację cykli seminariów w ramach ścieżki tematycznej „Export Gate" (dawniej: USA & China Gate) dla wszystkich grup przedsiębiorców. Podczas seminariów omawiano rynek brytyjski oraz norweski. Ponadto zorganizowano 3 seminaria oraz wyjazd pomorskich firm na 2 misje – do Dubaju oraz Helsinek.
- One Step Service – projekt wzmacniający ekosystem startupowy w Gdańsku oraz zapewniający kompleksowe wsparcie w rozwoju nie tylko lokalnym, lecz także zagranicznym start-upom, przedsiębiorcom i freelancerom, którzy chcą rozpocząć swoją działalność lub otworzyć oddział swojej firmy w Gdańsku. W ramach projektu w 2021 r. stworzono punkt *One Step Service*, który objął wsparciem 25 odbiorców. Każdy odbiorca otrzymał minimum 3 godz. wsparcia, co dało łącznie 75 godz. wsparcia usług doradczo-konsultacyjnych. Ponadto w ramach usługi zapewniono możliwość skorzystania ze wsparcia PR i marketingowego. W ramach działania odbyły się łącznie 4 konsultacje (każda w wymiarze 1 godz.) z ekspertem działu marketingu z ramienia GFP. Zrealizowano również 10 godz. doradztwa specjalistycznego przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Przygotowano i zorganizowano 2 spotkania grupy ds. gdańskiego ekosystemu, w których udział wzięli przedstawiciele najważniejszych gdańskich instytucji otoczenia biznesu.

10. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Gdańsk to otwarte, dynamicznie rozwijające się miasto, którego walory gospodarcze doceniają zarówno krajowi, jak i zagraniczni inwestorzy. Na atrakcyjność inwestycyjną Gdańska składa się wiele czynników, wśród których wymienić można atuty związane z położeniem miasta, podaż zagospodarowanych terenów inwestycyjnych, dostępność transportową, potencjał i chłonność lokalnego rynku. Do ważnych aspektów należą także te związane z zasobami wykwalifikowanych kadr i bazą podwykonawców, coraz szersza oferta usług dla biznesu oraz obecność w regionie silnych ośrodków naukowo-badawczych reprezentowanych przez uczelnie i instytucje otoczenia biznesu. Poza wymienionymi istotne są również: jakość życia, promowanie wizerunku miasta jako aktywnej, świadomej i silnej wspólnoty, dla której kluczową wartość stanowi różnorodność kulturowa, bogate dziedzictwo oraz solidarnościowa tradycja miasta. Dużą rolę w budowaniu przewag pozwalających na zmniejszenie ryzyka niepowodzenia inwestycji odgrywa także specjalna opieka nad inwestorem oraz system zachęt inwestycyjnych odpowiedni do rodzaju prowadzonej działalności. Wspieranie rozwoju gospodarczego oraz kształtowanie warunków przyjaznych inwestycjom realizowane jest w głównej mierze przez Gdańską Agencję Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o. (GARG). Jest to miejska spółka, do której zadań należą m.in. kompleksowe przygotowanie i komercjalizacja terenów inwestycyjnych, promocja gospodarcza miasta, obszaru metropolitalnego i Pomorza oraz doradztwo w obszarze przygotowania i realizacji inwestycji. GARG jest także uczestnikiem procesów związanych z lokalizowaniem na obszarze Gdańska centrów usług biznesowych oraz kształtowania zasobów kadrowych odpowiadających na potrzeby lokalnej gospodarki. Działania te realizowane są we współpracy z takimi podmiotami, jak: Agencja Rozwoju Pomorza S.A., Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A., Gdańska Organizacja Turystyczna, Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A., a także Gdański Park Naukowo-Technologiczny i Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Dzięki wspólnie realizowanym i koordynowanym działaniom korzystne efekty wynikające ze wzrostu dynamiki rozwoju lokalnego oraz konkurencyjności miasta w skali krajowej i międzynarodowej przyczyniają się również do wzmocnienia powiązań społeczno-gospodarczych w ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz całego regionu.

Rozwój inwestycyjny

Kluczowym elementem oferty inwestycyjnej są tereny kompleksowo zagospodarowywane i wyposażane w zakresie infrastrukturalnym. Odpowiednio przygotowane tereny inwestycyjne, charakteryzujące się m.in. wysoką dostępnością, uzbrojeniem i urządzeniem, tworzą zaplecze do prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej. Strefy o ograniczonym ryzyku inwestycyjnym i klimacie sprzyjającym inwestorom, wraz z innymi elementami systemu zachęt, takimi jak zwolnienia z podatku od nieruchomości czy instrumenty rynku pracy, umożliwiają tworzenie optymalnych warunków do rozwoju inwestycji. Działania zmierzające do zwiększenia liczby inwestorów w regionie wpływają na wzrost liczby miejsc pracy i rozwój kluczowych branż oraz na zwiększenie przewag konkurencyjnych regionalnej gospodarki.

Wzrost konkurencyjności gospodarki stymulowany jest poprzez inwestycje prowadzone przez przedsiębiorstwa. W 2021 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie Gdańska, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, poniosły nakłady inwestycyjne w wysokości 4845,8 mln zł, w tym 2561,5 mln zł zainwestowano w budynki i budowle, 1241,1 mln zł przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, a 1025,2 mln zł – na środki transportu. Nakłady inwestycyjne ogółem były wyższe o 15,2% od poniesionych w 2020 r. Nakłady poniesione przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w 2021 r. wyniosły 576,2 mln zł, co stanowiło blisko 12% nakładów inwestycyjnych ogółem. Były to głównie wydatki na budynki i budowle (274,8 mln zł) oraz maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (260,2 mln zł).

> W 2021 r. Trójmiasto zajęło pierwsze miejsce w kategoriach: „percepcja ogólnej jakości życia", „współpraca z lokalną jednostką obsługi inwestora" oraz "jakość komunikacji miejskiej" w badaniu sektora nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2021 r. Badanie obejmowało ocenę czynników, które mają wpływ na prowadzenie działalności w poszczególnych miastach w Polsce przez centra usług biznesowych.

Nakłady inwestycyjne w Gdańsku w latach 2015–2021 (w mln zł)*

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem, w tym:	**3942,4**	**3792,1**	**3894,8**	**3266,1**	**4141,0**	**4204,8**	**4845,8**
nakłady poniesione przez spółki z udziałem kapitału zagranicznego, w tym**:	797,2	721,5	360,1	506,0	412,9	454,3	576,2
budynki i budowle	319,3	324,6	166,0	162,3	158,8	144,4	274,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	187,2	349,5	164,7	295,7	200,3	268,2	260,2
środki transportu	277,6	41,7	28,3	44,7	51,7	41,4	40,7

** dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób*
*** w przypadku kapitału mieszanego zaprezentowano spółki z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TERENY INWESTYCYJNE

Działalność GARG skoncentrowana jest przede wszystkim wokół 3 kluczowych obszarów inwestycyjnych. Należą do nich park zlokalizowany w Porcie Morskim Gdańsk, Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa" oraz Park Przemysłowy „Płonia". Na koniec 2021 r. łączna powierzchnia terenów wszystkich 3 parków wynosiła ok. 281 ha, a na ich obszarze zainwestowało 73 podmioty gospodarcze.

Park inwestycyjny na obszarze Portu Morskiego w dzielnicy Stogi o łącznej powierzchni ok. 177 ha jest podzielony na 2 części, tj. Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL) oraz Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI). Pierwsza z nich pełni głównie funkcje magazynowe powiązane z głębokowodnym terminalem kontenerowym DCT. Druga to teren inwestycyjny przeznaczony na działalność o charakterze zarówno produkcyjnym, jak i usługowym, na którym zlokalizowane jest Centrum Biurowe KOGA – obiekt oferujący ponad 7 tys. m^2 nowoczesnej powierzchni. Firmy, które ulokowały się na obszarze PCL i PCI, należą głównie do branż okołomorskich związanych z sektorem transportu, spedycji, logistyki oraz magazynowania. Proces komercjalizacji terenów tego parku inwestycyjnego jest na etapie rozwoju; wybudowano część infrastruktury dostępowej i dróg, a wolne tereny inwestycyjne stanowią wciąż dużą część parku.

Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa" to ok. 56 ha terenów inwestycyjnych znajdujących się w Gdańsku-Kokoszkach. Na jego obszarze zlokalizowane są inwestycje zarówno produkcyjne, jak i usługowo-handlowe, przede wszystkim polskich inwestorów. Proces komercjalizacji terenów PPT „Maszynowa" jest na końcowym etapie; wybudowano niezbędną infrastrukturę dostępową, zbiorniki wodne, drogi, a wolnych terenów inwestycyjnych pozostało niewiele.

Z kolei Park Przemysłowy „Płonia" rozciąga się na powierzchni 48 ha w dzielnicy Rudniki w okolicach rafinerii Lotos. Park znajduje się we wstępnej fazie komercjalizacji i planuje się, że będzie funkcjonował w podobnej formule jak Park „Maszynowa" – polegającej na sprzedaży inwestorom w drodze przetargu nieruchomości położonych na obszarze parku oraz na reinwestowaniu pozyskanych w ten sposób środków w niezbędną infrastrukturę na terenie Gdańska.

Poza wymienionymi terenami stanowiącymi zwarte parki inwestycyjne GARG prowadzi komercjalizację innych terenów inwestycyjnych – zlokalizowanych przy ul. Ku Ujściu na Przeróbce na terenach portowych, ul. Michałki na Rudnikach w sąsiedztwie Lotosu oraz ul. Uczniowskiej na Letnicy w sąsiedztwie Stadionu Gdańsk.

Działania zmierzające do osiągania wyższej skuteczności w pozyskiwaniu inwestorów dopełnia rozbudowa systemu zachęt inwestycyjnych. W 2021 r. z pomocy regionalnej w zakresie zwolnień z podatku od nieruchomości skorzystał 1 podmiot, a z pomocy *de minimis*, która objęła również wsparcie miejsc pracy – 9 podmiotów.

SEKTOR USŁUG BIZNESOWYCH

Nowe inwestycje zlokalizowane poza terenami inwestycyjnymi są powiązane zwłaszcza z rozwojem sektora nowoczesnych usług dla biznesu. Swoje centra usługowe otworzyło w Gdańsku wiele znanych firm międzynarodowych, dzięki czemu gdański (a szerzej także trójmiejski) rynek to bardzo atrakcyjna lokalizacja

o istotnym znaczeniu w skali kraju i regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Działalność centrów outsourcingu procesów biznesowych (BPO), centrów usług wspólnych (SSC), globalnych centrów usług biznesowych (GBS), centrów IT oraz badawczo-rozwojowych (R&D) sprzyja absorpcji nowych rozwiązań biznesowych, technologicznych i organizacyjnych, wzmacniając rozwój lokalnej ekonomii w kierunku gospodarki opartej na zasobach wiedzy i coraz szerszych powiązaniach w skali globalnej. Nowoczesne miejsca pracy, w tym oparte na rozwiązaniach zdalnych, cechują się dużą wartością dodaną i często ponadprzeciętnymi wynagrodzeniami, przekładając się na istotne zwiększenie siły nabywczej mieszkańców oraz wpływając na inne gałęzie lokalnej gospodarki.

W 2021 r. w Trójmieście w sektorze usług biznesowych zatrudnionych było ok. 30,2 tys. osób. Czyni to Trójmiasto czwartym ośrodkiem w kraju pod względem liczby zatrudnionych w centrach usług – za Krakowem (82,1 tys. os.), Warszawą (70,2 tys. os.) i Wrocławiem (52,5 tys. os.). Udział Trójmiasta w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach biznesowych w Polsce wynosi 8,5%. Największy udział w łącznej liczbie zatrudnionych w Trójmieście stanowili pracownicy centrów amerykańskich – 37,9%. Z uwagi na profil działalności największą część zatrudnienia w sektorze wygenerowały centra świadczące usługi z zakresu SSC/GBS[2] – 42,3%. W Trójmieście zlokalizowanych zostało 160 centrów usług, co plasuje aglomerację na czwartej pozycji w kraju – za Warszawą (312), Krakowem (247) i Wrocławiem (201).

> Wśród głównych ośrodków usług biznesowych w Polsce największy procentowy wzrost zatrudnienia w latach 2016–2021, według badania sektora nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2021 r., odnotowano w Trójmieście (tj. o 88,4%, czyli o 14,1 tys. osób).

Rozwojowi sektora nowoczesnych usług dla biznesu sprzyja rozwój infrastruktury biurowej. Trójmiejski rynek nieruchomości biurowych jest największym w północnej Polsce i czwartym w kraju (po Warszawie, Krakowie i Wrocławiu). Całkowity zasób powierzchni biurowej w Trójmieście w 2021 r. wyniósł 913,6 tys. m^2. Najwięcej istniejącej powierzchni jest zlokalizowane w Gdańsku (78%; w Gdyni – 18%, a w Sopocie – 4%).

Nowe i rozbudowane budynki biurowe w Gdańsku oraz ich powierzchnia użytkowa w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki biurowe nowe i rozbudowane (szt.)	17	12	15	16	18	8	11
Powierzchnia użytkowa (m^2)	83 074	10 460	108 979	68 530	74 680	39 773	20 114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Projekty inwestycyjne skoncentrowane są wzdłuż al. Grunwaldzkiej i trasy Szybkiej Kolei Miejskiej – na wysokości Oliwy i Wrzeszcza Górnego. Ponadto znaczące inwestycje biurowe znajdują się w okolicach lotniska, a perspektywiczną lokalizację stanowią również postoczniowe tereny Młodego Miasta. Wśród inwestycji oddanych w 2021 r. należy wymienić biurowiec Palio a oraz LPP Fashion Lab I.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA:
Wyższa skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów

- **Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL)** – to nowoczesny park magazynowy klasy A, zlokalizowany w pobliżu Terminalu Kontenerowego DCT Gdańsk na gruncie o powierzchni 110 ha. W ramach realizowanych na obszarze PCL inwestycji w 2021 r. uzyskano pozwolenie na budowę hali magazynowej nr 5 wraz z drogami dojazdowymi, parkingami, placami manewrowymi, zbiornikiem retencyjno-infiltracyjnym, zbiornikiem bezodpływowym, zewnętrznymi instalacjami wewnątrzzakładowymi.
- **Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI)** – park przemysłowy o łącznej powierzchni 67 ha, zlokalizowany w sąsiedztwie Portu Gdańsk oraz Terminala Głębokowodnego DCT, powstał z myślą

[2] SSC (Shared Services Center), GBS (Global Business Services) – centra usług wspólnych / globalne centra usług biznesowych.

o inwestorach związanych z gospodarką morską, branżą *offshore* oraz TSL. W 2021 r. na obszarze PCI zrealizowano m.in. następujące przedsięwzięcia:

- **Centrum Biurowe KOGA** – sześciokondygnacyjny obiekt biurowy o powierzchni ponad 7 tys. m^2 zlokalizowany na obszarze PCI; w 2021 r. przeprowadzone zostały prace poprawiające możliwość poruszania się po budynku osobom niedowidzącym i niewidomym; jednocześnie na dachu biurowca uruchomiona została instalacja fotowoltaiczna o mocy do 50 kW; wyprodukowana energia jest wykorzystywana dla potrzeb własnych biurowca, inwestycja wpisuje się w działania zgodne z polityką Europejskiego Zielonego Ładu; ponadto zakończono prace budowlane związane z rozbudową parkingu przy budynku; obecnie trwają prace projektowe przystanku autobusowego na terenie wewnętrznego układu drogowego (z wyznaczeniem drogi dojścia do budynku);
- zakończenie realizacji **projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR)**, którego celem było przygotowanie terenów inwestycyjnych o powierzchni ponad 5 ha dla firm z sektora MŚP na terenie PCI – w zakresie budowy niezbędnej infrastruktury powstał plac składowy o powierzchni ok. 1 ha;
- rozpoczęcie przez spółkę GARG realizacji **głównego systemu odwodnienia** całego terenu PCI (przy uwzględnieniu jej etapowości) – w celu realizacji polityki Gminy Miasta Gdańska w zakresie kompleksowego i odpowiedzialnego podejścia do zagospodarowania wód opadowych, ze względu na ryzyko okresowego występowania wysokiego poziomu wód gruntowych i ograniczone możliwości obciążania miejskiego odbiornika wód opadowych (Kanału K); rozwiązanie systemu odwodnienia zakłada retencję całej dodatkowej ilości wód opadowych spływających z docelowo zagospodarowanego obszaru PCI; inwestycja zakłada realizację 2 obiektów: otwartego zbiornika retencyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą o powierzchni ok. 1,9 ha (tzw. zbiornik ZB-Z) oraz zbiornika leśnego opartego na idei zrównoważonego systemu odwodnienia, wykorzystującego naturalny potencjał retencyjny terenu i jego ukształtowanie; budowa zbiornika ZB-Z została zakończona w grudniu 2021 r., a zakończenie budowy zbiornika ZB-L planowane jest na 2022 r.; projekt odwodnienia terenów PCI ma strategiczne znaczenie w kontekście odprowadzenia wód ze względu na spłaszczenie fali wezbraniowej w sytuacji wystąpienia opadu, co przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego miasta;
- kontynuacja rozpoczętych we wcześniejszych latach działań w zakresie **komercjalizacji PCI** – w wyniku przeprowadzonych 2 postępowań przetargowych wyłoniono 2 nabywców terenu o łącznej powierzchni ponad 35 ha; w pierwszym postępowaniu wyłoniony został podmiot projektujący i budujący nowoczesne i ekologiczne obiekty magazynowe oraz przemysłowe (7R Projekt 31 Sp. z o.o.), z którym w pierwszej części listopada 2021 r. zawarto umowę sprzedaży nieruchomości o powierzchni 20,1 ha; w drugim postępowaniu wyłoniono firmę produkującą innowacyjne moduły akumulatorowe (Northvolt Poland Sp. z o.o.), z którą w drugiej części listopada 2021 r. została zawarta umowa sprzedaży nieruchomości o powierzchni 15,1 ha; jeszcze w grudniu 2021 r. Northvolt rozpoczął budowę fabryki baterii wraz z mieszczącym się w nim centrum badawczo-rozwojowym o powierzchni 50 tys. m^2, w którym docelowo powstanie ponad 500 nowych miejsc pracy;
- zawarcie 2 **umów dzierżawy** w obszarze komercjalizacji terenów dla przedsiębiorstw z sektora MŚP – w 2021 r. pomiędzy Agencją a Przedsiębiorstwem Usługowym Poż.-Pliszka Sp. z o.o. została zawarta długookresowa umowa dzierżawy nieruchomości o powierzchni 1,25 ha (dzierżawca wyłoniony w wyniku przeprowadzonego przetargu); drugą umowę, na dzierżawę nieruchomości o powierzchni 3,9 ha, podpisano z Poleko Budownictwo Sp. z o.o.; w puli terenów oferowanych przedsiębiorstwom z sektora MŚP do skomercjalizowania pozostała nieruchomość o powierzchni ok. 1,6 ha.

- Poza terenami zlokalizowanymi w obszarze Portu Morskiego Gmina Miasta Gdańska przy udziale Gdańskiej Agencji Rozwoju Gospodarczego rozwija inne tereny inwestycyjne. Wśród kluczowych projektów Agencji, poza terenami portowymi, wymienić należy:
  - **Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa”** – oddany w 2012 r. park jest zlokalizowany w Gdańsku-Kokoszkach na obszarze o powierzchni ok. 56 ha. W 2021 r. zrealizowane zostały 2 transakcje sprzedaży nieruchomości zlokalizowanych na terenie PPTM: firma Unital zakupiła działkę o powierzchni 0,6 ha, a Metal System – działkę o powierzchni 0,5 ha; obecnie skomercjalizowanych jest prawie 100% obszaru parku Maszynowa;

- **Park Przemysłowo Technologiczny „Płonia”** – w 2021 r. zakończone zostały rokowania z kluczowym inwestorem branży produkcyjnej (Grupą Lotos S.A.), w wyniku których została zawarta umowa sprzedaży nieruchomości o powierzchni 18,9 ha; ponadto podpisano umowę przeniesienia własności nieruchomości o powierzchni 3,2 ha z firmą zajmującą się gospodarką odpadami (nabywcą terenów jest Good Point 761 Sp. z o.o.); w grudniu 2021 r. pomiędzy Agencją a firmą NAT s.c. zawarto przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości o powierzchni 0,7 ha; trwają prace nad włączeniem do parku kolejnych sąsiednich terenów typu *greenfield* w celu ich sukcesywnej komercjalizacji; Agencja zamierza pozyskać w drodze aportu od Gminy Miasta Gdańska oraz nabyć od prywatnych właścicieli nieruchomości celem przygotowania na potrzeby Parku Przemysłowego „Płonia”, który będzie stanowić ważny obszar inwestycyjny na terenie Gdańska, i na który docelowo poszukiwani są inwestorzy prowadzący działalność wpisującą się w tzw. inteligentne specjalizacje Pomorza; w ramach inwestycji towarzyszących nadal trwają procedury pozyskania pozwolenia na budowę dla magistrali wodociągowej DN300 ul. Miałki Szlak – ul. Zagroble; ponadto w ramach budowy gazociągu przez Gaz-System pozyskana została decyzja lokalizacyjna;
- **tereny przy ul. Ku Ujściu** – w 2021 r. kontynuowane są prace przy rozbudowie terminala intermodalnego polegające na wybudowaniu bocznicy kolejowej; w celu aktywizacji terenów zlokalizowanych przy ul. Ku Ujściu kontynuowano prace związane z budową kanalizacji sanitarnej na tym obszarze, a także z modernizacją i rozbudową dostępowej infrastruktury kolejowo-drogowej; dodatkowo w 2021 r. rozpoczęły się rozmowy z 2 podmiotami z branży budowlanej (sprzedaż kruszyw) w zakresie poddzierżawy działki o powierzchni 5,9 ha; również w tym obszarze istotne jest uregulowanie statusu własnościowego gruntów sąsiadujących z posiadanymi przez Gdańską Agencję Rozowju Gospodarczego nieruchomościami; w tym zakresie prowadzone są wstępne rozmowy, których celem jest utworzenie na terenach zlokalizowanych przy ul. Ku Ujściu nowego parku przemysłowego, jednakże warunkiem jego powstania jest pozyskanie przez Agencję prawa do nieruchomości gruntowych nie tylko od Gminy Miasta Gdańska, lecz także od Skarbu Państwa;
- **tereny przy ul. Michałki** – zakończyły się rokowania z operatorem logistycznym (2PM2 Sp. z o.o.), w wyniku których w grudniu 2021 r. została zawarta umowa sprzedaży nieruchomości o powierzchni 4,3 ha zlokalizowanej przy ul. Michałki w Gdańsku; na sprzedanym terenie zostanie rozbudowany sąsiadujący z nim park magazynowy;
- **tereny przy ul. Uczniowskiej (w sąsiedztwie Stadionu)** – w 2021 r. na sprzedanych terenach po uzyskaniu niezbędnych pozwoleń inwestorzy rozpoczęli zapowiadane inwestycje z dominującą funkcją usług z branży motoryzacyjnej.

Z kolei do kluczowych inwestycji prowadzonych na terenach niebędących w zasobach Gdańskiej Agencji Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o., a mających na celu zwiększenie podaży dobrze przygotowanych terenów inwestycyjnych w 2021 r. należały m.in.:

- **Program inwestycyjny w Porcie Gdańsk** – z uwagi na nadmorskie położenie Gdańska strategicznym obszarem rozwoju terenów inwestycyjnych znajdujących się w granicach administracyjnych miasta są tereny zlokalizowane w obszarze portu morskiego w Gdańsku; program inwestycyjny w Porcie Gdańsk jest przedsięwzięciem wieloetapowym, obejmującym zadania związane z modernizacją infrastruktury portowej i dostępowej od strony lądu oraz dotyczące poprawy dostępu od strony wody; do kluczowych inwestycji zrealizowanych w tym ważnym międzynarodowym węźle komunikacyjnym w 2021 r. zaliczyć należy projekty realizowane m.in. przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A. (ZMPG):
    - **„Modernizacja toru wodnego, rozbudowa nabrzeży oraz poprawa warunków żeglugi w Porcie Wewnętrznym w Gdańsku”** – projekt współfinansowany z programu CEF Transport; w 2021 r. zakończono realizację robót dla wszystkich zadań tego projektu: modernizację wewnętrznego toru wodnego, rozbudowę Nabrzeża OPP i Mew, Nabrzeża Oliwskiego, Nabrzeża Zbożowego i Wisłoujście oraz Nabrzeża Dworzec Drzewny,
    - **„Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej i kolejowej w Porcie Zewnętrznym w Gdańsku”** – projekt współfinansowany z programu CEF Transport; realizacja robót została zakończona w 2021 r.; na zakres inwestycji składały się prace projektowe oraz roboty budowlane dotyczące sieci kolejowej oraz drogowej, w tym: modernizacja, przebudowa i budowa ok. 5,4 km dróg wraz z obiektami inżynierskimi (m.in. 4 wiaduktami drogowymi), a także modernizacja i przebudowa oraz budowa ok. 9,7 km torów wraz z 16 rozjazdami,

infrastrukturą towarzyszącą i urządzeniami sterowania ruchem kolejowym; nowoczesna nawierzchnia kolejowa przystosowana została do przenoszenia maksymalnych obciążeń rzędu do 22,5 t na oś, stosowanych obecnie na modernizowanej sieci PKP PLK; z kolei realizacja wiaduktów drogowych zapewnia bezkolizyjność sieci drogowo-kolejowej, znacząco zwiększając przepustowość, płynność ruchu i jego bezpieczeństwo w Porcie Zewnętrznym w Gdańsku; w ramach przedmiotowej inwestycji ze środków własnych ZMPG S.A. powstał parking dla samochodów ciężarowych na 86 miejsc parkingowych; niniejsza inwestycja, w połączeniu z projektem realizowanym przez PKP PLK dotyczącym modernizacji wszystkich stacji obsługujących Port Gdańsk oraz inwestycjami realizowanymi bądź planowanymi przez kontrahentów, znacząco usprawni i zwiększy przepływ wolumenu do/z Portu Gdańsk,

- **„Rozbudowa i modernizacja węzłów sieci bazowej w porcie morskim w zakresie dostępowej infrastruktury drogowo-kolejowej"** – projekt współfinansowany z programu CEF „Łącząc Europę", obejmujący rozbudowę sieci komunikacyjnej drogowo-kolejowej rejonu Nabrzeża Przemysłowego; roboty budowlane rozpoczęły się we wrześniu 2021 r.; inwestycja jest zlokalizowana na terenie Portu Gdańskiego na obszarze między Nabrzeżem Przemysłowym, ul. Ku Ujściu oraz pomiędzy ul. Chemików, a przyczółkiem przeprawy promowej w ciągu ul. Bosmańskiej przez Kanał Kaszubski,
- **„Modernizacja II linii Nabrzeża Oliwskiego i Nabrzeża Ziółkowskiego"** – w 2021 r. zakończono pierwszy etap prac projektowych (obejmujących też pozyskanie pozwolenia na budowę); zakończenie prac projektowych przewidywane jest w IV kwartale 2022 r.; projekt obejmuje modernizację: układu drogowo-kolejowego, placów składowo-manewrowych, wszystkich sieci podziemnych na całym terenie drugiej linii Nabrzeża Oliwskiego,
- **„Przebudowa układu komunikacyjnego wraz z budową placu manewrowo-postojowego w rejonie skrzyżowania ulic: Chodackiego, Handlowej i Starowiślnej"** – zakończenie wykonania dokumentacji projektowej jest planowane na III kwartał 2022 r.,
- **„Przebudowa Nabrzeża Bytomskiego w Porcie Gdańsk"** – zapadła decyzja Zarządu Spółki o ubieganie się o wsparcie CEF w 2021 r. dla dużego projektu obejmującego 4 zadania, w tym rozbudowę Nabrzeża Bytomskiego; rozpoczęte zostały działania mające na celu uzyskanie dofinansowania zewnętrznego dla projektu **„Rozbudowa i modernizacja toru wodnego 2" (CEF2)** – projekt obejmować ma także realizację od 2022 r. zadań: rozbudowa Nabrzeża Rudowego, przebudowa Nabrzeża Wiślanego, przebudowa Nabrzeża Węglowego – etap I.

- **Program inwestycyjny PKP Polskie Linie Kolejowe SA związany z dostępem kolejowym do Portu Gdańsk** – jest to przedsięwzięcie wieloetapowe, obejmujące zadania związane z budową i modernizacją infrastruktury kolejowej, związane z poprawą dostępu od strony lądu. Dotyczy modernizacji wszystkich stacji kolejowych obsługujących Port Gdańsk w połączeniu z programem inwestycyjnym samego Portu Gdańsk, który znacząco usprawni i zwiększy przepływ wolumenu ładunków do/z Portu Gdańsk.
- **Program inwestycyjny Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (PSSE)** – jest częścią Polskiej Strefy Inwestycji, która w ramach swojej działalności oferuje podmiotom planującym realizację nowych inwestycji regionalną pomoc publiczną w formie zwolnienia z podatku dochodowego. W jej zasobie znajdowały się obszary:
  - **Wyspy Ostrów** – specjalistyczna infrastruktura montażowa w sercu stoczni Gdańskiej, z dostępem do nabrzeży, zlokalizowana na powierzchni 20,3 ha (część terenu w 2021 r. była dzierżawiona); w ramach rewitalizacji w tym obszarze PSSE zrealizowała płytę montażową o powierzchni 1 ha oraz halę przemysłową na potrzeby nowoczesnej produkcji stoczniowej; teren ten został przekazany do dyspozycji Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w celu realizacji projektów inwestycyjnych z obszaru *offshore*, w szczególności dla morskich farm wiatrowych;
  - **Gdańsk-Klukowo** – teren przemysłowy zlokalizowany w sąsiedztwie terminala gdańskiego lotniska, o maksymalnej dostępnej powierzchni wynoszącej 2,9 ha, na którym, zgodnie z wydaną decyzją o wsparciu, od 2022 r. realizowany będzie projekt inwestycyjny firmy z branży maszynowej, zajmującej się m.in. projektowaniem i budową robotów przemysłowych.
- **Parki biurowe** – całkowita podaż nowoczesnej powierzchni biurowej (klasa a i B) w Trójmieście wyniosła na koniec 2021 r. 963,3 tys. m². Poziom ten plasuje Trójmiasto na 1. miejscu pod względem wielkości w grupie do 1 mln m^2 całkowitej podaży (miasta w Polsce, które przekroczyły poziom 1 mln m^2 podaży powierzchni biurowej to Warszawa, Kraków i Wrocław). Zasoby nowoczesnej powierzchni

biurowej w Gdańsku zlokalizowane są w przeważającej części w pasie SKM. Największy kompleks biurowy w północnej Polsce jest zlokalizowany w dzielnicy Oliwa. W jego skład wchodzą m.in. budynki biurowe Arkońska Business Park, Olivia Business Centre oraz Alchemia. W 2021 r. w dzielnicy Wrzeszcz zrealizowany został biurowiec Garnizon Gato o powierzchni 10 tys. m^2. Ponadto zakończono budowę Palio a (16 tys. m^2) – pierwszego etapu inwestycji biurowej realizowanej przez Cavatinę, znajdującej się na obszarze Młodego Miasta.

- **Parki magazynowe** – całkowita podaż nowoczesnej powierzchni magazynowej w Trójmieście przekroczyła na koniec 2021 r. 1 mln m^2. Poziom ten plasuje region na 6. miejscu pod względem wielkości w grupie rynków regionalnych. Zasoby nowoczesnej powierzchni magazynowej zlokalizowane są w przeważającej części na terenie Gdańska i jego najbliższych okolicach (75%). W 2021 r. zakończono budowę hali magazynowej Panattoni Park Gdańsk Airport (95,8 tys. m^2) oraz Panattoni Park Gdańsk East III (32,8 tys. m^2). Ukończono także obiekt magazynowy Flex Gdańsk BCL o powierzchni 14,8 tys. m^2, którego inwestorem był GASTEN S.A.
- W 2021 r. kontynuowano rozwój systemu zachęt w zakresie tworzenia optymalnych warunków dla rozwoju inwestycji, m.in. w ramach poniższych narzędzi:
    - **zwolnienie z CIT lub PIT** – przedsiębiorcy zamierzający realizować inwestycje we współpracy PSSE mogą liczyć na zwolnienie z podatku dochodowego z uwagi na nowe projekty inwestycyjne niezależnie od swojej lokalizacji oraz wielkości; wysokość pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku CIT lub PIT w województwie pomorskim wynosi, w zależności od wielkości przedsiębiorstwa, od 35% do 55% kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą regionalną; w 2021 r. PSSE wydała na terenie gminy miasta Gdańska 7 decyzji o wsparciu na inwestycje o łącznych nakładach przekraczających 212 mln zł, a w całym województwie pomorskim – łącznie 36 decyzji na inwestycje przekraczające 762 mln zł;
    - **zwolnienie z podatku od nieruchomości** – przedsiębiorcy zamierzający realizować inwestycje na terenie portu morskiego w Gdańsku mogą skorzystać ze zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy *de minimis*; zwolnienie odnosi się do nowo wybudowanych budynków lub budowli (bądź ich części); w 2021 r. została przedłużona uchwała regulująca, która będzie obowiązywać do końca 2023 r.;
    - **granty inwestycyjne dla MŚP** – są przyznawane w ramach realizowanego przez Agencję Rozwoju Pomorza S.A. projektu grantowego „Invest in Pomerania 2020" w ramach działania 2.5. („Inwestorzy zewnętrzni") Osi Priorytetowej 2 („Przedsiębiorstwa Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020"); granty są kierowane do przedsiębiorstw z sektora MŚP, które mogą uzyskać wsparcie finansowe na realizację zamierzeń inwestycyjnych związanych z budową nowych hal przemysłowych lub magazynowych na potrzeby własnej działalności gospodarczej; maksymalna wysokość grantu przypadająca na 1 projekt wynosi 200 tys. euro; w latach 2020–2021 grant przyznano 12 przedsiębiorcom; w ramach dostępnej puli dofinansowania przewiduje się, że ze wsparcia skorzysta jeszcze ok. 17 inwestycji;
    - **stypendium relokacyjne „Live more. Pomerania"** – kierowany do przedsiębiorstw z sektora MŚP mechanizm wsparcia w procesach rekrutacyjnych; przedsiębiorcy z sektorów IT oraz biotechnologii mogą ubiegać się o wsparcie finansowe w pozyskiwaniu specjalistów spoza województwa i uzyskać na każdego nowego pracownika 10 tys. zł; w ramach dostępnej puli dofinansowania przewiduje się sprowadzenie ok. 150 wysokiej klasy specjalistów;
    - **Gdański Park Naukowo-Technologiczny (GPNT)** – wsparcie realizowane w ramach funkcjonowania nowoczesnego kompleksu budynków biurowo-laboratoryjnych i konferencyjno-szkoleniowych, którego powstanie zostało zainicjowane w 2006 r. przez Zarząd Województwa Pomorskiego, władze Miasta Gdańsk, Politechniki Gdańskiej i zarządzającej nim Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej sp. z o.o.; w 2021 r. w obiektach działalność prowadziło ok. 80 najemców, m.in. firm z obszaru nowych technologii i start-upów; w działalność parku wpisują się liczne wydarzenia, szkolenia, wykłady, pomoc ekspertów i specjalistów z różnych dziedzin; na jego terenie działają m.in.: Zintegrowane Centrum Druku 3D, nowoczesne laboratoria, Inkubator Technologiczny, Data Center, Co Work oraz Space4Makers – miejsce dla innowacyjnych przedsiębiorstw i wynalazców.

Współpraca z inwestorami

Procesy współpracy z inwestorami prowadzone przez GARG obejmują szereg inicjatyw służących podnoszeniu standardów obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym. Działania te są istotne nie tylko na etapie przystępowania do realizacji przedsięwzięcia, lecz także w trakcie realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu. Współpraca z inwestorem już pozyskanym, polegająca w szczególności na kompleksowej pomocy doradczej, jest konieczna do zainicjowania kolejnych projektów inwestycyjnych.

Na przestrzeni ostatnich lat współpraca inwestycyjna przyniosła również rozwój projektów realizowanych w formule partnerskiej, w tym wdrażanych na podstawie regulacji ustawowych dotyczących partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), a także na podstawie koncesji na roboty budowlane lub usługi. Gdańsk, jako jedno z nielicznych miast w kraju, może poszczycić się portfelem zrealizowanych i ogłoszonych projektów PPP o łącznej wartości blisko 1,6 mld zł netto, z czego ok. 288 mln zł netto to kwota przeznaczona na cele publiczne. Partnerstwo publiczno-prywatne to forma finansowania i realizacji projektów inwestycyjnych stanowiąca istotne narzędzie zwiększające możliwości inwestycyjne samorządu oraz skutecznie wspierająca osiąganie długofalowych korzyści rozwojowych dla miasta i mieszkańców. Może stać się również ważną alternatywą dla kurczących się środków unijnych.

W zakresie działań w formule PPP przygotowuje się koncepcje projektów partnerskich, a także analizy, opracowania i dokumentacje przetargowe, monitoruje proces realizacji projektów partnerskich, ich harmonogramu i zakresu rzeczowego. Kluczową jednostką odpowiedzialną za realizację projektów partnerskich jest Centrum Partnerstwa i Biznesu funkcjonujące w strukturze Wydziału Polityki Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Gdański model PPP szczególnie mocno jest związany z projektami o charakterze rewitalizacyjnym. Są to projekty złożone, łączące wiele wymiarów życia społeczno-gospodarczego, realizowane na znajdujących się w niekorzystnej sytuacji obszarach miasta, wymagających nowoczesnego zagospodarowania i wzmacniania ich potencjału.

Wartość projektów w formule partnerskiej realizowanych w Gdańsku w latach 2015–2021 (w mln zł netto)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem, w tym:	**1173,3**	**1173,3**	**1173,3**	**1308,5**	**1586,2**	**1586,2**	**1586,2**
cele publiczne	237,0	237,0	237,0	237,0	288,0	288,0	288,0
wartość przedmiotu koncesji	7,0	7,0	7,0	142,0	142,0	142,0	142,0

Źródło: Wydział Polityki Gospodarczej, UMG.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA:
Najwyższe standardy obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym

- Tworzenie spójnego system zachęt inwestycyjnych w projekcie **„Invest in Pomerania 2020”**, w tym różne formy wsparcia projektu inwestycyjnego na jego wstępnym etapie, m.in. stworzenie tymczasowego biura lub umożliwienie rejestracji spółki.
- Działalność Zespołu Marketingu GARG oraz Działu Obsługi Inwestora Agencji Rozwoju Pomorza (ARP) w zakresie **promocji gospodarczej regionu i kompleksowej obsługi podmiotów chcących zainwestować w regionie.** Poza GARG i ARP w skład systemu, na zasadzie partnerstwa, wchodzą także takie instytucje, jak: Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna, miasta Gdańsk, Sopot, Gdynia, Słupsk, Tczew, Malbork, Kościerzyna, Pruszcz Gdański i Starogard Gdański, gmina Dębnica Kaszubska i gmina Słupsk, Starostwo Powiatowe w Wejherowie oraz Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego. Zgodnie z założeniami inicjatywy „Invest in Pomerania” partnerzy prowadzą wspólne działania promocyjne i wymieniają się informacjami na temat obsługiwanych inwestorów.
- **Rzecznik inwestora**, działający przy zespole Invest in Pomerania, przyjął w 2021 r. 40 zgłoszeń od 28 inwestorów z prośbą o przyspieszenie procedur imigracyjnych lub udzielenie związanych z nimi wyjaśnień.
- Projekt **„Podniesienie standardów obsługi inwestora w województwie pomorskim”** realizowany przez Agencję Rozwoju Pomorza S.A. – skierowany do pracowników i kadry kierowniczej jednostek

samorządu terytorialnego województwa pomorskiego oraz ich podmiotów (jednostek i spółek). W jego zakresie zrealizowano audyt standardów obsługi inwestora oraz przeprowadzono szkolenia dla kadr zajmujących się obsługą inwestora, służących ulepszaniu oferty inwestycyjnej. Celem projektu jest również zacieśnianie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej. Projektem objętych jest 60 jednostek samorządu, a całkowity budżet wynosi 1,3 mln zł. Zakończenie projektu przewidywane jest na 2022 r.

- **„Live more. Pomerania"** – w roku 2021 r. zespół Invest in Pomerania kontynuował prace nad inicjatywą „Live more. Pomerania", której celem są promocja przeprowadzki do województwa pomorskiego i podjęcie zatrudnienia u lokalnych pracodawców. W ramach projektu powstała platforma rekrutacyjna „Jobs in Pomerania" dla osób spoza województwa, skupiająca się na profilach najbardziej poszukiwanych przez pracodawców z Pomorza. Obecnie używana jest przez 102 partnerów korporacyjnych (liczba użytkowników stale rośnie) i zawiera aplikacje od ponad 3 tys. indywidualnych kandydatów. W ramach kampanii „Live more. Pomerania" i platformy rekrutacyjnej, przy współpracy z innymi ośrodkami zajmującymi się tematyką integracji migrantów, uruchomiono serwis dostosowany do ich potrzeb.
- **Baza ofert inwestycyjnych** – to platforma prezentująca potencjalnym inwestorom poszukującym atrakcyjnych lokalizacji ofertę terenów komercyjnych i działek inwestycyjnych z obszaru województwa pomorskiego. Baza zawiera obecnie ok. 80 ofert terenów inwestycyjnych, które są aktualizowane i weryfikowane pod kątem zakresu danych. Na stronie www.investinpomerania.pl znajduje się 59 zweryfikowanych i szczegółowo opracowanych ofert.
- **Tripolis** – w 2021 r. z inicjatywy Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot zainicjowany został program współpracy parków naukowo-technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości, w którego ramach Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia, Fundacja Gospodarcza oraz Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna (Gdański Park Naukowo-Technologiczny) będą świadczyć profesjonalne usługi doradcze dla przedsiębiorców z grupy MŚP. W ramach projektu w II połowie 2022 r. powstanie również platforma informatyczna dla firm.
- **Komisja społeczno-gospodarcza OMGGS** – w zakresie kontynuacji prac Prezydium Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych w 2021 r. włączono w prace komisji tematykę edukacji. Na podstawie dotychczasowych prac nad standardem na rzecz edukacji o przedsiębiorczości powstał „NURT. Paszport Kompetencji Kluczowych XXI w. Metropolitalny Standard Edukacji Dzieci i Młodzieży", którego celem jest rozwój kompetencji kluczowych uczniów w następujących obszarach: postawy przedsiębiorcze, empatia/relacje/współpraca, zielone kompetencje, kompetencje cyfrowe. Stanie się on podstawą do pracy nad nowym standardem OMGGS dotyczącym edukacji.
- **Związek Uczelni w Gdańsku im. Daniela Fahrenheita**, powołany w 2020 r., koncentruje się na opracowaniu rozwiązań wspierających wspólne badania naukowe i prace rozwojowe, a także rekomendacji dotyczących konsolidacji lub powoływania nowych międzyuczelnianych szkół doktorskich. W 2021 r. Związek Uczelni Fahrenheita podpisał szereg umów partnerskich o współpracy. Wśród nich warto wymienić chociażby umowę partnerską z:
    - Pomorską Koleją Metropolitalną S.A. – o współpracy w zakresie opracowywania analiz, ekspertyz i opinii na potrzeby realizacji projektu „Pomorska Kolej Metropolitalna. Etap II: Rozwój infrastruktury transportowej w południowej części Obszaru Gdańsk-Gdynia-Sopot, w powiązaniu z regionalną siecią kolejową województwa pomorskiego" oraz projektów stanowiących kontynuację tego przedsięwzięcia;
    - Gdańską Agencją Rozwoju Gospodarczego – o współpracy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w Gdańsku, polegającej m.in. na ocenie możliwości zagospodarowania przestrzennego potencjalnych obszarów rozwoju przemysłu, realizacji projektów okołoportowych, logistycznych i usługowych, poszukiwaniu rozwiązań technicznych i technologicznych oraz nowych narzędzi i produktów z obszaru zarządzania i finansów.

Ponadto w grudniu 2021 r. Politechnika Gdańska podpisała porozumienie o współpracy ze spółką Northvolt Poland sp. z o.o. zakładające wsparcie projektów badawczo-rozwojowych, m.in. w obszarach energetyki, elektroniki, bateryjnych magazynów energii oraz automatyki i robotyki, a także realizacji wniosków grantowych, staży i praktyk. Pod koniec 2021 r. szwedzka firma Northvolt rozpoczęła ponadto budowę fabryki systemów magazynowania energii w bezpośredniej bliskości terminala DCT.

- **Centrum Kompetencji STOS Politechniki Gdańskiej** – w lutym 2021 r. rozpoczęto budowę Centrum Kompetencji STOS (Smart and Transdisciplinary knOwledge Service) Politechniki Gdańskiej, w którym mieścić się będzie m.in. jeden z najszybszych superkomputerów w Polsce. Zadaniem Centrum będzie wsparcie realizacji prac badawczo-rozwojowych wymagających dużych obliczeń, przetworzenia lub zarchiwizowania ogromnych zbiorów danych, czy też świadczenia zaawansowanych usług obliczeniowych typu SMART. Odbiorcami oferty Centrum Kompetencji STOS będą przede wszystkim przedsiębiorstwa. Inwestycja została dofinansowana ze środków UE. Do końca 2021 r. budynek osiągnął już stan zamknięty. Koszt inwestycji to 155,7 mln zł (z dofinansowaniem unijnym na poziomie 90,1 mln zł). Planowane jest zakończenie budowy tej trzykondygnacyjnej nieruchomości o powierzchni 12 tys. m^2 w połowie 2022 r.
- **Centrum Ekoinnowacji Politechniki Gdańskiej** – w listopadzie 2021 r. rozpoczęto budowę jednostki, która zajmować się będzie rozwojem proekologicznych rozwiązań i technologii środowiskowych, w tym energooszczędnego budownictwa i energetyki. Centrum będzie pełnić funkcję dydaktyczną, laboratoryjną oraz badawczą, stanie się również główną siedzibą Centrum EkoTech, jednego z 4 centrów badawczych PG, które powstały po otrzymaniu przez uczelnię statusu uczelni badawczej w programie MNiSW „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza". Wartość inwestycji to 79,7 mln zł (z dofinansowaniem ze środków unijnych na poziomie 20 mln zł), a planowane zakończenie realizacji przypada na IV kwartał 2022 r.
- **Projekty partnerstwa publiczno-prywatnego** stanowią przedsięwzięcia wieloetapowe, służące realizacji inwestycji mających na celu poprawę infrastruktury oraz usług kierowanych do mieszkańców. Do kluczowych inwestycji realizowanych w modelu współpracy w 2021 r. zaliczyć należy takie projekty, jak:
    - **„Zagospodarowanie północnego cypla Wyspy Spichrzów w Gdańsku"** – przedsięwzięcie polegające na kompleksowym zagospodarowaniu i zabudowie nieruchomości na obszarze północnego cypla Wyspy Spichrzów w celu stworzenia reprezentatywnej zabudowy stanowiącej architektoniczno-funkcjonalną wizytówkę miasta; realizacja inwestycji obejmuje budowę kompleksu mieszkalno-usługowego, odbudowę infrastruktury sieciowej i drogowej wraz z wkomponowaniem obiektów zabytkowych, przebudowę mostu Stągiewnego na most zwodzony, budowę obrotowej kładki pieszej na Motławie, remont Długiego Pobrzeża, a także budowę mariny; w 2021 r. partner prywatny kontynuował realizację obiektu celu publicznego – przebudowę mostu Stagiewnego oraz budowę mariny; w zakresie budowy mariny prowadzone były roboty czerpalne, kafarowe, dotyczące instalacji wodociągowej, elektroenergetycznej i sieci kanalizacji sanitarnej; zawarto umowę dodatkową na zwiększony zakres OCP mariny; zakończenie inwestycji planowane jest na 2023 r.;
    - **„Zagospodarowanie Targu Siennego i Targu Rakowego w Gdańsku"** – projekt polegający na kompleksowej zabudowie obszaru położonego w kwartale ulic 3 Maja, Hucisko, Wały Jagiellońskie i Armii Krajowej, zakładający zachowanie istniejących obiektów, tj. zabytkowego budynku sióstr elżbietanek, budynku należącego do Dyrekcji Poczty i Telekomunikacji oraz Wojewódzkiej Biblioteki i Parku Harcerzy Polskich; we wrześniu 2021 r. podpisany został akt notarialny rozliczający projekt, rozpoczęto działania związane z wyjściem miasta ze spółki, a w grudniu 2021 r. zakończyło się postępowanie konwokacyjne;
    - **„Zagospodarowanie obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście w Gdańsku"** – projektem objętych jest 11 ha nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych, w tym 18 lokalizacji planowanych do realizacji zabudowy kubaturowej (plomby, uzupełnienia pierzei), a także zagospodarowanie 5,5 ha terenów zielonych i realizacja 2 km dróg; dzięki przedsięwzięciu zostaną zrealizowane obiekty o charakterze komercyjnym, a także publicznym: Szkoła Podstawowa nr 65 zyska zmodernizowane, w pełni wyposażone boisko, powstanie nowoczesny, większy budynek przedszkola przy ul. Szuwary 2, budynek dawnego gimnazjum przy ul. Śluza 3 zostanie zaadaptowany na nowe funkcje, drogi zyskają nową nawierzchnię, pojawią się ponadto elementy małej architektury, oświetlenie, ciągi pieszo-rowerowe, plac zabaw i siłownia zewnętrzna; kolejne zabytkowe obiekty zostaną wyremontowane i odzyskają dawny blask, inwestorzy zadbają także o tereny zielone wzdłuż nabrzeża koryta Nowej Motławy oraz bastiony Reduta Wyskok i Wilk; sercem zrewitalizowanej części dzielnicy będzie zajezdnia tramwajowa przy ul. Kurzej; w listopadzie 2021 r. oddano do użytku pierwszy obiekt celu publicznego – zmodernizowane boiska przy Szkole Podstawowej nr 65 przy ul. Śluza 6 (kwota inwestycji to 1,23 mln zł brutto) – jednocześnie obiekt został przekazany partnerowi prywatnemu (GGI Dolne Miasto sp. z o. o.)

na okres zarządzania i utrzymania, który będzie trwać do listopada 2027 r.; partner prywatny prowadził prace przygotowawcze dla obiektów celu komercyjnego – budynku na rogu ul. Toruńskiej i Kamienna Grobla oraz budynku przy ul. Jałmużniczej;

- **„Zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatacja ogólnodostępnych parkingów kubaturowych w Gdańsku"** – w ramach projektu w Śródmieściu mają powstać 4 parkingi z ponad 1,2 tys. miejsc postojowych; planowane jest zbudowanie 3 parkingów podziemnych zlokalizowanych na Podwalu Przedmiejskim, Podwalu Staromiejskim i Targu Węglowym oraz 1 naziemnego wielopoziomowego parkingu przy ul. Długie Ogrody; umowa na zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatację ogólnodostępnych parkingów kubaturowych została zawarta w formie koncesji na roboty budowlane lub usługi; łączna planowana wartość inwestycji wynosi 135,2 mln zł netto; w 2021 r. w związku z brakiem działań ze strony PWKZ Inwestor skierował skargi do MKDNiS oraz do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, gdzie orzekano o bezczynności, przewlekłości i naruszeniu prawa oraz wyznaczano terminy na załatwienie spraw przez PWKZ; inwestor złożył ponowne odwołania od decyzji, jakie w 2021 r. wydał PWKZ, np. dla badań archeologicznych na Podwalu Staromiejskim i Podwalu Przedmiejskim;
- **budowa kolumbariów na gdańskich cmentarzach** – w 2021 r. przeprowadzono postępowanie na wybór partnera prywatnego do realizacji przedsięwzięcia rozbudowy kolumbariów w lokalizacjach cmentarza Oliwskiego oraz cmentarza Srebrzysko.

- Planowane inwestycje w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego:
  - **zagospodarowanie dzielnicy Nowy Port w Gdańsku** – pomysł realizacji inwestycji związanej z koncepcją zagospodarowania Nowego Portu w 2021 r. ulegał doprecyzowaniu w zakresie celów publicznych, jak również zakresu przedsięwzięcia – wstępnie projekt zakłada zagospodarowanie ok. 7,5 ha terenu; obecnie w dzielnicy prowadzona jest rewitalizacja; w celu uzupełnienia działań rewitalizacyjnych w ramach PPP rozważa się realizację celów publicznych, tj. basenu, obiektów oświatowych, społecznych, a także remontu nawierzchni i budowy nowych dróg;
  - **Metropolitalny Pakiet Drogowy –** w 2021 r. kontynuowane były prace mające na celu rozwój Metropolitalnego Pakietu Drogowego w formule PPP; samorządy zgłosiły do Pakietu łącznie ok. 100 różnych odcinków dróg – wśród nich zarówno lokalne drogi gminne, wymagające remontu lub przebudowy, jak i duże inwestycje (np. budowa bezkolizyjnego powiązania dróg łączących północne i południowe dzielnice Wejherowa oraz obwodnicy Pierwoszyna w gminie Kosakowo); wartość inwestycji zgłoszonych do Metropolitalnego Pakietu Drogowego w formule PPP szacuje się wstępnie na 850 mln zł, ale kwota ta może ulec zmianie w toku negocjacji z partnerami prywatnymi.

Promocja gospodarcza

Promocja potencjału gospodarczego stanowi ważny aspekt kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej. Kluczowym elementem wzmacniania rozpoznawalności wizerunku Gdańska i obszaru metropolitalnego w kraju i za granicą są organizacja i udział w imprezach targowych i wystawienniczych. Ważnym aspektem jest także rozwój turystyki biznesowej oraz branży przemysłu spotkań i wydarzeń kierowanych do różnych grup odbiorców. Działania te pozwalają na zaprezentowanie oferty kierowanej do potencjalnych inwestorów polskich i zagranicznych oraz osób i organizacji zainteresowanych intensyfikacją współpracy gospodarczej. Rozwój sieci kontaktów biznesowych służy ponadto wsparciu aktywności lokalnych przedsiębiorców w sferze powiązań międzynarodowych.

> W Infoshare 2021 udział wzięło ponad 4,5 tys. uczestników oraz ponad 500 start-upów, z którymi swoimi doświadczeniami podzieliło się 171 mówców pochodzących z wielu krajów świata. Infoshare to jedno z najbardziej rozpoznawalnych wydarzeń odbywających się w Gdańsku i wpływających istotnie na międzynawową rozpoznawalność miasta jako znaczącego ośrodka biznesowego w tym regionie Europy.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA: Trwała globalna rozpoznawalność Gdańska i Obszaru Metropolitalnego jako ośrodka sukcesu gospodarczego

- **Serwis visitgdansk.com** to oficjalny i największy turystyczny portal internetowy miasta. W 2021 r. opublikowano w nim ponad 120 aktualności. Portal dotarł do blisko 350 tys. użytkowników – ten ruch użytkowników wygenerował blisko 3 mln odsłon serwisu. Wśród odbiorców najbardziej aktywnymi użytkownikami były osoby w grupie wiekowej: 25–34 lat oraz 35–44 lat, stanowiący łącznie ponad 50% wszystkich użytkowników. Ponadto na portalu uruchomiono 2 podstrony: „Weekend w Gdańsku" oraz podstronę skierowaną do osób z niepełnosprawnością.
- Na przełomie sierpnia i września 2021 r. przeprowadzona została kampania promocyjna **„A jaki jest twój powód, by tu wrócić?".** Głównym celem była promocja Gdańska wśród turystów w duchu *citybreak*, zachęcająca do ponownej wizyty w mieście. Powstała podstrona na portalu VisitGdansk, na której przygotowano dokładnie opisane propozycje spędzenia weekendu w Gdańsku według różnych kryteriów, np. z architekturą, na wodzie, z rodziną, na wysokości. Zakres działań marketingowych w ramach kampanii to m.in.: produkcja filmu (współpraca z gdańskim artystą), emisja banerów reklamowych w pociągach PKP (Pendolino), kampania reklamowa w Internecie (Google Ads, Facebook Ads, YouTube), wysyłka newsletterów oraz cykl postów na profilach w social mediach czy współpraca z 9 blogerami podróżniczymi, których na okres 2–3 dni zaproszono do Gdańska. Efektem było powstanie licznych artykułów, relacji i publikacji (w tym w social mediach) dotyczących Gdańska i jego różnorodności. Z myślą o branży przygotowano także zestaw materiałów promocyjnych, które pobrało blisko 30 podmiotów.
- W maju 2021 r. został uruchomiony system **TripPass** – wspólna karta turysty umożliwiająca korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. Posiadacze karty otrzymują pakiet darmowych wejść i zniżek w wybranych najważniejszych obiektach w miastach partnerskich. Jako pierwsze do projektu przystąpiły Gdańsk, Lublin, Opole i Giżycko. W 2021 r. w systemie zostały założone 673 konta, w tym 425 osób wykupiło Pakiet Gdańsk. Projekt TripPass otrzymał wyróżnienie w konkursie Róża Regionów w kategorii „Projekt specjalny" oraz nagrodę Marszałka Województwa Pomorskiego w kategorii „Innowacja w turystyce".
- W 2021 r. kontynuowane były **badania oraz analiza danych statystycznych** w obszarze ruchu turystycznego, zarówno indywidualnego, jak i biznesowego. W drugiej połowie roku zasoby danych analizowanych systematycznie przez GOT powiększyły się o dane STR (dotyczące rynku hotelowego), T-Mobile (liczba turystów odwiedzających Gdańsk, dane analizowane we współpracy z Pomorskim Instytutem Naukowym) oraz Oxford Economics (dane i prognozy dotyczące wielkości ruchu turystycznego z poszczególnych krajów).
- Na początku 2021 r. Gdansk Convention Bureau zebrało dane partnerów za rok 2020 dotyczące liczby i rodzaju wydarzeń biznesowych w Gdańsku i województwie pomorskim (organizowanych dla co najmniej 50 osób). Dane co roku zbierane są na potrzeby raportu **„Przemysł spotkań i wydarzeń w Polsce"** opracowywanego przez Poland Convention Bureau oraz na potrzeby wewnętrznych raportów i infografik GCB. Pozyskano dane dotyczące 442 spotkań zorganizowanych w Gdańsku, w których uczestniczyło 132 906 osób. W stosunku do roku 2019 zarówno liczba spotkań, jak i liczba uczestników spadła o 75%. Warto zwrócić uwagę, że 60% wszystkich spotkań odbyło się przed ogłoszeniem ograniczeń związanych z pandemią – w styczniu, lutym i marcu 2020 r. Kolejne ożywienie nastąpiło we wrześniu 2020 r., gdy odbyło się 13% wszystkich spotkań.
- **Udział w sieciach współpracy i międzynarodowych organizacjach turystycznych** – w 2021 r. Gdańska Organizacja Turystyczna reprezentowała Miasto Gdańsk także przez udział w sieciach współpracy i międzynarodowych organizacjach turystycznych: European Citiest Marketing (ECM), Cruise Baltic oraz International Congress and Convention Association (ICCA). W ramach tej współpracy GOT/GCB uczestniczyło w 7 wydarzeniach.
- **Gdańska Platforma Eventowa TREEVENT** – kompleksowa platforma umożliwiająca sprawną realizację eventów w Gdańsku i regionie. Rozwiązanie zapewnia organizatorom narzędzia do budowy strony WWW, rejestracji gości, płatności *online* oraz zarządzania komunikacją z uczestnikami. W 2021 r. systemu użyło 13 organizatorów. Wykorzystali go oni podczas realizacji 15 wydarzeń, w których uczestniczyło ponad 11 tys. użytkowników.
- **Let's MEET. Event Professionals Forum** – w 2021 r. zapadła decyzja o organizacji w 2022 r. targów butikowych o charakterze dwustronnych spotkań biznesowych. Celem wydarzenia jest zwiększenie zainteresowania ofertą biznesową branży turystycznej z Gdańska i województwa pomorskiego, zwiększenie zapotrzebowania na organizację wydarzeń biznesowych (m.in. konferencji, kongresów,

podróży motywacyjnych) w Gdańsku i województwie pomorskim, wsparcie lokalnej branży turystycznej w okresie popandemicznym, wspieranie rozwoju gospodarczego i regionalnego rynku pracy. Wydarzenie będzie zorganizowane w partnerstwie ze światowej klasy organizatorem wydarzeń B2B – Meetings & Incentives (M&I) z Wielkiej Brytanii. Dzięki tej współpracy do Gdańska zawita około 35–40 kluczowych partnerów ze Skandynawii, Belgii, Niderlandów, Niemiec, Czech oraz Francji. Targi odbędą się w marcu 2022 r. w Radisson Hotel & Suites w Gdańsku.

- Gdansk Convention Bureau (GCB) – działania służące promocji i rozwojowi turystyki biznesowej. W 2021 r. przedstawiciele GCB uczestniczyli w 11 targach i spotkaniach biznesowych, takich jak: Targi ITB Berlin NOW, Cruise Baltic Virtual Meeting, Travel Match Oslo Online, Cruise Baltic Virtual Conference, Conventa Ljubljana (Słowenia), MICE by Melody Roadshow Dusseldorf-Frankfurt-Monachium (Niemcy), Antor Workshops Bergen-Stavanger-Trondheim-Oslo (Norwegia), M&I Forum Sibienik (Chorwacja), MP Fast Date Warszawa (Polska), WTM Londyn (Wlk. Brytania), Travel News Market Sztokholm (Szwecja). W trakcie tych wydarzeń pozyskano 298 nowych kontaktów biznesowych. Ponadto zorganizowano 8 wizyt studyjnych dla 59 gości. GCB, we własnym zakresie lub we współpracy z innymi partnerami wiodącymi, przygotowało aplikacje o organizację następujących wydarzeń: „M&I Europe Flagship 2022", „AAL Forum 2022", „RDA Plenary Meeting 2022", „ECM Summer School 2023", „European Society of Photobiology Conference 2023", Zjazd Polskiego Towarzystwa Artroskopowego 2023.
- AI Solutions Finland 2021 – zorganizowana przez Gdańską Agencję Rozwoju Gospodarczego w ramach projektu „Pomorski Broker Eksportowy" misja gospodarcza w obszarze rozwiązań wykorzystujących sztuczną inteligencję, mająca na celu poznanie możliwości eksportowych oraz rozszerzenie kontaktów handlowo-gospodarczych pomorskich przedsiębiorstw z sektora MŚP. Misja odbyła się w sierpniu 2021 r. Jej harmonogram składał się z 2 głównych części i lokalizacyjnie skupił się na terenie miasta Turku w Finlandii. Podczas pierwszej części misji przedsiębiorcy mieli możliwość wzięcia udziału w całodniowym seminarium poświęconym rozwiązaniom wykorzystującym sztuczną inteligencję. Drugim punktem misji gospodarczej do Finlandii było uczestnictwo firm w SHIFT Business Festival, będącym flagowym międzynarodowym wydarzeniem technologicznym w fińskim kalendarzu.
- Infoshare 2021 – kontynuując swoje zaangażowanie we wsparcie rozwoju nowoczesnych technologii na terenie miasta i regionu, Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego udzieliła ponownego wsparcia organizatorom jednego z największych wydarzeń branży IT, tj. konferencji Infoshare, która w 2021 r. powróciła do formy stacjonarnej. W ramach współpracy podjęto starania wspierające budowanie współpracy między gdańskim środowiskiem akademickim a przestrzenią biznesową. Podczas Infoshare 2021 stoisko GARG promowało Związek Uczelni Fahrenheita (FarU). Celem działania była prezentacja potencjału 3 największych gdańskich uczelni na polu lokalnym, krajowym i międzynarodowym.
- Dni Solidarności Klimatycznej zorganizowane we wrześniu 2021 r. wspólnie z pomorskimi samorządami przez Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS). W ramach wydarzenia odbyło się kilkadziesiąt wydarzeń (spektakle, wystawy, warsztaty, lekcje *online*, debaty i pokazy filmowe) pod wspólnym hasłem ochrony środowiska i zwrócenia uwagi na zmiany klimatyczne. Podczas wirtualnych zajęć uczniowie szkół podstawowych obejrzeli eksperymenty związane ze zmianą klimatu, poznali skład atmosfery ziemskiej oraz zachodzące w niej zjawiska. Nauczyciele mogli skorzystać ze scenariuszy ekolekcji i narzędzi dydaktycznych. Odbyły się debaty dotyczące konieczności zmiany naszych nawyków, warsztaty z architektami krajobrazu. Organizatorami DSK były też Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego i UN Global Compact Network Poland, a wydarzenia przygotowały: gdyńskie Centrum Nauki Experyment, Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia, UrbanLab Gdynia – Laboratorium Innowacji Społecznych, Muzeum Emigracji w Gdyni, Hevelianum, Czyste Miasto Gdańsk, Teatr Miniatura, spółki Gdańskie Wody i Port Czystej Energii, Wejherowskie Centrum Kultury oraz Urząd Miasta Sopot.
- Smart Metropolia 2021 – na początku września 2021 r. na gdańskim stadionie już po raz 9. odbył się kongres Smart Metropolia, w tym roku pod hasłem „Inteligentny samorząd". Smart Metropolia jest coroczną konferencją poświęconą zagadnieniom współpracy dużych i małych samorządów w obszarach metropolitalnych oraz relacji metropolii z resztą kraju. O wyzwaniach dotyczących życia mieszkańców rozmawiano w gronie ekspertów z zakresu mobilności, dostępności, nowych technologii, e-usług, cyfryzacji, a także działaczy miejskich, naukowców oraz polityków i samorządowców, którzy wdrażają nowoczesne rozwiązania w polskich miastach i wsiach. W programie znalazły się panele inspiracyjne, debaty, wystąpienia oraz posiedzenie komisji senackiej nt. metropolii w Polsce. Partnerami wydarzenia byli: Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, Instytut Metropolitalny oraz Unia Metropolii Polskich.

- **Działalność targowo-konferencyjna** – w 2021 r. w ramach działalności realizowanej przez Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. (MTG) zorganizowano łącznie 7 imprez, w tym 3 imprezy targowe, 2 konferencje i 2 inne wydarzenia. Ponadto niektóre wydarzenia odbyły się w formule *online* (Balt Military Expo/Intermare, AMBERIF SHOWROOM, Jarmark Bożonarodzeniowy 2020/2021). Spółka zorganizowała 6 imprez poza własnym obiektem, tj. AmberExpo (Jarmark św. Dominika, Festiwal Wilno w Gdańsku, Jarmark Bożonarodzeniowy wraz z jarmarkami dzielnicowymi w Gdańsku, Jarmark Bożonarodzeniowy w Kołobrzegu, iluminacje towarzyszące Jarmarkowi Bożonarodzeniowemu rozlokowane w różnych dzielnicach Gdańska, przestrzeń „Wyspa Drogowiec" na Wyspie Sobieszewskiej).
- **Finał Ligi Europy** – w maju 2021 r. odbył się na terenie Polsat Plus Arena Gdańsk Finał Ligi Europy, jedno z pierwszych w dobie pandemii wydarzeń sportowych o tak dużej randze, podczas którego 9,5 tys. kibiców mogło na żywo podziwiać swoich piłkarskich idoli. W meczu zmierzyły się zespoły Manchester United i Villarreal.
- **Muzeum Bursztynu** – w 2021 r. zakończyły się trwające 5 lat prace konserwatorsko-remontowe mające na celu adaptację obiektu Wielki Młyn do potrzeb nowej siedziby Muzeum Bursztynu. Od lipca 2021 r. na powierzchni 1 tys. m^2 można oglądać największą kolekcję bursztynu na świecie. Na wystawie stałej zaprezentowano ponad 1 tys. eksponatów.
- **Światowe Jamboree Skautowe 2027 –** w sierpniu 2021 r. Światowa Konferencja Skautowa przyznała Miastu Gdańsk i Związkowi Harcerstwa Polskiego organizację największego wydarzenia edukacyjnego na świecie. W 2027 r. do Polski przyjedzie ok. 50 tys. skautek i skautów ze wszystkich kontynentów, którzy będą brać udział w specjalnie przygotowanym dla nich programie edukacyjnym odpowiadającym na bieżące wyzwania stawiane przed nimi przez świat. Światowe Jamboree Skautowe jest cyklicznym największym wydarzeniem Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM), czyli najliczniejszej członkowskiej organizacji pozarządowej na świecie, zrzeszającej ponad 57 mln ludzi.
- **Europejska Stolica Wolontariatu 2022** – w grudniu 2021 r., w Międzynarodowy Dzień Wolontariusza ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych, Gdańsk otrzymał tytuł Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022. Wyróżnienie to przyznawane jest każdego roku miastu, które swoim zaangażowaniem, inicjatywą i działalnością niesie wsparcie i pomoc innym. Jednym z planowanych działań po otrzymaniu tytułu jest stworzenie specjalnej strony internetowej, na której będą opisywane wszelkie działania Gdańska jako Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022.
- W ramach działalności **Invest in Pomerania** zrealizowano 95 wydarzeń służących promocji gospodarczej województwa pomorskiego (głównie w trybie zdalnym).
- Działania Gdańska w zakresie zwiększania rozpoznawalności miasta oraz całego obszaru metropolitalnego w 2021 r. przekładały się również na aktywność mającą na celu ustanowienie na Pomorzu **Związku Metropolitalnego**, którego funkcjonowanie umożliwi wspólne realizowanie zadań, tj. planowanie inwestycji, zapewnienie połączeń autobusowych i kolejowych oraz promocję miast i gmin jako jednego organizmu. Na początku 2021 r. 31 czołowych polskich autorytetów naukowych, wybitni eksperci, szefowie wszystkich najważniejszych polskich jednostek badawczych ds. rozwoju regionalnego, współautorzy i konsultanci strategii rozwoju kraju oraz rektorzy trójmiejskich uczelni zaapelowali do posłów o poparcie pomorskiej ustawy oraz o wdrożenie reformy, która przełoży się na dobrobyt mieszkańców Pomorza, położy kres istniejącym od lat lukom w polskim ustawodawstwie i umożliwi mieszkańcom mniejszych gmin dostęp do dobrej jakości usług publicznych z zakresu transportu zbiorowego, pracy, edukacji i zdrowia. Apel do Marszałka Sejmu skierował 20 października 2021 r. także Sztab Pomorskich Przedsiębiorców, zrzeszający organizacje pracodawców województwa pomorskiego.

11. INFRASTRUKTURA

Infrastruktura techniczna kształtuje warunki życia mieszkańców. Rozwój miejskich systemów wodociągowych, kanalizacyjnych, zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, energetycznych, łączności oraz mieszkalnictwa umożliwia zaspokojenie potrzeb materialno-bytowych. Infrastruktura techniczna determinuje również warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Zalicza się do kluczowych elementów rozwoju i wzrostu gospodarczego. Modernizacja infrastruktury odbywa się z dbałością o ochronę środowiska i zgodnie z zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, co w sposób bezpośredni i pośredni decyduje oma wpływ na jakośćci życia mieszkańców, atrakcyjności inwestycyjnej i lokalizacyjnej Gdańska.

Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza

Ograniczanie unoszących się w powietrzu zanieczyszczeń to jeden z celów operacyjnych, który jest realizowany dzięki rozwojowi miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, likwidacji starych źródeł węglowych, kompleksowej modernizacji budynków oraz inwestycji w oświetlenie uliczne. W efekcie tych działań jednostkowe zużycie ciepła i energii elektrycznej ulegnie zmniejszeniu przy jednoczesnym podniesieniu komfortu życia i znaczącym obniżeniu emisji do powietrza zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych. Duży wpływ na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza będzie miał budowany obecnie Port Czystej Energii, czyli gdańska elektrociepłownia na odpady komunalne nienadające się do recyklingu. Dzięki tej inwestycji znacznie zmniejszy się ilość odpadów trafiających na składowisko, a przez to i emisja metanu do powietrza.

Systematycznie rośnie świadomość gdańszczan na temat źródeł zanieczyszczeń powietrza, w tym szkodliwości spalania paliw kopalnych. Prowadzone działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowują na proekologiczne postawy i dają wymierne korzyści w postaci wzrostu zainteresowania np. programem dotacji na wymianę ogrzewania węglowego na przyjazne środowisku.

INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Zapotrzebowanie na ciepło w Gdańsku jest pokrywane z 4 rodzajów źródeł: miejskiej sieci ciepłowniczej, wysokoparametrowych ciepłowni lokalnych, indywidualnych źródeł ciepła i niewielkich kotłowni oraz źródeł przemysłowych. Główne źródło ciepła dla systemu centralnego ogrzewania zapewnia Elektrociepłownia Gdańsk zarządzana przez PGE Energia Ciepła Oddział Wybrzeże. Zasila ona w ciepło część Sopotu, cały dolny taras miasta Gdańska (poza Wyspą Sobieszewską) oraz południowe dzielnice Gdańska. Od 2017 r. miejska sieć ciepłownicza funkcjonuje na górnym tarasie – Matarni, a od 2019 r. również Osowej.

Sieć ciepłownicza i urządzenia sieciowe na terenie Gdańska są w dobrym stanie technicznym. Właściciel – Grupa GPEC – prowadzi sukcesywnie konsekwentne działania modernizacyjne, wymieniając sieci kanałowe na bardziej efektywne preizolowane. Sieć jest sukcesywnie rozwijana zgodnie z tempem rozwoju budownictwa w poszczególnych dzielnicach Gdańska, w tym m.in. na terenie Osowej, Śródmieścia, Wrzeszcza, Chełma, Oruni i Ujeściska-Łostowic. Długość sieci ciepłowniczej na koniec 2021 r. wynosiła 729 km.

> W 2021 r. liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej wzrosła o 555 budynków, zaś z przyłączem do sieci ciepłowniczej o 106.

Długość sieci gazowej i ciepłowniczej oraz liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej i ciepłowniczej w Gdańsku w 2021 r.

Wyszczególnienie	
Sieć gazowa (w km)	1064,7*
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej	26 935
Sieć ciepłownicza (w km)	729
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci ciepłowniczej	28 580

** dane za 2020 r.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, danych GPEC oraz danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG ze sprawozdania SG-01-3/M.

Infrastruktura gazowa jest w dobrym stanie technicznym. Źródłem gazu dla Gdańska jest ogólnokrajowy system gazociągów wysokometanowych. Krajowa magistrala przebiega poza granicami miasta, a stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia znajdują się w Przejazdowie, Juszkowie, Baninie, Wiczlinie (rezerwowa), Starej Pile (rezerwowa). System miejski jest przyłączony za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia.

OŚWIETLENIE

Oświetlenie ulic, skwerów i ciągów pieszo-rowerowych zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta i równocześnie poprawia atrakcyjność komunikacji pieszej, rowerowej i miejskiej. W Gdańsku jest obecnie ponad 41,5 tys. punktów świetlnych, z czego 27,5 tys. należy do miasta i jest utrzymywanych przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, a 14 tys. jest własnością firmy Energa Oświetlenie, która świadczy odpłatnie usługę oświetlania ulic. Dodatkowo w celu wyeksponowania walorów obiektów zabytkowych, mostów, wiaduktów w Gdańsku działa ponad 3 tys. punktów oświetlenia iluminacyjnego.

W 2021 r. na ulicach Gdańska, w 26 lokalizacjach pojawiło się 445 nowych punktów oświetleniowych, co pozwoliło na oświetlenie 14 km dróg, chodników i ciągów pieszych (w tym 12,5 km w ramach programu „Jaśniejszy Gdańsk"). Realizowany był kolejny etap programu „Jaśniejszy Gdańsk", którego cele to oświetlenie wszystkich zamieszkałych ulic w mieście i poprawa efektywności energetycznej infrastruktury oświetleniowej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i emisji zanieczyszczeń do powietrza

- W maju 2020 r. rozpoczęła się **budowa Portu Czystej Energii** czyli zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych, w którym odzyskiwana będzie energia z odpadów nienadających się do recyklingu. W wyniku pracy instalacji w kogeneracji do sieci trafi rocznie 509 TJ ciepła systemowego oraz 109 GWhe energii elektrycznej. Wyprodukowana **zielona energia i ciepło** systemowe w Porcie Czystej Energii, zamiast w węglowych blokach energetycznych, **pozwoli ograniczyć znaczną ilość emisji zanieczyszczeń do powietrza**, w tym pyłów, CO2, SOx i NOx. Instalacja ta ograniczy w znaczny sposób również ilość emisji do powietrza metanu i innych gazów składowiskowych, poprzez ograniczenie składowania odpadów, będących ich źródłem obecnie i w przyszłości. Do końca 2021 r. wykonywano prace budowlane dotyczące budynku głównego, obsługowego. Wykonano większość prac ziemnych, w tym zbiorniki na wody, odcieki i niezbędne sieci. Powstały fundamenty pod budynek kotła i instalację oczyszczania spalin oraz komin. Rozpoczął się montaż technologii – zamontowano ruszt. Planowane zakończenie inwestycji, to grudzień 2023 r.
- W wyniku **realizacji projektów ciepłowniczych** w 2021 r. wybudowano 2,1 km nowych sieci ciepłowniczych i przyłączy oraz zmodernizowano 4,2 km sieci. Do miejskiej sieci ciepłowniczej podłączono 232 budynki mieszkalne (w tym 57 budynków z rynku istniejącego) oraz 51 budynków handlowo-usługowych, użyteczności publicznej i in. **Największe inwestycje modernizacyjne** na sieci przeprowadzono w rejonach ul. Wejhera oraz ul. Śląskiej, gdzie łącznie zmodernizowano 3,9 km sieci ciepłowniczej. Dzięki tym inwestycjom emisję dwutlenku węgla ograniczono o ok. 315 t rocznie.
- Prowadzono prace termomodernizacyjne mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną i jego zużycia. **Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych i użytkowych** objęła w 2021 r.:
    - obiekty oświatowe, w których w 2021 r. ukończono prace termomodernizacyjne: Żłobek nr 2 przy ul. Piastowskiej 92a, Szkołę Podstawową nr 55 przy ul. Wolności 6A, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 przy ul. Na Zaspę 31a, SP nr 21 przy ul. Na Stoku 43, Żłobek nr 3 przy ul. Chałubińskiego 20, Żłobek nr 4 przy ul. Startowej 3, SP nr 20 przy ul. Wczasy 3, SP nr 62 przy ul. Kępnej 38 oraz SP nr 8 przy ul. Dragana 2; łączny koszt termomodernizacji wyniósł 38,4 mln zł;
    - obiekty oświatowe, w których w 2021 r. rozpoczęto prace termomodernizacyjne: ZSO nr 6 przy ul. Głębokiej 11, SP nr 1 przy ul. Gojawiczyńskiej 10, Przedszkole nr 4 przy ul. Do Studzienki;
    - ukończenie termomodernizacji Wielkiego Młyna, w którym 24 lipca 2021 r. otwarto nowy oddział Muzeum Historycznego Miasta Gdańska – Muzeum Bursztynu; prace konserwatorsko-remontowe oraz adaptacja budynku na potrzeby nowej siedziby Muzeum Bursztynu trwały w latach 2018–2021; dzięki nowej stolarce okiennej, nowemu dachowi i nowoczesnym rozwiązaniom, pozwalającym redukować straty energii cieplnej, udało się m.in. zmniejszyć zużycie energii o 75% w porównaniu z zużyciem w latach, gdy obiekt ten służył mieszkańcom jako centrum handlowe;

- pozyskiwanie dokumentacji projektowej dla następujących obiektów będących w trakcie realizacji: ul. Dolna 3, ul. Dolna 10a, ul. Łąkowa 13, 14, 18 i 28, ul. Toruńska 25 i 27, ul. Ułańska 11, ul. Pniewskiego 1, ul. Jaśkowa Dolina 7, al. Grunwaldzka 5; na etapie ogłoszenia przetargu były z kolei obiekty: ul. Łąkowa 20, ul. Wróbla 13/14 i 15;
- w 2021 r. dla większości (tj. 45) budynków objętych rewitalizacją, w tym przeznaczonych do **kompleksowych remontów na obszarze Biskupiej Górki**, pozyskano pozwolenia na budowę. Dla 3 budynków w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ogłoszono postępowania na roboty budowlane oraz ogłoszono 4 postępowania na wykonanie dokumentacji projektowej remontów kompleksowych. W toku były prace projektowe dla 6 budynków. Dokumentacja dotycząca 2 inwestycji oczekiwała na wydanie decyzji pozwolenia na budowę.
- w ramach **Gminnego Programu Rewitalziacji** w 2021 r. wykonano m.in. prace remontowe w 10 budynkach w Nowym Porcie, 8 budynkach na Dolnym Mieście oraz 10 wspólnotach mieszkaniowcyh na Oruni;
- w 2021 r. zakończono trwające **kompleksowe remonty** dla 3 budynków: przy ul. Dickensa 2, Aldony 7 i Wajdeloty 4. Łączny koszt przeprowadzonych inwestycji wyniósł 5,2 mln zł.

- W ramach przyznawanych dotacji dla mieszkańców Gdańska z tytułu **zmiany ogrzewania węglowego** udzielono 176 dofinansowań na łączną kwotę ok. 1 mln zł. Dzięki tym środkom zlikwidowano na terenie miasta 274 tradycyjne piece węglowe, co pozwoliło uniknąć spalania ok. 500 t węgla. Powierzchnia ogółem, dla której zlikwidowano indywidualne ogrzewanie węglowe, wynosi 11 473 m^2. Najwięcej palenisk węglowych zlikwidowano w dzielnicach: Wrzeszcz, Oliwa, Śródmieście.
- W 57 lokalach gminnych za środki przyznane na „Likwidację ogrzewania węglowego na terenie Gminy Miasta Gdańska" dokonano **zmiany sposobu ogrzewania** z piecowego na ekologiczne. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 625 tys. zł.
- W ramach dotacji udzielanych na **zmianę ogrzewania węglowego na pompę ciepła oraz zakup i montaż instalacji kolektora słonecznego do** wytwarzania ciepłej wody użytkowej w budynkach mieszkalnych udzielono 3 dotacji, w tym 1 na kolektor słoneczny i 2 na pompy ciepła.
- W 2021 r. **podpisano porozumienie** z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku na uruchomienie i prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego świadczącego m.in. wsparcie mieszkańców w zakresie ktorego prowadzono m.in. wsparcie w zakresie przygotowania wniosków o dofinansowanie na zmianę ogrzewania węglowego. Punkt czynny był przez 7 dni w tygodniu (40 godz./tydz.). Łącznie udzielono 123 konsultacji.
- W ramach programu budowy oświetlenia **„Jaśniejszy Gdańsk"** w 2021 r. oświetlono 12,5 km ulic i ciągów pieszych w 26 lokalizacjach za kwotę blisko 5 mln zł. Postawiono 445 słupów i zamontowano 452 oprawy na ulicach: Ujeścisko, Lipińskiego, Chopina, Osiedlowej, Gostyńskiej, Lisia Grobla, Podstocznej, Syriusza, Penelopy i Barniewickiej, Dolne Migowo, Goska, Czopowej, Biwakowej, Refektarskiej, Cerery, Hestii, Westy, Białostockiej, św. Huberta, Kępnej, Herosa, Konstelacji, Seleny, Kościerskiej, Bytowskiej, Kwietnej.
- Uzgodniono warunki projektowe **budowy i przebudowy oświetlenia ulicznego** kolejnego etapu „Jaśniejszego Gdańska", przewidzianego na 2022 r. w 60 lokalizacjach. Nowe oświetlenie to energooszczędna technologia LED, której towarzyszy rozbudowa systemu monitoringu i sterowania oświetleniem ulicznym. Kwota przeznaczona na kolejny rok to 8,8 mln zł.

Utrzymanie czystości w mieście

Poprzez edukację mieszkańców w zakresie segregacji odpadów, ochrony zasobów przyrodniczych, odzysku surowców oraz wspierania oddolnych ekoinicjatyw kształtowano postawy społeczne sprzyjające zachowaniu czystości w mieście, segregacji odpadów komunalnych oraz ochronie środowiska naturalnego. Dzięki wdrożonym w 2020 r. wersjom obcojęzycznym – angielskiej, ukraińskiej i rosyjskiej – aplikacji na telefon Czyste Miasto Gdańsk poszerzono dostęp do narzędzia służącego do nadzoru usług i komunikacji z mieszkańcami. Nowością w 2021 r. było wprowadzenie zakładki edukacyjnej poświęconej gospodarce obiegu zamkniętego. Do końca 2021 r. z aplikacji korzystało blisko 32 tys. użytkowników. Natomiast wzrost dostępności i poprawa estetyki punktów gromadzenia odpadów, zwłaszcza na obszarach wysoce zurbanizowanych oraz cechujących się intensywnym ruchem pieszym, były możliwe dzięki budowie i modernizacji altan śmietnikowych o nowej estetyce. Powołano także Zespół ds. Kontroli Gospodarki Odpadami Komunalnymi, którego głównym zadaniem jest uszczelnienie Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi w Gdańsku.

GOSPODAROWANIE ODPADAMI

W Gdańsku od 1 kwietnia 2018 r. obowiązuje 5-pojemnikowy system segregacji odpadów komunalnych, zgodny z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Odpady segregowane są na: papier (pojemnik niebieski), szkło (pojemnik zielony), metale i tworzywa sztuczne (pojemnik żółty), odpady biodegradowalne (pojemnik brązowy) i resztkowe (pojemnik szary). Od właścicieli nieruchomości zamieszkałych odbierane były ponadto: odpady stanowiące części roślin zebrane odrębnie od pozostałych bioodpadów, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony. Od 1 lutego 2020 r. selektywna zbiórka odpadów komunalnych jest obowiązkowa i obejmuje wszystkich właścicieli nieruchomości.

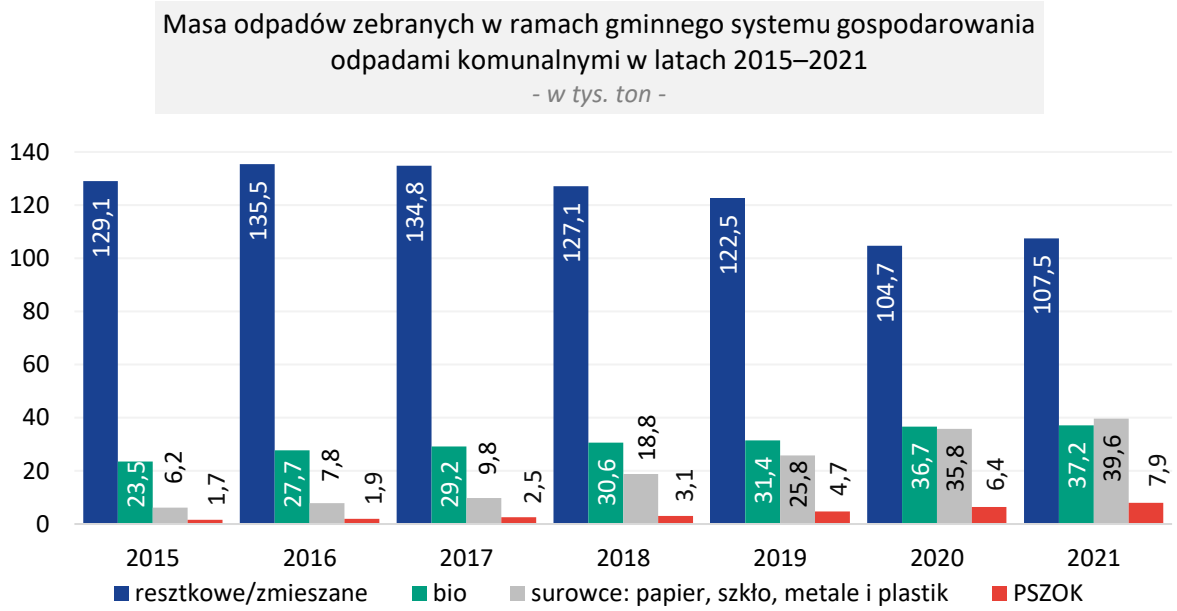

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

Miasto podzielono na sześć sektorów, z których każdy jest odrębnym obszarem systemu odbioru odpadów komunalnych. Usługi odbioru i transportu odpadów komunalnych w sektorach I–V świadczyła, na mocy umów zawartych w 2019 r., firma PreZero Service Północ Sp. z o.o. Od 1 kwietnia 2018 r. w sektorze VI (obejmującym swoim zasięgiem dzielnice: VII Dwór, Brętowo, Piecki-Migowo, Suchanino, Siedlce, Ujeścisko-Łostowice) usługę odbioru odpadów komunalnych realizuje miejska spółka Gdańskie Usługi Komunalne Sp. z o.o. Podpisane umowy na realizację zadań dotyczących gospodarowania odpadami obowiązywać będą do 2023 r.

W 2021 r. łączna masa odpadów komunalnych odebranych i zebranych od właścicieli nieruchomości z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniosła 208 366 t (+4,9% r/r). Z tego 109 722 t (+2,9% r/r) stanowiły zmieszane odpady komunalne. Osiągnięty dla miasta nowy poziom recyklingu, tj. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, wyniósł 24%, co odpowiadało masie 50 114 t odpadów przekazanych do recyklingu. Począwszy od 2021 r. przy obliczaniu nowego poziomu recyklingu uwzględnia się również tzw. recykling organiczny, tj. zawrócone do ponownego wykorzystania bioodpady. Nowa metoda obliczania poziomu recyklingu wynika wprost z transponowanych do polskiego prawa przepisów unijnych.

Od właścicieli nieruchomości w 2021 r. w ramach gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi odebrano 37,15 tys. ton odpadów kuchennych ulegających biodegradacji, 14,2 tys. ton metali i tworzyw sztucznych, 12,9 tys. ton papieru, 11,4 tys. ton szkła, 8,2 tys. ton odpadów wielkogabarytowych oraz 3,4 tys. ton odpadów biodegradowalnych stanowiących części roślin.

Na terenie Gdańska funkcjonuje 1 punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowany na terenie Zakładu Utylizacyjnego, gdzie mieszkańcy mogą pozostawić odpady nienadające się do segregacji (np. elektroodpady, odpady wielkogabarytowe czy gruz). System gospodarki opadami uzupełniają objazdowa zbiórka odpadów niebezpiecznych i zestawy pojemników do segregacji surowców w przestrzeni publicznej miasta. Od 2021 r. na terenie miasta funkcjonuje system ogólnodostępnych pojemników przeznaczonych do zbierania i zagospodarowania drobnego elektrosprzętu w ramach projektu „Elektryczne śmieci". Dzięki tym pojemnikom tylko w 2021 r. zebrano ponad 80 t elektrośmieci.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Modernizacja i rozwój systemu utrzymania porządku i czystości

- W czerwcu 2021 r. wprowadzono **nowe zasady odbioru tzw. odpadów** zielonych stanowiących części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy w zabudowie wielorodzinnej. Zmiana dotyczy zarządców osiedli, którzy organizują i zlecają prace przy zieleni. Odpady te zostaną oddzielone od bioodpadów kuchennych, co pozwoli na jeszcze większy wzrost poziomu recyklingu.
- W wyniku rozszerzenia zawartej w 2017 r. umowy z GUK Sp. z o.o. na **odbiór elektroodpadów oraz innych odpadów niebezpiecznych** bezpośrednio z domów mieszkańców na indywidualne zlecenie od stycznia 2021 r. zebrano ok. 168 ton elektroodpadów.
- W wyniku zawarcia bezkosztowej umowy (porozumienia) z podmiotem zewnętrznym dotyczącej rozstawienia na terenie miasta ogólnodostępnych **pojemników na tzw. małe elektroodpady** oraz zużyte baterie i akumulatory w 2021 r. odebrano od mieszkańców ok. 80 t małych elektroodpadów.
- Wykorzystywano nowoczesne kanały informacyjne. Prowadzono dalsze wsparcie selektywnej zbiórki odpadów poprzez popularyzację **aplikacji mobilnej Czyste Miasto Gdańsk**. Narzędzie wspomaga mieszkańców w zakresie informacji o zaplanowanych usługach (harmonogramy odbioru odpadów komunalnych oraz mycia pojemników), podpowiedzi dotyczących tego, gdzie umieścić dany odpad, oraz innych ważnych danych dotyczących funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie (m.in. adresy i mapa punktów zbierania odpadów nietypowych oraz niebezpiecznych). Nowością w 2021 r. było wprowadzenie zakładki edukacyjnej dotyczącej gospodarki obiegu zamkniętego.
- Kontynuowane były **prace Zespołu Eksperckiego ds. Rozwoju Systemu Gospodarki Odpadami Komunalnymi** w Gdańsku, w którego skład wchodzą przedstawiciele spółdzielni mieszkaniowych i zarządców nieruchomości. Ta forma współpracy umożliwia poszukiwanie korzystnych i możliwych do zaimplementowania rozwiązań, a także transfer wiedzy oraz kompetencji w dziedzinie utrzymania czystości i porządku w mieście. Ważnymi punktami prac były wizyta informacyjno-edukacyjna w Zakładzie Utylizacyjnym, a także konsultacje dot. problemu utylizacji żarówek i świetlówek z części wspólnych budynków mieszkalnych.
- **Kontynuowane były prace związane z budową instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych** – Portu Czystej Energii: Inwestor wydał ustalenie dla wykonawcy dotyczące dodatkowych robót spowodowanych zmianą w prawie – nowe konkluzje BAT (best Available Techniques), wprowadzające wyższe wymagania środowiskowe. W wyniku konieczności wprowadzenia zmian w instalacji – systemie oczyszczania i monitoringu spalin – wartość inwestycji wzosła do ok 600 mln zł. Zaklad w przyszłości będzie termicznie przekształcał 160 tys. ton odpadów komunalnych rocznie, a czego 115 tys. ton, to odpady pochodzące z Zakładu Utylizacyjnego w Gdańsku. Jego funkcjonowanie przyczyni się także do stabilizacji opłat za gospodarowanie odpadami, które ponoszą mieszkańcy.
- W wyniku podpisanego we wrześniu 2021 r. kontraktu, rozpoczęto budowę urządzeń mających wna celu rozpoczęcie prac **modernizujących sortownię odpadów**. Przewidziane działania mają na celu dostosowanie instalacji do zmienionych warunków pracy w wyniku zmiany strumienia zbieranych odpadów. Głównym celem jest zwiększenie poziomów odzysku, zwiększenie mocy przerobowej linii do sortowania selektywnie zebranych odpadów (żółty worek) bez zwiększenia sumarycznej mocy przerobowej sortowni. Wartość kontraktu to blisko 55,7 mln zł. W 2022 r. przewiduje się kontynuację prac.
- **Budowa instalacji fermentacji odpadów biodegradowalnych** ma na celu poprawę i domknięcie systemu unieszkodliwiania bioodpadów selektywnie zebranych na terenie Gdańska i gmin sąsiednich. Realizacja inwestycji wpłynie znacząco na zwiększenie przepustowości i efektywności segmentu unieszkodliwiania bioodpadów oraz przyczyni się w wymiarze społecznym do poprawy komfortu życia lokalnej społeczności, a w wymiarze ekonomicznym – do zwiększenia pozyskiwanego biogazu przeznaczonego do produkcji energii elektrycznej bądź jako paliwa do pojazdów spalinowych. W 2021 r. zlecono przygotowanie analizy realizacji przedsięwzięcia, która w szczególności powinna wskazać lokalizację i technologię realizacji przedsięwzięcia. Dokument, który będzie gotowy w I połowie 2022 r., kładzie szczególny nacisk na analizę ekonomiczną i społeczną przedsięwzięcia.
- **Rozbudowa podczyszczalni odcieków** to inwestycja realizowana w związku z rozwojem przedsiębiorstwa, w szczególności rozbudową infrastruktury technicznej w Zakładzie Utylizacyjnym.

Podczyszczalnia jest elementem infrastruktury towarzyszącej dla instalacji przetwarzania odpadów, w tym sortowni, kompostowni oraz fermentacji metanowej. W 2021 r. prowadzono prace mające na celu wybór najlepszej technologii i organizacji formalnoprawnej. W tym celu zlecono wykonanie aktualizacji koncepcji systemu gospodarki ściekami przemysłowymi z terenu Zakładu Utylizacyjnego, która wyznaczy kierunki działania i wybór odpowiedniej technologii zmodernizowanej podczyszczalni odcieków.

- Prowadzono **działania edukacyjne** wspierające mieszkańców w odpowiedzialnym postępowaniu z odpadami komunalnymi oraz **zwiększające świadomość ekologiczną**:
    - kontynuowano dotychczasowe działania, m.in. realizację programu zajęć w przedszkolach i szkołach podstawowych „Edukacja-Segregacja", organizację stoisk informacyjnych dla mieszkańców podczas wydarzeń miejskich, dystrybucję materiałów edukacyjno-informacyjnych oraz organizację zajęć edukacyjnych dla mieszkających w Gdańsku cudzoziemców, a także turystów odwiedzających miasto;
    - w zakresie aktywnej edukacji zorganizowany został Festiwal „Gdańska Eko Strefa" – dwudniowe wydarzenie miejskie, którego uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z obowiązującym w Gdańsku systemem gospodarki odpadami komunalnymi, wzięcia udziału w rozmaitych warsztatach, zapoznania się z działaniami prowadzonymi przez miejskie spółki, a także proponowanymi przez gdańskich przedsiębiorców ekorozwiązaniami;
    - wdrożono konkurs „Gdański Eko Dom", który wyłonił najbardziej przyjazne środowisku gospodarstwo domowe (najbardziej przyjazną środowisku rodzinę), a edukacja skierowana do najmłodszej grupy wiekowej uzupełniona została o kilkadziesiąt występów Teatru Miniatura w placówkach oświatowych oraz podczas imprez otwartych;
    - przeprowadzono kampanię edukacyjną dotyczącą postępowania z odpadami nietypowymi i niebezpiecznymi #gdanskiealtany – działania edukacyjne realizowane w przestrzeni miejskiej na temat odpowiedzialnego postępowania z kłopotliwymi odpadami w kontekście właściwego i proekologicznego wykorzystywania miejsc gromadzenia odpadów oraz usług komunalnych; kampania medialna obejmowała m.in. citylighty na przystankach komunikacji miejskiej, nośniki w środkach komunikacji miejskiej, grafiki wykorzystywane w mediach społecznościowych, informacje prasowe kierowane do mediów; ponadto kampania będzie prowadzona na stoiskach edukacyjno-informacyjnych organizowanych podczas wydarzeń miejskich; potrwa do marca 2022 r.;
    - przeprowadzono pilotażową akcję „Gdańskie Dyżury Altanowe" przy wiatach śmietnikowych na wybranych osiedlach, której celem było przekazanie niezbędnej wiedzy na podstawie praktycznych przykładów i edukacji „u źródła"; projekt będzie kontynuowany w kolejnych latach;
    - wprowadzono do systemu GOK specjalne naklejki edukacyjno-informacyjne, które służby komunalne/podwykonawcy naklejają na niewłaściwych odpadach pozostawionych przy altanach;
    - rozdystrybuowano ok. 4 tys. nowych tablic edukacyjnych na altany, precyzyjnie pokazujących, jakie odpady można, a jakich nie wolno przy nich pozostawiać i co należy z nimi zrobić, jak je przekazać do utylizacji;
    - opracowano i rozdystrybuowano specjalny słownik segregacji dla osób niedowidzących i niewidomych;
    - wdrożono 2 kampanie krótkoterminowe dotyczące odbiorów odpadów wielkogabarytowych oraz ograniczania produkcji odpadów.
- W 2021 r. miała miejsce **kontynuacja prac związanych z budową PSZOK**:
    - przy ul. Elbląskiej i ul. Meteorytowej – dla obiektu przy ul. Elbląskiej wykonawca robót, po akceptacji projektu budowlanego i uzyskaniu pozwolenia na budowę, rozpoczął proces budowy, którego zakończenie przewiduje się na III kwartał 2022 r.; dla obiektu przy ul. Meteorytowej wykonawca uzyskał dokumentację projektową, jednocześnie kontynuowane były działania zmierzające do uzyskania projektu budowlanego pozwalającego na uzyskanie pozwolenia na budowę;
    - w II połowie 2021 r. Gmina Miasta Gdańska uzyskała zapewnienie o uzyskaniu dofinansowania na budowę kolejnych PSZOK; zapewnienie o dofinansowaniu przedsięwzięcia w formie dotacji i w formie pożyczki na budowę PSZOK przy ul. Uczniowskiej

i ul. Hynka pozwoliło na rozpoczęcie przygotowań związanych z zamówieniem dokumentacji projektowej i budowlanej na oba obiekty;

- kontynuowano także prace zmierzające do zatwierdzenia kolejnych lokalizacji PSZOK, przeznaczonych dla południowych dzielnic Gdańska.

- **Budowa i modernizacja altan śmietnikowych o nowej estetyce** była realizowana w ramach programów, które mają na celu pomoc finansową i organizacyjną w opracowaniu dokumentacji i powstaniu estetycznych altan śmietnikowych w przestrzeni miejskiej. W 2021 r. wykonano 2 wiaty śmietnikowe z programu „Wspólne Podwórko" i 3 zagospodarowania podwórek (w każdym z nich – 1 wiata śmietnikowa) z programu dotyczącego Głównego Miasta oraz przeprowadzono 21 działań inwestycyjnych w zakresie punktów gromadzenia odpadów z programu „Podwórka Gminne".
- **Gdańsk bez plastiku** – kontynuowano rozpoczętą w 2019 r. kampanię edukacyjną szerzącą ideę proekologicznych postaw walki z nadmiernym używaniem plastiku w codziennym życiu. W 2021 r. do grona jednostek promujących kampanię w swoich działaniach i siedzibach dołączyło kolejnych 5 partnerów. Powstały nowe murale nawiązujące do idei projektu, ścianki reklamowe, rozdawano wielorazowe woreczki na owoce i warzywa, bawełniane torby na zakupy, a podczas meczów Lechii Gdańsk wprowadzono nowe ekokubki. Prowadzono kampanie w mediach społecznościowych, a także sporządzono badania na temat: „Co mali gdańszczanie wiedzą o segregacji?" oraz „Eliminacja jednorazowych materiałów z plastiku w jednostkach miejskich".

Mieszkania

W 2021 r. oddano do użytku rekordową liczbę 7328 lokali mieszkalnych – o 770 więcej niż w 2020 r. Dynamika na rynku budowlanym powinna utrzymać się także w kolejnym roku, o czym świadczy liczba wydanych pozwoleń na budowę. W 2021 r. wydano ich 330, co pozwala na realizację 8196 mieszkań. Co istotne, coraz więcej nowych lokali zostaje oddanych do użytku na dolnym tarasie, zgodnie z zasadą rozwijania miasta do wewnątrz.

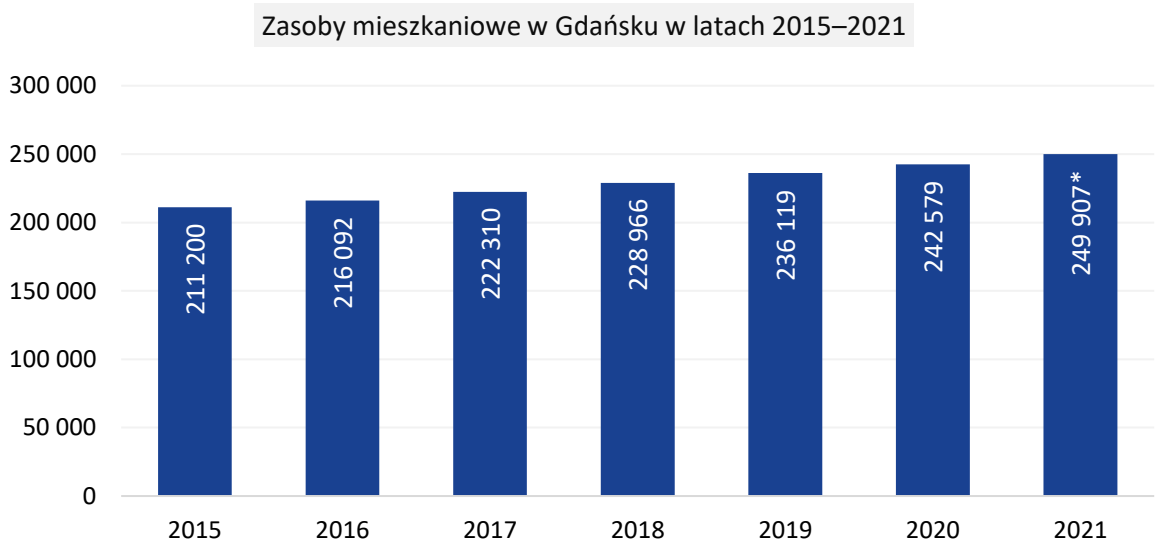

** ze względu na brak dostępnych danych GUS za 2021 r. zaprezentowano dane szacunkowe*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Najwięcej nowych mieszkań powstaje w Gdańsku w ramach budownictwa deweloperskiego (na sprzedaż lub wynajem) i budownictwa indywidualnego (na potrzeby własne). Na rynku mieszkaniowym działają także spółki miejskie: Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (GTBS), Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława" i Gdańska Infrastruktura Społeczna (GIS).

Działania z zakresu gospodarki mieszkaniowej mają na celu tworzenie systemu promującego rozwój budownictwa dla zróżnicowanej społecznie struktury użytkowników (mieszkania na własność, system deweloperski i spółdzielnie mieszkaniowe, mieszkania na wynajem realizowane poprzez towarzystwa budownictwa społecznego (TBS), mieszkania chronione, wspomagane i socjalne), obniżenie kosztów budowy mieszkań poprzez tworzenie zasobu gruntów uzbrojonych, uzupełnienie istniejącej zabudowy nowymi obiektami oraz przeprowadzenie rewitalizacji i modernizacji obszarów zdegradowanych.

Mieszkania komunalne stanowią 6,5% wszystkich mieszkań w Gdańsku. Na koniec 2021 r. miasto dysponowało 16 245 mieszkaniami komunalnymi, w tym 1292 stanowiły lokale w najmie socjalnym. W 2021 r. zasób komunalny pomniejszył się o 364 lokale, co było związane przede wszystkim z wykupem lokali przez dotychczasowych najemców. Zasób mieszkaniowy TBS w 2021 r. powiększył się o 69 lokali zrealizowanych przez TBS Motława i na koniec roku wynosił 3318 mieszkań. Ponadto w 2021 r. wyremontowano 228 lokali z zasobu komunalnego. Remont kompleksowy przeszło 115 lokali o łącznej powierzchni 5170 m² za kwotę ponad 8,4 mln zł. W 57 z nich dodatkowo zlikwidowano systemy ogrzewania węglowego. Na koniec 2021 r. na pomoc mieszkaniową oczekiwało 745 wnioskodawców. Liczba oczekujących na mieszkanie TBS wynosiła 246 osób.

Liczba osób oczekujących na lokal komunalny oraz lokal w TBS w Gdańsku – stan na 31.12.2021 r.

Wyszczególnienie	
Liczba osób oczekujących na lokal komunalny, w tym:	499
na lokal socjalny	*257*
na lokal mieszkalny	*242*
Liczba osób oczekujących na lokal w TBS	246

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

> W 2021 r. kontynuowano zapoczątkowane w 2018 r. prace nad podwyższeniem standardu w lokalach komunalnych w Gdańsku, m.in. przez likwidację pieców węglowych oraz wspólnych łazienek.

Niemal wszystkie mieszkania w Gdańsku mają dostęp do wodociągów i łazienki. Sukcesywnie rośnie również odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie oraz gaz z sieci.

Odsetek mieszkań w Gdańsku wyposażonych w instalacje w 2020 r.

Wyszczególnienie	
Wodociąg	99,9%
Łazienka	98,2%
Centralne ogrzewanie*	92,5%
Gaz z sieci	74,5%

W tabeli zaprezentowano najnowsze dane wg stanu na dzień 30.05.2022 r.

** uznaje się również za wyposażone w centralne ogrzewanie takie mieszkanie, do którego ciepło doprowadzane jest z własnej kotłowni w budynku indywidualnym, jak również mieszkanie posiadające instalację etażową, znajdującą się w obrębie mieszkania łącznie z urządzeniem grzewczym*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

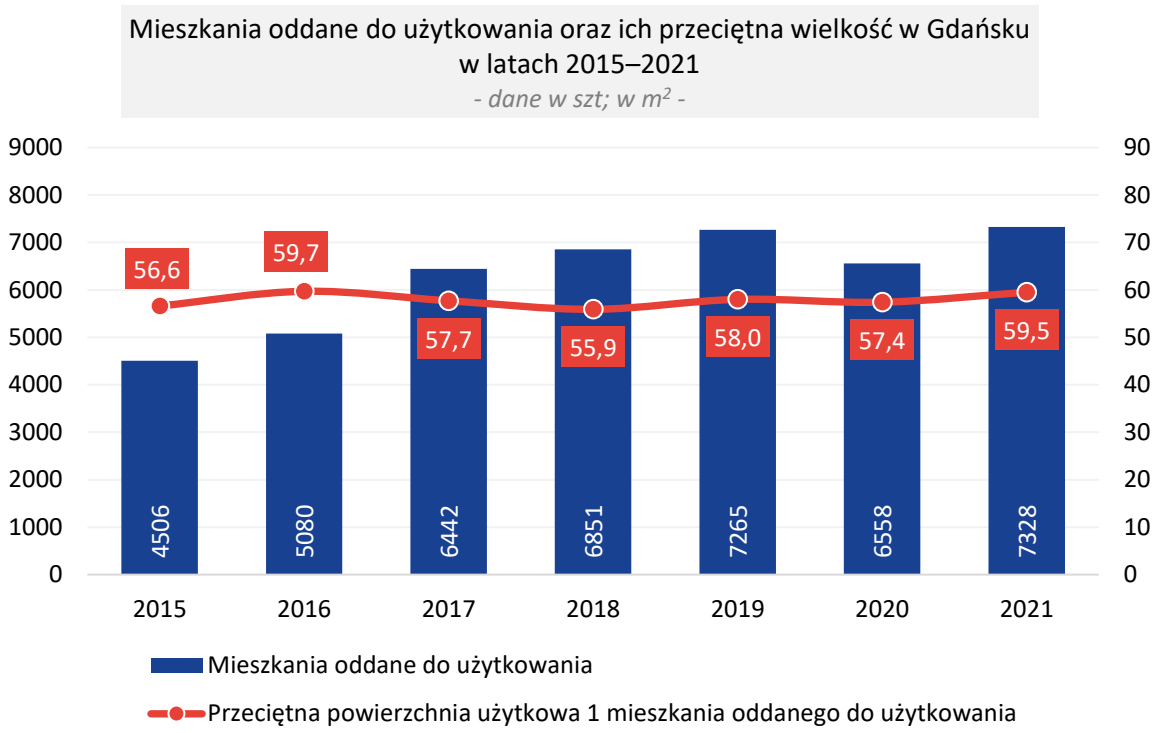

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Zwiększenie dostępności mieszkań we wszystkich segmentach rynku mieszkaniowego i podniesienie efektywności wykorzystania dostępnych lokali użytkowych

- **Działalność towarzystw budownictwa społecznego (TBS)** ma na celu zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gdańskiej społeczności przez zwiększanie dostępności lokali mieszkalnych na wynajem. TBS prowadzą również działania z zakresu nabywania budynków lub ich części, a także sprzedaży lokali będących ich własnością oraz przeprowadzania remontów i modernizacji lokali z zamiarem ich wynajmowania. TBS-y w 2021 r. wybudowały i oddały do użytkowania 69 lokali mieszkalnych: 55 lokali z dofinansowaniem z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego oraz 14 lokali przy wykorzystaniu finansowania zwrotnego z dofinansowaniem z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego w formule Społecznego Budownictwa Czynszowego. W 2021 r. rozpoczęto budowę 196 lokali mieszkalnych w 7 budynkach.
- W ramach działalności **Gdańskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego** i programu Fundusz Dopłat w 2021 r. rozpoczęto budowę 4 budynków wielorodzinnych przy ul. Piotrkowskiej z 127 mieszkaniami. Termin realizacji inwestycji to IV kwartał 2023 r.
- **Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława"** (TBS Motława) oddało do użytku 1 budynek wielorodzinny z 55 lokalami mieszkalnymi przy ul. Piotrkowskiej 60, powstały w ramach Funduszu Dopłat, oraz 2 budynki przy ul. Kurzej 14 i Kurzej 15/16 z 14 mieszkaniami z programu Społecznego Budownictwa Czynszowego. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 21,1 mln zł, w tym rzeczywisty udział gminy to 8,3 mln zł, a bezzwrotne wsparcie z Funduszu Dopłat i Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa – 9,2 mln zł. Rozpoczęto budowę budynku wielorodzinnego przy ul. Piotrkowskiej 64 z 30 mieszkaniami (Fundusz Dopłat) – termin zakończenia realizacji inwestycji to i kwartał 2023 r. – oraz budowę 2 budynków (w ramach programu Społecznego Budownictwa Czynszowego) przy ul. Szczyglej 4 (21 mieszkań) i Niecałej 9 (18 mieszkań) – termin zakończenia realizacji inwestycji to IV kwartał 2022 r.
- Ponadto w ramach programu **„Mieszkanie na Start"** przeprowadzono kolejny już nabór wniosków do programu dopłat do czynszu, który objął 14 mieszkań zlokalizowanych przy ul. Kurzej 14 i Kurzej 15/16 realizowanych przez TBS Motława w 2021 r.
- Kontynuowano prace remontowe lokali mieszkalnych pozostających w zasobie miejskim. W 2021 r. **wyremontowano 228 lokali z zasobu komunalnego** (w tym 115 kompleksowo) z przeznaczeniem na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych zakwalifikowanych do udzielenia

przedmiotowej pomocy. W części z tych lokali nastąpiła zmiana sposobu ogrzewania na niskoemisyjne w wyniku likwidacji ogrzewania węglowego.

- Zwiększenie dostępu do mieszkań dla **osób potrzebujących wsparcia społecznego** było możliwe dzięki kontynuacji **Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego** (GPMS). Program jest adresowany w szczególności do młodzieży dorastającej w trudnych warunkach bez pomocy rodziców oraz osób o specjalnych potrzebach, np. z niepełnosprawnościami, osób starszych, zagrożonych eksmisjami, doświadczających bezdomności czy wychodzących z uzależnień, jak również do imigrantów i członków mniejszości narodowych, ofiar przemocy w rodzinie, ofiar zdarzeń losowych czy traumatycznych wydarzeń. Program zakłada przeznaczenie z mieszkaniowego zasobu miasta 50 lokali mieszkalnych w każdym roku na mieszkania wspomagane i ze wsparciem. W ramach realizacji programu GPMS spółka Gdańska Infrastruktura Społeczna w 2021 r. oddała do użytkowania budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Cienistej z 4 mieszkaniami ze wsparciem. Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego realizowane jest w powiązaniu z działaniami w ramach Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska.
- Kontynuowano pogram **„Lokal za złotówkę”** dający możliwość najmu lokalu po preferencyjnych stawkach i wspierający rozwój przedsiębiorczości w mieście. W 2021 r. zawarto 3 umowy najmu na lokale wynajęte w roku poprzednim.
- W ramach programu **„Gdańskie otwarte pracownie”** zawarto 2 umowy najmu na lokale wynajęte w roku poprzednim oraz wynajęto lokalnym artystom 2 lokale użytkowe z komunalnego zasobu. Część lokali usytuowana będzie w rejonach miasta, które wymagają szczególnego ożywienia. Artyści będą mogli w wynajętych lokalach, oprócz pracy twórczej, prowadzić sprzedaż swoich prac i usług.
- **Trwał dalszy rozwój zasobów gruntów pod budownictwo mieszkaniowe**. We współpracy z Gdańską Infrastrukturą Wodociągowo-Kanalizacyjną oraz Gdańskim Przedsiębiorstwem Energetyki Cieplnej **systematycznie uzbrajano** kolejne tereny przeznaczone pod budownictwo społeczne. Na bieżąco **opracowywano plany zagospodarowania przestrzennego umożliwiające rozwój budownictwa**. W 2021 r. w trakcie sporządzania było 99 planów, z czego uchwalono 22 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Łącznie na koniec roku obowiązywało 727 planów, obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 17 223 ha, które pokrywały 64,8% powierzchni miasta.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe

Ze względu na swoje położenie oraz lokalnie panujący mikroklimat, związany z oddziaływaniem Zatoki Gdańskiej i pojezierza Kaszubskiego, Gdańsk jest szczególnie narażony na wystąpienie podtopień oraz zdarzeń powodziowych. Istniejący system zabezpieczeń przeciwpowodziowych miasta jest systematycznie uzupełniany m.in. poprzez budowę nowych zbiorników na obszarze górnego tarasu oraz rekreacyjne zagospodarowanie obszarów przyległych do obiektów przeciwpowodziowych. W 2021 r. prowadzono działania obejmujące budowę nowych zbiorników retencyjnych oraz kanalizacji deszczowych mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa w kontekście zagrożeń powodziowych oraz skuteczniejszą ochronę życia i mienia. W ramach systemu ostrzegania i planu działań w przypadku wystąpienia zdarzeń zagrażających powodzią lub podtopieniami prowadzono monitoring wizyjny obiektów strategicznych z punktu widzenia zagrożenia powodzią, rozbudowę systemu pomiarowego stanów wody, jak również rozbudowę systemów ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami, w tym zagrożeniami podtopieniami i powodzią. Kontynuowano realizację zapisów miejskiego planu adaptacji (MPA) do zmian klimatu, który ma za zadanie przystosowanie miasta oraz zwiększenie jego odporności na zjawiska ekstremalne. Dzięki czemu do 2030 r. nastąpi zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami zmian klimatu obserwowanymi w mieście. Plan zawiera cele szczegółowe oraz działania adaptacyjne: informacyjno-edukacyjne, organizacyjne i techniczne.

Aby miasto było jak najlepiej przygotowane na skutki intensywnych opadów i występujących coraz częściej okresów bezdeszczowych skutkujących suszami, wprowadzono kompleksowe podejście do retencji miejskiej dzięki 5 głównym kierunkom działania w zakresie zagospodarowywania wód opadowych:

1. **retencja zbiornikowa** – na koniec 2021 r. w Gdańsku znajdowały się 53 zbiorniki przeciwpowodziowe o łącznej pojemności bliskiej 737,8 tys. m³;

2. **retencja terenowa** – polegająca na wykorzystaniu terenów miejskich zlokalizowanych w dolinach i zagłębieniach terenu do czasowego przetrzymania wody w sytuacji obfitych opadów deszczu;

3. **retencja uliczna** – działania w obrębie miejskiego pasa drogowego zwiększające wykorzystanie zieleni miejskiej w otwartych systemach kanalizacji deszczowej; zieleń ta, poza zagospodarowaniem części wody

opadowej do nawadniania, umożliwia poprawę jej jakości; nadmiar wody odprowadzany jest do zamkniętego systemu kanalizacji deszczowej;

4. **retencja przydomowa** – wynikająca z konieczności zagospodarowania „pierwszego" opadu atmosferycznego na terenie nieruchomości zgodnie z wydawanymi wytycznymi oraz uzgodnieniami spółki Gdańskie Wody; retencja przydomowa uwzględnia zagospodarowanie terenów prywatnych o różnym przeznaczeniu (budynki jedno- i wielorodzinne, osiedla mieszkaniowe, zakłady przemysłowe), z których woda opadowa bezpośrednio lub pośrednio zasila miejski system odwodnieniowy; na stworzenie przydomowego ogrodu deszczowego można otrzymać miejską dotację i wskazówki do jego realizacji; na stronie www.gdanskiewody.pl można znaleźć poradnik „Ogród deszczowy w 5 krokach", a pisząc na ogrodydeszczowe@gdanskiewody.pl, skonsultować konkretne projekty;

5. **wykorzystanie zieleni miejskiej do zatrzymywania wody** – Gdańskie Wody w 2021 r. zrealizowały 10 obiektów małej retencji miejskiej (ogrodów deszczowych i niecek retencyjnych) o łącznej pojemności 300 m³; wymienione obiekty stanowią elementy systemu powierzchniowej retencji miejskiej jako pierwszego poziomu zagospodarowania wód opadowych, poprawy jakości wody i zwiększenia pojemności retencyjnej miasta; na koniec 2021 r. na terenie Gdańska ulokowanych było 27 obiektów powierzchniowej retencji miejskiej powstałych z inicjatywy Spółki Gdańskie Wody, w tym 20 ogrodów deszczowych.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i usprawnienie systemu odprowadzania wód opadowych

W ramach projektu **„Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich – Miasto Gdańsk"** w 2021 r. realizowano następujące inwestycje:

- W zakresie pierwszego stopnia zarządzania wodą opadową, polegającego na zatrzymaniu opadu 10-letniego, spółka Gdańskie Wody uzgodniła projekty zawierające łącznie ok. **40 tys. m³ retencji** w ramach zieleni retencyjnej (powierzchniowych systemów retencyjnych).
- Trwały prace związane z budową **zbiornika retencyjnego Jaśkowa Dolina** o całkowitej pojemności 9261 m³. W 2021 r. wykonano czaszę zbiornika (w 90%), umocnienia skarp (w 80%), ścianki (w 95%), budowlę wlotową, wylot do kanalizacji deszczowej, wylot do potoku (w 90%) oraz posadowienie osadnika wirowego na wlocie do zbiornika (w 90%). Założeniem funkcjonowania zbiornika jest czasowe zretencjonowanie, a przez to spłaszczenie, opóźnienie i obniżenie wysokości fal i powrotne odprowadzenie wody z opadów nawalnych do istniejącej kanalizacji deszczowej. Obiekt jest zlokalizowany na obszarze potoku Jaśkowego. Koszt inwestycji wyniesie 9,5 mln zł.
- Podpisano **umowy z wykonawcami dla następujących dokumentacji projektowych**: „Budowa zbiornika retencyjnego Kartuska wraz z odpływem do Potoku Strzelniczka", „Budowa zbiornika retencyjnego Wileńska II na Potoku Królewskim", „Budowa ulic Turzycowej i Czermińskiego wraz z kanalizacją deszczową na odcinku od ul. Jabłoniowej do ronda im. 77 Pułku AK" i „Koncepcja wariantowa dotycząca zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenu w rejonie przystani Żabi Kruk".
- **Zakończono budowę przepompowni wspomagającej** na kolektorze kanalizacji deszczowej w rejonie ul. Stryjewskiego. W 2021 r. wykonano żelbetową konstrukcję przepompowni wraz z zamontowaniem 3 agregatów pompowych, kolektor kanalizacji deszczowej z wylotem do Martwej Wisły oraz utwardzenie nawierzchni w rejonie przepompowni.
- Zrealizowano **modernizację kanałów deszczowych** przy ul. Powstańców, obiekty powierzchniowej retencji miejskiej o łącznej pojemności retencyjnej ok. 260 m³, odwodnienie wjazdu do budynku przy ul. Grottgera 8b.
- Wykonano „Koncepcję przekierowania wód opadowych w ramach przebudowy **układu odwodnieniowego** ulic Trakt św. Wojciecha i Ukośna do Kanału B wraz z urządzeniami podczyszczającymi".
- W ramach **budowy kanalizacji deszczowej przy ul. Stryjewskiego** na odcinku od przepompowni do ul. Zimnej w Gdańsku podpisano umowę z wykonawcą robót.

W ramach **Gdańskiego Programu Przeciwpowodziowego** w 2021 r. zrealizowano następujące zadania:

- **Budowa prawego wału przeciwpowodziowego Opływu Motławy** na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników– wykonano nadbudowę wału przeciwpowodziowego (w 80%), skarpowanie i humusowanie skarp wału (w 50%), umocnienie wału od strony odwodnej (w 80%), warstwy

konstrukcyjne pod drogę eksploatacyjną na koronie wału wraz z obramowaniem (w 80%), budowlę upustu awaryjnego oraz konstrukcję upustu awaryjnego (w 50%).

- **Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż Potoku Oruńskiego** (III etap ścieżki rowerowej Łostowice-Świętokrzyska do parku Oruńskiego), który pełni funkcję **drogi eksploatacyjnej do obsługi potoku**, ma długość 650 m, elementy odwodnienia, oświetlenie oraz elementy małej architektury: ławki i kosze na śmieci.
- W ramach robót budowlanych „Renowacja odcinka **kanalizacji deszczowej w ul. Powstańców Warszawskich**" wykonano elastyczny rękaw wzmacniający betonowy kanał kanalizacji deszczowej.
- W ramach zadania „Budowa przepustu i utwardzenie terenu przy **przepompowni Płonia Mała** w Gdańsku wraz z umocnieniem Kanału G" wykonano przepust, umocnienia, drogę dojazdową oraz bariery drogowe.
- Przygotowano dokumentacje projektowe wraz z uzyskaniem pozwolenia na budowę dla „Budowy przelewów awaryjnych ze Zbiornika nr 2 na Potoku Oliwskim w Gdańsku", „Przebudowy pompowni Płonia Mała" oraz „Przebudowy zbiornika retencyjnego nr 4 na Potoku Oliwskim".
- Opracowano dokumentację projektową pn. „Montaż dwóch wolnostojących **czyszczarek usytuowanych nad korytem Kanału Raduni** w Gdańsku".
- Wykonano roboty polegające na **przebudowie infrastruktury przepompowni** wód opadowych i roztopowych w Nowym Porcie w zakresie czyszczarki krat.
- Opracowano kosztorys inwestorski i specyfikację techniczną dla zadania w dokumentacji projektowej **„Budowa przelewów awaryjnych ze zbiornika nr 2 na Potoku Oliwskim"**.
- Pozyskano dokumentację budowlaną i wykonawczą, uzyskano uzgodnienia dla dokumentacji projektowej: **„Przebudowa potoku Strzelniczka na odcinku od rzeki Strzelenki do zbiornika retencyjnego Strzelniczka II"**.
- Opracowano specyfikacje techniczne oraz aktualizację kosztorysu inwestorskiego dla dokumentacji projektowej: **„Budowa kanalizacji deszczowej wraz ze szczelnym zbiornikiem retencyjno-odparowującym przy ul. Ostrzyckiej w Gdańsku"**.
- Uzyskano właściwe decyzje i złożono wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego dla dokumentacji projektowej **„Kanał Ulgi dla Potoku Strzyża – etap II"**.

Wśród działań zapobiegawczych i pomocnych w ochronie przeciwpowodziowej Miasta Gdańska w 2021 r. warto wymienić następujące punkty:

- Analizując skutki intensywnych opadów, jakie wystąpiły w latach ubiegłych, w punktach zgłoszeń trudności z odprowadzaniem wody po opadach w zieleni wykonano **3 ogrody deszczowe** (w rejonie ul. Uczniowskiej, Sołeckiej oraz Goszczyńskiego) **i 7 niecek retencyjnych** o szacunkowej pojemności ponad 300 m³.
- W zakresie **współpracy z Nadleśnictwem Gdańsk** zaopiniowano koncepcyjne rozwiązania zastawek na Potoku Oliwskim i Bernarda w Gdańsku oraz opracowanie Lasów Państwowych.
- W ramach **przebudowy infrastruktury przepompowni** wód opadowych i roztopowych w Nowym Porcie wykonano czyszczarkę automatyczną wraz z rozdzielnią i instalacją elektryczną.
- Opracowano program funkcjonalno-użytkowy **remontu budynku przepompowni** przy ul. Zawodzie 31a w zakresie dokumentacji projektowej: „Budowa pompowni Rudniki przy ul. Zawodzie w Gdańsku".
- W celu analizy zjawisk opadowych w skali aglomeracji gdańskiej do **systemu monitoringu hydrometeorologicznego** włączono kolejne czujniki opadu, tym razem zlokalizowane w Gdyni – gminie ościennej. Do systemu wprowadzono także punkt podstawowego monitoringu jakości wód w kolektorze Kołobrzeska.
- Wykonano **modelowanie hydrodynamiczne** zlewni potoku Jasień, co wskazało na szereg działań do podjęcia w celu poprawy bezpieczeństwa powodziowego tego rejonu.

Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i elementy gospodarki wodnej

Świadczeniem usług i prowadzeniem działalności eksploatacyjnej w zakresie dostawy wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków zajmuje się spółka Saur Neptun Gdańsk S.A., w której 49% udziałów posiada Miasto Gdańsk. Właścicielem komunalnych sieci i obiektów wodociągowo-kanalizacyjnych, wraz z oczyszczalnią ścieków Gdańsk-Wschód, eksploatowanych przez spółkę Saur Neptun Gdańsk S.A., jest Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o. Obiekty i sieci wodociągowe obsługujące teren Gdańska obejmują: ujęcie powierzchniowe, 9 ujęć głębinowych i ujęcie drenażowe.

Łączna długość sieci wodociągowej (magistrale wodociągowe i sieci rozdzielcze) na koniec 2021 r. wyniosła 1268,9 km. W tym samym okresie długość sieci kanalizacyjnej (sieci grawitacyjnej i tłocznej) osiągnęła 1093,6 km. Liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania z przyłączem do sieci wodociągowej wynosiła wynosiła 33 710 szt., a w przypadku sieci kanalizacyjnej – 31 511 szt.

Długość sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w Gdańsku w latach 2017–2021 (w km)

Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
Infrastruktura sieci wodociągowej	Ogólna długość sieci wodociągowej, w tym:	1208,9	1216,9	1239,1	1244,3	1268,9
	magistrale wodociągowe	*238,6*	*239,3*	*215,9*	*216,0*	*217,3*
	sieci rozdzielcze	*970,4*	*977,6*	*1023,2*	*1028,3*	*1051,6*
	przyłącza wodociągowe	236,9	236,6	248,1	248,1	250,4
Infrastruktura sieci kanalizacji sanitarnej	Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej, w tym:	1027,6	1054,4	1067,0	1075,3	1093,6
	sieć grawitacyjna	*909,0*	*935,0*	*947,4*	*954,7*	*971,3*
	sieć tłoczna	*118,6*	*119,4*	*119,6*	*120,6*	*122,3*
	przyłącza kanalizacji sanitarnej	220,5	227,6	228,1	228,2	229,7
	Przepompownie ścieków, w tym:	126	130	132	134	139
	z obsługą stałą	*2*	*2*	*2*	*2*	*2*
	z obsługą dochodzącą	*124*	*128*	*130*	*132*	*137*

Źródło: Saur Neptun Gdańsk, stan na dzień 31.12.2021 r.

W 2021 r. kontynuowana była realizacja zadań w ramach III etapu Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego. Przeprowadzono m.in. prace renowacyjne na kolektorze sanitarnym Wrzeszcz-Ołowianka. Kontynuowano prace budowlane związane z przebudową kanalizacji sanitarnej na ul. Słowackiego i sieci wodociągowej na ulicach Słowackiego i Srebrniki oraz prace budowlane dotyczące przebudowy sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze Wyspy Spichrzów. Zakończono roboty budowlane związane z budową kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic Charzykowskiej i Łapalickiej. Realizacja projektu, zaplanowana pierwotnie na lata 2014–2020, została przedłużona do końca 2022 r. Cele projektu to: poprawa i ochrona stanu środowiska naturalnego oraz czystości wód i gleby, ochrona zdrowia ludzkiego oraz dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta do wymagań prawnych krajowych i unijnych.

> Na koniec 2021 r. w przestrzeni Gdańska funkcjonowały 252 poidełka dostarczające wodę pitną. SNG kontynuował ich montaż na uczelniach wyższych, gdzie przekazano kolejnych 20 urządzeń. Projekt rozszerzono także o montaż poidełek w instytucjach użytku publicznego, takich jak Urząd Miejski w Gdańsku i jego filie, Muzeum II Wojny Światowej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Międzynarodowe Targi Gdańskie, Szpital Copernicus.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Rozwój i dostosowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej do potrzeb użytkowników

Systematyczny wzrost standardu życia wszystkich mieszkańców oraz przedsiębiorców korzystających z infrastruktury wodociągowo kanalizacyjnej miasta był realizowany w 2021 r. poprzez następujące działania:

- **Przebudowano lub wybudowano ok. 11 km sieci wodociągowej** z przyłączami, m.in. w ulicach: Hallera, Borkowskiej, Straszyńskiej, Czerskiej, Skarpowej, Zakopiańskiej, Twardej, Sandomierskiej, Tęczowej, Piastowskiej, Galileusza, Głuchej, Ujeścisko, Marii Ludwiki, Ramułta, Grabowej, Nadwodnej, Startowej, Potęgowskiej/Stężyckiej, Rybińskiego i Wyzwolenia.
- **Wybudowano lub przebudowano ok. 1,2 km sieci kanalizacji sanitarnej** z przyłączami w ul. Spacerowej, Beethovena i Hynka.
- Zakończono przebudowę **kolektora Wrzeszcz-Ołowianka** oraz początkowego odcinka kolektora Morena realizowanych w ramach III etapu Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego.
- Zakończono opracowywanie **dokumentacji projektowych** dotyczących budowy lub przebudowy sieci wodno-kanalizacyjnej umożliwiających realizację zadań w kolejnych latach przy ulicach: Krzywoustego, Rodakowskiego i Mehoffera, Hożej, Wały Piastowskie, Kaczeńce, Kolonia Studentów / Pohulanka, Smęgorzyńskiej, Barkoczyńskiej, Będomińskiej, Choczewskiej, Feliksa Muzyka, Kolonia Anielinki, Narwickiej, Oliwkowej, Turzycowej, Ostrzyckiej, Łagowskiej.
- Kontynuowano **prace projektowe** dla przebudowy przepompowni ścieków „Motława" i modernizacji przepompowni ścieków „Ołowianka II".
- W 2021 r. na terenie miasta zamontowano **6 nowych zdrojów** (2 na terenie wyspy Ołowianka, 1 przy zbiorniku retencyjnym Augustowska, 1 przy ul. Raduńskiej, 1 przy ul. Jacka Soplicy, 1 przy ul. Chełmońskiego oraz 1 przy ul. Diany) oraz **53 nowe poidełka** w budynkach użyteczności publicznej (m.in. na wyższych uczelniach, w Urzędzie Miejskim, w szpitalu Copernicus). Tym samym na koniec 2021 r. dostępnych było 42 szt. zdrojów oraz 252 szt. poidełek.
- Zagospodarowano teren północnego cypla wyspy Ołowianka poprzez budowę **alejek spacerowych** z ekspozycją historycznych (polskich i zagranicznych) **włazów kanalizacyjnych** oraz zagospodarowanie terenów zielonych.
- W okresie letnim dla poprawy komfortu i samopoczucia mieszkańców oraz turystów były rozstawiane **zamgławiacze** w następujących lokalizacjach: Gdański Ogród Zoologiczny, Targ Węglowy, Hewelianum, plaża na Stogach, Forum Gdańsk, Ołowianka, pl. Kobzdeja, pl. Świętopełka, park Oruński, skwer Bajki (Stogi, ul. Lenartowicza).
- W ramach **zintegrowanego zarządzania systemem wodno-kanalizacyjnym** na obszarze całego miasta:
    - kontynuowano program włączania sieci nieprzejętych do miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego; w 2021 r. przejęto sieci wodno-kanalizacyjne na ul. Sarniej, Jeleniej i Łosiowej w Gdyni (w sąsiedztwie dzielnicy Osowa), a w Gdańsku – sieci kanalizacji sanitarnej na ul. Chrzanowskiego, Portowców, Na Piaskach, Bulońskiej, Biologicznej i al. Grunwaldzkiej oraz sieci wodociągowe na pl. Oruńskim i ul. Łowców;
    - dokonano wyboru wykonawcy robót dla budowy sieci kanalizacyjnej w ul. Ku Ujściu w celu podłączenia terenów portowych do miejskiego systemu kanalizacyjnego;
    - przebudowano kanał sanitarny w rejonie ul. Beethovena.
- W celu zapewnienia **najwyższej jakości wody i oczyszczanych ścieków** po relatywnie najniższej cenie w 2021 r. wybudowano nowe komory pomiarowe na sieci wodociągowej, a tym samym zakończono rozbudowę sytemu monitoringu gdańskiego układu wodociągowego. Przygotowywano dokumentację projektową dla modernizacji dyspozytorni wraz z systemem wizualizacji SCADA (Supervisory Control And Data Acquisition) na terenie oczyszczalni ścieków „Wschód" oraz rozpoczęto opracowywanie dokumentacji projektowej dla modernizacji Stacji Uzdatniania Wody „Straszyn".

Ochrona wód

Gdańsk jest położony nad Zatoką Gdańską, u ujścia Wisły. Łączna długość rzek, potoków, rowów na terenie miasta wynosi ok. 308 km (w tym długość rowów odwadniających – 168 km). W granicach administracyjnych Gdańska znajdują się jeziora, liczne stawy i zbiorniki wodne. Układ hydrograficzny żuławskiej części Gdańska tworzą poldery.

W ostatnich latach zauważalne niedobory opadów atmosferycznych powodują spadki stanów wód w rzekach, co z kolei w połączeniu z ekstremalnie wysoką temperaturą powietrza prowadzi do suszy hydrologicznej. Dzięki tym doświadczeniom dostrzegamy, jak ważne stają się realizowane działania dotyczące zrównoważonego zarządzania zasobami wody pitnej.

Kontynuowana w 2021 r. część badawcza projektu dotycząca sieci obserwacyjnej zasobów wody podziemnej i powierzchniowej pozwoli na dostarczenie pełniejszych informacji o zmianach zachodzących w środowisku wodnym. Wiedza o jakości i ilości zasobów wód, ewentualnej koncentracji i stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami pozwoli na stworzenie listy rekomendacji, których wdrożenie przyczyni się do ochrony cennych zasobów wód podziemnych. Informacje te będą także przydatne przy modernizacji dotychczasowych systemów zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Prowadzono działania zmierzające do podniesienia standardu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, dalszego ograniczenia oddziaływania systemu na środowisko naturalne w otoczeniu miasta oraz przeciwdziałania nadmiernemu zanieczyszczeniu ich odbiorników. Kluczową rolę odgrywały edukacja związana z redukcją mikroplastiku oraz zwrócenie uwagi na obecność i szkodliwość substancji niebezpiecznych i plastiku w naszym codziennym życiu. Beneficjentami realizacji tego celu będą wszyscy mieszkańcy podłączeni do miejskiej sieci wodociągowej oraz mieszkańcy i turyści korzystający z gdańskich plaż, kąpielisk i miejsc rekreacji.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Ochrona wód, w tym ochrona wód Zatoki Gdańskiej

W związku ze zmianami klimatycznymi, które ostatnio przybrały na sile, kwestią kluczową staje się zrównoważone zarządzanie zasobami wody pitnej. Mając to na uwadze, w 2021 r. podjęto następujące działania:

- W ramach projektu **„Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański”** realizowana była część badawcza projektu we wszystkich gminach biorących udział w przedsięwzięciu. Trwały prace terenowe, kameralne oraz laboratoryjne. Opracowano modele matematyczne przepływu i transportu zanieczyszczeń w wodach podziemnych w rejonie stref wód zanieczyszczonych oraz matematyczny model przepływu wód podziemnych centralnej części gdańskiego systemu wodonośnego. Realizowano zadania mające na celu weryfikację zasobów wybranych ujęć komunalnych. W 2021 r. zrealizowano wszystkie prace badawcze zgodnie z przyjętym harmonogramem. Realizacja projektu zakończy się w III kwartale 2022 r. Efektem projektu będą wiedza o jakości i ilości zasobów wód podziemnych, koncentracji i stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami oraz rekomendacje, których wdrożenie pozwoli na ochronę cennych zasobów wód podziemnych.
- **Gdański system monitorowania i prognozowania zagrożeń w wodach podziemnych** – kontynuowano rozpoczęty w 2020 r. wieloletni projekt mający na celu szczegółowe rozpoznanie stanu wód podziemnych (poza obszarem zasobowym gdańskich ujęć wody), rozbudowę sieci obserwacyjnej, stworzenie narzędzi pozwalających na weryfikowanie bieżących problemów oraz prognozowanie zachodzących zmian w środowisku gruntowo-wodnym na terenie Śródmieścia. Prace są realizowane w części badawczej i inwestycyjnej. Zgodnie z założeniami w 2021 r. przystąpiono do realizacji II etapu prac badawczych pn. „Opracowanie matematycznego modelu procesów hydrogeologicznych”, który umożliwi testowanie zachodzących niekorzystnych zjawisk w obrębie Śródmieścia, mających wpływ na dynamikę i stan chemiczny wód podziemnych.
- **Projekt robót geologicznych na wykonanie piezometrów obserwacyjnych w rejonie ujęcia Czarny Dwór i Zaspa Wodna** – w grudniu 2021 r. przystąpiono do realizacji i etapu projektu, którego celem jest rozbudowa istniejącej sieci obserwacyjnej w rejonie ujęć „Czarny Dwór” i „Zaspa Wodna”. Zamierzeniem planowanych prac jest zabezpieczenie ww. ujęć przed negatywnymi zmianami w wodach podziemnych w związku z postępującą zabudową mieszkaniową w Gdańsku-Letnicy. Projektowane dodatkowe piezometry między Letnicą a ujęciami w powiązaniu z istniejącymi dostarczą bieżących informacji o zmianach hydrodynamicznych i hydrochemicznych.

- **Ocena odporności ujęć komunalnych Gdańska na skutki suszy** – w 2021 r. zakończono prace badawcze mające na celu rozpoznanie zjawiska suszy w Gdańsku i ocenę jej wpływu na ujęcia komunalne. Została określona podatność gdańskich ujęć wody na to zjawisko. Zidentyfikowano ujęcia komunalne narażone na podtopienia i nagłe powodzie. Wydano rekomendacje w zakresie monitorowania i prognozowania stanów wód poniżej umownie przyjętych wartości oraz innych niekorzystnych zjawisk zachodzących w strefach zasilania i poboru wód podziemnych w Gdańsku.
- **Weryfikacja stref ochronnych komunalnych ujęć wody na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka** – od momentu wejścia w życie znowelizowanej ustawy Prawo wodne (tj. 2018 r.) spółka GIWK sukcesywnie przeprowadza analizę ryzyka dla wszystkich komunalnych ujęć wody, która jest podstawą do weryfikacji granic ustanowionych stref ochronnych ww. ujęć oraz warunków ich użytkowania. W 2021 r. realizowano prace badawcze dla ujęć: „Straszyn" (zakończono), „Zakoniczyn", „Smęgorzyno", „Pręgowo".
- Kontynuowano **edukację ekologiczną** w zakresie korzystania z wód i ich ochrony, w tym:
    - kampanię edukacyjną „D/oceń wodę" w ramach Światowego Dnia Wody, która z uwagi na pandemię COVID-19 została zrealizowana głównie w internecie (m.in. w mediach społecznościowych);
    - działania edukacyjne w ramach projektów międzynarodowych **„FanpLESStic-sea"** oraz **"NonHaz City 2"**, w tym m.in. kampanię „NiePlastikuj", filmy edukacyjne publikowane na kanale EkoBosacka, warsztaty „Dekoduj plastik" w ramach gdańskiej Ekosfery czy kampanię „anty-pet-owa" na tablicach edukacyjnych w pasie nadmorskim;
    - organizację w roku szkolnym 2020/2021 **zajęć warsztatowych** o tematyce związanej z oszczędzeniem i ochroną wód oraz funkcjonowaniem systemu wodno-kanalizacyjnego, a także z zagadnieniami związanymi z kampanią **„Miasto na detoksie"** w ramach programu edukacyjnego GIWK **„Hydromisja"**; w związku z pandemią rozdystrybuowano 103 edukacyjne „hydroboksy" (pudełka z produktami i wytycznymi do samodzielnej realizacji zajęć edukacyjnych) do 52 placówek, w tym do 41 grup przedszkolnych i 62 klas 0–III w szkołach podstawowych z terenu Gdańska i okolicznych gmin, oraz przeprowadzono zajęcia w wybranych placówkach, dzięki którym edukacją objęto 113 dzieci ze szkół podstawowych;
    - edukację ekologiczną prowadzoną poprzez informacje zamieszczane na stronach: **blizejzrodel.pl**, **miastonadetoksie.pl**, **giwk.pl** oraz na profilach GIWK w mediach społecznościowych;
    - realizację konkursu „**Dlaczego sieci nie lubią śmieci"** organizowanego w celu podkreślenia międzynarodowej idei sprzątania świata; w 2021 r. zadaniem konkursowym było przygotowanie opowieści narracyjnej poruszającej problem zanieczyszczania sieci kanalizacyjnej różnego rodzaju odpadami, które wraz z zużywaną wodą trafiają do umywalek lub toalet zamiast do kosza na śmieci.
- Prowadzono działania minimalizujące oddziaływanie oczyszczalni ścieków na środowisko. W 2021 r. podpisano łącznie 63 umowy i wydatkowano dotacje na przyłączenia do kanalizacji sanitarnej poprzez likwidację zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (łącznia kwota 165 tys. zł).

Cmentarze

W Gdańsku funkcjonuje 9 cmentarzy komunalnych o powierzchni 97,4 ha oraz 5 cmentarzy parafialnych o powierzchni 8,5 ha. Ich łączna powierzchnia to prawie 106 ha.

Jedynym cmentarzem komunalnym otwartym do bieżącego chowania zmarłych jest cmentarz Łostowicki. Pozostałych 8 cmentarzy komunalnych jest zapełnionych, co oznacza, że nie mają wolnych kwater grzebalnych. Na koniec 2021 r. niewykorzystany teren cmentarza Łostowickiego zajmował powierzchnię 0,08 ha, co wystarczyło na utworzenie ok. 100 grobów „tradycyjnych" i 100 urnowych ziemnych. W celu zabezpieczenia nowych terenów cmentarnych Rada Miasta Gdańska uchwaliła w 2015 i 2018 r. nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają rozbudowę 5 istniejących cmentarzy o łączną powierzchnię 8,34 ha.

Na 6 cmentarzach komunalnych znajdują się także kolumbaria posiadające łącznie 6316 nisz, z których każda może pomieścić 2 urny. Na koniec 2021 r. wolnych było jeszcze 1760 nisz, co powinno zabezpieczyć potrzeby na tego rodzaju miejsca grzebalne na okres ok. 3 lat.

Efektem stosowanych preferencji cenowych dla pochówków urnowych na cmentarzach komunalnych jest ich trzykrotny wzrost w ciągu ostatnich 11 lat, przy czym liczba pochówków w kolumbarium wzrosła prawie 30-krotnie. W 2021 r. pochówki urnowe stanowiły aż 59,4% wszystkich pochówków, a ich liczba była o 18% większa od liczby pochówków urnowych przeprowadzonych w roku 2020. Liczba pochówków do kolumbarium utrzymuje się na wysokim poziomie (podobnie jak w 2020 r.), a w 2021 r. stanowiła ona 8,5% wszystkich pochówków prowadzonych na gdańskich cmentarzach komunalnych (14% pochówków urnowych).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Przygotowanie wystarczającej liczby miejsc do pochówków na cmentarzach komunalnych

- W celu pozyskania terenów pod **nowe cmentarze lub rozbudowę istniejących** na terenie Gdańska w 2021 r. rozpoczęto roboty budowlane związane z rozbudową cmentarza Łostowickiego w Gdańsku oraz wykonano dokumentację rozbudowy cmentarza przy ul. Kępnej (na terenie przyległym do istniejącego cmentarza parafialnego). Planowany termin zakończenia realizacji dokumentacji projektowej na rozbudowę cmentarzy: Salvator Nowy, Garnizonowy i Srebrzysko to 2022 r.
- Na cmentarzach komunalnych Gdańska stosowano **preferencje cenowe** dla pochówków urnowych.
- Istniejącą infrastrukturę cmentarną poddano **modernizacji**:
    - wykonano naprawę dróg asfaltowych (80 m) – cm. Łostowicki;
    - przeprowadzono naprawę przepustów kanalizacji deszczowej (11 szt.) – cm. Łostowicki;
    - wykonano budowę schodów terenowych (100 m^2), w części wyposażonych w balustrady i poręcze (70 m) – cm. Srebrzysko i Garnizonowy;
    - dokonano naprawy istniejącego ogrodzenia cmentarnego (240 m^2) – cm. Łostowicki i Garnizonowy;
    - wyremontowano i utwardzono drogi ziemne i place cmentarne (400 m^2) – cm. Srebrzysko;
    - zainstalowano 11 regałów na znicze służące do ponownego użytku – na wszystkich 9 cmentarzach komunalnych.

Integracja informacji oraz łączenie baz danych

Uproszczenie procesu planowania oraz koordynacji inwestycji i remontów poprzez stworzenie spójnych baz danych – infrastruktury liniowej, nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych – będzie możliwe dzięki planowanemu do wdrożenia relacyjnemu modelowi baz danych. Jednym ze strategicznie cennych zasobów, jakie posiada Gdańsk, są dane przestrzenne koordynowane w ramach programu GeoGdańsk. W 2021 r. kontynuowano prace związane z utworzeniem wspólnej bazy danych przestrzennych. Trwały rozmowy techniczne, stworzono widoki baz danych oraz przygotowano założenia do raportu ze zdjęć satelitarnych. Kontynuowano także kompleksową inwentaryzację techniczną zasobu nieruchomości zarządzanych przez Gdańskie Nieruchomości – proces związany z wdrożeniem cyfrowej metody pomiaru służącej kompleksowej inwentaryzacji technicznej zasobu nieruchomości.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA:
Podniesienie efektywności eksploatacji infrastruktury liniowej oraz nieruchomości gminnych

- W 2021 r. opracowano **widoki baz danych** z Wydziału Geodezji, które umożliwiły bezpieczne dostarczanie danych bez ingerencji w źródłową bazę zawierającą podstawowe informacje do pracy wielu wydziałów i jednostek miejskich.
- Trwały **rozmowy techniczne z ekspertami**, w których następstwie przygotowano dokumentację na zamówienie systemu GeoGdańsk. Wybrano i pozyskano podstawowe technologie baz danych i systemów GIS.
- Kontynuowano **prace związane z utworzeniem wspólnej bazy danych** przestrzennych, które docelowo zostaną udostępnione na nowym portalu mapowym Gdańska (planowane uruchomienie 2022 r.). Dzięki temu mieszkańcom zostaną udostępnione nowe, atrakcyjne wizualnie i tematycznie mapy miasta, powstałe na bazie zintegrowanych, jednorodnych danych.
- Przygotowano **założenia** do planowanego do dostarczenia w 2022 r. **raportu ze zdjęć satelitarnych** – w zakresie detekcji rozbieżności między istniejącymi budynkami a zgłoszeniami do Ewidencji Gruntów i Budynków (w celu uszczelnienia systemu podatków od nieruchomości).
- Kontynuowano kompleksową **inwentaryzację techniczną zasobów nieruchomości komunalnych** przy wykorzystaniu 3 skanerów laserowych 3D.

12. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Możliwość komfortowego i bezpiecznego przemieszczania się jest jednym z warunków kształtujących jakość życia. Rok 2021 był drugim rokiem mocno zdeterminowanym przez panującą wówczas pandemię COVID-19. Obowiązujące regulacje prawne dotyczące wielu aspektów życia, w tym zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu przedsiębiorstw, wpływały w istotny sposób na dotychczasowe przyzwyczajenia komunikacyjne. Maksymalna zdolność przewozowa komunikacji miejskiej została znacznie zmniejszona, a co za tym idzie, zmniejszyła się liczba pasażerów obsługiwanych w transporcie pasażerskim. W zakresie działań zapobiegawczych w Gdańsku utrzymano wprowadzone rok wcześniej zmiany w organizacji ruchu poprawiające warunki dla ruchu pieszego i rowerowego. W celu precyzyjnego zbadania kierunków zmian, które zaszły w wyniku trwającej pandemii, podjęta została decyzja o przeprowadzeniu w Gdańsku w 2022 r. kompleksowych badań ruchu. Zebrane dane wskażą aktualną strukturę modalną transportu, obciążenie głównych korytarzy transportowych oraz inne zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców. W 2021 r. w transporcie lotniczym odnotowano ponownie trend wzrostowy, który był uwidoczniony dzięki większej liczbie pasażerów obsłużonych (r/r) oraz przeładowanych towarów. Z kolei wolumen przeładunków w porcie morskim osiągnął historycznie rekordowe wyniki.

Oprócz działań motywowanych reakcją na sytuację pandemiczną w 2021 r. realizowano zaplanowane wcześniej przedsięwzięcia, których celem była poprawa warunków mobilności osób i optymalizacja transportu towarów, poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także poprawa stanu sieci korytarzy transportowych i dostępności zewnętrznej.

Ruch pieszy i rowerowy

Chodzenie jest podstawową formą pokonywania krótkich odległości i dotyczy praktycznie wszystkich. Poprawa warunków przemieszczania się pieszo jest niezbędna dla uzyskania wyższej jakości życia w mieście, w tym poprawy zdrowia mieszkańców i ich bezpieczeństwa komunikacyjnego, a także zmniejszenia silnej presji motoryzacyjnej. Miasto pieszych i rowerzystów jest miastem pełnym życia i ośrodkiem o dobrze funkcjonującej gospodarce lokalnej. W 2021 r. prowadzono działania polegające na poprawie infrastruktury dla ruchu pieszego oraz niwelowaniu negatywnego wpływu parkowania pojazdów na warunki poruszania się pieszo. Zbudowano lub zmodernizowano blisko 17 km chodników, ciągów i stref pieszych. Ważna jest także priorytetyzacja ruchu pieszego w centrach dzielnic, podniesienie komfortu oraz bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów przez uspokajanie ruchu samochodów. Spowolniony ruch na większości ulic miasta oznacza mniej wypadków, mniejszy hałas i większe poczucie bezpieczeństwa przy większej płynności ruchu i zbliżonych czasach przejazdu. Kolejne 12 km ulic zostało objętych strefą ruchu uspokojonego, do której na koniec roku należało już 66,1% dróg publicznych w Gdańsku. Ostatnie lata to okres intensywnej rozbudowy i modernizacji infrastruktury rowerowej. W 2021 r. wybudowano lub zmodernizowano łącznie ponad 17 km tras rowerowych. Liczba miejsc postojowych dla rowerów wzrosła o 800 – do poziomu 17,2 tys. Trwały prace przygotowujące wdrożenie drugiej odsłony projektu budowy roweru metropolitalnego Mevo – ogłoszono i rozstrzygnięto przetarg na wybór dostawcy i operatora systemu. Poprawa infrastruktury rowerowej przekłada się na rosnącą popularność jednośladów, możliwą do zaobserwowania dzięki monitoringowi ruchu rowerowego. Jest on prowadzony w 28 lokalizacjach w Gdańsku, z czego 12 lokalizacji to referencyjne punkty pomiaru ruchu rowerowego. W 2021 r. w tych punktach odnotowano blisko 6 mln przejazdów, co w porównaniu z 2020 r. oznacza wzrost o 1,6%.

W zakresie działań zapobiegających pandemii COVID-19 w Gdańsku utrzymano wprowadzone rok wcześniej zmiany w organizacji ruchu poprawiające warunki ruchu pieszego i rowerowego. Podjęto również decyzję o pozostawieniu na stałe zmian wprowadzonych w 2020 r. W następstwie tej decyzji prowadzone są przygotowania do demontażu przycisków służących wzbudzaniu sygnału zielonego na przejściach dla pieszych – 165 sygnalizacji na obszarze całego miasta.

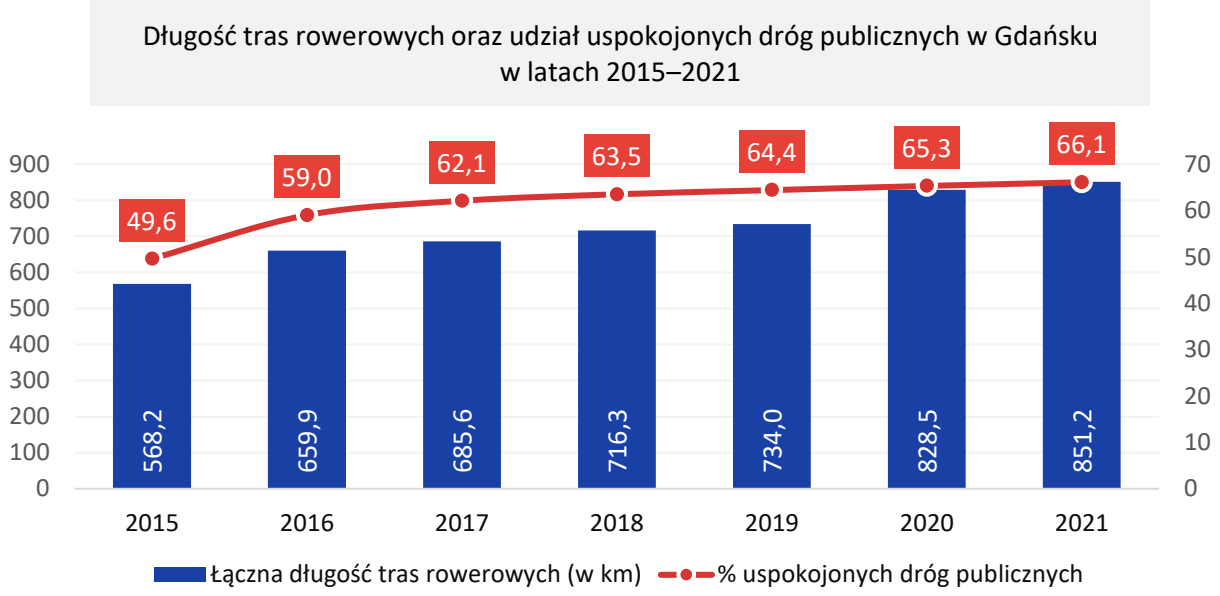

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

> Rok 2021 był kolejnym z rzędu rekordowym rokiem pod względem liczby przejazdów odnotowanych przez 12 referencyjnych liczników rowerowych (5,99 mln; 1,6% więcej niż w 2020 r.).

Sieć tras rowerowych w Gdańsku w latach 2015-2021

Wyszczególnienie			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021 struktura
Łączna długość tras rowerowych (w km)			**568,2**	**659,9**	**685,6**	**716,3**	**734,0**	**828,5**	**851,2**	**100%**
w tym	drogi rowerowe (w km)		177,1	173,5	174,5	182,3	189,3	203,0	216,6	25,4%
	w tym	*wydzielone drogi dla rowerów (w km)*	*117,0*	*118,5*	*119,5*	*124,0*	*127,5*	*130,0*	*135,2*	*15,9%*
		ciągi pieszo-rowerowe z pierwszeństwem pieszych (km)	*17,6*	*17,2*	*17,2*	*18,3*	*18,2*	*22,8*	*26,2*	*3,1%*
		pasy rowerowe w jezdni (km)	*4,8*	*7,3*	*7,3*	*9,4*	*9,4*	*13,5*	*16,1*	*1,9%*
		chodniki z dopuszczonym ruchem rowerów (km)	*37,7*	*30,5*	*30,5*	*30,6*	*34,2*	*36,7*	*39,1*	*4,6%*
	Pasy autobusowo-rowerowe (km)		0,8	0,8	0,7	1,0	0,5	2,0	2,0	0,2%
	Ciągi pieszo-jezdne (km)		12,2	12,2	12,8	13,3	13,7	14,5	15,7	1,8%
	Ulice z uspokojonym ruchem o dopuszczalnej prędkości maksymalnej nie większej niż 30 km/h (km)		388,2	473,5	497,7	519,7	530,5	609,0	616,9	72,5%
% uspokojonych dróg publicznych			49,6	59,0	62,1	63,5	64,4	65,3	66,1	–
Liczba miejsc postojowych dla rowerów			3500	7700	9800	14 840	15 600	16 400	17 200	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

W 2021 r. kontynuowano rozszerzanie stref uspokojonego ruchu, o dopuszczonej maksymalnej prędkości 30 km/h, ze skrzyżowaniami równorzędnymi oraz kontraruchem rowerowym na ulicach jednokierunkowych. Cele przedsięwzięcia to poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenie uciążliwości ruchu samochodów dla mieszkańców.

> Strefa ruchu uspokojonego na koniec 2021 r. obejmowała blisko 617 km dróg publicznych w Gdańsku, co stanowiło 66,1% wszystkich dróg publicznych w mieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT:
Poprawa warunków dla ruchu pieszego i rowerowego

- W zakresie realizacji **programu modernizacji i budowy chodników** na terenie miasta zrealizowano ciągi piesze w następujących ulicach:
  - ul. Chodkiewicza – na odcinku od ul. Dworskiej do ul. Korzeniowskiego (820 m);
  - ul. Sandomierska – na odcinku od ul. Trakt św. Wojciecha do przejazdu kolejowego (300 m);
  - ul. Falck-Polonusa – remont chodników (460 m);
  - ul. Zaroślak – odcinek II – remont chodników (570 m);
  - ul. Równa – remont chodników na odcinku od ul. Sandomierskiej do ul. Smętnej (820 m);
  - ul. Pomorska – remont chodnika na odcinku od ul. Subisława do ul. Chłopskiej (740 m);
  - ul. Ujeścisko – budowa chodnika (180 m).
- Jednocześnie w ramach ww. programu rozpoczęto modernizacje obustronnych chodników w ulicach:
  - ul. Pułaskiego, ul. Nad Jarem, ul. Zakosy, ul. Zakopiańska (łącznie 1830 m);
  - ul. Zeusa/Junony (106 m) oraz ul. Spacerowa – od stacji benzynowej do ronda ul. Sopocka (200 m);
  - ul. Gościnna (zejście z wału Kanału Raduni), ul. Sandomierska (zejście z wału Kanału Raduni i remont schodów);
  - ul. Radiowa (360 m).
- W obrębie innych miejskich programów, projektów i zadań bieżących zrealizowano następujące **inwestycje i działania poprawiające warunki ruchu pieszego:**
  - modernizacja i budowa układu chodników, przejść dla pieszych i tras rowerowych w ramach przebudowy wiaduktu Biskupia Górka (ul. Trakt św. Wojciecha, Okopowa, św. Trójcy, Podwale Grodzkie, fragment ul. Zaroślak);
  - realizacja odcinków chodników wzdłuż ul. Gostyńskiej, Centaura, Wrzeszczańskiej/Klonowicza, Dywizji Wołyńskiej, Wielkopolskiej, Starowiejskiej, Wałowej / Rybaków Górnych, Kwiatowej;
  - budowa chodników wraz z oświetleniem po obu stronach ul. Grudziądzkiej (180 m);
  - remont chodnika wraz z remontem nawierzchni jezdni na ul. Głuchej (350 m);
  - przebudowa chodników na fragmencie ul. Czyżewskiego – od ul. Nadwodnej do ul. Górskiego (200 m);
  - remont chodnika na wysokości Katowni (50 m);
  - budowa schodów terenowych łączących ul. Wąwóz z ul. Rzeczną (Gdańsk-Św. Wojciech);
  - modernizacja chodników przy ul. Słowackiego – od ul. Chrzanowskiego do ul. Trawki (850 m);
  - rozpoczęcie modernizacji i budowy chodników, przejść dla pieszych i tras rowerowych w ramach rozbudowy ul. Kartuskiej – od ul. Otomińskiej do ul. Fabrycznej – oraz ciągu pieszo-rowerowego przy ul. Nowatorów;
  - realizacja chodnika, drogi rowerowej i łączników pieszo-rowerowych w ramach budowy linii tramwajowej przy ul. Nowej Warszawskiej;
  - rozpoczęcie remontu nawierzchni Długiego Targu;
  - rozpoczęcie budowy obustronnych chodników przy ul. Nowej Olchowej;
  - rozpoczęcie przebudowy południowo-wschodniego nabrzeża Opływu Motławy – między ul. Zawodników a ul. Elbląską.
- Rozpoczęto przebudowę chodników i jezdni w ramach programów rewitalizacyjnych:
  - na obszarze Głównego Miasta: ul. Pańska, ul. Węglarska;
  - na obszarze Dolnego Miasta: ul. Przyokopowa, ul. Polna, ul. Wierzbowa.
- Realizując programy poprawiające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, wykonano:

- zwężenie jezdni al. Hallera do jednego pasa ruchu, na odcinku od ul. Kościuszki do ul. Grudziądzkiej, pod kątem poprawy bezpieczeństwa pieszych;
- przebudowę układu chodnik – droga rowerowa – pas do skrętu w prawo przed biurowcem Ka5 przy ul. Kartuskiej;
- budowę wyniesionego przejścia i przejazdu rowerowego w ciągu al. Grunwaldzkiej na wlocie ul. Poczty Polskiej oraz w rejonie budynku nr 527;
- przebudowę skrzyżowania ul. Miszewskiego i ul. Uphagena;
- zmianę organizacji (kierunku) ruchu na ul. Piramowicza;
- antyzatokę autobusową na ul. Kochanowskiego – pierwsze takie rozwiązanie w Gdańsku;
- przebudowę przejścia i przejazdu rowerowego przy restauracji McDonald's w Oliwie – wyniesienie z zachowaniem ciągłości nawierzchni;
- budowę przejścia dla pieszych z azylem przez ul. Niepołomicką w rejonie skrzyżowania z ul. Kampinoską;
- przebudowę (wyniesienie) przejścia dla pieszych: na ul. Dywizji Wołyńskiej i 3 Brygady Szczerbca; na skrzyżowaniu ul. Kartuskiej i ul. Struga; przez ul. Ceynowy - w ciągu al. Grunwaldzkiej; przez ul. Matejki.

- W ramach **Gdańskiego Programu Edukacji Komunikacyjnej „Gotowi do drogi"** przygotowującego dzieci do samodzielności w ruchu drogowym zrealizowano konkurs „Odblaskowa Bombka", dotyczący edukacji w zakresie widoczności na drodze i noszenia elementów odblaskowych, oraz konkurs „Koła stop – robisz krok" związany z edukacją w zakresie przekraczania jezdni. Udział w każdym z konkursów wzięły 84 placówki edukacyjne (ok. 2,1 tys. dzieci).
- W zakresie **Budżetu Obywatelskiego** wykonano:
  - remont chodnika przy Zespole Szkół Sportowych na Żabiance, remont i budowę parkingu przed blokiem przy ul. Gospody 6 oraz remont parkingu przy skrzyżowaniu ul. Gospody z ul. Pomorską;
  - przebudowę bocznego wejścia do parku Oliwskiego od strony pętli tramwajowej, co ułatwi wjazd osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom z wózkami dziecięcymi;
  - utwardzenie nawierzchni ścieżki wokół Zbiornika Kolorowego (rejon ul. Niepołomickiej i ul. Topazowej);
  - drogę rowerową wzdłuż ul. Obrońców Wybrzeża;
  - parking rowerowy przy Morskiej Szkole Podstawowej im. Andrzeja Doby;
  - doświetlenie przejść dla pieszych na ul. Kołobrzeskiej i ul. Obrońców Wybrzeża;
  - remont schodów na przedłużeniu ul. Wroniej, co poprawiło dojście piesze do punktu widokowego na Wroniej Górce;
  - rozpoczęcie przebudowy ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych w parku na Wroniej Górce.
- W zakresie projektu UE „Węzły integracyjne: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz oraz trasy dojazdowe do węzłów Pomorskiej Kolei Metropolitalnej i Szybkiej Kolei Miejskiej na terenie Gminy Miasta Gdańska":
  - wykonano trasę rowerową wzdłuż ul. Nowatorów (na odcinku od ul. Kartuskiej do ul. Budowlanych) z wyjątkiem kładki nad torowiskiem kolejowym, której realizacja została zaplanowana na 2022 r.;
  - zrealizowano trasę rowerową wzdłuż al. Grunwaldzkiej na odcinku od ul. Bitwy Oliwskiej do ul. Pomorskiej;
  - zbudowano drogę rowerową wzdłuż ul. Wały Jagiellońskie – od ul. Podwale Grodzkie do ul. Hucisko, z łącznikiem przy ul. Hucisko;
  - rozpoczęto budowę chodnika i drogi rowerowej pomiędzy ul. Hucisko a CH Forum Gdańsk;
  - rozpoczęto budowę chodników i pasów rowerowych przy ul. Barniewickiej na wysokości dworca kolejowego na Osowej.
- Budowie wiaduktu Biskupia Górka towarzyszyła budowa **drogi rowerowej** przy Trakcie św. Wojciecha (415 m). Powstały nowe **ciągi pieszo-rowerowe**: przy ul. Raduńskiej wzdłuż Potoku Oruńskiego (647 m), przy al. Grunwaldzkiej – od ul. Pomorskiej do ul. Bitwy Oliwskiej (600 m) – oraz przy ul. Koziorożca i Augustowskiej.

- W ramach projektu **„Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R-9 – odcinek R-9 (Wiślana Trasa Rowerowa) Gdańsk"** wybudowana została trasa rowerowa EuroVelo R-9 od Świbna (od ul. Boguckiego) do granicy miasta Gdańska z gminą Cedry Wielkie – wraz z łącznikiem do przystani w Błotniku na koronie wału przeciwpowodziowego wzdłuż ul. Świbnieńskiej. Koszt inwestycji wyniósł 4,4 mln zł.
- Kolejne realizacje dotyczyły projektu **„Budowa węzłów integracyjnych wraz z łącznikami**":
    - modernizacji chodników, z dopuszczeniem ruchu rowerów, wzdłuż ul. Wały Jagiellońskie (strona wschodnia) – wraz z przejściem przez Targ Drzewny – oraz modernizacji chodników przy ul. Hucisko – wraz z przejściem przez ul. Wały Jagiellońskie;
    - przebudowy chodnika z dopuszczeniem ruchu rowerów wzdłuż ul. Grunwaldzkiej – od ul. Pomorskiej do ul. Bitwy Oliwskiej;
    - rozpoczęcia budowy przejścia dla pieszych z przejazdem rowerowym i przebudowy fragmentu jezdni przy Bramie Wyżynnej łączącego CH Forum Gdańsk z obszarem Głównego Miasta. Realizacja zadania zgodnie z pierwotną umową miała zakończyć się w 2021 r., jednakże z uwagi na odkryte relikty archeologiczne i konieczne uzgodnienia z konserwatorem zabytków przesunięto zakończenie na 2022 r.
- Oprócz budowy przejścia dla pieszych z przejazdem rowerowym przez ul. Wały Jagiellońskie na wysokości Bramy Wyżynnej rozpoczęto przygotowania do budowy **przejścia** i przejazdu rowerowego przez al. Grunwaldzką – na wysokości przystanku tramwajowego Uniwersytet Medyczny – a także remontu **przejścia** podziemnego w tej lokalizacji.
- Trwała budowa **przejść** dla pieszych przez ul. Okopową – na skrzyżowaniu z ul. Toruńską.
- Zakończono proces projektowy dla wyznaczenia **przejścia** naziemnego przez ul. Podwale Grodzkie w rejonie Dworca PKP oraz przez al. Rzeczypospolitej w rejonie skrzyżowania z ul. Hynka.
- W celu **uspokojenia ruchu** na drogach w całym Gdańsku w ponad 30 lokalizacjach zastosowano wiele elementów wymuszających redukcję prędkości, takich jak progi zwalniające (liniowe i wyspowe), wyniesione przejścia i szykany. Wprowadzono m.in.:
    - zwężenie jezdni i budowę azylu na przejściu dla pieszych z wyznaczeniem przejazdu rowerowego przez ul. Miszewskiego w rejonie ul. Uphagena;
    - azyl i przejście dla pieszych przez ul. Niepołomicką w rejonie budynku nr 6;
    - zwężenie jezdni przez budowę antyzatok autobusowych oraz montaż 3 kompletów progów zwalniających w ciągu ul. Kochanowskiego;
    - próg płytowy z przejściem dla pieszych przez ul. Żuławską w rejonie skrzyżowania z ul. Boczną;
    - przejazd rowerowy oraz przejście dla pieszych przez ul. Podmiejską w ciągu drogi technologicznej nad Kanałem Raduni;
    - wyniesienie na skrzyżowaniu ul. Chrobrego z ul. Lilii Wenedy;
    - pasy rowerowe w ciągu ul. 3 Maja i ul. Platynowej oraz kontrapas rowerowy w ciągu ul. Bajki i ul. Siennej (nowe rozwiązanie powinno ułatwić przejazd między dzielnicami).
- Zrealizowano zalecenia **audytów warunków ruchu pieszego i rowerowego w obrębie 10 wytypowanych do pilotażu szkół** – m.in: wygrodzenia i zatoki parkingowe (ul. Człuchowska, ul. Azaliowa, ul. E. Hoene), wyniesienia, w tym przejście dla pieszych na ul. Czajkowskiego.
- Realizując projekt **„Szlak przez Trójmiejski Park Krajobrazowy wraz z łącznikami"**, rozpoczęto prace budowlane, które mają na celu utworzenie znakowanego szlaku rekreacji pieszo-rowerowej od granicy z gminą Żukowo, przez lasy TPK, do granicy z Sopotem. Prace obejmą też stworzenie utwardzonej drogi rowerowej w ul. Kościerskiej oraz szlaków łącznikowych, w tym modernizację chodnika z dopuszczeniem ruchu rowerowego wzdłuż Potoku Oliwskiego.
- Aby zoptymalizować parkowanie pojazdów, zakończono projekt **„Kompleksowy system do obsługi strefy płatnego parkowania w Gdańsku"**, którego głównym założeniem było wdrożenie kompleksowego systemu informatycznego umożliwiającego integrację danych pochodzących z różnych źródeł (np. parkomaty, operatorzy płatności mobilnych, baza abonamentów, dane pozyskane w wyniku kontroli pojazdów parkujących w strefie itd.) oraz prowadzenie w obrębie tego systemu procesów opartych na tych danych. Obieg informacji w obrębie systemu informatycznego w zdecydowanej większości wyeliminował zastosowanie dokumentów papierowych. Dzięki systemowi uzyskano jednocześnie dostęp do kluczowych danych statystycznych dotyczących funkcjonowania

i rozwoju strefy płatnego parkowania. Wprowadzono szereg nowoczesnych rozwiązań, takich jak np. optyczne rozpoznawanie tablic rejestracyjnych w procesie kontroli pieszej, kody QR ułatwiające płatności, system mobilnej kontroli oparty na samochodzie z zainstalowanym specjalistycznym urządzeniem do dokumentowania postoju pojazdów w strefie, płatności *online* czy identyfikatory wykorzystujące technologię znaczników RFID. Dzięki projektowi Gdańsk został laureatem w konkursie „Skrzydła IT w administracji" w kategorii „e-administracja".

Komunikacja miejska

Transport publiczny ma podstawowe znaczenie w przemieszczaniu się na krótsze i dłuższe odległości na obszarze miejskim. Aby zwiększyć atrakcyjność transportu publicznego, w 2021 r. kontynuowano rozbudowę i modernizację infrastruktury szynowej i drogowej komunikacji publicznej oraz podjęto działania zmierzające do unowocześnienia taboru. Dostosowanie taboru do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodziców z dziećmi ulega sukcesywnej poprawie. Od 2021 r. wszystkie linie obsługiwane są wyłącznie przez tramwaje niskopodłogowe (100%), a blisko 69% składów było wyposażonych w klimatyzację (wzrost o 9 pkt proc. r/r). Na koniec 2020 r. cały tabor autobusowy składał się w 100% z niskopodłogowych, klimatyzowanych pojazdów.

W następstwie działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się pandemii COVID-19 utrzymano niektóre ograniczenia mobilności obywateli, w tym podtrzymano przez ponad 6 miesięcy narzucone w 2020 r. limity pasażerów w pojazdach komunikacji. Maksymalna zdolność przewozowa komunikacji miejskiej została znacznie zmniejszona. W porównaniu z rokiem przed pandemią o 31% spadła liczba pasażerów obsługiwanych w transporcie pasażerskim (177,7 mln osób w 2019 r.). Z kolei w porównaniu z 2020 r. odnotowano 10-procentowy wzrost (z poziomu 112,3 mln osób w 2020 r. do 123 mln w 2021 r.). Uruchomiono dodatkowe kursy na najbardziej obciążonych odcinkach kursów podstawowych w godzinach, w których z komunikacji miejskiej korzysta najwięcej osób. Do obsługi komunikacyjnej skierowano więcej autobusów wielkopojemnych. Przebieg pojazdów komunikacji miejskiej wzrósł o 769 tys. wozokilometrów (w km) i wyniósł 33 115 tys. km w 2021 r. Długość linii autobusowych wzrosła o 12 km, a tramwajowych – o 1 km. W 2021 r. oddano do użytku nowe buspasy: przy ul. Dmowskiego, ul. Słowackiego, na wiadukcie Biskupia Górka oraz kontrabus na ul. Smoluchowskiego. Pod koniec 2021 r. liczba skrzyżowań ze względnym i bezwzględnym priorytetem dla komunikacji miejskiej wyniosła 96.

W kolejnym etapie Gdańskiego Projektu Komunikacji Miejskiej kontynuowano budowę linii tramwajowej z drogą rowerową i chodnikiem w rezerwie ul. Nowej Warszawskiej. Połączenie to usprawni skomunikowanie dynamicznie rozwijających się południowych dzielnic Gdańska oraz zoptymalizuje przebieg linii tramwajowych wzdłuż al. Adamowicza. Aby zwiększyć komfort oraz jakość obsługi podróżnych korzystających z komunikacji publicznej, poprawiano wyposażenie gdańskich tramwajów i autobusów, zamontowano nowe tablice Systemu Informacji Pasażera na przystankach i wymieniono stare oraz przygotowano udogodnienia w obszarze IT. Stworzono nowe połączenie międzydzielnicowe oraz wydłużono linie autobusowe, dzięki czemu zapewniono obsługę kolejnych terenów miejskich.

W 2021 r. środki z zakupu biletów w Gdańsku pokryły jedynie 27,4% wydatków na komunikację miejską. Dopłata z budżetu miasta do komunikacji miejskiej wyniosła 330,4 mln zł. Środki z zakupu biletów oraz dotacje gmin ościennych w coraz mniejszym stopniu wystarczają na finansowanie komunikacji miejskiej. W latach 2015-2021 wpływy z biletów spadły o 17% (-25,5 mln zł) podczas gdy dopłata ze środków budżetu miasta wzrosła o 140% (193,0 mln zł).

> W 2021 r. w Gdańsku podpisano umowę z głównym wykonawcą systemu FALA. Docelowa aplikacja będzie źródłem jednolitej informacji pasażerskiej na terenie całego województwa pomorskiego, a dzięki sieci czytników pozwoli automatycznie rozliczyć przejazdy pasażera.

Komunikacja miejska w Gdańsku w 2021 r.

Wyszczególnienie	2021
Długość tras tramwajowych (w km)	63
Długość linii tramwajowych (w km)	156
Składy tramwajowe – stan inwentarzowy	141

Wyszczególnienie		2021
w tym:	klimatyzowane	97
	niskopodłogowe	141
Składy tramwajowe w ruchu według umowy – *średnia z większego szczytu*		118
Długość tras autobusowych (w km)		478
Długość linii autobusowych (w km)		1075
w tym:	dziennych	725
	nocnych	230
	na terenie gmin ościennych	120
Autobusy – stan inwentarzowy		286
w tym:	klimatyzowane	286
	niskopodłogowe	286
Pojazdy w ruchu według umowy – *średnia z większego szczytu*		243
Przebieg ogólny pojazdów komunikacji miejskiej w tys. w km		33 115

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Transportu Miejskiego w Gdańsku oraz Gdańskich Autobusów i Tramwajów

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT:
Zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego

- **Budowa węzłów integracyjnych** Gdańsk-Rębiechowo oraz Gdańsk-Osowa wraz z trasami dojazdowymi. W 2021 r. zawarto umowę na budowę **węzła integracyjnego Gdańsk-Osowa**, przy którym powstały nowa pętla autobusowa na Osowej i droga dojazdowa wzdłuż ul. Barniewickiej, parking rowerowy na 100 rowerów oraz parking typu *kiss & rail*. Prowadzone były także prace ziemne przy budowie kanalizacji deszczowej, przebudowie sieci wodociągowej, gazowej i teletechnicznej. Obszar węzła zyskał oświetlenie, tablice SIP oraz staw na wody opadowe. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 3,7 mln zł.
- **Budowa linii tramwajowej Nowa Warszawska**. Inwestycję rozpoczęto w marcu 2021 r. Harmonogram prac zakłada ich zakończenie w listopadzie 2022 r., po czym rozpoczną się procedura odbiorowa i pozyskiwanie pozwoleń administracyjnych. Nowa linia, której uruchomienie planowane jest na i kwartał 2023 r., będzie miała 2 km długości. W ciągu ul. Nowej Warszawskiej, przy torowisku, powstaną droga rowerowa i chodnik dla pieszych. Zakres inwestycji obejmuje także przebudowę fragmentu torowiska i układu drogowego na al. Havla. Koszt inwestycji wyniesie blisko 60 mln zł.
- **Budowa trasy Gdańsk-Południe – Wrzeszcz**. W roku 2021 trwały prace projektowe, które zgodnie z umową powinny zakończyć się w listopadzie 2022 r.
- **Budowa ul. Nowej Jabłoniowej** – budowa układu drogowego wraz z buspasami. W 2021 r. kontynuowano prace związane z opracowaniem dokumentacji projektowej, a planowany termin ich zakończenia to III kwartał 2022 r. W wyniku realizacji projektu powstanie układ drogowy o długości ok. 2,1 km.
- **Budowa ul. Nowej Świętokrzyskiej** – w 2021 r., w odpowiedzi na pomysł utworzenia linii kolejowej PKM Południe w śladzie ul. Nowej Świętokrzyskiej, podjęto decyzję o zmianie parametrów ulicy z 2 × 2 do 1 × 2. Pierwszy etap inwestycji, tj. odcinek od al. Havla do ul. Kampinoskiej, został zgłoszony do dofinansowania z Funduszu Inwestycji Strategicznych Polski Ład. Docelowy układ drogowy osiągnie długość blisko 3,3 km.
- **Nowy tabor autobusowy i tramwajowy:**
    - w lutym zakończono dostawę **30 nowoczesnych dwukierunkowych tramwajów Pesa Jazz Duo**, zaopatrzonych w gniazda USB, osobne stanowisko dla roweru, klimatyzację i ogrzewanie z nowymi parametrami, nowe oświetlenie stopni wejściowych oraz zautomatyzowany defibrylator zewnętrzny AES umieszczony w kabinie motorniczego;
    - od 5 marca 2021 r. **wszystkie gdańskie linie** obsługiwane są wyłącznie przez **tramwaje niskopodłogowe** – całkowite wycofanie z ruchu tramwajów wysokopodłogowych (typu Konstal 105Na) było możliwe dzięki zakupowi nowych tramwajów;

- rozstrzygnięto przetarg na dostawę **3 autobusów typu mini zasilanych energią elektryczną** – autobusy elektryczne typu mini Karsan Jest Electric, które będą obsługiwać obszar Starego i Głównego Miasta, dołączą do floty GAiT w 2022 r.; wraz z nowymi autobusami dostarczone zostaną 3 ładowarki elektryczne do zasilania w prąd akumulatorów trakcyjnych;
- **zmodernizowanych zostało 6 tramwajów N8C** – tramwaje zyskały nowe systemy napędowe i elektryczne, które zapewniają wysoką niezawodność pojazdów, a także m.in. nową powłokę lakierniczą, odnawiane jest również wnętrze pojazdu i montowane oświetlenie LED; w ramach modernizacji tramwaje wyposażane są w szereg rozwiązań przekładających się na komfort jazdy pasażerów – w tym, podobnie jak nowe pojazdy, m.in w ładowarki USB, defibrylatory AED i nowoczesne ekrany LCD;
- przeprowadzono **testy miejskich autobusów elektrycznych**: przegubowego Mercedesa-Benza eCitario G, Mana Lion's oraz Yutonga E12, które w przyszłości mogą uzupełnić flotę autobusów zeroemisyjnych w Gdańsku.

- **Usprawnienie organizacji komunikacji publicznej**:
  - na bieżąco dostosowywano sieci połączeń, częstotliwości kursowania pojazdów transportu publicznego i rozkłady jazdy do bieżących potrzeb mieszkańców;
  - utworzono połączenie międzydzielnicowe odpowiadające na wiele potrzeb mieszkańców Gdańska – łączące ze sobą Ujeścisko, Jasień (Szadółki), Kokoszki (w tym Kiełpino Górne) i Matarnię; wydłużenie o 11 km (do 18 km) **linii autobusowej 120** pozwoliło na bezpośrednie połączenie kilku dzielnic tzw. górnego tarasu z portem lotniczym;
  - wydłużono **linię autobusową 232** do przystanku Będzieszyn Panattoni, co umożliwiło dojazd komunikacją publiczną do zakładów pracy w Pruszczu Gdańskim;
  - uruchomiono sezonową **linię autobusową 612** na czas letnich wakacji szkolnych, przystosowaną do przewozu rowerów (8 szt. w pojeździe oraz 20 szt. na przyczepce), na trasie: Śródmieście SKM – Sobieszewo.
- **Nowe połączenia, lepsze dopasowanie oferty przewozowej:**
  - utworzono **buspasy**: 1) o długości 800 m na wiadukcie Biskupia Górka pomiędzy przystankami Zaroślak i Toruńska w obu kierunkach; 2) 400 m na ul. Słowackiego – na fragmencie od ul. Spadochroniarzy do ul. Słowackiego 201 (stacja BP); oraz 3) 65-metrowy buspas na ul. Dmowskiego od al. Grunwaldzkiej do zatoki autobusowej przy CH Manhattan. **Wykonano kontrabus** autobusowy na ul. Smoluchowskiego na odcinku od Traktu Konnego do ul. Dębinki. Rozpoczęto prace nad dokumentacją projektową buspasa na ul. Spacerowej;
  - **Pomorska Kolej Metropolitalna, etap II** – podpisano umowę na Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowe (STEŚ), tj. dokumentację projektową **wydłużającą linię SKM Śródmieście do południowych dzielnic** Gdańska i umożliwiającą aplikowanie o środki unijne, która ma być gotowa w połowie 2023 r.
- **Współpraca w ramach aplikacji biletowych**. Do opcji zakupu biletów jednorazowych ZTM dostępnych przez aplikacje GoPay, SkyCash, moBILET dołączyła możliwość nabycia biletów okresowych ZTM poprzez aplikacje: mPay, jakdojade.pl, zBiletem.
- Rozbudowa **Systemu Informacji Pasażera** oraz lepszy dostęp do informacji na temat komunikacji miejskiej:
  - wymieniono na nowe 8 tablic przystankowych Systemu Informacji Pasażerskiej (SIP) na węźle integracyjnym Łostowice-Świętokrzyska;
  - uruchomiono nową tablicę SIP na przystanku Stogi Plaża oraz 5 sztuk w obrębie wiaduktu Biskupia Górka;
  - wyłoniono wykonawcę i rozpoczęto prace projektowe obejmujące 84 tablice informacji pasażerskiej w ramach zadania „Nowe tablice informacji pasażerskiej na terenie Gminy Miasta Gdańska w ramach Gdańskiego Projektu Komunikacji Miejskiej – etap IVa – obejmujące zaprojektowanie, wykonanie, dostawę i montaż kompletnego systemu". Inwestycja zostanie zakończona w 2022 r., a jej koszt to ponad 8,7 mln zł;
  - zakupiono 19 urządzeń pokładowych przeznaczonych do instalacji w pojazdach komunikacji miejskiej oraz unowocześniono 82 konsole do logowania dla kierowców (zamiana starych urządzeń na monitory dotykowe).
- **W celu integracji taryfowo-biletowej** w Gdańsku **podpisano umowę z głównym wykonawcą systemu FALA**. Zintegrowany system poboru opłat za przewozy transportem zbiorowym wraz z jednolitą

informacją pasażerską na obszarze całego województwa pomorskiego zawierać będzie informacje o cenach biletów, rozkładach jazdy oraz trasach przejazdów autobusów, tramwajów, trolejbusów i pociągów. **Aplikacja pozwoli automatycznie rozliczyć przejazdy** pasażera dzięki sieci czytników, które znajdą się w autobusach, tramwajach, trolejbusach oraz na stacjach i przystankach kolejowych.

- Uzyskano dofinansowanie (85% środków) na kontynuację **projektu „Sohjoa Last Mile"** polegającą na tym, by **autonomiczny bus** kursował na stałej trasie na cmentarzu Łostowickim (od bramy głównej przy ul. Łostowickiej do bramy przy ul. Cedrowej) i przewoził bezpłatnie chętne osoby. Pojazd zatrzymywał się na 4 przystankach: Łostowicka – Sybiraków – Kolumbarium – Cedrowa. Cele projektu to: wspieranie ekologicznego transportu ostatniej mili, ograniczenie natężenia ruchu zmotoryzowanego (na teren cmentarza dopuszczony jest ruch pojazdami mechanicznymi) oraz wsparcie osób z ograniczeniami mobilności. Kursy pojazdem autonomicznym cieszyły się dużym zainteresowaniem. Łącznie z przejazdu w 2021 r. skorzystało 2017 pasażerów; kursy odbywały się w październiku i na początku listopada.
- W ramach **„Otwartych danych ZTM w Gdańsku"** (ztm.gda.pl\otwarty_ztm):
    - upubliczniono 2 nowe zasoby: bazę pojazdów ZTM w Gdańsku oraz kształty tras linii w formacie GeoJSON;
    - wprowadzono zmiany w istniejących zasobach, m.in. dodano czasy, kierunki jazdy i zmieniono format zapisu czasu;
    - uruchomiono interaktywną mapę „Tram & Bus Online" (mapa.ztm.gda.pl) prezentującą:
        - rzeczywiste położenie pojazdów realizujących linie zlecane przez ZTM w Gdańsku,
        - wirtualne tablice dla wszystkich przystanków obsługiwanych przez ZTM w Gdańsku w bieżącym dniu,
        - przebiegi tras dla trwających w danym momencie linii,
        - lokalizacje biletomatów wraz z dostępnymi biletami oraz sposobami płatności,
        - numery taborowe autobusów i tramwajów,
        - informacje o realizacji rozkładów jazdy dla każdego z pojazdów – punktualności oraz kierunku jazdy,
        - wyposażenie pojazdu (liczbę mocowań na rowery, klimatyzację, biletomat, rampę dla wózków – jeśli występują).
- Zakończono prace związane z **przebudową szybów windowych** na przystankach tramwajowych na ul. Armii Krajowej (przystanki: Odrzańska i Pohulanka) na Chełmie.
- Trwały prace projektowe dotyczące budowy **64 wiat przystankowych** w różnych lokalizacjach Gdańska.

Dostępność komunikacyjna miasta

Rozwój przestrzenny miasta i jego sukces gospodarczy wymagają działań poprawiających niektóre elementy infrastruktury drogowej i kolejowej oraz sprawnie działających powiązań morskich i lotniczych. Istotny wpływ na wewnętrzną dostępność Gdańska miało zakończenie przebudowy wiaduktu Biskupia Górka, który leży w głównym ciągu transportowym miasta, w relacji północ – południe. Obok poprawy jakości połączeń wewnętrznych cały czas ulega polepszeniu zewnętrzna dostępność Gdańska: kontynuowano prace związane z rozbudową ul. Kartuskiej, docelowo wpływającej na wzrost dostępności drogowej miasta od jego zachodniej granicy, a rozbudowa i modernizacja układu drogowego w porcie morskim poprawiła dostępność komunikacyjną portu. Po roku spadków, w dobie trwającego kryzysu spowodowanego pandemią COVID-19, liczba pasażerów w porcie lotniczym oraz ilość towarów przeładowanych w porcie morskim wzrosły w relacji r/r.

DROGI

W granicach administracyjnych Gdańska na koniec 2021 r. znajdowało się blisko 944 km dróg publicznych, w tym 660 km dróg gminnych, 158 km dróg powiatowych, 61 km dróg wojewódzkich, 43 km dróg krajowych oraz 22 km dróg ekspresowych. Poza wspomnianymi drogami publicznymi dostępnych było 30 km dróg wewnętrznych. Aby podnieść komfort przemieszczania się, bezpieczeństwo komunikacyjne oraz estetykę przestrzeni publicznych w 2021 r. zrealizowano m.in. następujące działania: zakończono przebudowę wiaduktu Biskupia Górka oraz okolicznego wielkopoziomowego parkingu, kontynuowano rozbudowę ul. Kartuskiej;

zmodernizowano i przebudowano fragmenty ulic: Słowackiego, Piastowskiej, Hallera, Al. Grunwaldzkiej, Równej, Sandomierskiej, Połęże i Falck-Polonusa, Łagowskiej. Opracowano dokumentacje oraz pozyskano decyzje, których efekty w postaci realizacji inwestycji będą widoczne już w 2022 r. W 2021 r. wybudowano 1,5 km nowych dróg i zmodernizowano ponad 9 km.

> Gdańszczanie z roku na rok są coraz bardziej zmotoryzowani. Przybywa przede wszystkim samochodów osobowych. W 2021 r. w Gdańsku było ich zarejestrowanych blisko 322,9 tys., czyli o 3,6% więcej niż rok wcześniej. Wskaźnik motoryzacji prezentujący liczbę samochodów osobowych zarejestrowanych na 1 tys. mieszkańców w 2021 r. wyniósł 686.

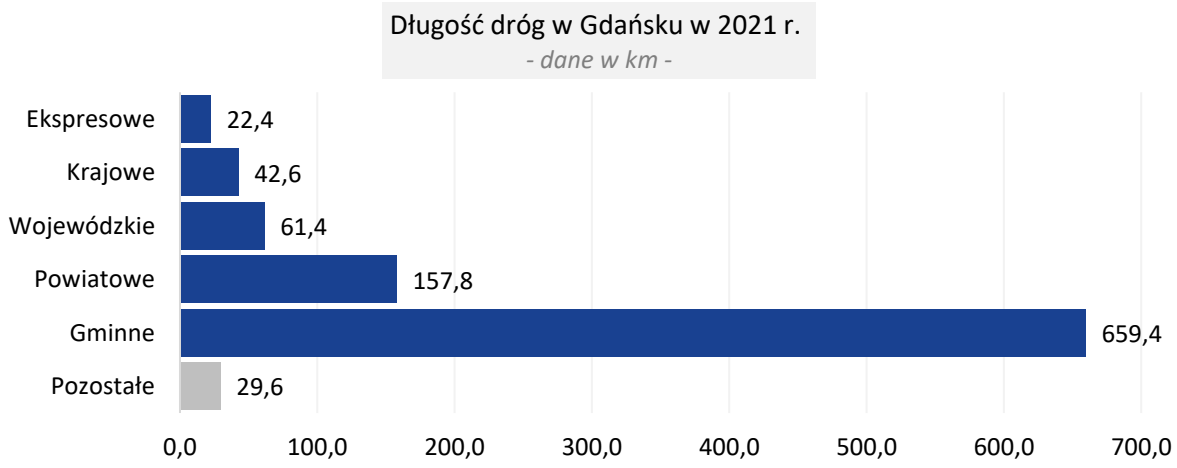

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – Oddział w Gdańsku (drogi ekspresowe).

Liczba wybranych pojazdów zarejestrowanych w Gdańsku w latach 2015-2021

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Samochody osobowe	ogółem	255 176	265 308	275 418	288 384	301 243	311 783	322 860
	na 1000 mieszkańców	*552,0*	*572,1*	*593,2*	*618,0*	*639,7*	*662,2*	*686,0*
Samochody ciężarowe		38 318	38 452	37 938	38 810	39 512	40 164	41 456
Motocykle		7355	7929	8500	9152	9978	10 744	11 643
Ciągniki siodłowe		3203	3088	3073	3097	3192	3216	3405
Ciągniki rolnicze		1197	1194	1218	1257	1318	1362	1494
Autobusy		1055	1040	1030	1039	1093	1130	1117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS oraz Wydziału Komunikacji, UMG.

Obszar płatnego parkowania w Gdańsku na koniec 2021 r. obejmował 10 sektorów podzielonych na 2 strefy: Śródmiejską Strefę Płatnego Parkowania (ŚSPP; od poniedziałku do niedzieli w godz. 9.00–20.00) oraz Strefę Płatnego Parkowania (SPP; od poniedziałku do piątku). W pierwszej z nich (ŚSPP) znalazły się sektory: Główne Miasto, Stare Miasto i Długie Ogrody, a w drugiej (SPP) – Młode Miasto, Wrzeszcz Politechnika, Wrzeszcz Górny (w godz. 9.00–17.00), Aniołki, Oliwa, Przymorze (9.00–15.00) oraz Jelitkowo (9.00–17.00), który obowiązywał w lipcu i sierpniu. Liczba miejsc w strefie według stanu na dzień 31.12.2021 r. Wyniosła 6129, co oznacza spadek o 462 miejsca r/r. Spadek ten był spowodowany zajęciem miejsc pod buspasy, stacje ładowania pojazdów, dodatkowe miejsca dla osób z niepełnosprawnościami, przebudowę ulic oraz inną organizację ruchu. Taryfy opłat pozostały niezmienne; w ŚSPP pierwsza godzina kosztowała 5,50 zł, druga – 6,60 zł, trzecia

– 7,90 zł, czwarta i każda następna – po 5,50 zł, z kolei w SPP za pierwszą godzinę należało zapłacić 3,90 zł, za drugą – 4,60 zł, za trzecią – 5,50 zł, za czwartą i każdą następną – po 3,90 zł.

Poprawa infrastruktury ruchu samochodowego, pieszego oraz rowerowego przejawia się również oczyszczaniem dróg rowerowych – w 2021 r. o łącznej powierzchni ponad 308 tys. m² (więcej o blisko 36 tys. m², tj. 13% r/r) – oraz utrzymaniem zimowym dróg rowerowych – o łącznej powierzchni ok. 205 tys. m² (więcej o blisko 60 tys. m², tj. 41% r/r). Stan gotowości do realizacji usługi utrzymania zimowego dróg rowerowych był realizowany od 15.10.2020 r. i utrzymywany do 30.04.2021 r. oraz od 15.10.2021 r. Oczyszczaniem mechanicznym jezdni objętych było ok. 670 km dróg powiatowych, wojewódzkich, krajowych, gminnych i wewnętrznych, natomiast utrzymaniem zimowym jezdni – 977 km. Zakres oczyszczania obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej obejmował ok. 6809 tys. m² oraz ponad 1,2 tys. przystanków autobusowych i tramwajowych. Utrzymanie zimowe obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej obejmowało ok. 719 tys. m² oraz ponad 1,2 tys. przystanków autobusowych i tramwajowych.

PORT LOTNICZY

Rok 2021 był kolejnym w historii z najtrudniejszych lat w branży lotnictwa. Pomimo problemów związanych z pandemią COVID-19 i wynikających z niej ograniczeń w przemieszczaniu się liczba obsłużonych pasażerów wzrosła o 25,9% r/r – do poziomu 2 154 563 osób w całym 2021 r. Port Lotniczy w Gdańsku był jednym z najpopularniejszych lotnisk w kraju i oferował pasażerom w sumie 108 połączeń lotniczych (95 linii regularnych i 13 połączeń czarterowych) – o 29 więcej niż w 2020 r. Letnia siatka połączeń oferowała przelot do 23 państw na 77 lotnisk, w tym 6 lotnisk w Polsce, realizowanych przez 10 przewoźników. Podobnie jak w przypadku liczby obsłużonych pasażerów, w przewozie towarów nastąpił wzrost przeładunków towarów i przesyłek pocztowych o 30% r/r – do poziomu 9171 t – co oznacza powolne odrabianie strat z czasu lockdownu.

Pomimo trudności związanych z koronawirusem w prezentowanym roku kontynuowano intensywny rozwój gdańskiego lotniska. Po zakończeniu budowy otwarto nową część terminala T2, który zwiększył swoją powierzchnię o jedną trzecią, czyli 15 tys. m². Rozbudowa o pirs zachodni pozwoli na obsługę nie tylko odlatujących, lecz także przylatujących w tym terminalu. W ramach planowanego Airport City Gdańsk – nowoczesnej inwestycji komercyjnej – kontynuowano budowę biurowca Alpha. Budynek o najwyższych standardach środowiskowych będzie jednym z 7 planowanych, które mają przyczynić się do wykreowania dzielnicy biznesowej przy lotnisku.

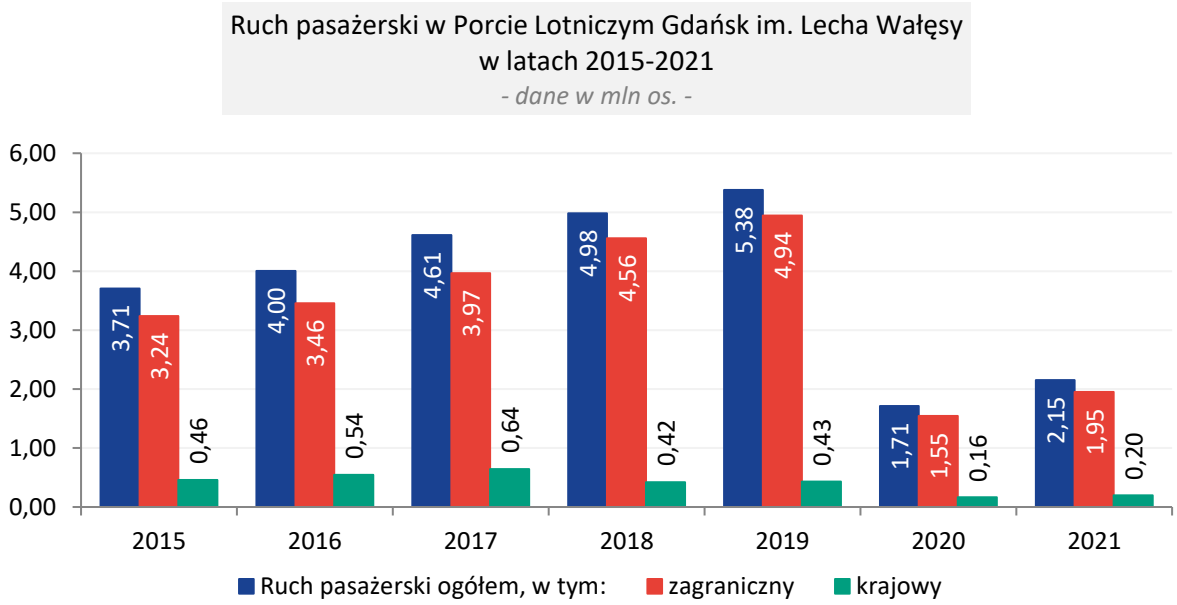

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy.

PORT MORSKI

Dzięki poczynionym inwestycjom, które przełożyły się na osiągnięcia przeładunkowe, Port Gdańsk jest najszybciej rozwijającym się portem w Europie ostatniej dekady – z dynamiką na poziomie 110%. W 2021 r. w porcie przeładowano rekordową ilość 53,2 mln t towarów, czyli o blisko 11% więcej niż w 2020 r. Wzrost odnotowano w większości grup przeładunkowych: drewno (+795% r/r) – grupa ładunkowa występująca w zależności od koniunktury na rynku lokalnym; paliwa płynne – rekordowy rok „Naftoportu" (+37,9% r/r); zboże (+7,6% r/r); drobnica (+5,5% r/r). Spadki odnotowano w grupach przeładunkowych: węgiel (-15,3% r/r) oraz inne ładunki masowe – kruszywo, siarka itd. (-11,3% r/r). Sumarycznie w 2021 r. port morski awansował na 18. pozycję w Europie i utrzymał 3. miejsce wśród portów bałtyckich.

Poza przeładunkami towarów motorem napędowym portu jest Terminal Kontenerowy DCT Gdańsk, w którym w 2021 r. przeładowano 2,12 mln TEU (*twenty-foot equivalent unit* – jednostka pojemności), o 10% r/r więcej, co czyni port stałym liderem w tej klasyfikacji wśród innych portów Morza Bałtyckiego. Tak wysokie przeładunki są możliwe dzięki ukończonej w 2016 r. budowie terminala T2. Obecne możliwości przeładunkowe portu w Gdańsku wynoszą 3 mln TEU rocznie. Dzięki pogłębieniu toru wodnego Port Gdańsk, jako jedyny na Bałtyku, jest w stanie przyjmować największe na świecie transoceaniczne kontenerowce.

Ze względu na podtrzymane ograniczenia w przemieszczaniu się odnotowano niewielki wzrost liczby pasażerów przewiezionych promami – o 9,7% r/r do poziomu 162,2 tys.; liczba pasażerów wycieczkowców wzrosła zaś o 270% r/r do poziomu 2281 osób. Pomimo drugiego z rzędu tak trudnego roku tempo inwestycji nie spada. Część inwestycji została opisana w rozdziale „Atrakcyjność inwestycyjna".

> W Porcie Gdańsk w 2021 r. przeładowano 53,2 mln t towarów, co stanowi 11-procentowy wzrost r/r i jest jednocześnie najwyższym wynikiem przeładunków w historii portu.

Obroty ładunkowe ogółem (w mln ton) oraz przeładunku kontenerów (w mln TEU) w porcie morskim w Gdańsku w latach 2015-2021

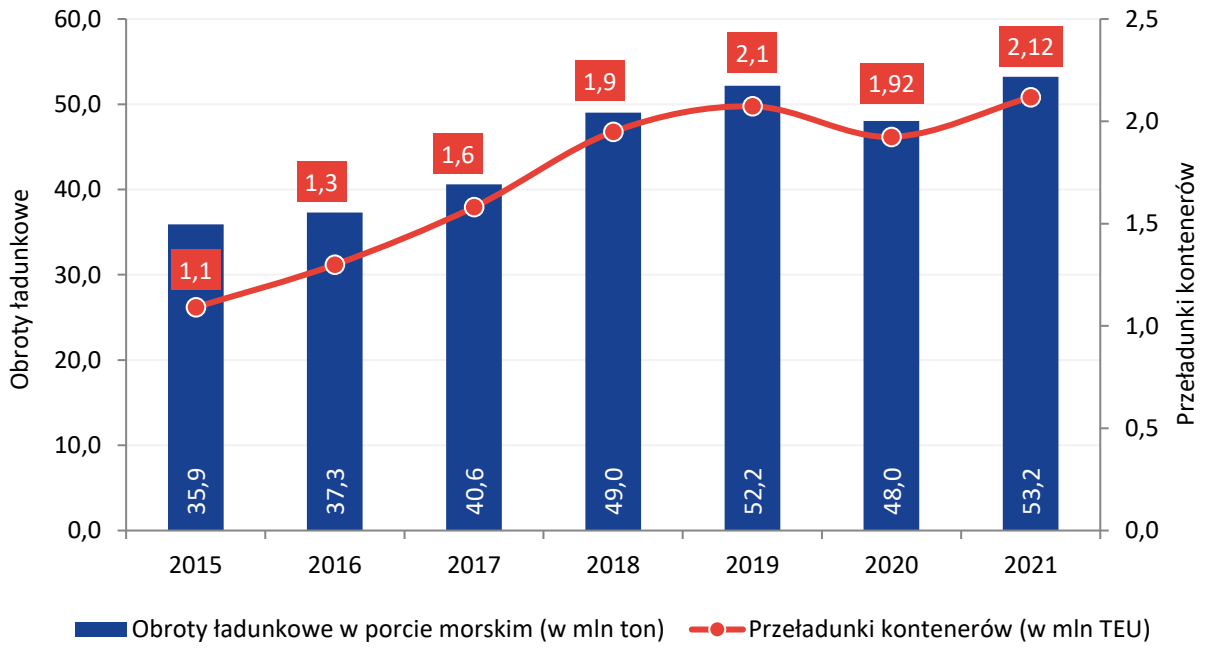

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Morskiego Portu Gdańsk, www.portgdansk.pl/o-porcie/statystyki-przeladunkow.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT:
Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności transportowej

Systematycznie inwestowano w infrastrukturę drogową, kolejową i lotniskową. W obrębie tego działania prowadzono budowę i przebudowę następujących ulic i dróg:

- **Rozbudowa ul. Kartuskiej na odcinku od ul. Otomińskiej do granicy miasta Gdańska, w ciągu drogi krajowej nr 7 (Trasa W-Z III).** W 2021 r. kontynuowano rozpoczęte w 2020 r. roboty budowlane związane z rozbudową ul. Kartuskiej na odcinku od ul. Otomińskiej do ul. Nowatorów oraz rozpoczęto przebudowę skrzyżowania ul. Kartuskiej z ul. Nowatorów. Odcinek liczący 1,2 km wybudowano w układzie dwóch pasów jezdni w każdym kierunku, z oświetleniem. Powstały także nowe chodniki oraz droga rowerowa. W 2021 r. zlecono aktualizację dokumentacji projektowej dla drugiego etapu inwestycji, tj. odcinka od ul. Nowej Stokłosy do granicy miasta. W 2022 r. kontynuowane będą prace budowlane związane z przebudową skrzyżowania ul. Nowatorów z ul. Kartuską oraz z aktualizacją dokumentacji projektowej dla drugiego etapu. Realizacja inwestycji wpłynie znacząco na wzrost dostępności drogowej od zachodniej granicy miasta oraz umożliwi łatwiejszy dojazd do terenów inwestycyjnych w dzielnicy Kokoszki. Koszt pierwszego etapu inwestycji to ponad 37 mln zł.
- **Przebudowa wiaduktu Biskupia Górka**. W 2021 r. oddano do użytku drugą nitkę wiaduktu w kierunku Pruszcza Gdańskiego, zakończono i udostępniono do ruchu mostek nad Kanałem Raduni w ciągu ul. Zaroślak, zakończono prace budowlane związane z budową układu drogowego wokół wiaduktu Biskupia Górka, tj. ul. Nowe Podwale Przedmiejskie, ul. Augustyńskiego, ul. Zaroślak, ul. Św. Trójcy. Zadanie zostało zakończone, odebrane i przekazane dla przyszłych użytkowników. Koszt inwestycji wyniósł 172 mln zł.
- **Budowa wielopoziomowego parkingu przy ul. Okopowej**. Kontynuowano roboty budowlane i wykończeniowe na kubaturowym parkingu przy ul. Okopowej. Parking z blisko 400 miejscami dla samochodów przyczyni się do poprawy i uporządkowania sytuacji postojowej w jego okolicy. Inwestycja została zakończona i przekazana do użytkownika – Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni.
- **Przebudowa układu drogowego w okolicach dworca w Gdańsku-Wrzeszczu**. W 2021 r. dokonano wypłaty odszkodowań za przejęte działki pod realizację inwestycji drogowej przy ul. Hynka i ul. Nad Stawem. W ramach inwestycji przewidziano miejsca postojowe w systemie *kiss & ride*, miejsca postojowe dla taksówek oraz dla osób z ograniczoną mobilnością. Elementami inwestycji będą także: nowa zieleń (drzewa i krzewy), przebudowa sieci teletechnicznych i kanalizacji deszczowej, montaż kamer monitoringu i tzw. małej architektury.
- **Rozbudowa ul. Budowlanych**. Pozyskano decyzję zamienną o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, do której włączono zakres inwestora prywatnego. Zakres rozbudowy ul. Budowlanych m.in. o dodatkowy pas o długości 1,5 km obejmuje odcinek od ronda turbinowego przy ul. Nowatorów do skrzyżowania z ul. Jesienną. Realizacja inwestycji planowana jest w latach 2022–2023.
- **Zaplecze dla rewitalizacji linii kolejowej nr 234 w dzielnicy Kokoszki**. W 2021 r. dokonano zakupu działki przeznaczonej pod budowę infrastruktury związanej z budową linii. Zadanie zostanie zrealizowane i sfinansowane bezpośrednio przez PKM jako podmiot prowadzący zadanie kolejowe, tj. budowę odcinka linii 234.
- **Opracowanie dokumentacji dla budowy bezkolizyjnego przekroczenia magistrali krajowej E65 wraz z siecią dróg dojazdowych**. Kontynuowano prace projektowe związane z projektem bezkolizyjnego przejazdu nad linią kolejową nr 9 w Gdańsku w śladzie ul. Nowej Sandomierskiej i ul. Nowej Podmiejskiej. Prace nie zostały zakończone; trwają uzgodnienia z Gdańskimi Wodami. Projekt będzie kontynuowany w 2022 r.
- **Budowa i przebudowa dróg lokalnych w różnych dzielnicach miasta**:
    - przebudowa ul. **Słowackiego** na odcinku od skrzyżowania z ul. Spadochroniarzy do portu lotniczego – dzięki inwestycji zakończonej w 2021 r. powstała m.in. druga nitka drogowa (od strony północnej) usprawniająca dotarcie kierowcom na teren lotniska; koszt realizacji robót to ok. 1,6 mln zł;
    - modernizacja ul. **Słowackiego** na odcinku od ul. Chrzanowskiego do ul. Trawki (w starym śladzie) – w zakres realizowanej inwestycji w latach 2020–2022 (II kwartał) weszły: modernizacja infrastruktury podziemnej, położenie nowej nawierzchni jezdni, chodników oraz zagospodarowanie zieleni przyulicznej; inwestycja realizowana jest przez GIWK, a jej koszt to blisko 8,6 mln zł;
    - **Nowa Olchowa** – w sierpniu 2021 r. rozpoczęto realizację inwestycji wartej 5,6 mln zł; nowa droga będzie stanowić bajpas ul. Cedrowej – poza jezdnią zadanie obejmuje realizację

chodników, oświetlenia, odwodnienia, przebudowę istniejących sieci oraz elementów małej architektury; inwestycja jest realizowana w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego miasta;

- naprawa i utwardzenie nawierzchni terenu działki przy budynku Gdańskiego Centrum Świadczeń przy ul. Kartuskiej 32/34 w technologii przepuszczalnej;
- rozpoczęto modernizację blisko 1 km odcinka ul. Zakopiańskiej w ramach której wymioniona zostanie nawierzchnia oraz pojawią się nowe chodniki i krawężniki. Planowane zakończenie inwestycji to 2022 r.; koszt inwestycji to blisko 2,4 mln zł.
- modernizacja ul. Piastowskiej na odcinku od ul. Subisława (rejon przystanku Droszyńskiego) do ul. Chłopskiej – oprócz wymiany nawierzchni (na odcinku blisko 1 km) przebudowane zostały chodniki, a także sieć wodociągowa; koszt inwestycji to 3,3 mln zł;
- zakończenie **modernizacji al. Hallera** na odcinkach:
  - etap I – obejmował on odcinek na od wysokości od skrzyżowania z ul. Kościuszki do wysokości skrzyżowania z ul. Chrobrego (docinek ok. 1,3 km); na tym odcinku ułożona została nowa nawierzchnia, wyregulowano studzienki, włazy oraz przykanaliki; w celu poprawy bezpieczeństwa zmieniona została również organizacja ruchu drogowego – przy przejściach dla pieszych zawężono jezdnię do jednego pasa oraz wyznaczono osobne pasy do skrętów w lewo; ponadto w rejonie ogródków działkowych wykonano pas postojowy; koszt realizacji robót: 1,2 mln zł,
  - etap II – na jezdni w stronę Brzeźna od ul. Grudziądzkiej do ul. Chrobrego; zakres prac jest zbliżony do pierwszego etapu i obejmuje wymianę nawierzchni jezdni łącznie z wymianą krawężników i wzmocnieniem podbudowy oraz wykonaniem nowego oznakowania poziomego i pionowego; w celu poprawy bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych przy terenach klubu Gedania jezdnia al. Hallera została zawężona do jednego pasa; poprawiona została geometria istniejących zatok – parkingowej i autobusowej; na skrzyżowaniu al. Hallera z ul. Chrobrego naprawiono nawierzchnię chodników prowadzących do przejść dla pieszych; ułożono tam płytki ostrzegawcze, poprawiające bezpieczeństwo osób niewidomych; koszt realizacji robót: 1,8 mln zł,
  - prace projektowe odcinków: od ul. Wczasy do al. Macieja Płażyńskiego (jezdnia w kierunku Wrzeszcza), od al. Macieja Płażyńskiego do ul. Wczasy (jezdnia w kierunku Brzeźna), od al. Macieja Płażyńskiego do ul. Kościuszki (jezdnia w kierunku Wrzeszcza);
- budowa **odcinków ulic**: Migowska, Opacka, Nad Stawem, Dywizjonu 303, Wiosenna, Olchowa, Szafranowa w ramach zadań wykonywanych na podstawie **umowy w trybie art. 16 ustawy o drogach publicznych**;
- przebudowa lub modernizacja odcinków ulic: Ogrodowa, Stępkarska, Wałowa, Aksamitna, Gazownicza, Doki, Próżna, Szczygla oraz skrzyżowania ul. Bora Komorowskiego z ul. Dorszyńskiego (rondo) i skrzyżowania ul. Potokowej z ul. Rakoczego;
- roboty drogowe na ul. Modrej i ul. Łanowej, którym towarzyszyła budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej;
- zakończenie remontów odcinków ulic: Równej, Sandomierskiej, Połęże oraz Falck-Polonusa.

- **Prace przygotowawcze dotyczące następujących inwestycji:**
  - budowa ronda na skrzyżowaniu ulic Starogardzka – Niepołomicka – Czerska wraz z rozbudową fragmentu ul. Starogardzkiej od granicy miasta; została pozyskana dokumentacja projektowa; realizacja inwestycji planowana jest w latach 2022–2023;
  - budowa ul. Łagowskiej na odcinku od ul. Goplańskiej do ul. Kortowskiej (0,4 km); w 2021 r. został wybrany wykonawca prac budowlanych; zadanie w kwocie 3,8 mln zł planowane jest do realizacji w 2022 r.;
  - budowa połączenia ulic Łucznicza – Niepołomicka. Wybrano wykonawcę i podpisano umowę z wykonawcą prac budowlanych. Planowany łącznik o długości 325 m usprawni ruch drogowy w dzielnicy, dodatkowo zostaną wybudowane odwodnienia oraz chodnik; koszt realizacji inwestycji to blisko 2 mln zł; termin realizacji – 2022 r.;

- sporządzanie (w trakcie) dokumentacji ul. Radiowej, zawierającej projekt chodnika, jezdni i kanalizacji deszczowej; termin pozyskania dokumentacji – i kwartał 2022 r.
- budowa fragmentu ul. Piotrkowskiej oraz ul. Wieżyckiej – został wybrany wykonawca prac budowlanych; koszt prac wyniesie ponad 6,5 mln zł, a roboty zakończą się w IV kwartale 2022 r.;
- budowa wyjazdu z ul. Dąbrówki do al. Havla – inwestycja jest obecnie na etapie pozyskiwania dokumentacji projektowej;
- modernizacja ul. Radarowej – sporządzono dokumentację projektową; planowane rozpoczęcie realizacji w II połowie 2022 r.;
- budowa objazdu Bramy Nizinnej w Gdańsku – rozpoczęły się prace ziemne związane z przebudową sieci teletechnicznej, budową sieci wodociągowej, gazowej i kanalizacji deszczowej; w związku ze zmianą wymogów konserwatorskich odstąpiono od realizacji zadania i rozwiązano umowę z wykonawcą;
- modernizacja ul. Spadochroniarzy – rozpoczęto procedurę inicjowania zadania dla dokumentacji projektowej;
- drogi lokalne – w ramach „Rozbudowy i modernizacji węzłów sieci bazowej w porcie morskim w zakresie dostępowej infrastruktury drogowo-kolejowej" – ul. Ku Ujściu, Kujawska, Chemików.

- **Budżet Obywatelski -** w zakresie inwestycji pochodzących z BO zrealizowano m.in.:
  - remont nawierzchni ul. Startowej (0,4 mln zł) oraz al. Hallera na 2 odcinkach: od ul. Kościuszki do ul. Grudziądzkiej oraz od ul. Grudziądzkiej do al. Macieja Płażyńskiego (3,1 mln zł); wymiana nawierzchni ul. Stężyckiej (1 mln zł);
  - drogę dojazdową na odcinku: ul. Dworska – ul. Gedanensis – ul. Chodkiewicza (0,6 mln zł);
  - lewoskręt – wyjazd z al. Havla w kierunku obwodnicy; poza wspomnianym dodatkowym pasem do skrętu w lewo przebudowano studnie kanalizacji deszczowej, oświetlenie uliczne i sygnalizację świetlną wraz z pętlami indukcyjnymi; całkowity koszt inwestycji to blisko 1 mln zł.

Popularyzacja transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej

Działania inwestycyjne są wspomagane działaniami promocyjno-informacyjnymi, kształtującymi postawy mieszkańców w sferze mobilności. Od wielu lat Gdańsk realizuje wzorcowe programy promocji transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej. Po rocznej przerwie spowodowanej pandemią wznowiono ogólnopolską kampanię „Rowerowy Maj" (31,5 tys. uczestników). Bez przeszkód przeprowadzono kampanię społeczną „Rowerem do pracy i szkoły – Kręć kilometry dla Gdańska", która po raz wtóry zanotowała rekordowe wyniki (4,5 tys. uczestników). Znaczenie tego typu akcji promujących zdrowe, ekologiczne i stabilne ekonomicznie formy mobilności zapewne wzrośnie w kolejnych latach, po zakończeniu pandemii, która – pomimo zredukowanej mobilności mieszkańców – wykreowała niekorzystne warunki dla wzrostu wykorzystania motoryzacji indywidualnej.

Elektromobilność to kierunek przyszłości, w którym podąża branża motoryzacyjna; kierunek, który przybiera różne formy mobilności aktywnej: elektryczne rowery, hulajnogi, monocykle. W 2021 r. wybudowano wszystkie stacje ładowania wynikające z przyjętego rok wcześniej „Planu budowy ogólnodostępnych stacji ładowania w Gdańsku".

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT:
Popularyzacja transportu zrównoważonego oraz mobilności aktywnej

- **Promocja transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej**. Zrealizowane zostały następujące akcje i kampanie społeczne promujące transport zrównoważony:
  - **kampania społeczna „Rowerem do pracy i szkoły – Kręć kilometry dla Gdańska"** – udział w niej wzięły: 394 firmy, 9 uczelni i 30 szkół średnich; do gry przyłączyły się również wszystkie gdańskie dzielnice oraz łącznie 4501 aktywnych uczestników, którzy wykręcili 2,2 mln km;
  - **kampania społeczna „Rowerowy Maj"** – ogółem w Polsce w kampanii uczestniczyły 33 miasta i gminy, 511 placówek edukacyjnych oraz 78 tys. dzieci i nauczycieli; w Gdańsku uczestniczyło 177 placówek szkolnych i przedszkolnych, a 31,5 tys. uczestników wykonało łącznie 662 tys. przejazdów na rowerach, hulajnogach, rolkach, deskorolkach;

- **akcja „Podczep się”** – skierowana do gdańskich przedszkoli, którym udostępniane są przyczepki rowerowe do przewozu dzieci; prowadzono prace przygotowawcze do kampanii, jednak z uwagi na zagrożenie epidemiczne kampania został odwołana;
- **Rowerowa Szkoła** – zajęcia dla dzieci z nauki jazdy na rowerze w ruchu ulicznym; w zajęciach uczestniczyły kolejne gdańskie szkoły nieobjęte szkoleniami w latach wcześniejszych;
- **Dzień Elektromobilności** – zorganizowany w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Mobilności; podczas wydarzenia promowano szeroko pojętą e-mobilność oraz prezentowano różne rodzaje pojazdów o napędzie elektrycznym.

- **Współpraca i partycypacja społeczna na rzecz zrównoważonego transportu i mobilności aktywnej**, w ramach której:
  - informowano mieszkańców, dziennikarzy oraz przedstawicieli rad dzielnic w kwestii przebiegu planowanych inwestycji liniowych;
  - jako **„Otwarte dane ZTM w Gdańsku”** udostępniono nowe zasoby: bazę pojazdów ZTM w mieście oraz kształty tras linii w formacie GeoJSON;
  - uchwalona w 2020 r. „Strategia rozwoju **elektromobilności** w Gdańsku do 2035 r.” jest realizowana planowo, natomiast „Plan budowy ogólnodostępnych stacji ładowania w Gdańsku” został zrealizowany w 2021 r.; operator systemu dystrybucyjnego wybudował 138 punktów ładowania (wszystkie ujęte w planie) w 69 lokalizacjach miasta – wszystkie wybudowane stacje uzyskały pozytywny wynik badania Urzędu Dozoru Technicznego;
  - aby wznowić system publicznego roweru MEVO, ogłoszono przetarg i wybrano ofertę; nowym metropolitalnym systemem ma być system mieszany z 4099 rowerami (1000 tradycyjnych i 3099 z napędem elektrycznym).

13. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej jest warunkiem koniecznym do harmonijnego rozwoju miasta, poprawy jakości życia mieszkańców i nawiązywania kontaktów społecznych. Przestrzeń publiczna nie powinna mieć charakteru tylko komunikacyjnego, ułatwiającego przemieszczanie się osób i towarów, ale winna stanowić miejsce spędzania czasu wolnego, forum wymiany idei, miejsce organizacji wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych. Takie podejście do przestrzeni publicznej realizuje ideę rozwoju miasta do wewnątrz, która polega na intensyfikacji i wielofunkcyjności użytkowania już zurbanizowanej przestrzeni. Umożliwia to – poza powstaniem pełnych życia przestrzeni publicznych – efektywne zarządzanie miastem.

Jakość przestrzeni publicznej

Najważniejszym dokumentem kształtującym przestrzeń publiczną w mieście jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Gdańska. Wyznacza ono kierunki rozwoju w perspektywie 30 lat. To od zapisów zawartych w studium zależy, czy w przyszłości będą mogły powstawać nowe osiedla mieszkaniowe, czy znajdzie się miejsce na nowe parki, zostanie zachowana rezerwa pod drogi i linie tramwajowe. Obowiązujące studium zostało przyjęte 23 kwietnia 2018 r. uchwałą nr LI/1506/18 Rady Miasta Gdańska. W dniu 27 czerwca 2019 r. dokument został zmieniony uchwałą nr XII/218/19 Rady Miasta Gdańska.

Podstawowym narzędziem polityki miasta w zakresie planowania przestrzeni publicznych są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Stanowią one uszczegółowienie studium, które jest w stosunku do nich nadrzędne. Ustalenia nowych planów miejscowych nie mogą być sprzeczne ze studium. Plany miejscowe są powszechnie obowiązującym prawem miejscowym. Ich celem jest m.in. wyznaczenie czytelnych granic przestrzeni publicznej wraz z regulacjami, które wpływają na jej jakość. Uchwalanie nowych planów pozwala zabezpieczyć przyszłe funkcje publiczne nie tylko na gruntach gminnych. Jest to o tyle ważne, że na terenach bez planów inwestor, opierając się na warunkach zabudowy, realizuje jedynie swój cel inwestycyjny. Z punktu widzenia kształtowania ładu przestrzennego jest to niekorzystne, gdyż powstająca w ten sposób zabudowa jest efektem jednostkowych decyzji, nie zawsze wpisującą się w spójną zrównoważoną wizję rozwoju miasta.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Gdańsku w latach 2015–2021

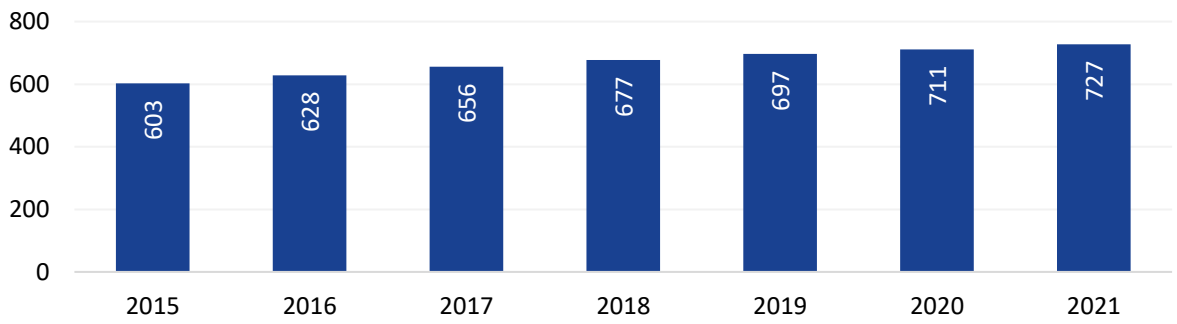

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

W 2021 r. w trakcie sporządzania było 99 planów, z czego uchwalono 22 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Łącznie na koniec roku obowiązywało 727 planów, obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 17 223 ha, które pokrywały 64,8% powierzchni miasta. Dzięki temu obecnie zdecydowana większość budynków powstaje na podstawie MPZP, a nie decyzji o warunkach zabudowy.

> W 2021 r. kontynuowano wdrażanie Uchwały Krajobrazowej Gdańska (UKG). Dokument określa zasady umieszczania w przestrzeni publicznej nośników reklamowych, elementów małej architektury i ogrodzeń. Powstanie tego dokumentu jest odpowiedzią na pogłębiający się w ostatnich latach problem zaśmiecania miasta chaotycznie rozmieszczonymi elementami bez zważania na jakość krajobrazu.

Wprowadzone przez rząd obostrzenia i lęk związany z potencjalnym zakażeniem koronawirusem wpłynęły zarówno na mobilność mieszkańców, jak i na sposób spędzania przez nich wolnego czasu. Ograniczony dostęp do kultury, rozrywki i handlu sprawił, że mieszkańcy większą wagę zaczęli przykładać do tego, co oferuje miasto w obrębie osiedla czy dzielnicy. Projektem, który ma na celu poprawę funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych zlokalizowanych blisko mieszkańców, są Gdańskie Przestrzenie Lokalne (GPL). W GPL został wskazany system przestrzeni lokalnych obejmujący całe miasto. Informacje, opracowane w formie kart terenu, mają być pomocne dla mieszkańców, rad dzielnic i jednostek miejskich w działaniach zmierzających do urządzenia poszczególnych przestrzeni lokalnych w sposób spójny i wpisujący się w charakter dzielnicy. Całościowa koncepcja ma pomóc skoordynować działania inwestycyjne, które mogą być realizowane w sposób etapowy i z różnych źródeł finansowania. Każda z lokalizacji GPL jest sukcesywnie konsultowana z mieszkańcami, radami dzielnic i przedstawicielami jednostek miejskich. W 2021 r. opracowano karty dla 8 przestrzeni lokalnych.

W tworzeniu bardziej przyjaznej mieszkańcom przestrzeni ma pomóc Gdański Standard Ulicy Miejskiej (GSUM). W myśl tego dokumentu przy urządzaniu miejskich ulic najwyższy priorytet zyskają piesi, rowerzyści oraz transport zbiorowy. Ulice będą miały różny charakter wynikający z ich bezpośredniego sąsiedztwa. GSUM zawiera wytyczne do szczegółowych rozwiązań zagospodarowania pasa drogowego oraz projektowania ulic wraz z przykładami modelowych rozwiązań dotyczących zakresu przestrzennego, funkcjonalnego i estetycznego. W 2021 r. rozpoczęło się wdrażanie wytycznych dokumentu przez jednostki miejskie.

Istotną częścią polityki miasta zmierzającej do zapewnienia jak najwyższej jakości przestrzeni jest rewitalizacja. Miasto realizuje uchwalony w 2017 r. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Gdańska na lata 2017–2023. Wdrażanie Programu jest działaniem o charakterze wieloletnim, ukierunkowanym na realizację kompleksowych projektów rewitalizacyjnych obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową. Programem objęto: Orunię, Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście, Biskupią Górkę i Stary Chełm oraz Dolne Miasto-plac Wałowy-Stare Przedmieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:
Wyższa jakość przestrzeni publicznej

- Kontynuowano prace studialno-koncepcyjne nad zbiorem **Gdańskich Przestrzeni Lokalnych**, które stanowią III etap opracowania – w 2021 r. opracowano karty dla 8 przestrzeni lokalnych, po 1 w dzielnicach: Jasień, Aniołki, Orunia Górna-Gdańsk-Południe, Nowy Port, Brzeźno, Przymorze Wielkie, Młyniska, Kokoszki. W sumie na koniec 2021 r. opublikowano karty dla 17 lokalizacji. Ponadto na bieżąco aktualizowano interaktywną mapę udostępnioną na stronie BRG, która pokazuje zbiór wszystkich przestrzeni lokalnych w granicach miasta z rozróżnieniem na lokalizacje opracowane i te w trakcie prac.
- Rozpoczęto wdrażanie **Gdańskiego Standardu Ulicy Miejskiej** w jednostkach miejskich. Procedury, rozwiązania modelowe oraz rekomendacje wskazane w opracowaniu będą stosowane przy przygotowywaniu projektów nowych ulic oraz przebudowy istniejących, z wyłączeniem zadań realizowanych w trybie bieżącego utrzymania, remontu bądź modernizacji zagospodarowania.
- Kontynuowano wdrażanie **Uchwały Krajobrazowej Gdańska** (UKG). Dokument określa regulacje w zakresie nośników reklam, małej architektury oraz ogrodzeń w celu poprawy estetyki przestrzeni publicznych. Uchwała m.in. nałożyła obowiązek dostosowania istniejących nośników reklamowych do przepisów UKG w ciągu 2 lat od wejścia w życie (do kwietnia 2020 r.). W przypadku reklam niezgodnych z UKG wysyłane są wezwania do ich usunięcia. Do końca 2021 r. wysłano 2014 wezwań, wszczęto łącznie 157 postępowań oraz nałożono 92 kary na łączną kwotę ponad 490 tys. zł. Wydano również ponad 1670 opinii o zgodności projektu reklam z UKG. Wdrażanie UKG to przede wszystkim informowanie przedsiębiorców, konsultacje z sieciami handlowymi i agencjami reklamowymi.
- Prowadzono działania informacyjne oraz rozpropagowywano opracowanie „**Standardy projektowe i katalog nawierzchni Gdańska**" zawierające zbiór wytycznych do projektowania poszczególnych elementów pasa drogowego (w tym także ścieżek rekreacyjnych) wraz z podziałem miasta na strefy i określonym rodzajem nawierzchni w poszczególnych obszarach. Opracowanie stanowi swoiste kompendium wiedzy dla projektantów i wykonawców świadczących usługi na rzecz jednostek miejskich, a także innych podmiotów działających w przestrzeni miasta, takich jak spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, deweloperzy, przedsiębiorcy. Katalog jest dostępny na stronie GZDiZ.
- W 2021 r. sporządzono wstępne **standardy lokalizacyjne elementów małej architektury** w Gdańsku. W 2022 r. planuje się publikację materiału oraz jego rozpropagowywanie. Dokument będzie zawierał zbiór wytycznych i zasad do projektowania/stosowania elementów małej architektury wraz podziałem miasta na strefy i określeniem standardów w poszczególnych strefach.

- Opublikowano i wydano w formie broszury **„Poradnik projektowania przestrzeni zabaw"**. Dokument zawiera zbiór zasad i dobrych praktyk w zakresie projektowania przestrzeni zabaw, w tym placów zabaw, z podziałem miasta na strefy, dla których opracowano wytyczne i zalecenia. Poradnik przeznaczony jest dla projektantów i wykonawców przestrzeni zabaw świadczących usługi na rzecz jednostek miejskich, a także innych podmiotów działających w przestrzeni granic miasta, takich jak spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, deweloperzy oraz przedsiębiorcy. Broszura jest dostępna m.in. w DRMG i BRG, a także na stronie internetowej GZDiZ.
- W ramach porozumienia zawartego w czerwcu 2019 r. między Gdańskim a Sopotem o współpracy przy **planowaniu zabudowy i zagospodarowania terenu w rejonie Ergo Areny** podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego dla tego terenu. W 2021 r. trwały prace projektowe.
- Zakończono prace nad dokumentem **Gdańskiej Polityki Wodnej**, a następnie opublikowano go na stronach internetowych BRG i miasta. Jest to studium analityczno-koncepcyjne dotyczące wizji terenów nadwodnych, opracowywane w celu określenia kierunków zagospodarowania oraz elementów wyposażenia nabrzeży i brzegów Wisły, Motławy, potoków, małych rzek i plaż Zatoki Gdańskiej. W roku 2022 zakłada się działania informacyjne skierowane do rad dzielnic i mieszkańców.
- W 2021 r. kontynuowano **współpracę spółki Gdańskie Wody z radami dzielnic** w zakresie rozwoju proekologicznego zagospodarowania wody opadowej, w tym kolejne realizacje obiektów małej retencji. Do współpracy zaproszono Wydział Architektury oraz Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej. Studenci w ramach zadania semestralnego opracowali projekt obiektów małej retencji na terenie Szkoły Podstawowej nr 52 w Gdańsku i jej najbliższej okolicy (ul. T. Kościuszki, ul. J. Ostroroga). Wyniki ich pracy będą mogły posłużyć radom dzielnic do składania projektów w ramach Budżetu Obywatelskiego.
- Kontynuowano prace nad dokumentem **Gdańskiej Polityki Zieleni**. W 2021 r. wykonano prace studialno-koncepcyjne nad kompleksową wizją kształtowania układu terenów zielni miejskiej, którego efektem było opracowanie ramowej części dokumentu. Dokument ramowy określa spójną, planową i długoterminową politykę rozwoju zielonej infrastruktury w skali ogólnomiejskiej jako komponentu sieci Błękitno-Zielonej Infrastruktury Gdańska oraz zawiera wytyczne dotyczące jej kształtowania.
- Wdrażano standardy dotyczące małej retencji, czyli zasad zagospodarowania i zabudowy terenu. Ich stosowanie zmniejszy spływ wód opadowych do odbiorników miejskich, zwiększając jednocześnie walory przyrodnicze i rekreacyjne przestrzeni. W 2021 r. opracowano dokument pn. **„Standardy utrzymania ogrodów deszczowych i ograniczonego koszenia"** (materiał wewnętrzny). Na etapie sporządzania były **„Wytyczne do odbiorów powierzchniowych obiektów małej retencji na terenie Miasta Gdańska"**.
- Kontynuowano projekt edukacyjny **„Gdańska Akademia Retencji"**, mający na celu zwiększanie i promowanie wiedzy z zakresu zagospodarowywania wód opadowych na terenach zieleni miejskiej. Projekt skierowany jest do architektów, architektów krajobrazu, projektantów sanitarnych, urzędników oraz administratorów nieruchomości. W 2021 r. zrealizowano cykl szkoleń, których efektem miało być lepsze wykorzystanie wody opadowej do utrzymania terenów zieleni.
- Kontynuowano opracowywanie **Strategii funkcjonalno-użytkowej dla gdańskich potoków**, która ma polegać na opracowaniu wytycznych dla obszarów położonych w bliskim sąsiedztwie gdańskich potoków i znajdujących się na nich zbiorników. W 2021 r. w ramach projektu „FanpLESStic-sea" na pilotażowej stacji na Kolektorze Kołobrzeska prowadzone były badania nad skutecznością hydrofitowego oczyszczania wód opadowych z mikroplastiku i innych zanieczyszczeń, poprzez zastosowanie różnych gatunków roślin hydrofitowych oraz złóż filtracyjnych.
- W ramach programu „**Pomorskie Szlaki Kajakowe"**, który zakłada budowę przystani kajakowych z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak: pomosty, podesty, zatoki do cumowania, oznakowanie w siedmiu lokalizacjach, w 2021 r. wybudowano 6 przystani kajakowych na szlaku Motławy i Martwej Wisły w Gdańsku: przy ul. Żabi Kruk, przy Opływie Motławy – Kamienna Grodza, przy ul. Wiosny Ludów, w Sobieszewie – Kanał Młynówka, w Górkach Zachodnich przy przystanku tramwaju wodnego i ul. Tamka. W ramach projektu w poszczególnych lokalizacjach zrealizowano m.in. rekreacyjne zagospodarowanie terenu, ciągi komunikacyjne, miejsca postojowe, pomosty, slipy, przenoskę czy elementy infrastruktury rowerowej. Na rok 2022 zaplanowano stworzenie przystani kajakowej Na Szańcach.
- W zakresie rozwoju oferty turystyki i rekreacji wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej we wrześniu 2021 r. oddano do użytkowania **przystań żeglarską Sobieszewo Nadwiślańska**. W ramach inwestycji wykonano 3 prefabrykowane pomosty pływające tworzące zamknięty port, budynek

hangarowy przeznaczony do trzymania sprzętu żeglarskiego, budynek użytkowy przystani z bosmanatem, toaletami, zapleczem socjalnym i pomieszczeniami technicznymi oraz towarzyszącą im infrastrukturę. Rozpoczęto również prace nad rozbudową portu jachtowego Górki Zachodnie.

- Wdrażając założenia **Gminnego Programu Rewitalizacji** w 2021 r., zakończono m.in. przebudowę 10 budynków komunalnych w Nowym Porcie i zrealizowano remonty w 10 wspólnotach mieszkaniowych na Oruni. Na działania społeczne – do prowadzenia placówki wsparcia dziennego – wyremontowano budynek przy ul. Królikarnia 13 (Dolne Miasto). Urządzono przestrzeń publiczną i tereny zieleni przy ul. Styp-Rekowskiego. Zakończono realizację robót budowlanych w ramach przebudowy budynku dawnego ratusza przy ul. Gościnnej 1 i jego adaptację na cele społeczne. Przygotowano dokumentację techniczną dla zadania „Zagospodarowanie terenu Opływu Motławy wraz z bastionami".
- W ramach **zagospodarowania północnego cypla Wyspy Spichrzów** w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) rozpoczęto przebudowę mostu Stągiewnego jako mostu zwodzonego oraz budowę mariny na południe od mostu Stągiewnego przy ul. Motławskiej. Będzie ona mogła pomieścić do 60 jednostek pływających.
- W obrębie przedsięwzięcia **„Zagospodarowanie obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście w formule PPP**" w listopadzie 2021 r. oddano do użytku pierwszy obiekt celu publicznego – boisko przy Szkole Podstawowej nr 65 przy ul. Śluza 6. Jednocześnie kontynuowano prace nad budową przedszkola przy ul. Szuwary 2 i ciągu pieszego oraz remontem 7 zejść na terenach wzdłuż Nowej Motławy. W toku pozostały prace projektowe, również w związku z rewaloryzacją zabytkowego obiektu przy ul. Śluza 3 oraz modernizacją ul. Dobrej.
- Kontynuowano **Program Rewaloryzacji Ulic Śródmieścia**. W ramach realizacji programu w 2021 r. podpisano umowę na podpisano umowę na modernizację jezdni i chodnika w ul. Za Murami. Podjęto prace nad przebudową jezdni oraz chodników ul. Pańskiej. Modernizacji podlega również kanalizacja deszczowa, przebudowa oświetlenia ulicznego i iluminacji oraz planowana jest budowa kanału technologicznego. Pod koniec 2021 r. rozpoczęto również remont istniejących chodników oraz nawierzchni ul. Węgierskiej.
- W 2021 r. w ramach przygotowania do kompleksowej **modernizacji ul. Długiej i Długi Targ** opracowano program badań archeologicznych dla obszaru inwestycji. Z uwagi na czas niezbędny do uruchomienia działań kompleksowych Gdański Zarząd Dróg i Zieleni w miejscu, gdzie jest to niezbędne, będzie realizować prace w zakresie bieżącego remontu i utrzymania nawierzchni ul. Długiej i Długi Targ. W związku z pozytywną opinią Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 2021 r. rozpoczęły się prace remontu nawierzchni ul. Długi Targ, pod nadzorem służb archeologicznych, z podziałem na etapy realizacyjne. Termin zakończenia remontu nawierzchni ul. Długi Targ planowany jest w 2022 r.
- Wykonano **analizy dotyczące ulic Dolnego Wrzeszcza** i dokonano wstępnej koncepcji przebudowy ul. Mierosławskiego oraz chodnika wzdłuż ul. Mickiewicza, które są do dalszego doszczegółowienia i zaopiniowania przez jednostki zewnętrzne.
- Kontynuowano zaplanowany na lata 2017–2025 **program „Jaśniejszy Gdańsk"** polegający na budowie i modernizacji oświetlenia ulicznego z użyciem energooszczędnych technologii oświetleniowych. Szacunkowa wartość programu wyniesie ponad 58 mln zł, natomiast łączna długość ciągów planowanych do oświetlenia sięgnie 185 km w 508 lokalizacjach. W 2021 r. za kwotę wynoszącą blisko 5 mln zł oświetlono 12,5 km ulic i ciągów pieszych lub ich fragmentów w 26 miejscach: Ujeścisko, Lipińskiego, Chopina, Osiedlowa, Gostyńska, Lisia Grobla, Podstoczna, Syriusza, Penelopy i Barniewicka, Dolne Migowo, Goska, Czopowa, Biwakowa, Refektarska, Cerery, Hestii, Westy, Białostocka, św. Huberta, Kępna, Herosa, Konstelacji, Seleny, Kościerska, Bytowska, Kwietna.
- W 2021 r. **iluminacje świąteczne** zlokalizowano w kilku dzielnicach Gdańska. Dekoracje świetlne na choinkach pojawiły się w Śródmieściu, na Jasieniu, w Pieckach-Migowie, we Wrzeszczu, w Letnicy, na Osowej, na Zaspie, w Sobieszewie oraz na obszarach rewitalizowanych (Orunia, Biskupia Górka, Nowy Port, Dolne Miasto). Na wybranych ulicach zamontowano także świąteczne oświetlenie na masztach oświetleniowo-trakcyjnych. Iluminacjami ozdobiono także park Oruński oraz park Oliwski.
- Kontynuowano akcję „**Zostań Mecenasem Parku Oliwskiego**" polegającą na ufundowaniu przez osoby lub firmy ławki z odpowiednią dedykacją na tabliczce. Dotychczas zgłosiło się 43 mecenasów. Do wymiany pozostaje jeszcze 55 ławek.
- W ramach projektu „**Spojrzenie na Gdańsk"** wykonano oznakowanie kierunkowe dla punktów widokowych w Oliwie, we Wrzeszczu i w Aniołkach, a także otwarto widok na Pogańskiej Górze.

Program zakłada stworzenie sieci powiązań krajobrazowych przez otwieranie kolejnych osi widokowych i uporządkowanie bądź zagospodarowanie terenu w ich najbliższym otoczeniu.

- W ramach projektu **„Nasadzenia w pasach drogowych i na terenach zieleni"** w 2021 r. posadzono 538 drzew, 22 958 szt. bylin, 12 154 szt. krzewów, 280 szt. pnączy i 6070 szt. roślin cebulowych. Kontynuano również akcję **#wysokatrawa** popularyzującą ograniczenie koszenia na terenach miejskich.
- Kontynuowano projekt **„Promowanie zastosowania standardów dla zieleni miejskiej"**, którego celem jest wdrażanie dobrych praktyk w zakresie projektowania i utrzymania zieleni miejskiej w odniesieniu do standardów i wytycznych opracowywanych przez miasto. GZDiZ w 2021 r. rozpoczął współpracę z Fundacją Sendzimira w zakresie projektu pn. „Uniwersalne standardy utrzymania zieleni miejskiej w miastach".
- W ramach projektu **„Zasady funkcjonowania oraz udostępniania lokalizacji do prowadzenia punktów handlowych oraz gastronomicznych"** w 2021 r. wydano poradnik „Ogródkownik" dla restauratorów dotyczący lokalizowania i wyglądu ogródków przed lokalami gastronomicznymi.
- W połowie 2021 r. zakończono prace nad „**Szczegółowymi standardami dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w mieście Gdańsku. Poradnik projektowania uniwersalnego**". Dokument ten uwzględnia lokalną specyfikę miasta oraz już funkcjonujące regulacje w tym zakresie. Szczegółowe standardy będą wskazywać projektantom preferowane rozwiązania techniczne i przestrzenne w zakresie projektowania: ciągów pieszych i ich wyposażenia, dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, przejść dla pieszych, przystanków komunikacji miejskiej, pokonywania różnic wysokości w terenie, miejsc postojowych, terenów rekreacyjnych, placów zabaw, tymczasowej organizacji ruchu pieszego, a także budynków w zakresie stref wejścia, komunikacji pionowej i poziomej, pomieszczeń sanitarnych, dodatkowych oraz wyposażenia wnętrz i drogi ewakuacji.
- W maju 2021 r. podjęto uchwałę intencjonalną o podjęciu prac nad przygotowaniem uchwały o utworzeniu **parku kulturowego w Śródmieściu**. Park kulturowy ma na celu wypracowanie regulacji dotyczących ochrony materialnego i krajobrazowego dziedzictwa kulturowego oraz społecznego i gospodarczego oddziaływania na przestrzeń publiczną na obszarze parku kulturowego.
- W sierpniu 2021 r. podjęto **Uchwałę w sprawie zasad postępowania z zielenią na terenie Gminy Miasta Gdańska.** Uchwała zapewnia zrównoważony rozwój zieleni, zwiększenie jej ilości oraz precyzuje zasady postępowania. Zakłada zdecydowane zwiększenie liczby nasadzeń zastępczych. Celem zaproponowanych rozwiązań jest wprowadzenie jednolitych zasad dotyczących zieleni przy inwestycjach. Nowe przepisy ułatwią też zrównoważony rozwój miasta przy jednoczesnym zachowaniu bioróżnorodności, a kwestie dotyczące nasadzeń zastępczych staną się jaśniejsze. Łatwiejsze będzie też tworzenie kompleksowej i przejrzystej dokumentacji przyrodniczej.

Zieleń

Zieleń miejska pełni wiele istotnych funkcji, np. rekreacyjne, zdrowotne i estetyczne. Zieleń, zwłaszcza urządzona, jest niezbędna dla zapewnienia mieszkańcom odpowiedniego komfortu życia i satysfakcjonujących warunków wypoczynku. Odgrywa także istotną rolę w retencji wód opadowych w systemie ochrony przeciwpowodziowej. Udział terenów zielonych w powierzchni miasta ogółem na koniec 2021 r. wynosił 24% i nie uległ zmianie w stosunku do roku poprzedniego.

Powierzchnia terenów zielonych w Gdańsku na koniec 2021 r. (w ha)

Rodzaj terenów zielonych	Powierzchnia (w ha)
Tereny leśne	4739
Tereny zieleni miejskiej	751
Ogródki działkowe	890
Łącznie	6380

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

W 2021 r. w ramach Budżetu Obywatelskiego po raz drugi istniała możliwość zgłaszania projektów w kategorii Zielony Budżet Obywatelski. Jego celem jest zwiększenie ilości zieleni w mieście w ramach polityki adaptacji

miasta do zmian klimatu. To także efekt analizy wniosków mieszkańców, którzy coraz częściej składali projekty związane z terenami zielonymi, rekreacyjnymi czy ogrodami deszczowymi. Zielony Budżet Obywatelski w Gdańsku to wyodrębniona w budżecie obywatelskim pula środków przeznaczona na stworzenie atrakcyjnych terenów zielonych. W każdej dzielnicy ponad 20% środków Budżetu Obywatelskiego jest przeznaczonych na zielone projekty, a w puli projektów ogólnomiejskich – 35% kwoty. Ponadto w głosowaniu mieszkańcy otrzymali dodatkowy 1 punkt na projekty zielone w dzielnicach i 1 punkt na projekt zielony ogólnomiejski. Projekty można zgłaszać w 5 obszarach tematycznych, które w porównaniu do sytuacji w 2020 r. uległy niewielkiej zmianie i prezentowały się następująco:

- nasadzenia i pielęgnacja roślinności na terenach zieleni miejskiej;
- nowe przestrzenie zielone;
- budowa ogrodów deszczowych;
- renowacja i modernizacja zagospodarowania istniejących terenów zieleni;
- działania ekologiczne.

Projekty zgłoszone w ramach Zielonego Budżetu Obywatelskiego mogą być umiejscowione wyłącznie na terenach stanowiących własność miasta oraz należących do Skarbu Państwa, ale będących w trwałym zarządzie Prezydenta Miasta Gdańska.

W 2021 r. na terenie miasta w administracji Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni znajdowało się 25 obiektów parkowych charakteryzujących się dużą różnorodnością związaną z ich położeniem, historią i okresem powstania, formą zagospodarowania, bogactwem założeń ogrodowych czy szatą roślinną. Są wśród nich parki:

- zabytkowe, objęte ochroną konserwatorską (Oliwski, Brzeźnieński, Oruński, Jelitkowski, Przymorze, Kuźniczki);
- powstałe w miejscu dawnych cmentarzy (Akademicki, Bema, Steffensów, Zielony, Traugutta, Nostalgiczny);
- powstałe na terenach dawnych fortyfikacji (nad Opływem Motławy);
- współczesne, powstałe w dzielnicach (im. Jana Pawła II, Chirona, Millenium Gdańska, Jar Wilanowski);
- małe dzielnicowe (w Królewskiej Dolinie, Siennicki, nad potokiem Strzyża, im. Jana Uphagena, im. Charles'a de Gaulle'a, Diany, im. ks. Bronisława Kabata w Jasieniu);
- park nadmorski im. Ronalda Reagana – o charakterze ogólnomiejskim, z bogatą ofertą rekreacyjną.

Kluczową rolę w zapewnieniu dostępności terenów zielonych, szczególnie w obrębie zabudowy mieszkaniowej, stanowią obszary o mniejszej powierzchni, tj. zieleńce i skwery. Do starszych założeń takich obiektów, tworzonych często jeszcze przed II wojną światową, należą m.in.: skwer im. Polskich Harcerzy, skwer Jana Heweliusza, plac Kobzdeja, plac Wałowy, zieleniec przy Poczcie Polskiej czy zieleniec Józefa Piłsudskiego. Ze względu na nierównomierne rozmieszczenie terenów zielonych urządzonych w obrębie miasta bardzo ważną rolę rekreacyjną, szczególnie w południowej i zachodniej części Gdańska, odgrywają tereny wokół zbiorników retencyjnych. Miasto rozbudowuje sieć nowych zbiorników, a przestrzeń wokół już istniejących jest sukcesywnie zagospodarowywana m.in. ze środków Budżetu Obywatelskiego.

> We wrześniu 2021 r. podjęto decyzję o powstaniu parku Południowego, który będzie miał powierzchnię 77 ha. Swoim zasięgiem obejmie 3 dzielnice: Orunia Górna-Gdańsk-Południe, Ujeścisko-Łostowice oraz Jasień. Jego realizacja będzie przebiegała wieloetapowo i potrwa kilka lat. Będzie to drugi co do wielkości park w Gdańsku (po Parku Reagana – 90 ha), który ma pełnić także funkcję centrum dzielnicowego.

Realizacja parku Południowego wymaga m.in. uporządkowania planistycznego, regulacji spraw własnościowych terenów parku oraz koordynacji z projektem zwiększenia retencji wód opadowych na górnym tarasie miasta. Zostaną wykorzystane bogate walory przyrodnicze rozległych, niezagospodarowanych dotychczas terenów zieleni naturalnej. Park ma na celu stworzenie wysokiej jakości, wielofunkcyjnej przestrzeni i zapewnić mieszkańcom miejsce do wypoczynku i rekreacji. Przygotowanie koncepcji urbanistycznej parku wiązało się z podjęciem szeroko rozumianych działań partycypacyjnych, które odbyły się pod koniec 2021 roku.

W 2021 r. nieco ponad 8757 ha powierzchni miasta objętych było szczególną ochroną. Do najważniejszych form ochrony przyrody należały:

- rezerwaty przyrody:
  - Dolina Strzyży – utworzony na terenie leśnictwa Matemblewo, w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, w celu ochrony zbiorowisk łęgowych i grądowych w dolinie potoku Strzyża oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich,
  - Źródliska w Dolinie Ewy – utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony naturalnych zbiorowisk łęgowych i ziołoroślowo-szuwarowych,
  - Ptasi Raj – utworzony u ujścia Wisły Śmiałej na terenie Wyspy Sobieszewskiej jako rezerwat faunistyczny w celu ochrony ostoi ptactwa wodnego i błotnego;
  - Mewia Łacha – utworzony w celu ochrony ptaków w okresach ich wędrówek; obszar o randze europejskiej i krajowej, jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w polskiej strefie przybrzeżnej;
  - Wąwóz Huzarów – utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony roślin rzadkich i chronionych;
- park krajobrazowy:
  - Trójmiejski Park Krajobrazowy wraz z otuliną w granicach miasta Gdańska – przedmiot ochrony stanowi specyficzna rzeźba terenu oraz szata roślinna;
- obszary chronionego krajobrazu:
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej,
  - Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu (część),
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich (część);
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
  - Dolina Potoku Oruńskiego – utworzony w celu zachowania unikatowego charakteru przyrodniczo-krajobrazowego doliny erozyjnej w strefie krawędziowej Wysoczyzny Gdańskiej,
  - Dolina Potoków Strzyża i Jasień – utworzony w celu zachowania wyjątkowych walorów krajobrazowych terenu oraz bogatej szaty roślinnej;
- obszary Natura 2000:
  - Bunkier w Oliwie PLH2200055 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy,
  - Twierdza Wisłoujście PLH220030 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy,
  - Ostoja w ujściu Wisły PLH220044 – specjalny obszar ochrony siedlisk,
  - Zatoka Pucka PLB220005 – obszar specjalnej ochrony ptaków,
  - Ujście Wisły PLB220004 – obszar specjalnej ochrony ptaków,
  - Dolina Dolnej Wisły PLB 040003 – obszar ochrony ptaków,
  - Zbiornik na Oruni PPLH220106 – specjalny obszar siedlisk nietoperzy;
- pomniki przyrody – na terenie miasta znajduje się 181 pomników przyrody, w tym: 142 pojedynczych drzew różnych gatunków, 1 aleja drzew, 28 grup drzew, 9 głazów narzutowych oraz 1 pomnik powierzchniowy;
- 14 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 93,58 ha.

Dodatkowo 51 obszarów cennych przyrodniczo było proponowanych do objęcia ochroną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego lub użytku ekologicznego.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:
Większe uwzględnienia terenów zielonych i obszarów cennych przyrodniczo w kształtowaniu przestrzeni publicznej

- W 2. edycji **Zielonego Budżetu Obywatelskiego** zgłoszono 184 projektów, a pula środków wyniosła ok. 5 mln zł. Do realizacji wybrano 47 projektów. Największym realizowanym zadaniem będzie 6 zieleńców na górnym tarasie Gdańska w 4 dzielnicach (Jasień, Kokoszki, Matarnia, Osowa) za 504 tys. zł.

- W 2021 r. rozpoczęto szeroko zakrojony proces konsultacyjny (punkty konsultacyjne, ankiety, warsztaty) w obrębie 3 dzielnic stycznych do obszaru **parku Południowego**, którego celem była aktywizacja mieszkańców w procesie współprojektowania i zaspokojenia realnych potrzeb względem przestrzeni parku. W 2021 r. stworzono raport z konsultacji.
- W ramach **rewaloryzacji zabytków sztuki ogrodowej i zagospodarowania terenów zieleni** w mieście w 2021 r. działania dotyczyły rewitalizacji i przebudowy kompleksu budynków Palmiarni – etap III: oranżeria, rotunda i zagospodarowanie terenu. Opracowano również koncepcję rewaloryzacji Teatru Leśnego oraz pl. gen. Stanisława Maczka.
- W 2021 r. jednostki miejskie posadziły w sumie 4 177 drzew i 12 154 krzewów. Do najpopularniejszych gatunków drzew należały: lipa drobnolistna, miłorząb dwuklapowy, robinia akacjowa, wiśnia pospolita, śliwa wiśniowa, sosna zwyczajna, jarząb szwedzki oraz dąb szypułkowy. Dodatkowo w 2021 r. wypielęgnowano ponad 44 281 drzew w pasach drogowych, a także realizowano cięcia drzew szpalerowych. Wydano zgody na usunięcie 2 385 drzew, w zamian za które nałożono obowiązek wykonania nasadzeń zastępczych w liczbie 4 678 sztuk drzew oraz naliczono opłaty za usunięcie zieleni w wysokości blisko 1,2 mln zł.
- W 2021 r. zakończono opracowanie koncepcji rewaloryzacji **Wielkiej Alei Lipowej**. W projekcie wskazane zostały zalecenia dotyczące zmiany układu drogowego w sąsiedztwie Wielkiej Alei Lipowej poprzez ograniczenia liczby lub zawężenia pasów ruchu al. Zwycięstwa w kierunku centrum oraz Traktu Konnego. Cel działań to zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej dostępnej dla rosnących tam drzew. W 2022 r. planowane jest opracowanie dokumentacji projektowej na 2 rzędy drzew (przy ul. Zwycięstwa) oraz rozpoczęcie projektowania na 2 pozostałe rzędy drzew.
- Kontynuowano działania związane ze **zwiększaniem udziału roślin w istniejących obiektach hydrotechnicznych na terenie Gdańska** m.in. poprzez nasadzenia drzew wokół zbiorników retencyjnych. W 2021 r. spółka Gdańskie Wody opracowała własny prototyp tzw. zielonej wyspy pływającej, który jest na etapie testowania. Działania mają na celu wspomaganie oczyszczania wody opadowej w zbiornikach wodnych, zwiększenie bioróżnorodności m.in. poprzez wprowadzenie roślinności rodzimej związanej z środowiskiem wodnym, a także stworzenie schronienia dla wielu gatunków zwierząt, szczególnie ptactwa wodnego, które z chęcią zasiedla takie wyspy. Zielone wyspy pływające zazielenią gdańskie zbiorniki wodne i korzystnie wpłyną na ich estetykę.
- W 2021 r. w ramach Zielonego Budżetu Obywatelskiego 2021 i zadania pn. **„Gdańszczanie sadzą drzewa"** wykonane zostały nasadzenia kasztanowców czerwonych w odmianie Briottii w liczbie 40 szt. na wale Kanału Raduni.
- Zgodnie z planami adaptacji miasta do zmian klimatycznych spółka Gdańskie Wody wdrażała działania związane z **realizacją i promocją otwartych systemów odwodnieniowych w formie obiektów małej retencji**, takich jak np. ogrody deszczowe. W 2021 r. spółka zrealizowała obiekt małej retencji w postaci ogrodów deszczowych połączonych kaskadowo na terenie zieleni przy ul. Goszczyńskiego/Kartuskiej. Obiekt ten zagospodarowuje wodę opadową z ul. Goszczyńskiego i fragmentu ul. Kartuskiej oraz budynków, odciążając miejski system kanalizacji deszczowej. Koszt inwestycji wyniósł ponad 183 tys. zł. Parametry obiektu: powierzchnia – 412 m², pojemność retencyjna – 82,3m³. W ramach Budżetu Obywatelskiego 2021 r. wykonany został również system ogrodów deszczowych w pasie drogowym ul. Uczniowskiej wraz z nasadzeniami roślinności hydrofitowej, które podczyszczać będą wodę spływającą z ciągu rowerowego, nawierzchni chodnikowej oraz fragmentu jezdni. Koszt inwestycji to blisko 45 tys. zł. Parametry obiektu: powierzchnia – 296 m², pojemność retencyjna – 12,6 m³.
- Kontynuowano program zastępowania trawników naturalnymi **łąkami kwietnymi**. W 2021 r. powstało 7 nowych łąk kwietnych o powierzchni blisko 3 tys. m^2 na terenach zieleni przy ul. Matejki, ul. Focha, ul. Platynowej, ul. Goplańskiej, ul. Jaśkowa Dolina, ul. Słowackiego oraz na terenie parku Uphagena. Łącznie w 2021 r. posiano 7,8 tys. m^2 łąk kwietnych w 14 lokalizacjach.
- W ramach projektu **miejskich farm w Gdańsku**, realizowanego od 2018 r. przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, Fundację Gdańską oraz przy wsparciu wolontariuszy, w okresie letnim ustawiono skrzynie z ziołami przy ul. Za Murami. Celem projektu jest zachęcenie mieszkańców Gdańska do uprawy ziół w przydomowych ogródkach i na balkonach, jak również zwrócenie uwagi na konieczność pielęgnacji roślin i dbanie o zieloną przestrzeń miejską. Kontynuacja projektu zakłada sadzenie oprócz ziół także roślin użytkowych: pomidorów koktajlowych, papryki, ogórków czy dyń. Co roku dosadzane do skrzyń czy donic takiej „farmy" są rośliny użytkowe w miejsca po roślinach jednorocznych, a mieszkańcy coraz częściej z nich korzystają. Skrzynie z ziołami pojawiły się także przy ul. Grobla IV czy w rabacie zieleńca przy ul. Jagiellońskiej.

- W 2021 r. spółka Gdańskie Wody we współpracy z Gdańskim Zarządem Dróg i Zieleni w ramach projektu **„Wielofunkcyjna zieleń miejska"** zrealizowała 8 nowych obiektów małej retencji, w tym nieckę przy ul. Sołeckiej. Roślinność stanowi zieloną infrastrukturę świadczącą miastu i mieszkańcom różnorodne funkcje, w tym te związane z zagospodarowaniem i regulacją spływu wody opadowej. Dzięki zastosowaniu zagospodarowania wód opadowych w systemach otwartych możliwe jest podniesienie wartości bilansu ekologicznego, walorów estetycznych oraz wprowadzenie dodatkowych funkcji.
- Zgodnie z polityką miasta w zakresie ochrony cennych przyrodniczo obszarów **systematyczne ustanawia się formy ochrony przyrody na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych**. W roku 2021 utworzono nowy użytek ekologiczny – Staw Martynka w Kokoszkach – oraz 3 pomniki przyrody.
- W 2021 r. zieloną przestrzeń Gdańska ozdobiło prawie **122 tys. roślin**, wśród których znajdowały się kwiaty, byliny oraz krzewy, a także cebulki kwiatowe, które ozdobiły miejskie zieleńce, trawniki oraz pasy drogowe. Ponad 17 tys. roślin posadzono w kwietnikach znajdujących się w parkach. Najwięcej roślin pojawiło się w najbardziej reprezentatywnym parku, czyli parku Oliwskim (ok. 13 tys. nowych roślin sezonowych), oraz w parku Oruńskim (ok. 4 tys.). W sumie do parków trafiło ponad 17,5 tys. kwiatów sezonowych oraz ok. 1,1, tys. krzewów i bylin różnych gatunków.

Partycypacja w planowaniu przestrzennym

Jednym z celów zapisanych w Programie Operacyjnym Przestrzeń Publiczna, wdrażającym Strategię Rozwoju Miasta, jest sukcesywne poszerzanie zakresu uspołecznienia planowania przestrzennego poprzez popularyzację problematyki kształtowania przestrzeni publicznych oraz doskonalenie narzędzi partycypacyjnych. Współpraca miasta z mieszkańcami to szansa nie tylko na podwyższenie jakości realizowanych inwestycji i planów, lecz także na integrację społeczności lokalnych oraz wzmocnienie ich tożsamości.

Cel ten jest sukcesywnie realizowany przez Biuro Rozwoju Gdańska, które prowadzi spotkania edukacyjne i informacyjne oraz organizuje warsztaty podnoszące kompetencje mieszkańców w zakresie planowania przestrzennego. Pandemia COVID-19 wymusiła wprowadzenie wielu zmian w procesie partycypacji, ale go nie zatrzymała. Dyskusje publiczne dotyczące projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz spotkania edukacyjno-informacyjne i warsztatowe przeprowadzane były, w zależności od sytuacji, stacjonarnie z zachowaniem reżimu sanitarnego bądź w formie zdalnej. W 2021 r. odbyły się łącznie 142 spotkania warsztatowe i edukacyjno-informacyjne, w których wzięło udział 2416 mieszkańców.

Spotkania warsztatowe i edukacyjno-informacyjne z mieszkańcami Gdańska w latach 2016–2021

Typ spotkania	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba spotkań warsztatowych z mieszkańcami	7	8	19	29	40	**41**
Liczba spotkań edukacyjno-informacyjnych z mieszkańcami	185	129	120	129	33	**101**

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

> W 2021 r. powołane zostało Biuro Architekta Miasta, które powstało z połączenia Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków oraz Referatu Planów i Marketingu podlegającego Wydziałowi Urbanistyki i Architektury Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Na jego czele stanął Architekt Miasta powołany w marcu 2021 r.

Do zadań Biura Architekta Miasta należą m.in.:

- prowadzenie analiz urbanistyczno-architektonicznych na potrzeby wybranych inwestycji miasta;
- prowadzenie procesów konsultacyjnych w tym zakresie;
- proponowanie i opiniowanie rozwiązań na rzecz poprawy estetyki obiektów i przestrzeni miejskich;
- udział w pracach Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej;

- inicjowanie i organizacja konkursów architektonicznych i urbanistyczno-architektonicznych organizowanych i współorganizowanych przez miasto;
- udział w debatach, konferencjach, seminariach i warsztatach branżowych związanych z planowaniem przestrzennym, projektowaniem architektonicznym i ochroną zabytków, w tym organizacja i współorganizacja tych wydarzeń.

Udział mieszkańców i partnerów społecznych jest kluczowym elementem realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. W 2021 r. został rozstrzygnięty konkurs, w którym organizacjom pozarządowym zlecono zadania wspierające rewitalizację społeczną w 4 podobszarach miasta: Orunia, Dolne Miasto-plac Wałowy-Stare Przedmieście, Biskupia Górka-Stary Chełm oraz Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście. W ramach projektów przedstawiciele Fundacji Oparcia Społecznego Aleksandry FOSA, Stowarzyszenia WAGA, Stowarzyszenia 180 Stopni, Gdańskiej Fundacji Innowacji Społecznej oraz Stowarzyszenie Opowiadaczy Historii Dolnego Miasta mają wspierać działania społeczne w dzielnicach objętych rewitalizacją i wspólnie z mieszkańcami urządzić wybrane podwórka.

Coraz większą rolę zaczynają odgrywać przestrzenie półpubliczne i sąsiedzkie. Miasto wspiera inicjatywy, które ukierunkowane są na budowanie relacji sąsiedzkich oraz współpracę z zarządcami nieruchomości i mieszkańcami. Ich efektem jest rewaloryzacja terenów okołomieszkaniowych. W tym obszarze realizowane są 4 programy:

- **Wsparcie Inicjatyw Sąsiedzkich** – ukierunkowane na budowanie relacji sąsiedzkich oraz współpracę z zarządcami nieruchomości i mieszkańcami; efektem realizacji programów jest rewaloryzacja terenów okołomieszkaniowych;
- **Wspólne Podwórko** – konkurs promujący, wspierający i realizujący projekty rewaloryzacji przestrzeni sąsiedzkich, stycznych do przestrzeni publicznych i wzajemnie na siebie oddziałujących, stanowiących najbliższe sąsiedztwo wspólnot mieszkaniowych;
- **Zagospodarowanie Podwórek Gminnych** – program realizujący założenia zagospodarowania przestrzeni położonych w sąsiedztwie budynków mieszkalnych, stanowiących 100% własności Gminy Miasta Gdańska, ze szczególnym uwzględnieniem punktów gromadzenia odpadów dla tych budynków;
- **Zagospodarowanie Podwórek Głównego Miasta** – program mający na celu uporządkowanie przestrzeni sąsiedzkich pod względem przestrzennym, funkcjonalnym i prawnym przez promowanie postawy obywatelskiej odpowiedzialności; w ramach programu Gdańskie Nieruchomości finansują domknięcie podwórka od strony przestrzeni publicznej, remont lub budowę altany śmietnikowej bądź silosów na odpady komunalne oraz remont lub budowę dojazdu do punktu gromadzenia odpadów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:
Szersze uspołecznienia planowania i działań w przestrzeni publicznej

- Kontynuowano współpracę z Politechniką Gdańską oraz Akademią Sztuk Pięknych polegającą na dzieleniu się wiedzą i dobrymi praktykami ze studentami w celu przybliżenia problematyki oraz twórczego włączenia ich w proces zagospodarowania przestrzeni publicznych, szczególnie na terenach objętych rewitalizacją i obszarach zdegradowanych. W 2021 r. Biuro Architekta Miasta we współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej zrealizowało **konkurs studencki na wizję transformacji ul. Partyzantów we Wrzeszczu** oraz **Konkurs na Najlepszy Dyplom Roku** (projektową pracę magisterską) w dziedzinach urbanistyki i architektury.
- Przyznano **Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska – Dyplom Roku** za pracę dyplomową o tematyce gdańskiej, zrealizowaną na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej. Nagrodzono dwie prace: „Bastion Miś na Dolnym Mieście w Gdańsku jako miejsce działań prośrodowiskowych" oraz "Studium zagospodarowania terenów poprzemysłowych na Dolnym Mieście w Gdańsku". Nagroda przyznawana jest od 2001 r.
- W 2021 r. przygotowano i przekazano do druku albumu **„Gdańsk 2015–2020. Oblicza architektoniczne miasta”**. Jest to trzeci album ukazujący różne rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne ostatnich 5 lat, w tym inwestycje obejmujące przestrzenie publiczne.
- W ramach promocji ekologicznej rozbudowano podstronę **Zielony Gdańsk** (gdansk.pl/zielony-gdansk) i administrowano nią. Na stronie można m.in. znaleźć informacje na temat łąk kwietnych czy pnączy miejskich, a także zgłosić drzewo na pomnik przyrody.
- Niezmiennie **rozwijano współpracę z lokalnymi społecznościami i grupami interesariuszy** w zakresie dalszego pogłębiania partycypacji w planowaniu przestrzennym poprzez organizację warsztatów

kierowanych do mieszkańców, współpracę z radami dzielnic, radnymi miejskimi oraz organizacjami pozarządowymi.

- Zorganizowano 6. edycję konkursu na **najpiękniejszy gdański balkon i przedogródek**, którego celem jest aktywizacja mieszkańców do dbałości o najbliższe otoczenie poprzez upiększanie go zielenią. Konkurs jest organizowany od 2006 r. w prezentowanym roku przyznano 3 nagrody za najpiękniejszy balkon oraz 3 za najpiękniejszy ogródek.
- W 2021 r. w ramach edycji **„Wspólne Podwórko 2020"** zakończono realizację 3 zagospodarowań, natomiast 4 kolejne zostaną zakończone w i kwartale 2022 r.
- W 2021 r. w ramach programu **„Zagospodarowanie podwórek gminnych"** uporządkowano 21 punktów gromadzenia odpadów poprzez budowę wiat i osłon śmietnikowych.
- W zakresie programu **„Zagospodarowanie podwórek Głównego Miasta** kierowanego do wspólnot mieszkaniowych na obszarze Głównego Miasta wykonano 3 zagospodarowania wnętrz podwórkowych.
- W 2021 r. odbyły się dwa spotkania **Rady Gdańskich Inwestorów** (RGI), które teraz noszą nazwę spotkań roboczych PZFD (Polskiego Związku Firm Deweloperskich). Rada stanowi ciało podejmujące inicjatywy mające na celu koordynację działań zmierzających do wytworzenia przestrzeni miejskiej wysokiej jakości. W skład Rady wchodzą w szczególności inwestorzy związani głównie z branżą mieszkaniową, spółdzielnie mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego.
- Kontynuowano pracę **Komitetu Rewitalizacji** stanowiącego forum współpracy i dialogu w realizacji procesu rewitalizacji między przedstawicielami mieszkańców z obszarów rewitalizowanych, organizacji pozarządowych oraz wspólnot mieszkaniowych. W 2021 r. odbyły się 2 posiedzenia Komitetu Rewitalizacji, na których przedstawiano stan zaawansowania działań rewitalizacyjnych we wszystkich podobszarach rewitalizacji.
- W ramach działalności **Menadżera Śródmieścia** organizowano spotkania o charakterze konsultacyjno-informacyjnym dla mieszkańców Śródmieścia i innych interesariuszy z tego obszaru. Spotkania dotyczyły współkorzystania z najbliższej przestrzeni, m.in. zagospodarowania podwórek, organizacji parkowania, organizacji ruchu czy zagospodarowania zieleni. W 2021 r. zorganizowano cykl spotkań dotyczących parku kulturowego.
- Kontynuowano **spotkania z dzierżawcami lokali usługowych ws. wdrażania nowych zasad estetycznych dla ogródków gastronomicznych i punktów handlowych**, w szczególności z terenu Głównego Miasta i jego okolic. Spotkania dotyczyły dostosowania ogródków i punktów handlowych do nowych zasad, takich jak wydzielanie przestrzeni, katalog dozwolonych materiałów, kolorystyka.
- W ramach działań Architekta Miasta zorganizowano **Gdańskie Debaty Miejskie**, poświęcone innowacjom w kształtowaniu przestrzeni. Do udziału w nich zapraszani są uznani specjaliści z obszaru urbanistyki i architektury, w tym przedstawiciele środowiska naukowego, samorządowcy, praktycy oraz organizacje zawodowe i pozarządowe.
- W 2021 r. powołano **Gdańską Radę Architektury**, której celem jest dbanie o wysoką jakość rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych w Gdańsku. Do kompetencji Rady należą w szczególności: opiniowanie na zlecenie Biura Architekta Miasta rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych związanych z planowanymi inwestycjami, inicjowanie i uczestnictwo w działaniach wspierających realizację zamierzeń inwestorów służących podniesieniu jakości inwestycji, inicjowanie i uczestnictwo w mediacjach pomiędzy uczestnikami procesu inwestycyjnego a stroną społeczną, inicjowanie i uczestnictwo w dyskusji na temat kierunków przekształceń terenów miejskich, podejmowanie inicjatyw (i uczestnictwo w nich) mających na celu koordynację działań w celu uzyskania wysokiej jakości rozwiązań w sferze urbanistyczno-architektonicznej. Działalność Rady opiera się na społecznej pracy jej członków.
- Przeprowadzono cykl **Gdańskich Warsztatów Projektowych**, w ramach którego partycypacyjnie rozwiązywane są (i będą w przyszłości) kolejne problemy przestrzenne i społeczne. Do udziału w warsztatach zaproszeni zostali mieszkańcy oraz specjaliści z obszaru urbanistyki i architektury, w tym przedstawiciele środowiska naukowego, samorządowców, praktyków oraz organizacji zawodowych i pozarządowych. Otwarte spotkania dla wszystkich zainteresowanych służyły zdefiniowaniu nowych kierunków kształtowania przestrzeni Miasta Gdańska.
- Prowadzono **konsultacje projektowe dotyczące wdrażania małej retencji miejskiej** dla inwestorów oraz projektantów w zakresie powierzchniowych systemów małej retencji na terenie miasta.

- Kontynuowano **spotkania z dzierżawcami lokali usługowych, inwestorami i zarządcami nieruchomości ws. wdrażania zapisów Uchwały Krajobrazowej Gdańska**. Spotkania były poświęcone dostosowaniu nośników reklamowych do regulacji wynikających z zapisów Uchwały Krajobrazowej Gdańska.
- Sukcesywnie wprowadzane są **nowe narzędzia do partycypacji**, takie jak zastosowanie zdjęć lotniczych, modelu 3D oraz zdjęć ukośnych miasta przy prezentacji ustaleń projektów planów miejscowych. Ponadto wykorzystywano ankiety internetowe przy opracowaniach studialnych, realizacji filmów edukacyjno-informacyjnych, działaniach edukacyjnych skierowanych do młodzieży (prelekcje, warsztaty), prototypowaniu i eksperymentowaniu, np. w zakresie rozwiązań przestrzeni ulicznych. W ramach projektu **„GeoGdańsk"** w 2021 r. kontynuowano prace nad stworzeniem wspólnej bazy danych przestrzennych udostępnianych w nowoczesny sposób na nowym portalu mapowym Gdańska. Dzięki temu mieszkańcom zostaną udostępnione nowe, atrakcyjne wizualnie i tematycznie mapy miasta, powstałe na bazie zintegrowanych, jednorodnych danych.
- Kontynuowano projekt prowadzony od 2017 r. **„Nie chlebem"**. W 18 lokalizacjach w sąsiedztwie zbiorników wodnych ustawiono „kaczkomaty" – drewniane domki zasobniki, z których mieszkańcy mogą pobrać bezpłatnie torebki ze specjalną karmą dla ptactwa wodnego i bez problemu dokarmiać kaczki czy łabędzie podczas zimowego spaceru. Dzięki projektowi mieszkańcy wybierający się na spacer w okresie zimowym do najpopularniejszych parków lub nad jeden ze zbiorników wodnych mają możliwość karmienia ptactwa wodnego pełnowartościową karmą. To zdrowa alternatywa dla popularnego, ale szkodliwego dla zwierząt chleba.
- Kontynuowano projekt edukacyjny **„Gdańskie motylówki"** realizowany we współpracy z Polskim Towarzystwem Walki z Mukowiscydozą (chorobę tę symbolizuje motyl), polegający na sadzeniu krzewów wabiących motyle oraz inne owady, takie jak pszczoły czy trzmiele. W ramach projektu w 2021 r. realizowano nasadzenia krzewów oraz bylin przyciągających motyle.
- W ramach projektu **„Gdańsk pomaga pszczołom"** wysiano pożytek dla pszczół (facelia błękitna, gorczyca biała) w parku im. Ronalda Reagana. W 2021 r. Gdański Zarząd Dróg i Zieleni na terenie lasów komunalnych i pasa nadmorskiego umieścił również 12 budek dla dzikich pszczół, mając na celu poprawę warunków bytowania i zwiększenie liczebności populacji dzikiej pszczoły w trójmiejskich lasach.
- Kontynuowano projekt edukacyjny **„Strefa dla jeża"**, mający na celu zwrócenie uwagi na obecność jeży w środowisku zurbanizowanym. Program polegający na pozostawianiu w wybranych lokalizacjach opadłych liści oraz niedokosów jest realizowany cyklicznie jesienią.
- Realizowano program **promowania roślinności rodzimej** w projektach zieleni miejskiej w kontekście wzmacniania tożsamości lokalnej. Projekt wdrażany jest przy wykonywaniu nasadzeń roślinnych wzdłuż głównej arterii komunikacyjnej w Gdańsku oraz na terenach rekreacyjnej zieleni miejskiej (parki, skwery, zieleńce).

14. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE – RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus łączy wiele aspektów przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Kluczowym instrumentem osiągania założonych w niej celów jest 9 programów operacyjnych. W ramach realizowanych działań szczególną uwagę zwraca się również na łączące interwencję poszczególnych programów zagadnienia horyzontalne, określone jako: równe szanse, rewitalizacja, bezpieczeństwo, środowisko oraz *smart city*. Zagadnienia te uwzględniane są podczas wdrażania wszystkich celów rozwojowych, w tym także w zakresie wdrażania przedsięwzięć o charakterze interdyscyplinarnym. Zagadnienia horyzontalne sprzyjają kompleksowemu uchwyceniu kwestii przekrojowych, pogłębianiu koordynacji i współpracy w osiąganiu wyznaczonych celów oraz przyczyniają się do zwiększania wpływu na osiąganie spójności pomiędzy programami operacyjnymi.

Równe szanse

Mieszkanki i mieszkańcy Gdańska różnią się na wiele sposobów. Różnorodność stanowi cenny zasób, który może przynieść społeczności miasta korzyści, takie jak rozwój innowacji społecznych i biznesowych, ciekawszą ofertę edukacyjną, kulturalną czy turystyczną. Niesie ze sobą także wyzwanie zapewnienia wszystkim sprawiedliwego traktowania i równych szans, czyli podobnych możliwości uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności i rynku pracy. Wspieranie dążeń w ramach wyrównywania szans umożliwia wzmacnianie przyjaznej, solidarnej i włączającej społeczności, która poprzez wspólny dialog i współtworzenie miasta czyni je jeszcze lepszym i ciekawszym miejscem do życia.

DZIAŁANIA NA RZECZ RÓWNYCH SZANS WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW I MIESZKANEK GDAŃSKA (NA PODSTAWIE MODELU NA RZECZ RÓWNEGO TRAKTOWANIA)

- Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, oferuje wszechstronne wsparcie dla osób narażonych na wykluczenie i doznających przejawów dyskryminacji. Wsparcie to opiera się na założeniach **Modelu na rzecz Równego Traktowania**, tj. przyjętej uchwałą Rady Miasta Gdańska nr LV/1566/18 z dnia 28 czerwca 2018 r. polityce miejskiej, która ma służyć budowaniu bardziej bezpiecznego i otwartego na różnorodność Gdańska dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy stopnia sprawności. Model jest realizowany na podstawie dwuletnich planów wdrożeniowych.
- W 2021 r. podsumowano pierwszy dwuletni plan wdrożeniowy Modelu, który skupiał się na zwiększaniu świadomości i kształtowaniu postaw w zakresie równego traktowania, a także na wprowadzaniu nowych i poprawie istniejących procedur i działań, które mogą przyczynić się do poprawy równego traktowania w Gdańsku. Zebrane zostały również działania deklarowane przez wydziały i jednostki miasta w planie wdrożeniowym na kolejne lata (2021–2022). Ważnym zadaniem była weryfikacja rekomendacji, które nie mają zaplanowanych działań do końca okresu wdrożeniowego Modelu (2023 r.).
- Jednym z najważniejszych celów Modelu jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i ochrony osób doznających dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami. Stąd **Gdańskie Centrum Równego Traktowania** (GCRT) – partnerstwo organizacji pozarządowych, w których osoby doświadczające dyskryminacji mogły uzyskać bezpłatną pomoc psychologiczną i informacyjno-prawną. W 2021 r. GCRT udzieliło 633,5 godz. indywidualnego wsparcia psychologicznego i prawno-informacyjnego dla 184 osób oraz 120 godz. asystentury. Ponadto odbyło się 188 godz. wsparcia grupowego. Zrealizowano również konferencję dla urzędników i urzędniczek dotyczącą dyskryminacji, w której wzięło udział ok. 80 osób. Gdańskie Centrum Równego Traktowania jest jedynym w Polsce projektem zapewniającym kompleksowe wsparcie dla osób doświadczających dyskryminacji z powodu 6 przesłanek ustawowych, dofinansowywanym przez gminę.
- W 2019 r. przyjęto ustawę o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Elementy dotyczące projektowania uniwersalnego były częścią kilku rekomendacji Modelu, dlatego ustawa i jej rozwiązania wsparły realizację rekomendacji. Poza koordynowanym przez Biuro Rozwoju Gdańska tworzeniem „Szczegółowych standardów dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w Mieście Gdańsku" przeprowadzono szerokie konsultacje społeczne dokumentu. Brały w nich udział przede wszystkim społeczności osób z niepełnosprawnością i grupy wykluczone. Proces konsultacji prowadzony był w sposób dostępny (powstała wersja standardów w języku łatwym do czytania

i zrozumienia, piśmie Braille'a, z dostępną cyfrowo prezentacją, filmami prezentującymi standardy z tłumaczem migowym).

- w 2021 r. kontynuowano **proces edukacji wewnętrznej** w strukturach miasta w zakresie dostrzegania i uszanowania różnorodności społeczności gdańskiej oraz jej potrzeb. Przeprowadzono szkolenia dotyczące dostępności we wszystkich jej obszarach oraz obsługi i współpracy z osobami z niepełnosprawnością dla urzędniczek i urzędników. Kontynuowane były również szkolenia z zakresu Modelu na rzecz Równego Traktowania i Modelu Integracji Imigrantów dla nowych urzędników i urzędniczek w ramach służby przygotowawczej.
- Ze względu na konieczność zapewnienia dostępności i jednocześnie zwiększania świadomości inkluzywnego języku przygotowano wskazówki dla urzędników i urzędniczek dotyczące tworzenia dostępnych cyfrowo dokumentów oraz poradnik „Równościowe komunikowanie". Edukuje on na temat tworzenia niewykluczających treści tekstowych i graficznych. Poradnik jest na bieżąco aktualizowany. Przygotowana została też jego dostępna cyfrowo wersja.
- Ważnym partnerem w realizacji polityki równego traktowania są **organizacje pozarządowe**. W 2021 r. w ramach zlecania zadań publicznych zrealizowano 20 projektów społecznych w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka, równych praw kobiet i mężczyzn oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych przez organizacje pozarządowe. Bezpośrednio zaangażowanych w nie było ok. 3 tys. osób. Projekty te realizowały cele i rekomendacje Modelu i polegały m.in. na: 1) wsparciu prawnym, psychologicznym i socjalnym dla kobiet doświadczających przemocy ze względu na płeć; 2) szkoleniach dotyczących rozpoznawania przemocy ze względu na płeć skierowanych do pracowników socjalnych; 3) prowadzeniu grup rozwojowych i wsparcia psychologicznego dla osób LGBT czy grup wsparcia dla osób doświadczających mobbingu; 4) prowadzeniu cyklu mentoringu dotyczącego różnorodności dla kadry kierowniczej; 5) prowadzeniu coachingu dla matek powracających na rynek pracy; 6) organizowaniu warsztatów wzmacniających kompetencje wychowawcze rodziców; 7) działaniach na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne; 8) prowadzeniu cyklu debat dotyczących ideologii i radykalizmów.
- W celu zapewniania zgodności realizacji zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe z polityką równych szans, w corocznym **Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi** na stałe wprowadzono **zaktualizowaną i rozszerzoną „listę pomocniczą".** Lista jest wsparciem dla organizacji składających oferty w konkursach dotacyjnych: pozwala na zaplanowanie projektu zgodnie z zasadami dostępności. Tego rodzaju wskazówki, jak również planowane do wdrożenia działania mają służyć uwzględnianiu dostępności w projektach społecznych oraz oferować jeszcze większe wsparcie dla organizacji i liderów społeczeństwa obywatelskiego, aby projektowana przez nich zmiana społeczna pełniej ujmowała różnorodność potrzeb gdańskiej społeczności. W stosunku do poprzedniego roku lista została poszerzona: dotyczy dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej, cyfrowej oraz społecznej. Wątkom dotyczącym dostępności przypisano również wysoką punktację w ocenie merytorycznej, a opisanie we wniosku „standardu minimum" dostępności (zgodnie z ustawą o jej zapewnieniu) stało się obowiązkowe dla organizacji pozarządowych. W wywiązywaniu się z obowiązku zapewnienia dostępności organizacje ma wspierać Lider Dostępności – organizacja, która będzie służyć wiedzą merytoryczną oraz zapewniać sale i sprzęt. To pierwsza taka inicjatywa w Polsce z poziomu samorządu. Na jej pilotaż zaplanowano rok 2022.
- Poza organizacjami pozarządowymi kluczowym interesariuszem w konsultacji i realizacji działań równościowych jest **Gdańska Rada ds. Równego Traktowania.** Druga kadencja Rady została zainaugurowana w marcu 2021 r.

DZIAŁANIA DLA NOWYCH MIESZKAŃCÓW GDAŃSKA: IMIGRANTÓW I IMIGRANTEK

- Dla imigrantów i imigrantek mieszkających w Gdańsku kierowane są rozwiązania mające ułatwić proces „zamieszkiwania" w naszym mieście i wyrównywania szans w zakresie dostępu do usług publicznych oraz oferty na poziomie stałego mieszkańca, co sprzyja integracji mieszkańców przybyłych do Gdańska z różnych stron świata. Ramą rozwiązań dla tej grupy społeczności miasta jest gdańska polityka zarządzania migracjami – **Model Integracji Imigrantów** przyjęty uchwałą Rady Miasta Gdańska nr XXVI/673/16 z dnia 30 czerwca 2016 r.
- Kluczowym i kontynuowanym w 2021 r. zadaniem realizowanym na rzecz integracji imigrantek i imigrantów było dofinansowanie zadania publicznego realizowanego przez organizację pozarządową

Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek (CWII) – prowadzenia **Miejskiego Centrum Informacji i Wsparcia Imigrantów**, które oferuje tzw. pomoc pierwszej linii, tj. wsparcie prawne, integracyjne i zawodowe. W ramach zadań zleconych przez miasto CWII przez cały rok realizowało kursy języka polskiego dla obcokrajowców.

- W 2021 r. trzecią kadencję kontynuowała **Rada Imigrantów i Imigrantek**. Jej skład zasila 16 osób – przedstawicieli i przedstawicielek 9 narodowości: ukraińskiej, białoruskiej, rosyjskiej, niemieckiej, włoskiej, czeczeńskiej, tatarskiej, nigeryjskiej i amerykańskiej. W ramach działalności odbywały się comiesięczne spotkania, na których omawiano sytuację migrantów w Gdańsku. W grudniu 2021 r. odbyło się dwudniowe szkolenie dla reprezentantów Rady z zakresu różnic kulturowych oraz planów działań na 2022 r.
- Intensywną działalność prowadziła również **Gdańska Rada Imigrantów i Imigrantek** wobec osób, które nie znają języka polskiego na poziomie zaawansowanym. Zapewniono im dostęp do niezbędnych informacji dotyczących aktualnych obostrzeń w różnych językach. Dzięki współpracy z Centrum Praw Kobiet uruchomiono też dodatkową pomoc psychologiczną w językach rosyjskim, angielskim i ukraińskim.
- Dodatkowo działania na rzecz promocji różnorodności i równego traktowania w obszarze edukacji zostały wsparte przez Instytut na rzecz Równowagi Społeczno-Ekonomicznej, który realizuje projekt „Gdansk Lab", w trakcie którego prowadzono zajęcia integracyjno-edukacyjne. Przyczynił się on do lepszej integracji uczniów i uczennic oraz podniesienia ich aktywności obywatelskiej i włączania się w inne działania prowadzone w Gdańsku.
- W ramach 10. Forum Inicjowania Rozwoju odbyło się **Forum Integracji i Migracji** poświęcone tematyce edukacyjnej i integracji dzieci z doświadczeniem migracyjnym.
- Pomocą imigrantom mieszkającym w Gdańsku w zakresie znalezienia pracy oraz wsparcia w poruszaniu się w formalnych procedurach zajmuje się **Dział Zatrudnienia Cudzoziemców (DZC)** – komórka funkcjonująca w strukturze organizacyjnej Gdańskiego Urzędu Pracy. Dział Zatrudnienia Cudzoziemców po raz kolejny zorganizował konkurs dla pomorskich pracodawców pod nazwą „Pracodawca Przyjazny Cudzoziemcom". Udział w plebiscycie jest okazją do zaprezentowania działań oraz wdrożonych procedur, które przyczyniają się do budowania wizerunku firmy przyjaznej cudzoziemcom, co pozytywnie wpływa na postrzeganie Gdańska i Pomorza jako miejsca wielokulturowego, przyjaznego i otwartego. W ramach DZC funkcjonuje Punkt Pomocy Cudzoziemcom. Cudzoziemcy mogą zasięgnąć tam informacji na temat ofert pracy, ofert kursów języka polskiego, porad dotyczących dostępu do usług polskiej opieki zdrowotnej czy obowiązujących przepisów prawa pracy. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim.
- Wraz z **Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek** realizowano program **„Łatwo mówić"**, którego zadaniem jest rozwinięcie kompetencji językowych obcokrajowców mieszkających w Gdańsku. ECS i CWII prowadziły kolejną edycję **Programu Praktyk Obywatelskich „Cześć"** dla nowo przybyłych do Gdańska imigrantów.
- Również we współpracy z Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek odbyła się kolejna edycja **świetlicy letniej** dla dzieci proszących o datki, zagrożonych bezdomnością lub wykluczeniem społecznym, skierowana w głównej mierze do dzieci romskich z rodzin zamieszkujących w Gdańsku.

DZIAŁANIA DLA SENIORÓW I SENIOREK

- Polityka senioralna w Gdańsku jest realizowana na podstawie przyjętych dokumentów strategicznych i operacyjnych oraz wyników badań socjologicznych dotyczących jakości życia osób powyżej 65. roku życia, co umożliwia podejmowanie celowych i efektywnych działań w zakresie **polityki senioralnej**.
- Kluczową kwestią jest zachowanie równowagi pomiędzy działaniami aktywizującymi a zapewnieniem wsparcia i pomocy osobom starszym. Rok 2021 był kolejnym rokiem zintensyfikowania wyzwań spowodowanych stanem epidemicznym, który wpłynął na kontynuowanie działań na rzecz zapewnienia wsparcia i pomocy seniorom oraz seniorkom w Gdańsku. Z tego względu zdecydowany nacisk położono na 3 kwestie: **zapewnienie szeroko rozumianego wsparcia w okresie pandemii, zwiększenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz zapewnienie oferty związanej z przeciwdziałaniem zjawisku osamotnienia osób starszych spotęgowanego przedłużającym się stanem izolacji**.
- W kontekście pierwszego zagadnienia należy wymienić działania adresowane do seniorów poprzez akcję **#GdańskPomaga** oraz działania koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, obejmujące m.in.: dowożenie posiłków, przygotowanie i dystrybucję paczek

żywnościowych, dystrybucję bezpłatnych maseczek, pomoc w zorganizowaniu zakupów czy bezpłatną pomoc psychologiczną.

- Jedną z głównych trudności w działaniach na rzecz seniorów jest znalezienie skutecznych kanałów informacyjnych. Stan epidemiczny uwypuklił konieczność zwiększenia kompetencji cyfrowych seniorów i seniorek oraz szukania nowych dróg docierania z informacją do osób starszych. W tym celu zaproponowano kontynuację **Telewizji Senior** – kanału wideo *online* utworzonego w 2021 r. w ramach Gdańskich Dni Seniora. Jego misją było zapewnienie informacji seniorom i seniorkom dotyczących różnych dziedzin życia, a także doskonalenie **platformy komunikacyjnej pn. „Gdański Multimedialny Informator Senioralny"**. Kolejne stałe elementy wspierania efektywnego działania komunikacyjnego to przygotowanie **Informatora dla Seniorów 2021**, jego publikacja, a także zamieszczenie wersji cyfrowej na stronie miasta. Ponadto zorganizowano szkolenia cyfrowe dla seniorów – dające szansę poprawy komunikacji między członkami Rady Seniorów oraz liderami grup nieformalnych a urzędem, jak również prowadzenia prac Rady z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych przy jednoczesnym zwiększeniu bezpieczeństwa jej członków w sytuacji „lockdownów" w czasie pandemii. Istotną kwestią jest fakt, że członkowie Rady są reprezentacją środowisk senioralnych w Gdańsku, czynnych w podejmowanych działaniach społecznych i będących liderami grup formalnych oraz nieformalnych. Stopień zaawansowania w wykorzystaniu narzędzi cyfrowych jest zatem kluczowy, biorąc pod uwagę zasięg działania członków Rady oraz liderów grup i podejmowaną przez nich aktywność.
- Działania mające na celu przeciwdziałanie osamotnieniu osób starszych objęły bardzo szerokie spektrum – **Gdański Fundusz Senioralny** to szansa na realizację zadań na rzecz seniorów przez organizacje pozarządowe, jak również grupy nieformalne. W 2021 r. zrealizowano ponownie 2 edycje – wiosenną i jesienną – inicjatyw senioralnych w kameralnych grupach; zorganizowano zajęcia wspierające osoby szczególnie zagrożone konsekwencjami izolacji społecznej czy akcje z wykorzystaniem potencjału wolontariatu. Ważnym działaniem jest docenianie aktywności samych seniorów w obszarze wolontariatu i zaangażowania w działania oraz uhonorowanie tej aktywności w **konkursie „Aktywni Seniorzy 2021"**. Wszystkim tym działaniom i akcjom towarzyszyła polityka sieciowania potencjału i wysiłków podejmowanych zarówno przez instytucje, organizacje pozarządowe, centra wolontariatu, jak i przez grupy nieformalne.
- Dla realizacji polityki senioralnej Gdańska w 2021 r. na istotna była kontynuacja działań profilaktycznych, w tym np. **projektu „Aktywuj się"**, realizowanego przez Gdański Ośrodek Sportu, w ramach którego możliwy jest m.in. udział w zajęciach sportowych *online* prowadzonych przez profesjonalnych trenerów.
- Kolejnym bardzo istotnym działaniem jest wznowienie w 2021 r. pracy **Centrum Pracy Seniorek i Seniorów**, świadczącego usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, jako działalności filii Gdańskiego Urzędu Pracy ukierunkowanej na aktywizację zawodową dojrzałych mieszkańców Gdańska. W 2021 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 329 osób, co pozwoliło na rozbudowanie bazy danych do 1833 seniorów. Mimo negatywnego wpływu pandemii COVID-19 (zawieszenie bezpośredniej obsługi klientów do 31.05.2021 r.) odnotowano 137 przypadków podjęcia pracy wśród klientów Centrum.
- Utrzymująca się sytuacja epidemiczna i narastające wśród osób starszych uczucie osamotnienia oraz zgłaszana przez środowiska senioralne potrzeba stopniowego powrotu do aktywności skłoniły do podjęcia działań wspierających aktywność seniorów i seniorek. Należą do nich m.in. **projekt „Aktywni z wiekiem"** (cykl bezpłatnych zajęć o charakterze aktywizująco-edukacyjnym, szkoleń i warsztatów dla seniorów w dzielnicach Gdańska), a także działania integrujące środowisko seniorów, np. **Parada Seniora** (organizowana od 2018 r.; otwiera obchody Gdańskich Dni Seniora 2021 jako wydarzenie promujące obecność osób starszych w przestrzeni publicznej oraz ich aktywny udział w życiu społecznym, budowanie więzi międzypokoleniowych, propagowanie wiedzy na temat dostępnych form pomocy w sytuacjach kryzysowych, zwrócenie uwagi na problem pozbawiania godności i należytego szacunku ze względu na wiek), **V Gdański Konkurs Poetycki** i **koncert galowy** w ramach **projektu „Benefis Dojrzałości"** czy **Gala Aktywności Senioralnych** (koncert połączony z wystawą prac plastycznych seniorów).
- Warta podkreślenia jest również aktywność Gdańska w tworzeniu elementów polityki senioralnej w skali krajowej przez wkład merytoryczny przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Gdańsku w prace Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich.

DZIAŁANIA DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, W TYM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

- W ramach tego zagadnienia istotne są działania miasta podejmowane wobec osób z niepełnosprawnością, ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach ich funkcjonowania i na różnych etapach życia. Działania te są realizacją zobowiązań wynikających z przepisów prawa – polskiego i międzynarodowego – programów rządowych, realizacji zaleceń organów uprawnionych do oceny poziomu zgodności z przyjętymi konwencjami, dyrektywami europejskimi i ONZ.
- Miasto Gdańsk od lat podejmuje działania mające na celu włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe. Okazją do ewaluacji dotychczasowych działań były prace nad opracowaniem **Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2021–2031 (PPDnrOzN)**, który zawiera diagnozę sytuacji osób z niepełnosprawnościami oraz podsumowanie sukcesywnie wdrażanych działań wynikających chociażby z Modelu Równego Traktowania (ponad 70 określonych w nim rekomendacji dotyczy działań na rzecz osób z niepełnosprawnością). Program został przyjęty Uchwałą RMG nr XXXIII/840/21 z dnia 25 lutego 2021 r. Niezwłocznie przystąpiono do prac nad harmonogramem wdrażania. Prace te polegały na przygotowaniu i szerokiej konsultacji zadań zaplanowanych w ramach poszczególnych priorytetów programu. Zakończyły się przyjęciem Zarządzenia Prezydenta Miasta Gdańska nr 2091/21 w dniu 21 grudnia 2021 r., tj. harmonogramu wdrażania PPDnrOzN na lata 2022–2024.
- Gdańsk aktywnie uczestniczył również w pracach nad **Standardem Minimum na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 3-5-30** przygotowanym z udziałem organizacji i środowiska osób z niepełnosprawnościami. Inicjatorem opracowania była Komisja Społeczno-Gospodarcza przy Stowarzyszeniu Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot. W styczniu 2021 r. OMGGS przyjął Standard Minimum na rzecz Osób z Niepełnosprawnością i Ich Otoczenia. Miasto podjęło aktywność w realizacji zapisów tego standardu.
- Dostępność jest jednym z podstawowych warunków uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. W 2021 r. został zakończony proces budowania i szerokich konsultacji społecznych (pierwszych realizowanych przy użyciu wersji w pełni dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami) – szczegółowych standardów dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w mieście Gdańsk. Standardy zostały przyjęte w formie **Poradnika Projektowania Uniwersalnego** Zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska nr 1746/21 w dniu 9 listopada 2021 r. Zarządzeniem Nr 1621/21 z 14 października poszerzony został zespół koordynatorów dostępności. Obecnie liczy on 15 członków, których zadania koncentrują się na podnoszeniu i koordynacji dostępności w mieście dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarach wskazanych ustawowo i obszarze dostępności społecznej. W minionym roku do końca marca złożone zostały za pomocą GUS raporty o zapewnieniu dostępności przez wszystkie podmioty realizujące zadania miasta i posiadające numer REGON. Raporty te oraz zrealizowany szeroki audyt dostępności w Urzędzie Miejskim w Gdańsku i jednostkach organizacyjnych stanowią podstawę do prac nad programami poprawy dostępności.
- Podstawowy warunek skutecznej aktywizacji społecznej i zawodowej w przypadku osób z niepełnosprawnościami stanowi również dostęp do systemu kształcenia, dlatego też aktywnie realizowane są działania na rzecz **edukacji włączającej**. Nieustannie wdraża się narzędzia i rozwiązania służące podniesieniu jakości edukacji włączającej bazujące na gdańskich doświadczeniach. Włączono się w prace zlecone przez MEiN dotyczące budowania nowego modelu wczesnego wspomagania rozwoju, wniesiono do niego gdańskie doświadczenia w realizacji działań Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego oraz działań z zakresu wczesnej interwencji i wczesnego wspomagania rozwoju. Przygotowano także koncepcję organizacji działań na rzecz wspierania edukacji włączającej w Gdańsku. Kontynuowany był rozwój oferty kształcenia kompetencji zawodowych osób ze szczególnymi potrzebami w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2.
- Miasto podjęło działania na rzecz **wspierania pomocą psychologiczną i pedagogiczną dzieci i młodzież oraz seniorów** o szczególnych potrzebach, która wynikała z sytuacji pandemii, zdalnej edukacji i izolacji. Działania te podejmowane były przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe, szkoły oraz przedszkola publiczne i niepubliczne.
- W 2021 r. kontynuowano testowanie **gdańskiego modelu wsparcia dorosłych osób z autyzmem**. Jest to projekt, który oferuje kompleksową, wielodyscyplinarną i zindywidualizowaną pomoc przez zapewnienie dostępu do szerokiego wachlarza usług społecznych, zawodowych, edukacyjnych i medycznych dla dorosłych osób z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną zamieszkujących na terenie Gdańska, a ponadto dla osób z ich otoczenia oraz przedstawicieli podmiotów, instytucji

i organizacji realizujących wsparcie. Od 2019 r. do końca 2021 r. wsparciem w ramach testowania tego modelu objęto 73 dorosłe osoby z autyzmem, 82 osoby z ich otoczenia oraz 165 specjalistów.

- Osoby z niepełnosprawnością są również objęte wsparciem z zakresu **modelu mieszkań wspomaganych Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego**. W 2021 r. prowadzono 18 mieszkań wspomaganych, w których zapewniono 61 miejsc dla osób z niepełnosprawnością. Wsparciem objęto 93 osoby.

Rewitalizacja

Rewitalizacja to proces rozwiązywania złożonych problemów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, stanowiący element zrównoważonej polityki miejskiej. Przy uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnej, zagadnień ekonomicznych, przestrzennych, infrastrukturalnych czy przyrodniczych proces rewitalizacji stanowi szansę na odwrócenie negatywnych trendów rozwojowych. Wymaga skoordynowanych i kompleksowych przedsięwzięć, skoncentrowania na wspólnych celach oraz szerokiej współpracy – m.in. samorządu lokalnego, organizacji społecznych, a także podmiotów prywatnych. Tylko takie zintegrowane, całościowe i wielowątkowe podejście do rewitalizacji daje szanse powodzenia i trwałej poprawy jakości życia mieszkańców Gdańska.

- Działania rewitalizacyjne zostały zaplanowane w **Gminnym Programie Rewitalizacji (GPR) na lata 2017–2023.** Program adresowany jest do mieszkańców zdegradowanych terenów miejskich o istotnych wartościach kulturowych, gdzie negatywne procesy społeczne, środowiskowe, gospodarcze i przestrzenne występują w szczególnym nasileniu. Są to następujące 4 podobszary:
    - Biskupia Górka-Stary Chełm,
    - Dolne Miasto-plac Wałowy-Stare Przedmieście,
    - Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście,
    - Orunia.
- Proces wdrażania GPR wspiera **Komitet Rewitalizacji**, który stanowi forum współpracy i dialogu. Dialog ten prowadzony jest między przedstawicielami mieszkańców, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz wspólnotami mieszkaniowymi. W 2021 r. odbyły się 2 posiedzenia Komitetu Rewitalizacji, na których przedstawiono stan zaawansowania działań rewitalizacyjnych we wszystkich podobszarach.
- W 2021 r. przeprowadzono drugą edycję badania **„Percepcja i waloryzacja przestrzeni miasta na obszarach rewitalizacji”**. Miało ono na celu dokonanie pomiaru kluczowych wymiarów i aspektów życia mieszkańców terenów objętych działaniami rewitalizacyjnymi. Badanie zostało przeprowadzone na próbie 2,5 tys. mieszkańców rewitalizowanych obszarów oraz pozostałych dzielnic miasta, a uzyskane wyniki porównano z rezultatami badania z 2018 r. Dane zebrane w badaniu pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że mieszkańcy zarówno całego Gdańska, jak i poszczególnych obszarów rewitalizacji lepiej niż w roku 2018 oceniają każdy z badanych aspektów życia w mieście.
- W ramach rewitalizacji **Biskupiej Górki i Starego Chełmu** w 2021 r.:
    - w Centrum Wsparcia Seniora na Biskupiej Górce wspierano grupę 16 osób w wieku senioralnym w zakresie sprawności ruchowej, pobudzania kreatywności i wzmacniania pamięci; drugi rok pandemii wymusił nowe podejście do organizacji zajęć (mniejsze grupy, dystrybucja pakietów do samodzielnej pracy w domu);
    - podpisano umowę na roboty budowlane na wykonanie remontu i adaptacji lokalu przy ul. Styp-Rekowskiego 16 do prowadzenia działań społecznych w ramach Centrum Wsparcia Rodziny;
    - uzgodniono dokumentację oraz przygotowano się do ogłoszenia przetargu na przebudowę ulic: Biskupiej, Na Stoku, Salwator, Zaroślak i Górki – wraz z infrastrukturą techniczną;
    - w ramach przebudowy i modernizacji elementów budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem odebrano dokumentację techniczną dla 10 budynków komunalnych. Zrealizowano roboty budowlane we wspólnotach mieszkaniowych: Biskupia 19 i 34, Górka 13A i B, Na Stoku 11-12 i 38, Rogaczewskiego 44; podpisano umowy o roboty budowlane dla wspólnot: Biskupia 20, Górka 11, Zaroślak 1 i 4; trwały również przygotowania do rozpoczęcia robót, a wspólnoty: Biskupia 4, 8, 29, 30 i 33 rozstrzygnęły postępowania i wybrały wykonawców prac budowlanych;

- prowadzono prace w celu pozyskania dokumentacji projektowej; prowadzono uzgodnienia z Gdańskim Zarządem Dróg i Zieleni oraz Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu urządzenia przestrzeni publicznej i terenów zielonych przy ul. Biskupiej;
- zakończono realizację urządzenia przestrzeni publicznej i terenów zieleni przy ul. Styp-Rekowskiego;
- kontynuowano umowę z Fundacją Gdańską na realizację konsultacji z mieszkańcami i animacji społeczności lokalnej w celu zagospodarowania podwórka w kwartale ulic: Biskupiej, Salwator i Na Stoku oraz przestrzeni między ul. Biskupią a Pohulanką położoną wzdłuż schodów;
- przeprowadzono, na podstawie rozstrzygniętego konkursu powierzenia zadań organizacjom pozarządowym, działania animacyjne w Centrum Wsparcia Seniora oraz w społeczności w podwórku przy ul. Górka.

- W zakresie rewitalizacji **Nowego Portu z Twierdzą Wisłoujście** w 2021 r.:
  - prowadzono działania Centrum Wsparcia Rodzin, które jest odpowiedzialne m.in. za prowadzenie zajęć dla matek z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych; w tym samym lokalu organizowane były również zajęcia Klubu Aktywnego Mieszkańca;
  - w wyremontowanym w 2019 r. lokalu przy ul. Na Zaspę 53 kontynuowano działalność Youth Point – placówki wsparcia dziennego, z której usług korzysta ok. 40 osób w wieku 13–18 lat, a która oferuje zajęcia socjoterapeutyczne, pogotowie lekcyjne, wsparcie pedagogiczne oraz psychologiczne;
  - realizowano umowę na opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy placu przy przystani promowej na podstawie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej wybranej uprzednio w konkursie wraz z zaleceniami i wytycznymi Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
  - zakończono roboty budowlane w 10 budynkach komunalnych (Na Zaspę 34C i D, Wilków Morskich 5, Rybołowców 1 i 8, Wolności 12 i 17, Strajku Dokerów 17A, 18A i 19A) w ramach przebudowy i modernizacji budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem (w realizacji projektu miasto współpracowało również z 34 partnerami – wspólnotami mieszkaniowymi); w 2021 r. zrealizowano roboty budowlane w 7 wspólnotach mieszkaniowych (Bliska 5, Góreckiego 8 i 13, Rybołowców 6, Strajku Dokerów 7, 12 oraz 18), a w budynkach kolejnych wspólnot remonty miały zakończyć się na początku następnego roku (Bliska 9-9A, Strajku Dokerów 11, 17 i 19, Wilków Morskich 7);
  - realizowano roboty budowlane przy przebudowie i modernizacji dróg wraz z infrastrukturą podziemną na ulicach: Góreckiego, Strajku Dokerów oraz Wilków Morskich;
  - kontynuowano umowę z Fundacją Gdańską na porządkowanie terenu i podstawowe zagospodarowanie podwórek przy pl. ks. J. Gustkowicza i ul. Na Zaspę 53 oraz zorganizowano w tym celu działania społeczne angażujące mieszkańców;
  - zlecono, na podstawie rozstrzygniętego konkursu powierzenia zadań organizacjom pozarządowym, prowadzenie działań animacyjnych i profilaktycznych wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców w obrębie podwórek na ul. Strajku Dokerów, ul. Góreckiego i ul. Wilków Morskich; celem animacji społeczności była zmiana podejścia mieszkańców w kierunku współodpowiedzialności za przestrzeń podwórka.

- W obrębie rewitalizacji **Dolnego Miasta, placu Wałowego i Starego Przedmieścia** w 2021 r.:
  - zakończono roboty budowlane polegające na adaptacji budynku przy ul. Królikarnia 13 w celu prowadzenia placówki wsparcia dziennego;
  - w zmodernizowanym w 2019 r. lokalu przy ul. Radnej 3/2 kontynuowało działalność Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin, które realizuje działania w obszarze wsparcia psychoterapeutycznego i psychologicznego, treningów, animacji, wsparcia psychiatrycznego, asystentury, interwencji oraz diagnozy rodzin i uczestników projektu;

- kontynuowano opracowanie dokumentacji technicznej dla zadania: „Zagospodarowanie Opływu Motławy wraz z bastionami" – roboty budowlane rozpoczną się zaraz po uzyskaniu pozwolenia na budowę;
- w celu modernizacji i remontów budynków i ich otoczenia uzyskano pozostałą część pozwoleń na budowę (pl. Wałowy 5 i 9, Dolna Brama 4 i 6, Królikarnia 1 i 2, Pod Zrębem 5B, 7 i 8) oraz wyremontowano budynki: pl. Wałowy 5a, Pod Zrębem 7 i 8. Ponadto zrealizowano remonty dla wspólnot: Kotwiczników 10A, Śluza 4A i E, Dolna Brama 7, Grodza Kamienna 2D; dla wspólnot Fundacyjna 7, Polna 1-4 i Toruńska 8 przygotowywano dokumentację przetargową i podjęto przygotowania do robót budowlanych;
- w ramach przebudowy i modernizacji dróg i infrastruktury podziemnej trwały roboty budowlane na ulicach: Przyokopowej, Wierzbowej i Polnej; odebrano także dokumentację techniczną dla ul. Reduta Dzik;
- kontynuowano umowę ze stowarzyszeniem Opowiadacze Historii Dolnego Miasta na realizację zadania polegającego na animacji społecznej mieszkańców kwartałów i wspólnej realizacji zagospodarowania podwórek przy ul. Chłodnej 9-10 oraz przy ulicach: Przesmyk, Łąkowej, Jaskółczej i Dolnej;
- rozstrzygnięto konkurs powierzenia zadań organizacjom pozarządowym, na podstawie którego zlecono prowadzenie w podwórkach działań animacyjnych mających na celu podtrzymanie u mieszkańców poczucia wspólnej odpowiedzialności za efekty rewitalizacji podwórek.

- W zakresie rewitalizacji Oruni w 2021 r.:
  - rozpoczęto budowę placówki na potrzeby realizacji zadań z zakresu usług społecznych przy ul. Dworcowej 11;
  - zakończono roboty budowlane w budynku dawnego ratusza przy ul. Gościnnej 1 i jego adaptację na cele społeczne – w budynku swoje siedziby mają oddział Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Rada Dzielnicy; miejsce do prowadzenia działań społecznych zyskała też Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej;
  - rozstrzygnięto postępowanie na opracowanie dokumentacji dla projektu rewaloryzacji Rynku Oruńskiego wraz z przebudową układu drogowego i infrastruktury technicznej;
  - zrealizowano roboty budowlane w ramach kompleksowego zagospodarowania lokalnych przestrzeni publicznych: skweru przy ul. Gościnnej i parku przy ul. Związkowej;
  - w projekcie modernizacji i remontów budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem na Oruni miasto współpracowało z 21 partnerami wspólnotami mieszkaniowymi oraz 1 spółdzielnią mieszkaniową; w 2021 r. roboty budowlane zakończyło 10 wspólnot mieszkaniowych (Dworcowa 8, Grabowa 6, Przyjemna 3-5, Ramułta 4-4A, Ramuła 8, Ramuła 10-11, Sandomierska 12-12A-12B, Trakt św. Wojciecha 75A-B, Trakt św. Wojciecha 93 i Trakt św. Wojciecha 99); kolejne wspólnoty mieszkaniowe na koniec roku były na etapie przygotowywania dokumentacji przetargowej lub dokumentacji technicznej;
  - Gdańskie Nieruchomości, odpowiadające za budynki komunalne, rozstrzygnęły postępowania przetargowe i rozpoczęły remonty w 3 budynkach komunalnych w następujących lokalizacjach: Trakt św. Wojciecha 103a, 109 i 111, a dla kolejnych 6 budynków ogłoszono przetarg na roboty budowalne;
  - kontynuowano umowę na prowadzenie działań podwórkowych na lata 2020–2022, który wygrała Gdańska Fundacja Inicjatyw Społecznych (realizacja zadania ma odbywać się na podwórkach zlokalizowanych przy ul. Trakt św. Wojciecha 93, 95, 97, 99, 101 i 103A); działania polegały przede wszystkim na zagospodarowaniu terenu wskazanych podwórek (prace ziemne, porządkowe, realizacja nasadzenia zieleni), jak również na przeprowadzeniu cyklu spotkań z mieszkańcami w celu zintegrowania społeczności lokalnej, zwiększenia zaangażowania mieszkańców w ich własne otoczenie;
  - rozstrzygnięto konkurs powierzenia zadań organizacjom pozarządowym, na podstawie którego zlecono prowadzenie działań animacyjnych wśród młodzieży i osób dorosłych

w okolicy adresu ul. Ubocze 24; w zakresie działań animacyjnych zaangażowano lokalną społeczność do prac nad estetyzacją terenów zielonych w tej lokalizacji.

Bezpieczeństwo

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka, odgrywającą dużą rolę w wartościowaniu otoczenia i ocenie jakości życia, jest bezpieczeństwo. Poziom bezpieczeństwa jest szczególnie ważny w odniesieniu do przestrzeni publicznych pełniących funkcję miejsc spotkań i aktywności mieszkańców. W 2021 r., podobnie jak w poprzednim roku, wpływ na poczucie bezpieczeństwa miała pandemia COVID-19. Bezpieczeństwo ma szczególnie istotne znaczenie w ujęciu zdrowia publicznego, ekonomicznym, środowiskowym, infrastrukturalnym, mobilności i transportu oraz integracji społecznej i kulturowej. Kompleksowe działania zapewniające indywidualne i zbiorowe poczucie bezpieczeństwa przeciwdziałają różnego rodzaju konfliktom, polaryzacji społecznej i segregacji przestrzennej. Jednocześnie stanowią odpowiedź na zmieniające się wymogi społeczne w zakresie bezpieczeństwa i komfortu życia.

- W 2021 r. realizowany był **Miejski Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli** uchwalony na lata 2019–2021. Do jego głównych założeń zaliczają się: poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego przez zmniejszenie liczby przestępstw i wykroczeń, wzrost poczucia bezpieczeństwa, kształtowanie właściwych postaw dzieci i młodzieży, zapobieganie zachowaniom patologicznym, pomoc osobom w kryzysie, poprawa bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W ramach kontynuacji działań w 2021 r. realizowano 28 programów oraz kampanie w mediach społecznościowych. Działania dotyczyły m.in kształtowania odpowiednich postaw i wartości w celu wyrobienia u młodzieży indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa pożarowego, podniesienia poziomu bezpieczeństwa osób w podeszłym wieku („bezpieczny senior"), bezdomnych, imigrantów oraz turystów na terenie miasta („bezpieczny turysta"). Łącznie w ww. projektach, programach, konkursach, interwencjach, poradach, festynach i innych spotkaniach wzięło udział ok. 93 tys. uczestników, w tym m.in. uczniowie przedszkoli, szkół, rodzice, seniorzy, osoby będące w kryzysie oraz wykluczone społecznie.
- Miasto kontynuowało wspieranie działalności **Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej (KM PSP),** która zajmuje się zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Siedziba KM PSP znajduje się przy ul. Beniowskiego 7. Dodatkowo na terenie Gdańska funkcjonuje 5 jednostek ratowniczo-gaśniczych i 1 posterunek. Na koniec 2021 r. w KM PSP zatrudnionych było 292 funkcjonariuszy, 4 pracowników korpusu służby cywilnej oraz 4 pracowników stanowisk pomocniczych. Strażacy w 2021 r. podjęli 5764 interwencje (o 2,8% mniej niż w 2020 r.). Na liczbę tę złożyło się 1155 pożarów, 3873 miejscowe zagrożenia oraz 736 fałszywych alarmów. Średnio jednostki gdańskiej straży pożarnej wyjeżdżały do zdarzeń ok. 16 razy w ciągu jednej dobry.

  Z budżetu miasta dofinansowano bieżącą działalność straży kwotą 534 tys. zł. Sfinansowano zakup m.in. ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego oraz wyposażenie multimedialnej sali edukacyjnej Ognik. Komenda Miejska PSP w Gdańsku zaangażowana była również w działania wspomagające w pandemii koronawirusa. Były to działania związane z transportem mieszkańców Gdańska do punktów szczepień.

  Działanie Państwowej Straży Pożarnej na terenie miasta wspierają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP): w Świbnie, na Wyspie Sobieszewskiej oraz grupa poszukiwawczo-ratownicza z siedzibą przy ul. Jabłoniowej 5 (zmiana siedziby z ul. Beniowskiego). Miasto w 2021 r. dofinansowało działanie OSP kwotą 581,7 tys. zł, którą przeznaczono m.in. na zapewnienie gotowości bojowej, zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego i sprzętu. Dodatkowo zrealizowano umowę dotacyjną z Urzędem Marszałkowskim, w ramach której zakupiono 5 kompletów ubrań specjalnych.
- Zapewnienie należytego stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta jest głównym zadaniem funkcjonariuszy **Komendy Miejskiej Policji (KMP).** Siedziba KMP znajduje się przy ul. Nowe Ogrody 27. Rejon miasta podzielony jest administracyjnie na 8 komisariatów:
  - I Komisariat Policji, ul. Platynowa 6F;
  - II Komisariat Policji, ul. Długa Grobla 4;
  - III Komisariat Policji, ul. Biała 1A;
  - IV Komisariat Policji, ul. Kaprów 14;
  - V Komisariat Policji, ul. Obrońców Wybrzeża 19;

- VI Komisariat Policji, ul. Kasztanowa 6;
- VIII Komisariat Policji, ul. Kartuska 245;
- IX Komisariat Policji, ul. Balcerskiego 35.

Z budżetu miasta przekazano KMP środki w wysokości 225,9 tys. zł na fundusz wsparcia realizacji konkretnych zadań, w tym na dodatkowe patrole oraz realizację „Miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego". Na koniec 2021 r. KMP zatrudniała 1052 funkcjonariuszy, którzy brali udział w zabezpieczeniach wydarzeń na terenie miasta, w tym największych: Jarmark św. Dominika, uroczystości Sierpnia '80, mecze żużlowe i ligi z udziałem drużyny Wybrzeże Gdańsk, mecze piłki nożnej w ramach Lotto Ekstraklasy z udziałem drużyny Lechii Gdańsk, Morskie Żeglarskie Mistrzostwa Europy. Funkcjonariusze strzegli bezpieczeństwa mieszkańców Gdańska i kibiców nie tylko na stadionach i trasach dojazdowych, lecz także na terenie całego miasta.

W związku ze stanem epidemii podejmowano ścisłą współpracę ze Strażą Miejską w Gdańsku, mając na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się choroby zakaźnej COVID-19. Prowadzone były działania związane z kontrolą m.in. obiektów handlowych, lokali gastronomicznych, klubów i dyskotek, środków komunikacji miejskiej, siłowni.

- W zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa z policją współpracuje **Straż Miejska.** W 2021 r. efektem wspólnych działań było m.in. organizowanie mieszanych patroli prewencyjnych (58 patroli) i zabezpieczanie imprez masowych (74 imprez). Siedziba Straży Miejskiej znajduje się przy ul. Elbląskiej 54/60. W jej strukturze funkcjonują następujące referaty:
  - I Referat, ul. Gospody 2c;
  - II Referat, ul. Elbląska 54/60;
  - III Referat, al. Grunwaldzka 186;
  - IV Referat, ul. Orfeusza 2;
  - V Referat, ul. Wilanowska 2;
  - VI Referat, ul. Elbląska 54/60;
  - Referat Ekologiczny, ul. Biała 1B.

Straż Miejska w Gdańsku w 2021 r. odnotowała 60 578 interwencji (34 899 w 2020 r.), wystawiając 7583 pouczenia (10 171 w 2020 r.), 49 035 mandatów karnych (21 113 w 2020 r.) oraz 1706 wniosków o ukaranie do sądu (1492 w 2020 r.). Coraz ważniejszym obszarem działalności Straży Miejskiej jest przeciwdziałanie nielegalnemu spalaniu odpadów. W strukturze Straży Miejskiej od listopada 2019 r. funkcjonuje Referat Ekologiczny – Eko Patrol, którego główne zadania to: walka z paleniem odpadami w piecach, egzekwowanie obowiązku segregacji odpadów oraz kontrola nad gospodarką odpadami. Funkcjonariusze zostali wyposażeni w mobilne laboratorium i prowadzą systematyczne kontrole w sezonie grzewczym. Na numer 986 w 2021 r. wpłynęły 989 zgłoszenia dotyczące podejrzenia spalania odpadów w niewłaściwy sposób. Strażnicy przeprowadzili 945 kontroli, 77 osób pouczyli, a 385 ukarali mandatami. Skierowali też 12 wniosków do sądu.

W 2021 r. wyposażenie Straży Miejskiej zostało uzupełnione o 2 samochody specjalistyczne do przewodu blokad oraz samochód przystosowany do przewozu osób zatrzymanych.

Do zadań Straży Miejskiej należy również obsługa systemu miejskiego monitoringu. Całodobowo przestrzeń publiczna jest monitorowana przy wykorzystaniu 416 kamer, w tym 173 obrotowych. Operatorzy monitoringu w 2021 r. ujawnili i przekazali dyżurnym komisariatów policji 2066 zdarzeń, a 421 zdarzeń zostało bezpośrednio przekazanych do interwencji patrolom Straży Miejskiej.

- W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej i niebezpieczeństw w Gdańsku w gotowości są służby ratownicze oraz miejskie struktury, które – dysponując wiedzą, sprzętem – stosownie reagują: podejmują działania ratownicze, przeciwdziałają zagrożeniu i ratują życie gdańszczan. Jednym z kluczowych elementów zarządzania kryzysowego z dostępem do systemów wykrywania i alarmowania oraz wczesnego ostrzegania ludności jest **Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego (MCZK),** które znajduje się w strukturze Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Przez 24 godz. na dobę dyżurni, wykorzystując obrazy z kamer systemu monitoringu oraz dane otrzymywane z terenu miasta, podmiotów i instytucji współdziałających, monitorują zaistniałe zagrożenia i reagują na nie. Najważniejsze informacje o wszelkich zagrożeniach i utrudnieniach są przekazywane mieszkańcom w ciągu kilku sekund dzięki mobilnemu systemowi informacji SISMS z wykorzystaniem komunikacji 3 kanałami: SMS-em, e-mailem lub przez aplikację Blisko. Pod koniec 2021 r. w Gdańsku liczba rejestracji w systemie wynosiła ok. 63 tys. Podczas zdarzeń o charakterze

kryzysowym w MCZK odbywają się posiedzenia Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego to również miejsce, w którym koordynowane są działania związane z bezpieczeństwem przestrzeni publicznej podczas organizowanych różnego rodzaju wydarzeń, takich jak m.in. imprezy masowe czy zgromadzenia publiczne, oraz inne mogące mieć wpływ na właściwe funkcjonowanie miasta. Dyżurni MCZK monitorują stan zainstalowanych w przestrzeni publicznej miasta defibrylatorów w liczbie 49 oraz stan Miejskiego Systemu Ostrzegania i Alarmowania, w którym zainstalowane są 82 syreny elektroniczne.

- Na terenie Gdańska, w celu zwiększenia bezpieczeństwa, każdego roku są przeprowadzane **ćwiczenia i działania treningowe.** W 2021 r. odbyły się m.in. ćwiczenia wymiany i przekazania informacji na wypadek zdarzenia, uruchomienia zapasowego stanowiska kierownika KM PSP oraz ćwiczenia z zakresu zarządzania kryzysowego. Z uwagi na sytuację epidemiczną ograniczono liczbę ćwiczeń i treningów.
- W celu zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu kontynuowany jest **Miejski Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego**. Miasto sukcesywnie realizuje program uspokajania ruchu drogowego. W 2021 r. strefa Tempo 30 została poszerzona o 7,9 km kolejnych odcinków. Łącznie obejmuje ona 616,9 km, co stanowi 66,1% dróg publicznych w mieście. Dokonano również przebudowy infrastruktury drogowej w celu spowolnienia ruchu i zwiększenia bezpieczeństwa pieszych (m.in. progi zwalniające, zwężenia jezdni, azyle, separatory ruchu). Kontynuowano także program edukacyjny „Gotowi do drogi – Autochodzik" skierowany do dzieci w wieku 4–9 lat, nauczycieli i rodziców. Ze względu na ograniczenia w edukacji w szkołach związane z pandemią COVID-19 zrealizowano 2 konkursy edukacyjne: „Odblaskowa Bombka" oraz „Koła Stop – robisz krok". Działania mające poprawić komfort i bezpieczeństwo poruszania się po mieście pieszo, rowerem oraz komunikacją miejską są realizowane również w ramach **Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gdańska 2030.** W 2021 r. liczba wypadków w ruchu drogowym spadła o 19 (-5%) w porównaniu z 2020 r. Spadła również liczba poszkodowanych – o 39 (-9%). W zakresie kolizji drogowych zaistniałych w 2021 r. odnotowano wzrost o 556 (+8%) w stosunku do 2020 r.
- Projektem mającym zapewnić wzrost bezpieczeństwa mieszkańców jest **„Jaśniejszy Gdańsk"**. Program polega na instalacji latarni w miejscach do tej pory pozbawionych oświetlenia. Od 2016 r. systematycznie oświetlane zostają ulice, ciągi piesze i dojścia do szkół. W 2021 r. oświetlono 26 kolejnych lokalizacji.
- W Gdańsku panują specyficzne warunki klimatyczne i terenowe, czego efektem jest możliwość wystąpienia na terenie miasta wszystkich rodzajów powodzi. W przypadku wystąpienia powodzi Prezydent Miasta Gdańska zwołuje posiedzenie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, by podjąć działania wymagające koordynacji akcji ratowniczej i zaangażowania w nią sił i środków na różnych szczeblach administracyjnych. Materiałem pomocniczym dla działań koordynacyjnych jest **„Plan operacyjny ochrony przed powodzią miasta Gdańska"**, który określa zakres zadań poszczególnych służb i jednostek miejskich w celu zwiększenia odporności miasta – m.in. na występowanie nawalnych deszczów, nagłych powodzi czy innych ekstremalnych zjawisk pogodowych. W 2021 r. wdrażano także **„Plan adaptacji do zmian klimatu dla miasta Gdańska"**, którego celem jest przygotowanie miasta i mieszkańców na konsekwencje zmian klimatu. Cały czas rozwijana jest **infrastruktura przeciwpowodziowa** miasta**.** Podstawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Gdańska stanowi sieć 53 zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności ok. 737,8 tys. m^3, zlokalizowanych kaskadowo na potokach, co tworzy system niespotykany w innych polskich miastach. W 2021 r. trwała budowa zbiornika retencyjnego Jaśkowa Dolina. Infrastrukturę przeciwpowodziową tworzy również ok. 21 tys. studni i 19 tys. wpustów ulicznych, ponad 300 km potoków i rowów, 597 km sieci kanalizacji deszczowej oraz 16 km wałów przeciwpowodziowych. Dużą uwagę przykłada się także do zwiększania mikroretencji poprzez tworzenie łąk miejskich i ogrodów deszczowych. W analizowanym roku powstały 3 nowe ogrody deszczowe w lokalizacjach: ul. Uczniowska, ul. Sołecka oraz ul. Goszczyńskiego (system ogrodów deszczowych połączonych kaskadowo). Łącznie w 2021 r. W Gdańsku funkcjonowało 20 ogrodów deszczowych. Bieżący monitoring sytuacji hydrologicznej zapewniają: sieć 27 deszczomierzy, 1 stacja meteo oraz 76 stacji pomiarów poziomu wody na zbiornikach i ciekach. Dodatkowo rozpoczęto budowę prawego wału przeciwpowodziowego Odpływu Motławy na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników. Przebudowano także infrastrukturę przepompowni wód opadowych i roztopowych Nowy Port. Dużą uwagę przykłada się także do zwiększania retencji leśnej oraz retencji powierzchniowej. W ramach zwiększania retencji leśnej Lasy Państwowe zleciły koncepcję na zwiększenie retencji w zlewniach Potoku Oliwskiego i Strzyży.

- W przestrzeni publicznej miasta funkcjonuje **ogólnodostępna sieć defibrylatorów**. Ich łączna liczba w przestrzeni publicznej wynosi 47. Aparaty zamontowane są również w pojazdach komunikacji miejskiej. W 2021 r. w defibrylator wyposażone były 164 pojazdy komunikacji miejskiej (94 autobusy i 70 tramwajów).
- Gdańsk jest pierwszym miastem w Polsce, które na szeroką skalę postanowiło wesprzeć mieszkańców w walce z zadłużeniem. Służy temu **Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych na lata 2016–2023**. Do działań pomocowych należą m.in.: doradztwo prawnofinansowe, edukacja, prowadzenie indywidualnych programów wyjścia z zadłużenia oraz programów pomocy ofiarom przestępstw i nadużyć ekonomicznych. W 2021 r. kontynuowana była działalność Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych przy al. Grunwaldzkiej 8, świadczącego bezpłatne usługi dla mieszkańców. Doradztwem w zakresie edukacyjnym i finansowoprawnym objęto 137 osób podczas konsultacji indywidualnych oraz 1590 osób w ramach prowadzonej infolinii. Z indywidualnych planów wyjścia z zadłużenia oraz programów pomocy ofiarom przestępstw i nadużyć ekonomicznych skorzystało 122 odbiorców. Zrealizowano akcje edukacyjne („Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego", „Dzień bez Długów") oraz wydano broszurę edukacyjną „Pocieszek – Poradnik Dłużnika. Zadłużenia czynszowe".
- W związku z pandemią koronawirusa w 2021 r. **działania gdańskich służb** odgrywały ważną rolę w zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oraz Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego pozostawały w stałym kontakcie z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, służbami, inspekcjami sanitarnymi, jednostkami organizacyjnymi miasta, wydziałami urzędu oraz instytucjami i innymi podmiotami w zakresie działań związanych ze stanem epidemii. Na bieżąco wprowadzano procedury mające zminimalizować możliwość zarażenia się przez mieszkańców wirusem i zapewniające ciągłość działań jednostek miejskich.

Środowisko

Ochrona środowiska to kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju. Silnie wybrzmiewa w niej, obok dążenia do zachowania dziedzictwa naturalnego, troska o przyszłość miasta i zapewnienie dobrych warunków życia kolejnym pokoleniom. Stan środowiska istotnie przekłada się na jakość życia mieszkańców – jest czynnikiem warunkującym m.in. stan zdrowia, możliwość wypoczynku i regeneracji, jakość przestrzeni publicznej. Zagadnienia związane z ochroną środowiska obejmują wiele obszarów działań miasta, np. planowanie przestrzenne, transport, gospodarkę komunalną, politykę zdrowotną i społeczną, energetykę, turystykę. Zarządzanie kwestiami środowiskowymi wpływa również na zwiększenie odporności miasta na niekorzystne skutki zmian klimatu. Te wzajemne powiązania sprawiają, że środowisko w istotny sposób oddziałuje na atrakcyjność Gdańska jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego.

- Zmiany klimatu wpływają i będą wpływać na codzienne życie mieszkańców. Wyzwaniem, również dla Gdańska, jest poszukiwanie metod złagodzenia ich efektów oraz sposobów dostosowania się do nich. **Plan adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Gdańska (MPA)** zakłada optymalne wykorzystanie posiadanych zasobów oraz walorów położenia miasta i pomaga miastu zidentyfikować zagrożenia i potrzeby związane ze zmianami klimatu.
- W 2021 r. odbyły się 2 spotkania **Gdańskiego Forum Zmian Klimatu**. Na pierwszym z nich powołano Radę Gdańskiego Forum Zmian Klimatu, której celem jest wypracowanie wspólnie z mieszkańcami propozycji rozwiązań problemów w zakresie zmian klimatu. Radę tworzą przedstawiciele świata nauki (m.in. Politechnika Gdańska, Uniwersytet Gdański, PAN, IMGW).
- Stan jakości powietrza na terenie Miasta Gdańska od kliku lat utrzymuje się na bardzo dobrym poziomie. Stała kontrola jakości powietrza jest ważnym elementem troski o środowisko. Pomiary zanieczyszczeń powietrza i parametrów meteorologicznych w ramach Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańskiej prowadzi Fundacja ARMAG. W 2021 r. funkcjonowało 6 automatycznych stacji pomiarowych, w tym 1 nowa – w Gdańsku-Matarni stanęła pierwsza na Pomorzu stacja pomiaru zanieczyszczeń pochodzących z emisji liniowej, tj. ruchu pojazdów osobowych i ciężarowych. W 2021 r. nie odnotowano żadnych przekroczeń stężeń średniorocznych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, podobnie jak w latach poprzednich. W 2021 r., większość stacji odnotowała przekroczenia stężeń średniodobowych pyłu zawieszonego PM10 – od 6 dni w Gdańsku-Stogach do 20 dni w Nowym Porcie (nie osiągnięto tym samym dopuszczalnej częstości przekroczeń w roku kalendarzowym wynoszącej 35 dni). Nowa stacja komunikacyjna w Gdańsku-Matarni, nie odnotowała przekroczeń (stacja pracuje od lipca 2021 r.). W porównaniu z sytuacją w 2020 r. odnotowano niewielki wzrost liczby dni z przekroczeniami stężeń pyłu zawieszonego PM10. Wzrost

liczby z dni przekroczeniami wynika z występowania niekorzystnych warunków pogodowych w 2021 r. związanych z ostrzejszą zimą i słabszym przewietrzaniem (większa niż w 2020 r. liczba dni z temperaturą ujemną oraz duża liczba dni ze słabym wiatrem) oraz większą emisją pochodzącą z ogrzewania indywidualnego wynikającą z większego zapotrzebowania na ciepło.

- W ramach zadania z Budżetu Obywatelskiego dla projektu **„Gdańsk – Tu oddycham. System czujników jakości powietrza w każdej dzielnicy"** zamontowano 35 czujników pomiarowych zanieczyszczeń powietrza, w tym przede wszystkim pyłu PM10 i PM2,5 – po jednym w każdej dzielnicy. Wyniki pomiarów są dostępne dla mieszkańców bezpłatnie *online*.
- Oprócz działań adaptacyjnych podejmowane są **działania na rzecz ograniczenia emisji zanieczyszczeń i negatywnego wpływu na środowisko, m.in. w ramach Programu ochrony środowiska** dla miasta Gdańska. Przykłady realizowanych działań to:
    - **likwidacja prywatnych źródeł niskiej emisji** – poprzez wymianę ogrzewania węglowego na ekologiczne (elektryczne, gazowe, podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej), przez zamianę ogrzewania węglowego na pompę ciepła lub na ogrzewanie z zastosowaniem kotłów retorowych na ekogroszek albo pellety oraz poprzez instalację kolektora słonecznego; w 2021 r. zlikwidowano 274 piece węglowe; łącznie podpisano 176 umów dotacyjnych, w tym 1 umowę na instalację kolektora słonecznego i 2 umowy na pompę ciepła na kwotę 964,5 tys. zł;
    - **likwidacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni** – w 2021 r. podpisano łącznie 63 umowy na dotacje przyłączenia do kanalizacji sanitarnej poprzez likwidację zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (łącznie na kwotę 165 tys. zł);
    - **demontaż, transport i utylizacja odpadów zawierających azbest** – w 2021 r. podpisano 33 umowy o dotacje; usunięto 57,2 t materiałów azbestowych, na co wydatkowano środki w wysokości 93,5 tys. zł;
    - **kompleksowa modernizacja budynków mieszkalnych, oświatowych i sportowych należących do gminy**, co służy podniesieniu efektywności energetycznej, ograniczeniu zapotrzebowania na energię cieplną, redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwojowi niskoemisyjnych źródeł energii, jak również eliminacji niskosprawnych źródeł energii; w 2021 r. w ramach rewitalizacji obszaru Nowego Portu i Twierdzy Wisłoujście zmodernizowano i dokonano remontów elementów budynków mieszkalnych z wykonaniem izolacji przeciwwilgociowej 10 budynków mieszkalnych w dzielnicy Nowy Port (Na Zaspę 34c i d, Rybołowców 1 i 8, Strajku Dokerów 17a, 18a, 19a, Wilków Morskich 5, Wolności 12 i 17), z kolei w ramach rewitalizacji Dolnego Miasta i placu Wałowego ze Starym Przedmieściem dokonano modernizacji i remontu elementów budynku mieszkalnego pl. Wałowy 5a; w 2021 r. zrealizowano również kompleksową modernizację energetyczną 11 budynków oświatowych należących do Gminy Miasta Gdańska (Żłobek nr 2, Żłobek nr 3, Żłobek nr 4, SP nr 8, SP nr 20, SP nr 21, SP nr 42, SP nr 47, SP nr 55, SP nr 62, ZSO nr 5);
    - **termomodernizacja energetyczna budynków mieszkalnych i użytkowych**, która wpisuje się w projekt obejmujący 27 obiektów, z czego 3 zostały już zakończone (tj. Wielki Młyn, Dwór Artusa, kościół rzymskokatolicki); pozostałe budynki to cerkiew prawosławna przy ul. Traugutta 45 oraz 23 budynki mieszkalne, mieszkalno-użytkowe lub użytkowe, w których prowadzone są roboty budowlane lub które znajdują się na etapie postępowań przetargowych na roboty budowlane albo pozyskiwania dokumentacji przetargowej;
    - eliminacja procederu **spalania odpadów** – w 2021 r. Straż Miejska dokonała 945 interwencji dotyczących eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, oraz podjęła interwencje w zakresie: spalania odpadów w instalacjach grzewczych i na powierzchni ziemi oraz spalania biomasy o wilgotności powyżej 20%, węgla brunatnego, flotokoncentratów, mułu węglowego; Straż Miejska pobierała również próbki popiołów z pieców do ogrzewania budynków i przekazywała je do analizy laboratoryjnej; w sezonie grzewczym 2020/2021 zbadano 60 próbek popiołów; analizy wskazały, że w 31 przypadkach doszło do termicznego przekształcania odpadów w indywidualnych urządzeniach grzewczych; wraz z rozpoczęciem sezonu grzewczego Straż Miejska w Gdańsku przygotowała dodruk ulotki „zawieszki" w liczbie 1 tys. szt. informującej o zakazie i szkodliwości spalania odpadów oraz krótką informację o zapisach uchwały antysmogowej; dokonano również 45 pomiarów jakości powietrza, w szczególności na terenach przyległych do ogrodów działkowych, oraz wykonano 13 lotów dronem nad

terenami ogrodów działkowych pod kątem spalania odpadów; prowadzeniem spraw z zakresu ochrony środowiska w strukturze Straży Miejskiej zajmuje się **Referat Ekologiczny**, który składa się z 3 sekcji: Sekcji Ochrony Środowiska, Sekcji Kontroli Odpadów i najnowszej Sekcji Ochrony Zwierząt. Pracuje w nim 24 strażników, a na wyposażeniu referatu są m.in.: dron do obserwacji, 6 fotopułapek (z czego 2 zostały zakupione w 2021 r.), miernik pyłu i 5 radiowozów – w tym 2 z napędem elektrycznym; w zasobach Eko-patrolu znajdują się również mobilne laboratorium oraz nowy samochód do przewozu zwierząt – pojazd specjalistyczny wyposażony w najnowocześniejsze systemy kontrolno-pomiarowe, co pozwala sprawdzać jakość powietrza oraz stan cieków wodnych; z kolei pojazd Sekcji Ochrony Zwierząt wyposażony jest w specjalistyczny sprzęt do ich wyłapywania oraz bezpiecznego transportu;

- podejmowanie interwencji w zakresie **monitoringu pojazdów opuszczających place budowy** pod kątem ograniczenia zanieczyszczenia dróg prowadzącego do niezorganizowanej emisji pyłów;
- realizacja programu **„Jaśniejszy Gdańsk"**, czyli wymiana energooszczędnego oświetlenia typu LED; w 2021 r. oświetlono ponad 14 km (12,5 km w ramach programu „Jaśniejszy Gdańsk") ulic i ciągów pieszych w 26 lokalizacjach za kwotę blisko 5 mln zł – postawiono 445 słupów i zamontowano 452 oprawy; łącznie w latach 2016–2021 oświetlono 225 ulic.

- Jednym z odczuwalnych skutków zmian klimatu w przestrzeni miasta jest częstsze występowanie **intensywnych zjawisk opadowych**. Wobec coraz częstszych okresów bezdeszczowych **rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej i odwodnieniowej** powinien wspomagać środowisko w okresach suszy. Miasto Gdańsk wprowadziło w 2018 r. politykę trójstopniowego zarządzania wodą opadową i kontynuuje działania:
  - w ramach pierwszego stopnia zarządzania wodą opadową, polegającego na zatrzymaniu opadu 10-letniego w krajobrazie (zarówno w inwestycjach miejskich, jak i na nieruchomościach prywatnych), spółka Gdańskie Wody w 2021 r. uzgodniła projekty zawierające łącznie ok. 40 tys. m^3 retencji w ramach zieleni retencyjnej (powierzchniowych systemów retencyjnych); po przeanalizowaniu skutków intensywnych opadów, jakie wystąpiły w latach ubiegłych, w ramach działań eksploatacyjnych w punktach zgłoszeń trudności z odprowadzaniem wody po opadach wykonano ogrody deszczowe i niecki retencyjne z szacunkową pojemnością ponad 300 m^3, wykonano również kolejne demonstratory – obiekty powierzchniowej retencji miejskiej w rejonie ulic Goszczyńskiego, Uczniowskiej i Sołeckiej;
  - w zakresie drugiego stopnia zarządzania wodą opadową, polegającego na zatrzymaniu wody 100-letniej w miejskich zbiornikach retencyjnych, rozpoczęto budowę zbiornika Jaśkowa Dolina, uzyskano pozwolenie na przebudowę zbiornika nr 4 (Subisława) oraz na budowę przelewów awaryjnych ze zbiornika nr 2 na Potoku Oliwskim; trwa projektowanie zbiorników w części ujściowej potoku M2, zostało również zlecone wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę potoku Strzelniczka na odcinku od rzeki Strzelenki do zbiornika retencyjnego Strzelniczka II; rozpoczęto projektowanie zbiornika Kartuska w zlewni potoku Strzelniczka oraz prace koncepcyjne zmierzające do zaprojektowania zbiornika M2 (zbiornik Starogardzka) na potoku Maćkowy, jak również zadanie polegające na budowie prawego wału przeciwpowodziowego Opływu Motławy na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników;
  - w ramach trzeciego stopnia zarządzania wodą opadową, polegającego na zarządzaniu kryzysowym infrastrukturą w razie wystąpienia opadów ulewnych i nawalnych, poprawiono bezpieczeństwo pracy pompowni Nowy Port na kanale Warzywód (montaż automatycznych czyszczarek).

- W dobie zmieniającego się klimatu dobrze **zaplanowana zieleń**, w tym drzewostan, muszą być integralną częścią środowiska miejskiego – jej obecność wpływa na społeczność pod względem ekologicznym, społecznym, zdrowotnym i estetycznym. W 2021 r. Gdańsk prowadził następujące działania związane z ochroną terenów zielonych, zazielenianiem miasta i zwiększaniem bioróżnorodności:
  - w ramach zazieleniania przestrzeni publicznej w 2021 r. **jednostki miejskie zasadziły 4177 drzew** (w tym: GZDiZ – 537 szt. oraz 3270 sadzonek leśnych, Gdańskie Nieruchomości – 27 sztuk, DRMG – 303 szt., Gdańskie Wody – 40 szt.); ponadto na mocy decyzji administracyjnych wydanych przez Wydział Środowiska na usunięcie 2385 drzew nałożono

obowiązek realizacji nasadzeń w liczbie 4678 szt.; Wydział Środowiska dokonał nasadzeń 70 szt. drzew ulicznych, 5 szt. platanów w Gaju Matek i Ojców oraz rozdał 300 szt. sadzonek drzew do posadzenia przez mieszkańców;

- oprócz nasadzeń nowych drzew pielęgnacją objęto istniejące – w 2021 r. **wypielęgnowano ponad 44,3 tys. drzew w pasach drogowych**, dokonano także regularnych cięć drzew szpalerowych (12,5 tys.m² i 898 szt.);
- w 2021 r. zieloną przestrzeń Gdańska **ozdobiło ponad 121,1 tys. sztuk roślin**, przede wszystkim: kwiaty sezonowe (79,9 tys.), byliny (22,9 tys.), krzewy (12,1 tys.) oraz cebulki kwiatowe (ponad 6 tys.); w zależności od pory roku na gdańskich zieleńcach, trawnikach i rabatach, a także w pasach zieleni w pasie drogowym pojawiały się różne gatunki roślin (posadzono bratki i stokrotki, latem w parkach królowały dalie, natomiast na innych rabatach gaury, szałwie i koleusy; jesienią zaś sadzono kapusty ozdobne oraz chryzantemy); prace związane z zazielenianiem miasta obejmowały renowacje trawników, pielęgnację rabat i kwietników, a także układanie kwietnych herbów miasta – barwne herby można było podziwiać od maja w 3 lokalizacjach: na al. Grunwaldzkiej, ul. Kartuskiej i ul. Elbląskiej; nadzorem i opieką objęto również roślinność w pasach drogowych;
- zrealizowano intensywne **nasadzenia roślin w gdańskich parkach** – najwięcej roślin przybyło w parku Oliwskim (ok. 13 tys. nowych roślin sezonowych), a w parku Oruńskim było to ok. 4 tys.; w sumie do gdańskich zabytkowych parków trafiło ponad 17,5 tys. sadzonek kwiatów sezonowych oraz ok. 1,1 tys. szt. krzewów i bylin różnych gatunków;
- w ramach realizacji projektu Zielonego Budżetu Obywatelskiego „Rewaloryzacja zieleni przyulicznej Starego Chełmu – ulica Worcella" przeprowadzono **badania gleby i wymieniono podłoże** oraz posadzono drzewa; istniejące szpalery uzupełnione zostały o 24 klony;
- warto odnotować założenie jednej z **pierwszych dużych łąk bylinowych** (o powierzchni 400 m²) przy ul. Partyzantów, gdzie posadzono 4420 szt. roślin wieloletnich (dzielżan, przetacznik, przegorzan, trzcinnik, trzęślica, krwiściąg, żeleźniak); istotną realizacją było również założenie Mini-Parku Myśliwskiego – czyli zagospodarowanie terenu w okolicy ronda ul. Myśliwska/Wołkowyska, gdzie posadzono ponad 2 tys. roślin;
- ochroną objęto rabaty – z końcem jesieni zamontowano płotki ochronne na długości ponad 4 km; zabezpieczają one roślinność przed działaniem soli drogowej;
- założono nowe i wysiano w poprzednich lokalizacjach **łąki kwietne** (w sumie 7799 m²), w tym m.in. kwietną łąkę na Oruni Górnej, ul. Hoene/Platynowa oraz łąkę miododajną przy ulicy Matejki w ramach zielonego Budżetu Obywatelskiego; łąki kwietne dają pożywienie i schronienie pożytecznym owadom: pszczołom, motylom, trzmielom, a także ptakom i małym ssakom;
- realizowano program **„Pomagamy Gdańskim Żabom!",** do którego aktywnie włączyli się mieszkańcy Gdańska – w Polsce wszystkie płazy znajdują się pod ochroną, a najczęściej występują: ropucha szara, żaba trawna i żaba zielona oraz traszki; do akcji ochrony tych pożytecznych zwierząt, na przełomie marca i kwietnia, co roku przystępują wolontariusze, osoby z niepełnosprawnościami, pracownicy i organizacje pozarządowe, w tym Fundacja „Sprawni Inaczej"; w 2021 r. akcja została ograniczona ze względu na pandemię COVID-19, mimo to w celu pomocy płazom zakupiono kilka pomocowych „zestawów startowych" (zawierających płotki z folii ogrodowej, słupki, łopaty, wiaderka itp.) dla rad dzielnic i wolontariuszy, którzy zdecydowali się pomagać; w wyniku działań ustawiono np. ok. 0,5 km płotków w rejonie ul. Nowotnej na terenie dzielnicy Stogi;
- w ramach Zielonego Budżetu Obywatelskiego urządzono skwer przy ul. Kołobrzeskiej, gdzie wykonano nasadzenia ok. 1,5 tys. roślin, a dzięki realizacji zadania „Zielony Trakt św. Wojciecha!" mury oporowe biegnące wzdłuż Traktu św. Wojciecha zostały obsadzone sadzonkami pnączy, w tym 220 sztukami winobluszczu pięciolistkowego oraz 60 sztukami sadzonek wiciokrzewu pomorskiego;
- w ramach współfinansowania z rad dzielnic i Zielonego Budżetu Obywatelskiego dokonano **zagospodarowania różnych terenów zieleni** – powstały nowe rabaty, m.in. przy ul. Jaśkowa Dolina, ul. Płockiej, ul. Nieborowskiej, ul. Łęczyckiej i ul. Kutnowskiej, na terenie zieleńca przy zbiorniku przy ul. Warszawskiej, na skwerze przy ul. Goplańskiej; dosadzono także rośliny na 3 rondach (ul. Odrzańska/Styp-Rekowskiego, ul. Kartuska/Gronostajowa, ul. Kielnieńska) oraz kontynuowano nasadzenia roślin ozdobnych na terenie zieleńca Diany/Heleny;

- w celu poprawienia warunków bytowania dzikich zapylaczy w ich naturalnym środowisku do końca lipca 2021 r. na terenie lasów komunalnych i pasa nadmorskiego **umieszczono budki dla pszczół**; docelowe 12 budek zostanie zasiedlonych sprawdzonymi genetycznie dzikimi rojami; działania te mają na celu zwiększenie liczebności populacji dzikiej pszczoły w Trójmieście;
- w listopadzie 2021 r. zrealizowano jesienną akcję **„Dynie i nie tylko"**, którą zainaugurowano z udziałem gdańskich przedszkolaków na pl. Kobzdeja w Śródmieściu; dynie zdobiły przestrzeń miasta w 11 innych lokalizacjach;
- w 2021 r. kontynuowany był projekt edukacyjny **„Miejskie Farmy w Gdańsku"**, realizowany przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, Fundację Gdańską i wolontariuszy, a zainaugurowany w 2018 r. – powstałe wcześniej farmy uzupełniono roślinnością jednoroczną (ziołami i przyprawami);
- kontynuowano **akcję ograniczającą koszenie traw** – roślinność łąkowa sprzyja bioróżnorodności, jest naturalnym schronieniem i żerowiskiem owadów, małych ssaków i ptaków, pochłania dwutlenek węgla i oczyszcza powietrze z pyłu miejskiego; 2021 to kolejny rok, w którym nie zmieniono rytmu i częstotliwości koszenia traw; zebrane w 2020 r. doświadczenia pozwoliły na bardziej efektywne kontynuowanie projektu, tak aby osiągnąć kompromis między rekreacją, porządkiem a bezpieczeństwem; celem akcji jest stopniowa przemiana roślinności, która masowo pojawia się na terenach zupełnie nieużytkowanych, w półnaturalne łąki – w ten sposób wykorzystywany jest istniejący naturalny bank nasion (poprzez umożliwienie obsiania się roślin jednorocznych, właściwych siedliskowo dla obszarów łąkowych – dla takich obszarów miejsce znajdzie się zarówno na terenie parków i zieleńców, jaki i w obrębie zieleni nieurządzonej); planowana łączna powierzchnia użytkowanych ekstensywnie łąk wyniesie ok. 200 ha; półnaturalne łąki oraz te powstałe z wysiewu będą wykaszane raz w roku – jesienią lub na przedwiośnie, przed rozpoczęciem wegetacji;
- działaniem proekologicznym jest również **nieusuwanie zalegających jesienią wszystkich liści**, a pozostawianie części z nich pod koronami drzew; rozkładające się liście pozwalają na użyźnienie gleby oraz zatrzymanie w niej wilgoci, ponadto są środowiskiem życia owadów, płazów, gadów, niewielkich ptaków i gryzoni;
- jesienne grabienie liści na terenach zielonych nie sprzyja tworzeniu miejsc bytowania i pożywienia dla jeży, które są objęte częściową ochroną gatunkową; w Gdańsku w parkach i na zieleńcach istnieją specjalne **„jeżostrefy"** z przytulnymi i bezpiecznymi schronieniami w formie domków, funkcjonujące w 7 różnych lokalizacjach: w parku Przymorze, parku Jana Pawła II (2 strefy), parku Millenium, parku Akademickim, parku Steffensa, parku gen. Józefa Bema oraz na zieleńcu nad Potokiem Oliwskim; każda strefa jest oznaczona tablicą informacyjną.

- W 2021 r. w Gdańsku **rozwijano infrastrukturę przeciwpowodziową i odwodnieniową oraz system monitoringu hydrologicznego i meteorologicznego**, prowadzono pomiary meteorologiczne i system monitorujący stan wody, popularyzowano małą retencję miejską, zielono-niebieską infrastrukturę, by zapewnić zagospodarowywanie wód opadowych oraz wzrost bioróżnorodności w mieście.
- W myśl nowego podejścia do **zarządzania wodami opadowymi w Gdańsku** uwzględniającego założenia adaptacji miasta do zmian klimatu zakłada się, że jak największa ilość wody powinna być retencjonowana w krajobrazie, a dopiero jej nadmiar kierowany jest do sieci kanalizacji deszczowej. W 2021 r. powstało **10 obiektów małej retencji miejskiej o pojemności ok. 300 m³**. Obiekty powstały z inicjatywy spółki Gdańskie Wody, a wśród nich były 3 ogrody deszczowe: przy ul. Uczniowskiej, ul. Sołeckiej i ul. Goszczyńskiego (system ogrodów deszczowych połączonych kaskadowo). Pozostałe 7 powstałych obiektów to niecki trawiaste. W sumie do 2021 r. powstało ok. 41 obiektów małej retencji z uwzględnieniem realizacji prywatnych, w tym 27 obiektów powierzchniowej retencji miejskiej powstałych z inicjatywy spółki Gdańskie Wody (20 ogrodów deszczowych). Kolejny obiekt, tj. ogród deszczowy w Oliwie, powstał dzięki prywatnej inicjatywie oraz dotacji z Urzędu Miejskiego w Gdańsku w kwocie 5 mln zł, zgodnie z Regulaminem udzielania dotacji celowych na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną.
- Miasto prowadzi **monitoring wód powierzchniowych** wraz z obliczeniem ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych z terenu gminy Gdańsk do Zatoki Gdańskiej. W 2021 r. został ogłoszony oraz rozstrzygnięty przetarg o udzielenie zamówienia publicznego na opracowanie pt.: „Monitoring wód powierzchniowych wraz z obliczeniem ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych z terenu Gminy

Miasta Gdańska do Zatoki Gdańskiej w 2022 roku". W postępowaniu wyłoniono wykonawcę na opracowanie ww. dokumentacji.

- **Utrzymywano system monitoringu opadów i stanów wód**, dokonano aktualizacji koncepcji odprowadzenia wód opadowych z rejonu Kiełpina Górnego (stan perspektywiczny – etap III), rozpoczęto analizę hydrologiczno-hydrauliczną Potoku Siedlickiego do węzła końcowego zlokalizowanego przy al. Pawła Adamowicza w Gdańsku.
- Ważną rolę w procesie podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej, upowszechniania wiedzy o przyrodzie oraz kształtowania przyjaznych środowisku postaw odgrywa **edukacja ekologiczna**. Wśród działań zrealizowanych w 2021 r. można wymienić:
    - przygotowanie animacji o możliwości pozyskania dotacji miejskich na wymianę źródła ogrzewania oraz o uchwale antysmogowej – film wyświetlany na ekranach w miejskich autobusach i tramwajach w okresie grzewczym;
    - przygotowanie i wydruk ulotek „zawieszek" dla mieszkańców w liczbie 5 tys. sztuk – zawierających informacje nt. **uchwały antysmogowej** (czym nie można palić, jakie są terminy wejścia w życie obowiązku wymiany pieców) i możliwości uzyskania dotacji na wymianę pieca;
    - publikację artykułów prasowych dotyczących uchwał antysmogowych, informacji nt. jakości powietrza oraz wsparcia finansowego przy wymianie źródeł ogrzewania;
    - zakup **50 beczek z recyklingu** na zbieranie wody deszczowej; beczki zostały rozdane mieszkańcom oraz postawione przy placówkach edukacyjnych w celu promowania postaw ekologicznych wśród mieszkańców; zakupiono oraz rozdysponowano wśród mieszkańców dzielnicy Śródmieście 9 szt. drewnianych beczek na deszczówkę, które były nagrodą w konkursie o tematyce zmian klimatu;
    - akcję **„Cebulki kwiatów dla mieszkańców Gdańska"**, której celem było zachęcenie mieszkańców do ukwiecenia ich najbliższego otoczenia;
    - akcję **„Zgłoś drzewo na pomnik przyrody"** umożliwiającą uproszczone zgłaszanie przez mieszkańców za pomocą internetowego formularza drzew, które można objąć ochroną;
    - akcję rozdawania roślin doniczkowych z gatunku *Acer campestre*, której celem było zachęcenie mieszkańców do zazielenienia ich najbliższego otoczenia;
    - inicjatywę **„Gdańsk bez plastiku"** polegającą na promowaniu ekologicznych postaw, dbaniu o naturę oraz zmniejszaniu zużycia plastiku w życiu codziennym mieszkańców i przedsiębiorców – w 2021 r. dołączyły nowe firmy: So Stay Hotel, Kawiarnia Kuźnia, sklepy Jysk (choć inauguracja projektu dla Jysk rozpoczęła się w Gdańsku, działania obejmą wszystkie 241 sklepów sieci handlowej w całym kraju), Centrum Handlowe Matarnia oraz Gdańska Spółdzielnia Socjalna.
- W 15 gdańskich placówkach oświatowych kontynuowano projekt tworzenia **ogrodów motylowych**, czyli rabat z roślinami, które swoimi kolorami i zapachami wabią motyle oraz inne owady. Akcja ta łączy edukację ogrodniczą z promocją wolontariatu wśród społeczności szkolnej – ma wymiar edukacyjny i integracyjny. Celem projektu jest promocja bioróżnorodności, wsparcie standardowego procesu edukacji, budowanie kompetencji do pracy zespołowej, poczucia odpowiedzialności za swoją przestrzeń i zrównoważony rozwój. W 2021 r. uzupełniano istniejące nasadzenia o rośliny motylowe. Rabaty są zakładane i pielęgnowane przez społeczność szkolną przy wsparciu Miasta Gdańska oraz Polskiego Towarzystwa Walki z Mukowiscydozą. Partnerami projektu jest Wydział Biologii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej.
- W 2021 r. na terenie Miasta Gdańska funkcjonowało **6 kąpielisk morskich**, których organizatorem był Gdański Ośrodek Sportu. Morskie wody przybrzeżne oceniane były pod względem mikrobiologicznym i dodatkowo kontrolowane pod kątem występowania zakwitów sinic i innych zanieczyszczeń. Na podstawie badań dokonana została sezonowa ocena jakości wody na gdańskich kąpieliskach.
- Kontynuowano prace związane z **gospodarką odpadami**:
    - w czerwcu 2021 r. wprowadzono **nowe zasady odbioru odpadów zielonych** stanowiących części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy w zabudowie wielorodzinnej;
    - w wyniku rozszerzenia zawartej w 2017 r. umowy z GUK Sp. z o.o. na **odbiór elektroodpadów oraz innych odpadów niebezpiecznych** bezpośrednio z domów mieszkańców na indywidualne zlecenie od stycznia 2021 r. zebrano ok. 168 ton elektroodpadów;

  - w wyniku zawarcia bezkosztowej umowy (porozumienia) z podmiotem zewnętrznym dotyczącej rozstawienia na terenie miasta ogólnodostępnych pojemników na tzw. małe elektroodpady oraz zużyte baterie i akumulatory w 2021 r. odebrano od mieszkańców ok. 80 ton małych elektroodpadów.

- W 2021 r. trwały rozpoczęte wcześniej **prace związane z budową PSZOK** przy ul. Elbląskiej – zakończenie inwestycji przewiduje się na III kwartał 2022 r.

Smart city

Dynamiczne zmiany w sposobie funkcjonowania społeczeństw oraz rozwój technologiczny istotnie wpływają na charakter miast, kształtując ich nowe oblicze. Inteligentne zarządzanie rozwojem Gdańska polega na systematycznym doskonaleniu usług publicznych przez zastosowanie nowych technologii i rozwiązań opartych na narzędziach informatycznych, przez nową jakość transportu (lub szerzej – mobilności) czy innowacyjne podejście do zagadnień ekologicznych, środowiskowych i społecznych. Ogromną wartość dla miasta stanowi aktywne zaangażowanie mieszkańców w jego rozwój, dlatego w Gdańsku prowadzone są projekty *smart*, które służą rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawie komfortu i jakości życia. Wdrażanie nowoczesnych form zarządzania partycypacyjnego ułatwia współpracę i dialog, zwiększa otwartość i transparentność. „Inteligentne miasto" (*smart city*) to zrównoważony ekosystem, w którym implementowane rozwiązania technologiczne odpowiadają na wyzwania gospodarcze, środowiskowe, społeczne i przestrzenne oraz umożliwiają zarządzanie w sposób bardziej efektywny, oszczędny, ekologiczny, z uwzględnieniem kwestii szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

- Od 2014 r. Gdańsk realizuje **politykę otwartości**, która ma służyć budowaniu relacji między samorządem a mieszkankami i mieszkańcami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi opartych na wartościach, takich jak transparentność, zaufanie i dialog. Zasoby danych publicznych są udostępniane w otwartych i uporządkowanych formatach ułatwiających ich ponowne wykorzystanie. Dzięki temu dają możliwości realizowania nowych inicjatyw społecznych i biznesowych opartych na danych publicznych, zwiększając również zaangażowanie i świadomość mieszkańców w zakresie problematyki miejskiej. W ramach projektu **„Otwarty Gdańsk"** (www.gdansk.pl/otwarte-dane) udostępniane są liczne zbiory danych o miejskiej demografii, gospodarce, gdańskich dzielnicach czy wydatkach Urzędu Miejskiego. Wizualizacje tych danych zaprezentowane są w sposób atrakcyjny graficznie na portalu **Gdańsk w Liczbach** (www.gdansk.pl/gdanskwliczbach). W 2021 r. kontynuowano prace dotyczące aktualizacji zbiorów opublikowanych danych oraz dostosowywania formatu otwartych danych do obecnych rekomendacji.
- Jednym ze strategicznie cennych zasobów, jakie posiada Gdańsk, są dane przestrzenne koordynowane w ramach **programu GeoGdańsk**. Zespół GeoGdańsk kontynuował prace nad stworzeniem wspólnej bazy danych przestrzennych, które docelowo zostaną udostępnione w nowym portalu mapowym Gdańska (planowane uruchomienie w 2022 r.). Dzięki temu mieszkańcom zostaną udostępnione nowe, atrakcyjne wizualnie i tematycznie mapy miasta, powstałe na bazie zintegrowanych, jednorodnych danych. Ponadto trwały rozmowy techniczne z ekspertami, w których następstwie przygotowano dokumentację na zamówienie systemu **GeoGdańsk.** Opracowano widoki baz danych, a także przygotowano założenia do planowanego do dostarczenia w 2022 r. raportu ze zdjęć satelitarnych, który zidentyfikuje rozbieżności między istniejącymi budynkami a tymi zgłoszonymi do Ewidencji Gruntów i Budynków.
- Modelowym przykładem projektu z obszaru *smart city* są **„Otwarte dane ZTM w Gdańsku"**. Celem projektu jest udostępnianie bieżącej i aktualnej informacji o funkcjonowaniu komunikacji miejskiej w Gdańsku, w tym pozycji GPS autobusów i tramwajów, aktualnych rozkładach jazdy, estymowanych czasach przyjazdu na przystanek, listach tras, ważności biletów okresowych, położeniu biletomatów. Dane te są wykorzystywane przez liczne strony i aplikacje udostępniające informacje dla podróżujących komunikacją miejską. Wysoka jakość danych dostarczanych w ramach projektu zyskała uznanie Google, dzięki temu informacje o kursowaniu gdańskiej komunikacji znalazły się na mapach Google. W 2021 r., dzięki udostępnieniu nowego **zasobu dynamicznego „GTFS-RT"**, pojawiła się możliwość rozwinięcia dotychczasowej współpracy z Google. Oprócz rozkładów jazdy rozpoczęto serwowanie na portalu danych dynamicznych (ewentualnego opóźnienia pojazdów). Kolejne zmiany, które wdrożono w 2021 r., to m.in. dodanie geograficznego kierunku jazdy, estymowanych czasów odjazdów z przystanku, a także danych rozkładowych w przypadku braku estymacji. Zasób zasilił również zbiór z bazą pojazdów oraz zasób zawierający kształty tras linii w otwartym formacie GEOjson.

- W 2021 r. została upubliczniona **mapa Tram & Bus Online** (mapa.ztm.gda.pl). Jest ona dostępna w wersji zarówno mobilnej, jak i przeglądarkowej. Dzięki dostępowi do mapy podróżni mają zebrane w jednym miejscu aktualności dotyczące komunikacji publicznej, lokalizacje biletomatów, identyfikację pojazdów – zarówno numer taboru, jak i atrybuty związane z wyposażeniem autobusu lub tramwaju. Dzięki temu mieszkańcy mogą dowiedzieć się, czy w pojeździe znajdują się np. rampa dla wózków lub pasy mocujące umożliwiające przewóz rowerów. Dodatkowymi funkcjami na mapie są możliwość odnalezienia geolokalizacji użytkownika oraz wirtualna tablica z bieżącymi odjazdami.
- Unikatowym w swojej skali projektem wykorzystującym technologie z dziedziny Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) jest **Zintegrowany System Zarządzania Ruchem TRISTAR.** Realizacja projektu zrewolucjonizowała poruszanie się po aglomeracji trójmiejskiej i pozwoliła na zwiększenie przepustowości dróg w Gdańsku, Sopocie i Gdyni o ok. 20–30%. TRISTAR umożliwia nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych elementów systemu transportu, zarządza ratownictwem drogowym, kontroluje parkingi (tablice świetlne kierują nas tam, gdzie znajdziemy wolne miejsce) oraz informuje, na specjalnych wyświetlaczach przystankowych, o ewentualnym opóźnieniu autobusu czy tramwaju. W 2021 r. do podsystemu informacji parkingowej systemu TRISTAR opomiarowano i włączono 4 parkingi nadmorskie oraz zainstalowano 5 elektronicznych tablic informujących o liczbie wolnych miejsc na tych parkingach, a także dołączono 3 nowe sygnalizacje świetlne. Aktualne dane dotyczące parkingów były dodawane na bieżąco do otwartych danych.
- W 2021 r. w Gdańsku podpisano umowę z głównym wykonawcą **systemu FALA**. Docelowa aplikacja będzie stanowić zintegrowany system poboru opłat za przewozy transportem zbiorowym oraz zbiór jednolitej informacji pasażerskiej na terenie całego województwa pomorskiego. System FALA dzięki sieci czytników automatycznie rozliczy przejazdy pasażera.
- **Kompleksowy system do obsługi strefy płatnego parkowania w Gdańsku** to projekt, który miał na celu poprawę efektywności procesów dotyczących strefy płatnego parkowania. Wdrożone rozwiązania umożliwiają załatwianie wybranych spraw w formie zdalnej (poprzez dostępne *online* portale obsługi zgłoszeń klientów oraz sprzedaży abonamentów). Głównym założeniem było wdrożenie systemu, który umożliwi integrację danych pochodzących z różnych źródeł (np. parkomaty, operatorzy płatności mobilnych, baza abonamentów, dane pozyskane w wyniku kontroli pojazdów parkujących w strefie), oraz prowadzenie w obrębie tego systemu procesów opartych na tych danych. Obieg informacji w obrębie systemu informatycznego w zdecydowanej większości wyeliminował stosowanie dokumentów papierowych, np. w obszarze komisyjnego rozpatrywania zgłoszeń klientów dotyczących opłat dodatkowych. Użytkownik systemu – Gdański Zarząd Dróg i Zieleni – uzyskał jednocześnie dostęp do kluczowych danych statystycznych dotyczących funkcjonowania i rozwoju strefy płatnego parkowania. Wprowadzono szereg nowoczesnych rozwiązań, jak np. optyczne rozpoznawanie tablic rejestracyjnych w procesie kontroli pieszej, kody QR ułatwiające płatności, system mobilnej kontroli dzięki zainstalowaniu w samochodzie specjalistycznego urządzenia do dokumentowania postoju pojazdów w strefie, wykorzystującego algorytmy uczenia maszynowego (sztuczna inteligencja), płatności *online* czy identyfikatory wykorzystujące technologię znaczników RFID.
- W ramach projektu o nazwie **Sohjoa Last Mile** w 2021 r. uruchomiono pilotaż **autonomicznego busa**, który kursował po cmentarzu Łostowickim. Bus poruszał się w trybie autonomicznym po zaprogramowanej wcześniej trasie i był nadzorowany w sposób zdalny. Pojazd wyposażony jest w czujniki bezpieczeństwa, system wykrywania przeszkód (360 stopni) oraz system pomocniczy oparty np. na kamerach wideo. Ponadto zapewnia ułatwiony dostęp osobom z niepełnosprawnością. Kursy autonomicznego busa odbywały się w październiku i listopadzie 2021 r. – łącznie z przejazdów skorzystało 2017 osób. Celem projektu to: wspieranie ekologicznego transportu ostatniej mili, ograniczenie natężenia ruchu zmotoryzowanego i wsparcie osób z ograniczeniami mobilności.
- W 2021 r. **Eko-patrol** będący wyspecjalizowaną komórką Referatu Ekologicznego w strukturach Straży Miejskiej został doposażony w 2 specjalistyczne fotopułapki. Ponadto w swoim wyposażeniu posiada również mierniki pyłu oraz mobilne laboratorium.
- **Aplikacja mobilna „Czyste Miasto Gdańsk"** to wygodne i bezpłatne narzędzie wspomagające mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie gospodarowania odpadami. W 2021 r. z aplikacji korzystało ponad 32 tys. użytkowników. Została ona rozbudowana o kolejne funkcje, m.in. o publikację „Jak mniej wyrzucać – poradnik mieszkańca (baza wiedzy)" pozwalającą na skorzystanie z platformy wymiany niepotrzebnych bądź nieużywanych rzeczy. Nowymi funkcjami obok wciąż istniejących są także podpowiedzi dotyczące *less waste*, czyli idei promującej styl życia, którego celem jest ograniczenie liczby wytwarzanych odpadów, oraz specjalna baza i mapa, gdzie szybko można znaleźć w swojej okolicy szewca, tapicera czy punkt naprawy RTV/AGD.

- W ramach projektu **„Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański"** realizowana była część badawcza projektu we wszystkich gminach biorących udział w przedsięwzięciu. Trwały prace terenowe, kameralne oraz laboratoryjne. Opracowano modele matematyczne przepływu i transportu zanieczyszczeń w wodach podziemnych w rejonie stref wód zanieczyszczonych oraz matematyczny model przepływu wód podziemnych centralnej części gdańskiego systemu wodonośnego.
- **Gdański system monitorowania i prognozowania zagrożeń w wodach podziemnych** – kontynuowano rozpoczęty w 2020 r. wieloletni projekt mający na celu szczegółowe rozpoznanie stanu wód podziemnych (poza obszarem zasobowym gdańskich ujęć wody), rozbudowę sieci obserwacyjnej, stworzenie narzędzi pozwalających na weryfikowanie bieżących problemów oraz prognozowanie zachodzących zmian w środowisku gruntowo-wodnym na terenie Śródmieścia w Gdańsku.
- Przykładem usprawnień i podnoszenia jakości funkcjonowania usług publicznych dla mieszkańców jest kontynuacja funkcjonowania **Gdańskiego Centrum Kontaktu** (GCK). Oprócz dotychczasowych form kontaktu, tj. całodobowej infolinii, SMS-ów, chatu oraz mediów społecznościowych, w 2021 r. uruchomiona została aplikacja pozwalająca na dokonywanie zgłoszeń poprzez **przeglądarkę internetową** oraz **aplikację mobilną** na smartfony. W ciągu 2021 r. dokonano 125 241 zgłoszeń, co daje wzrost o 14 % w stosunku do roku 2020.
- Popularnym wśród użytkowników i innowacyjnym pod wieloma względami projektem jest **Gdańska Karta Mieszkańca**. Dzięki karcie mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów komercyjnych. Pod koniec 2021 r. konto w systemie Gdańskiej Karty Mieszkańca posiadało około 256 tys. osób – o 19 tys. więcej niż rok wcześniej. W 2021 r. do listy partnerów Gdańskiej Karty Mieszkańca dołączyły: spichlerz Błękitny Baranek, Kuźnia Wodna w Oliwie oraz NOMUS Nowe Muzeum Sztuki, oferujące użytkownikom bezpłatne wejście raz w roku. Rozpoczęto także prace nad integracją z Kartą Dużej Gdańskiej Rodziny oraz Metropolitalną Kartą do Kultury. W maju 2021 r. uruchomiono akcję **#ODKRYWAMGDAŃSK** – „Zostań turystą we własnym mieście z Kartą Mieszkańca". Za każde bezpłatne wejście z Kartą do partnerów TOP były przyznawane punkty wymieniane na nagrody, a do końca akcji punkty zgromadziło ponad 38 tys. osób. W czerwcu 2021 r. Gdańska Organizacja Turystyczna rozpoczęła cykl bezpłatnych spacerów z przewodnikami dla użytkowników Karty Mieszkańca.
- GOT kontynuował rozwój systemu **Karty Turysty** tak, aby jeszcze lepiej dopasować ofertę do potrzeb konkretnych grup odbiorców. W 2021 r. sprzedano 3082 pakiety Karty Turysty. Ich nabywcy skorzystali z 4899 bezpłatnych wejść do obiektów kultury i atrakcji turystycznych oraz z 882 zakupów rabatowych u partnerów karty. W 2021 r. uruchomiono także **aplikację mobilną Karta Turysty**, dzięki czemu jest ona w pełni dostępna w wersji elektronicznej. W 2021 r. do Karty Turysty dołączyli nowi partnerzy, m.in. Galeria Starych Zabawek, NOMUS – Nowe Muzeum Sztuki oraz zbiorniki wody: Kazimierz, Stara Orunia, Stary Sobieski.
- W ramach współpracy z Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT), w lipcu 2021 r. W ofercie znalazła się **Pomorska Karta Turysty** z Pakietem Metropolia, obejmującym atrakcje i usługi z obszaru Trójmiasta i okolic.
- Ponadto w maju 2021 r. uruchomiono projekt **TripPass** – kartę turysty umożliwiającą korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. Do projektu przystąpiły: Gdańsk, Giżycko, Lublin i Opole. W ciągu kilku miesięcy, do końca 2021 r., użytkownicy założyli 673 konta, z czego 63% wybrało Pakiet Gdańsk.
- Nowoczesnemu zarządzaniu oświatą w Gdańsku służy **Gdańska Platforma Edukacyjna** – wielowymiarowy, nowoczesny system wsparcia funkcjonowania i rozwoju placówek oświatowych. Zawiera on funkcje pomagające organizować pracę szkół oraz przeprowadzać rekrutację do przedszkoli i szkół. Dzięki platformie każdy rodzic ma dostęp *online* do informacji dotyczących swojego dziecka, jego ocen, zajęć i programów. Uczniowie mogą korzystać z oprogramowania oraz narzędzi ułatwiających naukę i codzienną komunikację z nauczycielami. W czasie pandemii COVID-19 platforma zapewniała wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji *online* (m.in. MS Teams). Pod koniec 2021 r. na platformie było ponad 218 tys. aktywnych kont (uczniów, rodziców i pracowników placówek).
- W 2021 r. stworzono **aplikację Sport Gdańsk**, która ułatwia wyszukiwanie bezpłatnych zajęć sportowych organizowanych przez Gdański Ośrodek Sportu oraz proces rejestracji. Aplikacja zachęca również użytkowników do aktywności fizycznej – zawiera opcję wirtualnych wyzwań sportowych dla

każdego. Dzięki intuicyjnym rozwiązaniom użytkownicy mają wgląd w kalendarz organizowanych wydarzeń sportowych oraz informacji dotyczących działalności Gdańskiego Ośrodka Sportu.

- Innowacyjną ideą wspierającą rynek pracy jest otwarty w 2016 r. przez Gdański Urząd Pracy nowoczesny punkt doradczo-coachingowy – **Centrum Rozwoju Talentów**. Mieści się on w kompleksie biurowym Olivia Business Centre i jest pierwszym w Polsce ośrodkiem świadczącym usługi z zakresu diagnostyki talentów. W ramach CRT zostały przeprowadzone panele z ekspertami pod nazwą **„W świecie VUCA"**, spotkania ze specjalistami skierowane do osób, które planują założenie własnej firmy, spotkania **„Śladami ścieżek kształcenia w Gdańsku"** z przedstawicielami szkolnictwa technicznego, zawodowego oraz ogólnokształcącego. Kontynuowany był również program **„Ambasador Talentów"** skierowany do szkolnych doradców zawodowych. Centrum Rozwoju Talentów przeprowadziło w 2021 r. 293 warsztaty i webinaria, w których uczestniczyło 5029 osób. Z poradnictwa indywidualnego skorzystało 2536 osób, w tym 1327 osób młodych, które otrzymały wsparcie w swoich wyborach edukacyjno-zawodowych.
- Inteligentna Specjalizacja Pomorza 1 (**ISP1**) to jedna z 4 specjalizacji regionalnych określona w **Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030**. Zadaniem ISP1 w zakresie technologii *offshore* i portowo-logistycznych jest intensyfikacja rozwoju sektora gospodarki morskiej w województwie pomorskim poprzez realizację prac badawczo-rozwojowych i kreowanie na podstawie nieinnowacyjnych produktów, usług i technologii. W ramach projektu nawiązano ścisłą współpracę z Radą Inteligentnej Specjalizacji Pomorza „Technologie *offshore* i portowo-logistyczne". W 2021 r. zorganizowano 5 spotkań tematycznych, opracowano raport końcowy ISP1 oraz stworzono 2 opracowania w zakresie dynamiki rozwoju ISP.
- **Fundusz Innowacji Społecznych INNACZEJ** – projekt obejmuje kompleksowe wsparcie osób i organizacji. Powstał z myślą o mieszkańcach Gdańska szukających rozwiązań na wyzwania społeczne u nurcie innowacji. W 2021 r. w partnerstwie z Fundacją Inicjowania Rozwoju UP Foundation przeprowadzono ewaluację dotychczasowych edycji funduszu, sformułowano rekomendacje na kolejne edycje. Podjęto decyzję o dwuletnim cyklu inkubacji wyłonionych projektów i wspierania innowatorów. W naborze w 2021 r. zgłoszono 31 inicjatyw.
- W 2021 r. w **Centrum Kompetencji STOS** Politechniki Gdańskiej, w którym znajdzie się m.in. jeden z najszybszych superkomputerów w Polsce, zgodnie z harmonogramem kontynuowano prace budowlane. Inwestycja nie tylko pozwoli na jeszcze szerszą współpracę uczelni z przemysłem i biznesem, lecz także wzmocni pozycję Gdańska jako silnego ośrodka akademickiego. Centrum Kompetencji STOS (Smart and Transdisciplinary knOwledge Services) kosztem blisko 156 mln zł powstaje na terenie kampusu uczelni – przy ul. Traugutta, w sąsiedztwie budynku Wydziału Zarządzania i Ekonomii PG.
- Ponadto Gdańsk znalazł się w dziesiątce wyróżnionych w konkursie **Innowacje w Polityce 2021** za zorganizowaną akcję **#GdanskPomaga**. Doceniono międzysektorową inicjatywę tworzoną przez Miasto Gdańsk, Fundację Gdańsk oraz Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku w kategorii „COVID-19 Strategies", która miała na celu zapewnienie niezbędnej pomocy w postaci wsparcia żywieniowego, utworzenia schronisk dla ofiar przemocy domowej oraz stworzenie warunków do zdalnego nauczania.

15. DZIAŁANIA MIASTA W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Działania struktur miejskich były skierowane na tworzenie warunków sanitarnych zmniejszających ryzyko transmisji wirusa oraz wspieranie mieszkańców doświadczających negatywnych skutków pandemii, jak również przeciwdziałanie osłabieniu gospodarczemu i spadkowi poziomu życia wywołanymi przez kryzys.

Ogółem w 2021 r. z budżetu miasta na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem pandemii COVID-19 wydano 18,74 mln zł, w tym 13,38 mln zł pochodziło ze środków własnych miasta, a 5,36 mln zł ze środków zewnętrznych – z dotacji z budżetu państwa, Unii Europejskiej oraz z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Ważnym partnerem w realizacji działań zmierzających do zapobiegania rozprzestrzenianiu i przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 były organizacje pozarządowe. Zlecono im m.in. realizację działań w ramach akcji #GdańskPomaga. W działania pomocowe włączyły się również domy i kluby sąsiedzkie, m.in. dystrybuując posiłki i środki ochrony osobistej.

ZAPOBIEGANIE ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ PANDEMII COVID-19

Miasto Gdańsk włączyło się w akcję promowania **szczepień przeciwko COVID-19** poprzez m.in. plakaty i kampanie medialne. W obiektach zarządzanych przez miasto organizowane były punkty szczepień: w AmberExpo, Ergo Arenie, przy stadionie w Letnicy. Okresowe plenerowe punkty tworzone były w czasie wydarzeń miejskich, takich jak Jarmark św. Dominika i Jarmark Bożonarodzeniowy. Ponadto zorganizowano jednodniową akcję szczepień w Nowym Ratuszu – 13 czerwca mieszkańcy mogli bez rejestracji i wcześniejszego umawiania przyjąć jednodawkową szczepionkę. Zapewniono również kompleksowe przygotowanie techniczne objazdowego punktu szczepień, który funkcjonował jesienią 2021 r. przy gdańskich szkołach. Dla osób powyżej 70. roku życia, osób z niepełnosprawnościami oraz mających trudności w samodzielnym poruszaniu się zorganizowany został darmowy przewóz do punktów szczepień. Prowadzona była infolinia, za pomocą której można było zgłaszać chęć skorzystania z przewozu.

W ramach działań zapobiegawczych kontynuowano specjalne procedury **funkcjonowania Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych miasta** mające zminimalizować możliwości zarażenia się pracowników i klientów oraz zapewniające ciągłość działań i sprawne reagowanie na zagrożenia związane z epidemią. Pomimo obostrzeń Urząd Miejski w Gdańsku przez cały 2021 r. był dostępny dla klientów i realizował swoje zadania przy zachowaniu wszelkich możliwych zabezpieczeń. Utrzymywano wprowadzone wcześniej skuteczne zasady bezpieczeństwa minimalizujące ryzyko rozprzestrzeniania się koronawirusa: zabezpieczenia, pomiary temperatury, dezynfekcję dłoni i pomieszczeń, pracę zdalną (hybrydową), rezerwację wizyt. Wraz ze zmieniającą się sytuacją pandemiczną wprowadzano nowe działania, np. ograniczenie liczby osób w salach obsługi i zachęcanie klientów do rezerwacji wizyt. Na wszystkich stanowiskach obsługi w zespołach obsługi mieszkańców wydawane były klientom bezpłatne jednorazowe maseczki. W ramach doskonalenia rozwiązań zabezpieczających na szybach wszystkich stanowisk obsługi zainstalowano urządzenia głośnomówiące – interkom.

Kolejny rok pandemii COVID-19 wymusił również kontynuowanie wprowadzanych **zmian w procesie partycypacji**. Spotkania, szkolenia i dyskusje publiczne w formie zdalnej stały się powszechnym rozwiązaniem. Część spotkań odbywała się stacjonarnie z zachowaniem reżimu sanitarnego.

W pojazdach **komunikacji miejskiej** kontynuowano realizację następujących działań informacyjnych zwiększających bezpieczeństwo pasażerów: nakładki na co drugie miejsce siedzące w pojeździe informujące o tym, że danego miejsca nie należy zajmować, naklejki na drzwiach lub szybach pojazdu informujące o obowiązujących limitach i maksymalnej liczbie pasażerów w danym pojeździe, komunikaty głosowe emitowane w pojeździe o obowiązujących zasadach sanitarnych (tj. przypominanie o obowiązku zasłania ust i nosa oraz zachowania bezpiecznego dystansu od współpasażerów). W celu zwiększenia bezpieczeństwa kierujących pojazdami komunikacji miejskiej wydzielone zostały w pojazdach strefy buforowe przy kabinach kierowców i motorniczych. Zaniechano sprzedaży biletów przez prowadzących pojazdy. Z dniem 26.06.2021 r., zgodnie z wytycznymi rządowymi, zniesione zostały limity pasażerów w pojazdach komunikacji miejskiej organizowanej przez ZTM w Gdańsku. Mimo złagodzenia niektórych obostrzeń przez cały 2021 r. obowiązywało zasłanianie ust i nosa maseczką.

Urząd Miejski w Gdańsku kontynuował wsparcie **placówek oświatowych** w organizacji nauczania zdalnego. Na bieżąco monitorowane były potrzeby przedszkoli, szkół i placówek oświatowych w zakresie spełniania wytycznych GIS i uzupełniane braki w zakresie środków ochrony indywidualnej. Zakupiono środki dezynfekujące, maski, przyłbice i ubiory ochronne oraz przeprowadzano dezynfekcje pomieszczeń szkolnych. Organizowano robocze spotkania z dyrektorami przedszkoli i szkół w celu wypracowania procedur

postępowania w momencie przyjmowania dzieci do placówek. Prowadzona była współpraca z dyrektorami przedszkoli i szkół oraz ze służbami sanitarnymi w Gdańsku w przypadkach stwierdzenia braku możliwości otwarcia placówki i konieczności zawieszenia zajęć. Podobnie jak rok wcześniej umożliwiono składanie dokumentów w formie elektronicznej w procesie rekrutacji do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i klas pierwszych szkół podstawowych.

Gdańska Organizacja Turystyczna promowała – w ramach **kampanii informacyjnej dla turystów** „Bądź bezpieczny w Gdańsku" – zasady bezpieczeństwa i procedury przyjazdowe związane z COVID-19. Akcja była prowadzona na portalu visitgdansk.com. Gdański Ośrodek Sportu prowadził kampanię informacyjną w zakresie obostrzeń obowiązujących w przestrzeni publicznej. Działanie polegało na umieszczeniu tablic, piktogramów na wejściach na plażę, a także informacji w formie komunikatów prasowych.

WSPARCIE PODMIOTÓW LECZNICZYCH

W 2021 r. z budżetu miejskiego zakupiono 9 sztuk **aparatury i sprzętu medycznego dla gdańskich placówek medycznych**, w tym rezonans magnetyczny, 4 kardiomonitory, 3 respiratory. Sprzęt o wartości 1,5 mln zł wsparł Szpital Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o., Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy w Gdańsku, Szpital Dziecięcy Polanki oraz Stację Pogotowia Ratunkowego w Gdańsku. Ponadto zostały zakupione 4 urządzenia do dekontaminacji powietrza, które są wykorzystywane na szpitalnych oddziałach ratunkowych Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o.

W związku z trwającą pandemią samorząd gdański udzielił **wsparcia finansowego** podmiotom leczniczym, dla których Marszałek Województwa Pomorskiego jest organem tworzącym, w wysokości 1 mln zł z przeznaczeniem na zakup środków ochrony indywidualnej. Ze środków tych zakupiono ponad 1,5 mln par rękawiczek jednorazowych, ponad 0,5 mln maseczek, jednorazową pościel oraz fartuchy chirurgiczne i komplety operacyjne.

W celu usprawnienia funkcjonowania podmiotów leczniczych, w ramach przyznanej dotacji celowej, przekazano Samorządowi Województwa Pomorskiego kwotę 5 mln zł z przeznaczeniem na **dofinansowanie prac remontowych**, m.in. na modernizację oddziału kardiologicznego w Szpitalu św. Wojciecha.

W marcu 2021 r. działalność medyczną rozpoczął **szpital tymczasowy** dla chorujących na COVID-19. Został on stworzony na terenie kompleksu targowo-konferencyjnego AmberExpo zarządzanego przez spółkę Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. Funkcjonował do końca czerwca. W tym czasie przyjął 808 pacjentów, w tym 90 na oddziale intensywnej terapii. Średni czas pobytu pacjenta wynosił 11 dni. W grudniu 2021 r. – w związku z kolejnym wzrostem zachorowań na COVID-19 – rozpoczęły się przygotowania do ponownego uruchomienia szpitala. Placówka zaczęła przyjmować chorych w styczniu 2022 r., a zakończyła działalność z końcem marca.

Miejskie podmioty inicjowały i wspierały **projekty społeczne ukierunkowane na wsparcie placówek i pracowników medycznych**. Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego wspólnie z Międzynarodowymi Targami Gdańskimi S.A., Pracodawcami Pomorza i Fundacją Gdańską zorganizowała drugą edycję projektu #PosiłekzaWysiłek. W okresie od marca do czerwca zakupiono 13,3 tys. posiłków dla medyków pracujących w szpitalu tymczasowym. Innym przykładem jest akcja #portgdanskwspiera – inicjatywa Zarządu Morskiego Portu Gdańsk S.A., w ramach której sfinansowano posiłki dla ratowników medycznych z Pomorza oraz seniorów z Nowego Portu i Stogów. Od listopada 2020 r. do marca 2021 r. dostarczono 12,1 tys. posiłków (w tym zestawy obiadowe i suchy prowiant).

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW

Akcja #GdańskPomaga służyła pomocą osobom, którym pandemia COVID-19 utrudniała lub uniemożliwiała normalne funkcjonowanie. Była to inicjatywa Miasta Gdańska oraz instytucji i organizacji pozarządowych, które połączyły wysiłki w celu wsparcia mieszkańców w walce z następstwami pandemii, głównie w realizacji podstawowych potrzeb życiowych, takich jak robienie zakupów czy wyprowadzanie zwierząt. Aby skutecznie dotrzeć do osób wymagających pomocy, na terenie miasta zostały stworzone lokalne punkty Gdańsk Pomaga. Miały one charakter zarówno stacjonarny, jak i mobilny. Miejsca stacjonarne pełniły funkcję bazy dla wolontariuszy i dystrybucji zakupów. Punkty mobilne obejmowały aktywność koordynatora i wolontariuszy w społeczności lokalnej. Łącznie utworzono 35 punktów – po jednym w każdej dzielnicy. W 2021 r., wspierając akcje szczepień, zorganizowano również 1372 bezpłatne transporty na szczepienie dla seniorów mających trudności w poruszaniu się oraz osób posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym.

W ramach akcji #GdańskPomaga **zlecono organizacjom pozarządowym zadania publiczne** skierowane do mieszkańców najbardziej narażonych na skutki pandemii – seniorów oraz dzieci i młodzieży. Na wykonanie przez organizacje pozarządowe zadań związanych z walką z pandemią przeznaczono prawie 1,8 mln zł. Beneficjentami zadań było 5567 osób, w tym 822 dzieci i młodzieży, 36 dorosłych i 4709 seniorów.

Wsparcie seniorów, którzy ze względu na stan epidemii pozostali w domu, odbywało się również w ramach rządowego programu „Wspieraj Seniora". Wolontariusze dostarczali zakupy, artykuły podstawowej potrzeby, w tym spożywcze, środki higieny osobistej. W 2021 r. pomocą programu objęto 788 osób. Kontynuowano także projekt miejski „Pomocna Dłoń 2020–2022", w ramach którego dostarczano gorące pełnowartościowe posiłki 327 osobom starszym, chorym lub z niepełnosprawnością. Ponadto seniorzy otrzymali m.in. bezpłatną pomoc psychologiczną oraz wsparcie w rozwoju kompetencji cyfrowych. Miejskie instytucje przygotowały – w formie *online* – bogatą ofertę aktywności ruchowej (Gdański Ośrodek Sportu) oraz kulturalno-kreatywnej (Gdański Archipelag Kultury). Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zorganizował kolejną edycję „Świątecznej paczki dla seniora", z której skorzystało 235 osób.

Realizowana była akcja **Dobre RozDANIE**, w ramach której potrzebującym mieszkańcom dostarczano ciepłe posiłki. Pierwsza edycja inicjatywy rozpoczęła się w grudniu 2020 r. (rozdano ponad 2 tys. posiłków), edycja druga została uruchomiona w czerwcu 2021 r. Projekt realizowany był przez Arenę Gdańsk Operator, Fundację Gdańską oraz Amber Side, ze wsparciem Gdańskiej Agencji Rozwoju Gospodarczego. W dystrybucję posiłków zaangażowane były domy sąsiedzkie.

Osobom znajdującym się w trudnej sytuacji w czasie zagrożenia epidemicznego przyznano pomoc w **postaci paczek żywnościowych** dla wszystkich osób w gospodarstwie domowym przebywających na kwarantannie (196 osób otrzymało 371 paczek żywnościowych). Dodatkowo osobom będącym w potrzebie wypłacono zasiłki celowe na zakup żywności.

W realizacji **nauczania zdalnego** w samorządowych placówkach oświatowych duże ułatwienie stanowiła Gdańska Platforma Edukacyjna (GPE), zapewniająca wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji *online* (m.in. MS Teams). Na platformie YouTube udostępniano filmy instruktażowe pokazujące, jak korzystać z aplikacji dostępnych na GPE. W 2021 r. w 18 placówkach zmodernizowano pracownie komputerowe – zakupiono 409 zestawów komputerowych. By wyjść naprzeciw oczekiwaniom rodziców, utrzymano wydłużone do 5 tygodni dyżury w żłobkach oraz przedszkolach w okresie wakacji letnich. Kontynuowana była bieżąca komunikacja i współpraca z placówkami oświatowymi na temat przestrzegania obostrzeń i organizacji pracy placówek. Informacje i komunikaty zamieszczano na stronie www.gdansk.pl/edukacja, a najważniejsze skierowano również do rodziców i uczniów (poprzez strony internetowe poszczególnych placówek oraz na platformie GPE). W kwietniu 2021 r. zorganizowano w Gdańsku **konferencję pt. „Szkoła po pandemii"**, której adresatami byli uczniowie, nauczyciele, rodzice, urzędnicy samorządowi oraz instytucje zaangażowane w gdańską edukację. Celem konferencji była analiza i wymiana doświadczeń oraz próba odpowiedzi na pytanie, jakie zmiany przyniosła pandemia. Uczestnicy wypracowali rekomendacje na czas powrotu do nauczania stacjonarnego. W ramach rządowego programu zrealizowano w gdańskich szkołach publicznych i niepublicznych ponad 12,3 tys. godz. zajęć wspomagających uczniów w powrocie do nauczania stacjonarnego.

Wspierano funkcjonowanie **placówek pomocy i wsparcia**. Pracownicy domów pomocy społecznej, podopieczni oraz świadczący usługi opiekuńcze zostali wyposażeni w środki ochrony osobistej. Dzięki dofinansowaniu z dotacji celowej z budżetu państwa zapewniono m.in. kadrę niezbędną do zapewnienia ciągłości usług świadczonych mieszkańcom przez domy pomocy społecznej. Rozpoczęto realizację projektu „Pomorskie dzieciom", którego celem jest ograniczenie negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 (i zapobieganie im) w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej – uruchomiono długoterminową indywidualną terapię dla 50 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Dzieciom z placówek wsparcia dziennego zapewniono możliwość uczestnictwa w zajęciach sportowych z uwagi na sytuację epidemiczną. Podjęte działania umożliwiły dzieciom rozładowanie trudnych emocji i utrzymanie kontaktów rówieśniczych.

Ze względu na dużą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy podczas pandemii COVID-19 kontynuowano prowadzenie kampanii „Dom bez przemocy" – zapewniono obsługę całodobowego numeru telefonicznego (797 909 112), pod którym rozpowszechniano informacje o miejscach i formach pomocy skierowanych do **osób doświadczających przemocy** bądź posiadających informację o jej stosowaniu w najbliższym otoczeniu. W 2021 r. przyjęto 406 telefonów. Obsługiwano także adres e-mail: wsparcie@mopr.gda.pl, służący kontaktom (również anonimowym) ze strony osób znajdujących się w trudnej sytuacji (w tym doznających przemocy bądź chcących zgłosić potrzebę udzielenia wsparcia) z pracownikami MOPR – w 2021 r. zarejestrowano 62 kontakty mailowe. Miasto zleciło prowadzenie Bezpiecznego Schronienia – miejsca

pobytu dla kobiet (przede wszystkim z doświadczeniem migracyjnym), które zmuszone były do opuszczenia swoich domów ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia swojego albo swoich dzieci.

Do marca 2022 r. kontynuowano prowadzenie miejsc izolacyjno-kwarantannowych dla **osób w bezdomności**, zgodnie z wytycznymi Wojewody Pomorskiego. Cztery domki i 10 kontenerów mieszkalno-użytkowych dla osób czekających na przyjęcie do schroniska, noclegowni lub domu samotnej matki były zlokalizowane na terenie Gdańskiego Ośrodka Sportu przy ul. Zielonogórskiej. Z zabezpieczenia w tej formie skorzystały 403 osoby. Noclegownia dla osób doświadczających bezdomności działała całodobowo przez 6 miesięcy. W okresie jesienno-zimowym funkcjonował Autobus SOS – pomoc mobilna dająca dostęp do usług ratownika medycznego i pracownika socjalnego (streetworkera) oraz gorącego posiłku. Dziennie z pomocy w Autobusie SOS korzystało średnio 56 osób.

W ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego zapewnione zostało wsparcie interwencyjne skierowane do **osób będących w kryzysie psychicznym** związanym z pandemią COVID-19. Głównym jego celem było udzielenie pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i psychoterapeutycznej osobom w kryzysie psychicznym spowodowanym bezpośrednio bądź pośrednio przez skutki pandemii – z takiej pomocy skorzystało 38 osób. Druga grupa działań obejmowała udzielenie szybkiego specjalistycznego wsparcia terapeutycznego osobom, które znajdują się w kryzysie psychicznym na skutek lub w obliczu utraty pracy spowodowanej pandemią, z powodu zachorowania na COVID-19 oraz podwyższonego ryzyka zachorowania, a także osobom narażonym na wszelkiego rodzaju zagrożenia (w tym długotrwałą izolację) spowodowane wystąpieniem pandemii – z tych działań skorzystało 20 osób. Ponadto realizowany był projekt „Jestem – wsparcie psychologiczne środowiska szkolnego", skierowany do uczniów doświadczających trudności emocjonalnych, zagrożonych kryzysem psychicznym oraz ich rodziców i nauczycieli. Skorzystały z niego 832 osoby, w tym 351 uczniów, 298 rodziców i 183 nauczycieli.

WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCÓW

W 2021 r. kontynuowano działania Gdańskiego Urzędu Pracy mające na celu zminimalizowanie ekonomicznych strat poprzez formy pomocy wprowadzone pakietem ustaw określonych nazwą „Tarcza antykryzysowa". Ich głównym celem były niezmiennie otoczenie szczególną opieką **przedsiębiorców oraz ochrona miejsc pracy** poprzez udzielanie m.in.:

- mikroprzedsiębiorcom – jednorazowych pożyczek w wysokości 5 tys. zł na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (wypłacono pomoc w kwocie prawie 1,485 mln zł);
- samozatrudnionym – dofinansowań do kosztów prowadzenia firmy (wypłacono pomoc w kwocie 5,583 mln zł);
- mikroprzedsiębiorcom, małym i średnim firmom oraz organizacjom pozarządowym i kościelnym osobom prawnym – dofinansowań do wynagrodzeń pracowników zatrudnianych przez pracodawców (wypłacono pomoc w kwocie 11,254 mln zł);
- przedsiębiorcom działającym w ściśle określonych branżach (m.in. działalność turystyczna, hotelarska, gastronomiczna, kulturalna) – dotacji w wysokości 5 tys. zł (wypłacono pomoc w kwocie 51,480 mln zł).

Nowo wprowadzonym mechanizmem w II połowie 2021 r. były jednorazowe dotacje dla mikro- i małych przedsiębiorców prowadzących sklepiki szkolne (wypłacono pomoc w kwocie 25 tys. zł).

Łącznie do przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz kościelnych osób prawnych w 2021 r. trafiło blisko 70 mln zł. Zdecydowana większość tej kwoty wykorzystana została w dotacjach dla przedsiębiorców działających w określonych branżach.

W 2021 r. utrzymano wprowadzone w 2020 r. **uproszczenia dotyczące udzielania zamówień na remonty lokali** w zasobach Gdańskich Nieruchomości. Uproszczone procedury umożliwiają przystępowanie do przetargów większej liczbie podmiotów gospodarczych, w tym małym, rodzinnym firmom.

W ramach projektu **„Asystent Gdańskiego Przedsiębiorcy"** w 2021 r. w serwisie internetowym przedsiebiorczygdansk.pl uruchomiono moduł „KORONAWIRUS", zawierający aktualne informacje dla przedsiębiorców o dostępnym wsparciu związanym z pandemią COVID-19.

W ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS) od początku pandemii działał **Sztab Pomorskich Przedsiębiorców**, który skupiał największe organizacje pracodawców z Pomorza. Funkcjonujący w ramach OMGGS Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w 2021 r. obejmował swoimi usługami 65 przedsiębiorstw ekonomii społecznej. W związku z COVID-19 wprowadzono również doradztwo dla

przedsiębiorców społecznych w zakresie rozliczania „Tarczy", przekwalifikowania działalności i instrumentów finansowych.

Gdański Zarząd Dróg i Zieleni do końca czerwca 2021 r. obniżył stawki za zajęcie pasa drogowego w celu postawienia ogródka gastronomicznego do jednej trzeciej obowiązującej stawki, czyli do 0,60 zł za 1 m^2 dziennie na obszarze Śródmieścia (Główne Miasto, północna część Wyspy Spichrzów, Szafarnia) w okresie od maja do września oraz 0,30 zł na pozostałym obszarze. Dodatkowo w związku z poluzowaniem obostrzeń i otwarciem ogródków gastronomicznych uzgodniono większą powierzchnię ogródków gastronomicznych lub dodatkowych lokalizacji dla **lokali gastronomicznych** w celu umożliwienia jak najszybszego odrobienia strat finansowych spowodowanych pandemią COViD-19.

Gdańska Organizacja Turystyczna prowadziła liczne działania pomocowe na rzecz **branży turystycznej**. Dotyczyły one m.in. wsparcia prawnego i informacyjnego (np. materiały na stronie www.gcb.visitgdansk.com) oraz szkoleniowego (w zakresie rozliczenia wsparcia z Tarczy Finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju). Przeprowadzona została kampania „Zostań turystą we własnym mieście" aktywizująca mieszkańców i zachęcająca do odwiedzania otwartych atrakcji turystycznych, związana z konkursem punktowym #ODKRYWAMGDAŃSK. Udział w niej wzięło ponad 12,1 tys. użytkowników Gdańskiej Karty Mieszkańca. Promocji i wsparciu branży gastronomicznej służył program kulinarny „Rozsmakuj się w Gdańsku", w ramach którego wyprodukowano 20 filmów prezentujących kuchnię charakterystyczną dla regionu pomorskiego lub opartą na produktach regionalnych.

Menadżer Śródmieścia we współpracy z Gdańską Organizacją Turystyczną prowadził **kampanię „Miło, że jesteś w Gdańsku"**, która polegała na oplakatowaniu słupów ogłoszeniowych Śródmieścia wielkoformatowymi dwujęzycznymi plakatami zawierającymi m.in. hasła z przekazem: „Zachowaj dystans i noś maseczkę" oraz „Dezynfekuj ręce". Zorganizowano również w reżimie sanitarnym 15 spotkań warsztatowych i branżowych dotyczących planowanej uchwały o utworzeniu parku kulturowego.

Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o., zważywszy na swoje cele statutowe, w 2021 r. kontynuowała określone działania związane ze **wsparciem swoich partnerów biznesowych**, którzy na skutek trwającej pandemii odnotowali znaczny spadek przychodów w stopniu utrudniającym im funkcjonowanie i grożącym utratą płynności finansowej, a w konsekwencji obarczonym ryzykiem bankructwa. Poza działaniami skierowanymi bezpośrednio do swoich partnerów spółka zaangażowana była w realizację projektów społecznych służących walce ze skutkami pandemii.

WSPARCIE KULTURY

Rok 2021 był kolejnym rokiem kryzysu spowodowanego pandemią COVID-19. Do gdańskiego kalendarza powróciło wprawdzie wiele odwołanych w 2020 r. wydarzeń, niemniej rządowe obostrzenia miały znaczny wpływ na frekwencję, terminy wydarzeń i reakcje publiczności.

Miasto Gdańsk utrzymało programy pomocowe wzmacniające kulturę w pandemii. Skorzystały z nich osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, gdańscy wydawcy i księgarze kameralni. **Gdański Fundusz Wydawniczy**, powstały w pierwszym roku pandemii, został podzielony na 2 niezależne programy: Gdański Fundusz Zakupu Wydawnictw, będący kontynuacją działania z 2020 r., oraz nowy program wspierający promocję premier wydawniczych (książkowych i muzycznych) – Gdański Fundusz Promocji Wydawnictw.

Dostosowując się do sytuacji wywołanej pandemią, kontynuowano program **Stypendium Kulturalnego Miasta Gdańska** dla twórców z przeznaczeniem na proces twórczy, np. powstanie dzieła, wykonanie/wydanie utworu, zorganizowanie wydarzenia artystycznego lub kulturalnego. Przyznano 191 stypendiów na łączną kwotę 1,7 mln zł.

Utrzymano hybrydowy tryb organizacji wydarzeń kulturalnych dofinansowywanych z budżetu Miasta Gdańska. Tradycyjna, wymagająca fizycznego uczestnictwa forma uzupełniana była streamingiem lub retransmisją.